Digitized by Google

13.10.8.15

M

Digitized by Google

3

13 10 9 15

SEXTI LIBRI DECRETALIVM, IN CONCILIO LVGDVNENSI, PER Bonifacium octauum editi compilatio: Summariis ac quibuſdam aliis additionibus iam recens ad veterum exemplarium fidem emendata atque illuſtrata.

PROOEMIVM.

BONIFACIVS *epiſcopus, ſeruus ſeruorum dei, dilectis filijs doctoribus & ſcholaribus vniuerſis Bononiæ commorantibus, ſalutem * & apoſtolicam benedictionem.*

SAcroſanctæ Romanæ eccleſiæ (quam imperſcrutabilis diuinæ prouidentiæ altitudo, vniuerſis diſpoſitione incommutabili prætulit eccleſijs: & totius orbis præcipuum obtinere voluit magiſtratum) regimini præſidentes: curis ſolicitamur continuis, & aſſidua meditatione vrgemur: vt iuxta creditæ nobis diſpenſationis officium, ſubditorum commodis (in quorum proſperi-

** Salutatio ſpecialis remittit iniuriã diſt. lxiij. & cũ Hadrianus. glo c. cũ ſup abbatia. de of. dele. generalis ſalutatio nõ arg. l. Lucius. §. Lucius Titi⁹. de le. ij. F.*

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

*tate vtique proſperamur) iugi (quantum nobis ex alto conceſſum fuerit) ſolicitudinis ſtudio intendamus. Amplectimur quippe voluntarios pro ipſorum quiete labores: & noctes quandoque tranſimus inſomnes: vt ſcandala remoueamus ab ipſis. Et quas humana natura (nouas ſemper deproperans edere formas) lites quotidie inuenire conatur: nunc antiquorum declaratione: nunc verò nouorum editione iurium (prout nobis eſt poßibile) reprimamus. Sanè, cùm poſt volumen decretalium à felicis recordationis Gregorij papæ noni prædeceſſoris noſtri tam prouide, quàm vtiliter compilatum, nonnullæ ab eo & ab alijs Romanis pontific. ſucceßiuè ſuper diuerſis dicerentur articulis editæ decretales: de quarum aliquibus an decretales exiſterent: earúmque authoribus dubitabatur ſolicitè in iudicijs & ſcholis. Nos ad apicem ſummi pontificatus ſuperna diſpoſitione vocati: ſuper hoc cùm inſtantia requiſiti à multis * ambiguitatem & incertitudinem huiuſmodi diſpendium pluribus afferentem, omnino tollere ac elucidare: quæ de decretalibus ipſis teneri, quæ've deberent in poſterum refutari gratia ſuffragante diuina: pro vtilitate publica deſiderabiliter affectantes. Per venerabiles fratres noſtros Gulielmum archiepiſcopum Ebrunden. & Berengarium epiſcopum Biterenen. ac dilectum filium magiſtrum Richardum de Senis ſanctæ Romanæ eccleſiæ vicecancellarium, iuris*

**In dubio iuris ſi princeps eſt præſens cõſulẽdus eſt, aliter non valet actus. vi de l. cũ de nouo. C. de legib.*

iuris vtriuſque doctorem, decretales huiuſmodi diligentius fecimus * recenſeri: & tandem pluribus ex ipſis (cum aut temporales, aut ſibijpſis, vel alijs iuribus contrariæ, ſeu omnino ſuperfluæ viderētur) penitus reſecatis: reliquas quibuſdam ex eis abbreuiatis, & aliquibus in toto, vel in parte mutatis, multiſque correctionibus, detractionibus, & additionibus (prout expedire vidimus) factis in ipſis: in vnum librum cum nonnullis noſtris conſtitutionibus (in quibus ad correctionem morum, ſubditorúmque quietem, multa ſtatuuntur ſalubria: fructus vberes deo propicio in domo domini allatura: & plurima in iudicijs, & extra frequentata dubia deciduntur) redigi mandauimus: & ſub debitis titulis collocari.

*Poteſtas cōdendi legis, eſt delegabilis. Do. Font.

Quem librum quinque libris alijs dicti voluminis decretalium annectēdum cenſuimus ſextū nuncupari: vt idem volumen ſenarium (qui numerus eſt perfectus) librorum illo adiuncto numerum comprehendens, perfectam in rebus agendis formā tribuat, & in moribus diſciplinā. Nec ſine cauſa morem prædeceſſorum noſtrorum (qui cùm conſtitutiones aliquas promulgabant nouiter, eas mandabant ſub antiquarū ſerie ſituari) omiſimus in hac parte ſeruare. hæc enim fecimus ne infinitos libros deſtrui, & alios nō ſine maximis diſpendijs, laboribus, & expenſis de nouo fieri oporteret. Vniuerſitati veſtræ igitur per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus librum hu-

iuſmodi cum multa maturitate digeſtum, quem ſub bulla noſtra vobis tranſmittimus: prompto ſuſcipientes affectu, eo vtamini de cætero in iudicijs & in ſcholis. nullas alias præter illas, quæ inſeruntur, aut ſpecialiter reſeruantur in eo decretales aut conſtitutiones à quibuſcunque noſtris prædeceſſoribus Romanis pontificibus poſt editionem dicti voluminis promulgatas recepturi vlterius: aut pro decretalibus habituri.

*

DE SVM

A DE SVMMA TRINITATE ET FIDE CATHOLICA

TITVLVS PRIMVS.

Gregorius x. in generali concilio Lugdun.

Spirituſſanctus æternaliter à patre & filio, tanquam ab vno principio & vnica ſpiratione
B *procedit. Ioan. Andi.*

CAP. VNICVM.

FIDELI ac deuota profeſſione fatemur* quod ſpirituſſanctus æternaliter ex patre & filio, non tanquam ex duobus principiis, ſed tanquam ex vno principio: non duabus ſpirationibus, ſed vnica ſpiratione procedit: hoc profeſſa eſt hactenus,
C prædicauit, & docuit, hoc firmiter tenet, & prædicat: profitetur, & docet ſacroſancta Romana eccleſia, mater omnium fidelium, & magiſtra. hoc habet orthodoxorum patrum, atque doctorum Latinorum, pariter & Græcorum incommutabilis & vera ſententia. Sed quia nonnulli propter irrefragabilis præmiſſæ veritatis ignorantiam, in errores varios ſunt prolapſi. Nos huiuſ-

**Papa cogitur cōfiteri. Do. & infidelis d:ponitur. xl. diſtin. ſi papa. per gl.*

modi erroribus viam pręcludere cupientes, hoc ſacro approbante concilio, damnamus & reprobamus omnes, qui negare præſumpſerint æternaliter ſpiritumſanctum, ex patre & filio procedere: ſiue etiam temerario auſu aſſerere, quod ſpiritusſanctus, ex patre & filio tanquam ex duobus principiis, & nõ tanquam ex vno procedat. A

De conſtitutionibus

TIT. II. B

Bonifacius octauus.

Noua conſtitutio principis tollit primam contrariam, quamuis id non exprimat. Speciales cõſuetudines & ſtatuta rationabilia non tollit, niſi id exprimat. Ioan. And. CAP. I.

LICET Romanus pontifex (qui iura omnia in ſcrinio pectoris ſui cenſetur habere) conſtitutionẽ * condendo poſteriorem, priorem (quamuis de ipſa mentionem nõ faciat) reuocare noſcatur. C Quia tamen locorum ſpecialium & perſonarum ſingularium cõſuetudines & ſtatuta, cùm ſint facti, & in facto conſiſtant) poteſt probabiliter ignorare. Ipſis (dum tamen ſint rationabilia) per conſtitutionem à ſe nouiter editam (niſi expreſsè caueatur in ipſa) non intelligitur in aliquo derogare.

**Quæ dicitur quaſi cõmune ſtatutum. & verbũ ſtatuti reſpicit ius ſcriptũ. j. diſt. §. cũ itaq; ſecũdũ Arch.*

Idem

A Idem.

Duo ſunt dicta. Primum, quòd ſtatuta ordinariorum non ligant probabiliter ignorantes. Secundum, quòd ſtatutum epiſcopi extra ſuã diœceſim ſubditum non ligat. Ioan. And.

CAP. II.

VT animarum periculis obuietur, ſententiis per ſtatuta quorumcunque ordinariorum prolatis, ligari nolumus ignorantes. Dum tamen eorum ignorantia B craſſa non fuerit aut ſupina. Statuto epiſcopi, quo (in omnes, qui furtum commiſerint) excommunicationis ſentẽtia promulgatur: ſubditi eius furtum extra ipſius diœceſim committentes, minimè ligari noſcũtur. Cùm extra territorium dicenti non pareatur impunè.

De reſcriptis TIT III.

Gregorius nonus.

C *Reſcriptum impetratum ab excommunicato, eſt ipſo iure nullum & inde ſecutum: niſi in cauſa excommunicationis vel appellationis. hoc dicit.*

CAP. I.

IPSO iure reſcriptum, vel proceſſus per ipſum habitus nõ valeat: ſi ab excommunicato (ſuper alio quàm excõmunicationis vel appellationis articulo) fuerit impetratum.

Innoc.iiij.in concilio Lugduneñ. A

Per clauſulam quidam alij, poſſunt ſoli quatuor conueniri: quorum nomina in primo citatorio exprimantur, ne variationi ſit locus. Io. And.

CAP. II.

CVm in multis iuris articulis infinitas reprobetur: prouidè duximus ſtatuendum, vt per illam generalem clauſulam: quidam alij, quæ frequenter in literis noſtris inſeritur, vltra tres vel quatuor in iudicium non trahantur. B Quorum nomina in primo citatorio exprimat impetrator: ne locus fraudi forſitan relinquatur, ſi circa ea poſsit liberè variare.

Idem in eodem.

Si actor contra reum ſuper pluribus perſonalibus literas impetrat ad diuerſos, non valent literæ nec proceſſus earum: & reo condemnabitur in expenſis. Et idem in reo conueniente vel reconueniente actorem, eodem durante iudicio. hoc dicit. Ioan. And.

CAP. III. C

DIſpendia litium æquitatis compendio volentes, qua poſſumus induſtria coarctare, ſtatutum felicis recordationis Gregorij papæ noni prædeceſſoris noſtri, ſuper hoc editum ampliantes. Decernimus: vt ſi quis contra alium plures perſonales mouere voluerit quæſtiones, non ad diuerſos iudices, ſed ad eoſdem, ſuper omnibus huiuſmodi

A iuſmodi quæſtionibus literas ſtudeat impetrare. Qui verò contrarium fecerit, omni commodo * careat literarum: nec proceſſus habitus valeat per eaſdem, reo, ſi eum per ipſas citauit vel fatigauerit, in expenſis legitimis condemnandus. Reus quoque ſi eodem durante iudicio actorem ſibi obnoxium dixerit: reconuentionis beneficio vel conuentionis (ſi contra eum literas impetrare maluerit) de iure ſuo debet apud

B eoſdem iudices experiri: niſi eos vt ſuſpectos poterit recuſare: ſimili pœna (ſi contra hoc fecerit) puniendus.

Bonifacius octauus.

Receptus per literas facultatis, ſi ad recipientes ſpectabat receptio: ipſorum & non papæ authoritate intelligitur eſſe receptus: niſi in literis aliud eſſet expreſſum. Si autem receptio non ſpectabat ad eos: tunc apoſtolica authoritate dicitur receptus. hoc dicit Ioan. And.

C CAP. IIII.

CVm aliquibus recipiendi aliquem in canonicum alicuius eccleſiæ, non obſtantibus eiuſdem eccleſię priuilegiis, conſuetudinibus, vel ſtatutis iuramento, confirmatione apoſtolica, vel quacunque firmitate alia roboratis, per noſtras literas concedimus facultatem: ſi canonicorum receptio aliàs in ipſa eccleſia non ſpectat ad eos, quibus

Hoc eſt, ſi virtute primi reſcripti aduerſarius erat in mora, mala fide interrupta præſcriptio ꝓpter ſecundũ reſcriptũ ad aliũ omnes iſti effect⁹ pereunt. Phil. Et vide c. ꝓcedere etiã in delegatis ab inferioribus à papa. Arch. Phil. Io. Font.

quibus huiuſmodi literæ diriguntur:ſed ex earum viribus recipiunt poteſtatem: is qui recipitur, authoritate apoſtolica dinoſcitur eſſe receptus. Si verò canonicorum receptio aliàs pertineat ad eoſdem: non apoſtolica, ſed recipientium cenſetur authoritate receptus: niſi quòd eum authoritate noſtra reciperent: in noſtris literis caueretur expreſsè. A

Idem.

Reſcriptum papale quod concedit promoto retentionem primorum beneficiorum vſque ad beneplacitum papæ, extinguitur mortuo papa. ſecus ſi ibi dicatur vſque ad beneplacitum apoſtolicæ ſedis. nec intelligitur tale reſcriptum de beneficijs prius non canonicè detentis. h.d. Ioan. And. B

CAP. V.

**Plura beneficia ſine diſpẽſatione tenere licet. infrà eod. ti. gratia. Dom.*

SI gratiosè tibi à Romano pontifice concedatur, vt beneficia * quæ tempore tuę promotionis obtinebas, poſſes vſque ad ſuę voluntatis beneplacitum retinere: huiuſmodi gratia per eius obitum (per quem ipſius beneplacitum omnino extinguitur) eoipſo expirat. Secus autem ſi vſque ad apoſtolicæ ſedis beneplacitum gratia concedatur prædicta, tunc enim (quia ſedes ipſa non moritur) durabit perpetuò: niſi à ſucceſſore fuerit reuocata. Prætextu verò talis conceſsionis, quæ debet (cùm ſit ambitioſa C

bitioſa

A bitioſa) reſtringi:ea ſolum beneficia, quæ canonicè obtines, potes licitè retinere.

Idem.

Vacatio per mortem, & vacatio per renunciationem ſunt diuerſa: & ideo in literis ad beneficia impetratis, vno expreſſo non venit reliquum. h.d. Ioan. And.

CAP. VI.

SVſceptum ab apoſtolica ſede mandatũ, vt ab aliquo beneficij (quod obtinet) reſignatione recepta, ipſum alteri conferas & B aſsignes: adimplere non potes, * ſi ille antè, quàm reſignet rebus eximatur humanis. Cùm non per reſignationem vacauerit, ſed per mortem. Niſi de intentione mandantis aliud appareret expreſsè. Si duo ſuper eodem beneficio literas impetrent: primo eorum per illius obitum, qui tenebat: ſecundo verò per ceſsionem eiuſdem ipſum proponente vacare. Secundus (cùm beneficium ipſum ceſsione nõ morte vacauerit:) C debet primo in ipſius aſſecutione præferri.

**In materia ſtricta, illud cenſetur omiſſum quod non exprimitur. ad quod vide l. ſi cũ dotẽ. ff. ſol. ma. l. cõmodiſsimè ff. de lib. & poſthu. c. ſi cui infrà de verbo. ſig. Fonta.*

Idem.

Licet ignorans beneficium ſibi collatum, in impetratione alterius illius mentionem non fecerit: valent literæ, alterum tamen eliget: ſi ſimul teneri non poßit. Ioan. And.

CAP. VII.

GRatia, quã ſuper beneficio à ſede apoſtolica te impetraſſe proponis: vitioſa

reputari

reputari non debet, quamuis de alio beneficio ab epiſcopo tuo anteà tibi abſenti & ignoranti collato nullam (cùm tempore impetrationis neſcires) feceris mentionem. Vtrunque tamen (ſi talia ſint beneficia, quæ ſimul nequeant de iure teneri) habere non potes: ſed eligas, quod ex eis malueris retinere. A

Idem.

Si reſtituatur quis ad gratiam reuocatam, ſine alterius præiudicio intelligitur reſtitutus: vnde alteri ante reſtitutionem impetranti, præferri non debet. hoc dicit. Ioan. And. B

CAP. VIII.

QVamuis is, cuius gratia (per quam mandabatur in certa eccleſia prouideri ſibi de beneficio proximè vacaturo) per nos fuerat reuocata: reſtituatur à nobis denuo ad eandem: non tamen ei, cui poſt reuocationem, & ante reſtitutionem prædictas, ſimilis in eadem eccleſia gratia facta fuit. (Niſi de hoc expreſsè dixerimus) anteferri debebit. Cùm talis reſtitutio (vbi aliud non exprimitur) intelligatur fieri ſine iuris præiudicio alieni. C

Idem.

In literis ad beneficia impetratis, inſpicitur tempus datæ: vnde per illas beneficium curatum obtinere non poterit: qui licet nunc ſit maior, illo

tempore

A *tempore minor erat. hoc dicit. Ioan. And.*

CAP. IX.

SI eo tempore, quo tibi de beneficio cum cura, vel ſine cura mandauimus prouideri: ad obtinendum curatum beneficium, idoneã non habebas ætatem, tibi licet nũc* legitime effectus ſis ætatis, authoritate literarum huiuſmodi (cum tempore datæ ipſarum adhuc non eſſes idoneus) de beneficio curam animarum habente nequaquam poterit prouideri. B Beneficium autem ſine cura (cum ad ipſum ſufficientem tunc ætatem haberes) per eas licitè poteris obtinere.

**Vbi certo tempore debet aliquid adeſſe, ſi illud poſtea adſit, actus non firmatur. l. j. §. ſed ſi filius. ff. de leg. iij. imo executori volenti tũ prouidere, ordinarius reſiſtet. Archidi. Ioã. Phi. Fon.*

Idem.

Gratia generalis non præiudicat ſpeciali: & debet facere mentionem de præcedenti priuilegio, conſuetudine, vel ſtatuto. hoc dicit. Zenzę.

CAP. X.

SI propter tua debita perſoluenda fructus beneficiorum primi anni, quæ in C tua vacabunt diœceſi: tibi (non obſtantibus quibuſlibet conſuetudinibus, priuilegiis, vel ſtatutis, per quæ noſtra impediri poſſet conceſsio) vſque ad quinquennium de ſpeciali gratia concedimus. Intentionis noſtrę nequaquam exiſtit, ſi fructus huiuſmodi, eccleſiæ tuæ fabricæ vel alteri vſui, ſeu cuicunque ſingulari perſonæ, de ſpeciali cõſuetudine, priuilegio, vel ſtatuto forſitan

debeant

debeantur: quòd eis per cõceſsionem ipſam A (niſi hoc expreſsè caueatur in * ea) præiudicium aliquod generetur.

*Papa in beneficialibus præiudicare poteſt alterius iuri. nã in beneficialibus omnia poteſt. c. ij. infra de præben.

Idem.

Cauſæ ab apoſtolica ſede, vel eius legato, committi debent dignitatem obtinentibus: vel canonicatum eccleſiæ cathedralis. Nec tractari debent niſi in ciuitatibus vel locis inſignibus. hoc dicit, vſque ad §. Cum verò.

CAP. XI.

STatutum * quod circa iudices à ſede apoſtolica deputãdos nuper edidimus: cum quædam contenta in eo, quæ pro communi vtilitate credebantur inducta (ſicut experientia docuit) tendere dignoſcantur ad noxam: ſanctione præſenti (quam irrefragabiliter obſeruari mandamus) ſuadente vtilitate, in melius duximus reformãdum. B

* Nota appellatione ſtatuti comprehẽdi ius cõmune. F.

Sancimus igitur vt nullis, niſi dignitate præditis, aut perſonatum obtinentibus: ſeu eccleſiarum cathedralium canonicis, cauſæ authoritate literarum ſedis apoſtolicæ, vel legatorum eiuſdem decætero committantur: nec audiantur alibi, quàm in ciuitatibus, vel locis inſignibus, vbi poſsit commodè copia peritorum haberi. C

Actore & reo eiuſdem diœceſis exiſtentibus, cauſa committi non debet extra illam, niſi in ſex caſibus: in quibus tamen non trahetur vltra vnã

dietam

A *dietam. Et niſi in duobus vltimis caſibus impetrans per iuramentum fidem fecerit de illis, repelletur à iudice: & in expenſis condemnabitur. hoc dicit. vſque ad §. Cum autem. Dominicus.*

Cùm verò eiuſdem ciuitatis ſeu diœceſis fuerint actor & reus, extra ipſas cauſa non committatur, nec conueniatur aliquis eorundem. Niſi ab epiſcopo cōtra aliquem de ſua diœceſi, vel ab aliquo contra eum, aut contra eius capitulum, ſeu contra vni-
B uerſitatem ciuitatis, villæ, aut caſtri fuerit actio dirigenda: vel niſi actor eandem ciuitatem ſeu diœceſim intrare non audens: aut ſui aduerſarij potentiam meritò perhorreſcens, eum intra ipſas nequeat conuenire ſecurè. in his quippe caſibus extra dictas ciuitatem & diœceſim poſsit contra prædictos cauſa committi: nullus tamen eorum vltra vnam dietam à fine ſuæ diœceſis valeat conueniri. Sed & in duobus vl-
C timis caſibus niſi impetrans de prædicto timore (quem in literis commiſsionis exprimere teneatur) primò fidem iudici faciat ſaltem per proprium iuramentum: iudex ipſe nullatenus in cauſa procedat: ſed partes à ſua iuriſdictione dimittens, impetrantem eundem in expenſis legitimis alteri parti condemnet.

Actor contra reum diuerſæ diœceſis debet

impetrare delegatum, vel in diœceſi rei, vel in alia non propria: nec vltra vnam dietam diſtante. hoc dicit. Dominicus. A

Cùm autem actor, & reus ciuitatũ & diœceſum fuerint diuerſarum, ſi actor in ciuitate vel diœceſi rei iudicem habere recuſet: ipſum non in ſua, ſed in alia ciuitate, vel diœceſi, liberè impetrare valeat: reúmque trahere ad eãdem: dummodo locus, ad quẽ eum traxerit, vltra vnam dietam (ſicut in caſu alio præmittitur) minimè ſit remotus. B

Delegatus extra locum commiſsionis, nec partes citare, nec cauſam cognoſcere poteſt ſine expreſſo partium conſenſu, nec ſubdelegare locis vel perſonis alijs, quàm hic expreſsis. h. d. Ioan. And.

In nullo quoque caſuum prædictorum iudex extra ciuitatem ſeu diœceſim, in quibus deputatus fuerit, citet partes, nec de cauſa ſibi commiſſa cognoſcat: niſi ad id expreſſus acceſſerit earundem aſſenſus. Neque alibi, quàm intra illas, & perſonis duntaxat deſignatis ſuperius committat* quomodolibet vices ſuas. C

** Vide Bar. in l. multa. ff. de cõdi. & demõ. & Baldũ in l. fin. C. de hære. inſti.*

Delegatus nihil debet à partibus recipere, niſi eſculentum & poculentum liberè oblatum, quod paucis poſsit conſumi diebus: vel moderatas expenſas ſi non ſunt pauperes, quando pro neceſsitate vel vtilitate, non malitioſè extra domicilium Fo. pergeret. hoc dicit. Dominicus.

Inſuper

A Inſuper vt gratis, & cum omni puritate iudicium coram ipſo procedat, nullum munus vel quicquam aliud (niſi forſan eſculentum vel poculentum mera liberalitate oblatum, quod paucis conſumi poſsit diebus: vel niſi cum ipſum propter cauſam ſibi commiſſam contigerit extra ſuum domicilium proficiſci, moderatas expenſas) recipere ab eiſdem partibus qualitercunque præſumat. Prouiſurus attente quòd in B ipſis expenſis modum nequaquam excedat: nec plus ab vna parte, quàm ab alia exigat, cum commune gerat negocium vtriuſque: quódque (vbi cauſæ ſibi commiſſæ vtilitas vel neceſsitas non exegerit) occaſionem propter habendas expẽſas proficiſcendi extra domicilium non aſſumat: ſed & vbi notabiliter fuerint pauperes * litigantes, etiam pro expenſis nil prorſus exigat ab eiſdem.

** Paupertas excuſat ab onere expenſarũ. Dominic.*

C *Delegatus niſi indigeat, non aſſumat adſeſſorem: aliàs de ſuo illi prouideat. Si eget, non ſuſpectum partibus aſſumet cum moderato ſalario à partibus ſoluendo.*

Aſſeſſorem autem, vt quandoque * faciũt aliqui fraudulenter (niſi eo indigeat quod conſcientiæ relinquatur eiuſdem) ſibi nequaquã adiungat: alioquin de ſuo proprio prouidere teneatur eidẽ. Si autẽ indigeat,

** Iura diſponũt ſuper eo qđ non fit ſæpe, ſed quandoque. Do.*

ipſum neutri parti ſuſpectum aſſumēs,ei de A
competenti ſalario prouidè moderando ab
eo,faciat à partibus cōmuniter prouideri.

Delegatus taxare debet ſalarium notariorum,nec participare debet cum ipſis vel aſſeſſoribus in ſalario.hoc dicit. Dominicus.

Notarium verò vel notarios, in cauſa ſibi commiſſa ſcribentes, qui vt plurimum in exigendo ſalario metas rationis excedunt (vt ad ipſius ſpectat officium) prudenter refrenet. Nec cum ipſis,aut cum aſ- B
ſeſſore præfato lucrũ participet vllo modo.

Delegatus recipiens aliquid contra prohibitionem huius capituli,tenetur reſtituere,non obſtante dantis remiſsione. Ioan. And.

**Videl. ſi rem. prima. §. omnis. ff. de pig. ac.*

* Si quid autem contra conſtitutionem præſentem receperit, ad ipſius reſtitutionem integram teneatur. Nulla eorum quibus reſtitutio facienda fuerit, remiſsione vllatenus profutura eidem.

Delegatus non debet vocare teſtes, niſi ſtatu cauſæ requirente: & producens illis adminiſtrare debet expenſas in veniendo,ſtando,& redeundo. Dominicus. C

Pro ferendo quoque teſtimonio(prætextu cuius aliqui alios fraudulēter interdum à iudicibus vocari procurant,vt eos laboribus & expenſis fatigent: aut extorqueant aliquid ab eiſdem) nullũ vllatenus cōuocet:
niſi

A niſi quando conditio & ſtatus cauſæ requirent. Sed nec tunc (niſi à producente) competentes (vocato pro teſtimonio, veniendo, ſtando, & redeundo) faciat miniſtrari* expenſas.

Geſta contra decretalem ſunt ipſo iure nulla. h.d. Et non diuiditur.

Quicquid autem contra præmiſſa vel eorum aliquod contigerit attentari: ſit ipſo iure* irritum & inane.

** Conſule Bal. in l. fina. C. de fru. & li. expen.*

** An ſolutio pœnæ legi prohibẽti appoſitæ valeat factũ contra legem, vide Bart. in l. prætor. ff. de noui ope. nunc. Font.*

B Idem.

Sola præuenta præſentatio & receptio in canonicum ſecundi impetrantis in eadem eccleſia, non excludit primum impetrantem à præbenda ſitæ vacante tempore ſuæ receptionis: vel poſt à vacãte ante ſuam receptionẽ vel præſentationem: & hoc ſi per proceſſum executoris, vel interpoſitionem decreti pro primo impetrante affecta extiterat: niſi dolo vel negligentia excluderetur ab eadem. h.d. Dominicus.

CAP. XII.

C Tibi qui gratiã in Bitureñ. eccleſia impetraſti à nobis certo executore conceſſo, qui te in canonicum recipi faceret: & de præbenda tibi (ſi qua in eadem eccleſia tunc vacabat: alioquin de vacatura proximè) prouideret: alius ſimilem gratiam, poſt tuam impetrationem obtinens in eadem, licet prius, quàm tu ſuas literas præſentauerit, & in canonicum ſit receptus: in præ-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

benda tempore tuæ receptionis, vel etiam A
poſt vacante) ex quo alteri ante tuam receptionem collata non extitit) anteferri non debet. Idem quoque ſi ante receptionem tuam in canonicum vacauiſſet præbenda, per proceſſum tui executoris, qui ei, ad quẽ præbendæ collatio pertinebat, notificauerat, quòd eam volebat per huiuſmodi poteſtatem conferre: aut interdixerat ne conferret eandem, ſeu illam ſuæ reſeruauerat collationi: præſertim cum interpoſitione B
decreti affecta, tunc enim tibi & non alteri debet præbẽda huiuſmodi aſsignari. Quinimo ſi ante receptionem & præſentationẽ etiam tuam, præbenda vacauit: idem erit cenſendum, ſi in huiuſmodi gratia tibi facta decretum à nobis fuerat, irritum & inane, quod contra ipſam cõtingeret attentari. In prædictis itaque caſibus debes tu præbendam vacantem potius, quàm impetrator vltimus obtinere: dum tamen dolus C
tibi non poſsit, vel notabilis negligentia imputari.

Idem.

Si primo ſub conditione prouideri mandatur, & ſecundus purè impetrans (priuſquam veniat conditio) à papa vel executore ſuo canonicatum obtineat: in aſſecutione præbendæ primo præfertur. Ioan. And.

CAP.

A CAP. XIII.

SI pro te alicui directa fuerint ſcripta noſtra,*vt tibi de canonicatu,& præbenda eccleſia Biturẽ.(ſi ad id accederet epiſcopi, & capituli eccleſiæ prælibatæ adſenſus(authoritate apoſtolica prouideret. Alter poſtmodum impetrans, qui ex collatione apoſtolicæ ſedis, vel executoris ſuper hoc deputati prouiſione(priuſquàm epiſcopi & capituli prędictorum adſenſus ad prouiſio- B nem tibi accederet faciẽdam(canonicatum obtinuit Biturẽ. (licet tu interueniente poſtea prædictorum adſenſu dicti prioris mandati authoritate in canonicum ipſius eccleſiæ ſis receptus)in præbenda vacante tibi meritò antefertur.

*Quando gratia eſt cõditionalis,nõ poteſt procedi ad eius executionẽ conditione non exiſtente. vide Innocent. de præſump. dudum.

Idem.

Hæc eſt ſolennis decretalis,& per Ioan. And. ſubtiliter gloſſata:& poteſt ſic ſecundum eum ſummari:Si inter duos impetrantes non apparet C *prioritas &c. hæc decretalis duo membra diſtinguit,& in ſecundo ſubdiſtinguit. Et partes patent ſecundum Ioannem And.licet gloſſa prima latius ſummet.*

CAP. XIIII.

DVobus ſuper prouiſione ſimili ſibi facienda in eadem eccleſia,literas à nobis obtinentibus vna die,certis eis executoribus deputatis:ſi non adpareat,quis primò impetrauerit ex eiſdem:is eorum, cui

canonicatum contulimus,eſt in præbenda A
præferendus alteri,qui à nobis canonicatũ
non extitit aſſecutus:licet priuſquam alius
eis(ad quos ſpectat canonicorum receptio,
& collatio præbendarũ)ſuas præſentauerit
literas: & ab eis in canonicũ ſit receptus. Si
verò neutri eorũ vel vtrique canonicatum
cõtulimus:tũc (ex quo in gratia ſunt æquales)is,qui primò præſentauerit,erit potior
in præbenda. Quòd ſi forſan ambo ſimul
in præſentando concurrant:ij ad quos(vt B
præmittitur ſpectat canonicorum receptio
& collatio præbendarum:vel eorum maior
pars:ex eis alterum,quem voluerint,eligere teneantur:quo electo,alius omnino careat impetratis: niſi ex tenore literarum
ipſius expreſsè appareat,quòd vtrique ipſorum voluerimus prouidere.

Idem.

Omnes indulgentiæ conceſſæ à Bonifacio,vel ſuis prædeceſſoribus,clericis de percipiendis perpe- C *tuò fructibus ſuorum beneficiorum in abſentia: ſunt reuocatæ.Et profitetur papa ſe illas in poſterum non daturum.Ioan.And.*

CAP. XV.

QVia per ambitioſam importunitatẽ petentium,tam nos,quàm nõnulli prædeceſſores noſtri Romani põtifices,indulgentias perpetuas, multis cõceſsimus

A mus de percipiēdis fructibus beneficiorum ſuorū(diſtributionibus *quotidianis, dun- taxat exceptis)ſiue in ſcholis eſſent,ſiue in eccleſiarum ſuarum altera reſiderent, aut in Romana curia moram traherāt,ſeu alio certo loco,vel etiam vbicunque:ex quo inſolentiæ oriuntur vagandi,& diſſolutionis præparatur materia:minuitur cultus diuinus,quem deſideramus augeri:& officium plerunque(propter quod beneficium eccle-
B ſiaſticum datur)omittitur. Nos volentes emendare præterita,& quantum poſſumus aduerſus futura cauere:omnes huiuſmodi ſimiles indulgentias(perſonis non eccleſiis vel dignitatibus datas)penitus reuocamus. Et earum conceſsionem noſtris volumus exulare tēporibus.Quódq; nobis licere non patimur:noſtris ſucceſſoribus indicamus.

Adpellatione fructuum veniunt manualia, vt annotant doct. Do. Font.

De conſuetudine
C
TIT. IIII.
Bonifacius octauus.

Prætextu conſuetudinis etiā iuratæ,vel quantocunque tempore obſeruatæ,non poteſt quis niſi vnicum perſonatum,dignitatem,vel aliud perpetuum officium ſimul cum canonia & prebenda in aliqua eccleſia abſque diſpenſatione ſedis apoſtolicæ obtinere:vel iam obtenta tenere : & contra præſumptum irritum eſt omnino.Io.And.

CAP. I. A

CONSVETVDINEM, quam in veſtra eccleſia ſeruatam aſſeritis tanto tempore, quòd in contrarium memoria non exiſtit, videlicet quòd ipſius eccleſiæ canonici duos perſonatus, aut duas dignitates, vel præpoſituras, ſeu adminiſtrationes, aut duo officia, vel eorum alterum cum reliquo in ſimul & præbendam poſsint in ea licitè abſque diſpenſatione ſedis apoſtolicæ obtinere: B corruptelam (cùm ſacris ſit inimica canonibus, & de ambitionis radice proceſſerit) meritò reputantes: eam authoritate apoſtolica reprobamus: vóſque ad ipſius obſeruantiam, etiam ſi iuramento firmata extiterit (cum iuramentum iniquitatis vinculum non exiſtat) decernimus non teneri:

Statuentes, vt (cùm vnum officium vix dignè valeat aliquis adimplere) nulli liceat decætero, niſi vnicùm perſonatum, vel di- C gnitatem, aut præpoſituram, ſiue adminiſtrationem, vel officiū perpetuum, quocunque nomine cenſeantur, cum præbenda in ſimul abſque diſpenſatione dictæ ſedis in eadem eccleſia obtinere: vel iam obtenta* tenere. Quòd ſi à quoquàm ſecus præſumptum fuerit, irritum ſit omnino.

* *Conſtitutio antiqui iuris*

Idem

A Idem.

Non valet conſuetudo, quòd ab officiali epiſcopi, ad epiſcopum adpelletur. Io. And.

CAP. II.

NOn putamus illam conſuetudinem quantocunque tempore de facto ſeruatam conſonam rationi, quòd ab officiali epiſcopi ad eundem epiſcopum valeat appellari. Ne ab eodem ad ſeipſum (cum ſit idem auditorium vtriuſque) appellatio B interpoſita videatur.

declaratoria extẽditur ad præterita etiã ſi cõtra ſe habeat conſuetudinẽ dummodo declaret illam non valere.

Idem.

Valet conſuetudo præſcripta: quòd epiſcopus in inquirendo, puniendo, & corrigendo ſubditorum exceſſus, ſui capituli conſilium requirere non teneatur. Ioan. And.

Do. Phi. Font.

CAP. III.

NOn eſt (dum tamen aliàs ſit præſcripta * canonicè) * conſuetudo, quam C allegat epiſcopus, reprobanda: quòd in inquirendis, puniendis, & corrigendis ſubditorũ exceſsibus, cõſilium ſui capituli requirere minimè teneatur.

** Vide de conſuet. c. ſi. Domi.*
** Al. legitimè.*

Idem.

Per reſcriptum apoſtolicum, quo de præbenda primò vacatura mandabatur alicui prouideri, laudabilis illius eccleſiæ conſuetudo non tollitur: hinc eſt quòd ſi ibi eſt cõſuetudo, quòd antiquiores canoni

canonici vacantes præbendas poſſint optare gradatim: illo non obſtante mandato poterit antiquior vacantem optare præbendam: & expectatis per xx. dies optare volentibus, executor de non optata prouidebit eidem, ſi autem præbendam vacantem in curia papa conferret, tunc illam antiquior optare non poterit. Io. And. A

CAP. IIII.

** Vide c. ij. de don.*

CVm in tua * eccleſia (in qua conſuetudo habetur, quòd antiquiores canonici gradatim meliores ſi voluerint, poſsint B cùm vacant, per ſe, vel per alios optare præbendas) prouideri mãdamus alicui de præbenda, nulli alij de iure debita, proximo inibi vacatura: huiuſmodi non obſtante mandato, poterunt ipſi antiquiores iuxta conſuetudinem eandem optare: cùm præbenda vacabit, & illa, quæ optata non fuerit (ſi nulli ſit debita) erit illi, pro quo ſcripſimus, conferenda. In præbendis verò apud ſe. apoſtol. vacantibus (cum de ipſis per Ro- C manum pontificem ordinatur) locus prædictæ conſuetudini * non exiſtit. Ne autem prætextu eiuſdem conſuetudinis, prouiſiones authoritate apoſtolica faciendæ, vltra debitum differãtur: ſtatuimus, vt executores ſuper ipſis prouiſionibus deputati, optare volentes per viginti dies duntaxat expectent: quibus elapſis libere in nõ optatis

** Vide c. j. ſupra de conſtit.*

A tis ad exequenda ſibi mandata procedant: præfata conſuetudine non obſtante.

De poſtulatione prælatorum

TIT. V.

Bonifacius octauus.

Si quis eligat poſtulando, vel poſtulandum, vel in poſtulandum: vel poſtulet eligendo, vel eligendum, vel in eligendum: talis electio vel poſtulatio eſt irrita ipſo iure. Si autem dicat, eligo & B poſtulo, prout melius de iure valere poteſt, idem: niſi probabiliter dubitaretur, an eſſet eligendus vel poſtulandus, & tunc conſenſus tempore eligat alteram viam, electionis ſcilicet vel poſtulationis: qua electa ad alteram redire non poterit. h. d. Io. And.

CAP. VNICVM.

PERPETVO prohibemus edicto, ne ſub aliqua ex iis formis, quas C pernicioſa curioſitas adinuenit: eligo poſtulando, & poſtulo eligendo, aut eligo poſtulandum, ſeu poſtulo eligendum: cum nec vera electio, nec vera poſtulatio reſultet ex ipſis: quin ſibi potius inuicem aduerſentur: aut ſub illis verbis, eligo in poſtulandum, vel poſtulo in eligendum: cùm rem imperfectam ſignificare noſcantur, ad faciendas electiones vel po-

ſtulat

ſtulationes decætero procedatur: ſi ſecus actum fuerit, eoipſo irritum decernentes. A
Sub ea etiã forma, eligo & poſtulo, prout poteſt melius de iure valere (cum incertitudinem contineat) quemquam poſtulari vel eligi prohibemus: ſtatuentes, quod contra factum fuerit, viribus omnino carere, niſi quando probabiliter dubitatur, vtrum quis ſit eligendus, vel potius poſtulandus: quo caſu is, qui ſic poſtulatus fuerit aut electus conſenſus tempore viam electionis B
vel poſtulationis (ne in incerto * vagetur) eligere neceſſario teneatur, redeundi ad aliam (poſtquam vnam elegerit) ſibi licentia penitus interdicta.

** Vide c. vt quis duas. infra titu. proxim. l. eum qui duobus. ff. de acqui. hære. Fon.*

De electione & electi poteſtate

TIT. VI.

Innocent. iiij. in concilio generali Lugduneñ. C

Si aliquid opponatur contra prouiſionem, electionem, vel poſtulationem factam ad perſonatum, dignitatem, vel canoniam, in perſonam vel formam: & ob hoc fuerit appellatum ad papam: appellans & defendens, & quorum intereſt, à die obiectionis, intra menſem arripiant iter eundi ad papam. Ioan. And.

CAP.

A CAP. I.

STATVIMVS, vt ſi quis electionem, poſtulationem, vel prouiſionem factam impugnat, in formam* obiiciens aliquid vel perſonam, & propter hoc ad nos appellari contigerit: tam is, qui opponit, quàm qui defendit, & generaliter omnes quorum intereſt, & quos cauſa contingit: per ſe, vel per procuratores, ad cauſam inſtructos ad ſe- B dem apoſtolicam à die obiectionis, iter arripiant intra menſem.

Ille dicitur impugnare actumqui opponit aliquid cõtra formã actus.

Si pars altera expectata per xx. dies poſt aduentum alterius non venerit, in negocio procedatur. Ioan. And.

Sed ſi pars alia non venerit: per viginti dies poſt aduentum alterius expectata, in electionis negocio, nõ obſtante cuiuſquam abſentia (ſicut de iure fuerit) procedatur.

Hæc autem in dignitatibus, perſonati- C bus, & canoniis obſeruari volumus & mandamus.

Non probans quod in formam opponit, cõdemnatur parti alteri in expenſis: non probans quod obiicit in perſonam, eſt à beneficiis triennio ſuſpẽſus: & perpetuò priuatus ſi ſe interim ad illa miſcuerit, hæ pœnæ locum non habent, ſi legitimè pateat eum calumnioſum non fuiſſe. Io And.

Adiicientes, vt qui plenè non probauerit, quod

quod in formam opponit: ad expenſas, quas A
propter hoc pars altera ſe feciſſe docuerit, condemnetur. Qui verò in probatione defecerit, eius quod obiicit in perſonam à beneficiis eccleſiaſticis triennio nouerit ſe ſuſpenſum: ad quæ ſi intra illud tẽpus propria temeritate ſe ingeſſerit: eis ipſo iure perpetuò ſit priuatus, nullam ſuper hoc de miſericordia ſpem, aut fiduciam habiturus. Niſi manifeſtiſsimis conſtiterit documentis, quòd ipſum à calumniæ vicio cauſa pro- B
babilis & ſufficiens excuſaret.

Idem.

Vota conditionalia & alternatiua, & incerta, in electionibus reprobantur, & habentur pro non adiectis: & recidunt in purè conſentientes. Io. And.

CAP. II.

IN electionibus & poſtulationibus, ac ſcrutiniis, ex quibus ius oritur eligendi, vota conditionalia, alternatiua, vel incerta penitus reprobamus: Statuentes, (vt hu- C
iuſmodi votis pro non adiectis habitis) ex puris conſenſibus celebretur electio: voce illorum, qui nõ purè conſenſerint, ea vice* in alios reſidente.

**Deponens vota hic expreſſa, nõ pri-*

Gregorius x. in generali concilio Lugduneñ.

Ponitur cauſa conſtitutionis, & iuris veteris conſeruatio. Ioan. And.

CAP.

A CAP. III.

VBi periculum maius intenditur, ibi proculdubio eſt plenius conſulendũ. Quàm grauibus autem ſit onuſta diſpendiis: quot & quantis ſit plena periculis ecclesiæ Romanæ prolixa vacatio, exactè conſideratio temporis edocet, & conſiderata prudenter illius temporis diſcrimina manifeſtant. Hinc nos euidens euocat ratio (vt dum reformandis etiam minori-
B bus noſtra ſolerter vacat intentio) ea quæ periculoſiora ſunt, nequaquàm abſque remedio reformationis accõmodæ relinquamus. Ideoque omnia quæ pro vitanda diſcordia in electione Romani pontificis, à noſtris ſunt prædeceſſoribus, & præcipuè à felicis recordationis Alexãdro papa tertio, ſalubriter inſtituta · omnino immota in ſua firmitate manere cenſentes: nihil
C enim detrahere illis intendimus: ſed quod experientia deeſſe probauit, præſenti conſtitutione ſupplere.

uatur poteſtate eligendi, ſed vox ſua non computatur Do. Fon.

Ponitur quomodo habet fieri Romani pontificis electio, quãdo moritur in ciuitate, in qua cum ſua curia reſidebat.

Hoc ſacro concilio approbante ſtatuimus: vt ſi eundem pontificem (in ciuitate, in qua cum ſua curia reſidebat) diem claudere contingat extremum: cardinales qui

fuerint in ciuitate ipſa præſentes: abſentes expectare decem diebus tantummodo teneantur: quibus elapſis (ſiue abſentes venerint, ſiue non) ex tunc omnes conueniant in palatio, in quo idem pontifex habitabat: cõtenti ſinguli ſingulis, tantummodo ſeruientibus clericis vel laicis, prout duxerint eligendum. illis tamen, quibus patens neceſsitas id ſuggerit, indulgeri duos habere permittimus, eiſdem electionis arbitrio reſeruato. A

In eodem autem palatio vnum conclaue (nullo intermedio pariete, ſeu alio velamine)* omnes inhabitent in communi: quod (reſeruato libero ad ſecretam cameram aditu) ita claudatur vndique, vt nullus illud intrare valeat vel exire. B

*Vide l. ſi non ſpeciali. C. de teſt. & do. in c. cauſã. de teſt. & Bald. in d. l. ſi nõ ſpeciali.

Nulli ad eoſdem cardinales aditus pateat: vel facultas ſecretè loquendi cum eis: nec ipſi aliquos ad ſe veniẽtes admittant: niſi eos, qui de voluntate omniũ cardinalium inibi præſentium, pro iis tantum, quæ ad electionis inſtantis negocium pertinent, vocarentur. C Nulli etiam fas ſit ipſis cardinalibus: vel eorum alicui, nuncium mittere: vel ſcripturam. Qui verò cõtra fecerit, ſcripturam mittendo, vel nuncium: aut cum aliquo ipſorum ſecretè loquendo: ipſo facto ſententiam excõmunicationis incurrat. In cõclaui tamen prædicto

A dicto aliqua feneſtra competens dimittatur: per quam eiſdem cardinalibus ad victum cōmodè neceſſaria miniſtrentur. ſed per eam nulli ad ipſos patere poſsit ingreſſus. verū ſi (quod abſit) intra tres dies poſtquam (vt prædicitur) conclaue præfatum iidem cardinales intrauerint: non fuerit ipſi eccleſiæ de paſtore prouiſum: per ſpacium quinque dierum immediate ſequentium, ſingulis diebus, tam in prādio, quàm
B in cœna vno ſolo ferculo * ſint contenti: quibus (prouiſione non facta) decurſis: ex tunc tantummodo panis, vinum & aqua miniſtrentur eiſdem: * donec eadem prouiſio ſubſequatur. Prouiſionis quoque huiuſmodi pendente negocio, dicti cardinales nihil de camera papæ recipiant: nec de aliis eidem eccleſiæ tempore vacationis obuenientibus vndecunque: ſed ea omnia ipſa vacatione durāte, ſub eius (cuius fidei
C & diligentiæ camera eadem eſt cōmiſſa) cuſtodia maneant: per eum diſpoſitioni futuri pontificis reſeruāda. Qui autē aliquid receperint: teneantur ex tunc à receptione quorumlibet redituum ad eos ſpectantium abſtinere: donec de receptis taliter plenariam ſatisfactionem impendant.

Iidem quoq; cardinales accelerādæ prouiſioni ſic vacēt attentius: quòd ſe nequa-

*Vide gl. in c. ne tales. de cōſ. diſ. v. Fō. * Electores nolentes eligere poſſunt cogi etiā tormētis, vt habet gl. in cle. j. de hære. Ph. Fon.

quam de alio negocio intromittant: niſi A
forſan neceſsitas adeo vrgens incideret, ꝙ
eos oporteret de terra ipſius eccleſiæ defendenda, vel eius parte aliqua prouidere:
vel niſi aliquod tam grande, & tam euidens periculum immineret: quòd omnibus & ſingulis cardinalibus præſentibus
concorditer videretur illi celeriter occurrendum. Sane ſi aliquis ex prædictis cardinalibus conclaue prædictum (vt ſupra exprimitur) nõ intrauerit: aut intrans abſque B
manifeſta cauſa infirmitatis exierit: ipſo minimè requiſito, nec in eiuſdem electionis negocio vlterius admittendo, per alios
ad eligẽdum ſummum pontificem libere procedatur. Si verò infirmitate ſuperueniente, idem cõclaue ex eis aliquem exire
contingat: ipſa etiam infirmitate durante poterit eius ſuffragio nõ requiſito, ad electionem procedi: ſed ſi ad alios poſt ſanitatem ſibi redditam, ſeu ante, redire voluerit: C
vel etiam ſi alij abſentes (quos per decem dies diximus expectandos) ſuperuenerint: re integra, videlicet antequam eidem eccleſiæ ſit de paſtore prouiſum: in
eodem negocio, in illo ſtatu, in quo ipſum inuenerint, admittantur. præmiſſa tam de clauſura, quàm de ſeruientibus, cibo, ac potu, & reliquis cum aliis ſeruaturi.

Quid

A *Quid iuris, quando moritur Romanus pontifex extra ciuitatem, in qua erat curia.*

Porro ſi quando Romanum pontificem extra ciuitatẽ prædictam (in qua erat cum ſua curia reſidens) contigerit ab hac luce migrare: teneantur cardinales in ciuitate, in cuius territorio, ſeu diſtrictu idem pontifex obiit, conuenire, niſi ſit forſitan interdicta: vel contra eccleſiam Romanam in aperta rebellione perſiſtat, quo caſu in B alia viciniori conueniant: quæ ſimiliter nec interdicto ſubiaceat, nec ſit (vt prædicitur) aperte rebellis. In hac etiam ciuitate tam quo ad expectationem abſentiũ, quàm quo ad habitationem communem, clauſuram, & cætera omnia in domo epiſcopali, vel alia qualibet eiſdem cardinalibus deputanda: eadem obſeruentur, quæ ſuperius obeunte dicto pontifice in ea, in qua cum ſua curia reſidebat, ſunt expreſſa.

C *Dat executores huic iuri cum pœnis. Ioan. And.*

Præterea (quia parum eſt iura condere, niſi ſit, qui eadem tueatur) adiiciendo ſancimus: vt domini aliiq; rectores, & officiales ciuitatis illius, in qua Romani pontificis electio fuerit celebranda: authoritate noſtra, & eiuſdem approbatione concilij poteſtate ſibi tradita: præmiſſa omnia &

ſingula plene, ac inuiolabiliter ſine fraude, ac dolo aliquo faciant obſeruari: nec cardinales vltra, quàm præmittitur, arctare præſumant. Super his autẽ taliter obſeruandis ſtatim, audito ſummi pontificis obitu, coram clero & populo vniuerſo ciuitatis ipſius ad hoc ſpecialiter cõuocandis, præſtent corporaliter iuramentũ. Quòd ſi præmiſſa diligenter non obſeruauerint: aut fraudem in eis, vel circa ea commiſerint, cuiuſcunque ſint præeminentiæ, conditionis, aut ſtatus, omni ceſſante priuilegio, eo ipſo ſententiam excommunicationis incurrãt, & perpetuo ſint infames: nec vnquã eis portæ dignitatis pateant: nec ad aliquod publicum officium admittantur. Ipſos inſuper feudis, & bonis cæteris, quæ ab eadem Romana eccleſia, vel quibuſlibet aliis eccleſiis obtinent, ipſo facto decernimus eſſe priuatos: ita quòd ad eccleſias ipſas plene ac libere reuertantur, administratorum earundem eccleſiarum arbitrio ſine contradictione aliqua diſponenda. Ciuitas verò prædicta non ſolum ſit interdicto ſuppoſita: ſed & pontificali dignitate priuata.

Obteſtatur cardinales, vt in electione Romani pontificis deponãt omnem priuatum affectum: & caſſat omnia pacta, obligationes, & iuram

A *iuramenta, quæ data vel facta eſſent de aliquo eligendo.*

Cæterùm (quia cum arbitrium, vel inordinatus captiuat affectus: vel ad certum aliquem obligationis cuiuſque neceſsitas adigit, ceſſat electio, dum libertas adimitur eligendi) cardinales eoſdem obſecrantes per viſcera miſericordiæ deī noſtri: per aſperſionem ſui precioſi ſanguinis obteſtamur: vt penſantes attentius quid eis
B imminet, cum agitur de creatione vicarij Ieſu Chriſti, ſucceſſoris Petri, rectoris vniuerſalis eccleſiæ, gregis dominici directoris, omni priuatæ affectionis inordinatione depoſita: & cuiuſlibet pactionis, cõuentionis, obligationis neceſsitate: necnon condicti & intendimenti contemplatione ceſſantibus: non in ſe reciprocent conſiderationis intuitum, vel in ſuos: non quæ ſua ſunt, quærant: non commodis priuatis in-
C tendant, ſed nullo arctante ipſorum in eligendo iudicium: niſi deo puris & liberis mentibus nuda electionis conſcientia vtilitatem publicã liberè proſequantur: omni conatu & ſolicitudine, prout poſsibilitas patitur, id acturi tantummodo: vt eorum miniſterio acceleretur vtilis, & pernecesſaria totius mundi prouiſio: idoneo celeriter eidem eccleſiæ ſponſo dato.

Qui autem ſecus egerint: diuinæ ſubia- A
ceant vltioni eorum culpa (niſi graui propter hoc peracta pœnitentia) nullatenus abolenda. Et nos nihilominus pactiones, conuentiones, obligationes, cōdicta & intendimenta omnia, ſiue iuramēti, ſiue cuiuslibet alterius fuerint vinculo firmitatis annexa: caſſamus, irritamus, & viribus decernimus omnino carere: ita quòd nullus ad illa obſeruanda, quomodolibet ſit adſtrictus: nec quiſquam ex eorum trāſgreſ- B
ſione notam vereatur fidei non ſeruatæ: ſed non indignæ laudis titulum potius mereatur: quum lex etiam humana teſtetur: deo magis trāſgreſsiones huiuſmodi, quàm iuſiurandi obſeruationes acceptas.

Monet omnes fideles, vt ſtatim audita ſummi pontificis morte eius celebrent exequias: & quotidie orent pro vigili, concordi, & vtili prouiſione Romanæ eccleſiæ. prelati autem in ſuis prædicationibus ipſos ſubditos ad hoc horten- C
tur: & eis frequentiam orationum, & obſeruantiam ieiuniorum indicant. h. d. Ioan. And.

Quia verò fidelibus non eſt, tam de ſolicita quantumcunq; inuentione fidendū, quàm de inſtātia orationis humilis & deuotæ ſperandum: huic adiicimus ſanctioni, vt in omnibus ciuitatibus, cæteríſque locis inſignibus, vbi primum de memo-

rati

A rati pontificis obitu certitudo claruerit: à clero & populo, ſolennibus pro eo exequiis celebratis, ſingulis diebus (donec de ipſius eccleſiæ prouiſione indubitanter rumor pertulerit veritatem) humiles preces fundantur ad dominum: apud eum deuotis orationibus inſiſtatur: vt ipſe, qui concordiam facit in ſublimibus ſuis, ſic efficiat eorundem cardinalium corda in eligendo cōcordia, quòd prouiſio celer, con-
B cors, & vtilis (prout animarum ſalus exigit: & totius orbis requirit vtilitas) ex ipſorum vnanimitate ſequatur. Et ne tam ſalubre præſentis ſanctionis edictū ignorantiæ negligi prætextu contingat, diſtrictè præcipimus: vt patriarchæ, archiepiſcopi, epiſcopi, & alij eccleſiarum prælati, cæterique, quibus conceſſum eſt proponere verbum dei, clerum & populum, propter hoc ſpecialiter frequentius congre-
C gandos in ſuis ſermonibus ad ſupplicum precum ſuffragia pro celeri & felici exitu tanti negocij frequentanda ſolerter hortentur: & ipſis eadem authoritate, non ſolum orationum frequentiam, ſed obſeruantiam (prout circunſtantiæ penſandæ ſuaſuerint) ieiuniorum indicant.

Idem in eodem.

Appellantes contra electiones, poſtulationes,

vel prouiſiones, omnia quæ obiicere intendunt contra perſonam vel formam, tenentur exprimere: & iurare, quòd illa credunt vera eſſe: & ea ſe poſſe probare. Super non expreſſis, ipſi, vel adhærentes eis, nõ audientur: niſi de nouo emergant, vel perueniant, vel ſuperueniat probandi facultas: ſuper quo iurare debebunt. Statutum Innoc. editũ contra non probantes, quæ obiiciuntur in perſonam vel formam: in ſuo robore conſeruatur. Ioan. And. A

CAP. IIII.

VT circa electiones, poſtulationes, & prouiſiones eccleſiaſticas viam malitiis (prout eſt poſſibile) præcludamus, ne diutius periculosè vacent eccleſiæ: vel perſonatuum, dignitatum, & aliorum eccleſiaſticorũ beneficiorũ prouiſio differatur. Edicto perpetuo prouidemus: vt (ſi quando aliqui electionibus, poſtulationibus, vel prouiſionibus ſe opponunt: proponendo aliqua contra electionis, poſtulationis, ſeu prouiſionis formam, aut perſonas eligentium, vel electi, ſiue illius, cui erat prouiſio facienda ſiue facta, & propter hoc contigerit appellari) appellantes in inſtrumento publico, ſeu literis ſuper appellatione confectis, omnia & ſingula exprimant: quæ in formam intendunt obiicere vel perſonas.) Coram perſonis authenticis, aut perſona, quæ ſuper hoc teſtimonium B C

perhib

A perhibeant veritati, corporali præſtito iuramento: quòd credunt ea, quæ ſic exprimunt eſſe vera, & ſe poſſe probare. Alioquin tam opponentes, quàm (tempore appellationis interpoſitæ, vel poſtmodum) adhærẽtes eiſdem: obiiciendi aliqua (quæ non fuerint in huiuſmodi literis vel inſtrumentis expreſſa) poteſtatem ſibi nouerint interdictam, niſi aliquid poſtea forſan emerſerit: vel ſuper antiquis ſuperue-
B nerit probandi facultas: aut aliqua antiqua in opponentium notitiam de nouo peruenerint, quæ appellantes appellationis tempore emiſſæ veriſimiliter ignorare potuerint, & etiam ignorarint. Super huiuſmodi autem ignorantia, & ſuperueniente facultate probandi, fidem per proprium præſtandum corporaliter faciunt iuramentum: hoc adiiciendum in iuramento eodem, quòd ad ea probanda cre-
C dunt ſe ſufficientes probationes habere.

Illa ſanè, quæ felicis recordationis, Innocentius papa quartus contra non plenè probantes ea (quæ in formam vel perſonam obiecerant) ſtatuit: in ſuo volumus robore permanere.

Idem in eodem.

Electus ante confirmationem adminiſtrare non debet per ſe, vel per alium, in totum, vel in partem,

partem, ſub quocunque colore: qui contrà fecerint, ipſo iure priuati ſunt iure ex electione quæſito. Ioan. And. A

CAP. V.

AVaritiæ cæcitas, & damnandæ ambitionis improbitas, aliquorũ animos occupãtes: eos in illam temeritatem * impellunt: vt quæ ſibi à iure interdicta nouerint: exquiſitis fraudibus vſurpare conentur. Nonnulli ſiquidem ad regimen eccleſiarum electi: quia eis (iure prohibẽte) non licet ſe ante confirmationem electionis B cælebratæ de ipſis, adminiſtrationi eccleſiarum (ad quas vocantur) ingerere: ipſam ſibi tanquam procuratoribus: ſeu œconomis cõmitti procurant. Cum itaque non ſit malitiis hominum indulgendum: nos latius prouidere volentes, hac generali cõſtitutione ſancimus: vt nullus de cætero adminiſtrationem dignitatis (ad quam electus eſt) pluſquam celebrata de ipſo electio cõfirmetur: ſub œconomatus, C vel procurationis nomine: aut alio de nouo quæſito colore: in ſpiritualibus vel temporalibus, per ſe vel per alium, pro parte vel in totum, gerere vel recipere, aut illis ſe immiſcere præſumat. Omnes illos, qui ſecus fecerint, iure (ſi quod eis per electionem quæſitum fuerit) decernentes eo ipſo priuatos.

** Qui dicãtur agere actum temerariè vide text. qui ſi ſint legit. per venerabilem. ver. videbatur. & per Io. And. in cle. j. de ſepul.*

Idem

A Idem in eodem.

Eligentes, quàm cito commodè poſſunt, electionem electo præſentent. Electus intra menſem conſentiat: aliàs priuatus eſt iure quæſito, niſi conditio perſonæ ipſum excuſet. Poſt conſenſum confirmationem petat intra tres menſes, aliàs electio viribus vacuetur. Ioan. And.

CAP. VI.

QVàm ſit eccleſiis ipſarum diſpẽdioſa vacatio, quàm periculoſa etiam
B eſſe ſoleat animabus: non ſolum iura teſtantur, ſed etiam magiſtra rerum efficax experientia manifeſtat. Cupientes itaque competentibus remediis vacationum diuturnitatibus obuiare, hoc perpetuo decreto ſtatuimus: vt ſi quando fuerit electio in aliqua eccleſia celebrata: electores electionẽ ipſam (quàm citius commodè poterunt) electo præſentare ac petere conſenſum ipſius procurent. Ele-
C ctus verò illum adhibere intra menſem à tempore pręſentationis huiuſmodi teneatur. * Quem ſi electus ipſe vltra præſtare diſtulerit: iure (ſi quod ei ex ſua electione fuerat acquiſitum) ex tunc ſe nouerit eo ipſo priuatum. Niſi forſan ea ſit electæ perſonæ conditio, vt electioni de ſe celebratæ abſque ſuperioris ſui licentia, ex prohibitione, ſeu quauis prouiſione ſedis

** Validitas actus celebrati, pendet ex voluntate alterius, ad quod*

apoſt

vide l.Iulian. §.ſi quis colludēte.j.reſ. de ac.empt.P.F.

apoſtolicæ,conſentire non poſsit:quo caſu A idem electus, ſeu electores ipſius, conſentiendi licentiam ab eius ſuperiore (cùm ea celeritate,quam ſuperioris ipſius præſentia vel abſentia permiſerit) petere ſtudeāt & habere. Alioquin, ſi lapſo tempore pro eiuſdem ſuperioris præſentia vel abſentia (vt præmittitur) moderando: huiuſmodi licentiam eos nequaquam obtinere contingat: electores ex tūc ad electionem aliam procedendi liberam habeant facultatem. B Cæterùm quiuis electus intra tres menſes poſt conſenſum electioni de ſe celebratæ præſtitum: confirmationem electionis ipſius petere non omittat. Quod ſi (iuſto impedimento ceſſante) intra huiuſmodi trimeſtre tempus obmiſerit: electio eadem eoipſo viribus vacuetur.

Idem in eodem.

Si non ſequatur electio: non eſt quis ex conſenſu in ſcrutinio ſcienter habito in indignum, eligendi poteſtate priuatus. hoc dicit. Ioan. And. C

CAP. VII.

PErpetuæ ſanctionis oraculo declaramus: quòd ſcienter in electionibus nominātes indignum, propter ſuffrāgium in ſcrutinio præſtito (niſi adeo in eo perſtiterint, quòd ex votis eorum communis electio ſubſequatur) nequaquam eligēdi poteſtate

A teſtate, priuentur. * Licet pro eo, quòd *Vide l. ſi
indignum nominando, ſcienter contra cõ- quis non
ſcientiàs ſuas agunt: & diuinam vindi- dicam ra
ctam, & apoſtolicę vltionis metum (quem pere. & l.
qualitas facti ſuaſerit) poſsint non imme- j. § prohi-
rito formidare. bet. ff. de
poſtulan.

Idem in eodem.

Eligens, vel electioni conſentiens, contra electum (niſi ex noua cauſa, vel nouiter ei pandita) ſe nequit opponere, vel renunciare. hoc dicit.

B *Ioan. And.* CAP. VIII.

NVlli licere decernimus (poſtquam in ſcrutinio nominauerit aliquem, & electio fuerit ſubſecuta: vel poſtquam præſtiterit electioni de ipſo ab aliis celebratæ conſenſum) illum ſuper electione ipſa (niſi ex cauſis poſtea emergentibus) impugnare: vel niſi ei morum ipſius antea celata, de nouo pandatur improbitas: ſeu alicuius alterius latentis vitij, vel defectus C (quæ veriſimiliter ignorare potuerit) veritas reueletur. De huiuſmodi autẽ ignorantia fidem faciat proprio iuramento.

Idem in eodem.

Contra electum à duplo maiori parte, vel electores ipſius, nil à reliqua parte poteſt opponi, quod votum extenuet: ſed id bene opponitur, quod votum annullet. Ioannes Andreas.

CAP.

CAP. IX. A

SI quando contigerit (duabus electionibus celebratis) partem alteram eligentium duplo maiorem* numero inueniri: contra electores, qui partem reliquam ſic excedunt, ad extenuationē zeli, meriti, vel authoritatis ipſorū, reliquis, vel electo ab eis, aliquid opponendi omnē præſenti decreto interdicimus facultatem. Si quid autē opponere voluerint, quod votū illius, cui opponitur, nullum redderet ipſo iure: B id eis non intelligimus interdictum.

**Vide gl. in cle. ad cōpeſcendas. de ſequeſt. poſ. & fru. Do.*

Idem in eodem.

Appellatio iudicialis vel extra, deuoluit cauſas electionum epiſcoporum & ſuperiorum ad papam: ſi in ſcriptis, & ex cauſa probabili fuerit interiecta: aliàs non. Et ab ea poſſunt partes ſine prauitate recedere: priuſquam papæ præſentata fuerit. Et an in receſſu interuenerit prauitas, inferiores iudices ante omnia debent C *inquirere: quam ſi repererint, de cauſa non cognoſcent: ſed ſtatuent partibus terminum, in quo cum actis & munimentis ſe apoſtolico conſpectui repræſentent. Ioan. And.*

CAP. X.

QVamuis conſtitutio felicis recordationis Alexādri papæ quarti prædeceſſoris noſtri, cauſas electionum epiſcopalium, ſeu ſuper electionibus

A bus epiſcoporum exortas, non immerito maioribus cauſis annumerans, cognitiones ipſarum per appellationes quaſlibet deuolui aſſerat ad apoſtolicæ ſedis examen. Nos tamen & temerariam appellantium audaciam, & effrenatam appellationum frequentiam refrenare volentes, hac generali conſtitutione duximus prouidendum: vt ſi extra iudicium in prędictis electionibus, vel in aliis dignitati-
B bus epiſcopatu maioribus celebratis, expreſſa cauſa manifeſtè friuola contigerit appellari: per appellationem huiuſmodi nequaquam ad ſedem eandem negotium deuoluatur. Sed cùm in electionum earundem negotiis, in iudicio, vel extra iudicium appellatur* in ſcriptis, ex cauſa probabili, quæ probata deberet legitima reputari, ad ſedẽ ipſam huiuſmodi negotia
C deferãtur. Cæterùm in præmiſsis omnibus caſibus liceat partibus ab huiuſmodi appellationibus (nulla tamen interuenien te prauitate) recedere, antequam præfatæ ſedi fuerint præſentatæ. Inferiores autẽ iudices (quorum erat ipſarum cauſarũ cognitio appellatione ceſſante) an in hoc prauitas interceſſerit, ante omnia diligenter inquirant; & ſi eam interceſsiſſe reperint, ſe de cauſis ipſis nullatenus intro-

*Vide gl. infrà, de cen. ca. j. Do.

mittant:ſed præfigant dictis partibus terminum peremptorium competẽte:in quo cum omnibus actis & munimẽtis ſuis apoſtolico ſe conſpectui repræſentent. A

Idem in eodem.

Si inter reliqua, quæ obiiciuntur promouendo ad dignitatem, obiicitur euidens defectus ſcientiæ vel perſonæ: illud ante omnia examinari debebit. Et ſi reperietur falſum, opponens à proſecutione negocij repellitur: & punitur perinde ac ſi defeciſſet in probatione omnium obiectorum. Ioan. And. B

CAP. XI.

SI fortè inter cætera, quæ obiiciuntur electo aut poſtulato, ſeu aliàs promouendo ad aliquam dignitatem, euidẽtem ſcientiæ, vel alium perſonæ defectum opponi contingat: in diſcuſsione obiectorum illum ſtatuimus ordinem incommutabiliter obſeruandum, vt promouendus ſuper defectu ipſo ante omnia ſubiiciatur examini: * cuius euentus examinandis aliis, aut dabit initiũ, aut negabit. Cæterùm ſi præmiſsi examinis exitus huiuſmodi oppoſitiones docuerit veritate deſtitui: opponentes omnino à proſecutione cauſæ, in qua talia obiecerunt excludimus: & perinde puniri decernimus, ac ſi penitus in probatione omnium, quæ obiecerant, defeciſſent. C

** Qualiter probetur defectus ſcientiæ alicuius: quia per examinationem, quæ fit de ipſo. Do.*

Idem

A Idem in eodem.

Qui grauauerit aliquam perſonam eccleſiaſticam, vel eius conſanguineos, vel eccleſias ſeu bona, pro eo, quod eum, pro quo rogabatur eligere noluit: ipſo facto excommunicatus eſt. Ioan. And.

CAP. XII.

SCiant cuncti, qui clericos vel quaſlibet alias perſonas eccleſiaſticas (ad quos, in aliquibus eccleſiis, monaſteriis, aut aliis piis locis ſpectat electio (pro eo, quòd rogati, ſeu aliàs inducti, eum pro quo rogabãtur ſiue inducebãtur, eligere noluerint, vel conſanguineos eorum, aut ipſas eccleſias, monaſteria, ſeu loca cætera, beneficiis ſiue aliis bonis ſuis (per ſe vel per alios) ſpoliando, ſeu aliàs iniuſtè perſequendo, grauare præſumpſerint: ſe (ipſo facto) excommunicationis ſententia innodatos.

B

Idem in eodem.

Primo punit vſurpantes de nouo cuſtodiam vacantium eccleſiarum. Secundo punit clericos & monachos hoc fieri procurantes. Tertio punit clericos ſe talibus non opponentes. Quarto ponit qualiter debeant ſe habere habentes talem cuſtodiam ab antiquo. Ioan. And.

C

CAP. XIII. **Vide Io. Andr. de exceſ. prælа. nimis.*

GEnerali conſtitutione ſancimus, vniuerſos *& ſingulos (qui regalia, cuſto diã, ſiue guardiã, aduocationis, ſeu defen-

ſionis titulum in eccleſiis, monaſteriis, ſeu A quibuſlibet aliis piis locis, de nouo vſurpare conantes, bona eccleſiarum, monaſteriorum, aut locorum ipſorum vacantiũ occupare præſumunt) quantæcunque dignitatis honore prefulgeant. Clericos etiã eccleſiarum, monachos monaſteriorum, & perſonas cæteras locorum eorundem, qui hoc fieri procurant: eo ipſo excommunicationis ſententiæ decernimus ſubiacere.

Illos verò, qui ſe (vt deberent) talia fa- B cientibus non opponunt: de prouentibus eccleſiarum ſeu locorum ipſorum, pro tẽpore, quo præmiſſa ſine debita contradictione permiſerint: aliquid percipere diſtrictius inhibemus. Qui autem ab ipſarum eccleſiarum cæterorúmque locorum fundatione, vel ex antiqua conſuetudine iura ſibi huiuſmodi vindicant: ab illorum abuſu ſic prudenter abſtineant, & ſuos miniſtros in eis ſolicitè faciãt abſtinere, quòd C ea, quæ non pertinent ad fructus ſiue reditus prouenietes vacationis tẽpore nõ vſurpent: nec bona cætera, quorum ſe aſſerunt habere cuſtodiam dilabi permittant, ſed in bono ſtatu conſeruent.

Idem in eodem.

Parœcialis eccleſia nemini conferatur, qui nõ ſit idoneus ſcientia, moribus, & ætate: & ſi conferatur

feratur

A *feratur non attingenti xxv.annum, non valet collatio. Ille autem, cui talis eccleſia collata fuerit, tenetur perſonaliter reſidere, & intra annum ſacerdos fieri: ſi autem promotus non fuerit, elapſo anno priuatus eſt ipſo iure. Super reſidentia autem prælatus eius ad tempus poterit diſpenſare. Ioan. And.* CAP. XIIII.

LIcet canon à felicis recordationis Alexand. papa. iij. præde. no. editus, inter cætera ſtatuerit, vt nullus regimen eccle-B ſiæ parœcialis ſuſcipiat, niſi xxv. annum ætatis attigerit: ac ſcientia & moribus commendandus exiſtat. Quódque talis ad regimen aſſumptus huiuſmodi: ſi monitus, non fuerit præfixo à canonibus tempore in presbyterum ordinatus: à regiminis eiuſdem amoueatur officio, & alij conferatur. Quia tamen in obſeruatione canonis memorati, ſe multi exhibent negligentes: nos periculoſam illorum negli-C gentiam volentes iuris executione ſuppleri, præſenti decreto ſtatuimus: vt nullus ad regimen parœcialis eccleſię aſſumatur: niſi ſit idoneus moribus, ſcientia, & ætate.

Decernentes collationes de parœcialibus eccleſiis, iis, qui non attigerint xxv. annum, decætero faciendas viribus omnino carere. Is etiam, qui ad huiuſmodi regimen aſſumetur: vt gregis ſibi crediti di-

ligentius curam gerere poſsit,in parœciali eccleſia, cuius rector extiterit: reſidere perſonaliter teneatur. Et intra annum à ſibi cõmiſsi regiminis tempore numerandum: ſe faciat ad ſacerdotium promoueri. A

Quòd ſi intra idem tempus promotus nõ fuerit: eccleſia ſibi cõmiſſa (nulla etiã præmiſſa monitione) ſit preſentis conſtitutionis authoritate priuatus. Super reſidẽtia verò (vt præmittitur) facienda, poſsitq; ordinarius gratiã diſpẽſationis ad tempus facere: prout cauſa rationabilis id expoſcit, B

Idem in eodem.

Parœcialis eccleſia non commendetur, niſi conſtituto in ætate legitima & ſacerdotio: & illa tunc demum cùm neceſsitas vel vtilitas exigit, talis autem commenda vltra ſex menſes, nõ duret. Quod contra prædicta factum fuerit, eſt irritum ipſo iure. Ioan. And.

CAP. XV. C

**Vide c. j. & gl. c. pen. de fil. presby.*

NEmo* deinceps parœcialem eccleſiã, alicui nõ conſtituto in ætate legitima, & ſacerdotio, commendare preſumat: nec tali etiam niſi vnam: & euidẽti neceſſitate, vel vtilitate ipſius eccleſiæ ſuadente.

Huiuſmodi autem commendam (vt præmittitur) rite factam declaramus vltra ſemeſtris temporis ſpacium non durare.

Sta

A Statuentes, quicquid ſecus de commendis eccleſiarum parœcialiũ actum fuerit, eſſe irritum ipſo iure.

Nicolaus tertius.

Hæc decre. fuit multum vtilis ſuo tempore, antequam papa reſeruaret ſibi prouiſiones epiſcopatuum. Gloſ. j. ponit ſummarium: & ſecunda diuiſionem. Dominicus. CAP. XVI.

CVpientes eccleſiarum vacationibus* periculoſis occurrere, ac malignan-B tium ſubterfugiis obuiare: iam prouiſis remediis, alia (quæ patenter ipſa rerum experientia ad earum expeditionem indicauit vtilia) remedia experta ſubiũgimus: & quod felicis recordationis Gregorius papa x. prædeceſſor noſter (de electionibus præſentandis electis, & ipſorum electorũ petendo, ac adhibendo conſenſu) ſalubriter ſtatuit, in ſuo robore) cum infra ſcripti tẽporis moderatione) in præſentandis ele-C ctionibus permanere volentes, ſed quod de trimeſtri tempore poſt conſenſum ad petendas confirmationes inſtituit (quò ad illas, quæ petuntur vel peti debent à ſede apoſtolica) temperantes) cum interdum aliquorum locorũ vicinitas minus exigat: aliquorum diſtantia prolixius tempus expoſcat) hac generali & in perpetuũ valitura conſtitutione ſancimus, vt omnes electi

** Vacatio ſimpliciter dicta cõtinet omnẽ modum vacandi. vide c. ſuſcepti. de reſcri ſuprà eo. Phili. Fon.*

cathedralium, vel regularium eccleſiarum A (quorum electionum confirmationes, vel infirmationes, ad ipſius ſedis examen deducit immediata ſubiectio, vel appellatio interiecta deuoluit) intra vnum menſem poſt cōſenſum, vel poſt obtentam de ipſorum electione notitiā (ſi eam debito tempore non contigerit præſentari) ad ſedem ipſam iter arripiant: & ex tunc ſiue intra preſcriptū tempus iter arripuerint ſiue nō: abſque fraude, quàm citò poterunt cōmodè (locorum conſiderata diſtantia) petituri B ſuarum electionū confirmationes: vel proſecuturi electiones ſuas, quibus poterunt modis licitis cōparere (cum omnibus actis iuribus, & munimentis ſuis, & proceſſus ſuos contingentibus) coram nobis perſonaliter teneantur. Quòd ſi per viginti dies (poſt lapſum ex qualitate locorū moderandi temporis) expectati, ſiue eligentes, ſiue opponentes venerint, ſiue nō: perſonaliter comparere, & ſuarum electionū C confirmationem, vel proſecutionem, ſeu executionē petere (nulla iuſta cauſa interueniente) cōtempſerint: de qua intra prædictos viginti dies propoſita intra quindecim dies poſt tempus huiuſmodi (coram nobis, vel alio, ſeu aliis deputando, vel deputandis à nobis ſi admittenda videbit

A debitur) teneantur apud ſedem ipſam facere plenam fidem. Niſi vel intra eoſdem viginti dies ſeu prædictos quindecim, eo caſu tantum (cùm ad prædictam cauſam propoſitã, vt prædicitur, & admiſſam probandam cõceſsi fuerint talia & tam veriſimilia proponi contingeret, quæ iudicio præſidentis electos ipſos ab infraſcripta pœna merito excuſarent: & propter quæ forſitan videretur eidem ad prædictã cõ-
B paritionem tempus prolixius indulgendum. Inſuper etiam eo caſu, quo ad perſonalem electorum comparitionem excuſandam, aliquam iuſtam cauſam proponi cõtigerit, vel admitti: niſi tunc intra idem tempus iuſto impedimento ceſſante per procuratorem ad præmiſſa omnia ſufficienter inſtructum: * & nihilominus ipſa cauſa ceſſante (vt præmittitur) ſe perſonaliter præſentauerint: electiones de ipſis
C factas, eo ipſo viribus vacuantes: ipſos omni iure (ſi quod eis per electionem huiuſmodi quæſitum eſſet) decernimus eſſe priuatos. Electos verò, qui ſe ſine actis iuribus & munimentis ſuis, & proceſſus ſuos contingentibus perſonaliter vel per procuratorem (vt præmittitur) præſentauerint: ea volumus ex contemptu cõſtitutionis huiuſmodi, eo caſu pœna percelli: vt

* *Nõ nũciũ, ſed inſtructum procuratorem mittendũ vbi perſona cõparere nõ poteſt, de quo vide Bar in l. ij. ff. de diuer & tẽp. praeſcrip. Phi. Font.*

pro exhibendis illis alibi, quàm apud ſe- A
dem ipſam (niſi ex iuſta cauſa) nō poſsint
dilationem aliam obtinere. Ad hæc, vt
diligens inquiſitio ſuper electionibus, &
eligentibus, & electis ac aliis præmiſſa cō-
tingentibus, plena informatio poſsit ha-
beri (quam informationem per procura-
tores, qui vt plurimū conſtituuntur abſen-
tes, & proceſſus ignari) curſus cauſarū non
ſentit de facili prouenire: de ipſis electori-
bus duæ perſonæ ad minus, ſuper negocio B
ipſo (vt de electis præmittitur) ſufficienter
inſtructæ (quando electionem concordem
eſſe contigerit) intra idem tempus, per ca-
pitulum expenſis bonorum ad prælatum
ipſius eccleſiæ (de cuius electione agitur)
pertinentium, ſi ſint diſcreta, alioquin cō-
munium: vel per ipſum capitulum aliunde
prouiſorum (ſi de ipſis diſcretis, vel cōmu-
nibus tunc haberi non poſsint) ad omnia
inſtructè (inquam) plenariè, tranſmittan- C
tur. Si verò in diſcordia electio, vel ele-
ctiones ipſæ proceſſerint: tunc duæ perſo-
næ ad minus de parte qualibet (cùm ſint
plures) vel de parte electi (cùm electio vna
proceſſerit) neceſſariis & moderatis expē-
ſis electorum. Quas ſi electi exhibere con-
tempſerint (niſi forſan ipſos facultatū im-
potentia pro qualitate negocij excuſaret)
omni

A omni iure ipſis ex tali electione quæſito priuentur. Et quãdo vnicus eſt electus, cui aliquis vel aliqui ſe opponunt: eo caſu tam opponens, quàm opponentes huiuſmodi, ſi duo tantum, vel ſi plures, duo ad minus ex ipſis opponentibus, expenſis ipſorum opponentium propriis plene (vt dictũ eſt, cum actis & munimentis) inſtructi cõpareant: vt per præmiſſas perſonas, vel negocium plenarie inſtrui, vel ſedes eadem va-
B leat informari, an eccleſiarũ vtilitate penſata, & aliis inſpectis circunſtantiis, ſuper habẽdis aliquibus probationibus, ſeu quibuſcũque aliis ſit alibi facienda* cõmiſſio: vel (æquitate ſuadente) pares potius, apud ſedem ipſam in probationibus & aliis ſint arctandæ. Cæterum ſi eligentes electiones ipſas concorditer, vel in diſcordia celebratas, intra octo dies (poſtquam cõmode poterunt) electis præſentare diſtulerint:
C ipſos, qui culpabiles in hoc extiterint (quo ad ſe) à proceſſus proſecutione totaliter excludentes, omnibus beneficiis ſuis, quæ in ipſa eccleſia (de cuius electione agitur) obtinent: per trienniũ continuum (ex tunc inchoandum) volumus eoipſo fore ſuſpẽſos. ad quæ ſi intra illud tempus ſe propria temeritate, vel alio quæſito colore ingeſſerint: illis ipſo iure perpetuo ſint priuati.

** Eſt in arbitrio iudi. an velit examinare teſtes in partibus, an coram ſe. Phi. Fõt.*

Vel

Vel ſi perſonas inſtructas,vt præmittitur(etiam ſi opponentes vel electi,mittere vel venire,ſeu expenſas miniſtrare cõtemnant)deſtinare neglexerint(niſi eos capituli,vel contradicentium paucitas,ſeu alia iuſta & probabilis cauſa euidenter excuſet:in quo caſu procuratorem ſufficienter inſtructũ mittere,& nihilominus ceſſante cauſa dictas perſonas dirigere teneantur) & à totali(quo ad ſe)proſecutione proceſſus,& à prouentuum beneficiorum(quæ in ecclesia ipſa obtinent)per triennium continuum perceptione priuentur:opponentis vel opponentium (cum vnicus eſt electus)contumacia ſimili pœna plectenda, nihilominus tamen in præmiſsis caſibus, quibus eligentes vel opponentes,quo ad ſe,proceſſus proſecutione priuantur, electis ſuper hoc in proſecutione iuris nullum præiudicium generetur. Denique cum ad poſtulationem concordem vel diſcordem procedi contigerit:& aliqui patientes in ordinibus vel ætate defectum, vel his ſimiles, poſtulentur (non qui aliis eccleſiis alligati,liberum non habent ſine noſtra permiſsione volatum: circa quos taliter alligatos,nihil de veteris iuris obſeruantia immutamus)poſtulatos huiuſmodi,& poſtulãtes eoſdẽ,ea moderata di- A B C

ſtrict

A ſtrictione perſtringimus, vt eo ſaluo, quòd poſtulati huiuſmodi, nec ſuis poſtulationibus præſtare cõſenſum, nec (vt de electis dictũ eſt) exhibere expenſas aliquibus teneantur: ſed poſtulantes ipſi concorditer vel diſcorditer, expenſas ipſas perſonis talibus ſubminiſtrent: poſtulatos in veniendo (ſi nõ diſſenſerint) & poſtulãtes in mittendo perſonas inſtructas, (vt in concordi vel diſcordi electione) per omnia (vt ſupra B præmittitur) moderatio præmiſſa cõſtringat: & negligentes ſtatuta ibidem, ſimilis pœna percellat: nec per hoc, quod de poſtulatis pro celeri eccleſiarum expeditione ſtatuitur, poſtulationes ipſæ minus depẽdere intelligantur à gratia, quàm antea dependebant. Porro in ſingulis caſibus ſupradictis, in recuperandis, vel reddendis expenſis eligentium, electorum, poſtulantium, & etiam poſtulati, illud ſeruari de- C cernimus, quod iuſtum fuerit, ſeu æquitas canonum iudicabit.

Idem.

Gloſſa prima diuidit, & ſummat totũ textũ, vide eam. Dominicus. CAP. XVII.

FVndamenta militãtis eccleſię, in montibus ſanctis propheta rememorans *Pſal. 86.* per mõtes apoſtolos & prædicatores patẽter inſinuat, quibus tota huiuſmodi ædificij

ficij fabrica confidenter innititur: qui firmæ A
1.Cor.3. bafes eccleſiæ ſuper fundamento, præter quod nemo aliud ponere poteſt, quod eſt Chriſtus Ieſus, veluti ſummo angulari lapide ſolidantur: vt veritas, quæ antea legis & prophetarum præconio vehebatur, per apoſtolicam tubam in ſalutem vniuer
Pſal.18. ſitatis exiret: ſicut ſcriptum eſt, In omnem
Rom. 10. terram exiuit ſonus eorum: & in fines orbis terræ verba eorũ. Huius autem muneris ſacramentum ita dominus ad omniũ B apoſtolorũ voluit officium pertinere, vt in beato Petro apoſtolorũ omnium ſummo, principaliter collocaret: vt ab ipſo quaſi quodam capite, dona ſua velut in corpus omne diffunderet: hunc enim in conſortiũ indiuiduæ vnitatis aſſumptũ, id, quod ipſe erat, dominus voluit nominari: dicẽdo, Tu
Mat. 16. es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiã meam, vt æterni templi ſtructura deo ædificante cõſtructa, mirabili munere C gratiæ dei in Petri cõſiſteret firmitate, cui ſaluatoris noſtri miranda prouiſio beatũ Paulũ in apoſtolatu gentium per dexteras ſocietatis adiunxit. Iſti ſunt per quos euãgeliũ Romæ reſplenduit. Iſti ſunt eius patres, verique paſtores. Iſti ſunt, qui vna die pro merito, vno loco, pro gloria, ſub vno proſecutore, pro parili virtute compaſsi,

vrbem

A vrbẽ ipſam glorioſo cruore martyrij Chriſto domino conſecrarunt. Iſti ſunt, qui illã in hanc gloriam prouexerunt, vt ſit gens ſancta, populus electus, ciuitas ſacerdotalis & regia: per ſacram beati Petri ſedem caput totius orbis effecta. Ne autẽ ipſa mater eccleſia in congregatione & paſtura fidelium temporalibus careret auxiliis, quin potius ipſis adiuta, ſpiritualibus ſemper proficeret incrementis: nõ abſque miB raculo factum eſſe concipitur, vt occaſionaliter Conſtantini monarchæ à deo prouiſa, ſed curata baptiſmalibus fomentis infirmitas, quandã quaſi adiiceret ipſi eccleſiæ firmitatẽ, qui quarto die ſui baptiſmatis, vnà cũ omnibus ſatrapis, & vniuerſo ſenatu, optimatibus etiã, & cuncto populo, in perſona beati Siluestri, ſibi Romanã concedendo vrbem relinquens, ab eo & ſucceſſoribus eius, per pragmaticum conC ſtitutum diſponendam eſſe (decernens in ipſa vrbe vtriuſque poteſtatis monarchiã Romanis pontificibus) declararet: non iuſtum arbitrans, vt vbi ſacerdotij principatum, & Chriſtianæ religionis caput imperator cœleſtis inſtituit, illic imperator terrenus habeat poteſtatem: quin magis ipſa Petri ſedes in Romano, iam proprio ſolio collocata, libertate plena in ſuis agẽdis

dis, per omnia potiretur, nec vlli ſubeſſet A
homini: quæ ore diuino cunctis dignoſcitur eſſe prælata. Decet namque ipſi Romano pontifici, per fratres ſuos ſacroſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinales (qui ſibi in executione officij ſacerdotalis coadiutores aſsiſtunt) libera prouenire conſilia, decet ipſius nullo modo vacillare iudicia: vt fratres ipſos nullus ſecularis poteſtatis metus exterreat, nullus temporalis fauor abſorbeat, nullus eis terror immineat, ni- B
hil eos à veri conſilij ſoliditate remoueat: quin (cum per ipſum Romanũ pontificem in quibuſcunque negotiis cõtingeret eorum peti cõſilia in conſulendo) per omnia liberi eidem Romano pontifici in omnibus, quæ pro tempore imminent, libere conſulant & aſsiſtant, ipſaq; Romani pontificis vicarij dei, quæ ſuis temporibus occurrerit electio, & eorundem cardinalium (cum expedierit) facienda promotio in o- C
mni libertate procedant. Digne itaque ad vrbem ipſam eiuſque regimen aciem noſtræ conſiderationis extendimus, vt felici ducta regimine, præſeruetur à noxiis: & optatis ſemper proficiat incrementis. Nunquid obduxit obliuio, quæ vrbi, quæ incolis nota diſpendia intulerũt hactenus peregrina regimina? Nunquid nõ hæc de-

ſtru

A ſtructio mœnium, deformatio proueniens ex ruinis, luce clarius manifeſtant? Nunquid non hæc fidelium contrectata depoſita? Nunquid non hæc ipſa veneranda dei templa præſidentis manu ſacrilega diebus noſtris nefariè violata proclamant? Quid plura? Nonne ipſius vrbis retro actis temporibus incorrupta conſtantia, ſub regentis eo tempore nefando ſubuerſa eſt regimine? ipſamque vrbē ſpeculum fidei tanta
B reſperſit infamia: vt à matre ſua Romana eccleſia filia prædilecta deuiare compulſa, quondam Conradinum, qui de venenoſa radice Federici quondam Romani imperatoris, colubri tortuoſi iuſto ipſius eccleſiæ iudicio reprobati prodiiſſe videbatur in regulum: quíque ad exterminium Romanæ matris eccleſiæ manifeſtis indiciis vnà cum ſuis fautoribus aſpirabat, & in cōtemptum dei & ſuæ matris ac ipſius vr-
C bis opprobriū patenter reciperet, recepto faueret, conſtituens ſe per hæc tam patentis hoſtis ſuæ matris eccleſiæ filiam adiutricem. Hoc ipſi Romæ præſtiterunt ſenatores incogniti, hoc præſides improuiſi, vt glorioſa ciuitas redderetur ingloria, ſua ſtabilitas vocaretur inſtabilis: ſuæque cōſtantiæ antiquata ſoliditas, linguis hominum vocaretur infirma. Proinde officij

noſtri debitum circa huiuſmodi tam peri- A
culoſos euentus, ad libram moderaminis erigẽtes,tantæ ſubuerſionis occaſiones ita ſalubris remedij appoſitione præcidimus, ne illorũ(qui ipſam Rempublicam laudabiliter hactenus gubernauerũt) videamur gloriã ſuggillare vel merita:quę illis apud infallibilem & ſcientem omnia retributorem de iam perlatis quæſita laboribus ſalua perſiſtũt. Vt ergo circa regimen ipſum talis adhibeatur in omnibus cum diſcre- B
tione ſolertia,per quã ipſi Romanæ eccleſiæ plena libertas (quæ in omnibus & per omnia ſibi debetur)optata proueniat: vitentur iam experta pericula, & Romanus populus ab opprimentiũ protectus incurſibus ſedeat,ſedendo quieſcat in pulchritu dinẽ pacis,in tabernaculis fiduciæ, & temporalium requie opulenta,de fratrum noſtrorũ conſilio, hac irrefragabili & in perpetuũ valitura conſtitutione ſancimus: & C
quãdocunque & quotieſcunque ſenatoris electio vel alterius quocũque nomine cenſeatur,qui quocunque modo vel quocũque titulo ipſius vrbis debeat pręeſſe regimini, in poſterum imminebit:nullus imperator ſeu rex Romanorum, aut alius imperator vel rex,princeps, marchio, dux, comes aut baro,vel quicunque alterius notabilis prę-

eminent

A eminentiæ,potentiæ ſeu poteſtatis, excellentię vel dignitatis exiſtat, frater, filius vel nepos* eorũ ad tempus vel in perpetuum, ſeu quiuis alius,vltra annale ſpaciũ quouis modo colore vel cauſa, per ſe vel aliã perſonam quomodolibet ſubmittẽdam in ſenatorẽ, capitaneũ, patricium, aut rectorẽ: vel ad eiuſdem vrbis regimen ſeu officiũ nominetur,eligatur ſeu aliàs etiã aſſumatur abſq; licentia ſedis apoſtolicæ ſpecialis
B per ipſius ſedis literas conceſsionẽ licentiæ huiuſmodi ſpecialiter exprimẽtes. Quòd ſi ſecus factũ fuerit,nominationẽ electionẽ & aſſumptionem huiuſmodi decernimus eſſe nullas:ac carere omni robore firmitatis: & non ſolum nominatores, electores, & aſſumptores, verum etiam nominati, electi & aſſumpti,ſi huiuſmodi nominationi electioni,ſeu aſſumptioni conſenſerint, aut ſe de ipſis quolibet modo intromiſe-
C rint,intẽdentes & obediẽtes eiſdẽ,& in hoc omnes dantes ipſis nominatoribus,electoribus,aſſumptoribꝰ,aut nominatis,electis, vel aſſumptis, auxiliũ, conſiliũ vel fauorẽ, publice vel occulte,cuiuſcũq; dignitatis vel præeminentiæ,cõditionis aut ſtatus extiterint, eoipſo ſententiam excommunicationis incurrant,ac nihilo minus ipſos nominatos electos ſeu aſſumptos,ſi contra cõſti-

*Vide l.j. §.ij. ff. de gra. & Bar. in l. omnes populi. gl. in c. nõnulli. de reſcrip.

tutionem præſentem prædictis nomina- A
tioni, electioni vel aſſumptioni conſenſe-
rint, aut ſe quoquo modo illis ingeſſerint,
& eorum poſteros in perpetuum omnibus
feudis, priuilegiis, libertatibus, immunita-
tibus gratiis & honoribus, quæ à prædicta
ſeu aliis tenent eccleſiis, cenſemus eſſe pri-
uatos: ita quòd illi, ad quos eorum collatio
conceſsio ſeu diſpoſitio pertinet, reſumen-
di, ea aut retinendi concedendi ſeu confe-
rendi aliis, ſeu de ipſis etiam diſponendi B
(prout ad eos pertinet) liberam habeant
poteſtatē: & ne taliter nominati electi vel
aſſumpti de ſua pertinacia vel cōtēptu va-
leant gloriari: nos quælibet mandata, pręce-
pta, ordinationes & ſtatuta, quę fecerint,
omnéſque ſentētias, quas tulerint, & quic-
quid penitus in contractibus & obligatio-
nibus ſeu quibuſcunque aliis vrbis nomi-
ne, vel tanquam ſenatores, capitanei, pa-
tricij, aut rectores, vel officiales ipſius ege- C
rint: irrita prorſus ex nunc & vacua nun-
ciamus. Iudices vero & tabelliones, qui ſu-
per his aut eorum aliquibus cōtra pręſen-
tis conſtitutionis edictum patrocinari vel
inſtrumēta cōficere forte præſumpſerint:
iudicatus & tabellionatus officiis ſe noue-
rint eſſe priuatos. Contemptores quoque,
ſeu violatores præmiſſorū, vel aliquorum,
vel

A vel alicuius eorum ab huiuſmodi excommunicationis ſententia (præterquã in mortis articulo) abſolui nõ poſsint, niſi per Romanum pontificem, vel de ipſius petita & obtenta licentia ſpeciali: non obſtantibus aliquibus priuilegiis indulgentiis, conceſſionibus, cõſtitutionibus, cõſuetudinibus & ſtatutis quacũque firmitate vallatis, quę in præmiſsis omnibus nolumus aliquibus vel alicui ſuffragari: ſed omnia, quo ad illa

B decernimus nõ tenere. Vt autem ciues Romanorum, qui ex ipſa vrbe naturalem duxiſſe noſcuntur originem, aut quiuis alij, qui in ipſa eiúſve territorio nõ aduenæ, ſed continui habitatores extiterãt, quo ad honores ipſius vrbis, aut regimen gratioſis functionibus potiantur: non intendimus, quòd præſens conſtitutio tales excludat quin ad vnũ annum duntaxat, vel ad aliud tempus breuius nominari ad ipſius regi-

C men, & officium eligi valeant, ac aſſumi: etiam ſi prædictorum principum & aliorũ fratres, filij vel nepotes exiſtant. aut etiam ſi extra vrbem & ipſius territorium ſub nomine comitatus, baroniæ, ſeu cuiuſcunque alterius tituli in hominibus vel locis aliquibus iuriſdictionem ſeu poteſtatem aliquam temporalem vel perpetuam obtinèrent: dummodo prædicta iuriſdictio vel

poteſtas extra vrbem & territorium præfata conſiſtens, nõ tantæ præeminentiæ vel notabilis potentatus exiſtat, quòd eam obtinentes eius occaſione vel cauſa cum aliis excluſis à dicto vrbis regimine (vt præmittitur) præſentis conſtitutionis oraculo rationabiliter includantur. A

Bonifacius octauus.

Canonicis cathedralis eccleſiæ ipſo iure vel per ſententiã (præterquã in caſu negligentiæ) eligẽdi poteſtate priuatis: ad papam ius deuoluitur eligẽdi. in inferioribus eccleſiis ſemper ad proximum ſuperiorem deuoluitur. hoc dicit. B

CAP. XVIII.

** Pœna impoſita p ius in caſu negligẽtiæ, nõ includit caſum delicti. & ſic nõ pariſicãtur negligentia et delictũ.*

QVanquam in caſu* negligẽtiæ ſit ſtatutum à iure, vt eccleſia cathedrali vacãte, ſi per eos ad quos ſpectat, nõ fuerit electio de prælato intra tempus debitum celebrata, eligendi poteſtas ad ſuperiorem proximũ deuoluatur: hoc tamen nõ eſt ad caſum alium extendendum. Igitur ſi C electores in huiuſmodi eccleſia vel ipſo iure cum eligunt ſcienter indignum, vel per ſententiam cum formam traditam in generali concilio non obſeruant, eligendi poteſtate priuentur: nõ ad dictum ſuperiorem, ſed ad Romanum pontificem poteſtas eadem deuoluetur. Secus autem in inferioribus eccleſiis eſt cenſendum.

Idem

A Idem.

Conſtitutione, Vt circa. non ſatiſfecit appellans, qui diſiunctiue iurauit ſe credere oppoſita eſſe vera, vel quæ ſufficere deberent ex eis. Ioan. And. CAP. XIX.

IS, qui cõtra electionis formam vel electi perſonã aliqua obiiciens, ad ſedem apoſtolicam appellauit, corporali à ſe præſtito iuramento, quod illa, quæ in appellatione ſua expreſſerat, vel ea, quæ de ipſis deberẽt B ſufficere, vera eſſe credebat, & ſe pôſſe probare: nõ eſt ſuper obiectis vel expreſsis huiuſmodi audiendus. Cum non ſimpliciter, ſicuti tenebatur iuxta conſtitutionem felicis recordationis Gregorij papæ x. prædeceſſoris noſtri, editam in concilio generali Lugdunenſi, iurauerit expreſſa eadem ſeu obiecta ſe credere vera eſſe: & ſe poſſe probare: ſed indeterminate illa, vel ea, quæ deberent ſufficere de eiſdem.

C Idem.

Qui contra certam perſonam ne eligatur appellat, conſtitutionem, Vt circa. ſeruare tenetur. Ioan. And. CAP. XX.

QVi contra certam, & nominatam* perſonam ne ab aliis eligatur, ad ſedem apoſtolicã antequam fiat electio, duxerit appellandũ: debet per omnia in appellando ſeruare formam conſtitu-

**Poteſt dici pſona certa, licet ſuo nomine nõ no-*

minetur. ad hoc de teſti. licet ex quadã.

tionis felicis recordationis Gregorij papæ x. prædeceſſoris noſtri (vt circa) editæ in conſilio Lugdun. ac ſi electione iam facta eum contingeret appellare. Alioquin non obſeruans, pœnæ conſtitutionis eiuſdem ſe nouerit ſubiacere. A

Si compromiſſum eſt in plures vt eligant: per vnum facienda eſt electionis pronunciatio, ſicut quando proceditur per formam ſcrutinij. aliter electio facta non tenet. Ioan. And.

CAP. XXI.

SIcut cum per formam ſcrutinij ad electionem proceditur, eſt per vnum pronuncianda & facienda communis electio, ſecundum canonica inſtituta: ſic & per vnum debet fieri, cum per formam proceditur compromiſsi. Quanuis in arbitris cõpromiſſariis lex * humana innuat, quòd ab eis omnibus ſit pronunciatio facienda: alioquin à pluribus compromiſſariis facta ſimul electio, eoipſo viribus non ſubſiſtat. B

**Leges ciuiles poſſunt allegari in foro canonico. de quo ſupra de no. ope. nũ. c. j. & ij. Do.*

Idem.

Decret. ſupra eodem, licet canon. in collegiatis parœcialibus eccleſiis & aſſumptis ad ipſarum regimen, locum non habet. Ioan. And. C

CAP. XXII.

STatutum felicis recordationis Greg. x. papæ prædeceſſoris noſtri de iis, qui ad parœcialium eccleſiarum regimen aſſumuntur

A muntur promouendis ad ſacerdotium intra annum, alioquin eiſdem eccleſiis ſint priuati quod (cum ſit pœnale) reſtringi potius conuenit, quàm laxari. declaramus ad collegiatas eccleſias, etiam ſi alias parœciales extiterint, & aſſumptos ad earum regimen nõ extendi: ſed antiqua iura ſeruari debere potius in eiſdem.

Idem.

Si compromiſſarius ſecundum traditam ſibi
B metam (ſcrutatis & in ſcriptis redactis voluntatibus ſingulorum) illum eligat, in quem non maior pars capituli, ſed plures aliorum comparatione conſenſerant: non tenet electio cum præter formas concilij fuerit celebrata. Ioan. And.

CAP. XXIII.

SI cui eligendi poteſtas data fuerit ſub hac forma, vt ipſe ſecreto & ſigillatim votis ſingulorum de capitulo exquiſitis, & in ſcriptis redactis illum eligat, in quem
C plures de capitulo partium comparatione minorum conſenſerint: licet conſentientes maiorem partem totius capituli non attingant: ipſéque facto huiuſmodi ſcrutinio & in ſcriptis redacto, iuxta traditam ſibi formam eum, in quem nõ maior pars, ſed plures de dicto capitulo, quàm in quẽquam alium direxerant vota ſua, duxerit eligẽdum. Talis electio (cum præter for-

mas, quas generale concilium ſeruari ſta- A
tuit in electionibus celebrandis, decernens
eas ſi aliter fierent, non valere, fuerit at-
tentata) robur non obtinet firmitatis.

Idem.

Ex vocatione quocunque modo facta in diſcordia de religioſo mendicante ad prælaturam extra adminiſtrationem ſui ordinis, nō acquiritur illi ius: nec conſentire poterit etiam de prælati licentia. Idem de vacatione facta à minori parte numero ad quamlibet prælationem de religioſo non mendicante: B *& ſecus factum irritum decernit. Et ponit iſtud cap. vnum ſpeciale in mendicantibus. Io. An.* CAP. XXIIII.

QVorundam oculos ſic vicium ambitionis excæcat, quòd quaſi ſuæ profeſsionis immemores, qua contemptis honoribus, abiectis diuitiis, ſpretíſque deliciis, arbitrium proprium ſubiugarunt alterius ditioni, retro reſpiciunt ad aratrū
Luca 9. manu miſſa dum præcipitanter ruunt in C
litigiorū anfractus, & cauſarum ſtrepitibus ſe inuoluunt, & extra adminiſtrationes propriȩ ordinis ſolium prælaturæ conſcendere moliuntur, electionibus, poſtulationibus ſeu prouiſionibus de ſe in diſcordia celebratis, improuide prȩſtando cōſenſum, præbendi aſſenſum à ſuo ſuperiore nonnunquam extorta licētia potius, quàm obtenta

A obtenta:ex quo animarum & eccleſiarum
diſpendia noſcimus prouenïſſe,& prouen-
tura maiora in antea veriſimiliter formi-
damus. Volentes igitur huic peſti ſalubri
remedio obuiare: præſenti conſtitutione
ſancimus,vt nulli religioſo prędicatorum,
minorum, eremitarum ſancti Auguſtini,
aut quorumlibet mendicantium ordinum
ex electione,poſtulatione, prouiſione, ſeu
vocatione ad aliquã extra adminiſtratio-
B nẽ ſui ordinis prælaturam in diſcordia de
ſe facta ius decætero acquiratur:nec eorũ
aliquis tali electioni,poſtulationi,prouiſio
ni,aut vocationi quoquo modo valeat cõ-
ſentire: etiam ſi magiſtri,aut miniſtri, vel
prioris generalium eorundem ad id acceſ-
ſerit licentia vel conſenſus. Circa religio-
ſos quoque alios cuiuſcunque conditionis
vel ſtatus exiſtant,volumus hoc ſeruari:vt
nec ipſi electionibus,poſtulationibus,pro-
C uiſionibus,aut vocationibus, à minori par
te numero ad prælationes quaſlibet de ſe
factis (quæ hoc ipſo, quòd à minori parte
proceſſerint, nullum prorſus tribuant ius
eiſdem) ſuum audeant præſtare conſen-
ſum:etiam ſi ſuper hoc aſſenſus vel licẽtia
ſuorum interuenerit prælatorum. Nos
enim quicquid contra præmiſſa vel eorum
aliquod à quoquam contigerit attentari:
omnino

omnino decernimus irritum & inane. A

Idem.

Non poteſt electus duas electiones proſequi, petendo confirmationem ex illis: etiam ſi proteſtetur ſe contentum altera, per quam conſequi poßit ſuæ intentionis effectum. neceſſe ergo habet alteram eligere: qua electa ad alteram redire non poterit. Ioan. And. CAP. XXV.

VT quis duas electiones de ſe in aliqua eccleſia celebratas proſequatur inſimul & confirmationem petat ex eis (cum B nõ niſi ex vna ipſarum valeat ius habere) rationi conſonum nõ putamus. Etiam ſi ſe contentum eſſe velle altera, per quã ſuæ intentionis conſequi poſsit effectum in initio proteſtetur. Oportet ergo eum (ne cũ ipſius eccleſiæ, vel ſui aduerſarij, ſi quem habet diſcrimine in incerto vagetur) eligere, quam proſequi velit ex illis: & cõfirmationem petere tantummodo ex eadẽ. Regreſſum ad aliam, cui per electionem C alterius renunciare ſibique ius ex ea non competere profiteri videtur, nullatenus habiturum.

Idem.

Si electus non conſentit vel poſt conſenſum renunciat vel moritur, vel propter occultum ſui vicium electio caſſatur: eligentes ad eligẽdum extunc integrum tempus habebunt: niſi circa id egerint fraudulenter. Ioan. And.

CAP.

A CAP. XXVI.

SI electio ex eo non ſortiatur effectum, quia electus conſentire recuſat, vel poſt conſenſum renunciat * iuri ſuo, aut forte diem claudit extremum, ſeu propter occultum eius vicium irritatur: electores (qui iam fecerant quod * ſpectabat ad ipſos, intra iuris terminum eligendo) habebunt à diſſenſu, renunciatione, morte, vel irritatione prædictis: ac ſi vacatio noua eſſet, tẽ-
B pus integrum ad electionem aliam celebrandam. Dummodo nil fraudulẽter egerint in præmiſsis.

Idem.

Si religioſus non obtenta licentia conſentit electioni de ſe facta extra ſuum monaſterium: non valet conſenſus, & irrita eſt electio.

CAP. XXVII.

SI religioſus (cuius arbitrium * non ex ſua, cum velle vel nolle non habeat: ſed
C ex illius, quem vice dei ſupra caput ſuum poſuit, & cuius imperio ſe ſubiecit, voluntate dependet (electioni de ſe ad prælationem aliquam extra ſuum monaſteriũ, vel ſuam eccleſiam celebratæ, ſui ſuperioris, qui dare ipſam valeat, non petita licentia & obtenta præſumpſerit conſentire: conſenſus ſic præſtitus non teneat, & in pœnam præſumptionis illius electio eadẽ ipſo

** Vide. l. hæc conditio. §. j. ff. de condi. & demõ. & l. filio. §. j. illo. ti. Phi. Fon.*

** Diligẽtia in termino facta & redacta ad nihilum: terminus iteratur. Vide Bar. in l. & ideo. ff. de verb. ob.*

** Vide textũ. iij. q. vij. indicet. De.*

ipſo facto viribus vacuetur omnino. A

Solus ſuperior ſine conuentu dare poteſt ſuo religioſo conſentiendi, & tranſeundi licentiam. hoc dicit.

Quia verò vtrùm religioſis conſentiendi electionibus de ſe factis: & ad prælationes, ad quas electi fuerint, tranſeũdi, à ſuis ſuperioribus, ſine fratrum conſilio licentia dari poſſit: (cum iura ſuper hoc ſint varia) dubitatur interdum. Nos ad huiuſmodi dubitationem tollendam: & vt ordina- B tiones eccleſiarum ac monaſteriorum, in quibus tales electi extiterint, celerius & facilius valeant expediri: decernimus, vt iidẽ ſuperiores (ſuis irrequiſitis conuentibus) electis huiuſmodi conſentiendi & tranſeundi, liberam dare valeant facultatem.

Idem.

Monachus in abbatem eligi non poteſt, niſi ſit expreſſe profeſſus. Ad dignitatem autem epiſcopalem & in ſeculari & in regulari eccleſia C *talis eligi poterit.* CAP. XXVIII.

NVllus religioſus ad abbatiã ſeu prælaturam ſuæ vel alterius religionis decætero eligatur, niſi antea fuerit ordinẽ regularem expreſſe profeſſus. Quod ſi ſecus actum fuerit: eo ipſo irritum habeatur. Ad dignitatem vero epiſcopalem (ad quam nouitij eliguntur interdum) talem

in ſec

A in ſecularibus vel regularibus eccleſiis eligi minime prohibemus.

Idem.

Forma electionis tradita per decre. ſupra eo. Cum dilecti. non eſt ſublata per ſequens concilium, Quia propter. hoc dicit. Ioan. And.

CAP. XXIX.

CVm expediat cōcordare iura iuribus: & eorum correctiones (ſi ſuſtineri valeant) euitari. Decretalem felicis recorda-B tionis Innocen. papæ. iij. prædeceſſoris noſtri, quæ innuit ſub ea forma poſſe in electionibus licite compromitti: vt compromiſſarij ſecreto & ſigillatim voluntatibus omnium inquiſitis illum, in quem maior & ſanior pars capituli conſenſerit, eligere teneantur: declaramus abrogatam nō eſſe per ſubſecutum concilium generale: imò poteſt in ipſis electionibus vt prius procedi licite per eandem.

C Idem.

Accedens ad ſedem apoſtolicam pro inſtruendo negocio electionis per Decre. cupientes, eundo, hac de cauſa ſtando, & redeundo integre (præter quotidianas diſtributiones) percipit fructus beneficiorum, quos percipere poſſet in ipſa eccleſia reſidendo. Ioan. And. CAP. XXX.

CVm non deceat alicui ſuum officium eſſe damnoſum Statuimus, vt ij, qui

iuxta

iuxta conſtitutionem felicis recordationis A
Nicolai papæ tertij prædeceſſoris noſtri
ſuper hoc editam, ad apoſtolicam ſedem
venerint, eam circa imminentium electio-
num negocia inſtructuri: (cum tales eccle
ſiarum ſuarum * proſequentes vtilitatem,
cenſeri debeant reſidentes) fructus bene-
ficiorum ſuorum, quæ obtinent in illis ec-
cleſiis, quarum negocia proſequuntur, &
etiam aliorum, quos reciperēt vel poſſent
recipere in ipſis eccleſiis reſidendo, integre B
(quotidianis diſtributionibus dūtaxat ex-
ceptis) recipiant: ad ſedem propterea ve-
niendo eandem, ibidémque hac de cauſa
morando, & ad ipſas eccleſias redeundo,
ac ſi perſonaliter in eiſdem eccleſiis reſide-
rent. Non obſtantibus quibuſlibet con-
ſuetudinibus vel ſtatutis eccleſiarum ipſa-
rum contrariis ſeu priuilegiis quibuſcun-
que, per quæ præmiſſorum effectus poſſet
quomodolibet impediri. C

**Suum poteſt dici id, quod eſt ſuum in parte & non in toto. nam eccleſia nō eſt tota cānonici. vide glo. infra de præben. cum in illis.*

Idem.

Is, qui opponit euidentem defectum ſcientiæ vel perſonæ, contra promouendum ad aliquam dignitatem: pœnitere non poteſt. cauſam reddit. Ioan. And. CAP. XXXI.

AB eo, qui contra electum vel poſtula-
tum ſeu promouendum ad aliquam
dignitatē, inter cætera, quę obiicit euiden-
tem

A tem * notorium, ſeu manifeſtum ſcientiæ, vel alium perſonæ defectum opponit: ipſius defectus oppoſitio, vel eius qualitas nequeunt poſtea reuocari. Cum enim opponens (ſi quod de defectu oppoſuit huiuſmodi, deſtitui veritate contingat) à proſecutione cauſæ debeat omnino excludi, & puniri perinde ac ſi in probatione omniũ, quæ obiecerat defeciſſet: iuſtũ eſt vt (poſtquam ad oppoſitionem eandem proceſsit)
B nequeat in preiudicium eius, contra quem oppoſuit, vlterius pœnitere.

** Vide text. in fi a. de verbo. ſignifi. c. ij.*

Idem.

Canonicus impubes ad electionem non vocatus non agit de contemptu.

CAP. XXXII.

EX eo quòd ad electionẽ epiſcopi, quæ te in pupillari conſtituto ætate, in tua eccleſia extitit celebrata: cum cæteris eiuſdẽ eccleſiæ canonicis nõ fuiſti admiſſus: de
C contemptu conqueri: aut electionem eandem impugnare nõ potes. Cum tã iuris, * quàm rationis exiſtat: vt tales (cùm diſcretione careant) ad præſtandum in electione ſuffragium nullatenus admittantur.

** Vide c. inquiſitionis. ſupra de accuſ.*

Non profeſſi cum profeſſis, vel conuerſi laici cum clericis, electioni intereſſe non debent. h. d. Domi.

In eccleſiis quoque regularibus, vel monaſteriis, ij, qui non ſunt tacite vel expreſſe

profeſsi, non debent cum profeſsis, vel con- A
uerſi laici cũ clericis electionibus intereſſe.

Idem.

Si ab electione cathedralis vel regularis eccleſiæ in ſcriptis ex cauſa probabili appelletur ad papam: ea pendente confirmatio facta per ordinarium non valet. Requirit Decre. Cupientes. non ſolum quòd electus veniat, ſed quòd vſque ad finem negocium proſequatur. & habet locum etiam cum appellatur à confirmatione vel prouiſione. Ioan. And. B

CAP. XXXIII.

SI poſtquam ab electione in cathedrali vel regulari eccleſia celebrata, fuerit in ſcriptis ex cauſa probabili, quæ probata deberet legitima reputari ad ſed. apoſt. appellatum, electionem ipſam per ordinarium confirmari contingat: huiuſmodi confirmatio, niſi prius fuerit canonicè ab appellatione ipſa receſſum) cum ſic ab eo, qui non potuit *de facto præſumpta) nullam C obtinebit roboris firmitatem. Si vero electus, qui iuxta conſtitutionem felicis recordationis. Nicolai papæ tertij prædeceſſoris noſtri, ad dictam ſedem venerat pro electionis ſuæ negocio proſequendo, de Romana curia ſine licentia receſſerit antequam huiuſmodi negociũ ſit finitum, eius electio authoritate conſtitutionis ipſius, (quæ

** Geſta à iudice incompetẽti ſunt nulla, ad hoc ſupra. de iudi. at ſi clerici. cũ ſi. Do.*

A (quæ non ſolum , vt quis veniat,ſed etiam ex ſui mente exigit quòd vſque ad finem negociũ proſequatur) eoipſo viribus euacuatur omnino. Cùm autem ab electionis confirmatione vel facta prouiſione per eum , ad quem propter inferiorum negligentiam fuerat deuoluta eligendi poteſtas ad ſedem appellatur eandem : conſtitutionem prædictam in veniendo & mittendo, & aliis , quæ perſtringuntur in ea conuenit
B obſeruari.

Idem.

Diſpenſare poſſunt epiſcopi & ſuperiores cum habentibus parœciales eccleſias ſibi ſubiectas, quòd vſque ad ſeptennium ſtudendo non teneantur ad ſacerdotium promoueri: ad ſubdiaconatum tamen debent promoueri intra annum: aliàs ſunt priuati. Et illo durante ſeptennio debet in illis eccleſiis idoneus poni vicarius, de fructibus eccleſiæ ſuſtinendus. Elapſo ſeptẽnio
C *debet rector intra annum in presbyterum promoueri.*

CAP. XXXIIII.

CVm ex eo , quòd felicis recordationis Greg.pap.x.prædeceſſor noſter ſtatuit in cõcilio Lugdun̄.vt ad regimen parœcialium eccleſiarum aſſumpti , ſe ad ſacerdotium promoueri faciant intra annum à ſibi commiſſi regiminis tempore connu-

merandum: & perſonaliter reſideant in A
eiſdem. Alioquin ſi intra idem tẽpus promoti non fuerint, huiuſmodi eccleſiis abſque monitione alia ſint priuati. Nonnullis ex tunc parœciales eccleſias recuſantibus acceptare legendi & proficiendi (cum eis facultates non ſuppetant: nec ab eccleſiarũ prælatis de aliis beneficiis in pleriſque mũdi partibus interdũ prouideatur eiuſdẽ)opportunitas ſit ſublata, in grande vniuerſalis eccleſiæ(quæ ad ſui regimẽ viris litera- B
tis permaximè noſcitur indigere) diſpendium & iacturam. Nos ſuper hoc multorũ inſtantia excitati, frequenter volentes cupientibus in ſcientia proficere: vt fructum in dei eccleſia ſuo tempore adferre valeãt opportunũ vtiliter prouidere: præſenti cõſtitutione ſancimus, vt epiſcopi eorúmque ſuperiores cũ iis, qui huiuſmodi ſubiectas ſibi eccleſias obtinẽt vel obtinuerint, in futurum diſpenſare poſsint libere, quòd vſq; C
ad ſeptennium literarum ſtudio inſiſtẽtes promoueri minimè teneantur, niſi ad ordinem ſubdiaconatus duntaxat: ad quẽ intra prædictum annum recipiendum (ne ſicut à multis de Chriſti patrimonio ſublimatis olim factũ eſſe dinoſcitur, à ſtatu retrocedere valeant clericali) omnino aſtringi volumus: & niſi receperint, pœna contenta in dicto

A dicto concilio eoipſo percelli. Porro ſeptennio prædicto durante, iidem epiſcopi & ſuperiores ſolicitè prouidere procurent, vt per bonos & ſufficientes vicarios ab eis inhuiuſmodi eccleſiis deputandos, animarum cura diligenter exerceatur: & deſeruiatur laudabiliter in diuinis: quibus de ipſarum eccleſiarum prouentibus neceſſaria congruè miniſtrentur. Elapſo verò dicto ſeptennio, * ij, cum quibus fuerit (vt B præmittitur) diſpenſatum, ad diaconatus & presbyteratus ordines intra annum ſe faciant promoueri: alioquin ex tunc dictã pœnam (niſi iuſta de cauſa id omiſerint) ipſo iure ſe nouerint incurſuros.

** Diſpenſare non poteſt epiſcopus vltra ſeptennium cũ curato ſuper non promotione ad ſacerdotiũ.*

Idem.

Quatuor dicit. Primò, quod ad pœnam priuationis rectoris parœcialis eccleſiæ non promoti, requiritur, quòd annus integer ſit completus. Secundo, quòd annus ille non currit iuſtè impe- C *dito. Tertio, quòd poſt priuationem, eccleſia eidem conferri non poteſt. Quarto, quòd non promotus ſi eo animo receperat eccleſiam vt fructus anni perciperet: tenetur ad reſtitutionem ipſorum. Et qui ea mente contulit: eccleſiam ſeruare debet indemnem. Ioan. And.*

CAP. XXXV.

Commiſſa tibi parœcialis eccleſia, quãquam tantum de anno tranſiuerit,

quòd intra ipſum nequeas iuxta ſtatutum A generalis concilij Lugdunenſis ad ſacerdotium promoueri:non eſt niſi tunc demum, cùm ex toto *fuerit ipſe annus elapſus cenſenda vacare,nec poteſt alteri antea te nolente conferri. Annus autem huiuſmodi, qui à tempore illo incœpit,quo ipſius eccleſiæ regimen commiſſum tibi extitit,& poſſeſsionem eius pacificam habuiſti:vel per te ſtetit,quo minus haberes eandem:tibi non currit,ſi promoueri iuſto impedimento detentus intra tempus huiuſmodi nequiuiſti. B Porrò ſi intra dictũ tempus non fueris rationabili cauſa ceſſante promotus:tibi eccleſia ipſa,qua dicti ſtatuti authoritate iam priuatus exiſtis(ne ſtatutũ ipſum fiat ludibrio, debitóque fruſtretur effectu: & non rebus,ſed verbis,cum ſit potius cõtrarium faciendum:lex impoſita videatur)nullatenus ea vice poterit iterato conferri. C Cæterùm ſi promoueri ad ſacerdotium non intendens parœcialem receperis eccleſiam,vt fructus ex ea per annum percipias: ipſam poſtmodum dimiſſurus (niſi voluntate mutata promotus fueris) teneberis ad reſtitutionem fructuũ eorundem:cùm eos receperis fraudulenter. Illum autem,qui eam tibi contulit, cùm te non crederet ad huiuſmodi ordinẽ promouendum

Vbi ſtatutũ præcipit certã pœnã ſoluendã intra annũ, illa pœna peti nõ poteſt, donec annus totaliter ſit elapſus.

A dum (præter diuinam,quam exinde incurrit offenſam ad ſeruandã indemnem eandem eccleſiam decernimus obligari.

Idem.

Abbas exemptus eligitur in epiſcopum: ſed tranſire non poteſt ſine licentia Papæ vel legati de latere. CAP. XXXVI.

SI abbatem eccleſiæ Romanę immediatè ſubiectũ in veſtrũ epiſcopũ elegiſtis,reprehendi exinde nulla ratione poteſtis:ei B tamen ab alio,quàm à nobis vel apoſtolicæ ſedis legato,ſi ſit in prouincia de latere * noſtro miſſus:dari non poteſt licentia ſuũ deſerendi monaſterium,& ad veſtram eccleſiam tranſeundi.

Legatus de latere poteſt confirmare electiones epiſcoporum exemptorum:reliqui nõ,ſine ſpeciali mandato. Ioan. And.

Huiuſmodi vero legatus,qui maius omnibus poſt Rom. pontificem in prouincia C ſibi decreta imperium cenſetur habere:archiepiſcoporum,epiſcoporum,& exemptorum electiones poteſt ex officio confirmare. Alij autem legati hoc nequeunt:niſi id eis à ſede ipſa ſpecialiter ſit commiſſum.

** De triplici genere legatorum, vide glo. in c. j. de off. leg. & do. meũ Brunellũ, in libr. de poteſt. legati. Fon.*

Idem.

Si compromiſſarius non eligit intra tempus iuris,ad proximum ſuperiorem deuoluitur poteſtas prouidendi. Si eligit ſed indignũ,indiſtinctè

redit ad compromittentes: niſi id ſcienter ratum habuerint. Idem ſi electus idoneus nõ conſentit. Si compromiſſarius ſcienter eligit indignũ: ipſe ſolus ab eccleſiaſticis beneficijs triennio eſt ſuſpenſus, niſi id compromittentes ſcienter ratum habuerint. Et pœna prædicta ſuſpenſionis nõ habet locum in epiſcopo compromiſſario, nec in electione inferiorum epiſcoporum. Et reſtringitur illa pœna ad beneficia, quæ obtinet in eccleſia offenſa. Et idem in beneficijs illius, qui deficit in probatione eius, quod obiicit in perſonam. Ioan. And. A B

CAP. XXXVII.

** Electio poteſt fieri ante, quã epiſcopus tradatur ſepulturæ de quo vide ca. Bonæ. ſuprà eodem.*

** Vide l. fina. C. de acq. poſ. vbi eius delictum concernit proceſſum*

SI compromiſſarius, in quẽ defuncto * epiſcopo transfertur eligendi poteſtas, negligenter intra tempus à iure ſtatutum eligere prætermittat: ad ſuperiorem proximum poteſtas deuoluitur prouidendi, ſibíque compromittentes imputent, qui in talem poteſtatẽ huiuſmodi tranſtulerunt. Si verò eligat, ſed indignũ: tunc ſiue ſciẽter id fecerit (cum dolus ipſius eis, qui non ſunt in culpa non debeat imputari) * ſiue etiã ignoranter (cùm ſuo ſit functus officio) eligendi poteſtas (niſi & ipſi ſcienter electionem talem ratam habuerint) libere reuertitur ad eoſdem. Idem fit cum eligit idoneũ: ſed electus renuit conſentire. C

Porro eo caſu, cũm ſcilicet indignus eligitur ab eodẽ, cõpromittentes (quos illius odio

A odio non conuenit prægrauari) nequaquā pœnā (niſi ſicut præmittitur ratum habuerint) puniuntur: ſed ipſe (vt pœna ſuum authorem teneat) à beneficiis eccleſiaſticis triēnio iuxta Lateranenſe concilium ſuſpenditur ipſo iure. Huiuſmodi quoque pœna, nec in epiſcopo, ſi ad eligendum fiat compromiſſarius ſic peccante (cùm de iure nullam ſententiam ſuſpenſionis incurrat, niſi de ipſo expreſſa mētio habeatur)* B nec in aliorum quàm epiſcoporum & ſuperiorum ipſorum electionibus: cùm peccatur in ipſis, vindicat ſibi locum. Reſtringitur etiam dicta pœna ſolum ad ea beneficia, quæ ſic peccans, in illa obtinet eccleſia, quam taliter eligendo, ſpecialiter noſcitur offendiſſe. Et idem in illius beneficiis eſt cenſendum: qui alicuius electionem, poſtulationem, aut prouiſionem impugnans, in probatione deficit eius quod C obiicit in perſonam.

& pœnā. de Anch. Fonta.

** Vide l. hos accuſare. §. in omnibus. ff. de acc. cap. finem litibus. de do. & cō. Font.*

Idem.

Procurator ad appellandum ſecundum formam cap. Vt circa. non eſt idoneus, niſi omnia obiecta & forma iuramenti in procuratorio exprimantur. h. d. ſecundum Pau.

CAP. XXXVIII.

PRocurator ad appellandū contra electionem, poſtulationē, aut prouiſionē

alicuius non aliter idoneus decætero reputetur, quàm ſi omnia, quæ in formam obiicere vel perſonas, & propter quæ appellare intendit, ſingulariter & clarè in eius procuratorio ſint expreſſa. Habeátque, ſpeciale mandatum iurandi corporaliter in eorum animas, quorum procurator exiſtit, quòd ipſi credunt expreſſa huiuſmodi vera eſſe, & ſe poſſe probare. *A*

Idem.

Caſſata confirmatione, vel caſſa nunciata propter defectum iuriſdictionis, vel ſolennitatem omiſſam: non propter hoc electio caſſata dicetur. Ioan. And. *B*

CAP. XXXIX.

SI confirmation̄e electionis propter debitam iuris ſolennitatem in confirmatione ipſa omiſſam, vel ex eo, quia ipſe, qui confirmauit, confirmandi non habuit poteſtatem, caſſari ſeu caſſam & irritam nunciari contingat: nō propter hoc præcedens electio (ſi aliàs ſit canonica) intelligitur infirmari. *C*

Idem.

Si vacante cathedrali, regulari, vel collegiata eccleſia, ſingulares perſonæ capituli vel conuentus occupant bona à prælato dimiſſa, vel vacationis tempore obuenientia, donec plenè reſtituant, ab officio & quibuſcunque beneficijs ſunt ſuſpenſi: non obſtantibus priuilegijs, ſtatutis, &

conſue

A *conſuetudinibus quacunque firmitate vallatis. Ioan. And.*

CAP. XL.

QVia ſæpe* contingit quòd cathedralibus & regularibus ac collegiatis eccleſiis vacantibus, capitula, cõuentus, collegia,* & ſingulares earundẽ perſonæ bona à prælatis ipſarum dimiſſa, vel vacationis tempore obueniẽtia, quæ in vtilitatẽ dictarũ eccleſiarũ expendi, vel futuris
B deberent ſucceſſoribus fideliter reſeruari: occupant, inter ſe diuidũt, ſurripiunt, dilapidant, diſsipant: & conſumunt in earum graue diſpendiũ & iacturam. Nos ipſorum auſus reprimere, ac eccleſiarum indemnitatibus præcauere volentes: decernimus vt ij, qui præmiſſa decætero præſumpſerint, eoipſo ſint, & tamdiu maneant ab officio & beneficiis quibuſcunque ſuſpenſi, donec plenè reſtituerint quicquid de bo-
C nis perceperint ſupradictis. Non obſtantibus quibuſlibet priuilegiis vel indulgentiis, aut contrariis conſuetudinibus, conſtitutionibus vel ſtatutis, iuramento, confirmatione ſedis apoſtol. aut alia quacunque firmitate vallatis: quæ omnia, quò ad hoc authoritate apoſtolica reuocamus, caſſamus, & irritamus: ac nullius deinceps volumus eſſe firmitatis.

** Iura debent adaptari ijs, quæ ſæpe cõtingũt. vide gl. de deſpõ. impub. literas.*

** Quõ puniãtur collegia vide Bar. in. l. aut facta. ff. de pœn. ca. ſi ciuitas. de ſen. excom. de Ancha. Font.*

Idem

Idem. A

Decretalis, Vt circa ſolum in extraiudicialibus appellationibus locum habet: in iudicialibus autem antiqua iura ſeruanda ſunt. h.d. Ioan. And. CAP. XLI.

CONſtitutio felicis recordationis Greg. pa. prædeceſſoris noſtri edita in cōcilio Lugd. formā exprimens ſecundū quam ab iis, qui in electionibus, poſtulationibus, aut prouiſionibus ſe opponunt, debeat appellari: locum ſibi non vindicat, niſi ſolum B cùm in eis extra iudicium appellatur.

Quando verò in iudiciis in huiuſmodi negociis appellari contingit: anteriora iura (cum per eam immutata non fuerint) obſeruari oportet.

Idem.

Habens plenam adminiſtrationem cathedralis eccleſiæ in ſpiritualibus & temporalibus: iuriſdictionalia exercere poteſt, ſacramentalia nō, niſi epiſcopus fuerit. h.d. Domi. C

CAP. XLII.

IS, cui procuratio ſeu adminiſtratio cathedralis eccleſiæ plena & libera in ſpiritualibus & temporalibus à ſede apoſtolica (cui ſoli hoc competit) eſt commiſſa: poteſt (alienatione bonorum immobilium duntaxat excepta) omnia, quæ iuriſdictionis epiſcopalis exiſtunt, & quæ poteſt electus

A ctus exequi confirmatus, liberè exercere. Illa quippe, quæ miniſterium conſecrationis expoſcunt (niſi fuerit epiſcopus) per alios faciat epiſcopos expediri.

Idem.

Monialis non eligit, niſi peregerit duodecimũ annum, & ſit tacitè vel expreßè profeſſa, nec eligitur niſi peregerit triceſimum annum & fuerit expreßè profeſſa. h. d. prima pars vſque ibi, Sanè. Ioan. And. CAP. XLIII.

B INdemnitatibus monaſteriorũ monialium, quæ frequenter propter electiones in diſcordia celebratas, in ipſis grandia in ſpiritualibus & temporalibus diſpẽdia patiuntur, occurrere deſiderabiliter affectantes: ſtatuimus, vt cùm in eis fuerit electio faciẽda, nulla monialis (niſi duodecimum annum peregerit: & profeſſa fuerit, tacite vel expreſſe) ad eligendum cum aliis admittatur. Nec in abbatiſſam, aut prioriſ-

C ſam (vbi per prioriſſam monaſterium gubernatur) decætero eligatur aliqua, niſi triceſimum annum compleuerit: & expreſſe profeſſa fuerit ordinem regularem.

Non obſtante contradictione, vel appellatione quacũque electa à duabus partibus numero cùm per ſcrutinium proceditur, examinatione præmiſſa per officium præſidentis confirmatur & benedicitur. Itẽm publicato ſcrutinio, antequam ad

ad actus extraneos ſe diuertant: eligentes poſſunt accedere ad illam, quæ maiorem partem cōuentus numero habet, & ſi per acceſſum ad duas partes peruenerint (ſicut in primo caſu) confirmabitur & benedicetur: non tamen adimetur contradicentibus poteſtas denunciandi vel accuſandi, cùm abbatiſſa fuerit benedicta, & poſſeſſionem adepta. Item de obiectis contra electam à maiori parte conuentus, quæ tamen duas partes nec à principio, nec per acceſſum habet: ante confirmationem ſine ſtrepitu & figura iudicij inquiretur. Ipſa tamen (alienatione bonorum & monialium receptione ſibi interdictis) interim miniſtrabit. Item à minori parte electæ nullum ius acquiritur, nec aliæ poſſunt accedere ad eam: nec ibi fit collatio, niſi numeri ad numerum. hoc dicit. A B

Sanè ſi ad electionem per formam ſcrutinij procedatur: & (votis in diuerſa diuiſis) electiones per plures in diſcordia celebrari contingat: ea, quæ à duabus partibus numero fuerit celebrata (exceptione ſeu contradictione aut appellatione quacunque partis alterius non obſtante) per ſuperiorem (prius tamen ex officio prout ſpectat ad ipſum diligenti examinatione præmiſſa) ſi aliâs inuenta fuerit canonica, confirmetur: & confirmatæ electæ (ſi abbatiſſa * extiterit) benedictio impendatur. Si autem C

* *Vide gl. in cap. j. de rel. do.*

tem

A tem nulla earundem electionum à partibus fuerit celebrata duabus: tunc (non obſtante quòd ſit publicatum ſcrutinium, & ad electionem proceſſum) poſsint moniales, quæ in aliam vel in alias dixerant vota ſua: licitè per conſenſum (antequã ad actus diuertant extraneos) omni prauitate ceſſante ad illam accedere, quæ ab aliis maiorem partem conuentus numero facientibus eſt electa. Et ſi per acceſſum huiuſmodi
B ad duas partes perueniri poterit: illis, quæ antea in eam conſenſerant computatis, confirmetur & benedicatur: ac ſi duas partes ab initio habuiſſet, vt in caſu proximo eſt præmiſſum. Verùm ſi quæ fuerint moniales, quæ postquam in præmiſsis caſibus talis confirmata & benedicta extiterit, ac poſſeſsionem ſuæ adminiſtrationis fuerit aſſecuta: voluerint in modum denunciationis vel accuſationis, vt à digni-
C tate deiiciatur adepta: proponere aliquid contra ipſam, eis per prædicta proponendi minimè ſit ſublata facultas. Si verò ad illam, quæ à maiori parte (vt præmittitur) eſt electa: noluerint aliæ accedere moniales, vel ſi acceſſerint: non tot tamen, quòd cũ aliis prius in eam cõſentientibus faciant duas * partes: tunc ſuper obiectibus partis alterius, ſi quæ fuerint, & ſuper aliis, quæ in tali

** Vide Bar. in l. interdũ. ff. de hær. inſtit.*

tali negocio ſunt ex officio inquirēda, plenè ſine ſtrepitu iudicij & figura per ſuperiorem inquiratur primitus antè, quàm cōfirmetur electio, vel etiam infirmetur: ſed interim præſentis conſtitutionis authoritate in ſpiritualibus & temporalibus liberè adminiſtret: ſic tamen quòd de rebus monaſterij nil penitus alienet: nec aliquā in monialem recipiat quoquo modo. Si qua verò à minori parte cōuentus numero nominata fuerit vel electa: ex nominatione vel electione huiuſmodi (quas eo ipſo quòd pars minor eas fecerit, vires aliquas nolumus obtinere) ipſi ius aliquod quomodolibet non quæratur: nec ad eam ab aliis per conſenſum in hoc caſu valeat acceſſus haberi. Vt autem cum per prædictam formā proceditur, facilius in huiuſmodi monialium electionibus ad cōcordiam veniatur: decernimus, vt non zeli ad zelum, nec meriti ad meritum, ſed ſolum numeri ad numerum fiat collatio in eiſdem. A B C

Electæ per compromiſſum benedictio impendetur, non obſtante minoris partis contradictione: ſed ſi maior ſe ei opponat, liberè adminiſtrabit, nec cōfirmabitur. Si autem ei ſe opponat pars in duplo maior: non adminiſtrabit, nec confirmabitur, ſed expectabit litis euentum. h. d.

Cæterum ſi per formam compromiſsi fue

A fuerit in electione proceſſum, & electę pars aliqua ſe opponat: ſi minor, ipſius (vt in forma ſcrutinij ſtatuitur) confirmetur electio, & eidē benedictio impendatur, partis eiuſdem cōtradictione, vel exceptione, aut appellatione qualibet non obſtante: ſed per hoc denunciandi vel accuſandi eam poſtmodum ſibi via minimè ſit pręcluſa. Si maior, eius (donec de obiectis & aliis, vt in eadem forma ſcrutinij præmittitur, fuerit inB quiſitum) confirmatio vel infirmatio differatur: ſed interim (vt prædicitur) liberè adminiſtret, niſi forſan pars opponētium extiterit duplo maior: tunc enim adminiſtrare ipſam nolumus, ſed litis euentum potius expectare.

Si ab opponentibus in caſibus præmiſſis appellatur, conſtitutio, Vt circa. ſeruabitur: ſed moniales ad ſedem apoſtolicā perſonaliter nō venient, ſed procuratores ſecundum conſtitutionem, cu- C *pientes. mittent. h. d. Ioan. And.*

Porrò ſi in huiuſmodi electionum negociis contigerit (in illis duntaxat caſibus, in quibus oppoſitiones iuxta præmiſſa fuerint admittēdæ) ad ſedem apoſtolicam appellari: appellantes formam conſtitutionis felicis recordationis Gregorij papæ prędeceſſoris noſtri editæ in concilio Lugduñ. diligentius ſeruare teneantur. Sed cùm

g

*Vide hîc eas propter ſexus verecundiam, * ſuæque A
effectū ve conditionis ſtatum nō deceat, nec ipſis ex-
recūdiæ p pediat publico cœtui demonſtrari, aut ex-
Ancha. et tra ſua monaſteria euagari: nolumus quòd
l. filius. ff. electæ, vel etiam eligētes aut appellantes,
de cōd. in- ſeu hæ, contra quas appellatum fuerit, ad
ſtit. Fcn. eādem ſedem perſonaliter veniāt quoquo

modo. Sed procuratores ſufficienter inſtructos iuxta conſtitutionem piæ memoriæ Nicolai papæ tertij prædeceſſoris noſtri, ad ſedem ipſam tranſmittant: per eos B electionum ac appellationum & poſtulationum ſuarum proſecuturæ negocia, prout iuſtitia ſuadebit. pœnam in dicta conſtitutione contentam ipſo iure (ſi hoc non fecerint) incurſuræ.

Ponentes vel nutrientes diſcordiam in electione monialium, ipſo iure ſunt excommunicati. h. d. Ioan. And.

Poſtremò ij, quos ad dirigēdas in huiuſmodi electionibus moniales eaſdem dein- C
ceps cōtigerit euocari, ab his prorſus abſti-
neant, per quæ inter eas ſuper faciēdis ipſis
*Do. not. electionibus oriri * poſsit diſcordia, vel
quòd pœ- exorta nutriri: aliàs eoipſo excommuni-
na ſtatu- cationis ſententiæ ſe nouerint ſubiacere.
ta procu- *Hæc conſtitutio locum habet in monialibus*
rantibus *regulariter viuentibus, & in canonicis ſeculari-*
ortum di- *bus: hoc excepto quòd non debeant, niſi profeſſæ*
eligere

A *eligere vel eligi. quod non poteſt ſibi vindicare lo cum in canonicis ſecularibus. per hoc tamen pa pa non approbat ſtatum dictarum canonicarum ſecularium. h. d. Ioan. And.*

ſcordiæ, non ligat iam ortā nutriētes. Fonta.

Supradicta, ſiquidem nedum in monaſteriis, in quibus ſunt moniales viuentes ſub aliqua de religionibus approbatis: ſed etiā in illis vbi ſunt iuxta quarundam prouinciarum conſuetudinem mulieres, quæ nec propriis renunciant, nec profeſsionem fa-
B ciunt regularem, ſed viuunt vt in ſecularibus eccleſiis canonici ſeculares, volum⁹ per omnia obſeruari: eo (quod ſupra dicitur) duntaxat excepto, vt non eligantur nec eligant non profeſſæ, cùm in ipſis hoc locum ſibi nequeat vindicare, per hoc tamen earum ſtatum, ordinem ſeu regulam noluſmus nec intendimus approbare.

Iura de virorum electionibus tractantia, per hoc capitulum non ſunt mutata. hoc dicit.

C Ad hæc licet præmiſſa, quæ in multis à iure communi diſcrepare noſcuntur: circa electiones in quibuſlibet mulierum monaſteriis faciendis ex certis cauſis rationabilibus ſpecialiter duxerimus ſtatuenda: intentionis tamen noſtræ nequaquā extitit per illa, quo ad electiones in aliis virorum monaſteriis, vel quibuſuis eccleſiis celebrandis aliquid immutetur: ſed iura præcedētia in

ſua omnino remaneant firmitate. A

Idem.

Si ordinarius poſt receſſum appellationis interiecta ad curiam, in cauſis electionum epiſcopatuum non inquiſito an prauitas interuenerit, procedit, confirmat, vel conſecrat: prædicta non tenent: & ipſe ab epiſcoporum confirmatione & conſecratione ſuſpenſus eſt per annum. hoc dicit Dominicus de ſancto Geminiano.

CAP. XLIIII.

PRouida conſideratione generale concilium Lugdunen. conceſsit, vt ab appellationibus in iudicio, vel extra iudicium ad ſedem apoſtolicam in electionum epiſcoporum, & eorum ſuperiorum negociis interiectis, per quas ad ſedē ipſam eadem negocia deferuntur: partes (nulla interueniente prauitate) recedere valeant antè, quàm, ipſi ſedi apoſtolicæ appellationes eædem fuerint præſentatæ: ſed inferiores iudices, quorum eſt (appellatione ceſſante) negociorum cognitio eorundem: ſi in hoc prauitas interceſſerit, ante omnia diligenter inquirant: & ſi eam interceſsiſſe repererint, ſe non intromittant vllatenus de eiſdem: ſed præfigant ipſis partibus peremptorium terminum competentem, quo cum actis & munimentis ſuis apoſtolico ſe conſpectui repræſentent. Verum cùm nōnulli

A nulli conceſsione huiuſmodi abutentes,* ſuam (inquiſitione præfata omiſſa) cognitionem in eiſdem negociis interponāt: ad confirmandas electiones, & conſecrandos electos temere procedendo. Nos ſuper hoc expreſsius prouidere volentes, confirmationes & conſecrationes huiuſmodi, & quoſcunque proceſſus alios, quos (inquiſitione præmiſſa nō habita) contigerit de cætero in talibus negociis attentari: decer-

B nimus nullius penitus exiſtere firmitatis: & confirmantes & conſecrantes eoſdem (vt in eo, quo peccauerint puniantur*) ab epiſcoporū confirmatione ac cōſecratione per annum continuū ipſo iure fore ſuſpenſos.

*Vide gl. in cle. j. de iur. pat.

*Vide l. j ff. de diuor. ī princi. et Bar. in l. ꝑtor ait. §. hocq; interdictū. ff. de no. ope. nūcia.

Idem.

Si papa ſibi prouiſionem eccleſiæ cathedralis reſeruauit, inhibuit, & decreuit: non eſt vitiata electio, quæ præceſſerat: omnia tamen, quæ re-

C *ſeruationem ſequuntur, carent effectu. Io. And.*

CAP. XLV.

SI eo tempore, quo prouiſionem alicuius eccleſiæ cathedralis ex quauis cauſa diſpoſitioni ſeu ordinationi ſedis apoſtolicæ reſeruamus, inhibentes ne ad electionem vel prouiſionem faciendam in ea quomodolibet procedatur, & decernentes ſi ſecus ſuper hoc à quoquam ſcienter vel ignoranter attentatum extiterit, irritum & inane:

iam ad electionem forſitan ſit proceſſum A in ipſa. Præſenti conſtitutione ſancimus, quòd licet reſeruatio, inhibitio, & decretum huiuſmodi non afficiant electionem, vel alia, quæ præcedunt: afficiant tamen vt effectu careant ea, quæ poſtmodum ſubſequuntur.

Idem.

Abſens plures procuratores ad actum electionis dare poteſt inſolidum & non aliter: & in altero admittendo ponit tres gradus. h.d. vſque B ad §. Porrò. Dominicus. CAP. XLVI.

SI quis iuſto* impedimento detentus in electionis negotio nequeat commodè intereſſe: poteſt nedum vni (prout dicitur in concilio generali) ſed & pluribus committere vices ſuas, dum tamen eorum cuilibet det inſolidum poteſtatem: & erit tunc melior conditio occupantis. Verùm ſi ambo concurrant inſimul, & poſtulent ſe admitti, audiri eos non expedit: C quia poſſent vota ſua dirigere in diuerſos, ſicque res non haberet exitum, & quod ab eis hoc caſu fieret, non valeret: ſed is admittatur duntaxat, quem capitulum vel pars maior elegerit, vel ſi concordare nequeant: is qui primò* in inſtrumento vel literis procurationis extiterit nominatus. Si autem nullus ipſorum inſolidum fuerit

**Vide l.j. §. eius rei. ff. de offi. eius cui manda.*

**Vide di ſtinc. ij. in Chriſto pa*

A rit deputatus, tunc propter rationem eandem ipſorũ aliquis non debebit admitti: ſibiq; imputet, qui ſic eos cõſtituit indiſcretè.

Procurator ad eligendum conſtitutus, vnum nomine ſuo, & vnum nomine domini ſui eligere non poteſt: niſi à domino de certa perſona ſpeciale mandatum habeat. h.d.

ter. & l. ſi ſeruus cõmunis. de ſtip. ſer. c. quoniã ab bas. de offi. deleg. Font.

Porrò cùm vnus eſt procurator ſimpliciter conſtitutus: ſi is vnum ſuo & alium domini ſui nomine in ſcrutinio nominãdum B duxerit, nihil agit: niſi de certa eligenda perſona ſibi dominus dederit ſpeciale mandatum, tunc enim in illam eius, & in aliam ſuo nomine licitè poterit conſentire.

Canonicus abſens (licet nullus de capitulo eius procurator eſſe velit, & ipſe procuratorem, qui nõ ſit de capitulo, nolente capitulo deputare non poſſit) votum per literas exprimere non poteſt: cùm cuiuslibet votum ſit ſecreto & ſigillatim in ſcrutinio exprimendum. hoc dicit.

C Abſens vnoque (licet nullus de collegio velit eſſe procurator eiuſdem: nec ipſe nolente capitulo extraneum valeat deputare) non poterit aliquatenus per literas exprimere votum ſuum, quod non eſt ante ſcrutinium: ſed in ipſo ſcrutinio ſecretè & ſigillatim tantummodo exprimendum.

Idem.

Si apparet coëlectus, vel ſe opponens ei, qui

confirmationem petit, ille vocabitur nominatim: A
aliàs fiet in eccleſia crida generalis, quòd ſe confirmationi volentes opponere, veniant peremptorio aſsignato: aliter confirmatio facta non tenet. Ioan. And. CAP. XLVII.

QVoniam electionē non in concordia celebrata, ſuperior, ad quē electionis ipſius confirmatio pertinet, cōſueuit interdum ſuæ cōfirmationis celeritate, præferens cupiditatem propriam iuri, & inordinatum affectum etiam æquitati, B competitorem aliquando vbi alius, vel eos, qui ſe volunt opponere, quando electus eſt vnicus, ſupplantare: dum nullis vocatis & non diſcuſſo negocio per repentinam con-
1. Tim. 5. firmationem cito (contra doctrinam Apoſtoli) imponit manus electo. Nos volentes huic morbo & fraudibus obuiare: præſenti conſtitutione ſancimus, cōfirmationes tales viribus omnino carere, ipſasque decernimus irritas & inanes. Vocationem au- C
**Vide In* tem huiuſmodi nominatim vbi eſt coële-
no. c. inter ctus, vel appareat oppoſitor, *aliàs genera-
quatuor. liter in eccleſia, in qua electio facta eſt, vt ſi
de maior. qui ſint, qui ſe velint opponere, compareāt
& obed. aſsignato peremptorio termino compe-
doct. l. fin. tenti, faciēdam eſſe cenſemus. Quæ etiam
C. de iur. ſi electio in concordia celebrata fuerit: vo-
delib. lumus obſeruari.

De

A ## De renunciatione. TIT. VII.

Bonifacius octauus.

Romanus pontifex poteſt liberè papatui renunciare. hoc dicit ſecundum Zen.

CAP. I.

QVONIAM aliqui curioſi diſceptantes de iis, quæ non multum expediũt, & plura ſapere, quàm oporteat (contra doctrinã Apo-
B ſtoli) temere appetentes, in dubitationem ſolicitam, an Rom. pont. (maximè cùm ſe inſufficientem agnoſcit ad regendam vniuerſalem eccleſiam, & ſummi pontificatus onera ſupportanda) renunciare valeat papatui, eiúſq; oneri & honori: deducere minus prouidè videbantur. Celeſtinus papa quintus prædeceſſor noſter (dum eiuſdem eccleſiæ regimini præſidebat) volens ſuper hoc hæſitationis cuiuslibet materiam am-
C putare, deliberatione habita cum ſuis fratribus eccleſiæ Romanæ cardinalibus (de quorum numero tunc eramus) * de noſtro & ipſorum omnium concordi conſilio & aſſenſu authoritate apoſtolica ſtatuit & decreuit Romanum pontificem poſſe liberè reſignare. Nos igitur ne ſtatutum huiuſmodi per temporis curſum obliuioni dari, aut dubitationem eandem in recidi-

**Vide l. ius ſenat.* C. *de dig. lib.* 12.

uam diſceptationem vlterius deduci contingat. ipſum inter conſtitutiones alias ad perpetuam rei memoriam de fratrum noſtrorum conſilio duximus redigendum. A

Idem.

Si in fraudem expectantis, primam vacaturam, cùm in proximo crederetur pinguis vacare, renunciet aliquis tenuem, quam habebat, non tenetur expectans illam recipere, imò illa dimiſſa expectabit aliam ſine fraude vacantem. Et ſi illi renuncianti illa pinguis poſtea conferatur: hoc ipſo probata ſit fraus, & carebit vtraque. B

CAP. II.

SI te præbendam vel dignitatem, in aliqua eccleſia proximo vacaturam authoritate apoſtolica expectante, aliquis præbendam ſeu dignitatem tenuem obtinens in eadem, fraudulenter ei renunciet, vt illa primò ſic vacante præcludatur tibi via per conſequens ad obtinendum præbendam vel dignitatem aliam pinguiorem, quæ per mortem alicuius vel aliàs in ipſa eccleſia creditur veriſimiliter in proximo vacatura, per renunciationem huiuſmodi (dummodo de præmiſſa fraude appareat, ſaltem per aliquas probabiles coniecturas: vt quia dictæ renunciationis tempore is, qui præbendam vel dignitatem pinguiorem habebat infirmitate graui detinebatur, vel C

aliquid

A aliquid aliud imminebat, propter quod illius præbenda ſeu dignitas vacare in proxímo probabiliter credebatur) nullum tibi volumus obſtaculum interponi: quo minus (præbenda vel dignitate prædicta ſic fraudulenter renunciata omiſſa) poſsis dictam pinguiorem cùm eam vel aliam, ſi prius ipſam vacare contigerit, authoritate præfata liberè petere, veluti tibi debitam, & habere.

Cæterùm ſi prædicto renuncianti huiuſ-
B modi præbenda vel dignitas pinguior forſitan conferatur: eo ipſo * dicta fraus intelligatur eſſe probata, & idem renuncians habita omnino careat & ambita.

De ſupplenda negligentia prælatorum. TIT. VIII.

Innocentius quartus.

Iuriſdictio ſuffraganei excommunicati, ad metropolitanum non deuoluitur. Ioan. And.

C CAP. I.

ROMANA eccleſia: & infra. Edictum verò per Remenſem prouinciam publicatum, vt à ſubditis epiſcoporum ipſius prouinciæ pro audiendis & terminandis eorum cauſis liberè ad Remenſem curiam accedatur, penitus reuocamus. Quia etiam ſi tenerentur iidem epiſcopi pro ſuis culpis vinc

** Ex vicinitate tẽporis aliquid præſumitur, vt habes in l. poſt cõtractũ. ff. de donatio. & Bal. in l. j. C. de ſeruis fugi. Phil. Fõt.*

vinculo excommunicationis adſtricti: non A tamen ex culpis * ipſis (cùm id non inueniatur à iure conceſſum) ad Remenſem archiepiſcopum iuriſdictio deuolueretur eorum. Sed alia fortè pro illis pœna ipſis canonica poſſet infligi.

Quis poteſt pluries puniri ex eadem culpa quando perſiſtit in ei⁹ contumacia.

Idem baronibus & comitibus regni Portugalliæ.

Si ille, qui præeſt eſt negligens & remiſſus, debet ſuperior illi dare idoneum coadiutorem. h. d. Ioan. And.

CAP. II. B

GRandi non immerito: & infra. Mandamus, quatenus dilectum filium nobilem virum comitem Bolon. præfati regis Portugalliæ fratrem de deuotione, probitate ac circunſpectione multipliciter commendatum, qui eidem regi (ſi abſque legitimo decederet filio) iure regni ſuccederet: quique examinatæ dilectionis affectu, quo vos & prædictum regnum proſequitur (magnanimitate ac potentia ſibi plu- C rimum ſuffragantibus) regnũ ipſum maturius reformaturus firma credulitate ſperatur: præſertim cùm ad curam & adminiſtrationem generalem, & liberam regni eiuſdem, tam pro ſæpedicti regis, quàm ipſius regni vtilitate ſi prouidè attendatur, ac ad defenſionem eccleſiarum, monaſteriorum, aliorúmq; piorum locorum regni præfati,

A præfati,& perſonarum eccleſiaſticarũ, tam religioſarum, quàm ſecularium, necnon viduarum, orphanorum,& cæterorum ibidẽ degentium, ac deperditorum inibi recuperationem ſalubriter (vt in domino confidimus) ſit aſſumptus, cùm ad vos acceſſerit (fidelitate, homagio, iuramento, ſeu pacto, ſi aliquibus fortè præfato regi, vel cuicunque alij perſonæ tenemini, aut etiam ipſius regis prohibitione: dummodo perſonam

B eius,& vitam, ac legitimi ſui filij, ſi aliquem ipſum habere contigerit fideliter conſeruetis, debitum eis exhibentes honorem, nequaquam obſtantibus) in ciuitatibus, caſtris, villis,& munitionibus regni prædicti, cum omnibus ſuis recipere, ac eius diſpoſitioni, ordinationi, & mandatis vniuerſaliter ſinguli,& ſingulariter vniuerſi per omnia,& in omnibus intendere abſque difficultate qualibet procuretis: impendentes

C ſibi contra quoſlibet repugnantes, ac etiam violentos conſilium, auxilium,& fauorem: de reditibus, prouentibus, omnibúſque præfati regni iuribus ſine diminutione aliqua plenariè reſpondendo: vt de illis dicto regi ſecundum quod ſuam decet excellentiam, ſibi ac ſuis & præfati regni neceſsitatibus pro tempore, ac negociorum emergentiũ qualitate valeat prouidere. Alioquin venerabil

nerabilibus fratribus noſtris Bracharenſi archiepiſcopo,& epiſcopo Colimbrenſi, damus noſtris literis in præceptis: vt vos ad id monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota compellant. A

Per hoc autem non intendimus memorato regi, vel ipſius legitimo* filio (ſi quem habuerit) prædictum regnum adimere: ſed potius ſibi & eidem regno deſtructioni expoſito, ac vobis ipſis in vita ipſius regis per ſolicitudinem & prouidentiam comitis conſulere ſupradicti. B

** Vide Baldũ in . ſi viua matre. C. de bo. ma. & C. de agr. & cẽſi. l. cum ſcimus. li. xj. & l. impub.*

Bonifacius octauus.

Epiſcopo à paganis, vel à ſchiſmaticis capto, non archiepiſcopus. ſed capitulum adminiſtrat: niſi papa quam cito hoc fieri poterit ſuper hoc per capitulum conſulendus aliter ordinaret. Ioannes Andreas.

CAP. III.

SI epiſcopus à paganis, aut ſchiſmaticis capiatur: nõ archiepiſcopus ſed capitulum, ac ſi ſedes per mortem vacaret illius, in ſpiritualibus & temporalibus miniſtrare debebit: donec eum libertati reſtitui, vel per ſed. apoſt. (cuius intereſt eccleſiarum prouidere neceſsitatibus) ſuper hoc per ipſum capitulum, quàm cito commodè poterit conſulendam aliud contigerit ordinari. C

Idem.

A Idem.

Eccleſia cathedrali vacante, ſolus papa viſitatorem deputat, niſi archiepiſcopus propter negligentiam, vel doloſam capituli adminiſtrationem cum cauſæ cognitione deputaret h.d. Domi.

CAP. IIII.

ECcleſiæ cathedrali vacanti viſitator ab alio, quàm à Romano * pontifice deputari non poteſt: Niſi fortè capitulum in ſpiritualibus & temporalibus negligen-
B ter, aut perperam adminiſtret. Tunc enim archiepiſcopus ob negligentiam vel malitiam capituli (eo vocato, cauſæque ſuper hoc cognitione præmiſſa) viſitatorem, ſeu adminiſtratorem eidem eccleſiæ licitè poterit deputare.

**Vide ſupra, de offic. lega. quòd trāſlationem. Domi.*

Viſitator eccleſiæ vacantis ab inferiore à papa deputatus, temporalia & ſpiritualia adminiſtrat: excepta beneficiorum collatione ad epiſcopum pertinente. h.d. Domi.

C Huiuſmodi quoque viſitator, quãquam ſpiritualium & temporalium adminiſtrationem legitimam cenſeatur habere: beneficia tamen, quæ ad collationem pertinent, epiſcopi conferre non poteſt, ſi ab alio, quàm à Romano pontifice fuerit deputatus.

De temp

De temporibus ordinationum, & qualitate ordinandorum. A

TIT. IX.

Clemens quartus.

Epiſcopus Italiæ vltramontanum non ordinet, niſi de ſpeciali licentia papæ, vel per patentes literas epiſcopi ſui, continentes iuſtam cauſam quare nolit vel non poßit illum ordinare. ſi ſecus factum fuerit, ordinans punietur pœna condigna, & ordinatus manebit ſuſpenſus: ita quod B *etiam à pœnitentiariis papæ, ſine ipſius ſpeciali licentia abſolui non poterit. Ioan. And.*

CAP. I.

SAEPE contingit, quòd nonnulli clerici vinculo excommunicationis adſtricti, aut apoſtatæ, ſeu irregulares, vel aliàs ordinum ſacrorum ſuſceptione indigni, ſuam patriã, in qua de his habetur notitia fugientes, ſe in remotis partibus faciunt ad huiuſmodi C ordines promoueri. Nos igitur volentes animarum ipſorum periculis obuiare: ſtatuimus, vt nullus epiſcoporum Italiæ decætero aliquem vltramontanum clericum ordinare præſumat, niſi à nobis ſpecialem licentiam habeat, vel ab epiſcopo, de cuius diœceſi traxit originem ordinandus, vel in cuius diœceſi beneficiatus exiſtit: per eius

patent

A patentes literas cauſam rationabilem cõti-
nentes, quare ipſum nolit, aut nequeat or-
dinare. Eos verò, quos contra præmiſſa
contigerit ordinari: manere volumus abſ-
que ſpe diſpẽſationis, ſuper hoc à ſede apo.
obtinendæ ſuſpenſos, ac ordinantes pœni-
tentia condigna puniri. Omnibus noſtris
pœnitentiariis inhibentes diſtrictè, ne abſ-
que licentia noſtra ſpeciali, cum taliter or-
dinatis diſpenſent, vel ſuas eis tradent lite-
B ras, per quas cum ipſis debeat diſpenſari.

Gregorius decimus in generali concilio Lugdunenſi.

Qui ſcienter ordinauerint clericum alienum, per annum à collatione ordinum ſunt ſuſpenſi. & poſtquam ſuſpenſio fuerit manifeſta, poterunt ſubditi ſine ipſorum licentia à vicinis epiſcopis ordinari. Ioan. And. CAP. II.

EOs, qui clericos parœciæ alienæ abſq;
ſuperioris ordinandorum licentia ſciẽ-
C ter, ſeu affectata ignorãtia, vel quocunque
alio figmento quæſito præſumpſerint ordi
nare: per annum à collatione ordinum de-
cernimus eſſe ſuſpenſos. His, quæ iura ſta-
tuunt contra taliter ordinatos in ſuo robo-
re duraturis. Clericis quoque parœciæ ta-
liter ſuſpenſorum, poſtquam eorum ſuſpen
ſio fuerit manifeſta: abſque ipſorum etiam
licentia, interim recipiendi ordines ab aliis

vicinis epiſcopus, aliàs tamen canonicè, liberam concedimus facultatem. A

Bonifacius octauus.

Epiſcopus originis, domicilij, vel eccleſiaſtici beneficij commendatitias ad ordines dare poteſt, inferiores prælati non niſi ex priuilegio. nec officiales epiſcoporum: ſed ij, qui habent adminiſtrationem ſpiritualium illas bene concedunt.

CAP. III.

CVm nullus clericum parœciæ alienæ, præter ſuperioris ipſius licentiam debeat ordinare: ſuperior intelligitur in hoc caſu epiſcopus, de cuius diœceſi eſt is, qui ad ordines promoueri deſiderat oriundus, ſeu in cuius diœceſi beneficium obtinet eccleſiaſticum, ſeu habet (licet alibi natus fuerit) domicilium in eadem. Inferiores quoque prælati, religioſi vel alij, niſi eis quòd ſuos clericos, aut ſubditos poſsint, à quo voluerint epiſcopo facere ordinari, à ſede apo. ſpecialiter ſit indultum, vel officiales epiſcopi (cùm ad hoc ſe ipſius officium non extendat) huiuſmodi nequeunt licentiam impartiri. Epiſcopus autem in remotis agente ipſius in ſpiritualibus vicarius generalis, vel (ſede vacante) capitulum, ſeu is, ad quẽ tunc temporis adminiſtratio ſpiritualium noſcitur pertinere, dare poſſunt licentiam ordinandi. B C

Poſſunt

A *Poſſunt epiſcopi ordinare priores prioratuum non exemptorum, & ipſorum ſocios, quamdiu morantur in illis: licet inde non fuerint oriundi. Ioannes Andreas.*

Religioſi verò à ſuis ſuperioribus in non exemptis prioratibus deputati priores, & eorum ſocij, poſſunt à locorum diœceſanis. quamdiu morantur in ipſis prioratibus ordinari licite, licet non ſint de eorum diœceſibus oriundi. Idem.

B *Epiſcopus, ſeu alius inferior, primam tonſurã infanti non confert, niſi religionem intret: nec homini illiterato, nec homini alterius diœceſis abſque ſui prælati licentia, nec etiam coniugato, niſi religionem intret, aut ad ſacros promoueatur legitimè: aliàs contra faciens punitur, vt hic, hoc dicit. Zen.* CAP. IIII.

NVllus epiſcopus, vel quiuis alius infanti (niſi fortè religionem intraret) ſeu illiterato, ſed nec abſque ſui ſuperioris
C licentia homini diœceſis alienæ clericalem præſumat conferre tonſuram: nec etiam coniugato, niſi volenti religionem intrare, aut ad ſacros ordines promoueri: prout eſt ſacris canonibus definitum. Qui verò contra fecerit (vt in eo, in quo peccauerit puniatur) per vnum annum à collatione clericalis tonſuræ, duntaxat nouerit ſe ſuſpenſum.

De ætate & qualitate, & ordine præficiendorum.

A

TIT. X.

Bonifacius octauus.

Epiſcopus diſpenſat cum maiore xx. annis in dignitatibus & perſonatibus non curatis, ſi aliud non obſtet. hoc dicit Dominicus.

CAP. VNICVM.

** Poteſtas diſpẽſandi in ſuperiore, non eſt neceſſitatis, ſed voluntatis, vt di. tex. per mittimus. & 50. di. miror.*

PERMITTIMVS * vt epiſcopi cum iis, qui xx. annum complerint, quòd dignitates vel perſonatus, quibus animarum cura non imminet, valeant obtinere: poſsint (ſi aliud nõ obſtat canonicũ) libere diſpẽſare. B

De filiis presbyterorum, & aliis illegitimè natis.

TIT. XI.

Bonifacius octauus.

Cum illegitimè natis diſpenſant epiſcopi in minoribus ordinibus, & beneficio ſine cura: dummodo ſit tale in quo aliàs diſpenſare poſſint: in aliis diſpenſatio papæ requiritur. Ioan. And. C

CAP. I.

IS, QVI defectum patitur natalium, ex diſpenſatione epiſcopi licite poteſt (ſi ei aliud canonicũ non obſiſtat) ad ordines promoueri

A ueri minores, & obtinere beneficium, cui cura non imminet animarum: dummodo ſit tale ſuper quo per ipſum epiſcopum valeat diſpenſari. ordines quoque maiores, vel beneficia curam animarum habentia: ſuper quibus nequit epiſcopus diſpenſare, ſine diſpenſatione ſedis apoſtolicæ promoueri non poteſt.

Si diſpenſatum fuerit cum aliquo, quòd non obſtante vllo defectu poßit ad curatum beneficiũ
B *promoueri: prætextu illius diſpenſationis non poterit duo beneficia inſimul obtinere. Ioan. And.*

Ille verò, cum quo per ſedem diſpenſatur eandem, vt (præmiſſo non obſtante defectu) valeat ad beneficium, etiam ſi curam animarum habeat, promoueri: nequit prætextu diſpenſationis huiuſmodi (quam exorbitantem à iure oportet veluti odioſam reſtringi) niſi vnicum beneficium obtinere.

C Idem.

Si ille, cum quo ſuper defectu originis in curato beneficio fuerit diſpenſatum, eo tacito ſuper pluralitate diſpenſationem obtineat: non valet diſpenſatio. Ioan. And.

CAP. II.

SI is, cum quo fuit per ſedem apoſtolicam diſpenſatum, vt (non obſtante defectu natalium, quem patitur) ad omnes

ordines promoueri valeat, & obtinere beneficium, etiam ſi curam habeat animarũ: diſpenſationem aliam (tacito de prædicto defectu) poſtmodum obtineat à ſede præfata, vt duo, aut plura beneficia ſimilem curam habentia poſsit recipere, ſi ei aliàs canonice conferantur, & ea ſimul licitè retinere: talis diſpenſatio) cùm non ſit veriſimile ſedem ipſam cum illo prædictum patiente defectum voluiſſe, ſi hoc fuiſſet expreſſum, eidem in pluralitate beneficiorũ huiuſmodi diſpenſare) veluti per ſurreptionem obtenta, nullius penitus eſt momenti. A B

De digamis. TIT. XII.

Grego. x. in concilio generali Lugduneñ.

Digamus nudatus eſt omni priuilegio clericali, & adſtrictus ſeculari foro: nec valet conſuetudo in contrarium: & prohibetur ei ſub anathemate, ne tonſuram deferat. Ioan. And.

CAP. VNICVM. C

ALTERCATIONIS antiquæ dubium præſentis declarationis oraculo decidentes, digamos omni priuilegio clericali declaramus eſſe nudatos, Et coërcitioni fori ſecularis additos: conſuetudine contraria non obſtante. Ipſis quoque ſub anathemate prohibemus deferre tonſuram, vel habitum

A tum clericalem.

De officio vicarij. TIT. XIII.

Innocentius quartus.

Succeſſor officialis excommunicati, excommunicatus non eſt, niſi in crimine damnato communicet: illa autem, quæ exercet illo excommunicato manente, non valent ſi iuriſdictione ſolum ab eo recepta hoc facit. Ioan. And.

CAP. I.

B ROmana eccleſia: & infra. Cùm Remeñ. archiepiſcopus in officialem alicuius ſuffraganei ſui excommunicationis ſentētiam ex aliqua rationabili cauſa profert: illos, qui vices ipſius gerunt, propter hoc excommunicationis vinculo nō adſtringit. Cùm non communicent ob id officiali eidem in crimine, qui eccleſiaſticæ cenſurę diſtrictione: pro eo quòd ſuum exercent officium nō C arctantur. Ea tamen, quæ ipſi gerendo huiuſmodi vices agunt, eo taliter excommunicato manente (ſi iuriſdictionem tantum recipiunt ab eodem) non poſſunt obtinere vigorem.

Bonifacius octauus.

Ex generali commiſſione non poteſt officialis inquirere, corrigere, deponere, & punire ſubditorum exceſſus. Ioan. And.

CAP. II. A

LIcet in officialem epiſcopi commiſsionem officij generaliter ſibi factã cauſarum cognitio transferatur, poteſtatem tamen inquirendi, corrigendi, aut puniendi aliquorum exceſſus, ſeu aliquos à ſuis beneficiis, officiis vel adminiſtrationibus amouẽdi: transferri nolumus in eundem. Niſi ſibi ſpecialiter hæc committantur.

Idem.

Ex generali commiſsione officialis beneficia conferre non poteſt. Ioan. And. B

CAP. III.

CVm in generali conceſsione nequaquã illa veniant, quæ non eſſet quis verſimiliter in ſpecie conceſſurus: nec regulariter donare valeat is, cui bonorum adminiſtratio etiam libera eſt conceſſa: officialis, aut vicarius generalis epiſcopi, beneficia conferre non poſſunt. Niſi beneficiorum collatio ipſis ſpecialiter ſit commiſſa. C

De officio & poteſtate iudicis delegati.

TITVLVS XIIII.

Innocentius quartus.

Conſeruator à manifeſtis defendit iniuriis, & iudicialem indaginem non exercet.

CAP.

A CAP. I.

STATVIMVS, vt conſeruatores, quos plerunque cõcedimus, à manifeſtis iniuriis, & violentiis defendere poſsint, quos eis committimus defendendos. Nec ad alia, quæ iudicialem indaginem exigunt, ſuam poſsint extendere poteſtatem.

Alexander quartus.

In coactionibus, & pœnis pontificali digni-
B *tati defertur.* CAP. II.

QVia pontificali dignitate præditis ob reuerentiam ſacri officij, quod exercent, plurimum deferri cõuenit, & eos plus aliis honorari decet: vt cum à iudicibus, vel conſeruatoribus à ſede apoſtolica deputatis cõtra eos, ad coactiones aliquas, ſiue pœnas fuerit procedendum, gradus & modeſtia in huiuſmodi proceſſu ſeruetur. Ita quòd (eis quadam condigna reuerentia
C ſupportatis) ingreſſus primo ipſis eccleſiæ, vel ſacerdotale interdicatur miniſterium: ac deinde ab officio ſuſpendantur, & ſubſequenter aggrauetur cenſura eccleſiaſtica contra eos. Niſi forte aliter fieri ſuaſerit nimia contumaciæ proteruitas ſiue culpa.

Bonifacius octauus.

Delegato procedente cum duobus ſubdelega-

tis, non in totum ad papam non ad condelegatos appellari debet. h. d. Io. And. A

CAP. III.

SI duo ex tribus à ſede apoſto. delegatis, duobus aliis, nō in totum ſubdelegauerint vices ſuas, ipſique * ſubdelegati cum delegato tertio in cauſa proceſſerint delegata: ſi appellatur ab ipſis, non ad condelegatos, ſed ad primū delegantem tantummodo appellari debebit.

** Vide l. præcipimus. adſi. C. de ap. & c. fi. ſuprà, de re iudi. l. fin. C. de can. largi. lib. xj. Anc. Font.*

Idem in eodem. B

Tres caſus ponit, in quibus ſuſpitionis cauſa coram arbitris non tractatur. Primus, cùm recuſatur vnus ex delegatis datis cum clauſula, quòd ſi non omnes. Secundus, cum recuſatur delegatus epiſcopi. Tertius, cùm recuſatur officialis. Ioan. And.

CAP. IIII.

SI contra vnum ex duobus iudicibus cum illa clauſula: quòd ſi ambo intereſſe nō poſſunt, alter eorū in cauſa procedat, à ſede apoſtolica delegatis, ſuſpicionis cauſa legitima proponatur: cauſa ipſa ſuſpicionis coram non recuſato coniudice (ad quem ex vi prædictæ clauſulæ debet ipſius cauſæ cognitio pertinere) probari, & ab eo expediri debebit. Vbi verò non eſt dicta clauſula in reſcripto: debet ſuper hoc ad arbitros recurſus haberi. Cùm autem ipſe delegatus epiſcopi recuſatur: recuſationis cauſa C

coram

A coram epiſcopo eſt probanda. Idem eſt ſi officialis recuſetur eiuſdē: licet ad ipſum ab eodem officiali nequeat appellari.

Idem in eodem.

Diſtinguit tria tempora ad ſciendum, an iudex ſuſpectus committere poſsit: quia aut non eſt propoſita recuſatio, & tunc in totum per eum facta commiſsio tenet. Aut eſt propoſita, ſed nondū pronunciatum ſuper ea: & tunc volente recuſatore committere poteſt: aliàs nō. Aut iam pronun- B *ciatum eſt illum eſſe ſuſpectum: & tunc etiā volente recuſatore committere nequit. Io. And.*

CAP. V.

IVdex, ab apoſtolica ſede datus, quamuis legitimè recuſari valeat, vt ſuſpectus, poteſt licitè vices ſuas cōmittere: antequā recuſatio contra ipſum proponatur. Et ſi in totum commiſerit, recuſari vlterius, aut facta per eum commiſsio impugnari nequibit: quod poſſet ſi ſibi de iuriſdictione ali- C quid reſeruaſſet. Poſt recuſationem quoque propoſitam committere (niſi de recuſatoris procedat aſſenſu) non poteſt: ſed eo volente hoc poteſt, etiam ſi iam recuſatio eadem ſit probata: dummodo pronunciatum non fuerit ſuper ea. Ex tunc enim (cum omnino iudex eſſe deſierit) nulla etiā cum illius aſſenſu poteſt fieri commiſsio per eundem.

Idem

Idem. A

Delegatus ſubdelegans, etiam in totum, re integra cauſam reaſſumere poterit. h. d. Io. And.

CAP. VI.

QVamuis alicui vices tuas in cauſa tibi à ſede apoſtolica delegata in totum commiſiſſe noſcaris: ſi tamen antequã ille iuriſdictione vſus fuerit, cõmiſsio huiuſmodi per te reuocetur ab ipſo: vel eum rebus eximi contingat humanis: cauſam ipſam reſumere poteris. Cùm iuriſdictio B (ex quo ipſa vſus non extitit) non cenſeatur in eum efficaciter tranſiuiſſe.

Idem.

Si delegatus ſubdelegauit quoties abeſſet, vel donec reuocaret: & mortuus ſit, re non integra ſubdelegatus procedit. Et ſemper de ſubdelegato ad delegatum, qui ſibi aliquid iuriſdictionis reſeruauit, appellari debet, etiam poſt ſententiam. hoc dicit. Ioan. And.

CAP. VII. C

SI delegatus, quoties eum abeſſe cõtigerit, tibi commiſerit vices ſuas: poteris eo rebus humanis exempto (cùm & tunc cenſeatur abeſſe) commiſſum tibi negocium (dum tamen illo viuente iuriſdictione vti cœperis) liberè definire. Idem poteris quãdo tibi vices etiam ſub ea forma commiſit, donec eas duceret reuocãdas. Nam talis

A talis commiſsio,per quam cenſetur etiam ſententiæ prolatio(niſi antea fuerit reuocata)committi,nequaquam morte cōmittentis expirat:ex quo res integra nō exiſtit.

Ad eum quoque,qui vices ſuas committit,donec reuocet:vel qui executionē ſententiæ * tantum,aut quicquid aliud de iuriſdictione ſibi reſeruat:non ad delegantem primum appellari debebit. Etiam ſi poſt ſententiam fuerit appellandum.

** Executio eſt iuriſdictionis:ideo nō facienda die feriata.de fer. ſi videtur. Do. Fon.*

B Idem.

Plurium delegatorum inſolidum quilibet cognoſcit. Et vno cognoſcente, alij (niſi ex cauſa) ſe non intromittunt. Et perpetuatio vnius,perpetuat quò ad omnes.h.d.Zen.

CAP. VIII.

CVm plures ſub illa forma,vt omnes, aut duo,vel vnus eorum mandatum apoſtolicum exequantur,aut alia conſimili iudices vel executores à ſede apoſt.deputari C contingit:ipſorum quilibet iniunctum poteſt liberè adimplere mandatū. Porrò vno eorum negocium inchoante commiſſum,alij nequibunt ſe vlterius intromittere de eodem:niſi vel infirmitate, vel alia iuſta cauſa illum contingeret impediri:aut ſi nollet,vel malitioſè in eo procedere recuſaret.Iuriſdictione verò perpetuata mādatore viuente per vnum(eo caſu quo poteſt

teſt) ex iudicibus delegatis: perpetuata intelligitur quo ad omnes. A

Idem.

Executor ſuper gratia facta datus à papa: mortuo papa etiam re integra gratiam exequitur. Ioan. And. CAP. IX.

SI ſuper gratia cuiquã ab apoſtolica ſede facta executores fuerint deputati: æquũ eſſe cenſemus, vt ſicut ipſa gratia (licet nõdum ſit in eius executione proceſſum morte non perimitur concedentis, ſic nec etiam B re integra perimatur executoribus data poteſtas, quam veluti gratiæ prædictæ acceſſoriam, naturam ſequi congruit principalis. Ne gratiam eandem vel reddi, quandoque omnino inutilem, vel ipſius effectũ in tempus longius (cum illius diſpendio, cui facta extitit) differri contingat.

Idem.

Duos caſus ponit, quibus de ſubdelegato non in totum appellatur ad primum delegantem: ſcilicet C cùm delegatus excommunicatus, vel mortuus eſt. Alios caſus ponit infra eodem, Si à ſubdelegato. Ioan. And.

CAP. X.

SI is, cui cauſa (licet proprio nomine non expreſſo) à ſede fuerat apoſtolica delegata, ſubdelegauerit non in totũ vices ſuas alicui: à ſubdelegato huiuſmodi ſi delegatum

A tum ipſum excommunicari, aut de medio tolli contingat, impedimento tali durante ad ſedem ipſam (ne abſolutionem, vel ſucceſſorem expectando * illius, præiudicari litigantibus, vel cauſa plus debito prorogari valeat) volumus appellari.

Vide Anch. in ij. not. de cuius mẽte videtur quòd ceſſãte iſta ratione ad proximũ, pondero pro cover. durante, ſignificãs longum tẽpus. Fr.

Idem.

Ab arbitris iuris appellatur ad papam. Ioan. And.

CAP. XI.

B AB arbitris, qui ſecundum formam iuris, vt de propoſita cõtra iudicem ſuſpicionis cauſa cognoſcant, vel qui cùm de reuocatione ambigitur literarũ, iudicibus nequeuntibus in vnam ſententiam cõcordare, ad cõcertationem huiuſmodi ſopiendam à partibus eliguntur: eſt (ſi grauauerint) ad ſedem apoſtolicam appellandum.

Idem.

Executor datus à papa, vt prouideat perſonæ, ſubdelegat. ſi detur vt prouideat eccleſiæ non ex- C *preſſa perſona, non ſubdelegat: niſi habeat ſpeciale mandatum, & cauſam reddit. Ioan. And.*

CAP. XII.

IS, cui ab apoſtolica ſede cõmittitur certæ perſonæ prouiſio de beneficio in certa eccleſia, diœceſi vel prouincia facienda: poteſt alij committere licitè vices ſuas.

Sed ſi (non expreſſa certa perſona) committatur eidem, vt alicui perſonæ idoneæ de-

de certa eccleſia vel beneficio debeat pro- A
uidere: (Quia circa eligendam perſonam eius induſtria * tunc videtur electa) prouiſionem ſibi commiſſam alteri demandare non poteſt. Niſi forma commiſsionis habeat, vt per ſe, vel per alium, id valeat expedire.

Vide Bar. in l. inter artifices. ff. de ſol. & Io. Anch. Fonta.

Idem.

Is, cui aliquid certo loco expediendum cõmittitur: ex iuſta cauſa illud expedire poterit extra locum. h. d. Ioan. And. B

CAP. XIII.

STatuimus, vt is, per quem ab apoſtolica ſede certo loco inquiſitio fieri, vel quicquid aliud expediri mandatur: ſi propter potentiam, vel malitiam illius, contra quẽ inquiri debet: ſiue procedi, ſeu fautorum * eiuſdem non poſsit hoc exequi eo loco ſecurè (ne ipſe commodum ex dolo, vel fraude reportet) ad id exequendum locum aliũ eligat idoneum & ſecurum. Idem faciat C ſi alia rationabilis cauſa ſubſit, propter quã in loco decreto perfici nequeat commodè, quod mandatur: ne tali prætextu impediri contingat mandatum apoſtolicum vel differri.

**Vide de teſti. conſtitutus. & de homi. Petr⁹ & j. q. iiij. quia præſulatus. Do.*

Idem.

Quando à ſubdelegato non in totum, appellatur, quia non admittit exceptionem, per quam deneg

A *denegatur etiam delegatum habere iuriſdictionem: ad primum delegantem appellabitur. hoc dicit. Ioan. And.*

CAP. XIIII.

SI à ſubdelegato, cui delegatus non in totum commiſerat vices ſuas, ex eo fuerit appellandum, quia exceptionem coram ſe propoſitam, quod antequam per eum, vel per ipſum delegatum in aliquo proceſſum fuiſſet, delegans viam fuerat vniuerſæ carnis
B ingreſſus, admittere recuſauit: non ad delegatum (cùm iuriſdictionem negetur habere) ſed ad delegantem potius appellari debebit. Idem fiet in aliis caſibus, in quibus delegatus iuriſdictionẽ habere negatur. Aliàs ſi appellari deberet ad ipſum: eſſet appellans (qui ſic fateri videretur eundem iuriſdictionem habere, quod antè negauerat) contrarius ſibiipſi.

Idem.

C *Ponit hîc, qui poſsint eſſe cõſeruatores, & vbi cognoſcere, & an & quibus poſsint delegare, & quantum duret eorum poteſtas, & de expenſis talium. hoc dicit. Zen.*

CAP. XV.

HAc cõſtitutione perpetuò valitura ſancimus, vt conſeruatores, qui aliquibus (vt à manifeſtis iniuriis, & violentiis tueantur eoſdem) plerumque à ſede apo-

ſtolica conceduntur, decætero deputari nõ A poſsint: niſi epiſcopi vel eorum ſuperiores, aut abbates ſeu dignitates, vel perſonatus in cathedralibus, vel collegiatis eccleſiis obtinentes: nullúſque deputati ſibi conſeruatoris eſſe valeat conſeruator. Nec aliquis (regibus & reginis, qui ſicut dignitatis altitudine præeminent: ſic prærogatiua gratiæ ipſos conuenit anteferri, duntaxat exceptis) deinceps conſeruatorem habeat eum, qui ſub ipſius iuriſdictione, do- B minio, vel diſtrictu eccleſiaſtico, vel temporali conſiſtat. Conſeruatores autẽ huiuſmodi extra ciuitates ſeu diœceſes, in quibus fuerint deputati, contra quoſcunque procedere: aut aliquos vltra vnam dietam à fine diœceſum eorundem trahere non præſumant. Vices quoque ſuas (citationibus, ſententiarum denunciationibus duntaxat exceptis, quas per alios valeant exercere) nulli committere poſsint, C niſi hoc eis competierit ex beneficio literarum: ſed nec tunc niſi intra ciuitates, ſeu diœceſes, in quibus deputati fuerint & perſonis tantum, quæ ſuperius ſunt expreſſæ.

Vt autem conſeruatores limites, ſibi traditæ poteſtatis (quos frequenter excedunt) metu pœnæ diligenter obſeruent: decernimus, vt ſi de aliis, quàm de manifeſtis iniuriis

A iuriis & violentiis, ſcienter ſe intromiſerint: ſeu ad alia, quæ iudicialem indaginem exigunt, ſuam extenderint poteſtatem: eoipſo per vnum annum, ab officio ſint ſuſpenſi. Pars verò, quæ hoc fieri procurabit, ſententiam excommunicationis incurrat: à qua non poſsit abſolui, niſi ei, quem ſic fatigauit indebitè, primo ſatisfaciat integraliter de expenſis. Officium autem quorumcunque cõſeruatorum, ipſo B iure, quo ad non cœpta negocia per obitum concedentis volumus expirare. Circa munera verò & expenſas, aſſeſſores, ac notarios & perſonas teſtimonij cauſa vocandas, illa præcipimus in huiuſmodi conſeruatoribus per omnia obſeruari: quæ in delegatis iudicibus conſtitutio à nobis ſuper his edita obſeruanda decreuit. Quicquid autem contra præmiſſa, vel eorum aliquod C attentari contigerit: omnino decernimus irritum & inane.

De officio legati TIT. XV.

Innocentius quartus.

Legati non cardinales, ſine ſpeciali mandato iure legationis beneficia conferre non poſſunt: ſed legati cardinales hoc bene poſſunt. Ioannes Andreas.

CAP. I. A

OFFICII noſtri debitum remediis inuigilat ſubditorum: quia dum eorum excutimus onera, dum ſcandala remouemus, nos in eorum quiete quieſcimus, & fouemur in pace. Proinde præſenti decreto ſtatuimus, vt eccleſiæ Romanæ legati quãtumcunque plenam legationem obtineant, ſiue à nobis miſsi fuerint, ſiue ſuarum prætextu eccleſiarum legationis ſibi vindicent dignitatem: ex ipſius legationis munere conferendi beneficia nullam habeant poteſtatem, niſi hoc alicui ſpecialiter duxerimus indulgendum. B Quod in fratribus noſtris legatione fungentibus nolumus obſeruari: quia ſicut honoris prærogatiua lætantur, ſic eos authoritate fungi volumus ampliori.

Clemens quartus S. ti. ſanctæ Ceciliæ presbytero cardinali apoſtolicæ ſedis legato. C

Legatus habet ordinariam: vnde per mortem papæ non expirat eius officium. hoc dicit. Ioan. And.

CAP. II.

LEgatos, quibus in certis prouinciis cõmittitur legationis officiũ vt ibidem euellant & diſsipent, ædificent atque plantent: prouinciarum ſibi commiſſarum, ad inſtar

A inſtar proconſulum cæterorúmque præſidum, quibus certæ ſunt decretæ prouinciæ moderandæ, ordinarios reputantes. Præſenti declaramus edicto commiſſum tibi à prędeceſſore noſtro legationis officium nequaquam per ipſius obitum expiraſſe.

Bonifacius octauus.

Finita legatione, expirant reſeruationes legatorum, & omnis proceſſus habitus ſuper illis: niſi tunc illa beneficia, iam vacantia ſint collata. Demum dicitur, quòd pēdente vna ſua reſeruatione B *in eccleſia collegiata, vel de beneficio ſpectante ad collationem alicuius: legatus in eadem eccleſia, vel beneficio ſpectante ad collationem eiuſdem, aliam facere non poteſt: & quod fit contra prædicta irritum decernit. Ioan. And.*

CAP. III.

PRæſenti declaramus edicto reſeruationes quorumcunque beneficiorum ab apoſtolicæ ſedis legato ſuæ legationis au-

C thoritate factas, & decreta interpoſita ſuper ipſis: necnon denunciationes, inhibitiones, & proceſſus quoſlibet per eum, vel per executores deputatos ab eo habitos circa ipſas (dummodo ad collationem eorundem beneficiorum iam vacantium minimè ſit proceſſum) eoipſo, quòd illius finitur legatio, viribus penitus vacuari: nec executores eoſdem poſſe vlterius beneficia

taliter reſeruata conferre. Cæterùm reſeruationes huiuſmodi (per quas interdum prælati, & eccleſiæ nimium onerantur) reſtringere cupientes: prohibemus ne poſtquam legatus in aliqua cathedrali vel collegiata eccleſia, reſeruationẽ aliquam duxerit faciendam: aliam (illa pendente) faciat aliquatenus in eadem. Nec etiam poſtquam alibi reſeruauerit aliquod beneficiũ ad collationem pertinẽs cuiuſcunque: aliud quod ad illius collationẽ pertineat (quamdiu reſeruatio pendet alterius) ſibi quoquo modo reſeruet. Quicquid autem contra præmiſſa contigerit attentari: eoipſo viribus non ſubſiſtat. A B

Idem.

Cathedrales vel regulares, vel collegiatas eccleſias, legati reſeruare, vel conferre non poſſunt. Idem in dignitatibus eccleſiarum cathedralium, quæ ſunt maiores poſt epiſcopos, ſi ipſarum prælati per electionem debent aſſumi: & contra hoc factum, eſt irritum. C

CAP. IIII.

DEliberatione prouida duximus inhibendum, ne aliquis apoſtolicę ſedis legatus, quantumcunque legationem obtinere plenariam dinoſcatur, cathedrales vel regulares aut collegiatas eccleſias, ſeu ipſarum eccleſiarum cathedralium dignitates,

ad

A ad quas ij, qui præficiuntur eiſdem maiores in earum capitulis poſt epiſcopos exiſtentes, habent per viam electionis aſſumi, ſuæ ordinationi, collationi, prouiſioni, electioni aut diſpoſitioni, quomodocunque reſeruet: nec de ipſis ordinandis, conferendis, vel diſponendis, ſe aliquatenus intromittat: neque aliquod quo minus ij, ad quos pertinuerit eligere, aut poſtulare libere valeant cum vacabunt, obſtaculum B quomodolibet interponat. Decernentes quicquid contra hoc actum extiterit, eo ipſo irritum & inane.

Delegatus non poteſt alicui committere, quod recipiat reſignationem beneficij, & poſtea illud conferat: & contra factum, vel faciendum decernit irritum. h.d. Ioan. And.

Prohibemus inſuper, ne legatus ipſe in genere aut in ſpecie cuicunque concedat, vt ab iis, qui beneficia intra legationem C eiuſdem habentes, ea in illius manibus voluerint libere reſignare: ipſorum reſignatione recepta, illa valeat idoneis conferre perſonis. Cum per hoc aperiri poſſet via contra Lateraň. concilium ad beneficia vacatura. Nos enim conceſsionem, quam contra hoc contigerit attentari: & quicquid ex ea vel ob eam ſecutum extiterit, nullam prorſus habere ſtatuimus robo-

ris firmitatem. Volentes non ſolum ad A
futura,ſed etiã ad præterita, & adhuc pendentia negocia hoc extendi.

Idem.

Collatio legati per taciturnitatem prioris beneficij viciatur.hoc dicit.Zen. CAP. V.

COllatio beneficij per legatũ à ſede apoſtolica tibi facta,nullius momenti exiſtit: ſi in ea non fuerit habita mentio de alio beneficio,quod primitus obtinebas.

De officio ordinarij TIT. XVI. B

Innocen.iiij.in concilio Lugdunenſi.

Archiepiſcopus non poteſt ſibi conſtituere officiales in diœceſ.ſuffraganeorum ſuorum, etiam pro futuris cauſis per appellationem deuoluendis ad ipſum: niſi de conſuetudine hoc habeat: & tunc etiam tales officiales inhibere non poſſunt, priuſquam fuerit appellatum.

CAP. I. C

ROMANA eccleſia:& infra.Prohibemus quoque, ne Remenſis archiepiſcopus diœceſ.ſuffraganeorum ſuorum foraneos officiales conſtituat: quia cum metropolitanis ne ſuorum ſuffraganeorum ingrediantur diœceſes, vt in eis authoritate propria iudicent, diſponant, aliquídve aliud agant,

canonic

A canonica prohibeant inſtituta: nequaquam hoc poſſunt in illis per alios exercere. Nec pro eo, quòd cauſas per appellationem delatas ad ipſos, poſſunt in ſuffraganeorum ſuorum diœceſ. delegare: ſimiliter licet eis tales officiales inſtituere in eiſdem: qui eorum vice (cum appellatur ad ipſos) citationes vel inhibitiones faciant, ſeu compeſcant in hac parte rebelles. Quia in cauſis per appellationem de-
B uolutis ad ipſos, iam iuriſdictionem obtinere noſcuntur: propter quod licite poſſunt ſuper illis committere vices ſuas. Non ſic autem in aliis, * in quibus nondum extitit appellatum, & idcirco non debent aliquos conſtituere pro citationibus in futuris cauſis appellationum, & inhibitionibus faciendis: niſi aliud Remenſis eccleſia, circa talium officialium inſtitutionem de cõſuetudine obtineat ſpeciali. A quibus etiã
C ſi de cõſuetudine huiuſmodi poſsint in Remenſi prouincia conſtitui: inhibitionis tamen ne procedatur in cauſis prius, quàm ad Remenſem curiam appelletur, fieri penitus inhibemus.

**Vide c. fin. de reſcript. in anti. & l. nõ quẽadmodũ. ff. de iudic. Font.*

Donec archiepiſcopus de facili poteſt haberi, officialis eius ſuffraganeum excommunicare, ſuſpendere, aut interdicere non poteſt propter ordinis (melius dixiſſet officij) epiſcopalis reue-

rentiam.hoc dicit in ſumma. Ioan. And. A

Officiales autem Remenſis archiepiſcopi (quamdiu in ſua prouincia vel circa illam extiterit) in ſuffraganeos interdicti ſuſpenſionis, vel excommunicationis proferre ſententias non attentent. Et hoc idem ab officialibus aliorum metropolitanorum, circa ipſorum ſuffraganeos (quibus ob reuerentiam pontificalis officij deferri volumus in hac parte) præcipimus obſeruari. B

Gregorius decimus in generali concilio Lugdunenſi.

Canonici, qui à diuinis ceſſare poſſunt conſuetudine vel alio iure, ſi ceſſare volunt, cauſam ſuæ ceſſationis exprimant in inſtrumento publico, vel patentibus literis ſuo vel alio authentico ſigillo munitis: & exhibeant illud vel illas illi, contra quem ceſſant. Hoc prætermiſſo, vel expreſſa cauſa non inuenta legitima: quicquid medio tempore perceperint ab eccleſia, reſtituant: & C *quæ percipere debent, non percipiant, & ſatisfaciant de iniuriis illi, contra quem ceſſant. Cauſa legitima inuenta, tenetur ille ad intereſſe canonicis, & ad certam quantitatem eccleſiæ, ſuperioris taxandam arbitrio. Vltimo reprobatur cõſuetudo, qua imagines ſanctorum, in dicta ceſſatione ſpinis & vrticis ſupponebantur. Et ſtatuitur contrarium facientes grauiter puniendos.*

A dos. *Ioannes And.*

CAP. II.

SI canonici à diuinis ceſſare voluerint, prout in eccleſiis aliquibus ſibi ex conſuetudine, vel aliàs vindicant: antequam ad ceſſationem huiuſmodi quoquomodo procedant, in inſtrumento publico, vel patentibus literis ſigillorum * ſuorum, aut alterius authentici munimine roboratis: ceſſationis ipſius cauſam exprimant: & il-
B lud vel illas ei, contra quem ceſſare intendunt, aſsignent. Scituri, quòd ſi hoc prætermiſſo ceſſauerint, vel cauſa, quam expreſſerint non fuerit inuenta canonica: omnia quæ de quibuſcunque prouentibus illius eccleſiæ, in qua ceſſatum fuerit: ceſſationis tempore perceperint, reſtituent. Illa verò, quæ pro eodem tempore debentur eiſdem, nullo modo percipient, ſed ipſi eccleſiæ cedere, ac nihilominus ei con-
C tra quem ceſſauerant, de damnis & iniuriis ſatisfacere tenebuntur. Si autem cauſa eadem canonica fuerit iudicata, is qui occaſionem ceſſationi dederat, ad omne intereſſe dictis canonicis, & eccleſiæ, cui debitum officium eius eſt culpa ſubtractum: ad certam quantitatem taxandam. ; & in diuini cultus augmentum conuertendam, ſuperioris arbitrio condemnetur. Cæterùm

Vide l. ad teſtiū. ff. de teſt. & l. fi. ff. de alb. ſcr. ac c. ſignificantibus. infra de app. Fon.

terùm deteſtabilem abuſum horrendæ in- A deuotionis illorum, qui crucis, beatę Marię virginis, aliorúmque ſanctorum imagines, ſeu ſtatuas irreuerenti auſu tractantes, eas in aggrauationem ceſſationis huiuſmodi proſternunt in terram, & vrticis ſpiníſque ſupponunt, penitus reprobantes, aliquid ta le fieri decætero diſtrictius prohibemus: ſta tuentes vt in eos, qui contra fecerint, vltrix procedat dura ſententia: quæ delinquentes ſic puniat grauiter, quòd alios à ſimilium B præſumptione compeſcat.

Idem.

Statuit papa, quòd habentes plures dignitates, vel alia beneficia curam animarum habentia: per ordinarios compellantur oſtendere, intra tempus competens ſuperioris arbitrio ſtatuendum, diſpenſationes: quas ſi non oſtenderint, perinde procedatur, ac ſi nullas haberent. Et ſi oſtenderint, & ſufficientes: non amplius moleſtentur: prouiſo ne in prædictis beneficiis, C cura negligatur animarum. Si autem dubitetur de diſpenſatione: ad ſedem apoſtolicam recurratur. Talibus plura ſimilia beneficia obtinentibus, aliud non conferatur beneficium, niſi oſtenſa diſpenſatione ſufficienti: & tunc ita demum conferatur, ſi per diſpenſationem poſſunt illud cum aliis retinere: vel ſi prioribus renunciauerint, aliter collatio facta non teneat. Io. And.

CAP.

A CAP. III.

ORdinarij locorum ſubditos ſuos plures dignitates, vel eccleſias, quibus animarum cura imminet obtinentes: ſeu perſonatum, aut dignitatem cum alio beneficio, cui cura ſimilis eſt annexa: diſtrictè cōpellant diſpenſationes * authoritate, quarum huiuſmodi eccleſias, perſonatus, ſeu dignitates canonice tenere ſe aſſerunt, intra tempus pro facti qualitate ipſorum ordi-
B nariorum moderandum arbitrio, exhibere. Quòd ſi fortè iuſto impedimento ceſſante, nullam diſpenſationem intra idem tempus contigerit exhiberi: eccleſiæ beneficia perſonatus ſeu dignitates, quæ ſine diſpenſatione aliqua eoipſo illicite detineri conſtabit: per eos ad quos eorum collatio pertinet, liberè perſonis idoneis conferantur.

*Amotā poſſeſsionē non ſufficere in iis quæ ſine priuilegio vel diſpēſatione obtineri non poſſunt, vbi agitur cōtra ſuperiorē, vel parē. doc. in l fi. C. de fid. inſtru.

Cæterùm ſi diſpenſatio exhibita, ſufficiens euidenter appareat: exhibens nequa-
C quam in beneficiis huiuſmodi, quæ canonice obtinet, moleſtetur. Prouideat tamen ordinarius, qualiter nec animarum cura in eiſdē eccleſiis, perſonatibus ſeu dignitatibus negligatur: nec beneficia ipſa debitis obſequiis defraudentur. Si verò de diſpenſationis exhibitæ ſufficientia dubitetur, ſuper hoc erit ad ſedem apoſtolicam recurrendum: cuius eſt æſtimare, quem

modum

modum ſui beneficij eſſe velit. In conferendis inſuper perſonatibus, dignitatibus, & aliis beneficiis curam habentibus animarum annexam: iidem ordinarij diligentiam illam obſeruent: vt perſonatum, dignitatem, vel aliud beneficium ſimilem curam habens animarum, alicui plura ſimilia obtinenti non ante conferre præſumant, quàm eis ſuper obtentis diſpenſatio euidenter ſufficiens oſtendatur. Qua etiam oſtenſa, ita demum ad collationem procedi volumus: ſi appareat per eandem, quòd is, cui eſt collatio facienda, huiuſmodi perſonatum, dignitatem vel beneficium retinere liberè valeat cum obtentis: vel ſi ea, quæ ſic obtinet, libere ac ſponte reſignet. A B

Aliter autem de perſonatibus, dignitatibus, & beneficiis talibus facta collatio nullius penitus ſit momenti.

Bonifacius octauus.

Præcipit papa, ne prælati ſubditis interdicant, ne ſtatum eccleſiarum & perſonarum ſuperioribus inquirentibus manifeſtent: nec eos ad id celandum iuramentis, promiſsionibus, obligationibus aut aliis pœnis aſtringant. decernit autem, quod contra factum fuerit, irritum & inane: & ſententias, iuramenta, promiſsiones, vel pœnas non ligare: & præſumptores præcipit pœna condigna à ſuperioribus eiſdem puniri. C

Ioannes

A *Ioannes Andreas.*

CAP. IIII.

QVia plerique prælati non ſine multa temeritatis audacia ſuis ſubditis ali quando interdicunt, ne ipſorum ſuperioribus aut apoſtolicæ ſedis legatis, vel inquiſitoribus ad inquirendum, corrigendum, & reformandum, in eorum eccleſiis, monaſteriis, ſiue locis à ſede deputatis eadem, vel aliis quibuſcunque perſonis, per
B quas ad notitiam prædictorum valeat peruenire, ſtatum eccleſiarum, monaſteriorũ ſeu locorum ſuorum, perſonarum & rerum ipſorum inſinuent vel exponant: in ipſos (ſi ſecus egerint) excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti ſententias proferentes: eóſque ad hoc celandum iuramentis * promiſsionibus & obligationibus aliiſque pœnis nihilominus aſtringentes. Nos huic malitiæ (ne tali prætex-
C tu in eccleſiis, monaſteriis, & locis eiſdem inquiſitio, correctio ſeu reformatio, cum fa ciendæ fuerint, valeant impediri) occurrere cupientes: prædicta & eorum quodlibet attentari decætero diſtrictius inhibemus. Decernentes authoritate apoſtolica: quicquid contra præſentem inhibitionem attentatum extiterit, nullius penitus exiſtere firmitatis: nec quemquam ſenten-

** Vide Bar. in l. Seius & Augeri'. ff. ad l. Fal. & c. veniẽtes. de iureiuran. l. in conceden do. & l. ſe quen. atque Bar. ff. de aqua plu. arcẽ.*

tiis

tiis, iuramentis, promiſsionibus, obligationibus, vel pœnis huiuſmodi obligari, quomodolibet vel aſtringi. Præſumptores autem eoſdem (ne ipſorum temeritas quoquo modo tranſeat impunita) à ſuperioribus, vel legatis, ſeu inquiſitoribus memoratis, animaduerſione condigna præcipimus caſtigari. A

Idem.

Iuriſdictio archiepiſcopo attributa in vna diæceſi, ſibi in aliis non prodeſt. hoc dicit. Zen. B

CAP. V.

VT litigantes releuentur à laboribus & expenſis. Statuimus ne archiepiſcopus cauſas, quæ per appellationem, vel aliàs iure metropolitico deferuntur ad ipſum, alibi, quàm in ſua propria ciuitate vel diœceſi, aut in eis, in quibus appellatum extitit, vel cauſæ ipſæ conſiſtere dinoſcuntur, audiat, vel etiam audiendas committat. Niſi ſibi aliud de conſuetudine competat in hac parte. C

Idem.

Si epiſcopus cum poteſt ſuam diæceſim viſitat per alium, habet illi in neceſſariis prouidere: viſitati autem in victualibus prouidebunt ipſi vicario viſitanti, & non epiſcopo. hoc dicit. Ioannes Andreas.

CAP.

A CAP. VI.

SI epiſcopus ſuam diœceſim (vbi ei à iure permittitur) faciat per alium viſitari: licet ipſe illi habeat in aliis neceſſariis prouidere. Ij tamen, qui viſitantur, miniſtrare tenentur expenſas victualium viſitanti. Cum ſecundum Apoſtolum non ſit magnum, ſi ab eo metantur temporalia, per quem ſpiritualia ſeminantur. Idem tamen epiſcopus cum perſonaliter non viſitat:
B nil prorſus ab iis, qui per illum quem deputat, fuerint viſitati, exigere poterit aut debebit.

Idem.

In quolibet loco diœceſis non exempto, per ſe & per alium poteſt epiſcopus pro tribunali ſedere, & libere exequi, quæ ad ipſius ſpectant officium. Ioannes Andreas.

CAP. VII.

CVm epiſcopus in ſua tota diœceſi iuriſdictionem ordinariam noſcatur
C habere. Dubium non exiſtit, quin in quolibet loco ipſius diœceſis non exempto per ſe vel per alium poſsit pro tribunali ſedere: * cauſas ad eccleſiaſticum forum ſpectātes audire: perſonas eccleſiaſticas (cum earum exceſſus exegerint) capere, ac carceri deputare: necnon & cætera, quæ ad ipſius ſpectant officium libere exercere.

** Non tamen perpetuo, neque ad lōgum tem-*

pus. c. placuit vt nemini. vij. q. j. Domini. Fontanus.

Idem. A

Canonici, qui à diuinis cessare poſſunt: cum ceſſare voluerint, vocabunt abſentes, ſicut ſi immineret electio facienda, cum quibus de ceſſatione deliberabunt: & ſi deliberant ceſſare, requirent prius eum, contra quem ceſſant, vt irrogatam offenſam emendet: quod ſi fecerit, non ceſſabunt: alioquin ceſſare poterunt, ita quòd à ceſſatione intra menſem, vtraque pars & ceſſans. & contra quem ceſſatur iter arripiat eundi ad papam, vel per ſe, vel per procuratores ſufficienter inſtructos: niſi interim interuenerit concordia inter ipſos. Et continuatis dietis, quàm cito poterunt ſe coram papa præſentent, vt vtraque parte præſente, vel altera contumaciter abſente, papa definiat negocium & culpabiles puniat: & ſi pars ceſſans prædicta non ſeruet, ceſſatio non ſeruetur. Ioannes Andreas. B

CAP. VIII.

QVamuis ſuper ceſſationibus à diuinis, quæ à capitulis, conuentibus, ſiue collegiis ſecularium vel regularium eccleſiarum, multoties ſine cauſa rationabili attentantur, manifeſta ſatis à felicis recordationis Innocentio tertio, & Gregorio decimo prædeceſſoribus noſtris manauerint inſtituta. Quia tamen poſt illa eſt plerumque compertum, ceſſationes eaſdem irrationabiliter eſſe factas. Nos ad C

A ad tam pernicioſum euitandum abuſum, eadem ſtatuta cum infra ſcripta moderatione in ſuo volentes robore perdurare, de fratrum noſtrorum conſilio diſtrictius inhibemus, ne à ſeculari vel regulari capitulo, collegio ſeu conuentu eccleſiæ cuiuſcunque: ceſſationes ipſæ, niſi vocatis omnibus (prout ſunt pro electionis negocio euocandi) & deliberatione habita diligenti, ac epiſcopo alióve quocunque cle-
B rico ſiue laico (cuiuſcunque dignitatis, præeminentiæ, conditionis aut ſtatus exiſtat) propter cuius iniuriam vel offenſam eadem videtur ceſſatio facienda, poſt prædictas vocationem & deliberationem de ceſſando habitam requiſito, quòd irrogatam iniuriam, vel offenſam emendet: aliquatenus attententur. Neque tunc etiam, ſi emendam inde habuerint: vel per eos ſteterit, quo minus habeant competen-
C tem. Si autem præmiſsis ſeruatis, capitulum, collegium, vel conuentus alicuius eccleſiæ ad ceſſationem eandem duxerint procedendum: ex tunc intra vnius menſis ſpacium pars vtraque videlicet ij, qui ceſſant, & illi etiam propter quorum factum à diuinis ceſſatur (niſi superueniente concordia inter eos, ceſſatio illa ceſſet) iter arripiant per ſe vel per pro-

A CAP. IX.

PRæſenti prohibemus edicto, ne epiſcopi, vel eorũ ſuperiores aut abbates, ſeu quiuis alij regulares, vel ſeculares prælati, aut eccleſiaſticæ quæcunque perſonæ: vacantibus dignitatibus, perſonatibus, prioratibus, vel eccleſiis quibuſcunque ſibi ſubiectis: ſeu ad collationem, ordinationem, præſentationem, vel cuſtodiam pertinentibus: eorundem bona (morientibus eorum B rectoribus vel miniſtris) in ipſis inuenta, ſiue vacationis ipſorum tempore obueniẽtia, quæ in vtilitatem eorundem expendi, vel futuris debent ſucceſſoribus fideliter reſeruari: occupare, aut in vſus ſuos conuertere quoquomodo præſumãt: Niſi de ſpeciali priuilegio, vel conſuetudine iam præſcripta legitimè, ſeu alia cauſa rationabili, hoc eiſdem competere dinoſcatur.

Alioquin epiſcopi & eorum ſuperiores C ab ingreſſu eccleſiæ, cæteri verò ab officio & beneficio tamdiu eoipſo nouerint ſe ſuſpenſos: quouſque reſtitutionem fecerint de prædictis. Porrò vbi ex priuilegio vel conſuetudine, ſeu alia de cauſa rationabili, ſibi aliquis prædictorũ aſſerit bona competere ſupra dicta: hoc de illis bonis ſolum debet intelligi, quæ ſolutis debitis, ſi qua ſint, & iis, quæ fuerint neceſſaria pro ſerui-

toribus & miniſtris ac incumbentibus one- A ribus vſque ad nouos reditus ſupportandis congruè reſeruatis: ex ipſis reperta fuerint ſupereſſe. Sane conſtitutionem, quam ſuperius ſpecialiter edidimus, contra capitula, collegia, conuentus, ſeu ſingulares perſonas, bona cathedralium, vel regularium, aut collegiatarum eccleſiarum vacantium occupantes: per conſtitutionem præſentem (quam in dignitatibus, perſonatibus, prioratibus, & eccleſiis aliis locum habere cenſemus) nolumus in aliquo derogari. B

De maioritate & obedientia

TIT. XVII.

Bonifacius octauus.

Capitulum vel is, ad quem adminiſtratio pertinet vacante ſede, eos abſoluet, quos abſoluere poſſet epiſcopus ſi viueret: niſi à ſede apoſtolica id fuerit interdictum. Ioan. And. C

CAP. VNICVM.

EPISCOPALI ſede vacante: poteſt capitulum, ſeu is ad quem epiſcopalis iuriſdictio tunc temporis noſcitur pertinere, iis, quibus poſſet epiſcopus ſi viueret, ab excommunicationis ſententia, ſiue iuris, ſiue hominis fuerit, abſolutionis beneficium impart

A partiri. Niſi ei fuerit à ſede apoſtolica ſpecialiter interdicta poteſtas.

De pactis TIT. XVIII.

Bonifacius octauus.

Monachi habentes liberam à ſede apoſtolica ſepulturam, ſi paciſcuntur de non recipiendis aliquibus vel certis parœcianis eccleſiæ alicuius, ſeruare compelluntur pactum: nec illos ſepelire poterunt licet apud eos elegerint ſepeliri, cùm per pactum priuilegio renunciauerint. Io. And. B

CAP. I.

PACTVM cum rectore parœcialis eccleſiæ factum à vobis, ne aliquos vel certos ipſius eccleſiæ parœcianos recipiatis ad eccleſiaſticam ſepulturam: omnino ſeruare debetis. Quanquam ſepultura libera ſit monaſterio veſtro ab apoſtolica ſede indulta: C & illi apud vos elegerint ſepeliri. Cùm per dictum pactum indulto huiuſmodi derogetur.

Idem.

Pactum factum patri à filia dum tradebatur nuptui, quòd dote contenta nullum habebit ad bona paterna regreſſum: ſi iurauerit id ipſa filia, omnino ſeruare tenebitur. Io. And.

CAP. II. A

QVamuis pactum patri factum à filia dum nuptui tradebatur, vt dote cõtenta nullum ad bona paterna regreſſum haberet, improbet lex ciuilis: ſi tamen iuramento non vi, nec dolo præſtito firmatum fuerit ab eadem, omnino ſeruari debebit. Cùm non vergat in æternę ſalutis diſpendium, nec redundet in alterius detrimentum.

Idem. B

Pacta inita per fratres prædicatores vel minores vel alios mendicantes, cum rectoribus parœcialium eccleſiarum ſuper parœcialibus iuribus, ſi facta ſunt per priores vel guardianos de conuentuũ ipſorum locorum conſenſu, (licet authoritas ſedis apoſtolicæ non interuenerit, vel licentia prioris vel miniſtri generalis, aut magiſtri vel prouincialis miniſtri, vel capituli prouincialis) ſeruãda ſunt: dummodo aliàs ſint licita & honeſta. h. d. Io. And. C

CAP. III.

QVia ex eo, quòd fratres prędicatores, & minores, & alij mendicántes, cõpoſitiones & pacta cum pręlatis, capitulis, rectoribus & perſonis eccleſiarum, ciuitatum, caſtrorum, villarum & locorum, in quibus domus ſeu habitationes eorum exiſtũt, ſuper iuribus parœcialibus, vel aliis qui

A quibuſcũque articulis ab eis vel eorum an-
teceſſoribus inita ſiue facta ſeruare recu-
ſant:& ea eo prætextu infringere moliun-
tur,quia magiſtri aut miniſtri vel prioris
generalium ſeu prouincialium eorundem
non affuit aſſenſus in ipſis,nec approbata
per ipſorum generalia,vel prouincialia ca-
pitula extiterunt:multa in diuerſis mundi
partibus inſurgunt ſcandala,& ipſorũ fra-
trum,(quos decet puritatem omnimodam
B in ſuis obſeruare actionibus:& ab his ab-
ſtinere propenſius,per quæ poſsit aliis exẽ-
pli pernicies generari)famę detrahitur plu
rimum & honori. Nos his occurrere pa-
ternæ ſolicitudinis ſtudio intendentes,prę-
ſenti decreto ſancimus:cõpoſitiones & pa-
cta huiuſmodi cum prælatis, capitulis, &
rectoribus & perſonis prædictis ab ipſorũ
fratrũ conuentualibus,prioribus,ſeu guar-
dianis facta vel approbata,de ſuorum con-
C uentuum conſilio & aſſenſu(dum tamen,
aliâs ſint licita & honeſta)debere ab ipſis
fratribus in locis,in quibus fuerint facta,
perpetuò * inuiolabiliter obſeruari:nõ ob-
ſtante,quòd magiſtri vel miniſtri aut prio-
ris generalium ſeu prouincialium prædi-
ctorum non interuenerit in eiſdem aſſen-
ſus,nec ab ipſorum generalibus vel prouin-
cialibus capitulis extiterint approbata:ſeu

Hic tex. habet locũ in pactis factis cũ laicis.

quòd ſedes apoſtolica in iis, quæ per prædi- A
ctos fratres minores facta fuerint, authoritatem ſuam non præſtiterit vel aſſenſum.

De procuratoribus TIT. XIX.

Bonifacius octauus.

Laicus poteſt eſſe procurator ad agendum & defendendum in cauſis ſpiritualibus.

CAP. I.

NON indiſcretè iudex cenſetur egiſſe, procuratorem laicum ad B agendum vel defendendum in cauſis ſpiritualibus * admittendo. Cum regulariter qui nõ prohibetur expreſſe ad exercendum procurationis officium, idoneus debeat reputari.

* *Vide gl. in ver. pro curatorẽ. in clemen. j. de renũ. & Bart. in l. poſſeſſio quoque. ff. de acq. poſ. Font.*

Procurator poſt litem conteſtatam poteſt dare alium procuratorem: ante non, niſi datus fuerit in rem ſuam: vel à domino habuerit mandatum de ſubſtituendo etiam non certam perſonam.

Licet autem à procuratore poſt litem cõ- C teſtatam ab eo poſsit (cùm dominus ſit litis effectus) dari alius procurator: antea tamen non poteſt niſi in rem ſuam ſit datus: vel à domino ſubſtituendi alium (etiam certa non expreſſa perſona) ſibi fuerit conceſſa poteſtas.

Procurator ad negocia, poteſt dare aliũ procuratorem liberè & etiam quandocunque. h. d.

Pro

A Procurator verò datus ad negocia, poteſt liberè quandocunque alium deputare.

Idem.

Procurator ante litem conteſtatam etiam ſine cauſa reuocari poteſt, poſt litem conteſtatam nõ, ſine rationabili cauſa: dominus tamen bene poteſt adeſſe cauſæ cum ipſo procuratore, maximè ſi de colluſione timeat.

CAP. II.

QVamuis procurator poſsit ante litẽ conteſtatam etiam ſine cauſa liberè à domino reuocari, poſtea tamen ipſo nolente nequibit: niſi eum cum domino inimicum fieri, vel ſuſpectũ, aut aduerſario affinitate coniungi, vel eius hæredem fieri, ſeu ingredi religionem, *aut in longũ peregrinari, vel ægritudine aut vinculis detineri contingat, ſeu alia rationabilis cauſa ſubſit, propter quam ſit merito reuocãdus. Verùm, quanquam (niſi vt præmittitur) re-
C uocari non poſsit, dominus tamen ſuæ cauſæ vnà cum eodem procuratore (maximè ſi de colluſione timeat) minimè prohibetur adeſſe.

** Religionis ingreſſus tollit obligationem perſonalem. vide ca. j. ſupra, de ob. ad ra. ordi. Do. Font.*

Idem.

Procurator habens mandatum ſubſtituendi, ſubſtitutum à ſe poſt mandatum ſuſceptum etiã ſi eo non ſit vſus, reuocare non poteſt: niſi & poteſtatem habuit reuocandi. Si autem erat pro-

curat

curator ad plures cauſas, & in altera ſubſti- A
tuit, in alijs remanet procurator. Io.And.

CAP. III.

IS, qui à procuratore ſuper hoc à domino poteſtatem habente procurator extitit ſubſtitutus, non poteſt poſt mandatum ſuſceptum etiam ſi eo vſus nõ fuerit. (Licet in delegato ſedis apoſt. vices ſuas alteri cõmittente aliud cenſeatur) vlterius reuocari ab illo: Niſi reuocandi poteſtas conceſſa fuiſſet eidem. Verùm ſi cùm ad plures vel B
ad omnes cauſas generaliter conſtitutus fuiſſet, in vna tantũ ſubſtituerit earundem: in aliis nequaquã prohibetur procurationis officium exercere.

Idem.

Procurator generalis non agit exigentia ſpeciale mandatum: niſi cum aliqua illorum ſpecificatione vel libera poteſtate. h.d. Zen.

CAP. IIII.

QVi ad agendum & defendendum, ac C
generaliter ad omnia (etiam ſi mãdatum exigant ſpeciale) cõſtituitur procurator: ex vi generalitatis huiuſmodi ad aliquem articulum, in quo ſpeciale mãdatum exigitur, admitti non debet. Sed ſi aliquis vel aliqui de articulis ſpeciale mandatum exigentibus ſpecificati * fuiſſent, adiecta clauſula generali: tunc ad non expre

**Vide l. legata inutiliter. de lega. j. & Deci. in l. j. de regu. iur. Font.*

A expreſſos etiam admittetur. Procurator quoque abſque ſpeciali mandato iuramentum deferre, tranſigere, vel paciſci non poteſt: niſi ei bonorum vel cauſæ adminiſtratio liberè ſit conceſſa.

Idem.

Mandatum generale ad negocia, etiam ad iudicia ſe extendit. CAP. V.

QVi generaliter conſtituitur ad negocia procurator, agere ac experiri po-B teſt * exceptis his caſibus qui mandatum exigunt ſpeciale. *Vide l.j. §. ſi mutuam. ff ſi quid in fiau. ap. de Anch. Font.

Poteſt filiusfamiliâs eſſe procurator, etiam abſque patris conſenſu. Zen.

Nedum verò ad negocia, ſed etiam ad iudicia poteſt filiusfamiliâs abſque patris aſſenſu fieri procurator.

Maior annis xxv. ad iudicia, maior xvij. ad negocia deputari poteſt procurator. h.d. Zen.

Licet autem quis poſt xvij. annum pro-C curator ad negocia licitè deputetur: ad iudicia tamen niſi maior xxv. annorum fuerit, deputari nequibit.

Idem.

Ex duobus procuratoribus ſimul ſimpliciter conſtitutis, alter ſolus admitti non debet. Si verò inſolidum, qui primò conteſtatur litem, admittitur altero totaliter excluſo: niſi adiectum fuerit, quòd non ſit melior conditio occupantis: quo caſu

caſu altero non proſequente, nec alium ſubſtituẽte, reliquus admittatur. h. d. A

CAP. VI.

SI duo procuratores ſimul (non adiecto inſolidum) deputentur: vnus ſine altero non debebit admitti. Secus ſi ſint inſolidum conſtituti: ſed tunc illius melior erit conditio, qui per litis conteſtationem negocium primitus occupabit. Poſt occupationem autem huiuſmodi, alter ſe intromittere nequibit vlterius: cum ille litis dominus ſit effectus, niſi dictum in conſtitutione fuiſſet, quòd non fieret melior conditio occupantis: tunc enim ſi eum, qui occupauit infirmari, mori, abſentari, vel aliàs impediri cõtingat: aut ſi proſequi forte nolit, poterit alter ſuſcipere ac perficere negocium ab alio inchoatum, dum tamen ab alio non fuerit alius ſubſtitutus, nam ſi ſit, is præferri debebit eidem. B

Procurator datus inſolidum, qui occupauerat negocium, ex impedimento excluſus, non reaſſumit: niſi altero impedito h. d. Dominicus. C

Cæterum vbi nullo ſubſtituto, alter ſuſcipit negocium proſequendum: is, qui occupauit primitus, ipſum reſumere poſtea impedimento ceſſante nequibit: niſi forſan illum contigeret impediri.

In cauſis ſpiritualibus ex duobus procuratoribus

A *bus ſimul ſimpliciter datis, index eligit magis idoneum: qui ſolus proſequi poterit, nec alius admittitur, niſi primo legitime excluſo. hoc dicit. Dominicus.*

Sane in electionum, poſtulationum, prouiſionũ, & aliorum ſpiritualium negociorum cauſis (cum talia celeriorem expeditionem exigere dinoſcantur) volumus ſpecialiter obſeruari: vt ſi plures procuratores ſimul in eis fuerint non inſolidum deputati:
B iudex (ne propter eorum concurſum negocia eadem intricari contingat) idoneiorem ex ipſis eligere valeat: & ille ſolummodo proſequatur, habeátque quicquid cum illo ſic electo factum extiterit, plenam roboris firmitatem: nec ad proſequendum alius admittatur poſtmodum, niſi prout eum, qui nõ occupat negocium, cenſuimus poſt occupationem factá ab alio ſuperius admittendum.

C Idem,

Procurator, qui renuit acceptare mandatum: pœnitere poteſt, quamdiu conſtituens in eadem perſeuerauerit voluntate.

CAP. VII.

Licet is, qui procurator conſtituitur ab abſente, dixerit præſentatum ſibi ſuſcipere nolle mandatum: hoc tamen nequaquam obſtante, quãdiu conſtituens in eadẽ per

perſtiterit voluntate, ipſum acceptare poterit:* quandocunque placebit. A

* *Vide l. conſenſu. ff. de act. & oblig. Fonta.*

Idem.

Dominus dans procuratorem, quoties contingit eum abeſſe: cauſam tractando procuratorem non intelligitur reuocare, ſecus ſi ſimpliciter, niſi expreſſe proteſtetur, quod ipſum reuocare nō intendit: vel aliàs hoc appareat ex probabilibus cōiecturis. Ioan. And.

CAP. VIII.

SI quem ſub ea forma, quoties te abeſſe B contigerit: cōſtitueris procuratorem ad cauſam: non ideo (licet tractes eam poſtmodum per teipſum) procuratorem ipſum dinoſceris reuocare, quinimo procurator idem procuratoris aſſumet officium quandocunque te contigerit abſentare. Secus ſi ſimpliciter à te fuerit conſtitutus: tunc enim ſiue ante litem conteſtatam ſiue poſt ad cauſam ipſam venias, non vt ipſi procuratori aſsiſtas, ſed vt cauſam tractes eandem tractando ipſam eum reuocare cenſeris: niſi dicas expreſſe, quod ipſum vis in officio procurationis (hoc nō obſtante) manere, vel niſi, quod non animo reuocandi hoc facias, ex aliquibus appareat coniecturis:* vt ſi forſan aliquis immineat articulus, in quo tu melius noſti veritatem, aut ſi ſit procurator ipſe infirmus, vel forſitan ſe abſen C

* *Vna præſumptio tollit*

abſentet, ſeu quicquid aliud accidat propter quod ipſi cauſæ tua ſit præſentia opportuna. *aliam. de præſum. literas. de in integ. reſtit. l. diuus. Font.*

Idem.

Tria dicit, Primò, quod procurator ad contrahendum matrimoniũ debet habere ſpeciale mandatum. Secundò, quod talis procurator non ſubſtitui: niſi ad hoc mandatum habeat. Tertiò, quod ſi talis procurator reuocatus etiam ignoranter cõtrahit, non tenet matrimonium. Ioan. And.

B

CAP. IX.

PRocurator non aliter cenſetur idoneus ad matrimonium contrahẽdum, quàm ſi ad hoc mandatum habuerit ſpeciale.

Et quamuis aliàs is, qui conſtituitur ad negocia procurator, alium dare poſsit: in hoc tamen caſu (propter magnam quod ex facto tam arduo * poſſet periculum imminere) non poterit deputare alium, niſi hoc eidem ſpecialiter ſit commiſſum. Sane ſi procurator antequam contraxerit, à domino fuerit reuocatus: contractum poſtmodum matrimoniũ ab eodem (licet tam ipſe, quàm ea, cum qua contraxit, reuocationem huiuſmodi penitus ignorarent) nullius momenti exiſtit, cum illius conſenſus defecerit, ſiue quo firmitatem habere nequiuit. ** Et ideo nõ deciditur iuramento per iudicẽ delato. Bal. in l. admonẽdi. Fon.*

C

De iis, quæ vi metúſve cauſâ fiunt TIT. XX. A

Gregorius x.in cõcilio generali Lugduñ.

Excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti abſolutio, vel reuocatio per vim extorta, non tenet: & extorquens excommunicatus eſt ipſo iure. Ioan. And.

CAP. I.

ABSOLVTIONIS beneficium, ab excommunicationis ſententia vel quamcunque reuocationem ipſius, aut ſuſpenſionis, ſeu etiam interdicti per vim vel metum extorta: præſentis conſtitutionis authoritate omnino viribus vacuamus. Ne autem ſine vindicta violentiæ creſcat audacia: eos, qui abſolutionem ſeu reuocationem huiuſmodi vi vel metu extorſerint, excommunicationis ſententiæ decernimus ſubiacere. B

C

De reſtitutione in integrum TIT. XXI.

Gregorius nonus.

Eccleſia poſt quadriennium non admittitur ad petendum reſtitutionem contra ſententiam, vel contractum: niſi rationabilis aliqua cauſa hoc ſuadeat. Ioan. And.

CAP.

A CAP. I.

ECCLESIA, quæ ad retractandam ſententiam, vel cõtractum, per beneficium reſtitutionis in integrum, poſtulat ſe admitti: ſi quadriennij ſpacium poſt ſit lapſum, & negligenter omiſerit: non eſt ad beneficium huiuſmodi admittenda. Niſi præuaricationis, vel fraudis manifeſtæ probetur ſuper hoc interueniſſe commentum: aut alia
B rationabilis cauſa ſubſit, quæ ſuperiorem mouere debeat ad idem beneficium concedendum.

Bonifacius octauus.

Eccleſia contra confeßionem, qua læſa fuit, admittitur intra quadriennium per beneficium reſtitutionis in integrum: poſtea non, niſi per viam iuris communis. Ioan. And.

CAP. II.

SI aduerſus confeſsionem in iudicio à ſe
C factam, læſa eccleſia beneficium reſtitutionis in integrum, intra quadriennium ab ipſius confeſsionis tempore computandum, petere negligenter omittat: non eſt (niſi aliquid rationabile appareat, quod aliud ſuaſerit faciendum) ad hoc petendum vlterius admittenda. Vbi verò per viam communem reuocationis erroris, quem in facto prætendit, vult aduerſus

ſuam confeſsionem eccleſia ſe iuuare: hoc A
quandocunque poterit, donec negocium
ſit finitum.

De arbitris TIT. XXII.

Bonifacius octauus.

Si ex tribus arbitris duo concordant in ſumma, tenet illorum ſententia. ſi omnes diſcordant, tenet ſententia de ſumma minori.

CAP. I.

Si ex tribus arbitris, te duo in B
decẽ, & tertius in quinque condemnent: debet ſententia præualere duorũ. Licet cum vnus in xv. alius in decem, tertius verò in quinque pronunciant, illius, qui dixit de ſumma minori (cum in illa omnes concordes exiſtant) ſententia efficax cenſeatur.

Idem.

Si ex tribus arbitris vnus nolit examinando vel definiendo negocio intereſſe, duo procedere po- C
terunt ac ſi ille præſens eſſet. Circa iudices autem antiqua iura ſeruentur. Ioan. And.

CAP. II.

Vt quæſtionibus (quæ plerunque propter arbitrorũ voluntariam ſeu malicioſam abſentiam remanent indeciſæ) finis celerius imponatur. Statuimus, vt ſi ex tribus arbitris à partibus electis, eorum aliquis

A aliquis ab aliis legitimè requiſitus ad examinandum vel definiendum vnà cum eis negocium, ſuper quo in ipſos extitit compromiſſum, non curauerit (ceſſante impedimento legitimo) conuenire: duo præſentes penes quos (licet lex ciuilis aliud innuere videatur) totalem eo caſu remanere decernimus poteſtatem, poſsint (malitioſa ſeu voluntaria illius abſentia non obſtante) dictum examinare negocium, & libere
B definire, ſicut poſſent illo præſente, nec volente cum eis in vnam ſententiam concordare: * vt ſic ipſius abſentia præſentia repleta diuina, eum reputari faciat pro præſente. Circa iudices verò antiqua iura nolumus immutari.

Vide Bar. in l. itē ſi vn⁹. §. item ſi plures. ff. eod. tit.

SEXTI DECRETALIVM A

LIBER SECVNDVS.

De iudiciis TIT. I.

Innocentius iiij. in generali concilio Lugdunẽ.

Iudex delegatus non habens ad hoc ſpeciale mandatum à papa, non poteſt compellere partem B *vt perſonaliter coram eo compareat: niſi ex rationabili cauſa. Ioan. And.*

CAP. I.

IVRIS eſſe ambiguum nõ videtur, iudicem delegatũ, (qui à ſede apoſtolica mãdatum ad hoc non receperit ſpeciale,) iubere nõ poſſe alterutrã partium corã ſe perſonaliter in iudicio comparere. Niſi C cauſa fuerit criminalis, * vel niſi pro veritate dicenda, vel pro iuramento calumniæ faciẽdo, vel aliàs iuris neceſsitas partes coram eo exegerit perſonaliter præſentari.

* *Vide Bar. in l. pen. §. ad crimẽ. ff. de pub. iudi. Font.*

Bonifacius octauus.

Mulieres perſonaliter ad iudicium (quacunque cauſa in iure non expreſſa) inuitæ trahendæ non ſunt: ſed ſi neceſſarium ſit ipſarum teſtimonium

A *nium, in cauſa, iudex expenſis producentis interdum ibit, interdum mittet. & iudex fraudulenter vadens excommunicatus eſt. Mulieres religioſæ etiam volentes, extra monaſterium ſuum ex aliqua cauſa perſonaliter ad iudicium trahi non poſſunt. quod contra prædicta fit, eſt irritum. Ioan. And.*

CAP. II.

MVlieres (quas vagari non conuenit, nec virorum cœtibus immiſceri) authoritate literarum ſedis apoſtolicæ, vel legatorum ipſius, aut alia quacunque ad iudicium perſonaliter euocari, vel trahi inuitas B
cauſa ferendi teſtimoniũ, aut alia qualibet (quæ in iure non exprimitur) prohibemus. Sed cum neceſſarium fuerit teſtimonium earundem: iudex (in expenſis partis producentis eaſdem) tabellionem aut aliam perſonam idoneam, ad eas tranſmittat: vel ſi fortè talis caſus occurrerit, quo iure prohibente, receptio teſtium alteri committi nõ C poſsit: iudex tunc propter hoc perſonaliter ad illas accedat, aut (ſi talis ſit perſonæ iudicantis conditio, quòd id per ipſum non deceat fieri, vel non poſsit) mittat ad eas: prouiſo, quòd caſus huiuſmodi (videlicet vt iudex vadat perſonaliter) non fingatur: nec fraus interueniat in hac parte. Alioquin fictor huiuſmodi vel fraudator, ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrat.

Cæterùm fœminæ religioſæ, præſertim, quæ debent ſub clauſura morari, * extra ſuum monaſterium vel clauſuram non vocẽtur ad iudicium, vel trahantur ex quauis cauſa perſonaliter: etiam ſi ad hoc voluntas accederet earundem. Decernimus quoque, vt ipſo iure ſit irritum & inane ſi quid contra præmiſſa contigerit attentari. A

**Cauſa religionis hoc licet. Vide l. j. ff. de in ius voc. l. ſeruos ad cuſtodiã. ff. de ali. & cib. lega.*

Idem.

Maior xiiij. annis, per ſe & per procuratorem, poteſt agere & defendere cauſam ſpiritualem: minor xiiij. per ſe non agit, ſed per procuratorem, vel per curatorem datum authoritate ordinarij eccleſiaſtici iudicis: & etiam delegati dati ad cauſas illas. Filiusfamiliâs ſine patris aſſenſu agit cauſam ſpiritualem. h. d. Ioan. And. B

CAP. III.

SI annum quartumdecimum tuę peregiſti ætatis: in beneficialibus & aliis cauſis ſpiritualibus, necnon & dependentibus ab eiſdem, ac ſi maior xxv. annis exiſteres: ad agẽdum, & defendendum, per te, vel per procuratorem, * quem ad hoc conſtituendum decreueris, admitti debebis. Si verò intra xiiij. annum exiſtas: per te agere, aut defendere non poteris ſuper ipſis: ſed vel per tuum epiſcopũ, vel per officialem eiuſdem, tibi curator dabitur ad lites huiuſmodi exercendas: aut tuipſe (ſi maior infante C

**Nõ vbicunq; minor legitimè poteſt intereſſe iudiciis: ibi poteſt*

fueris

A fueris)cum authoritate alterius eorūdem, procuratorem ad eas poteris deputare. De- legatus etiam apoſtolicæ ſedis, & ſubdele- gatus ab eo,tibi (ſi non habeas) curatorem dare valeant,vel authoritatem conſtituen- di procuratorem præſtare ad illas cauſas, vel lites duntaxat,quæ coram ipſis fuerint ventilandæ. In huiuſmodi quoque litibus ſiue cauſis, quanquam in poteſtate patris exiſtas,*nec aliàs abſque ipſius aſſenſu, in B iudicio regulariter eſſe poſsis:eius (cùm de iis ſe intromittere nō habeat) nequaquam requiri debebit aſſenſus.

cōſtituere procuratorem. Vide l.j.C.ſi de moment. poſſeſ. Fō.

**Vide c. indecorū. de æta. & qualit.*

De foro competenti TIT.II.

Innocentius quartus.

Archiepiſcopus omiſſo adpellationis articulo, vel per viam querelæ,de cauſa ſubditorum ſuffraganeis,etiam ipſis conſentientibus,non cognoſcit. hoc dicit.vſque ad §.Neque.

C

CAP. I.

ROMANA eccleſia: & infra.Nec adpellationis articulo prætermiſſo: nec aliàs etiam (cùm minime appellatum extiterit) Remeñ. archiepiſcopus vel eius officialis, de cauſis clericorum tanquam iudices (licet in ipſos iidem clerici de facto conſentiant)

abſque diœceſanorum ſuorum voluntate A
cognoſcant.

Archiepiſcopus ſubditos ſuffraganei non poteſt cõpellere cauſas delegatas ab eo ſuſcipere, ſuas ſententias, & præcepta exequi, vel teſtimonia in cauſis ad eos deuolutis ferre: niſi cõſuetudo aliud diſponat. hoc dicit. Dominicus.

Neque ſuffraganeorum Remenſis eccleſiæ ſubditos ipſorum delegationem ſuſcipere: vel ſentẽtias & præcepta exequi: aut in cauſis per appellationẽ deuolutis ad eos, teſtimoniũ (niſi aliud in his tribus de conſuetudine obtineant) perhibere compellant. B

Archiepiſcopus contra officiales, vel prælatos ſuffraganeorũ (cõſuetudine aliud nõ diſponente) & contra ſubditos ipſorum, pro ſalariis aduocatorum, & procuratorum cauſarum fori archiepiſcopi, iudex competens non eſt. hoc dicit.

Nec etiam ſuffraganeorum ipſorum officiales, aut archidiaconos, archipresbyteros, & alios inferiores prælatos, ſuffraganeis eiſdem ſubiectos (dummodo aliud eis contraria conſuetudo non tribuat) nec ſubditos ſuffraganeorũ ipſorum, ſuper ſalariis aduocatorũ, & procuratorum: in cauſis (quę in Remeñ. ventilantur curia) cogant querelantibus in ſua præſentia reſpondere. C

Archiepiſcopus non compellit inuitos contrahentes aliarum diœceſum, in ſua propria coram ſe reſp

A *ſe reſpondere: niſi ibi inueniantur. Sed ſi citati nolunt comparere: vel malitioſè ſe occultant, ne citentur: in bonis ipſorum ſuæ diœceſis poteſt miſsionem facere, vel in alia decernere per ordinarios faciendam. hoc dicit.*

Contrahentes verò aliarum diœceſum, ſuper contractibus initis in Remenſi diœceſi ab eiſdem (niſi inueniantur ibidem) trahere coram ſe non debent inuitos: licet in poſſeſsionem bonorum, quæ ibi habent, B etiam cùm alibi copiam ſui faciunt, ſi eorũ authoritate citati * comparere contemnãt, poſsint miſsionem facere contra eos: vel (ſi fortè malicioſè ſeipſos occultent, ne citatio perueniat ad eoſdem) decernere faciendam in poſſeſsionem bonorum, quæ in alia etiam diœceſi obtinere noſcuntur: ſed tunc loci diœceſanus ad denunciationem ipſorum faciet huiuſmodi miſsionem.

** Vide l. ſed interpellatus. §. j. ff. de arbit.*

Non poteſt archiepiſcopus ſuos clericos mittere C *in diœceſim ſuffraganei, vt coram eis fiant contractus, vel iam facti approbentur. Nec ſi facti vel approbati fuerint coram illis, poſſunt ſuffraganeorum ſubditos coram ſe compellere litigare ſuper illis: nec excommunicare ſuffraganeorum officiales vel ſubditos, ſi nolunt litigare coram ipſo. hoc dicit ad ſi. ſecundum Dominicum.*

Nec clericos ſuos mittant ad ſuffraganeorum ipſorum diœceſes, pro ineundis vel

vel recognoſcendis contractibus coram ipſis. Nec eorundem ſuffraganeorum ſubditos compellant coram ſe occaſione huiuſmodi iuri ſtare. Neque poteſt archiepiſcopus ipſe in ſuorum ſuffraganeorum officiales, & ſubditos (pro eo quòd vocati ab ipſo, nolunt querelantibus in ſua præſentia reſpondere) eccleſiaſticã exercere cenſuram. A

Bonifacius octauus.

Iudex ſecularis, qui vult clericum compellere ad debita (etiam liquida) ſoluenda, per eccleſiaſticum iudicem deſiſtere compellatur. Ioan. And. B

CAP. II.

SEculares iudices, qui (licet ipſis nulla competat iuriſdictio in hac parte) perſonas eccleſiaſticas ad ſoluendum debita (ſuper quibus coram eis contra ipſas earũ exhibentur literæ, vel probationes aliæ inducuntur) damnabili præſumptione compellunt: à temeritate huiuſmodi per locorum ordinarios, cenſura eccleſiaſtica decernimus compeſcendos. C

Idem.

Ratione iuramenti laicus (vt illud ſeruet) coram iudice eccleſiaſtico conuenitur.

CAP. III.

CVm C. laicus (pro quo ſoluiſti certam pecuniæ quantitatem, in qua pro eo te fideiuſſorio nomine obligaueras) te ſeruare

A uare recuſet indemnem, contra iuramentum à ſe præſtitum temere veniendo. Ipſum coram eccleſiaſtico iudice (ad cuius forum ratione iuramenti, cauſæ huiuſmodi cognitio noſcitur pertinere) de iure poteris conuenire: Vt ipſum monitione præmiſſa, per cenſuram eccleſiaſticam, quòd te ſuper prædictis (vt tenetur) ſeruet indemnem, præuia ratione compellat.

B

De litis conteſtatione

TIT. III.

Innocentius iiij. in concilio Lugdunenſi.

Peremptoria litis conteſtationem non impedit: niſi ſit de re ſemel finita. Ioan. And.

CAP. I.

EXCEPTIONIS peremptoriæ, ſeu defenſionis cuiuſlibet principalis cognitionẽ negocij contingentis, ante litem conteſta-
C tam obiectus. Niſi de re iudicata, tranſacta, ſeu finita excipiat litigator, litis conteſtationem non impediat, nec retardet. Licet dicat obiector quòd reſcriptum non fuiſſet obtentum, ſi quæ ſunt impetranti oppoſita, fuiſſent expoſita deleganti.

Bonifacius octauus.

Per exceptionem peremptoriam, non fit litis conteſtatio. Ioan. And.

CAP.

CAP. II. A

SI oblato ab actore libello, ex parte rei exceptio peremptoria proponatur: nequaquam per hoc litis conteſtatio intelligitur eſſe facta. Imò ea non obſtante (niſi ſit de illis exceptionibus, quæ litis conteſtationem impediunt) fieri oportebit eandem.

De iuramento calumniæ

TIT. IIII.

Bonifacius octauus. B

Non eſt de ſubſtantia, quòd ſtatim poſt litem conteſtatam iuretur de calumnia. Ioan. And.

CAP. I.

SI de calumnia, ſeu de veritate dicenda, in primo litis exordio non iuretur (vt debet) poterit poſtmodum in qualibet parte litis iurari: cùm huiuſmodi iuramenta præſtari ab initio, de ſubſtantia ordinis iudiciarij non exiſtat.* C

Non annullatur proceſſus, licet tacitè omittatur calumniæ iuramentum. hoc dicit.

Propter omiſſum quoque tacitè in tota cauſa calumniæ iuramẽtum, iudicialis proceſſus aliàs factus legitimè, non eſt nullus, nec etiam annullandus.

Præcipit quod in ſpiritualibus ſimul de calumnia, & de veritate iuretur. Ioan. and.

** Vide l. hæredes palam. ff. de teſta. & c. j. de ele. per ſaltum promoto.*

Quan

A Quãuis in cauſis ſpiritualibus (in quibus debet de veritate dicenda iurari) canones non indicant alicui calumniæ iuramẽtum: nos tamen (quia frequenter calumniari vidēmus in ipſis) vtile reputamus, quòd ſimul (ſicut plerique obſeruant) tam de veritate dicẽda, quàm de calumnia (vt via præcludatur calumniis) iurari debeat in eiſdẽ.

Idem.

In cauſa appellationis iurari debet de calumnia, & veritate dicenda.

B CAP. II.

IN appellationis cauſa (quanquã in principali iuratum fuerit) præſtari iubemus calumniæ iuramentũ. Et idem in iuramento de veritate dicenda volumus obſeruari,

Procurator deputatus poſt iuramentum calumniæ, iurabit de calumnia. hoc dicit.

Procuratores quoque (qui poſt iuramentum calumniæ deputantur) teneri volumus C (vt calumnia vitetur ab ipſis) ad ſubeundum huiuſmodi iuramẽtum: etiam ſi à ſuis dominis quid ponere, aut reſpondere, ſeu agere debeant, ſint inſtructi.

Iudex quoties ſibi videtur, exigit iuramentum maliciæ: etiam ſi de calumnia, vel veritate iuratum ſit. Ioan. And.

In omnibus autem cauſis, nedum ante: ſed etiam poſtquã lis fuerit conteſtata, ſiue

de ver

de veritate, ſiue de calumnia ſit iuratum in A
ipſis: poteſt iudex à partibus exigere iuramentum maliciæ, quoties viderit expedire.

Idem.

Procurator habens ſpeciale mandatum, iurat de calumnia. Ioannes *Andreas.*

CAP. II.

NVllam tibi iudex iniuriam feciſſe cenſetur, qui procuratorem tui aduerſarij conſtitutum, ad cauſam habentem ſuper hoc ſpeciale mandatum, admiſit ad pręſtandum in ea calumniæ iuramentum. B

De reſtitutione ſpoliatorum

TIT. V.

Innocentius iiij.in concilio Lugdunenſi.

In ciuilibus non admittitur ſpoliationis exceptio, facta ab alio, quàm ab actore. In criminalibus admittitur facta à tertio: dummodo ſit de tota ſubſtantia vel maiori parte. Exceptio probari debet intra quindecim dies: aliàs ſit condemnatio expenſarum. Ioan. And. C

CAP. I.

FREQVENS & aſsidua nos querela circumſtrepit, quòd ſpoliationis exceptio nonnunquam in iudiciis calumnioſe propoſita, cauſas eccleſiaſticas impedit & perturbat. dum enim exceptioni inſiſtitur: appellationes interponi cõtingit, & ſic intermittitur, & ple

A & plerunque perimitur cauſæ cognitio principalis, & propterea nos, qui voluntarios labores appetimus, vt quietẽ aliis præparemus, finem litibus cupientes imponi, & calumniæ materiam amputare, Statuimus, vt in ciuilibus negociis, ſpoliationis obiectu (quæ ab alio, quàm ab actore facta proponitur) iudex in principali procedere non poſtponat. Sed ſi in ciuilibus ab actore, in criminalibus autem ſe ſpoliatum
B reus aſſerat: à quocunque intra quindecim dierum ſpacium (poſt diem, in quo proponitur) quod aſſerit comprobabit: alioquin in expenſis, quas interim actor ob hoc fecerit (iudiciali taxatione præhabita) condem netur: aliàs (ſi iudici æquum viſum fuerit) puniendus. Illum autem ſpoliatum intelligi volumus in hoc caſu (cum criminaliter accuſatur) qui tota ſua ſubſtantia, vel maiori parte ipſius ſe per violentiam deſtitu-
C tum affirmat. & ſecundum hoc loqui canones, ſano credendum eſt intellectu: quia nec nudi contendere, nec inermes inimicis opponere nos debemus. habet enim ſpoliatus priuilegiũ, vt non poſsit exui iam nudatus.

Excipiens de ſpoliatione facta à tertio, intra certum tempus à iudice ſtatuendum debet reſtitutionem petere: aliàs accuſabitur exceptione non obſtante. Ioan. And.

Solet autem inter ſcholaſticos dubitari: A ſi ſpoliatus à tertio, de ſpoliatione contra ſuum accuſatorem excipiat: an ei tempus à iudice debeat indulgeri, intra quod reſtitutionem imploret: ne forte ſic velit exiſtere, vt omnem accuſationem eludat: quod ſatis æquitati & iuri conſonum æſtimamus. Quòd ſi intra tempus indultum reſtitutionem non petierit, & cauſam cùm potuerit, non ducat ad finem: non obſtante ſpoliationis exceptione deinceps poterit accuſari. B

Agenti ſuper rebus eccleſiaſticis, non obſtat exceptio ſpoliationis priuatarum rerum, vel è conuerſo. Ioan. And.

Ad hoc ſancimus, vt rerum priuatarum ſpoliatio agenti ſuper eccleſiaſticis, vel è contrario, nullatenus opponatur.

Bonifacius octauus.

Eccleſia, quæ petit reſtitutionem decimarum (quas ſe dicit intra parœciam alterius poſſediſſe) non auditur: niſi probet poſſeſſionem legitimam. Ioan. And. C

CAP. II.

** Vide gl. ij. ca. ſi. ſupra de procura. Fo.*

AD decimas, quas canonici * ſancti Nicolai ſe aſſerunt intra parœciam eccleſiæ B. clerici poſſediſſe aliquandiu, & eis per eundem clericum ſpoliatos fuiſſe: nequaquam debent reſtitui, niſi euidenter docuerint, quòd earum poſſeſsionem legitimè

aſſecu

A aſſecuti fuiſſent. Quia eas occupaſſe iniuſte veriſimiliter præſumuntur, cum proueniant ex prædiis intra alienam parœciam conſtitutis. Sitque manifeſtum (niſi aliud oſtendatur) eas de iure communi ad eandem eccleſiam pertinere.

De dolo & contumacia

TIT. VI.

Innocentius quartus.

B *Actor contumax condemnatur in expenſis: nec citatur vlterius ad ſui petitionem reus, niſi caueat de veniendo & comparendo.*

CAP. I.

ACTOR qui ad terminum venire, ad quem citari aduerſarium fecerat, nõ curauit: venienti reo in expenſis* (propter hoc factis legitimè) condemnetur. Ad citationem aliam minimè admittendus, niſi ſufficienter cauerit, quòd in termino fideliter debeat comparere.

C (marginal letter beside "ter cauerit")

**Vide Bal. in l. ſancimus. C. de iud. & ca. fine litibus. de do. & contu. Fon.*

Bonifacius octauus.

Iudex appellantem & recedentem citare vlterius non tenetur, ſi vult in cauſa procedere: niſi forſitan appellationi renunciet. Ioan. And.

CAP. II.

EVm, qui à tua interlocutoria vel grauamine, quod per te ſibi proponit illa-

tum, à tua præſentia recedit appellans. A (Cum proteſtari videatur hoc ipſo ſe nolle coram te decætero litigare) citare ad alia, quæ poſtea in iudicio facienda incumbunt, vel etiam ad ſententiam audiendam. (Niſi ſponte appellationi ſuæ renunciet) non teneris. Nec ideo minus) quòd in eius abſentia proceſſeris) tuus proceſſus validus reputari debebit.

De eo, qui mittitur in poſſeſsionẽ B cauſa rei ſeruandæ

TIT. VII.

Innocentius quartus.

Quando agitur de beneficio eccleſiaſtico, ob contumaciam rei non ſit miſſio in poſſeſſionem: ſed ad ſententiam lite non conteſtata proceditur.

CAP. VNICVM.

EVM, QVI (ſuper dignitate, perſonatu, vel beneficio eccleſiaſtico C obtinendis) cum aliquo litigat poſſeſſore, ob partis aduerſæ contumaciam, cauſa rei ſeruandæ in ipſorum poſſeſsionem ſtatuimus non mittendum: ne per hoc ad ea ingreſſus patere valeat vicioſus. Sed liceat in hoc caſu (contumacis abſentiam diuina replente præſentia) etiam lite non conteſtata, *diligenter examinato

** Vbi con tra cõtu-*

A minato negocio, ipſum ſine debito terminare.

macē non mittitur in poſſeſſionē, & mora eſt periculoſa: proceditur ad definitiuam.

Vt lite pendente nihil innouetur

TIT. VIII.

Bonifacius octauus.

Si ex duobus litigantibus electis, alter decedat, renunciet, vel à proſecutione cauſæ excludatur: ſi lite pendente cum reliquo fuerit alia electio facta, non tenet. CAP. I.

B DISPENDIIS, quæ propter electiones diuerſas eccleſiæ patiũtur interdum, occurrere cupientes, Statuimus, vt ſi (aliquibus apud ſedem apoſtolicam, vel alibi litigantibus, ſuper electionibus de ſe in diſcordia celebratis) aliquem ipſorum mori, vel ſuo iuri renunciare, aut à proſecutione ipſius contigerit quoquo modo excludi: ad electionem aliam (lite ſuper electione ſuperſtitis electi pendente) nullatenus procedatur. C Aliàs attentata contra hoc electio, ipſo iure viribus non ſubſiſtat.

Idem.

Si beneficiatus (contra quem ſuper beneficio litigatur) cedit, vel decedit: ſi alius lite pendente cum ſuperſtite fuerit electus, non valet electio. Si verò aliqui (quorum interſit) ad defenſionem litis velint admitti: in eo ſtatu, in quo erat

cauſa, admittentur. Ioan. And. A

CAP. II.

SI ij (contra quos ſuper dignitatibus, perſonatibus, vel aliis eccleſiaſticis beneficiis, quæ poſsident litigatur) lite pendente cedant, vel forte decedãt: ne propter nouos aduerſarios (qui malicioſè interdum petitoribus ſurrogantur) litigia in eccleſiarum diſpendium prorogari contingat: ſtatuimus, vt dignitates, perſonatus vel beneficia huiuſmodi (donec contra ſuperſtites lis fi- B
nita fuerit) aliis nullatenus cõferantur, nec ad ea eligatur quiſpiam, vel etiam præſentetur. Quòd ſi ſecus actum fuerit: eo ipſo irritum habeatur. Sanè ſi ad defenſionem ipſius litis, aliqui quorũ intererit, petierint ſe admitti: eos in illo ſtatu, in quo ipſam inuenerint, decernimus admittendos.

De confeſsis TIT. IX.

Innoc. iiij. in concilio Lugduneñ. C

Super facto negatiuo per partem improbabili (ſi iudici videbitur) eſt admittenda poſitio. Dominicus.

CAP. I.

STATVIMVS, vt poſiriones negatiuas (quæ probari nõ poſſunt niſi per confeſsionem aduerſarij) iudices admittere poſsint, ſi æquit

A æquitate ſuadente viderint expedire.

Bonifacius octauus.

Si reus iuſſus, poſitionibus reſpondere recuſat: vel ſi contumaciter recedit: habebuntur pro confeſſatis. ſecus ſi prius, quàm ſic iuſſus eſſet, contumax fuerat: nam tunc procedetur contra eum tanquam contra contumacem. Ioan. And.

CAP. II.

SI poſt præſtitum veritatis aut calumniæ iuramentũ, reus vel procurator ipſius, B poſitionibus ab aduerſario ſibi factis, interrogatus iuſsúſque à iudice * reſpondere abſque rationabili cauſa recuſet, aut nolit ſeu contumaciter ſe abſentet: haberi debet (ſuper iis, de quibus in eiſdem poſitionibus interrogatus extitit) pro confeſſo. Verùm ſi antequam reſpõdere ſic iuſſus fuerit, eum contumaciter abſentari cõtingat, tunc pro confeſſo nõ debet haberi: ſed eſt aliàs contra eum, tanquã contra cõtumacem (prout ratio dictauerit) procedendum. C Io. And.

* *Vide ſuprà c. proxi. & ff. de interrog. act. l. ſi ſine. ſuprà de dolo. prout ibi de hoc.*

De teſtibus & atteſtationibus

TITVLVS X.

Greg. ix. in concilio generali Lugduneñ.

Socius in crimine ſimoniæ admittitur in teſtem, ſi ſit ſocius criminis tantum, & agatur ciuiliter: aliàs non. Ioan. And.

CAP. I. A

MEDIATORES (per quos ſcelus ſimoniæ plerunque committitur) ad teſtimonium contra ſceleris eiuſdem authores (in deteſtationem criminis) admittuntur: ſi non agatur criminaliter, ſed ciuiliter, & emolumentum exinde nõ fuerint aſſecuti.

Idem.

Ponit modum remiſsionis curiæ: & dat modum iurandi ſuper poſitionibus, & dicit per quẽ iurari debeat, dat modum reſpondendi, & modũ teſtes probatorios reprobandi, & reprobatorios iterum reprobandi. h. d. Ioan. And. B

CAP. II.

PRæſentium authoritate mandamus, quatenus in cauſa, quæ inter abbatem & conuentum ſancti Nicolai Andegauẽſis ex vna parte, & priorem & conuentum de Paldigeñ. Lyconeñ. diœceſis ex altera (ſuper eo quòd iidem abbas & conuentus, ſe C ab ipſis priore & conuentu de Paldigeñ. poſſeſsione ſubiectionis eiuſdem prioratus aſſerunt ſpoliatos, & ſuper irritanda quadã compoſitione olim inita inter partes: & rebus aliis) vertitur: ab eiſdẽ abbate & priore nomine ſuo, & in animas conuentuum eorundem, vel maioris & ſanioris partis ipſorum, recepto iuramento de veritate dicenda

A da:iniungas dictis abbati & priori,vt(tam ponendo,quàm reſpondendo)dicant veritatem,quā(ſuper poſitionibus tibi ſub bulla noſtra tranſmiſsis)ipſi ſciunt,& per illos intelligunt,in quorum animas iurauerunt. Præterea ſigillatim ſuper quolibet articulo in qualibet poſitione contento, facias à partibus ſufficienter ad inuicem reſponderi:nulla prorſus ab eis ſuper ipſis poſitionibus contradictione recepta. Sine iura-
B mento autem à ſyndico vtriuſque partis quid ſciat de huiuſmodi poſitionibus,vel credat,inquiras. Teſtes etiam,quos ſuper articulis ſub eadem bulla tranſmiſsis,pars dictorum prioris& conuentus duxerit producendos,ad reprobandos teſtes partis alterius in cauſa principali productos(quorum nomina in eiſdem articulis continentur(vſque ad Kalendas Nouembris proximo futuri,examines(ſecundum partis ad-
C uerſæ interrogatoria,quæ tibi ſub eadem bulla tranſmittimus)diligenter,primo tamen in perſonam cuiuſlibet teſtis à prædictis abbate & conuentu producti,facta ſigillatim ſpecificatione criminum,& aliorum obiectorum ſibi in eiſdem articulis contentorum, Si verò dicti abbas & conuentus aliquos teſtes coram te produxerint,contra teſtes ab eiſdem priore & con-

uentu producendos iuxta articulos (quos **A** ipſi abbas & conuentus, tibi ſuper reprobatione teſtium productorum prioris & conuentus in eadem cauſa produxerint) percipere, ac eos vſque ad Kalendas Februarij proximo futuri diligenter examinare procures: ſimili ſpecificatione criminũ, & aliorum (quæ contra teſtes eorundem prioris & conuentus, obiecta fuerint) obſeruata: prius tamen pręſtito iuramento à procuratore dictorum abbatis & conuentus, quòd **B** ad hoc ex malitia non procedant.

Innoc.iiij.in generali concilio Lugduneñ.

Aduocatus vel procurator principalis cauſæ, in cauſa appellationis teſtificari non poteſt. Iuramentum autem (præſumptione faciente pro appellante) ſibi deferri non debet, niſi iudici videatur. Dominicus.

CAP. III.

Romana eccleſia: & infra. In appellationis cauſa, is, qui appellantis procurator vel aduocatus in priori iudicio fuerat, non recipiatur in teſtem. * Neque indiſtincte ipſi appellanti (præſumptione faciente pro eo) deferatur etiam iuramentum: ſed tunc cum inſpectis perſonarum & ipſius cauſæ circunſtantiis, id fuerit faciendum. **C**

** Intellige pro appellante. nam contra bene poſſet re-*

De

cipi. vide l.fin.ff.de liber. & poſthu. & gl.c.diſciplina.xlj. diſtin. de Ancha. Font.

A ## De iureiurando TIT. XI.

Nicolaus iij.

Prælati,canonici,rectores,& officiales locorum, qui iurant ſtatuta,& conſuetudines loci vel eccleſiæ ſeruare,prætextu talis iuramenti non obligantur ad illicita,impoßibilia,vel obuiantia eccleſiaſticæ libertati:nec ad ea debet intentio ſua referri.Ioan.And.

CAP. I.

B CONTINGIT in nonnullis eccleſiis de earum cõſuetudine obſeruari,quòd nec ipſarum prælati(cum primo ad eccleſias ipſas accedunt) admittuntur,nec canonici(cum de recipiendis ibidem nouis canonicis agitur)aliter recipiuntur in ipſis: niſi iurent ſtatuta & conſuetudines ipſarum eccleſiarum,ſcripta & non ſcripta inuiolabiliter obſeruare. Inter laicos etiam in multis C ciuitatibus,caſtris,& terris,in ſuis poteſtatibus,rectoribus vel officialibus aſſumendis, conſuetudinis morbus irrepſit: quòd poteſtates, rectores,& officiales huiuſmodi,ad poteſtarias, rectorias & officia eadem(niſi prius ſeruaturos ſe ſtatuta ipſorum locorum clauſula iurauerint)nullatenus admittantur. Quia verò in ſtatutis conſuetudinibúſque ſupradictis,interdum

aliq

aliqua reperiuntur illicita ſeu impoſsibilia, A vel obuiantia eccleſiaſticæ liberati *(ne ſub tali generalitate iurãdi,ſic iurantibus peccandi occaſio præbeatur,cum iuramentum non fuerit,vt eſſet iniquitatis vinculum,inſtitutum)hac generali cõſtitutione animarum periculis obſiſtere cupientes,præcipimus à quibuſcunque ſcientibus contineri in prædictis conſuetudinibus & ſtatutis,illicita impoſsibilia vel libertati eccleſiaſticæ obuiantia, iuramenta huiuſmodi aliquatenus non præſtari. B Et talia iuramenta ea intentione facienda vel facta,vt etiam illicita vel impoſsibilia,ſeu eccleſiaſticæ libertati obuiantia obſeruentur(cum etiam ſub tali intentione præſtari non poſsint abſque diuinæ maieſtatis offenſa)decernimus in huiuſmodi illicitis impoſsibilibus, ſeu libertati eccleſiaſticæ obuiantibus,non ſeruanda:quin potius pro animarum ſalute,ſi ſub forma prædicta vel ſimili aliquos C ignorantes prædicta illicita ſeu impoſsibilia vel libertati eccleſiaſticæ obuiantia iurare contigerit,ad obſeruanda duntaxat licita poſsibilia & non obuiantia libertati eccleſiaſticæ, iurantium referri debet intentio. Declarauimus quoque iuramenta ſub huiuſmodi generalitate qualitercunque,& ſub qualicunque verborum forma præ

*Quæ ſtatuta obuient eccleſiaſticæ libertati, vide in c. fin. de immun. eccl. infra eod. & c. grauē. de ſen. exc. Fon.

A præſtita vel præſtanda, ad licita poſsibilia, & libertati eccleſiaſticæ nō obuiantia, tantum extendi: ipſóſque iurantes ad alia per præſtationem iuramenti huiuſmodi non teneri.

Bonifacius octauus.

Per eccleſiaſticum iudicem ordinarium loci, compellitur iudex ſecularis eccleſiaſtica cenſura ius canonicum, quod ad prouiſionem animarum ſtatutum eſt, ſeruare.

B CAP. II.

LIcet mulieres, quæ alienationibus dotium & donationum propter nuptias conſentiunt non contrauenire, proprio iuramento firmantes ſeruare iuramentum huiuſmodi non vi nec dolo præſtitum, de iure canonico teneantur: quia tamen quidam iudices ſeculares contra præfatas alienationes audiunt, quamuis eis conſtet legitimè de huiuſmodi iuramento. Nos ani-C marum periculis obuiare volentes, eoſdem iudices ad ſeruandum hoc ius canonicum, per locorum ordinarios cenſura eccleſiaſtica decernimus compellendos.

Idem.

Electus poſt ſacramentum ponens vel reſpondens contraria directè (niſi rationabiliter excuſetur) velut periurus à confirmatione repellitur. Idem ſi hoc fecerit procurator ipſo mandante, vel

CAP.

ratum habente, vel non reuocante. hoc dicit. Ioan. And. A

CAP. III.

CVm in poſitionibus ſuper electionis tuæ negocio (poſt iuramentũ in cauſa præſtitum) à te datis, ſeu reſponſionibus, quas ad poſitiones tui aduerſarij feciſſe dignoſceris, reperiatur contrarietas manifeſta: tibi tanquam periuro (niſi iuſta cauſa & rationabilis te excuſet) ſuper ipſa electione perpetuum ſilentium imponi debebit. B

Idem fiet ſi (te expreſſe mandante, vel etiam ex poſt facto ſciente, ac ratum habẽte, ſeu nõ reuocante) poſitiones, aut reſponſiones huiuſmodi contrarias tuo nomine tuus fecerit procurator.

De exceptionibus TIT. XII.

Innoc. iiij. in concilio Lugduneñ.

Sex ſunt dicta huius decretalis. Primò ponit arengam, & ius antiquum, & conſtitutionis C *cauſam. Secundò dicit, quòd reus, qui contra actorem de excommunicatione excipit, vt ipſum repellat ab agendo, debet ipſius excommunicationis ſpeciem, & nomen excommunicatoris exprimere, & eam intra octo dies probare: aliàs iudex procedet in cauſa, & illum in expenſis condemnabit. Tertiò ſtatuit, quòd ſi iterum obijciatur, & probetur eadem, vel alia excommunicatio*

A *tio, actor repellitur: ſed quæ acta ſunt, valebunt. Quartò, quòd vltra duas vices hæc exceptio non opponatur niſi ex cauſa. Quintò, quòd ſi opponitur poſt rem iudicatam, impeditur executio, ſententia nihilominus valet. Sextò dicitur, quòd iudex publicè excommunicatum, reo nõ opponente ex ſuo officio debet ab agendo repellere. Io. And.*

CAP. I.

PIA conſideratione ſtatuit mater eccleſia, quòd maioris excõ-
B municationis exceptio, in quacunque parte iudiciorũ oppoſita, lites differat, & repellat agentes: vt ex hoc magis cenſura eccleſiaſtica timeatur, cõmunionis periculum euitetur, contumaciæ vitium reprimatur, & excommunicati (dum à communibus actibus excluduntur) rubore ſuffuſi ad humilitatis gratiam, & reconciliationis affectum facilius inclinentur: ſed hominum ſuccreſcente mali-
C tia, quod prouiſum eſt ad remedium, tendit ad noxam. Dum enim in cauſis eccleſiaſticis frequentius hæc exceptio per malitiam opponitur, contingit interdum deferri negocia, & partes fatigari laboribus & expẽſis: proinde (quia morbus iſte quaſi cõmunis irrepſit) dignum duximus communem adhibere medelam. Si quis igitur excommunicationem opponit, ſpeciem illius, &

& nomen excommunicatoris exprimat,ſciturus eā rem ſe deferre debere in publicam notionem, quam intra octo dierum ſpacium(die,in quo proponitur minimè computato)probare valeat apertiſsimis documentis. Quod ſi non probauerit,iudex in cauſa procedere non omittat:reum in expenſis,quas actor ob hoc diebus illis ſe feciſſe docuerit,præhabita taxatione cōdemnans. Si verò poſtmodum inſtantia durante iudicij,& probationis copia ſuccedēte,de eadem excommunicatione, vel alia excipiatur iterum,& probetur:actor in ſequentibus excludatur,donec meruerit abſolutionis gratiam obtinere:iis,quæ præceſſerunt nihilominus in ſuo robore duraturis. Prouiſo,quòd vltra duas vices hæc non opponatur exceptio:prędterquam ſi excommunicatio noua emerſerit,vel euidēs, & prompta probatio ſuperuenerit de antiqua. Sed ſi poſt rem iudicatam talis exceptio proponatur:executionem impediet, ſed ſententia,quæ præceſsit non minus robur debitum obtinebit,eo tamen ſaluo,vt ſi actor excommunicatus ſit publicè,& hoc iudex nouerit*quandocunque(etſi de hoc reus nō excipiat)iudex ex officio ſuo actorem repellere non poſtponat.

A
B
C

* *Vide* §. *notandū. ij. q.* j. *de Ancha. Font.*

Bon

A Bonifacius octauus.

Exceptio rei iudicatæ per eccleſiaſticum iudicem admitti debet in foro ſeculari, & è conuerſo. Ioan. And.

CAP. II.

CVm quidam ſeculares iudices (dum coram eis excipitur de re per eccleſiaſticum iudicem iudicata, in caſu, quo ad eum pertinet cognitio de conſuetudine, vel de iure) recuſent excipientes audire, in de-
B rogationem iuriſdictionis eccleſiaſticæ & contemptum. Decernimus vt per cenſuram eccleſiaſticam ab iniquitate coërceantur huiuſmodi, & ad admittendum exceptionem eãdem (vbi aliàs de iure debet admitti) à locorum ordinariis compellantur.

Similiter eccleſiaſtici iudices (ſi coram ipſis excipiatur de re per ſecularem iudicem iudicata) exceptionem ipſam admittant, in iis, quæ animarum periculum non
C inducunt: per ſuperiores ſuos (niſi fecerint) animaduerſione debita caſtigandi.

De præſcriptionibus

TIT. XIII.

Bonifacius octauus.

In præſcriptionibus ſufficit bona fides, vbi ius commune, vel præſumptio non eſt contra præſcribentem, aliàs debet allegari titulus & probari:

niſi ſit præſcriptio, cuius contrarij non extat memoria hoc dicit. Ioan. And. A

CAP. I.

EPISCOPVM, qui eccleſias, & decimas, quas ab eo repetis, proponit (licet in tua ſint conſtitutæ diœceſi) ſe legitimè præſcripſiſſe, allegare oportet (cum ius commune contra ipſum faciat) huiuſmodi præſcriptionis titulum, & probare. Nam licet ei, qui rem præſcribit eccleſiaſticam, ſi B ſibi non eſt contrarium ius commune, vel contra eum præſumptio non habeatur, ſufficiat bona fides: vbi tamen eſt ei ius cõmune contrarium, vel habetur pręſumptio cõtra ipſum, bona fides non ſufficit: ſed eſt neceſſarius titulus, qui poſſeſſori cauſam tribuat præſcribendi. Niſi tanti temporis allegetur præſcriptio, cuius contrarij memoria non exiſtat.

Idem. C

Priuatus ipſo iure, vel per ſententiam, bonis, quæ tenet à Romana, vel aliis eccleſiis, illa minori ſpacio centum annorum contra Romanam, vel quadraginta contra alias non præſcribit. Filij autem hæreticorum, qui catholici putabantur, bona paterna contra Romanam, & alias eccleſias præſcribunt ſpacio quadraginta annorum. & idem in extraneis. Ioan. And.

CAP.

A CAP. II.

SI qui (exigentibus culpis, vel exceſsibus ab eiſdem commiſsis) bonis quæ à Romana * vel ab aliis tenent eccleſiis, ſint per ſententiam, vel ipſo iure priuati: ſtatuimus, vt in apprehẽdendis, vel occupandis, poſtea quandocunque bonis eiſdem, nullus (licet leges humanæ ſuper hoc alia tempora ſtatuere videantur) ipſis eccleſiis temporis lapſus obſiſtat, niſi contra ipſam Romanam B eccleſiam centenaria, vel contra eccleſias alias quadragenaria præſcriptio legitimè ſit completa. Si poſt mortem hæreticorum (qui dum viuerent, catholici putabantur) bona ipſorum à catholicis eorum filiis, vel nepotibus, aut extraneis, quibuſcunque ſpacio quadraginta annorum fuerint bona fide poſſeſſa: ſancimus eos, ſuper bonis huiuſmodi (etiã ſi ad Romanã peruenire deberent eccleſiã) in hoc caſu non eſſe vlterius C moleſtandos: quanquã illi, quorũ bona fuerant, nunc detegantur hæretici extitiſſe.

**Per eccleſiã Romanã intellige generaliter omnes res quæ ad diſpoſitionẽ pontificis immediatè ſpectãt. c. ad audientiã. ſupra eod. Font.*

De ſententia, & re iudicata

TIT. XIIII.

Innocen. iiij. in concilio Lugduneñ.

Iudex, qui contra iuſtitiam, & contra conſcientiam aliquid in iudicio fecerit in grauamen partis, per gratiam, vel per ſordes: condemnandus

eſt parti læſæ in æſtimationem litis, & per annum eſt ſuſpenſus, & perpetuo ſi medio tempore ingerat ſe diuinis, niſi papa cum ipſo diſpenſet. Ioan. And. A

CAP. I.

CVM æterni tribunal iudicis illū reum non habeat, quem iniuſtè iudex condemnat, teſtante propheta: nec damnabit eum cùm
Pſal.36. iudicabitur illi. Caueant eccleſiaſtici iudices, & prudenter attendant, vt in cauſarum proceſsibus, nil vindicet odium, vel B fauor vſurpet, timor exulet, præmium aut expectatio præmij iuſtitiam non euertat, ſed ſtateram geſtent in manibus, lances appendant æquo libramine, vt in omnibus, quæ in cauſis agenda fuerint, præſertim in concipiendis ſententiis & ferendis, præ oculis habeant ſolum deum: illius imittantes exemplum, quē querelas populi taber-
Exod.32. naculum ingreſſus ad dominum referebat, vt ſecundum eius imperium iudicaret. Si C quis autem iudex eccleſiaſticus, ordinarius, aut etiam delegatus famæ ſuæ prodigus, & proprij perſecutor honoris, contra cōſcientiam, & contra iuſtitiam in grauamen partis alterius in iudicio, quicquam fecerit per gratiam, vel per ſordes: ab executione officij per annum nouerit ſe ſuſpenſum, ad æſtimationem litis parti, quam læſerit nihilomi

A hilominus cõdemnandus. Sciturus, quòd ſi ſuſpenſione durante damnabiliter ingeſſerit ſe diuinis, irregularitatis * laqueo ſe inuoluet ſecundum canonicas ſanctiones: à qua nõ niſi per ſummum pontificem poterit liberari, ſaluis aliis conſtitutionibus, quæ iudicibus malè iudicantibus pœnas ingerunt & infligunt. Dignum eſt enim, vt qui in tot præſumit offendere, pœna multiplici caſtigetur.

**Vide do. in c. fin. de cle. excõ. miniſtr. et quid ſit irregularitas, & vnde ſumpſerit originem. Do.*

B Idem ſacro præſente concilio, ad memoriam ſempiternam.

Papa imperatorem deponere poteſt ex cauſis legitimis. h. d. ſecundum Paulum.

CAP. II.

AD apoſtolicæ dignitatis: & infra. Sanè cum dura guerrarum commotio nonnullas profeſsionis Chriſtianæ prouincias diutius afflixiſſet, nos ad Federicum C præcipuum principem ſecularem, huiuſmodi diſſenſionis & tribulationis authorem à felicis recordationis Gregorio pa. ix. prædeceſſore noſtro, pro ſuis exceſsibus anathematis vinculo innodatum, ſpeciales nuncios, & magnæ authoritatis viros, videlicet venerabiles fratres P. Alba. & Hu. Sabiñ. epiſcopos, ac dilectum filium Gulielmum Baſilicæ xij. apoſtolorũ presbyterum cardinalem, qui ſalutem zelabantur ipſius,

duximus deſtinandos:facientes ſibi propo- A
ni per ipſos,quòd nos & fratres noſtri(quã-
tum in nobis erat)pacem per omnia ſecum
habere, necnon cum omnibus hominibus
optabamus,parati ſibi pacem & tranquilli-
tatem dare,ac mundo etiam vniuerſo. Et
quia prælatorum clericorum omniúmque
aliorum,quos detinebat captiuos,& omniũ
tam clericorum, quàm laicorum, quos cœ-
perat in galeis, reſtitutio poterat eſſe pacis
plurimum inductiua,eum, vt illos reſtitue- B
ret(cùm hoc idem,tam ipſe,quàm ſui nun-
cij,antequã ad apoſtolatus vocati eſſemus
officiũ promiſiſſent) rogari & peti ab ipſo
fecimus per eoſdem : ac proponi inſuper,
quòd iidem pro nobis parati erant audire,
& tractare pacem, ac etiam audire ſatisfa-
ctionem,quam facere princeps vellet de o-
mnibus , pro quibus erat vinculo excõmu-
nicationis aſtrictus, & offerre, præterea, ꝙ
ſi eccleſia eum in aliquo cõtra debitum læ- C
ſerat(quod non credebat)parata erat corri-
gere,ac in ſtatum debitum reformare. Et
ſi diceret ipſe,quòd in nullo cõtra iuſtitiam
læſerat eccleſiam, vel quòd nos eum contra
iuſtitiam læſiſſemus, parati eramus vocare
reges,prælatos,& principes,tam eccleſiaſti-
cos,quàm ſeculares ad aliquem tutum lo-
cum,vbi per ſe,vel per ſolennes nuncios cõ-
ueniret

A ueniret: erátque parata eccleſia de conſilió concilij ſibi ſatisfacere ſi eum læſiſſet in aliquo, ac reuocare ſententiam, ſi quam contra ipſum iniuſtè tuliſſet, & cum omni manſuetudine & miſericordia (quantum cum deo & honore ſuo fieri poterat) recipere de iniuriis & offenſis ipſi eccleſiæ, ſuíſque per eum irrogatis, ſatisfactionem ab eo volebat, & omnes amicos ſuos ſibíque adhærentes in pace ponere plenáque ſecurita-
B te gaudere: vt nunquam hac occaſione poſſent aliquod ſubire diſcrimen. Sed licet ſic apud eum pro pace paternis monitis, & precũ curaremus inſiſtere lenitate. Idem tamen Pharaonis imitatus duritiam, & obturans more aſpidis aures ſuas, preces huiuſmodi & monita, elata obſtinatione, ac obſtinata elatione deſpexit: propter quod non valentes abſque graui offenſa Chriſti eius iniquitates amplius tolerare, cogi-
C mur (vrgente nos conſcientia) iuſtè animaduertere in eundem. Et vt ad præſens de cæteris eius ſceleribus taceamus, quatuor grauiſsima (quæ nulla poſſunt tergiuerſatione celari) commiſit. Deierauit enim multoties, * pacem quondam inter eccleſiam & imperium reformatam, temere violando: & infra. Perpetrauit ſacrilegium, capi faciens cardinales ſanctę Roma-

*Vide c. mutare. vj.q.j. tamē. & l. ſi

auo.§.fin. næ eccleſiæ,ac aliarum eccleſiarū prælatos, A
ff.de arb. & clericos religioſos,& ſeculares venientes
& Bar.in ad concilium, quod idem prædeceſſor no-
l.ſi ſit.ff. ſter duxerat conuocandum: & infra. De
de verbo. hæreſi quoque nō dubiis & leuibus,ſed diſ-
obl.Font. ficilibus & euidentibus argumentis, ſuſpectus habetur:& infra. Præter hæc regnū Siciliæ (quod eſt ſpeciale patrimoniū beati Petri, & idem princeps ab apoſtolica ſede tenebat in feudum(iam ad tantam in clericis & laicis exinanitionem ſeruitutémque B redegit,quòd eis penè penitus nihil habentibus, & omnibus exinde fere probis eiectis,illos,qui remanſerunt ibidem ſub ſeruili quaſi conditione viuere, ac Romanam eccleſiam(cuius ſunt homines principaliter & vaſalli)offendere multipliciter,& hoſtiliter impugnare compellit. Poſſet etiā meritò reprehendi,quòd mille quidem ſartorū annuam penſionem (in qua pro eodem regno ipſi eccleſiæ Romanæ tenetur (per no- C uem annos,& amplius ſoluere prætermiſit.

Nos itaque ſuper præmiſsis, & quāpluribus aliis eius nefandis exceſsibus,cum fratribus noſtris, & ſancto concilio deliberatione præhabita diligenti(cùm Ieſu Chriſti vices,licet immeriti teneamus in terris,nobíſque in beati Petri perſona ſit dictum:
Mat.16. Quodcunque ligaueris ſuper terram, ligatum

A tum erit & in cœlis) memoratũ principem, qui ſe imperio & regnis, omníque honore & dignitate reddidit tam indignũ: quíque propter ſuas iniquitates adeo ne regnet, vel imperet eſt abiectus, ſuis ligatum peccatis, & abiectum, omníque honore, ac dignitate priuatum à domino óſtendimus, denunciamus, & nihilominus ſententiando priuamus: omnes, qui ei iuramento fidelitatis tenentur adſtricti, à iuramento huiuſmodi
B perpetuo abſoluentes: authoritate apoſtolica firmiter inhibendo, ne quiſquam decætero ſibi tanquã imperatori vel regi, pareat & intendat. Decernẽdo quoſlibet, qui ei deinceps velut imperatori vel regi, conſilium vel auxilium præſtiterint, ſeu fauorem, ipſo facto excõmunicationis ſentẽtiæ ſubiacere. Illi autem, ad quos in eodem imperio imperatoris ſpectat electio, eligant liberè ſucceſſorẽ. De præfato Siciliæ regno prouidere
C curabimus, cum eorundem fratrũ noſtrorum conſilio, ſicut viderimus expedire.

Idem præceptori hoſpitalis ſancti Ioannis Hieroſoly. in Hiſpania: & cõmendatori, ac fratribus domus de curuaria, hoſpitalis eiuſdem.

Qui petit rem certam cauſa expreſſa, ſi illam cauſam non probat, ſuccumbit: licet aliam probet, maximè poſtmodum emergentem. Ioan. And.

CAP. III. A

ABbate ſane: & infra. Abbas de Bonefac. pro ſe & cõuentu ſuo proponens, locum de Roſellis eſſe prædicti monaſterij iure dominij, vel quaſi, & cum ſuis finibus ex litigatione regis Aragonię ad ipſum monaſteriũ pertinere: petiit adiudicari eidem monaſterio locũ ipſum, & vos exinde amoueri. Allegabatur autem pro parte veſtra, quòd facta vobis donatio de prædictis valida exiſtebat, quamuis illa ſub Sarracenorũ B tunc exiſterent poteſtate: quia non ſimpliciter, ſed ſub conditione fuere donata, videlicet ſi ad manus fidelium deuenirent. In quo caſu conceſsio poterat, & debebat habere vigorem: quia ipſi donationi rerũ donatarum natura, vel qualitas non obſtabat, & ſalubre ac laudabile quidem erat ſpectare, ac præſtolari tempus, quo illa Chriſtianorum dominio ſubderentur: quare mox cum peruenerunt ad ipſos, fuerunt ad vos C totaliter deuoluta. Multum quoque diſtabat, an ipſi monaſterio de Bonefac. vel prædicto monaſterio Populeti ab eodem rege facta donatio fuiſſet: quia & ſi liquebat prædicta monaſterio Populeti ab ipſo rege, ac ab illo abbati & conuentui de Bonefac. fuiſſe collata: non tamen ob hoc cõſtabat dictum regem ipſi monaſterio de

Bonef

A Bonefac. illa donaſſe vel mandaſſe donari. Nec pro eo quòd voluit & ſtatuit, vt ædificaretur ibi monaſterium, poterat & debebat intelligi eum prædicta, vel eorum aliqua conſtruendo monaſterio donauiſſe: cum illa potius ſua videretur intentio, vt (quia præfatum monaſterium Populeti, tot & tantorum bonorum largitione ditabat) abbas & conuentus ipſius pro ſua ſuorúmque ſalute monaſterium conſtruere te-
B nerentur, præſertim quia monaſterio, quod nondum erat, aliqua fieri donatio non valebat. Præmiſſa verò conceſsio facta monaſterio de Bonefac. ab abbate & conuentu monaſterij Populeti, nullum prorſus ei videbatur afferre ſuffragium, pro eo potiſsime, quòd poſt litem conteſtatam, & proceſſum iudicij facta fuerat: ſicut clare patebat ex inſtrumento præfato. vnde cum ius (ſi quod in prædictis ipſi mo-
C naſterio de Bonefac. ex conceſsione huiuſmodi competebat) in iudicio minimè deduxiſſet: (quia videri non poteſt illud veniſſe, quod poſtmodum accidit) pronunciari vtique ſuper petitis non poterat ex eadem. Pro parte autem altera dicebatur, quòd cum rex ipſe ſua probitate, ac ſtudio, ab infidelibus loca conquiſiuerit ſupradicta, donatio aui, vel patris ipſius

prius

prius facta de illis, cum ad cultum fidei per A uenirent, regem eundem, quo ad hęc ſic per eum poſtmodum acquiſita, obligare nõ potuit: cum ſua propria facta eſſent, & viderentur ab aliis bonis hæreditariis ſeparata.

Porrò præfata cõceſsio facta monaſterio de Bonefac. à monaſterio Populeti, licet poſt acceptum iudicium cauſæque proceſſum interuenerit: prodeſſe tamen & valere debebat, cum pro actore (quod de iure ſuo ex cauſa idonea, quamuis ſuperueniẽti ap- B pareat) ſatis ſufficere videatur, ſatiſque eſſe, ſi (prout ſeruatur in reo) interſit ipſius tempore ſententiæ proferendæ. Sed ad hæc pars veſtra reſpondit, quòd cùm tam ſupradicti aui donatio, quàm locorum acquiſitio præmiſſorum, fuerint nomine regni factæ: memoratus rex donationẽ ſeruare huiuſmodi tenebatur. Cæterùm prædicta monaſterij Populeti conceſsio, monaſterio de Bonefac. auxiliari non poterat in hac parte: C quia cũ quis egit ex aliqua certa & ſpeciali cauſa, & poſtea ſiue alia, ſiue ſimilis ei, quã expoſuit accidit, videri non poteſt illa in iudicio deueniſſe: cum iudex tunc proſpicere ac attendere debeat diligenter, an ex ea omnino eadem, quæ prius expreſſa extitit, vtpote, quæ tunc etiam competeret, actoris intentio ſit fundata. Secus autem cum egit

A egit vel petiit in genere, nullius certæ, vel ſpecialis cauſæ faciens mentionem: videlicet quia generaliter forte propoſuit aliquem obnoxium eſſe ſibi, vel ad ſe iure dominij, vel quaſi rem aliquem pertinere: tũc enim hoc præcipue eſt imſpiciendum iudici, an ſufficienter vel minimè, de iure vel intentione conſtet actoris. vnde ſi de hoc ex cauſa etiam poſtmodum accidenti liqueat: poteſt & debet iudex (etiam ſi appareat B minus iuſte à principio fore actum) ſuum exinde animum informare. Quoniam, & ſi petitum fuerit indebite, non ob hoc tamen minus valuit & tenuit iudicium ſubſecutum: nec illius acta vel geſta, propterea minus valida extiterunt: nec etiam iudex ipſe cognita taliter veritate, pronunciare in contrarium poſſet cum libera conſcientia & ſecura. Non prodeſſet etiam multum reo, ſi tunc forte in ipſum ex huiuſmodi ſu- C peruenienti cauſa, condemnatio non ferretur: cum mox alio inſtituto iudicio foret ex illa merito condemnandus. Vnde & ſi actori ſuam ex ſuperuenienti cauſa intentionem ſufficiat fundauiſſe, cum egit aliqua cauſa ſpecialiter non expreſſa: ſecus tamen eſt ſi certam & ſpecialem in ſua petitione ſubiunxerit, niſi poſtmodum intentionem ſuam ex eadem prorſus) quam prius

prius expreſsit) tunc etiam competenti A cauſa fundarit. Quare cum memoratus abbas monaſterij de Bonefac. propoſuerit ſæpefatum locum de Roſel. cum ſuis termi nis ad ipſum monaſterium ex prædicti regis largitione ſpectare, nec de aliqua facta ipſi monaſterio ſuper hoc ab eodem rege conceſsione docuerit, oſtenderit autem donationem quondam factam illi de his ab abbate & conuentu monaſterij Populeti, quæ nec in ſua petitione fuerat ex- B preſſa, nec etiam ante facta: nullum profecto commodum ex ea reportare debebat.

Præfatus igitur cardinalis præmiſsis omnibus, & aliis, quæ hinc inde fuerunt propoſita diligenter auditis, ac vtriuſque partis meritis æqua iuſtitiæ lance diſcuſſis, prudenter attendit, id (quod prædicti abbas & conuentus de Bonefac. propoſuerunt intentionem videlicet actoris, ex iis, quæ poſt litis conteſt. accidunt poſſe funda- C ri, eáque debere in iudicium deuenire) tunc locum habere (ſicut congruè allegatum eſt ſupra) videlicet quandò ex certa & expreſſa cauſa ſpecialiter non eſt actum. Ex iis enim, quæ poſt inchoatum iudicium eueniunt, quando cauſa fuit expoſita ſpecialis, nec debet, nec poteſt iudicis animus ad proferendam ſentẽtiam informari: quia

cum

A cum certæ cauſæ facta eſt mentio, vtpote donationis, vel venditionis, aut alterius ſpecialis, oportet incœpti iudicij tempus attendi, vt liquidò cognoſcatur, an tūc interfuerit actoris propter illa, quæ ſpecialem comitantur cauſam, & neceſſario adeſſe debent, veluti locus & tempus, & huiuſmodi, quæ ſunt ſolicitè attendenda, & ſine quibus cauſa vacua & inualida cēſeretur. Sed cum eſt in genere abſque alicuius cauſæ declaB ratione petitum, non ſic oportet accepti iudicij tempus inſpici: quia non requiruntur, nec ſunt opportuna, nec attendi poſſunt huiuſmodi comitantia in hoc caſu. * Et licet aliquibus curioſis (qui de iis, quæ non multum expediunt, ſæpe diſceptant) aliter forſan appareat, quando actum eſt cauſa aliqua non expreſſa: * vtilius tamen videtur negocia tali expediri compendio, quàm per quandam exactam ſubtilitatem longo C diſpendio prorogari: præſertim cùm nonnulla pro vtilitate communi contra iuris aſperitatem ex æquitatis manſuetudine tolerari noſcantur. Vnde idem cardinalis conſiderans, quòd ipſi abbas & conuentus de Bonefac. non probauerunt largitionem ſuper his regiam legitimè ſibi factam, ex qua ſpecialiter vos impetere videbantur, ab huiuſmodi eorundem abbatis & cōuentus

** Vide Bar. in l. & an eadem. §. actiones. ff. de excep. rei iud. F.*

**Vide l. ſi rem. §. fin. ff. de pig. act. l. non poteſt videri. ff. de iudic.*

in pet

in petitione, de mandato noſtro præhabito A fratrum noſtrorum conſilio, vos duxit ſententialiter abſoluendos. Nos igitur cardinalis eiuſdem ſententiam ratam habentes, eam authoritate apoſtolica confirmamus.

Bonifacius octauus.

Si ex pluribus iudicibus vel arbitris, vnus (aliis præſentibus & mandantibus) per verba pluralis numeri ferat ſententiam: tenet ſententia. Electio autem pronuncianda eſt per verba ſingu B *laria. hoc dicit. Ioan. And.*

CAP. IIII.

CVm ab vno arbitrorum vel iudicum (aliis præſentibus & mandantibus) ſcripta ſententia recitatur: habetur perinde ac ſi ſimul eſſet ab omnibus recitata. Oportet tamen, vt is, qui recitat nō vtatur verbis ſingularis numeri, ſed pluralis: vt dicat, Nos tales iudices vel arbitri pronunciamus, ſeu ſtatuimus in hunc modum. Licet C ſecus in electione ſeruetur, in qua (vt cenſeatur euidentius vnica, & communis) eſt ab vno vice omnium (ſiue per compromiſſum, ſiue per ſcrutinium procedatur) electionis pronunciatio per verba ſingularis numeri facienda. Idem.

Ponit tres caſus nullitatis ſententiæ: & à primo vnum caſum excipit. hoc dicit. Ioan. And.

CAP.

A CAP. V.

ET ſi ſententia definitiua (poſtquã ſcripta fuerit) debeat à iudice,non ab alio deſcripti recitatione proferri (aliàs,nec nomen ſententiæ mereatur habere:nec ab ea ſit appellare neceſſe) epiſcopo tamẽ (quem propter dignitatis prærogatiuam,ampliori conuenit honore fulgere) ſententiam ab eo ferendam licebit (ad inſtar illuſtrium perſonarum) per alium recitare. Senten-
B tia,quam ſcriptam edi, à iudice litigatoribus non recitari, vel quam ab ipſo ſtando non ſedendo proferri contingit,nullius penitus eſt momenti.

De appellationibus TIT. XV.

Innocentius iiij.in concilio Lugdunenſi.

Appellans ad papam in iudicio vel extra,appellare debet in ſcriptis:& cauſam exprimere,& apoſtolos petere.Si vult & petit appellatus prin-
C *cipales perſonæ per ſe,vel per procuratores inſtructos ſuper principali, accedere debent ad papam. In appellationibus à ſententia definitiua interpoſitis,nil mutatur. Demum vtrique contra facienti imponitur pœna.Io.And.* CAP. I.

CORDI nobis eſt lites minuere, & à laboribus releuare ſubiectos. Sancimus igitur, vt ſi quis in iudicio vel extra , ſuper inter-

locutoria, vel grauamine aliquo ad nos du- A
xerit appellandum: cauſam appellationis in ſcriptis aſsignare deproperet, * petat apoſtolos, quos ei præcipimus exhiberi. In quibus appellationis cauſam exprimat, & cur appellatio non ſit admiſſa, vel ſi appellationi forſan ex ſuperioris reuerentia ſit delatum. Poſt hoc appellatori ſecundum locorum diſtantiam, perſonarum & negocij qualitatem tempore proſecutionis indulto, ſi voluerit appellatus, & petierit, B
principales perſonæ per ſe, vel per procuratores inſtructos, cum mandato ad agendum, & cum rationibus & munimentis ad cauſam ſpectantibus, accedant ad ſedem apoſtolicam ſic parati, vt (ſi nobis viſum fuerit expedire) finito appellationis articulo, vel de partium voluntate omiſſo, procedatur in negocio principali, quantum de iure poterit & debebit. Iis quæ in appellationibus à definitiuis ſententiis interpo- C
ſitis antiquitas ſtatuit, non mutatis. Quòd ſi appellator, quæ præmiſſa ſunt, non obſeruet: reputabitur non appellans, & ad prioris iudicis redibit examen in expenſis legitimis condemnandus. Si autem appellatus cõtempſerit hoc ſtatutum in eum tanquam in contumacem tam in expenſis, quàm in cauſa (quantum à iure permittit

**Vide Bar. in l. eius. ff. de appel. & glo. in l. j. ad fin. ff. eod. Ang. Ar. in d. l. j. Font.*

A mittitur) procedatur. Iuſtum eſt equidem, vt in eum iura inſurgant, qui ius & iudicem,& partem illudit.

Idem.

Iudex, qui recuſatur, ſtatuit competens tempus arbitris ad finiendam cauſam: quo elapſo ſi finita non fuerit, in principali procedit. Ioannes Andreas.

CAP. II.

LEgitima ſuſpicionis cauſa contra iudi-
B cem aſsignata, & arbitris à partibus (ſecundum formam iuris) electis, qui de ipſa cognoſcant, ſæpe contingit, quòd ipſis in idem conuenire nolentibus, nec tertium aduocantibus, cum quo ambo vel alter eorum procedat ad deciſionem ipſius negocij vt tenentur, iudex proferat excommunicationis ſententiam contra ipſos: quam ipſi tum propter odium, tum propter fauorem partium diutius vilipendunt: quare cauſa
C ipſa plus debito prorogata, non proceditur ad cognitionem negocij principalis. Volentes igitur morbo huiuſmodi neceſſariam adhibere medelam: ſtatuimus, vt ipſis arbitris per iudicem competens terminus præfigatur,* intra quem in idem conueniant, vel tertium concorditer aduocent, cum quo ambo vel alter, eorum eiuſdem ſuſpicionis negocium terminare procurent. Alio-

* *Vide l. quotiens. ff. de act. & ob. & l. j. §. dixerit aliquis ff. de pub. de Anch. Fonta.*

quin iudex ex tunc in principali negocio A
procedere non omittat.

Idem.

De officiali epiſcopi non ad epiſcopum, ſed ad archiepiſcopum appellatur.

CAP. III.

ROmana eccleſia: & infra. Cùm ſuffraganeorum Remenſis eccleſiæ, ſuorúmque officialium (qui generaliter de cauſis ad ipſorum forum pertinentibus, eorum vices ſupplendo cognoſcunt) vnum & B
idem conſiſtorium ſiue auditorium ſit cenſendum: ab ipſis officialibus non ad dictos ſuffraganeos * (ne ab eiſdem ad ſeipſos interponi appellatio videatur) ſed de iure ad Remenſem eſt curiam appellandum.

** Sed an ſupplicari poſſit: vide not. in c. ex literis. de in integ. reſtitu. Font.*

De ſubdito epiſcopi ad ipſum non ad archiepiſcopum appellatur: niſi aliud eſſet de conſuetudine. hoc dicit.

Ab archidiaconis verò aliiſque inferioribus prælatis, ſuffraganeis ſubiectis eiſdem, C
& eorum officialibus, ad ſuffraganeos ipſos debet, & non ad eandem curiam (omiſsis dictis ſuffraganeis) appellari: niſi aliud Remenſi eccleſiæ de conſuetudine competat in hac parte.

Archiepiſcopus cauſam appellationis ab epiſcopo interpoſita non debet cõmittere, vel partes citare, niſi in appellatione ꝓbabilis cauſa ſit expreſſa.

Cùm

A Cùm autem ad præfatam curiam ab eorundem ſuffraganeorum vel ſuorũ officialium audientia fuerit appellatum, Remeñ. archiepiſcopus(qui pro tempore fuerit)vel officialis ipſius nullatenus in appellationis cauſa interpoſitæ,ante definitiuam ſententiam citent partes:nec etiam aliis illam cõmittent, appellationis eiuſdem cauſa probabili ſeu legitima non expreſſa.

B *Si negetur per appellationem negocium deuolutum,non inhibebit archiepiſcopus iudicem principalis cauſæ procedere: niſi prius de deuolutione conſtiterit.h.d.*

Si verò vocatis partibus, vel nullatenus, aut non intra decem dies poſt interlocutoriam, vel definitiuam ſententiam appellatum fuiſſe, ſeu aliquid aliud ſimile, ſicque non eſſe per appellationem ad eundem archiepiſcopum vel eius officialem deuolutum negocium proponatur: iidem (niſi C prius ipſis conſtiterit cauſam ipſam, ad eos totaliter fuiſſe delatam) prohibere, ne in cauſa illa, vel ne ad executionem procedatur ſententiæ non præſumant.

Si dicitur ex iniuſta cauſa appellatum,archiepiſcopus inhibere non poteſt: niſi prius recepta appellatione,vt probabili incipiat cognoſcere, de cauſæ veritate hoc dicit.

Quòd ſi obiiciatur ex iniuſta cauſa, ſeu

minus legitima ante ſententiam appellationem interpoſitam extitiſſe, & ex eo non eſſe appellationem huiuſmodi admittendam: nequeunt prædicti archiepiſcopus, vel eius officialis prohibere, ne procedatur in cauſa, niſi prius appellatione recepta velut emiſſa ex cauſa probabili, cognoſcere incipiant de cauſa huiuſmodi an ſit vera. A

Licet dicatur appellatum à definitiua in caſu prohibito à iure: ex quo de hoc archiepiſcopus cognoſcere cœperit, poteſt inhibere, ne ſententia executioni mandetur. hoc dicit. B

Si autem poſt ſententiam, in caſibus à iure prohibitis (vtpote à ſententia ſuper manifeſto & notorio crimine, vel de quo, quis in iure confeſſus extitit, promulgata) vel conſimilibus appellatum fuiſſe dicatur: poſſunt, ne ſententia executioni mandetur (poſtquam cognoſcere cœperint vtrum ſit recipienda, vel non appellatio ab eo interpoſita) inhibere. C

Archiepiſcopus in tertiam perſonam (poſt inhibitionem ſuam in cauſa per appellationem delata ad ipſum) aliquid innouantem, iuriſdictionem exercere non poteſt. hoc dicit.

In alium quoque, qui circa rem, de qua inter appellantem & appellatum controuerſia vertitur, aliquid poſt eorum inhibitionẽ attentat: non valent occaſione huiuſmodi

A modi iuriſdictionem aliquam vindicare.

Archiepiſcopus appellantem in alijs cauſis, à iuriſdictione epiſcopi non poteſt eximere. h.d.

Cùm verò is, qui ad Remeñ. curiam ſuper aliqua cauſa vocem appellationis emittit, nihilominus in cauſis aliis ordinarij ſui iuriſdictionis ſubiiciatur: Remenſis archiepiſcopus, vel officialis ipſius, nequaquã iuriſdictionem ipſam in aliis impediant, vt ab eiuſdẽ ordinarij poteſtate totaliter exi-

B mant taliter appellantem.

Ab epiſcopis in cauſis, quibus iuriſdictionem temporalem habent, de iure debet ad archiepiſcopum appellari: niſi ſpeciale ius aliud inducat. h.d.

Debet autem ad eos ab epiſcopis præfatæ prouinciæ ſuper cauſis, in quibus temporalem iuriſdictionem exercent, niſi forte de conſuetudine aut priuilegio, ſiue iure alio ſpeciali ſit appellandum, ad alium appellari.

C *Cenſuram eccleſiaſticam, in appellantem prolatam per epiſcopum, archiepiſcopus reuocare nõ poteſt: niſi partibus vocatis, & de cauſa legitimè cognito. hoc dicit.*

Sententias quoque interdicti, vel ſuſpenſionis, ſeu excommunicationis in appellantem ab eo, à quo appellatum proponitur promulgatas, nullatenus niſi vocatis partibus, & de appellatione legitimè cognito,

reuocent aut denuncient eſſe nullas. A

Ex quo archiepiſcopus pronunciauerit malè appellatum ante ſententiam: ſtatim debet cauſam ad ſuffraganeum remittere. h.d.

Cùm autem ad Remeñ. archiepiſcopum, ab audientia ſuffraganei ſui, ſuper aliqua cauſa fuerit ante ſententiam appellatum: idem archiepiſcopus (poſtquam de appellatione cognito conſtiterit eam, minus rationabilem extitiſſe) cauſam ad eundem ſuffraganeum remittere non poſtponat. B

Idem.

Si iudex requiſitus non tradit apoſtolos, & poſtea procedit in cauſa, non valet proceſſus: niſi renunciatum fuiſſet appellationi. Io. And.

CAP. IIII.

VT ſuper appellatione ac eius cauſa inſtructio facilior valeat in proceſſu haberi: diſtinctè præcipimus, quòd ille, à quo appellatur, apoſtolos appellanti (iuxta tenorem conſtitutionis noſtræ ſuper hoc editæ) tribuat requiſitus. Si verò non exhibuerit: ex tunc ſi fortè in cauſa procedat (niſi appellationi renunciatum fuerit) eius inualidus & irritus ſit proceſſus. C

Clemens quartus.

Iudex appellationis iniquæ appellantem ante ſententiam remittere debet ad iudicem principalem, & in expenſis condemnare, & hoc ſi principalis

A palis iudex non detulerat appellationi: ſed ſi detulit, non fiet remiſsio de neceßitate In appellationibus interpoſitis à definitiua, antiqua iura ſeruentur. Ioan. And.

CAP. V.

CVm appellationibus friuolis nec iuſtitia deferat, nec ſit à iudice deferendum: ſi iudex inferior appellationem minus legitimam non admittat, eam appellatore nihilominus proſequente, ſuperior de B ipſa cognoſcens cauſam, ad priorem iudicem (iuxta ſanctiones canonicas) ſine difficultate remittat: eadem die condemnationem faciens expenſarum. Si verò iudex admittat eandẽ, licet tam appellatio, quàm ipſius iudicis delatio à ſuperiore valeant refutari: * quia tamen iudex ipſe quantum in ſe fuit à ſe iuriſdictionem abdicauit eandem, appellationi deferens minus iuſtè, totius cauſæ deciſio in ſuperioris eſt poteſta- C tem transfuſa: nec eſt illi cauſa de neceſsitate vlterius remittẽda. Saluis iis, quæ ſuper appellationibus poſt ſententiam interpoſitis ſunt ſtatuta.

** Et ratio, quia culpa alicuius non debet aliũ plus grauare, quã velit. vide l. ſi quis pluriũ. §. ſi quis. ff. de lega. j.*

Bonifacius octauus.

Si appellans intra triginta dies, inſtanter nõ petit apoſtolos: appellationi renunciat. Si iudex modo debito requiſitus illos non tradit, ſed poſtea procedit: non valet eius proceſſus. Io. And.

CAP. VI. A

AB eo,qui appellat intra triginta dies inſtanter apoſtoli peti debent,& eidẽ intra dictũ tempus à iudice exhiberi,aliàs præſumitur appellationi ſuæ renunciare appellans,ſi eos intra idem tempus petere prætermittat,etiam ſi vadat aut mittat ad appellationem huiuſmodi proſequendam.

Illud autem,quod felicis recordationis Innocentius papa quartus prædeceſſor noſter ſtatuendum decreuit,vt ſi is,à quo ap- B pellatur apoſtolos appellanti non tribuat requiſitus,ex tunc ſi fortè in cauſa procedat(niſi appellationi renunciatum fuerit) eius inualidus ſit proceſſus : tunc demum obtinet,cùm iudex ſuper hoc cum debita inſtantia loco & tempore congruo requiſitus, eos expreſſe denegat,vel intra præmiſſum tempus malitioſe, aut negligenter illi tradere prætermittit.

Idem. C

Innouata per iudicem poſt definitiuam ſententiam:à qua appellatũ extitit,reuocantur ſtatim per iudicem appellationis:etiam ſi ante appellationem fuerint innouata. Attentata verò poſt appellationem ante definitiuam,non reuocantur, niſi primò de veritate conſtiterit:niſi poſt inhibitionem debito modo factam attentata fuiſſent. Ioan. And.

CAP.

A CAP. VII.

NOn ſolum innouata poſt appellationem à definitiua ſentẽtia interiectā, debent ſemper(exceptis caſibus,in quibus iura poſt ſententiam prohibent appellare) ante omnia per appellationis iudicem penitus reuocari:ſed etiā ea omnia,quæ medio tempore inter ſententiam & appellationem(quæ poſtmodum intra decendium interponitur ab eadem)contingit innouari:ac ſi poſt appellationem eandem innouata fuiſſent. Illa verò,quæ poſt appellationem interpoſitam ante definitiuā ſententiam innouantur,donec appellationis cauſam veram eſſe conſtiterit,reuocari nõ debent:niſi iudex appellationis(poſtquam ſibi cõſtiterit per appellationem emiſſam, ex probabili cauſa fore ad ſe negocium deuolutum)inhibeat canonicè iudici (à quo appellatum extitit)ne procedat:tunc enim, quicquid poſt inhibitionẽ huiuſmodi fuerit innouatum,eſt(licet cauſa eadem non ſit vera)per eundem appellationis iudicem,ante omnia in ſtatum priſtinum reducendum.

B

C

Idem.

Qui appellat extra iudicium, intra decem dies(ex quo ſciuit grauamen) appellare debet: poſtea per remedium iuris communis audietur,

ſed

A *qua facta in cauſa procedere poterit, eius contumacia non obſtante, ac ſi nunquã appellaſſet. h.d. Zen.*

CAP. X.

SI à iudice, à quo (propter grauamẽ quod tibi proponis illatum) appellas: ad docẽdum te fore grauatum, & ad audiendã reuocationem eiuſdẽ grauaminis (ſi de ipſo docueris) tibi terminus præfigatur. Nec coram eo (cùm ipſe per ſe id videre habeat) hoc docere, nec etiam tanquam coram iu-
B dice (cum per appellationem ſit ſuſpenſa ipſius iuriſdictio) comparere teneris: Niſi ad hoc ſolum, vt reuocationem ipſam audias, ſi eam duxerit faciendam: aliâs ſi non comparueris, & ipſe in termino grauamen reuocauerit cum effectu: poterit ex tunc liberè in cauſa procedere, ac ſi appellatio interpoſita non fuiſſet,

Idem.

A collatione capituli ad epiſcopum appellatur,
C *ſi vt canonicus interfuit: ſecus ſi vt prælatus. h.d. Dominicus.*

CAP. XI.

A Collatione beneficij, quã cõmuniter per epiſcopũ & capitulum in tuũ præiudicium factam eſſe proponis. Non * ad ipſum epiſcopum (ſi in ea, vt prelatus interfuerit) ſed ad ſuperiorẽ te oportuit appellare. Aliâs, ſi vt canonicus interfuiſſet in ea: potuiſti appellare licitè ad eundem.

* *Vide Bar. in l. verò. ff. ſol. matri. l. ſocium qui. §. fin. ff. pro ſoc. Fonta.*

Idem

A

SEXTI DECRETALIVM

LIBER TERTIVS.

De vita & honeſtate clericorum

TIT. I.

Bonifacius octauus.

B *Clericus ioculatoriam artem per annum excercens, ſi tertiò monitus non deſiſtat, ipſo iure perdit priuilegium clericale Ioan. And.*

CAP. VNICVM.

CLERICI, qui clericalis ordinis dignitati non modicũ detrahentes, ſe ioculatores ſeu goliardos faciunt aut bufones: ſi per annum artem illam ignominioſam
C exercuerint, ipſo iure:* Si autem tempore breuiori, & tertio moniti non reſipuerint: careant omni priuilegio clericali.

** Vide authen. de ſanctiſſi. epiſ. §. interdicimus.*

De clericis coniugatis

TIT. II.

Bonifacius octauus.

Si clericus coniugatus ferat habitũ & tonſuram

ram

ram clericali priuilegio gaudet: aliàs non. Ioannes Andreas. A

CAP. I.

CLERICI, qui cum vnicis & virginibus contraxerunt (ſi tonſuram & veſtes deferant clericales) priuilegium retineant canonis ab Innocen. pap. ij. prædeceſſore noſtro editi in fauorem totius ordinis clericalis. Et cum (iuxta Pariſienſe concilium(nullus clericus diſtringi, aut condemnari debeat à B iudice ſeculari: præſenti declaramus edicto, huiuſmodi clericos coniugatos pro cõmiſsis ab eis exceſsibus vel delictis, trahi nõ poſſe criminaliter aut ciuiliter ad iudicium ſeculare: nec ab ipſis ſecularibus iudicibus eos debere perſonaliter, vel etiam pecunialiter (ne per vnam viam concedatur eiſdem iudicibus, quod per aliam denegatur) vllatenus condemnari. In cæteris autem, vel niſi (vt præmittitur) tonſuram, vel veſtes C ferant clericales, etiam in præmiſsis eos gaudere nolumus priuilegio clericali.

De clericis non reſidentibus in eccleſia vel præbenda

TIT. III.

Bonifacius octauus.

Diſtributiones quotidianæ ſolum præſentibus,

A *bus, qui interſunt diuinis dari debent, conſuetudine non obſtante. Et qui aliter illas receperunt, non faciunt illas ſuas: & idem de diſtributionibus, quæ dantur pro anniuerſariis defunctorum. Ioan. And.*

CAP. I.

CONSVETVDINEM, quæ in quibuſdam partibus inoleuit, qua canonici,& alij beneficiati, ſeu clerici cathedralium,&alia-
B rum collegiatarum eccleſiarum, diſtributiones quotidianas (quæ aliàs manualia beneficia, ſeu victualia nuncupãtur, & tantum reſidentibus tribuuntur) qualitercunque in ciuitatibus,ſeu aliis locis (in quibus ipſę conſiſtunt eccleſiæ) ſint præſentes,licet diuinis officiis nõ interſint ex integro percipiunt,acſi continue in ipſis eccleſiis,in eiſdem officiis deſeruirent, penitus improbãtes. Statuimus, vt diſtributiones ipſæ quo-
C tidianæ,in quibuſcunque rebus conſiſtant, canonicis ac aliis beneficiatis,& clericis eccleſiarum ipſarum, qui eiſdem officiis, in ipſis eccleſiis adfuerint, tribuãtur iuxta eccleſiæ cuiuſlibet ordinationem rationabilem iam factam,ſeu etiã faciendam. Qui verò aliter de diſtributionibus ipſis, quicquam receperit(exceptis illis,quos infirmitas * ſeu iuſta & rationabilis corporalis ne-

**Vide l. arborib'.*

§. *de illo. ff.de vſu-fru.Bart. in l.ſi cũ dotẽ.§.ſin autem.ff. ſol.mat.et deciſ. tholoſan. q. ccclix. Font.*

ceſsitas, aut euidens eccleſiæ vtilitas excuſaret) rerum ſic receptarum dominium nõ acquirat, nec faciat eas ſuas, imò ad omniũ reſtitutionem, quæ contra huiuſmodi noſtram conſtitutionem receperit, teneatur: De diſtributionibus etiam pro defunctorum anniuerſariis largiendis, idem decernimus obſeruandum. A

De præbendis & dignitatibus

TIT. IIII. B

Clemens tertius, aliàs quartus.

Ad præſentationem religioſorum, etiam exemptorum, non debent in eccleſiis ipſorum rectores inſtitui, niſi primo tantum eiſdem aßignetur, vnde incumbentia onera ſubire poſsint, & congrue ſuſtentari: nec valet contraria conſuetudo. Ioan. And. CAP. I.

SVSCEPTI regiminis nos cura ſolicitat, vt vtilitatibus ſubiectorum in illis præcipue, per quas animarum ſaluti cõſulitur, nunc nouorum editione iurium, nunc antiquorum innouatione ſolicite prouidere curemus. Sane fuit olim, per ſedem apoſtolicam prouide conſtitutum: vt diœceſani locorum, ad præſentationem religioſorum nullum ad aliquam eccleſiam recipiant, niſi tantum ei de prouentibus ipſius eccleſiæ C

coram

A coram eis fuerit aſsignatum, vnde iura epiſcopalia poſsint ſoluere, & congruam ſuſtentationem habere. Verum (ſicut nobis querela multorum frequens inſinuat) religioſi exempti de prouentibus parœcialium eccleſiarum, in quibus ius obtinent patronatus, ſeu rectorũ præſentatio pertinet ad eoſdem, tantum percipiũt annuatim quòd rectores eccleſiarum ipſarum non poſſunt de reſiduo commode ſuſtentari, & epiſco-
B palia iura perſoluere, ac alia incumbentia eis onera ſupportare: propter quod ſæpe contingit, quòd non inueniuntur perſonæ idoneæ, quæ huiuſmodi eccleſias velint recipere, ſicque frequenter minus idoneis cõferuntur, ex quo pericula imminẽt animarum. Nos itaque volentes ſuper hoc ſalubre remedium adhiberi præſenti decreto ſtatuimus, & mandamus conſtitutionem huiuſmodi quo ad omnes patronos eccle-
C ſiarum religioſos tam exemptos, quàm nõ exemptos & alios inuiolabiliter obſeruari, conſuetudine contraria non obſtante.

Idem.

Beneficia vacantia in curia alius quàm papa conferre non poteſt: quod ſi fecerit, irrita eſt collatio. Ioan. And. CAP. II.

LIcet eccleſiarum, perſonatuum, dignitatum aliorúmq; beneficiorũ eccleſia-

ſticorum plenaria diſpoſitio ad Romanum A noſcatur pontificem pertinere, ita quòd non ſolum ipſa cum vacant poteſt de iure conferre, verumetiam ius in ipſis tribuere vacaturis: collationem tamen eccleſiarum, perſonatuum, dignitatum, & beneficiorum apud ſedem apoſtolicam vacantium, ſpecialis cæteris antiqua conſuetudo* Romanis pontificibus reſeruauit. Nos itaque laudabilem reputantes huiuſmodi conſuetudinem, & eam authoritate apoſtolica approbantes, ac nihilominus volentes ipſam B inuiolabiliter obſeruari: eadem authoritate ſtatuimus, vt eccleſias, dignitates, perſonatus & beneficia, quę apud ſedem ipſam deinceps vacare contigerit, aliquis præter Romanum pontificem quacunq; ſuper hoc ſit authoritate munitus, ſiue iure ordinariæ poteſtatis ipſorum electio, prouiſio, ſeu collatio ad eum pertineat, ſiue literas ſuper aliquorum prouiſione generales vel etiam C ſpeciales ſub quacunque forma verborũ receperit, (niſi ei ſit ſuper cõferendis eiſdem in curia Romana vacantibus ſpecialis & expreſſa ab ipſo pontifice ſummo authoritas attributa) conferre alicui ſeu aliquibus non præſumat. Nos enim ſi ſecus actum ſeu attentatum fuerit, decernimus irritum & inane.

*Vide l. ius ciuile. ff. de iuſti. & iure.

Greg

A Greg.x.in cõcilio generali Lugduneñ.

Si papa beneficia vacantia in curia non conferat intra menſem à die vacationis:illi, ad quos collatio pertinebat, poterunt illa conferre. Ioan. And. CAP. III.

STatutum felicis recordationis Clementis papæ prædeceſſoris noſtri de dignitatibus,& beneficiis in curia Romana vacantibus nequaquam per alium,quàm per Romanum pontificẽ conferendis, decernimus B taliter moderandum: Vt ij, ad quos eorundem beneficiorum & dignitatum ſpectat collatio *(ſtatuto non obſtante prædicto)demum poſt menſem à die, quo dignitates ſeu beneficia ipſa vacauerint numerandum, ea conferre valeant. Tantummodo per ſeipſos vel (ipſis agentibus in remotis)per ſuos vicarios generales in eorum diœceſibus exiſtentes, quibus id canonice ſit commiſſum.

**Vide §. fin.in authẽ.de fil. ante do. inſtru. Font.*

C Bonifacius octauus.

In beneficiis vel in impetrationibus ad beneficia per prouiſionem vſque ad certam ſummam penſio non debetur. Per eccleſias ciuitatis vel diœceſis non comprenheditur cathedralis. Sed per eccleſias prouinciæ metropolitana,& cathedrales reliquæ includuntur.Io.And. CAP.IIII.

QVamuis pleniſsima ſit aliàs in beneficiis interpretatio facienda: literæ

tamen ſuper obtinēdis beneficiis impetratæ, debent (cum ſint ambitioſæ) reſtringi. A Et ideo ſi alicui vſque ad certam ſummā prouideri mandamus: ei nõ in penſione, ſed in beneficiis eccleſiaſticis tantum volumus prouideri: niſi de penſione in noſtris literis mentio habeatur expreſſa. Quanquā ſub nomine eccleſiarum ciuitatis comprehendatur aliàs eccleſia cathedralis: cum tamen alicui de beneficio mandamus in aliqua eccleſiarum, ciuitatis vel diœceſis prouideri, B ad cathedralem eccleſiam (quam propter ipſius honorem ſub hac generalitate nolumus hoc caſu includi) ſe mādatū huiuſmodi non extendit. Secus autem cum mandamus in aliqua eccleſiarum prouinciæ prouideri: tunc enim & metropolitana & cæteræ cathedrales eccleſiæ includuntur ſub tali mandato, cum vberiorē hoc caſu, quàm alio impetranti gratiam facere videamur.

Idem. C

Impetranti beneficium ſeculare, prouidetur de beneficio per ſeculares clericos vſque ad præſcriptionem legitimam poſſeſſo. hoc primo. Clerico ſeculari prioratum impetranti ſimpliciter, nõ prouidetur de conſueto per religioſos gubernari. hoc dicit ſecundo. Do.

CAP. V.

CVm de beneficio eccleſiaſtico cõſueto de clericis ſecularibus aſsignari prouideri

A uideri mãdatur, de illo debet intelligi quod tanto tempore ab vno vel pluribus ſecularibus clericis inſtitutis in eo rectoribus extitit continue ac pacifice gubernatum, vt præſcriptio legitima ſit completa, etiam ſi ante vel poſt religioſi quandoque * miniſtrauerint in eodem. Quando verò ſcribitur, vt prouideatur de aliquo prioratu alicui clerico ſeculari, prouidere non poteſt de prioratu, qui per religioſos (iuxta modum præmiſſum) eſt ſolitus gubernari. B

*Vide c. ſi. de deci.

Niſi hoc in literis caueatur expreſſe.

Idem.

Habere perſonatum cum cura, & præbẽdam, cui annexa eſt parœcialis eccleſia, non eſt contrà concilium generale. Ioan. And.

CAP. VI.

SVper eo, quod præbendas, quibus parœciales eccleſiæ ſunt annexæ, * in quibus ſpiritualem iuriſdictionem ſecũdum eccleſiæ veſtræ conſuetudinem approbatam, & C ſic ſecundum aliquorum interpretationem curam animarum habetis, ſimul cum perſonatibus (quorum aliquibus cura imminet animarum) in eadem eccleſiaſtico obtinetis, vobis (Cum hoc generali concilio nõ obuiet) diſpenſatio neceſſaria non exiſtit.

*De iſta vniõe no. cle. ſi vna. de reb. ec. nõ alie. et c. ſi vnire. de exceſſ. prælat. de Ancha. Font.

Idem.

In impetratione beneficiorum inſpicitur data,

non præſentatio vel receptio. Ioan. And. A

CAP. VII.

EVm cui canonicatus alicuius eccleſiæ à ſede apoſtolica eſt collatus, licet nondum ſit in ea receptus: decernimus in aſſecutione præbendæ (iuxta ſuæ prouiſionis ordinem) omnibus præferendum,* quibus poſtmodum in ipſa eccleſia ſimilis gratia eſt conceſſa. Licet iſti primo ſuas literas præſentauerint: & primo recepti fuerint in eadem. B

* *Vide hîc Felin. in ca. eam te. de reſcrip. Fôt.*

Idem.

Per literas apoſtolicas non facientes de defectu ordinis mentionem, poteſt impetranti de curato beneficio prouideri: ad ordines tamen ſe faciet proximis temporibus promoueri. Ioan. And.

CAP. VIII.

SI pro clericis pauperibus vel aliis noſtras literas, vt eis de beneficiis prouideas, etiam ſi animarum cura ſit annexa eiſdem, recipere te contingat: ipſis (licet nec in ſacris ſint cõſtituti ordinibus, nec de defectu ordinum in eiſdem literis mentio habeatur) poteris de beneficiis curam habẽtibus licite prouidere, nec prætextu dicti defectus tua poterit prouiſio impugnari. Oportebit tamen vt ipſi ad ordines, quos requirũt collata eis beneficia, ſe faciant in proximis ſtatutis à iure temporibus prmoueri. C

Idem

A Idem.

Mandato alterius ſuper prouiſione facienda per papam impleto, prouiſio authoritate papæ intelligitur eſſe facta. hoc dicit, ſecundum Zen.

CAP. IX.

SI eum, ſuper cuius prouiſione apoſtolicę ſedis legatus in certa eccleſia ſuas literas, quibus obtemperatum non fuerat deſtinarat, mandamus authoritate noſtra in ipſa eccleſia in canonicum recipi & in fra-
B trem, ſibique prouideri de præbenda iuxta ipſius legati continentiam literarum: talis receptus huiuſmodi noſtri authoritate mandati, non legati, ſed noſtra * intelligitur authoritate receptus. Et ideo eſt in aſſecutione præbendæ omnibus poſt eum eadem authoritate receptis, in dicta eccleſia præferendus.

* *vide l. ſi ſeruus. ff. de hæred. inſti. & l. vnum ex fam. ff. de leg. ij.*

Idem.

Mandatum alternatiue plures collatores in-
C *cludens, verificatur in primo vacante. In ſimul verò vacantibus ordo ſcripturæ ſeruatur. h. d. ſecundum Domi.*

CAP. X.

MAndato noſtro ſub ea forma tibi directo, vt alicui prouideas de beneficio ad collationem tuam vel alterius pertinente. De beneficio, quod primo vacabit (ſiue ad tuam, ſiue ad illius collationē pertinuerit) ei, pro quo ſcribitur, prouidere

debebis. Si verò plura beneficia ad tuam A illius collationem forſan ſpectantia ſimul vacent:tunc ſcripturæ ordinem ſeruare habebis,vt illi ſolum prouideas de illo beneficio,quod ad te noſcitur pertinere.

Idem.

Si clericus,cui mandabatur prouideri de præbenda primo vacante,negligit petere præbendam ſibi debitam : extincta eſt gratia. Si autem ſibi collatus fuerit canonicatus:tunc habebit præbendam,cum nullus eſt ibi expectans authoritate B *apoſtolica.Ioan.And.*

CAP. XI.

**Vide c. Cũ in eccleſia. infra eo. & l.petẽs.C. de pac. infra de cõſecr.eccle. ca.j.*

SI clericus, pro quo à ſede apoſtolica recepiſti mandatũ vt ei de præbenda *proximo vacatura in certa eccleſia prouideres, eumq́ue poſtea in canonicũ ipſius eccleſiæ recipi faceres & in fratrem,præbendam ſibi debitam quando vacat petere negligenter omittat : aliam poſtmodum in ipſa eccleſia vacaturam nequibit prætextu dicti man- C dati petere, nec tu de ipſa ſibi poteris prouidere: Cùm facta ei gratia per ipſius negligentiam ſit extincta. Verum ſi præfatus clericus fuiſſet authoritate apoſtolica effectus,ab initio canonicus in eccleſia prælibata : tunc(cum remanſerit in ea canonicus) dicta negligentia non obſtante, ac per conſequens ratione canonicatus ſit in alia

præb

A præbenda nulli alij de iure debita cæteris præferēdus, petere poterit præbendam aliã proximo vacaturam. Dummodo non ſint aliqui eadem authoritate præbēdas in ipſa eccleſia expectantes. Et eidem de ipſa non per te (cum mandatum non ſuſceperis ſuper illa) ſed per eum, ad quem ſpectat in eadem eccleſia præbendarum collatio, prouideri debebit, Aliàs facta de præbenda huiuſmodi alteri collatio in illius præiudiciũ, B eo ipſo viribus non ſubſiſtet.

Idem.

Receptus authoritate papæ etiam ad mandatum alterius, præferendus eſt aliis in præbenda. h.d. ſecundum Zen. CAP. XII.

II, qui authoritate apoſtolica in aliqua eccleſia in canonicos ſunt recepti: debent in præbendarum aſſecutione cæteris anteferri * legatorum vel aliorum quorumcũque authoritate receptis antea in eadem. C Eum quoque, qui ad mandatum legati vel alterius authoritate apoſtolica ſibi ſpecialiter in hac parte conceſſa fungentis recipitur: authoritate apoſtolica receptum eſſe dubium non exiſtit.

**Videl. amiciſſimos. §. fi. ff. de excu. tut.*

Idem.

Si poſt gratiam mihi factam à papa de canonicatu, & præbenda, Bononien. canonici hoc ignorantes & ignoranti præbendam conferunt

poſt

poſt vacantem: non tenet collatio. hoc dicit. Ioan. Andreas. A

CAP. XIII.

SI poſtquam canonicatum in aliqua eccleſia tibi contulimus, & de præbenda nulli alij de iure debita inibi proxime vacatura mãdauimus prouideri, ij, ad quos in ea ſpectat collatio præbendarum, præbendã, quæ vacabit ibi poſtmodum motu proprio ignorantes, tibi gratiam factam alij duxerint conferendam: talis collatio in tuum præiudicium attentata, nullam obtinet firmitatem. B Nam eoipſo, quòd canonicus authoritate apoſtolica fuiſti effectus, ius ad obtinendũ præbendã proximo vacaturã ibidem tibi acquiſitũ extitit: eandémq;, quàm cito vacauit (ex quo nulli alij debebatur) iuſte petere potuiſti: & ideo à prædictis (licet ignorantibus) alteri conferri nequiuit.

Idem.

Si papa det licentiam legato ſuo recipiendi authoritate apoſtolica reſignationes beneficiorum legationis ſuæ libere in manibus ſuis factas & illa beneficia conferendi: ſecundo papa de prædicta poteſtate non habita mentione canonicatum & præbendam ſi vacat vel quam primo vacauerit in aliqua eccleſia legationis mihi conferat, tertio canonicus ipſius eccleſiæ renunciet, & legatus etiam ignorans collationem mihi factam confert tibi præbendam prædictam: non tenet C

collatio

A *collatio legati, ſed mihi illa præbenda debetur. hoc dicit. Ioannes Andreas.*

CAP. XIIII.

DVdum venerabili fratri noſtro S. epiſſcopo Præneſtino, quem ad partes deſtinauimus Gallicanas, recipiendi authoritate noſtra reſignationem ab obtinentibus beneficia eccleſiaſtica in eiſdem partibus: qui ea vellent libere in eius manibus reſignare, ac beneficia ipſa perſonis idoneis B conferendi per noſtras literas poteſtate cõceſſa. Nos poſtmodum (de conceſsione huiuſmodi non habita mentione) Nicolao de Bonefac. camerario dilecti filij noſtri N. tituli ſancti Laurentij in Damaſo presbyteri cardinalis canonicatum Lexoñ. eccleſiæ, quæ in partibus illis exiſtit, & præbendam nulli alij de iure debitam (ſi qua tunc vacabat in dicta eccleſia) contulimus, & ſibi prouidimus de eiſdem. Si verò nul- C la talis præbenda vacabat ibidem, nos præbendam proximo inibi vacaturam (conferendam dicto camerario cum vacaret) donationi apoſtolicæ duximus reſeruandam: decernentes ex tunc irritum & inane, ſi ſecus ſuper hoc à quoquam contingeret attentari, certis ſibi ad hoc executoribus deputatis. Cumque poſtmodum Nicolaus vaſalli clericus canonicatum & præbendã,

quos

quos in dicta Lexoñ. eccleſia obtinebat, in A
dicti epiſcopi manibus reſignaſſet,& dictæ
poteſtatis prætextu eos idem epiſcopus
(collationis,prouiſionis, reſeruationis, &
decreti prædictorum forſan ignarus) Gulielmo
vaſalli presbytero contuliſſet, dicti
executores (collatione non obſtante prædicta)
literarum noſtrarum authoritate,
præbendam eandem dicto camerario velut
ſibi debitam contulerunt, quem dictus
*Aliàs, occaſione. presbyter (prætextu * collationis per dictum
epiſcopum ſibi factæ) quòd præbendam
ipſam pacifice poſsidere valeat, non
permittit: propter quod idem camerarius
nobis ſupplicauit humiliter, vt prouidere
ſibi ſuper hoc de opportuno remedio dignaremur.
Nos igitur attendentes,quòd etſi
memorato epiſcopo prædictam conceſsimus
poteſtatem, penes nos tamen nihilominus
remanſit maior, licet eadem poteſtas
etiã in prædictis propter quod noſtra, C
qui eandem præoccupauimus poteſtatem,
potior debet eſſe conditio:eo præſertim,
quòd ſecundum canonicas & legitimas ſanctiones
per ſpeciem generi derogatur,quãquam
de genere in derogante ſpecie mentio
nulla fiat. Conſiderantes quoque, quòd
nos expoſito nobis de poteſtate prædicta,
nihilominus literas gratioſas daremus in

dictis

A dictis partibus, non habita mentione de ipſa: * quia foret abſurdum ſi tam lata * noſtra impediretur poteſtas: & ſi in omnibus prouiſionum noſtrarum literis, quas cõcederemus in partibus ſupradictis, oporteret nos de ſæpedicta poteſtate ſpecialem facere mentionem: Et quòd decretum noſtrum prædictum (maxime hic vbi iam dictus camerarius ante dictam renunciationem per nos erat Lexonieñ. effectus canonicus) ſtatim ignorantes ligauerat, cum B ſuper incerto non eſſet editum, nec ex alieno penderet arbitrio, vel voluntate cuiuſuis, qui acceptandi poteſtatem haberet: & idcirco per illud etiam expreſsiſſe videmur, ne alius poſſet conferre, & poteſtatem prædictam quantum ad præſentem ſpeciem reuocaſſe, quæ in hoc caſu, vbi de lucro dicti G. tantũ agitur, & non de præiudicio epiſcopi memorati, ab ignorãte potuit reuocari: C nec poſt reuocationẽ huiuſmodi ius, per eũ in alium etiã ignorantẽ, in re reuocata trãſferri. Ad inſtar etiam ſerui kalendario præpoſiti, qui poſt mortem domini præponentis mutuatas pecunias accipientis nõ facit, licet inter cõtrahentes mors domini præpoſitũ reuocãs fuerit ignorata. Et domini, qui peculiũ quod ꝓprio ſeruo cõceſſerat ſtatim perimit, cũ in eo ſuã mutauerit voluntatẽ. Diſcret

*Ad hũc locum vide notata. ca. ex parte. b. de fo. competen. & in ſpe. de lib. conceptione. §. ad huius ti. conſummationem. verſi. cum ſit actor. de Ancha. Fonta.

* Aliàs, latè.

Diſcretioni veſtræ mãdamus, quatenus præ A fatum presbyterum monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam compellatis, vt collatione de canonicatu & præbenda prædictis per dictum epiſcopum ſibi facta (quæ nulla extitit) non obſtante dicto camerario præbendam ipſam omnino dimittat, & eũ ſuper ea deinceps nullatenus inquietet.

Idem.

Secundus, qui impetrauit dignitatem & præbendam, præferetur priori, qui ſolum præbendam B *impetrauerat, ſi præbenda dignitati eſt annexa, aliàs non. hoc dicit. Ioan. And.* CAP. XV.

QVia ſæpe dubitatur à multis, ſi canonicatus alicuius eccleſiæ ſit collatus à ſede apoſtolica ſucceſsiue duobus, fueritque mandatum primo de præbenda, ſecundo vero de præbenda & dignitate, perſonatu, vel officio, cum ſe facultas obtulerit, prouideri: quis ipſorum in præbenda, quæ cũ dignitate, perſonatu, vel officio C vacat, ibi poſtmodum debeat de iure præferri. Non dubitationem huiuſmodi ſopire volentes, præſenti declaramus edicto, primum (cum ſit tempore anterior) cui per mandatum ſecundum præiudicari aut ius ipſius abſorberi non debet, ex quo de intentione mandantis contraria non apparet, præferendum eſſe in dicta præbenda:

Niſi

A Niſi vacanti dignitati, perſonatui, vel officio ſit annexa: nam ſi eſſet annexa, ſecundus, cui debetur dignitas, perſonatus, vel officium, præferretur in ipſa.

Idem.

Mandatum prouideri de dignitatibus vel beneficiis aliis eccleſiaſticis, curata non includit non expreſſa cura. hoc dicit vſque ad §. illis.

CAP. XVI.

CVm in illis, quibus beneficia curam B animarum habentia cum mittuntur, maior, quàm in iis, qui ad alia promouentur, idoneitas requiratur: intentionis noſtræ nequaquam exiſtit, vt cum aliquibus de eccleſiis, perſonatibus, dignitatibus, vel aliis beneficiis quibuſcunque (de animarum cura mentione non habita) prouideri mandamus, ipſis de iis, quibus huiuſmodi cura imminet, poſsit aut debeat prouideri.

C *In beneficij prouiſione modus electiuus non includitur, ſi alij modi prouidendi exprimantur. hoc dicit.*

Illis verò, pro quibus ſcribimus, vt prouideatur eiſdem de perſonatibus vel dignitatibus, etiam ſi curam habeant animarum, ad collationem, prouiſionem, præſentationem, vel diſpoſitionem ſpectantibus *Videl. j.* quorumcunque: * prouideri nequibit de *§. fin au-*

tem. & l. prælaturis, perſonatibus, vel dignitatibus, A
omnibus. ad quos ſeu quas per electionem ij, qui eis
ff. ad Tre habent præfici, aſſumuntur.
bel. Font.

Beneficiales literæ vnum modum exprimentes, alios non includunt. hoc dicit.

Cum autem inter collationem, præſentationem, & inſtitutionem differentia magna eſſe noſcatur: ſi cui de beneficio ad alicuius collationem ſpectante prouideri mādetur, de illo quod ad eius præſentationem vel inſtitutionem pertinet, prouideri non B poterit, nec etiam è cōuerſo: expreſſo enim vno caſuum prædictorum, mandatum ſuper hoc factum (quod debet de ſui natura reſtringi) ad alios extendi non debet.

Mandatum ſimpliciter duos includens, alterum ſolum non aſtringit, & è conuerſo directum vni duos non afficit. hoc dicit. Dom.

Si verò de beneficio ad aliquorum collationem vel præſentationem ſpectante (non adiecto communiter vel diuiſim) prouiſio C iniungitur facienda: in beneficio, quod ad collationem vel præſentationem alterius ipſorum tantum pertinet, adimpleri non poteſt. Sicuti ſi de beneficio ſpectante ad collationem vnius prouiſio iniuncta fuiſſet, impleri non poſſet in beneficio, cuius collatio ad eum ſimul cum alio pertineret.

Idem.

A Idem.

Beneficium mihi collatum ante diſſenſum meũ alteri conferri non poteſt, niſi terminus mihi datus ad conſentiendum eſſet elapſus: & tunc etiã poſt terminum antequam alteri conferatur potero conſentire. Ioan. And.

CAP. XVII.

SI tibi abſenti, per tuum epiſcopum conferatur * beneficium, Licet per collationem huiuſmodi (donec eam ratam habueris) ius in ipſo beneficio vt tuum dici valeat, non acquiras: Ipſe tamen epiſcopus vel quicunque alius de ipſo beneficio (niſi conſentire recuſes) in perſonam alterius ordinare nequibit. Quod ſi fecerit, eius ordinatio facta de beneficio non libero, viribus non ſubſiſtet. Sed ſi epiſcopus) notificata tibi collatione) ad conſentiendum terminum competentem aſsignet: niſi conſenſeris, poterit eo lapſo beneficium libere (cui viderit expedire) conferre. Antequam tamen ipſum contulerit: tuum poteris (non obſtante, quod lapſus ſit terminus) præſtare conſenſum, & ex tunc de ipſo non poterit aliter ordinari.

Vide l. conſenſu. ff. de actio. & oblig.

B

C

Idem.

Qui vi, vel iniuſte occupat ſecundum beneficium curatum, priuatus eſt primo. Qui autem vi beneficium curatum aliquod occupat, eſt ipſo iure

priuatus iure, quod in illo vel ad illud habebat. A *hoc dicit.Ioan.And.*

CAP. XVIII.

EVm, qui beneficium, cui animarum cura imminet vi occupat, ſeu ſe ſcienter iniuſtè intrudit in eo, decernimus ipſo iure fore priuatum beneficio, quod cum cura ſimili primitus obtinebat. Non enim decet vt ſtultus melioris, quàm peritus conditionis exiſtat, vel quòd inuaſor * eo, qui iuſte ingreditur, priuilegio gaudeat potiori. Inſuper vt violenti, qui authoritate (vel verius temeritate) propria occupare dignitates, perſonatus, aut alia quæcunque eccleſiaſtica beneficia non verentur, & ſi non virtutis amore, pœnæ ſaltem formidine à ſuæ temeritatis audacia refrenētur: eoipſo ius, ſi quod in dignitatibus, perſonatibus & beneficiis occupatis taliter vel ad ea ipſis forſitan competebat, amittant. B

** Vide c. cum nuper. de diga. &c. plerūque. de don. inter vir. & vxor. & Hippo. in l. diuus. ff. de ſica. l. hac cond. ff. de condi. & demon. de Ancha. Fonta.*

Idem. C

Habens poteſtatem apoſtolicam perſonæ idoneæ de beneficio prouidendi: aliàs beneficiato ſufficienter prouidere non poterit, niſi in literis hoc exprimatur, & tunc vnicum ſimplex obtinenti prouidebit. Si verò conceditur, vt prouideat beneficia obtinenti, ad duo tantum refertur: & contra factum eſt nullum. hoc dicit. Domi.

CAP.

A CAP. XIX.

IS,cui conceditur,vt authoritate apoſtolica poſsit vni perſonæ idoneæ,in ſua vel alia eccleſia prouidere:alicui aliud beneficium ſufficiens obtinenti prouidere nõ poteſt. Niſi primo ille beneficium,quod obtinet, omnino dimittat.Vel niſi in conceſſione huiuſmodi ſit expreſſum,quod aliàs beneficiatæ valeat prouidere perſonæ.

Tunc enim prouidere poterit vnicum dũ-
B taxat beneficium obtinenti:dum tamẽ illi cura non immineat animarum. Si verò conceſſum fuerit,vt prouidere illi valeat, qui alia beneficia noſcitur obtinere:huiuſmodi pluralitas debet ſolum ad duo beneficia ſine cura reſtringi. Prouiſio quoque facta contra præmiſſa eoipſo viribus non ſubſiſtat.

Idem.

Si quis ignorans recipiat beneficium prius re-
C *ſeruatum vel alteri collatum per papam,ſi ex quo ſciuit,illud ſine difficultate dimittit,recuperat priora beneficia,propter illud dimiſſa,aliàs non.*
Io.And. CAP XX.

SI beneficia,quæ per ſedem apoſtolicam conferuntur,aut decreto interpoſito reſeruantur, interdum contingat ab iis, ad quos aliàs pertinet collatio eorundem,aliquibus huiuſmodi collationẽ ſeu reſerua-

tionem ignorantibus de facto conferri, & A beneficia, quæ illi tenebant antea & poſt prædictorum adeptionem dimiſſa per eos aliis aſsignari. Ne talis ignorantia eis (cùm ſint ſine culpa) præiudicialis exiſtat: ſtatuimus, vt ſi ipſi de collatione ſeu reſeruatione prædicta poſtea certiores effecti, ſublata difficultate quacunque omnino dimiſerint beneficia ſic ſibi de facto collata, ad beneficia ſua priora (collatione quibuſcunque perſonis facta de ipſis nequaquam B obſtante) liberè reuertantur. Alioquin redeundi ad ea (ſi difficultatem adhibuerint in aliis dimittendis) ſit ipſis penitus interdicta facultas. Eundem quoque modum in dimittendo recepta, & recuperando dimiſſa, quò ad omnes alios, qui forſan occaſione prædicta ſua dimiſerint beneficia: & dimiſſa per alios fuerint aſſecuti, per omnia decernimus obſeruandum.

Idem. C

Taciturnitas beneficij etiam modici vitiat diſpenſationem ſuper pluralitate beneficiorum, quæ etiam legitimè ſuper duobus obtenta ad duo prima recepta refertur. Item prouiſio alicui facta de beneficio non obſtante, quòd alium habeat, diſpenſationem ſuper vtroque retinendo non inducit. hoc dicit ſecundum Zen.

CAP.

A CAP. XXI.

NOn poteſt diſpenſatio ſuper pluralitate beneficiorũ conceſſa impetranti prodeſſe, qui aliquod quantũcunque modicum beneficium ſubticuit in eadem. Illud autem apoſt. ſed. indultũ, vt quis duo beneficia curam animarum habentia ſi aliàs canonicè cõferantur eidem, poſsit recipere ac ſimul licite retinere: intelligitur de duobus primis beneficiis, quæ cũ cura poſt dictum B indultum obtinere contingit eundẽ. Cùm verò tibi (non obſtante, quòd aliud beneficium obtinere noſcaris) à ſede prædicta de aliquo beneficio prouideri contingit: per hoc tecum (vt primum beneficium cum ſecundo retinere valeas) non intelligitur diſpenſatum. Hoc enim ſolũ prædicta operatur expreſsio, quòd facta tibi gratia nequeat ſurreptitia iudicari.

Idem.

C *Mandatum legati ſuper facienda prouiſione per papam confirmatum: papalis gratia eſt cenſenda. Zen.* CAP. XXII.

SI apoſtolicę ſedis legatus volens tibi ſuę legationis authoritate in certa eccleſia prouidere, canonicatum & præbendam nulli alij de iure debitos proximo in ipſa eccleſia vacaturos collationi ſuæ reſeruet, & decernat irritum & inane, ſi ſecus ſu-

A putari. Secus ſi ad petitionem illius vel alterius pro eodem oblatam, gratiam huiuſmodi facimus: tunc enim (quantumcunque modicum beneficium taceatur in ea) ipſam veluti ſurreptitiam vires nolumus obtinere. Motu quoque proprio tunc ſolum gratia fieri cenſeatur, cum hoc expreſſe cautum fuerit in eadem.

Idem.

Collatio facta motu proprio papæ, pluribus beneficijs in eadem eccleſia vacantibus ſimul, intelligitur facta de pinguiori ſed ſi beneficia ſunt æqualia, ad eum ſpectat electio, cui gratia eſt conceſſa. Collatio verò facta ad petitionem alterius, ad minus beneficium reſtringitur: ſi ſint æqualia, eligit, qui aliàs conferebat: quo negligente, alius eligit: & etiam contra. h. d. ſecundum Zen.

B

CAP. XXIIII.

SI pluribus ſimul in aliqua eccleſia vacãtibus dignitatibus vel prębendis, nos de hac vacatione incerti, dignitatem vel præbendam (ſi qua nulli alij de iure debita in ipſa vacat eccleſia) cuiquam in genere cõferamus. Gratiam huiſumodi (ſi motu proprio eam fecerimus, vt tunc fiat interpretatio pleniſsima in eadem) referri volumus ad dignitatem vel præbendã, quæ inter illas maioris cenſetur eſſe valoris: ſeu (ſi ſint forſan æquales) ad eam, quã is, cui con-

C

ferimus intra decendium poſt habitam de dicta vacatione notitiam duxerit eligendã. Si verò ad petitionem alterius ipſa gratia fuerit per nos facta:eam(vt hoc caſu prout iuri cõgruit reſtringatur)ad illam,quæ minoris valoris exiſtit,ſeu ſi ſit æqualitas in eiſdem,ad eam,quam is,ad quem ipſarum ſpectat collatio infra dictum tempus elegerit,poſtquam ſibi huiuſmodi gratia erit nota,decernimus referendam. Alterutro quoque ipſorum(prout ad eum pertinet) intra tempus debitum eligere negligente, ad alium ex tunc electio libere deuoluatur. A B

Idem.

Non debetur expectanti præbenda,quæ per epiſcopi præbendarij mortem vacat.h.d.ſecundum Zen. CAP. XXV.

Cvm in eccleſia tua,quæ xij. canonicorum & xiij.præbendarum habet numerum ,conſuetudinem eſſe proponas,vt epiſcopus,qui eſt pro tempore vocem habeat in capitulo tanquàm canonicus,licet canonicus non exiſtat, & vnam de dictis præbendis ſicut vnus canonicus obtineat in eadem:certum eſt eum,cui authoritate apoſtol.prouideri mandatur,de præbenda nulli alij de iure debita proximo in ipſa eccleſia vacatura,præbendã,quam per mortem epiſcopi vacare contingit (ne contra C

dict

A dictam conſuetudinem,cui per præfatum mandatum non intelligitur derogari,futurus epiſcopus præbenda careat & dictus canonicorum numerus amplietur)habere non poſſe:ſed expectare debere quouſque vacet alia,oportebit eundem.

Idem.

Per adeptionem ſecundi beneficij curati,cuius fructus alter ex cauſa percipit, non vacat primum.Ioan.And. CAP. XXVI.

B SI tibi conceſſo à nobis,vt fructus beneficiorum,quę vſque ad certum tempus in tua vacabunt diœceſi percipere valeas pro ſoluendis debitis, quibus eſt tua eccleſia onerata, beneficium vacans poſtmodum curam habens animarum annexam,alicui ſimile beneficium obtinenti te conferre cõtingat: Aequum eſt,vt quamdiu fructus ipſius perceperis,primum non debeat reputari vacare.

C Idem.

Cùm mandatur alicui non ſacerdotalis,vel integra,vel certi valoris conferri præbenda:ſacerdotalis dimidia vel minoris valoris illi etiam volenti conferri non poterit.

CAP. XXVII.

CVi de non ſacerdotali præbenda prouideri mandatur:ſibi etiam volenti ſacerdotalis authoritate mandati huiuſmodi

con

conferri nequibit. Similiter ſi in eccleſia, A in qua integræ ac dimidiæ prębendæ habẽtur, mandetur integra conferri præbenda: quanquam ille, pro quo ſcriptum extitit dimidia velit eſſe contentus, ei de ipſa nõ poterit prouideri. Idem cùm iniungitur prouideri alicui de præbenda certi valoris, vt in præbenda minoris valoris etiam illo volente mandatum nõ poſsit adimpleri. Non enim huiuſmodi mandata (quorum fines diligenter ſeruari oportet) debent ad caſus B alios, quàm expreſſos extendi.

Idem.

Secundo beneficio curato effectualiter adepto, primum conſimile (eius poſſeſſore irrequiſito) conferri poteſt: non autem eius poſſeſſio dari, ſecundum Zen. CAP. XXVIII.

Licet epiſcopus beneficium, quod cum animarũ cura tenebas (poſtquã aliud recepiſti conſimile, ac ipſius poſſeſsionem pacificam habuiſti, vel per te ſtetit quo minus haberes eandem) poſsit alteri de iure C conferre: Illum tamen cui contulerit, non debebit te non vocato (cùm tibi forſan ius poſsit cõpetere retinendi) in poſſeſsionem ipſius inducere corporalem.

Idem.

Sacerdotalis præbenda per ſimplex mandatum de prouidendo, non niſi apto ad ſacerdotium eſt

com

A *conferenda h.d. ſecundum Zen. Et iſtud ſummarium poteſt adaptari vtrique lecturæ poſitæ in tertia gloſſa. Dominicus.*

CAP. XXIX.

EI, cui prouideri mandatur ſimpliciter de præbenda proximò vacatura, Sacerdotalis præbenda conferri non poteſt, ſi nondum in ætate tali exiſtat, quòd poſsit ad ſacerdotium promoueri. Sed aliam expectare debebit.

B Idem.

Ex mandato ſedis apoſtolicæ expectans à certa cauſa, ea deficiente, beneficium petere impeditur. h.d. ſecundum Zen.

CAP. XXX.

SI pauper clericus, cui cùm beneficiũ nullum haberet, mandabatur de beneficio (iuxta ſuæ probitatis merita) per epiſcopũ prouideri, aliud antè, quàm ſit prouiſum eidem, beneficium fuerit aſſecutus: prouidere ſibi epiſcopus (cùm ceſſet cauſa mandati) decætero non tenetur.
C

Idem.

Vbi de prioritate beneficij pluribus collati non conſtat: primo poſſeſsio, deinde maior prærogatiua præfertur. h.d. ſecundum Zen.

CAP. XXXI.

SI à ſede apoſtolica, vel legato ipſius vni, & ab ordinario alteri, eodem die idem benefi

beneficium conferatur, nec appareat, quæ A collatio fuerit primò facta: erit potior conditio poſsidentis. * Si verò neuter poſsideat: is, cui ſedes ipſa contulit vel legatus (propter conferentis ampliorem prærogatiuam) erit alteri præferendus.

** Vide l. vis eius.* C. *de probat. c. licet cauſam. de probat. & l. in bona fidei.* C. *de reb. cred. Fon.*

Idem.

Religioſus habens prioratum vel eccleſiam curatam: ſi recipit ſecundum ſine licentia papæ, ipſo iure vacat primum. Quod ſi ſtatim non dimiſerit, efficitur ineligibilis, & priuatur vtroque. Eadem eſt pœna in ijs, qui habebant ante hanc conſtitutionem, niſi intra menſem alterum elegerint & alterum dimiſerint. h.d. vſque ad §. prohibemus. Ioan. And. B

CAP. XXXII.

CVm ſingula officia ſint ſingulis committenda perſonis, & diſſolutionis ac euagationis materia ſit religioſis præ cęteris auferenda: Præſenti prohibemus edicto, ne aliqui monachi vel religioſi alij * C pluribus prioratibus, vel eccleſiis curã habentibus animarum, etiam ſi eadem cura non per ipſos, ſed per presbyteros eorũ ad præſentationem, per epiſcopos inſtitutos habeat exerceri, abſque ſedis apoſtolicæ authoritate præeſſe præſumant: niſi fortè vnus ex eis ab alio dependeat, vel ad inuicem ſint annexi. Statuentes, vt quicunque ipſo

** al. alijs.*

A ipſorum prioratũ vel eccleſiam talem obtinens alium receperit: primum quo fit ipſo iure priuatus, ſtatim omnino dimittere teneatur, per eum, ad quem pertinuerit libere alteri conferendum. Quod niſi fecerit: ex tunc eoipſo efficiatur ineligibilis, * & tanquã ambitioſus ab vtroque penitus repellatur. Circa eos autem, qui plures prioratus vel eccleſias huiuſmodi nunc detinẽt: prouidemus, vt intra menſem poſtquam B præſens conſtitutio peruenerit ad eoſdem, vnum ex ipſis, quem retinere voluerint (reliquis dimiſsis) eligere teneantur: alioquin ex tunc pœnis ſubiaceant ſupradictis.

*Vide gl. xvj. q. j. in ſum. & clemẽ. j. de elect. Phi. Fon.

Prioratus eccleſiæ vel adminiſtrationes vnius monaſterij ſolita per ipſius monachos gubernari, abſque ſedis apoſtolicæ licentia alterius monaſterij monachis non committantur, nec commiſſa dimittantur. Qui contra fecerint, ſint priuati poteſtate ordinandi prædicta ea vice: & C defertur ad diœceſanum in non exemptis, & ad papam in exemptis. Recipientes vel detinentes (aliàs eligentes) ſunt ineligibiles ipſo iure. hoc dicit.

Prohibemus inſuper ne prioratus vel eccleſiæ, aut adminiſtrationes, ſeu officia vnius monaſterij cõſueta per eiuſdẽ monachos gubernari, cõmittantur deinceps abſque authoritate ſedis eiuſdẽ alterius mona-

ſterij

ſterij monachis gubernanda,nec hactenus A
commiſſa dimittantur eiſdem:ſed per eos,
ad quos pertinent,liberè ordinentur.Cùm
illis nō liceat habere locum in diuerſis mo-
naſteriis,quorum vnum ab alio nō depen-
det,nec aliorum monaſteriorum (niſi ca-
nonicè transferantur ad ipſa)prioratus,ec-
cleſias,adminiſtrationes vel officia guber-
nare.Qui verò contra prohibitionem præ-
ſentem prædicta decætero alienis mona-
chis commiſerint,vel dimiſerint iam com- B
miſſa:ea vice ordinādi de ipſis ſint poteſta-
te priuati,& de eis per diœceſanos(ſi exē-
pta non fuerint)alioquin per ſedem apo-
ſtolicam ordinentur.Ij autem,qui ea ſuſci-
pere vel ſuſcepta preſumpſerint detinere,*
reddantur ineligibiles ipſo iure.

* *Aliàs, retinere.*

Idem.

Contemptum poſſunt proſequi ſi ad receptionem vel collationem abſentes,monachi vel canonici non vocentur:niſi conſuetudo habeat eos non vocari.h.d.ſecundum Zen. C

CAP. XXXIII.

CVm in eccleſiis canonicorum receptio aut præbendarum vel beneficiorū collatio imminet facienda,abſentes canonici (ſi commodè fieri valeat)ſunt vocandi.
Niſi conſuetudo habeat eos ad talia non vocari. Alioquin quod in eorum abſentia fieri

A fieri contigerit:eis inſtantibus irritari debebit.

Idem.

Beneficia morientium etiam in loco vicino curiæ Romanæ per duas dietas legales, vel ſede ipſa vacante, ibi cauſam domicilium vel originem non habentium, vel etiam habentium, ſed curialium, & ibi cauſa Romanæ curiæ morantium, vel translata curia eam ſequentium, & in itinere decedentium, vel in loco vnde receßit curia, B in quo remanſerant infirmi: conferri nequeunt per alium quàm per papam. h. d. ſecundum Zen.

CAP. XXXIIII.

PRæſenti declaramus edicto ſtatutum felicis recordationis Clemẽtis papæ prædeceſſoris noſtri, de beneficiis apud ſedem apoſtolicam vacantibus per alium, quàm per Romanum pontificem minimè conferendis, locum habere in beneficiis, quæ legati aut nuncij ſedis eiuſdem, vel quiuis alij C ad Romanam curiam venientes, vel etiam recedentes ab ipſa obtinere noſcũtur, ſi eos in locis vicinis * ipſi curiæ mori contingat: quemadmodum ſi in loco vbi eadem curia reſidet, morerẽtur. Idem eſt ſi aliquis curialis (etiam eccleſia Romana vacãte) peregrinationis, infirmitatis, aut recreationis, ſeu alia quauis cauſa ad locũ curiæ vicinum ſecedens, in huiuſmodi loco vicino decedat:

**Vide l. ſi tertius. de aqua plu. arc. l. iiij. §. ſi tã vicinũ. ff de dam. infe. de Anch. Font.*

A ſit liberè ordinari : conſtitutione felicis recordationis Clementis papæ prædeceſſoris noſtri de beneficiis apud ſedem ipſam vacantibus, per alium, quàm per Romanum pontificem minimè conferendis, vel alia quauis contraria ſuper hoc edita non obſtante. Idem volumus & de illis, quæ ibidem ipſo Romano pontifice viuente vacabunt: ſi de ipſis per eum ante ipſius obitum non fuerit ordinatum.

B Idem.

Gratia alicui conceſſa, vt prouidere poßit perſonis idoneis in certa eccleſia perſonis non expreſſis, non expirat re integra obitu concedentis, ſecus ſi perſonæ eſſent expreſſæ. Ioan. And.

CAP. XXXVI.

SI cui (nulla perſonarum facta expreſsione) ſit gratioſè conceſſa facultas, vt authoritate apoſtolica poſsit aliquibus perſonis idoneis in certa eccleſia prouidere, vel C beneficia (quorum collatio eſt ad ſedem apoſtolicam legitimè deuoluta) conferre, contradictores eadem authoritate per cenſuram eccleſiaſticam compeſcendo : huiuſmodi conceſsio (quam cùm ſpecialem gratiam contineat, decet eſſe manſuram) non expirat etiam re integra per obitum concedentis. Secus ſi ſuper prouiſione certæ perſonæ faciẽda ſit data poteſtas eidem, nõ

ob ſuam, ſed eius, cui prouideri mandatur A
gratiam vel fauorem : illa quidem expirat
omnino,ſi concedens re integra moriatur.

Idem.

Qui ex licentia circa incertos conceſſa abſque titulo ad ſacros ordines clericos promouet, eis tenetur prouidere. Dans licentiam promouenti vel etiam promouendis: eis promotis ad ſacros ſine titulo, prouidere tenebitur. h.d. Zen.

CAP. XXXVII.

SI epiſcopus, cui nullis perſonis expreſsis B in genere commiſiſti, vt vice tua ordines in tua diœceſi celebraret, ad ſacros ordines promouerit quempiam titulum nõ habentem: ei (cum in culpa fuerit taliter ordinando eundem) tenebitur vitæ neceſſaria miniſtrare, donec ſibi per eum vel alium de competenti beneficio ſit prouiſum. Si verò certas commiſiſti eidem ordinare perſonas, tu (qui præuidere hoc caſu an haberent titulum debuiſti) taliter ordinato ad prædicta C donec per te beneficiatus fuerit, obligatus exiſtis. Eis autem, quibus à diœceſanis datur licentia, vt poſsint à quo voluerint epiſcopo ad omnes ſacros ordines promoueri: non qui ordinant, ſed qui tribuunt licentiam (cùm eam dare non debeant titulum non habenti) ad præmiſſa, ſi titulum non habeant, obligantur.

Idem

A Idem.

Si primo loco papa dat licentiam conferendi beneficia certo modo vacantia, vel ad papam deuoluta, ſecundo aliquod de his conferat ſpecialiter, vel conferri mandet: ſpecies generi derogat, ita quòd ſecundo beneficium debetur. hoc dicit. Ioan. And. CAP. XXXVIII.

QVamuis tibi nuper in genere poteſtatem dederimus beneficia ſex clericorum tuorum cedentium vel de-
B cedentium authoritate noſtra perſonis idoneis cõferendi, canonicatum tamen & præbendam, quos in tua eccleſia (in qua poſt prædictam gratiam tibi factam mandauimus cuidam ſpecialiter prouideri) obtinebat quidam ex iiſdem tuis clericis nunc defunctus, conferre non potes: cum illi, pro quo ſcripſimus, debeantur. Nam primæ generali gratiæ tibi factæ derogat poſterior ſpecialis, licet de illa non fecerit men-
C tionem. Simili ratione ſi poſt facultatem tibi conceſſam à nobis conferendi beneficia tuæ diœceſis (quorum collatio eſt ad ſedem apoſtolicam deuoluta) nos eorum aliquod (antequam tu conferas) conferamus ſpecialiter alicui vel conferri mandemus, de conceſsione tibi facta non habita mentione: facta per nos collatio canonica eſt cenſenda.

Idem. A

Reuocatio gratiæ non tollit ius quæſitum ſed quærendum, niſi ius annexionis aliud inducat: nec tamen tollit ius quærendum annexum iuri dignitri iam quæſito. hoc dicit ſecundum Zen.

CAP. XXXIX.

SI is, cui de canonicatu, præbenda, & dignitate, perſonatu, vel officio per felicis recordationis Nicolai papæ Celeſtini prædeceſſorum noſtrorũ literas, gratia in aliqua eccleſia facta erat, cõſtitutionis noſtræ B reuocatoriæ tempore canonicatum & præbendam, dignitati, perſonatui, vel officio alicui non annexam erat adeptus, licet dignitatem, perſonatum, ſeu officium inibi expectaret: propter expectationem huiuſmodi priuatus non intelligitur iure, quod in canonicatu & præbenda fuerat canonicè aſſecutus: ius tamen quod ad dignitatem, perſonatum, vel officium competebat eidem, iuxta verba dictæ reuocationis in- C telligitur reuocatum. Non ſic autem ſi canonicatum cum dignitate, perſonatu aut officio conferri tantum canonico conſuetis, *fuerat aſſecutus ſub expectatione præbendæ: cùm ius magis dignum, quod iſte in dignitate, perſonatu ſeu officio huiuſmodi iam habebat, ius minus dignum canonicatus retineat, cuius canonicatus ratione

**Vide l. honores. §. ij. ff. de decur. eſt ſurreptitiũ. Font.*

A tione ius eidem ſaluũ remanet, ad præbendam nulli alij debitam, apoſtolica ante ipſum authoritate recepto. Sed & ſi ex epiſcopi vel alterius cuiuſcunque collatione vel prouiſione adeptus fuerat in eadem eccleſia dignitatem, perſonatum, ſiue officiũ conferri tantum canonico conſueta: præfatus, qui canonicatum authoritate apoſtolica iam habebat, idem erit cenſendum.

Idem.

B *Obeſt reuocatio gratiæ præbendam expectanti & decreti interpoſitio, etiam ignoranti. hoc dicit Zen.* CAP. XL.

QVodam per literas felicis recordationis Nicolai papæ prædeceſſoris noſtri canonicatum ſub expectatione vacaturæ præbendæ in certa eccleſia obtinente, ſucceſſor eius Celeſtinus cuidam alteri ſimilem in eadem eccleſia gratiam fecit, quem omnibus etiam ante ipſum au- C thoritate apoſtolica, vel quauis alia in eccleſia ipſa receptis voluit anteferri, cum interpoſitione decreti: priuſquam tamen ad primum & eius executores ſecundæ gratię notitia perueniſſet, vacans præbenda eidem primo per ſuos fuit executores collata: poſt huiuſmodi autem & ante factam ſecundo collationem ipſius præbendæ, noſtra cõſtitutio reuocatoria emanauit: & quoniã quis

eorũ ius habeat in præbẽda huiuſmodi dubitatur, nos neutrũ illorũ habere ius decernimus in eadem. Prima enim collatio poſt ni& contra decretũ à dicto Celeſtino interpoſitum facta (licet ab ignorantibus & etiã ignoranti) non obtinet firmitatem. Ius verò, quod ſecundo ad præbendam, non in præbenda huiuſmodi competebat (cùm noſtram reuocationem eius collatio non præceſſerit) per eam penitus eſt ſublatum. A

Idem. B

Mandatum de prouidendo de beneficio ad collationem capituli pertinente, non tangit ius ſingularis canonici. hoc dicit ſecundum Zen.

CAP. XLI.

MAndatum apoſtolicũ tibi directum, vt T. clerico de beneficio ſpectãte ad collationem Narboneñ. capituli prouideres, beneficia eiuſdem capituli, ſiue dentur in communi per ipſum, ſiue per canonicos eiuſdem eccleſiæ, ſingulares vice ac authoritate capituli, aut ex iure ipſius de conſuetudine vel ſtatuto, merito comprehendit. C Ad beneficia tamen ratione dignitatum, perſonatuum, vel officiorum, quæ nonnulli ex eiſdem canonicis obtinent in ipſa eccleſia, ad eorundem collationem ſpectantia mãdatum huiuſmodi minimè ſe extendit. Idem eſſe cenſemus, ſi ratione prębendarum

A rum ſuarum ad ipſos canonicos collatio dictorum beneficiorum ſingulariter pertinere noſcatur. Niſi contineatur forſitan in mandato, quòd eidem clerico prouideas de beneficio ad collationem Narboñ. capituli pertinente communiter vel diuiſim : tunc enim de beneficiis, quæ ad ipſorum collationem pertinent, ratione huiuſmodi præbendarum poteris prouidere.

B

De clerico ægrotante vel debilitato.

TIT. V.

Bonifacius octauus.

Datio coadiutorum epiſcoporum & ſuorum ſuperiorum eſt de maioribus cauſis, & ſpectat ad ſolum papam: poteſt tamen epiſcopus C *ſenio vel infirmitate perpetua impeditus de conſenſu capituli ſui vel maioris partis ſibi authoritate apoſtolica vnum vel duos coadiutores aſſumere: & ſi demens fuerit, capitulum aut duæ partes ipſius hoc facient. Sed ſi epiſcopus contradicit, tunc nil innouabit capitulum, ſed epiſcopi & eccleſiæ conditionem quàm cito poterit, intimabit papæ. Et coadiutores illi ſumptus moderatos habebunt de prouentibus prælatorum ipſorum. Ioan. And.*

CAP. VNICVM. A

PASTORALIS officij debitum exequentes, declaramus atq; ſtatuimus, coadiutorum epiſcoporum & ſuperiorum prælatorum dationem intelligendam eſſe de cauſis maioribus, & referendam ad ſedem apoſtolicã ac ab ea (conſuetudine non obſtante cõtraria) tantummodo poſtulandam. Verum ne hoc prætextu eccleſiæ (exiſtentes præcipuè in remotis) diſpendia patiantur, nos earum in hac parte indemnitatibus præcauere volentes, hac generali conſtitutione ſancimus, vt epiſcopus ſenio aut valetudine corporali grauatus, vel etiam aliàs adeò impeditus perpetuo, vt officiũ ſuum nequeat exercere: poſsit de ſui conſilio & aſſenſu capituli vel maioris partis ipſius vnum, vel duos authoritate apoſtolica coadiutores aſſumere, ad dictum officiũ exequendum. B

Si verò epiſcopus demens fuerit, & quid velit aut nolit exprimere neſciat, vel non poſsit: tunc eius capitulum vel duæ ipſius partes eadem authoritate vnum aut duos coadiutores aſſumant idoneos, qui eius officium exequantur. Si autem epiſcopus ſenio aut incurabili morbo grauatus, vel perpetuo impedimento detentus, ad ſui executionem officij reddatur inutilis: & C

coadiut

A coadiutorem aſſumere vel habere noluerit, licet à capitulo requiſitus proprio ſe illius non indigere ſuffragio forſitan aſſerendo: tunc nil per capitulum innouetur, ſed hoc caſu & etiam proximo idem capitulum epiſcopi & eccleſiæ ſuæ conditionem & ſtatum ac facti circunſtantias vniuerſas, quam cito poterit fideliter & explicitè referat ad notitiam dictæ ſedis, recepturi humiliter & efficaciter impleturi, quod ſuper B hoc per ſedem ipſam contigerit ordinari. Præſenti quoque adiicimus ſanctioni, vt coadiutores huiuſmodi de prouẽtibus prælatorum, in quorum aſſumentur auxilium ſumptus recipiãt moderatos, ab alienatione qualibet de bonis eccleſiaſticis prælatorum ipſorum vel eccleſiarum ſuarum quomodolibet facienda penitus abſtinentes: rationem non ſolum in diſtricto examine, ſed & prælatis eiſdẽ (ſi ſanæ mentis extiterint) ac capitulis eorundẽ, ſeu etiã ipſorum C prælatorũ ſucceſſoribus (ſi hoc antea nõ fecerint) plenariã reddituri. Cæterùm ꝙ de epiſcopis pręmittitur, ad ſuperiores etiã prę latos eſſe volumus & intelligimus referẽdũ.

De inſtitutionibus TIT. VI.

B[illegible]nifacius octauus.

Capitulum ſeu[illegible] vacante licet beneficia ad

epiſc

epiſcopi collationem ſpectantia conferre nõ poſſit, tamen ad illa præſentatos inſtituere poteſt. hoc dicit Zen. A

CAP. I.

ET SI capitulum ſede vacante beneficia,quę ad collationem epiſcopi pertinent,conferre nõ poſſit. Præſentatos tamen à patronis poteſt admittere, ſi ſint idonei, & eos inſtituere in beneficiis,ad quæ fuerint præſentati: Licet ad epiſcopũ(ſi ſupereſſet)ad- B
miſsio & inſtitutio huiuſmodi pertineret.

Idem in eodem.

Non repellit praſentatum defectus ſacrorum ordinum.hoc dicit Zen. CAP. II.

SI is,ad quem rectoris præſentatio in aliqua parœciali eccleſia noſcitur pertinere,quempiam non cõſtitutum in ſacris præſentet ad eã:ipſum(dummodo aliàs ſit idoneus,& intra tempus à iure ſtatutum ad ordines,quos ipſius eccleſiæ cura requirit va- C
leat promoueri)decernimus admittẽdum.

De conceſsione præbendæ & eccleſiæ non vacantis.

TIT. VII.

Inno.iiij.dilecto filio Andreæ capellano noſtro.

Si mandetur alicui prouideri de dignitate vacatu

A *vacatura, quam duxerit acceptandam, & vacat dignitas, quam ante acceptationem ordinarius confert, tenet ipſius collatio: etiam ſi executor impetrantis ante acceptationem fecerit reſeruationem, inhibitionem, & proceſſus ſuper prima vacante. Ioan. And.*

CAP. I.

QVIA cunctis: & infra. Proponebatur itaque pro parte tua, quod cum prædicta præpoſitu-
B ra dum vacabat tibi per eum, qui conferre potuit ipſam, collata fuiſſet: collatio huiuſmodi canonica exiſtebat, maximè cum nulla per priorem ipſum, quæ illam impedire poſſet inhibitio præceſsiſſet. Dicebat autem pars altera, quòd cùm præmiſſæ literæ ſede Carnoteñ. vacãte fuiſſent in capitulo publicatæ, ac prefatus epiſcopus tunc de capitulo ipſo eſſet, ibique præſens exiſteret, ignorare non potuit mandatum
C apoſtolicum (ſuper conferenda memorato D. præbenda vel dignitate ſine cura, quam ipſe duceret acceptãdam, cum primo in eccleſia ipſa prædicta vacaret) alij fuiſſe directum, & ſic per conſequens facultatem ſibi eſſe ſublatam conferendi huiuſmodi dignitatem: propter quod videbatur quòd nec per ſe nec per alium præfatam propoſiturã curam nõ habentem animarum annexam (quæ

(quæ primo poſt mandatum ipſum in ecceleſia prædicta vacauit) potuerit alicui perſonæ conferre. Præſertim cùm iam dictus prior eodem publicato mandato mox præfato D. præbendam vel dignitatem curam huiuſmodi non habentem, quam primo in eadem eccleſia vacare contingeret, contuliſſet: nec aliàs etiam (prout allegabatur) prodeſſe poterat ipſius epiſcopi ignorantia in hac parte. Nam ſi alicui à ſede apo. concedatur, quòd excommunicari non poſsit: licet id forſan ſuus ignoret epiſcopus, non tamen propter hoc eius ligatur ſententia, ſi quam proferat in eundem. Similiter ſi alicui conferendi præbendam aliquam tribuatur à ſede apo. poteſtas: ex hoc ipſo videtur, quòd ſit epiſcopo conferendi tunc eam penitus interdicta facultas. Nec obſtaret ſi fortè obiiceretur, quòd lex ſeu conſtitutio & mãdatum nullos adſtringũt, niſi poſtquam ad notitiam peruenerint eorundem, aut niſi poſt tẽpus, intra quod ignorare minimè debuiſſent, quia in priuilegiis & indulgentiis, ſeu cõceſsionibus ſpecialibus ſecus exiſtit, in quibus ſufficit, quòd ad illorum, quibus conceduntur notitiã, perueniant: vt patet cùm indulgetur alicui, quòd excommunicari non poſsit, ſicut ſuperius eſt expreſſum. Et quidẽ cùm tribuitur alicui poteſtas A B C

teſtas

A teſtas conferendi præbendam:videtur proculdubio ei concedi aliquid ſpeciale. Adiiciebatur inſuper, quòd cùm ſententia ſtatim arctet etiam ignorantem: quoniam ſi contra prælatum aliquem abſentem depoſitionis ſententia proferatur, contractus, quos iniit ignorãter poſtea vt prælatus, nullum robur obtinent firmitatis: & in ſupradictis literis irritum decernimus & inane, quicquid ſuper huiuſmodi præbenda vel di

B gnitate contra noſtrum contigerit attentari mandatum: collatio, quam idem epiſcopus poſt tale noſtrum decretum (ſiue illud ignorauerit, ſiue non) de præfata præpoſitura per ſe vel per alium fecerat, non valebat. Ex parte verò tua extitit replicatum, quòd hæc de illis priuilegiis & indulgentiis (æquitate ſuadẽte) debẽt intelligi, quæ vim ſuam habent mox cùm ad illos, quibus conceduntur perueniunt: ex quorum tenore li-

C quidò noſci poteſt, quòd talis circa ea fuerit intẽtio concedẽtis: vtpote cùm alicui cõcedi tur quòd excommunicari non poſsit. ex hoc enim euidẽter apparet aliis ipſum excõmunicãdi adẽptã eſſe penitus facultatẽ: non ſic autẽ ſi alicui cõferẽdi præbẽdã, ſiue certã, ſiue incertã tribuatur poteſtas, nõ enim tunc eſſe videtur tribuẽtis intentio, vt per hoc ei (ad cui⁹ donationẽ præbẽda ipſa pertinet) confer

conferendi poſsibilitas adimatur:niſi prius A.
ille ſibi notificet,quòd eam velit per huiuſmodi poteſtatem conferre, aut ei collationem interdicat illius,vel poſtquam illi notificauerit talem poteſtatem fore ſibi conceſſam,vacuum decernat,& irritum ſi ſecus de ipſa præſumat. Quia cùm illi non amplior detur poteſtas, quàm ipſe Romanus pontifex habeat in hac parte,ſicut per eam, quam obtinet ipſe Romanus pontifex facultas conferendi beneficium vel præ- B
bendam (niſi ſuam inſinuet voluntatem) alicui non aufertur, ſimiliter & per eam, quæ taliter illi ab ipſo conceditur ei, ad quem ipſius præbendæ ſpectat collatio, priuſquam inſinuet ille ſibi quòd eam velit concedere, vel etiam conferat (ſi fortè vacet) poteſtas non tollitur conferendi, niſi forſan quòd ipſam conferre non poſsit:exprimatur in conceſsione huiuſmodi poteſtatis, tunc enim licet talem conceſsionem C
fortaſsis ignoret,ſua tamē collatio, ſi poſtmodum præbendam ipſam conferat, nihil valet:cùm ſatis ſuper hoc concedentis intentio agnoſcatur,ſicut cùm indulgetur alicui quòd excommunicari non valeat, vt in ſuperioribus eſt præmiſſum. Subiunctum etiam extitit, quòd cùm memorato priori per præfatas literas mandaſſemus, vt memorato

A morato D. præbendam, vel dignitatem ſine cura, quam acceptandam duceret, ſi vacaret tunc, vel quam primo vacare contingeret, in eccleſia prædicta conferret: idem prior prouidendi ei de præbenda, vel dignitate ipſa (niſi poſt acceptationem ipſius) non habebat aliquam poteſtatem. Vnde cùm ſæpedicta præpoſitura fuerit tibi (antequam illam idem D. acceptaret) præfati epiſcopi authoritate collata, huiuſmodi col
B latio talis mandati noſtri prætextu (etiam ſi prius illud epiſcopus ipſe ſciuiſſet) non poterat vacuari. Noſtrum autem in hac parte decretum ad præbendam ſeu dignitatem, quam prædictus D. acceptaret, referri debebat: alioquin ſuper incerto fuiſſet editum, nec aliquem adſtrinxiſſet. Sed éxtitit ex aduerſo reſponſum: quòd etſi præfatus prior iam dicto D. præbendam vel dignitatem huiuſmodi cùm vacaret ante hu-
C iuſmodi acceptationem conferre nequiret, idem tamen D. præbendam vel dignitatem talem licitè poſſet & liberè acceptare: quare prædictus epiſcopus præfatam præpoſituram (cùm non prius eum requiſierit, an acceptare vellet eandem) cuiquam conferre non potuit, quinimo ipſius collatio (cùm idem D. præpoſituram ipſam poſtmodum acceptauerit) irritari debebat, &

conceſsio per iam dictum archipresbyterum ſibi facta debet ſtabilis permanere: Sicut cùm legatur alicui vnus ex ſeruis, quem elegerit, vel optauerit, & hæres ante optionem illius manumittit aliquem, vel alienat ex illis: profectò manumiſsio vel alienatio irritatur, ceditque ille legato, ſi legatarius eum duxerit eligendum. E contra verò pro parte tua propoſitum extitit, quò id in vltimis voluntatibus tenet, nec præmiſſa in legatis futuris, quemadmodum in extantibus habent locum: quia nec etiam ad optandum, ſeu eligendum ex illis, ſicut ex iſtis poteſt terminus aſsignari. Et grauis ineſſet conditio quoddámque incongruum videretur: ſi quando mandaretur alicui de beneficio, quod duceret acceptandum in aliqua prouincia, quàm primo illud vacare contingeret, prouideri: oporteret ipſum in ſingulis beneficiis poſtmodum inibi vacantibus (prorogata non abſque periculo forſitan ipſorum collatione) * requiri. vnde cum ſæpe præfato priori fuiſſet iniunctum, vt dicto D. præbendam vel dignitatem, quam acceptandam duceret, ſi vacaret in eccleſia memorata, vel quàm cito contingeret eam vacare, ſibi authoritate apoſtolica conferret, & ita eidem D. circa futuras, ſiue vacaturas præbendas vel dignitates

A B C

**Vide cle. j. §. ſecus. infrà eod.*

A tes tales ipſius eccleſiæ optio data eſſet,non poterat per hoc memorati epiſcopi in illis, quando vacarent collatio impediri:niſi forſan cùm aliquam ex eis vacare cõtingeret, illam ipſe D. (priuſquam eam conferret epiſcopus) acceptaret: vel etiam niſi ante vacationem alicuius ipſarum vacaturarum ex his primam vel ea omiſſa,ex aliqua cauſa vlteriorem duceret acceptandam: quia taliter acceptatam conferre poſtmodum
B epiſcopus non valeret. Nos itaque tam tuis,quàm pręfati D.rationibus plenius intellectis, quia ſæpe dictam præpoſituram ad te voluimus pertinere,ipſam tibi (habito fratrum noſtrorum conſilio) adiudicare curauimus:ipſi D.ſuper ea perpetuum ſilentium imponentes.

Bonifacius octauus.

Omnis promiſsio, per quam datur via ad beneficia vacatura,eſt reprobata.Ioannes And.

C CAP. II.

DEteſtanda iniquorũ peruerſitas abſtinere neſciens à vetitis,nec gaudere debito modo conceſsis,dignè plerunq; officiũ excitat præſidentis ad ea,quæ iuſta fuerant conſideratione conceſſa(cùm in abuſum ea vergere circunſpicit) diſcretione præuia reuocanda. Sanè licet olim fuerit canonica conſtitutione decretum, quòd ij, qui

promittunt aliquibus de beneficiis eccleſiaſticis, cùm poterunt, vel cùm facultas ſe obtulerit prouidere, promiſsiones ſuas (facultate ſe offerente) debeant adimplere: quia tamen (ſicut experientia docuit) per promiſsiones huiuſmodi, quæ per importunitatem nimiam (per quam non concedenda multoties conceduntur) & per ambitionem improbatam, vt plurimum extorquentur, aperitur via ſub tali palliatione verborum ad promittenda damnabiliter * contra Lateranenſe concilium beneficia vacatura, mortis alienæ votum ingeritur, & eccleſiis, ac prælatis, & perſonis eccleſiaſticis grauamina plurima inferuntur. Nos malis huiuſmodi, & animarum periculis occurrere cupientes, promiſsiones eaſdem, & alias quaſcunque ſub quouis modo, aut forma verborum decætero faciendas, per quas directè vel indirectè aperiri via valeat ad beneficia vacatura, authoritate apoſtolica penitus reprobamus, & omnino viribus vacuamus, decernentes per eas, vel ipſarum aliquam ad prouidendum alicui nullum deinceps quomodolibet obligari.

A B C

** Vide Bar. in l. ſi quis pro eo ff. de ſi deiuſ. & glo. in ca. j. de ſeru. in ordin. faci.*

Idem.

Habens literas apoſtolicæ ſedis ſuper primo beneficio, dignitate, vel præbenda, quod duxerit acceptand

A acceptandum,certum acteptare non poteſt:ſed primum quod vacabit, vel ex cauſa ſecundum, vel vlterius poterit acceptare. Reſeruationes proceſſus,& decreta contra hoc facta non valent. Ioannes Andreas.

CAP. III.

NE captandæ alienæ mortis occaſio ex benignitate gratiarum ſedis apoſtolicæ tribuatur, Declarãdum duximus quòd is, cui ab eadem ſede, vt ei prouideatur de B præbenda,dignitate,vel perſonatu,aut alio beneficio in * aliqua prouincia, diœceſi,vel eccleſia:quem, ſeu quod duxerit acceptandum:certis ſibi ſuper hoc executoribus deputatis gratia noſcitur eſſe facta. Licet in genere primum perſonatum, dignitatem, præbendam,ſeu beneficium in eadem prouincia,diœceſi,vel eccleſia vacaturum. Aut ſecundum, ſeu vlterius (ſi rationabilis cauſa ſubſit) valeat, acceptare. Certum C tamen & expreſſum priuſquam vacet acceptare non poteſt. Quod ſi fecerit,etiam ſi per executores eius ſecundum acceptationem huiuſmodi facta fuerit reſeruatio, inhibitio, variiſque proceſſus, ac ſententiæ promulgatæ:tam acceptatio * ipſa, quàm proceſſus viribus careant,nec aliquam obtineant roboris firmitatem:imò niſi acceptator ille dignitatem,prębendã,perſonatum,

** Ponit hic differentiam inter iſtas præpoſitiones in, et, de, de quare vide Bar. in l. j. §. plures ff. de exerci. Fonta.*

** Vide l. per fundum ff. de ſerui. ruſtic. præd.*

ſeu beneficium taliter acceptatum & reſeruatum per collationem, vel inſtitutionem poſtmodũ factam de vacanti iam adeptus vel ei ius in ipſo fuerit acquiſitũ:per eum, ad quem eiuſdem perſonatus, dignitatis, præbendæ,aut beneficij collatio ſeu prouiſio pertinet (dictis acceptatione,ac executorum proceſsibus inde ſecutis nequaquã obſtantibus)de illo vacanti liberè poterit alij prouideri. A

Idem. B

Sine ſpeciali mandato non inhibet executor generaliter collationem beneficiorum prouinciæ: ſpecialiter verò reſeruat primum,& inhibet vlteriorem non ſine mandato:nec tunc tenet collatio contra facta.h.d.Dominicus.

CAP. IIII.

EXecutor ſuper prouiſione alicuius à ſede apoſtolica,per generales literas in aliqua prouincia deputatus, prælatis, &. aliis, ad quos beneficiorum in eadem prouincia ſpectat collatio, ne ad prouiſionem aliquorum procedant, donec illi, pro quo ſcribitur ſit prouiſum,nõ poteſt generaliter inhibere. Niſi expreſſe in ipſis literis facultas huiuſmodi inhibitionis concedatur, C

Poteſt tamen reſeruationẽ & eiſdẽ inhibitionẽ facere ſpecialẽ de primo:vel (ſi hoc illi ex beneficio competat literarũ)de ſecũdo

A do vel vlteriori beneficio inibi vacaturo eidem clerico cõferendo. Quod autem contra talem reſeruationẽ & inhibitionem ab eo,ad quẽ beneficij reſeruati collatio pertinebat fuerit attentatum,non tenet.

Idem.

Si mandetur capitulo,vt me recipiant in canonicum & præbendam conferant,cum id pertineret ad eos dato executore ad prouidendum,per ſolam præſentationem factam capitulo affecta B *eſt præbenda:& executor(negligente capitulo intra terminum per eum ſtatutum me recipere,& præbendam conferre) non vocato capitulo id exequi poterit. Ioan. And.*

CAP. V.

SI capitulo alicuius eccleſiæ cũ ad ipſum canonicorum receptio, ac præbendarũ collatio pertinebat,vt te in canonicum reciperet,& tibi de præbẽda(ſi tunc vacarett) inibi prouideret,vel cum ſe facultas offer- C ret, ac executori,qui eodem capitulo negligente mandatum apoſtolicum exequatur, directa fuerint ſcripta noſtra. Per ſolam illorum præſentationem capitulo ipſi factam. Abſque alia etiam executoris inſinuatione,inhibitione,ſeu reſeruatione,beneficium,pro quo tibi cõferendo ſcriptum extiterat adeo eſt affectum,quòd de illo alteri facta collatio non obtinet firmitatem,

Imò ſi capitulum intra terminum competentem ſibi ab executore pręfixum mandatum apoſtolicum ei pro te directum, in quantum poterit non duxerit adimplendũ: ex tunc in ipſum executorem poteſtas prouiſionis huiuſmodi transferatur,& executor ipſe canonicatum incontinenti poterit tibi dare,ac præbendam(etiam ſine alia capituli vocatione vel monitione)ſi vacat,vel cum obtulerit ſe facultas. A

Idem. B

Si ſoli ordinario,vel ſoli executori ad compellendum,vel ordinario & tali executori ſit ſcriptum:per præſentationem talis mandati nõ afficitur præbenda,niſi in literis eſſet decretum,aut executor ille inſinuaſſet & interdixiſſet,maximè cum decreto,vel ratione mandati iam eſſet facta receptio ad canonicatum.In his caſibus,vel ipſorũ altero,affecta eſt præbenda,ita quòd collatio alteri facta non tenet.Ioan.And.

CAP. VI. C

SI ſoli ordinario pro te beneficiando executore non dato,vel ordinario & executori (vt eum faciendum, quod mandatur compellat).Aut ſoli executori(vt tibi faciat de canonicatu & præbenda,vel alio beneficio in certa eccleſia,diœceſi,ſeu prouincia prouideri) mandatum apoſtolicum ſit directum:per talis præſentationem mandati ordi

A ordinario ipſi factam, licet ſi contra faciat puniendus exiſtat, ei tamen poteſtas ſic nõ adimitur conferendi, quin teneat alteri facta collatio ab eodem: Niſi nos in gratia tibi facta decreuiſſemus irritum & inane quod fieret contra ipſam. Aut executor huiuſmodi ordinario ſuam inſinuans poteſtatem, ne alteri conferret beneficium (de quo tibi eſt ſecundum tenorem huiuſmodi mandati apoſtolici prouidendum) B interdixiſſet eidem: præſertim cum interpoſitione decreti. Vel niſi tu iuxta dictum mandatum eſſes in canonicum iam receptus, tunc enim præbendæ collatio alteri facta firmitatem aliquam non haberet.

Idem.

Si tres expectantes ſunt in vna eccleſia, vnus authoritate Martini, alter authoritate B*oniſacij, tertius eiuſdem authoritate cum prærogatiua vt præferatur omnibus receptis non authoritate* C *Boniſacij: præbendas hi conſequentur hoc ordine, quia primam habebit ſecundus, ſecundam tertius, tertiam primus: quod probatur argumento legali. Ioan. And.*

CAP. VII.

AVthoritate Martini papæ prædeceſſoris noſtri, quodam ad præbendã primo in Parmenſi eccleſia vacaturam nulli alij de iure debitam in eiuſdem eccleſiæ ca-

nonicum recepto,& alio à nobis in eadem A
eccleſia ſimilem*gratiam adepto ſecundo,
tertius deinde authoritate noſtra in ipſa
Parmenſi eccleſia in canonicum,& in fra-
trem recipitur cum prærogatiua gratiæ,
quòd omnibus prædeceſſorum noſtrorum
authoritate,non autem noſtra receptis in
aſſecutione præbẽdæ debeat anteferri:poſt
hæc autem quædam vacauit præbenda in
eccleſia memorata,quæritur quis eorũ al-
teri præferatur,& ſecundum quem ordinẽ B
præbendas aſſequi debeant tres prædicti?

Aliàs ſimiliter.

Cum igitur ex tenore * gratiæ,tertio à
nobis conceſſæ appareat euidenter nos vo-
luiſſe,primo tertium,& ſecundum tertio,
anteferri:decernimus,quòd primam ſecu-
dus,ſecundam, tertius, & tertiam primus
debet obtinere præbendam: aliàs forma
mandati minime ſeruaretur.Licet enim ex
perſona ſua,ſecundus primam obtinere nõ
poſſet:ex perſona tamen tertij,qui primum C
ſuperat,illam habet.Sicut contingit in ſuc-
ceſsione illius,qui ab inteſtato relictis pa-
tre(in adoptiua familia conſtituto) matre
atque fratre decedit,in qua ſucceſsione pa-
ter ex ſe matrem excludit:ſed quoniam ta-
lem patrẽ agnatus,materq; vincit agnatũ,
mater patri nõ ex ſemetipſa,ſed agnati per
ſona)in ſucceſsione huiuſmodi antefertur.

Mens & tenor gratiæ eſt obſeruandus. ad hoc de præben.cui de nõ. ſupra eod.lib.

Idem

A Idem.

Reuocatoria gratiarum includit receptos in canonicos præbendam diſtinctam expectantes: etiam ſi percipiebant diſtributiones quotidianas, ſecus ſi præbendam diſtinctam non expectant, ſed augmentum portionis. Includit habentes ius ad vacaturam, ſi nondum eſt deuentum ad collationem. h. d. ſecundum Dominicum.

CAP. VIII.

B QVoniam ex conſtitutione noſtra, per quam paulo poſt promotionem noſtram ad ſummi pōtificatus apicem omnes collationes, prouiſiones, reſeruationes, & conceſsiones, ſuper canonicatibus, dignitatibus, perſonatibus, præbendis, officiis, portionibus, præſtimoniis, eccleſiis parœcialibus, ruralibus, & aliis quibuſcunque beneficiis eccleſiaſticis vacaturis, quocunque nomine cenſerentur, ac etiam ſuper canonicatibus ſub expectatione digni- C tatum, pel aliorum quorumcunque beneficiorum (in quibus ius non eſſet quæſitum in re, licet ad rem) à felicis recordationis Nicolao pap. iiij. & Celeſtino v. prædeceſſoribus noſtris factas, ſiue conceſſas authoritate apoſtolica in fratrum noſtrorum præſentia omnino caſſauimus, irritauimus, & vacuauimus, caſſas irritas & vacuas nunciauimus, & nullius fore decreuimus firmit

mitatis:multæ dubitationes inſurgunt,(vt vnde præfatæ conſtitutionis reuocatoriæ proceſsit editio,interpretatio eius quoque procedat. Præſenti declarandum duximus ſanctione,quòd in illis(qui editionis tempore ſupradictæ vltra ſtatutum numerum erant per eoſdem prædeceſſores canonici ſub expectatione præbendarum, vel etiam portionum) eadem conſtitutio locum habet.Si autem huiuſmodi recepti vltra numerum diſtributiones,& alia,vt canonici de numero exiſtentes, ſic tempore dictæ reuocationis habebant,quòd per ceſſionem vel deceſſum illorum,qui erant intra numerum ex vigore prioris gratiæ,nil amplius aſſequi expectabant,niſi diſtributionum,ſeu partium ſuarum augmentum (cum forſan eſſet eccleſia,in qua canonicorum, non autem portionum numerus,vel præbendarum diſtinctio habebatur)quantoque inter pauciores,cuiuſuis eccleſiæ diuiduntur prouẽtus,tanto maiores fieri poſſunt ſingulorum percipientium portiones: ad iſtos vel eos,qui per literas facultatis dictorum prædeceſſorum noſtrorum in aliquarũ eccleſiarũ canonicos erãt recepti(licet præbendas vel alia beneficia expectarent)conſtitutionem certum eſt nõ extendi præfatam. In illis verò,qui vltra numerũ autho

A B C

A authoritate præfata in aliquarum eccleſiarum canonicos iam recepti,quantũ ad capitulum,& ad chorum,ac diſtributionum perceptionem quotidianarum plenitudinem iuris canonici tunc habebant,ſed in eis dignitates, perſonatus,præbendas,portiones, vel alia beneficia,quæ dantur tantum exiſtentibus de numero, expectabant: conſtitutionem præfatam locũ habere(ratione huiuſmodi expectationis)dubiũ non B exiſtit. Sane in iis,qui ſuper canonicatibus præbendis & dignitatibus, parœcialibus, vel aliis eccleſiis,ſeu beneficiis quibuſcunque à dictis prædeceſſoribus noſtris literas impetrauerunt,etiam ſi per executores illorum factæ fuerint reſeruationes,decreti interpoſitiones variíque proceſſus, & etiam ſi eadem beneficia tunc vacabant,& per impetrantes petitum fuerat ab executoribus,quòd eis illa conferrent,nõ tamen C ipſorum beneficiorum vacantium collationes,tunc temporis erant factæ:locum habet conſtitutio ſupradicta,vt omnes huiuſmodi gratiæ(quarum ratione tunc nõ erat ad collationem proceſſum,& ſic per conſequens ius in re non fuerat ipſis impetrantibus acquiſitum) intelligantur penitus reuocatæ.

Ne

Ne ſede vacante aliquid innouetur TIT. VIII. A

Bonifacius octauus.

Collatione communiter ad epiſcopum & capitulum pertinente, vno ipſorum effecto inhabili, alter confert.h.d.vſque ad §. Cum verò. ſecundum Dominicum.

CAP. I.

** Illud dicitur cõmuniter pertinere: quãdo æquale ius quælibet pars habet in actu.*

SI AD epiſcopum,& capitulum communiter pertineat * collatio præbendarum: mortuo epiſcopo, vel à beneficiorum collatione ſuſpenſo, poterit capitulum vacantes conferre præbendas: Etiam ſi epiſcopus intereſſe habeat in collatione huiuſmodi vt prelatus. Idem poterit epiſcopus ſi capitulum ab ipſa collatione ſuſpendi contingat, vel ſingulariter omnes de capitulo maioris excommunicationis vinculo innodari. B

Collatione ſpectante ad epiſcopum de conſilio, vel aſſenſu capituli, illo exiſtente inhabili (niſi ſit in mora) non confert capitulum.h.d. C

Cum verò ad ſolum epiſcopũ præbendarum ſpectat collatio: cum conſilio ſui capituli vel aſſenſu: defuncto epiſcopo vel ſuſpenſo (niſi epiſcopus in petenda relaxatione ſuſpenſionis huiuſmodi ſit in mora) capitulum ſe nõ poteſt intromittere de eiſdẽ.

Hab

A *Habens conferre eum conſilio epiſcopi,ſine illo conferet, morte & remota abſentia interuenien-te.h.d. Dominicus.*

Vbi verò de ſpeciali alicuius eccleſiæ cõ-ſuetudine vel ſtatuto,beneficiorum colla-tio ad aliquem cum conſilio epiſcopi no-ſcitur pertinere:ſublato epiſcopo de me-dio,(cum conſilium nequeat tunc peti ab eo)non erit propter hoc vacantis beneficij collatio differenda:nec etiam ſi egerit in

B remotis,ita quòd non poſsit ipſius præſen-tia in breui haberi.Quia in petendo vel ex-pectando eius conſilio,poſſet vacanti be-neficio periculum imminere.

De rebus eccleſiæ non alienandis

TITVLVS IX.

Innocentius quartus.

Perpetua alienatio facta de rebus eccleſiæ va-cantis non præcedente tractatu; & ſine iuſta

C *cauſa non valet.Ioan.And.*

CAP. I.

DVDVM:& infrà. Dictus verò archidiaconus ex aduerſo re-ſpondit,illas decimas illi eccle-ſiæ reſtitui non debere: profe-rens in medium ordinationem quandam epiſcopi Dulmen.de conſenſu capituli ſui factam,inter alia continentem,quòd idem epiſca

epiſcopus attendens prouentus archidiaconatus Dulmeñ. adeo fore tenues,& exiles, quòd non ſufficiebant ad eius onera * ſupportanda: præfatas decimas archidiaconatui memorato conceſsit:& infra. Quia verò in cõceſsione huiuſmodi prædicta ecclesia (cum vacaret) legitimo caruit defenſore, qui ſibi prius ab eodem epiſcopo debuerat deputari. Quia etiam tractatus ſolennis & diligens, qui in talibus conceſſionibus perpetuis,& alienationibus rerum ecclesiaſticarum exigitur, non fuit habitus in eadem: ordinationem & conceſsionem ipſam (præſertim cùm euidens neceſsitas quare fieri deberet, vel vtilitas nõ ſubeſſet) de fratrum noſtrorum conſilio decernimus nõ valere: dictas decimas ipſi eccleſiæ tanquam pertinentes ad eam ſententialiter adiudicare curantes. A B

** Vide c. ad audiẽtiam. de eccle. ædi. x. q. iij. vnio. aliàs regularis ſoli principi licet. ix. q. iij. nemo. ff. de euic. Lucius.*

Gregorius x. in concilio generali Lugduneñ. C

Primò prohibet ſubmiſsionem eccleſiarum ſuorum immobilium bonorum vel iurium fieri laicis abſque conſenſu capituli & licentia papæ. Secundò caſſat contractus quacunque firmitate vallatos, contra hoc decætero faciendos. Tertiò punit prælatos contra facientes,& clericos non contradicentes,& laicos, qui ipſos prælatos ad hoc compulerunt vel compellent. Quartò præcipit laicos

A *laicos per tales contractus:eo caſu,quo valent vltra debitum non vſurpare : & pœnam apponit. hoc dicit.Ioan.And.* CAP. II.

HOc conſultiſsimo prohibemus edicto vniuerſos & ſingulos prælatos eccleſias ſibi commiſſas, bona immobilia, ſeu iura * ipſarum laicis ſubmittere,ſubiicere, ſeu ſupponere abſque capituli ſui conſenſu & apoſtolicæ ſedis licentia ſpeciali. Non concedendo bona ipſa vel iura in emphyteuſim,ſeu aliàs alienãdo in forma, & caſibus à iure permiſsis:ſed cõſtituẽdo,vel recognoſcẽdo ſeu profitẽdo ab illis ea tãquàm à ſuperioribus ſe tenere : ſeu ab ipſis eadẽ aduocando,prout in quibuſdam partibus vulgariter dicitur,auoher, vel ipſos patronos, vel aduocatos eccleſiarum, ſeu bonorum ipſarum perpetuo,aut ad tempus non modicum ſtatuendo. Contractus autem omnes etiam iuramenti pœnæ, vel alterius cuiuslibet firmitatis adiectione vallatos (quos de talibus alienationibus ſine huiuſmodi licentia & conſenſu contigerit celebrari) & quicquid ex eis ſecutũ fuerit, decernimus adeò viribus omnino carere, vt nec ius aliquod tribuant, nec præſcribendi etiam cauſam parent. Et nihilominus prælatos, qui ſecus fecerint ipſo facto ab officio & adminiſtratione, clericos etiam

B, C (marginal letters)

* *Vide Barto. in ij.colla.C. vbi in rẽ acti.p.l.ſi aliena.ff. de vſuca. Fon.*

qui ſcientes contra inhibitionem prædi- A
ctam aliquid eſſe præſumptum id ſuperiori denunciare neglexerint: à perceptione beneficiorum, quæ in eccleſia obtinent ſic grauata, triennio ſtatuimus eſſe ſuſpenſos. Laici verò, qui prælatos vel capitula eccleſiarum, ſeu alias perſonas eccleſiaſticas ad ſubmiſsiones huiuſmodi faciendas, hactenus compulerunt, niſi poſt competentem monitionem (remiſſa ſubmiſsione, quam per vim vel metum exe- B
gerant) eccleſias, & bona eccleſiaſtica eis ſubmiſſa taliter in ſua libertate dimittant.

Illi verò, qui decætero prælatos, vel perſonas eaſdem ad talia facienda compulerint (cuiuſcunque ſint conditionis, aut ſtatus) excommunicationis ſint ſententia innodati. Ex contractibus prætereà ſuper præmiſsis (huiuſmodi licentia & conſenſu interuenientibus) hactenus initis, vel quos in futurum iniri contigerit, ſeu occa- C
ſione illorum: laici vltra id, quod ex natura contractuum ipſorum, vel adhibita in illis lege permittitur, aliquid non vſurpent. Qui verò ſecus egerint: (niſi legitimè moniti ab huiuſmodi vſurpatione deſtiterint, reſtituendo etiam ea, quæ taliter vſurparunt) eoipſo ſententiam excommunicationis incurrant: & ex tunc ad ſup-

ponend

A ponendum terram ipſorum (ſi opus fuerit) eccleſiaſtico interdicto liberè procedatur.

De rerum permutatione

TIT. X.

Bonifacius octauus Biterẽ.epiſcopo.

Non obſtantibus expectationibus beneficiorum permutatio fieri poteſt. Ioan. And.

CAP. VNICVM.

B LICET in tua diœceſi aliqui authoritate apoſtolica beneficia proximo vacatura expectent: illos tamen qui ſecũdum formam iuris ſua beneficia in eadem diœceſi ad tuã collationem ſpectantia permutare volentes, liberè ac ſine fraude in manibus tuis ipſa reſignant: Nolumus occaſione præmiſſa (æquitatem præferentes in hac parte rigori) circa faciẽdam permutationem beneficiorum huiuſmodi (quæ aliàs minimè reſignaſſent) vllatenus impediri.

C

De teſtamentis & vltimis voluntatibus TIT. XI.

Bonifacius octauus.

In fideicommiſſariis ſubſtitutionibus locum habet quartarum deductio: in directis non. Et ſubſtitutiones interpretari debemus directas, dummodo conueniant verbis & perſonis inſtitutis. Ioan. And.

CAP. I. A

SI PATER filium & filiam habens impuberes, & vxorem, filiam in re certa, filium verò in cæteris bonis ſuis vniuerſalem hæredem inſtituit, & vxori aliqua in ſuo teſtamento legauit, adiiciens, vt ſi decederet filia ſine liberis, eidē filio, & ſi ipſe abſque liberis obiret filius, præfatæ filię moreretur: Chriſti pauperes inſtituēdo hæredes, ſi vtrumque ſine liberis mori contingeret B filiorum. Teſtatore mortuo, ac deinde filio ſubſequenter, & filia (ſuperſtite matre) defunctis ante tempora pubertatis. Abſque deductione Trebellianicæ, ſiue partis, iure naturæ debitæ faciēda, ipſis pauperibus bona omnia deferuntur. Præmiſſæ nanque ſubſtitutiones factæ de filio ad filiā, & econtra, & de illis ad pauperes: directè debēt intelligi pupillares. Cùm in ſubſtitutionibus ſemper ſit interpretatio facienda (dummodo, ſicut in caſu propoſito, earum verbis & C perſonis conueniat inſtitutis) vt ſubſtitutio directa intelligatur potius quàm obliqua: quanquam directa interdum ad fideicommiſſum ex cauſa trahatur. Licet autem filius teſtamento ſuo matrem portione iure naturæ debita priuare non poſſit: pater tamen in teſtamento, quod filio

impub-

A impuberi facit, poteſt: nam teſtamentum huiuſmodi pupillare paternum, vel pater pars potius eſt cenſendum.

Idem.

Superior habet conſentire religioſis deputatis executoribus.h.d.ſecundum Zen.

CAP. II.

Religioſus executor ab aliquo in ſua voluntate vltima deputatus, non poteſt (cum velle vel nolle non habeat) huiuſ-
B modi officium ſuſcipere, vel exequi: niſi à ſuperiore ſuo petita ſuper hoc licentia & obtenta.

Pluribus executoribus datis, vno mortuo, vel in remotis exiſtente, vel exequi nolente, vnus officium executionis exercebit, ne impediatur teſtatoris voluntas: niſi aliud per teſtatorem diſponetur.h d.ſecundum Zen.

Sanè pluribus à teſtatore ſimpliciter executoribus deputatis: vno eorum mortuo,
C vel in remotis agente, aut id exequi fortè nolente. Ne voluntatem teſtatoris impediri, vel nimiũ differri contingat: poterit alius (niſi teſtator aliud expreſſerit) officiũ executionis iniunctæ liberè adimplere.

De ſepulturis Tit.xij.

Bonifacius octauus.

Hic prohibetur pactum de ſepultura eligẽda.

Non obſtante pacto de ſepultura eligenda, vel electa nō mutanda: ſepeliendus eſt quis vbi aliàs erat de iure ſepeliendus: & aliàs ſepultus cum omnibus ſepulturæ obuentibus reſtituendus eſt, aliàs pœna incurritur hîc contenta. hoc dicit ſecundum Zen. A

CAP. I.

ANIMARVM periculis & ſcandalis quæ frequenter ex his proueniunt obuiare volentes, vniuerſis religioſis & ſecularibus clericis cuiuſcunque ſtatus, vel cōditionis exiſtant, * in virtute ſanctæ obedientiæ, ac ſub interminatione maledictionis æternæ, diſtrictiſsimè prohibemus: ne aliquos ad vouendum, iurandum, vel fide interpoſita, ſeu aliàs promittendum inducent, vt apud eorum eccleſias ſepulturam eligant, vel iam electā vlterius non immutent. Nos enim (ſi ſecus actum fuerit) electionem talem decernimus nullius penitus exiſtere firmitatis. Statuentes, vt ij, qui ſic elegerint, nec apud ſic electas eccleſias vllatenus ſepeliri, nec alibi (ne contra votum, iuramentum aut promiſſum huiuſmodi à ſe factum materiam habeant veniendi) poſsint eligere ſepulturam: ſed contradictione quacunque ceſſante ſepeliantur omnino apud illas eccleſias, apud quas ſepeliendi de iure fuiſſent B C

**Vide c. ij. de ma. et ob. vij. q. ij. ſciēdum. & Bal. ī l. j. C. de ſacr. ſanc. eccl.*

A ſent, ſi aliàs ſepultura non electa forſitan deceſsiſſent. Si verò iidem religioſi, vel clerici prædictos in ſuis eccleſiis vel cœmeteriis præſumpſerint ſepelire: ad reſtitutionem, tam ſepultorum corporum (ſi petantur) quàm etiam omnium, quæ occaſione ſepulturæ illorum peruenerint quomodolibet ad eoſdem, intra decendium integraliter faciendam ipſos obligatos eſſe cenſemus. Quam niſi fecerint, eccleſiæ B ipſæ, apud quas ſepulti fuerint, necnon & cœmeteria earundem, ex tunc eo ipſo ſint, & tamdiu maneant eccleſiaſtico ſuppoſita interdicto, donec ab eis facta fuerit reſtitutio plenaria omnium prædictorum.

Idem.

Eccleſiæ dimiſſæ non debetur canonica portio, ſed parœciali: & pluribus ſi ſunt plures.

CAP. II.

C CVm quis, cuius maiores ſunt ſoliti ab antiquo in aliqua eccleſia ſepeliri, ea dimiſſa eligit alibi ſepulturam: canonica portio dimiſſæ non debetur eccleſiæ, ſed illi duntaxat, in qua ille officia conſueuit audire diuina, & eccleſiaſtica recipere ſacramenta. Cùm ab eo, qui duo habet domicilia ſe collocans æqualiter in vtroque, in loco tertio eligitur ſepultura: domici-

Vide Bar. in l. hoc articulo.ff.de hæ. inſti. Ange. de ag. ſucceſ. §. proximus. Fonta.

liorum eccleſiæ habebunt inter ſe* diuidere canonicam portionem. A

In loco etiam minus religioſo, poteſt noua eligi ſepultura. h.d. ſecundum Zen.

Si quis antiqua dimiſſa nouam (etiam in loco minus religioſo) elegerit ſepulturam, electionem huiuſmodi (licet iura ſuper hoc videantur eſſe diuerſa) nequaquam volumus impugnari.

Idem.

Translatio perſonæ ad certum locum facta ad tempus, eccleſiæ ius ſepulturæ non aufert. hoc dicit ſecundum Zen. B

CAP. III.

IS, qui habens domicilium in ciuitate vel caſtrò, quandoque ad villam ruralem ſe transfert recreationis cauſa, vel vt ruralia exerceat in eadem: ſi non electa ſepultura decedat ibidem, non in eccleſia dictæ villæ, ſed in ſua parœciali, vel in ea potius, in qua maiorum ipſius ab antiquo ſepultura extitit, ſepeliri debebit. Dummodo abſque periculo, ad ipſam valeat deportari. C

Mulier mortua, quæ pluribus nupſit, cum viro vltimo ſepelitur. hoc dicit.

Mulier autem, quæ plures viros habuit ſucceſsiuè, ſi ſepulturam non eligat, eſt cum viro vltimo, cuius domicilium retinet & honorem, tumulanda.

Idem

A Idem in eodem.

Ex conſuetudine poteſt pater impuberi eligere ſepulturam, pubes autem eligit per ſeipſum. & hoc dicit ſecundum Zen. quò ad titulum: ſed non quò ad textum. vnde poſſet addi: Et pro anima non legat, ſine aſſenſu patris bona non caſtrenſia.

Domini. CAP. IIII.

LIcet pater minores filios qui nequeunt antequam ad annos pubertatis perueniant eligere ſepulturã, poſsit (ſi cõſuetudo B terræ id habeat) quò voluerit ſepelire: hoc tamen non poteſt, vbi conſuetudo huiuſmodi nõ habetur, ſed ſunt cum ſuis maioribus, vel in parœciali eccleſia tumulandi. Quamuis autẽ filiusfamiliàs abſque patris aſſenſu, ſibi poſsit liberè eligere ſepulturã, pro anima tamen ſua * præter ipſius aſſenſum (niſi peculiũ caſtrẽſe, aut quaſi caſtrenſe habeat) aliquid iudicare non poteſt.

**Vide Bart. in l. qui in poteſtate. ff. de teſta. Font.*

Idem in eodem.

C *Religioſi, niſi multum remoti à monaſterio, nequeunt alibi eligere ſepulturam. h. d. ſecundum intellectum Zen.* CAP. V.

REligioſi, niſi à propriis monaſteriis adeo forſitan ſint remoti, quòd ad ea cùm moriuntur commodè portari nõ poſſint, nequeunt (cùm velle vel nolle non habeant) ſibi eligere ſepulturã: ſed ſunt apud ſua monaſteria tumulandi.

A ea portione percipere valeant, qua veteres eos contingunt,ad illas noualium decimas (quas tempore illo,quo impetratũ vel obtentum extitit hoc indultum alij *poſsidebant,cum de hoc in ipſo mentio nulla fiat) nullatenus ſe extendit:nec ad alias etiã,niſi in his tantum locis,vbi veteres tunc(quando dictum indultum impetratum fuit) ipſi impetratores habebãt, & pro ea ſolummodo portione, qua ipſi tempore impetrationis huiuſmodi percipiebant antiquas. B

* *Vide l. impuberi. ff. de admi.tut.*

Priuilegium decimarum noualium limitatum ad menſuram antiquarum,non poteſt vltra dimidiam includere. fallit in Ciſtercienſibus & Cartuſienſibus hoc dicit.

Statuimus præterea, quod idem indultum obtentum, ab iis, qui tempore impetrationis totaliter veteres percipiebant decimas, vt vltra medietatem decimarum noualium nullatenus extendatur: quia nõ C eſt veriſimile, ſi tunc de plena & integra perceptione veterum fuiſſet expreſſum, quod apoſtolica ſedes pariter,& ſimiliter noualium decimas,in tam graue parœcialium eccleſiarum diſpendium indulſiſſet, quódque ratione talis indulti ſiue impetrati iam, ſiue impetrandi deinceps, non poſsit in noualibus (quæ ammodo fient) vindicari & acquiri vel percipi, plus quàm

mediet

A *in feudum, non poſſunt ipſis religioſis concedi, ſine diœceſanorum conſenſu. hoc dicit. Domi.*

Sanè quamuis fortè à religioſis exemptis & aliis fiant infeudationes de decimis detentis à laicis, & iidem laici, quòd illas ab ipſis religioſis in feudum teneant recognoſcant: non tamen licet religioſis eiſdem poſt talem infeudationem, vel recognitionem ſic de facto præſumptam huiuſmodi decimas de manibus laicorum ipſorum
B acquirere, vel recipere abſque diœceſanorum epiſcoporum aſſenſu. Illas autem decimas intelligimus poſſe taliter à religioſis de manibus laicorum recipi vel acquiri, quæ ante Lateranen. concilium ipſis laicis in feudum perpetuo fuere conceſſæ.

Diœceſani compellunt religioſos exemptos ſoluere decimas parœcialibus eccleſiis, ſi non agatur de rebus exemptis. hoc dicit. Domi.

Diœceſani verò parœcialium eccleſia-
C rum, ad requiſitionem rectorum earundem, de ipſis religioſis ſuper decimis, quas habent vel eos habere continget, quæ quidem aliàs ad ipſas ſpectauerunt eccleſias (niſi de rebus exemptis agatur) exhibeant iuſtitiæ complementum.

Religioſi etiam exempti, de poſſeſſionibus acquiſitis, & acquirendis eccleſiis parœcialibus ſoluere debent decimas, ſi priuilegiati non ſunt. hoc dicit

dicit.Domi. A

Cæterùm iidem religioſi, tam exempti, quàm non exempti de terris & poſſeſsionibus acquiſitis hactenus & ammodo acquirendis decimas integre ſoluant illis eccleſiis, quibus eædem poſſeſsiones & terræ prius fuerant decimales, niſi ſuper hoc ſpeciali iure vel priuilegio ſint muniti.

Ex donatione laicorum habentes decimas antiquas, nouales ſuperuenientes, in eodem loco non percipiunt. hoc dicit. Domi. B

Nec pro eo, quod forte in aliquibus parœciis omnes maiores decimas, ſeu partem illarum acquirunt de manibus laicorum, poſſunt pro eadem vel ſimili portione (ſi de nouo poſtmodum fiant noualia) in eiſdem petere, vel percipere noualium decimas eorundẽ: niſi alia rationabilis, per quam hoc facere valeant, cauſa ſubſit.

De regularibus & tranſeuntibus ad religionem C

TIT. XIIII.

Innocentius quartus.

Si minor xiiij. an. ingreditur religionem, in xv. anno liber exit: niſi in ipſo xv. anno profeſſionem fecerit, vel habitum profeſſorum receperit, vel expreſſe ratam habuerit profeſſionem prius à ſe factam. Si autem per totum xv. annum pertacit

A uit habitum, vbi non eſt diſtinctus: intelligitur profeſſus, niſi tanta ſit indiſtinctio, quod viuentes cum eis ſimili habitu induantur. Si maior xiiij. annis ingreditur: ſi portat habitum per annum, quantumcunque ſit indiſtinctus, intelligitur profeſſus. Ioan. And.

CAP. I.

Is, QVI monaſterium ante xiiij. annum, vt monachus efficiatur, ingreditur: niſi eo completo B profeſsionem faciat in ſequenti, vel habitum religionis ſuſcipiat, qui dari profitentibus conſueuit, ſeu profeſsionem à ſe prius factam ratam expreſſe habeat: libere poteſt intra ſequentem annum, ad ſeculum remeare. Quod ſi per totum ſequentem annum in monaſterio permanſerit, vbi profeſſorum & nouiciorum ſunt habitus indiſtincti, profeſsionem per hoc feciſſe, vel ſi quam prius fecerat ratam ha- C buiſſe videtur: niſi tanta indiſtinctio ibi habitus habeatur, quòd & profeſsi & nouicij, ac etiam alij communem vitam cum eis ducentes ſimili penitus habitu induantur. Qui verò poſt quartumdecimum annum habitum religionis aſſumpſerit: ſi per annum * illum geſtauerit, ex tunc religionem aſſumptam præſumitur veraciter eſſe profeſſus; vbi profeſsi à nouiciis

Continuum, ſcilicet, per

uiciis diſsimilitudine habitus minimè di- **A**
ſtinguuntur, etiam ſi alij degentes cum eis ſimilibus veſtibus coutãtur: quoniam cum iam hic ad diſcretionis annos peruenerit, quid agat agnoſcit: & ideo ſuſceptum diſcretionis tempore ordinem (poſtquam hunc anni probauerit ſpacio) intelligitur firmiter approbaſſe. Secus autem in illo, qui ante diſcretionis annos habitum induit regularem: cum eorum, quæ tunc agit plenum non habeat intellectum. **B**

not. in rubri. ff. de diu. & tẽpora præſcri. Item de præpoſitione per, vide continuationẽ l. vrbana familia. ff. de verbo. & re. ſignifica. §. pernoctare. Font.

Hic declarat, qui ſunt habitus diſtincti. h.d.

Diſtinctos quoque, ſeu diſsimiles intelligimus eſſe habitus, ſiue nouiciis, ſiue profeſsis diſsimiles veſtes dentur: ſiue benedicantur, cum profitentibus conceduntur: ſiue etiam aliquid aliud fiat, per quod nouiciorum à profeſſorum habitu diſcernatur.

Alexander quartus fratribus prædicatoribus & minoribus.

Prædicatores & minores intra annum probationis quenquam ad ſui ordinis profeſsionem recipere non poſſunt: quod ſi fecerint, receptus alligatus non eſt eorum ordini, & ipſi à receptione profeſsionis aliorum ſunt ſuſpenſi, & puniendi pœna, quæ pro grauioribus culpis eis conſueuit infligi. Ioan. And. **C**

CAP. II.

NOn ſolum: & infra. Licet zelum animarum habentes eas lucrari domino ſolic

A ſolicite cupiatis, quia tamen decet & expedit, vt conſcientiæ puritati non deſit iudicium rationis, ne vnde ſpiritualis profectus quæritur, ſalutis diſpendium ſubſequatur:

Vobis de fratrum noſtrorum conſilio in virtute obedientiæ, & ſub pœna excommunicationis authoritate præſentium diſtrictius inhibemus, ne ante annum probationis elapſum (qui eſt maximè in ſubſidium fragilitatis humanę regulariter inſtitutus)
B quenquam ad profeſsionem veſtri ordinis, ſeu renunciationem in ſeculo faciendam recipere, nec inſtitutum intra huiuſmodi annum aliquatenus impedire, quo minus intra ipſum ad aliam religionem, quam maluerit, tranſeat: vel (niſi maior tamen quatuordecim annis exiſtens, profeſſus ſit tacite, vel expreſſe, aut euidenter conſtet illum vitam voluiſſe mutare: quod tamen non præſumitur, niſi clara probatione, vel
C competentibus indiciis oſtendatur) omnino ad ſeculum redeat, ſicut de ſua voluntate proceſſerit, præſumatis. Quòd ſi forte contra hanc noſtram prohibitionem, quenquàm recipere præſumpſeritis, decernimus eum (qui taliter receptus fuerit) nullatenus veſtro eſſe ordini alligatum, vóſque à receptione quorumlibet ad profeſsionem eiuſdem ordinis fore ipſo facto ſuſpenſos,

& inſuper pœnæ ſubiiciendos, quæ fratri- A bus ipſius ordinis pro culpis infligi grauioribus conſueuit.

Bonifacius octauus.

Decretalis, Non ſolum, extenditur ad omnes mendicantes: in aliis verò profeſsio expreſſa religioni, cui fit: tacita autem generaliter obligat intra annum. hoc dicit ſecundum Zen.

CAP. III.

Conſtitutionem Innocentianam, quæ prohibet conuerſorum profeſsionem B recipi ante annum probationis elapſam: piæ memoriæ Alexand. papa iiij. prædeceſſor noſter ad fratrum prædicatorum & minorum ordines duntaxat declarauit extendi. Vnde nos pari ſimilitudine rationis inducti, declarationem eandem ad aliorum mendicantium ordines prorogamus. In aliis autem religionibus profeſsio expreſſe vel tacite fieri poteſt licite intra annũ. Sed expreſſe emiſſa (etiam ſeculari habitu non C mutato) illi religioni * præciſe obligat, quam profitens eſt profeſſus. Tacite verò facta intra probationis annum per ſuſceptionem habitus (qui profitentibus tãtum datur) non illi ſpecialiter, cuius habitus eſt ſuſceptus, ſed generaliter religioni alicui recipientem obligat, ſi ętatis aptæ ſit: ſi ſciens & volunrarius ac triduo perſeueret.

*Vide l. precibus. C. de impu. & ali. ſubſtitu.

Idem

A Idem Pariſieñ. capitulo.

Beneficium ingredientis religionem intra annum probationis (exceptis caſibus hic expreßis) non eſt alteri conferendum: interim tamen debebit per alium beneficio deſeruiri, aßignata eidem ſubſtituto congrua portione, vnde viuere poßit. hoc dicit. Ioannes de Fan.

CAP. IIII.

BEneficium illius, qui religionem ingreditur, non eſt intra probationis annum B alicui conferendum: Niſi ad id ipſius accedat aſſenſus, aut conſtet, quòd vitam voluerit abſolute mutare, vel profeſsionem expreſſam fecerit, ſeu ſcienter habitum receperit profeſſorum. Sed interim eidem beneficio per alium deſeruiri debebit, aſsignata ſibi congrua de ipſius prouentibus portione.

Idem.

Secundum votum ſolenne religionis, derogat C priori ſimplici. hoc dicit. Ioannes de Fan.

CAP. V.

QVi poſt votum à ſe de certa religione intranda emiſſum, religionem aliam etiam laxiorem ingreditur & profitetur in ipſa: poteſt (voto non obſtante priori, cui tanquam ſimplici, per ſecundum ſolennē noſcitur derogatū) manere licite in eadē. Pro voto tamē nō cōpleto,

erit eidem pœnitentia imponenda. A

Idem.

Vacante monaſterio conuentus, nouum recipit monachum, ſi communiter ad abbatem, & eos ſpectat: ſi ad abbatem ſolum, ſecus. hoc dicit Dominicus. CAP. VI.

SI ad ſolum abbatem pertineat creatio monachorum: eo defuncto nequibit nouus monachus à conuentu creari. Aliàs poterit, ſi eorum creatio ſpectat inſimul ad vtrumque. B

De voto & voti redemptione

TIT. XV.

Bonifacius.viij.Bitereñ.epiſcopo.

Votum ſolennizatum per ſuſceptionem ſacri ordinis, vel per profeſsionem factam, alicui de religionibus per ſedem apoſtolicam approbatis, dirimit matrimonium, poſt contractum: aliàs ſolum impedit, & non dirimit. hoc dicit ſecundum Zen. CAP. VNICVM. C

QVOD votum debeat dici ſolenne, ac ad dirimendum matrimonium efficax, nos conſulere voluiſti. Nos igitur attendentes, quod voti ſolennitas ex ſola conſtitutione eccleſiæ eſt inuenta: matrimonij verò vinculum ab ipſo eccleſiæ capite rerum omnium conditore ipſum in paradiſo, & in ſtatu

A ſtatu innocentiæ inſtituente vnionem & indiſſolubilitatem acceperit: Præſentis declarandum duximus oraculo ſanctionis, illud ſolum votum debere dici ſolenne, quantum ad poſt contractum matrimoniũ dirimendum, quod ſolennizatum fuerit, per ſuſceptionem ſacri ordinis. Aut per profeſsionem expreſſam vel tacitam factã alicui, de religionibus per ſedem apoſtolicam approbatis. Reliqua verò vota etſi quã B doque matrimonium impediant contrahendum: & quanto manifeſtius ſunt emiſſa, tanto propter plurium ſcandalum, & exemplum durior pœnitentia tranſgreſſoribus debeatur: non tamen reſcindere poſſunt matrimonia poſt contracta.

De ſtatu regularium TIT. XVI.

Bonifacius octauus.

Moniales tacitè, vel expreſſè profeſſæ, clauſuras monaſterij exire non poſſunt, nec alij ad illas C *intrare: niſi cauſa legitima & ſuperioris licentia interueniat. hoc dicit.*

CAP. VNICVM.

PERICVLO & deteſtabili quarundam monialium ſtatui (quę honeſtatis laxatis habenis, & monachali modeſtia ſexúſque verecundia impudenter abiectis, extra ſua

monaſteria, nonnunquam per habitacula A ſecularium perſonarum diſcurrunt, & frequenter intra eadem monaſteria perſonas ſuſpectas admittunt, in illius, cui ſuam integritatem voluntate ſpontanea deuouerunt grauem * offenſam, religionis opprobrium, & ſcandalum plurimorum) prouidere ſalubriter cupientes: præſenti conſtitutione perpetuo irrefragabiliter valitura, ſancimus: vniuerſas & ſingulas moniales B præſentes, atque futuras cuiuſcunque religionis ſint vel ordinis, in quibuſlibet mundi partibus exiſtentes, ſub perpetua in ſuis monaſteriis debere, decætero permanere clauſura: ita, quod nulli earum religionem tacite vel expreſſe profeſſæ, ſit vel eſſe valeat quacunque ratione vel cauſa (niſi forte tanto & tali morbo euidenter earum aliquam laborare conſtaret, quòd non poſſet cum aliis abſque graui periculo ſeu ſcandalo commorari) monaſteria ipſa deinceps C egrediendi facultas: nulliſque aliquatenus inhoneſtæ perſonæ, nec etiam honeſtæ (niſi rationabilis & manifeſta cauſa exiſtat, ac de illius, ad quem pertinuerit ſpeciali licentia) ingreſſus, vel acceſſus pateat ad eaſdem: vt ſic à publicis, & mundanis conſpectibus ſeparatæ, omnino ſeruire deo valeant liberius & (laſciuiendi opportunitate ſublata

Innuit, quòd moniales corrũpuntur, & an talibus ac iis, qui publice volunt ſit dandũ corpus Chriſti? glo. ca. de filia. xx-vij. q. j. vide doc. in l. ſi quis non dicã rapere. C. de epiſ. & cle. Fon.

A ſublata)eidem corda ſua,& corpora in omni ſanctimonia diligentius cuſtodire.

In monaſterio non mendicantium,tot ſorores debent recipi,quot poterunt ſine penuria ſuſtentari,& vltra non valet receptio.hoc dicit. Dominicus.

Sanè,vt hoc ſalutare ſtatutum commodius valeat obſeruari, diſtrictius inhibemus,ne in monaſteriis ordinum non mendicantium aliquæ recipiantur decætero in B ſorores,niſi quot poterunt,de ipſorum monaſteriorũ bonis ſiue prouentibus abſque penuria ſuſtentari:ſi ſecus actũ fuerit,irritum decernentes.

Abbatiſſæ principibus ſecularibus,ad fidelitatis ſacramentum præſtandum adſtrictæ,ſi non poſſunt per procuratorem iurare,perſonaliter exeundo monaſterium iurabunt,abſque dilatione ad monaſterium reditur æ. Domi.

Verùm quando abbatiſſa vel prioriſſa, C cuiuſuis monaſterij pro feudo,quod monaſterium ipſum tenet ab aliquo principe,ſeu domino temporali,ſibi debebit homagiũ, vel fidelitatis ſacramentum præſtare(niſi quòd per procuratorem illud præſtet poſsit efficere apud eum)de monaſterio cum honeſta & decenti ſocietate exire poterit eo caſu licenter,homagio facto,quàm primũ commodè poterit,ſeu fidelitatis præſtito

ſacramento ad ipſum monaſterium è veſtigio reuerſura: ſic quòd in fraudem reſidentiæ, ſiue morę clauſtralis, nihil fiat omnino. A

Compelluntur domini temporales, per cenſurā eccleſiaſticam, vt in ſuis curijs admittant abbatiſſas per procuratores litigare. Eccleſiaſtici verò in temporalibus & ſpiritualibus earum procuratores admittere debent. Domi.

Porrò, ne moniales cauſam, ſeu occaſionem habeant euagādi, principes ſeculares, ac alios dominos temporales rogamus, requirimus & obſecramus per viſcera miſericordiæ Ieſu Chriſti, eiſdem in remiſsionē peccaminum nihilominus ſuadentes, quòd abbatiſſas ipſas, & prioriſſas, ac moniales, quaſcunque monaſteriorum ſuorum curam, adminiſtrationem, negociave gerentes, quibuſcunque nominibus cenſeantur, per procuratores in ſuis tribunalibus, ſeu curiis litigare permittant: ne pro conſtituendis procuratoribus (quia tornati in aliquibus partibus nuncupantur) ſeu aliis huiuſmodi, eaſdem oporteat euagari. Si qui verò cōtra pręſumpſerint exhortationi huiuſmodi rationabili, atque ſanctæ obtemperare nolentes, cùm ſit iuri contrarium, quòd mulieres (præſertim religioſæ) per ſeipſas litigare cogantur, & à via deuiet honeſtatis, & periculum animarum inducat, B C

ad

ad hoc per ſuos ordinarios eccleſiaſticos* cenſura eccleſiaſtica compellantur. Epiſcopis autem, & aliis prælatis ſuperioribus & inferioribus quibuſcunque iniungimus, quòd & ipſi cauſas ſeu negocia, quæ præfatæ moniales habebunt agere coram ipſis, aut in curiis eorundem, ſiue ſint homagia, fidelitatis ſacramenta, lites, vel quicquid aliud ipſa per procuratores earum fieri faciant & tractari.

*Vide gl. xj.q.iij.c. rogo.no.in lege, age. C.de trãſ.

B *Ordinarij locorum, in ſubiectis monaſterijs propria, in exemptis apoſtolica authoritate clauſurã procurare debent: nec eſt propter hoc in alijs caſibus iuriſdictio in exemptos eis attributa. hoc dicit Dominicus.*

Et quoniã parum eſſet condere iura niſi eſſent quia ea executioni debitè demandarent, patriarchis, primatibus, archiepiſcopis, & epiſcopis vniuerſis diſtrictè in virtute ſanctæ obedientiæ ſub obteſtatione diuini C iudicij & interminatione maledictionis æternæ præcipiendo mandamus, quatenus eorum quilibet in ciuitate ac diœceſi propria, in monaſteriis monialium ſibi ordi-|rio iure ſubiectis ſua, in iis verò, quæ ad Romanam immediatè ſpectant eccleſiã ſedis apoſtolicæ authoritate. Abbates verò & alij, tam exempti, quàm nõ exempti prælati eccleſiarum monaſteriorum & ordinum

A quia non ſolum importuna petentium inhibitio illarum poſtmodum multiplicationem extorſit,verumetiam aliquorum præſumptuoſa temeritas diuerſorum ordinũ præcipuè mendicantium(quorum nondum approbationis meruere principium)effrenatam quaſi multitudinem adinuenit:repetita conſtitutione diſtrictius inhibentes, ne aliquis decætero nouum ordinem aut religionem adinueniat,vel habitum nouæ
B religionis aſſumat. Cunctas affatim religiones & ordines mendicantes poſt dictũ concilium adinuentos,qui nullam confirmationem ſedis apoſtolicę meruerunt perpetuæ prohibitioni ſubiicimus,& quatenus proceſſerant,reuocamus.

Religioſi mendicantes per papam poſt concilium approbati & inſtituti non poſſunt aliquem ad profeſsionem recipere, domum vel locum de nouo acquirere,nec acquiſita ſine licentia alie-
C *nare,nec extraneis prædicare,confeſsiones eorum audire,vel ad ſepulturam admittere.Et contra factum non tenet,& contra faciens excommunicatus eſt.h.d.Domi.*

Confirmatos autem per ſedem eandem, poſt idem tamen concilium inſtitutos,quibus ad congruam ſuſtentationem reditus aut poſſeſsiones habere profeſsio ſiue regula quælibet interdicunt,ſed per quęſtum publi

publicum tribuere victũ ſolet incerta mendicitas:modo decernimus ſubſiſtere infra ſcripto,vt videlicet profeſſoribus eorũdem ordinum ita liceat in illis remanere ſi velint,quòd nullum deinceps ad eorum profeſsionem admittant,nec de nouo domum vel aliquem locum acquirant,nec domos ſeu loca,quæ habent alienare valeant ſine ſedis eiuſdem licentia ſpeciali. Nos enim ea diſpoſitioni ſedis apoſtolicæ reſeruamus in terræ ſanctæ ſubſidium,vel pauperum, vel alios pios vſus per locorum ordinarios, vel eos,quibus ſedes ipſa commiſerit conuertenda. Si verò ſecus præſumptũ fuerit:nec perſonarum receptio,nec domorũ vel locorum acquiſitio,aut ipſorum,cæterorúmque bonorum alienatio valeat,& nihilominus contrarium facientes ſententiã excommunicationis incurrant. Perſonis quoque ipſorum ordinum omnino interdicimus,quò ad extraneos prædicationis & audiendæ confeſsionis officium,aut etiam ſepulturam.

Reuocatio ordinum mendicantium:prædicatores,minores,eremitanos,& carmelitas nõ comprehendit.h.d.Domi.

Sanè ad prædicatorum & minorum ordines(quos euidens ex eis vtilitas eccleſiæ vniuerſali proueniẽs perhibet approbatos) præ

A præſentem nõ patimur conſtitutionem extendi. Cæterùm eremitarum ſancti Auguſtini & Carmelitarum ordines,quorum inſtitutio dictum concilium generale præceſsit,in ſolido ſtatu volumus permanere.

Exiſtens de ordinibus reuocatis:non collegialiter,ſed ſingulariter ad alios ordines tranſire poteſt.h.d.Dominicus.

Ad hæc perſonis ordinum(ad quos conſtitutio præſens extenditur)tranſeundi ad B reliquos ordines approbatos licentiam cõcedimus generalem:ita quòd nullus ordo ad alium,vel conuentus ad conuentũ ſe ac loca ſua totaliter transferat,ſedis eiuſdẽ ſuper hoc permiſsione ſpecialiter nõ obtẽta.

De capellis monachorum

TIT. XVIII.

Bonifacius octauus.

Inſtituti in eccleſijs monachorum ad curam C populi per epiſcopum ad ipſorum præſentationem: per eundem(ſi cauſa ſubſit)ſunt deſtituendi.hoc dicit.Domi.

CAP. VNICVM.

PRESBYTERI, qui ad curã populi per monachos in eorum eccleſiis præſentantur epiſcopis,& inſtituuntur ab ipſis: (cùm debeant eſſe perpetui)conſuetudine vel ſtatu-

to

to,quouis contrario non obſtante,ab eiſdẽ nequeunt eccleſiis(niſi per epiſcopos,& ex cauſa rationabili)amoueri. A

De iure patronatus

TIT. XIX.

Bonifacius octauus.

Donatio iuris patronatus laici facta loco eccleſiaſtico,etiam ſine conſenſu epiſcopi,tenet:non tamen præiudicat iuri epiſcopi.h.d.Domi.

CAP. VNICVM. B

SI LAICVS ius patronatus eccleſiæ ſibi competens,eidem vel alteri eccleſiæ ſeu loco religioſo duxerit conferendũ:huiuſmodi collatio(quamuis abſque aſſenſu epiſcopi facta fuerit) efficax eſt cenſenda *. Per præfatam tamen collationem iuri epiſcopi,qui eidem aſſenſum non præbuit:nolumus in aliquo derogari.

** Videl. cũ à matre. C. de re.vin.& l.peto. §. fratre. ff. de lega.ij.*

Laicus quadrimeſtre tempus habet ad præſentandum:eccleſia verò ſemeſtre, licet à laico acquiſiuerit ius patronatus.h.d.Domi. C

Verùm licet patronus laicus ad præſentandum tempus habeat quadrimeſtre duntaxat:eccleſia tamen(vel monaſterium, cui facta eſt à laico iuris patronatus collatio)tempus habet ſemeſtre. Et omnino quantum ad præſentationem pertinet,non

vt

A vt patronus laicus, ſed vt patronus debet eccleſiaſticus reputari.

De cenſibus, exactionibus, & procurationibus

TIT. XX.

Innocentius quartus.

Archiepiſcopus volens prouinciam viſitare, prius debet viſitare eccleſiam, ciuitatem, & diœceſim propriam, clericos & laicos earundem. h. d.

B *Dominicus.* CAP. I.

ROMANA eccleſia: & infra. Statuimus, vt quilibet archiepiſcopus ſuã volens viſitare prouinciam, prius eccleſiæ ſuæ capitulum ac ciuitatem & diœceſim propriã plenè viſitare procuret: nec ſit ſolum erga maiorum ſed etiam minorum eccleſiarũ, nec circa clericorum tantum, ſed etiam populorum viſitationem intentus. Et ſi commodè vel abſque difficultate accedere ad

C vnamquanque non poterit: de pluribus locis ad vnum congruum clericos & laicos ſtudeat conuocare, ne in illis viſitatio poſtponatur.

Viſitata ſua diœceſi, archiepiſcopus in parte vel in totum viſitat omnia loca eccleſiaſtica, clerum & populum prouinciæ procurationem à viſitatis recipiendo. h. d. Dominicus.

Dein

Deinde liceat ei per totam prouinciã vel eius partem viſitationis officium exercere, ciuitates & diœceſes, ſuffraganeos ſuos & eorum ſubditos, cathedralium & aliarum eccleſiarum capitula & monaſteria, eccleſias & alia religioſa & pia loca, cleros & populos liberè viſitando, ac procurationes à locis tantum recipere viſitatis. A

Archiepiſcopus poſt incœptam viſitationem in vna diœceſi tranſiens ad aliam, ad primam redire non poteſt: niſi de nouo reiteret in tota prouincia. Dominicus. B

Ex quo tamen aliquam de ipſis diœceſibus viſitare cœperit: nunquam poſtea ſiue totam ſiue partem eius viſitauerit, reuertatur cauſa viſitationis ad illam priuſquam omnes reliquæ ipſius prouinciæ diœceſes in toto vel in parte (quas ſecurè viſitare poterit) & ſua denuo fuerint viſitatæ. Quòd ſi fortè eadem diœceſis vel aliqua ibi eccleſia plus aliis indiguerit viſitari: tunc aliarũ viſitatione intermiſſa redeat ad eandem, ſi à loci diœceſano requiſitus extiterit, vel de omnium aut maioris partis epiſcoporum eiuſdem prouinciæ proceſſerit conſilio & aſſenſu: ad quod idem ſe pronos exhibeãt, ne animarum profectus aliquatenus negligatur. Si verò maliciosè in his difficultatẽ adhibuerint: archiepiſcopus licentiã ſuper C

hoc

A hoc à ſede apoſtolica poſtulet confidenter.

Expedita viſitatione non reiterat illam archiepiſcopus ſine conſilio ſuffraganeorum, & definitione in ſcriptis prius facta: debet tamen reincipere ab illis qui in prima non fuerant viſitati. hoc dicit. Dominicus.

Poſtquam autẽ ſemel omnes prouinciæ ſuæ diœceſis viſitauerit, licitum ſit ei poſtea (prius tamen ſuffraganeorũ ſuorum requiſito conſilio, & ipſius definitione ſuper B hoc habita coram eis, quæ in ſcriptis redigi volumus, vt poſsint aliis eſſe nota) viſitationem per eandem reiterare prouinciam, iuxta modum ſuperius annotatum: etiam ſi non interueniat in hoc ſuffraganeorum ipſorum aſſenſus: illam ſemper prouidentiã adhibendo, vt in poſterioribus viſitationibus illas eccleſias eóſque cleros & populos prius viſitet, qui non fuerant ab eo in prioribus viſitati: niſi magis ſit aliis viſitationis C officium opportunum.

Archiepiſcopus viſitans debet proponere verbum dei, inquirere de vita miniſtrorum, & de pertinentibus ad diuinum officium, abſque iuramento: infamatos ordinariis denunciet, & notoria crimina puniat. hoc dicit. Dominicus.

Sane huiuſmodi impenſurus officium, propoſito verbo dei quærat de vita & conuerſatione miniſtrãtium in eccleſiis & locis

aliis diuino cultui deputatis, ac cæteris, quæ ad officium ipſum ſpectāt abſque coactione & exactione qualibet iuramēti, ad ipſorum emendationem per ſalubria monita: nunc leuia nunc aſpera iuxta datam ſibi à deo prudentiam diligenter intendens. A

Quòd ſi de aliquibus orta fuerit infamia: contra eos ordinariis ipſorum (vt ſuper his ſolenniter inquirant) denunciet, ſi viderit expedire. Notoria verò crimina, quæ examinatione non egeant (cum ſuper his merito notari poſsit ordinariorum negligentia eorundem) libere corrigat pœnam pro illis debitam infligendo. B

Viſitator non in pecunia, ſed victualibus recipiet procurationem moderatam: nec familia ſua aliquid recipere poteſt etiam prætextu officij, nec ipſe, nec ſui aliquod munus etiam oblatum recipient. hoc dicit. Dominicus.

Procurationes autem recipiat, ſecundum quod eſt in canonibus conſtitutum: nullam tamen pecuniam ipſe vel aliquis de ſua familia, occaſione alicuius officij aut conſuetudinis, ſeu quolibet alio modo earum nomine, ſed in victualibus expenſas tantum recipiat moderatas. Caueat inſuper, ne ipſe vel quiſquam ſuorum aliquod munus quodcūque ſit, & qualitercunque offeratur, præſumat recipere: vt non, quæ ſua ſunt videatur C

deatur

A deatur quærere,ſed quæ Ieſu Chriſti. Quòd ſi fuerit contra præſumptum,recipiens maledictionem incurrat,à qua nunquam (niſi duplum reſtituat) liberetur. volumus enim in his fraudem quamlibet penitus euitari.

Forma viſitationis præmiſſa ſeruari debet in epiſcopis & aliis prælatis inferioribus:regulariũ conſuetudinibus exceptis.hoc dicit. Dominicus.

Hanc autem viſitandi formam ab vniuerſis etiam epiſcopis aliiſque prælatis ordinario iure ſuos ſubiéctos viſitãtibus, B plene obſeruari præcipimus: ſaluis ſuper hoc rationabilibus & approbatis religioſorum conſuetudinibus & regularibus inſtitutis.

Gregorius decimus in generali concilio Lugdunẽ.

Quia decreta Innocent. iiij. ſupra proxi. non bene ſeruabãtur in illo capitulo, quo præceperat procurationes in victualibus non in pecunia recipi,& non recipi munera,nec etiam procurationes C in victualibus à locis non viſitatis: illam confirmat pœnas adiiciens. Ioannes Andreas.

CAP. II.

EXigit peruerſorum audacia, vt non ſimus ſola delictorum prohibitione cõtenti, ſed etiam pœnam delinquentibus imponamus. Conſtitutionem itaque felicis recordationis Innocent. papæ quarti prædeceſſoris noſtri editam, ſuper non re-

cipiendis in pecunia procurationibus ac ſu- A
per receptione munerum viſitantibus eorúmq; familiaribus interdicta, quam multorum fertur temeritas præterire, volentes inuiolabiliter obſeruari: eam decernimus pœnæ adiectione iuuandam. Statuentes, vt vniuerſi & ſinguli, qui ob procurationem ſibi ratione viſitationis debitam exigere pecuniam, vel etiam à volente recipere, vel aliàs conſtitutionem ipſam recipiendo munera, ſiue viſitationis officio non im- B
penſo procurationẽ in victualibus, aut aliquid aliud procurationis occaſione violare præſumpſerint duplum eius, quod receperint eccleſiæ, à qua id receptum fuerit, intra menſem reddere teneantur. Alioquin ex tunc patriarchæ, archiepiſcopi, epiſcopi, duplum ipſum vltra prædictum tempus reſtituere differẽtes, ingreſſum ſibi eccleſiæ ſentiant* interdictum. Inferiores verò ab officio & beneficio nouerint ſe ſuſpenſos, quo- C
uſque de duplo huiuſmodi grauatis eccleſiis plenariam ſatisfactionem impendant: nulla eis in hoc dantium remiſsione, liberalitate ſeu gratia valitura.

In vetteri exẽplari deeſt, ſentiant.

Bonifacius octauus.

Viſitator recipere poteſt procurationem in pecunia volentibus viſitatis. Sed vna die vltra vnã procurationem non recipiet, licet plura viſitauerit

A *rit loca.hoc dicit.Dominicus.*

CAP. III.

FElicis recordationis Gregorius papa x. prædeceſſor noſter prohibuit in concilio Lugdunenſi, ne aliqui ob procurationem ſibi ratione viſitationis debitam exigere pecuniam præſumerent, vel etiam recipere à volente. Verum quoniã rerum experientiam nos inſtruxit ex hoc tam perſonis viſitantibus, quàm locis & eccleſiis viſi-
B tatis multa incõmodorum diſpendia prouenire concedimus,vt patriarchæ,archiepiſcopi,epiſcopi,& alij,quibus ex officio competit viſitare,à volentibus eccleſiarum & locorum viſitatorum rectoribus ſeu perſonis pecuniam licite recipere valeant, pro ſumptibus moderatis faciendis in victualibus, diebus quibus viſitationis officiũ perſonaliter exercebunt: Adiicientes, quod non liceat viſitanti niſi vnam procurationem re-
C cipere vna die,ſiue vnum locum ſolum viſitauerit ſiue plura:etiam ſi locus quilibet viſitatus ab illo ſufficeret ad procurationem integram perſoluendam, cum eidem ſufficere debeat,vt tẽporalia metat à locis perſonaliter viſitatis pro diebus, quibus eis ſpiritalia ſubminiſtrat. Cætera verò, in eiuſdem prædeceſſoris conſtitutione contenta in ſuo volumus robore perdurare.

Idem. A

Si vniuerſitas vel ſingularis perſona eccleſias vel eccleſiaſticas perſonas compulerit ſoluere pedagia, vel guidagia, vel exactiones pro rebus ſuis, quas cauſa negociationis non deferunt, vel pro perſonis: ſingulares ſunt excommunicati, & vniuerſitas interdicta: nec prodeſt contraria conſuetudo. Cle. hoc addit, quod diœceſani, quibus cõſtat aliquos has ſententias incidiſſe, illos publicare debent, & ipſas ſententias facere obſeruari. eod. tit. præſenti. Ioannes Andreas. B

CAP. IIII.

QVanquam pedagiorum exactiones tam iure canonico, quàm ciuili regulariter merito ſint damnatæ: tanto tamen diſtrictius ne ab eccleſiis & perſonis eccleſiaſticis talia exigãtur, prohiberi oportet, quanto ſi id fiat, maiori inde tranſgreſſionis reatus incurritur, & offenſa euidentior comprobatur. Cùm igitur eccleſiæ eccleſiaſticæque perſonæ ac res*ipſarum non C ſolum iure humano, quinimo & diuino, à ſecularium perſonarum exactionibus ſint immunes. conſtitutionem felicis recordationis Alexandri papæ quarti prædeceſſoris noſtri (qui ſtatuit eccleſias & perſonas eccleſiaſticas ad pedagia & guidagia penitus nõ teneri, nec ad exhibendum vel ſoluendum talia pro rebus ſuis propriis, quas nõ cauſa negoc

**Vide l. ſi publicanus. §. de reb⁹. ff. de pub. Fon.*

A negociandi deferunt vel deferri faciunt, ſeu tranſmittũt.) Volentes propter multorum inſolentiam & abuſum pœnæ adminiculo adiuuare, adiicimus diſtrictius inhibendo (contraria conſuetudine quorumcunque, quæ dicenda eſt corruptela verius non obſtante) vt nec collegiũ, nec vniuerſitas, nec aliqua etiam ſingularis perſona cuiuſcunque ſit dignitatis, conditionis aut ſtatus, à præfatis eccleſiis, aut perſonis pro perſonis B ipſis aut rebus prædictis talia exigat, vel extorqueat, per ſe vel per alium ſuo nomine vel etiam alieno, aut eas ad huiuſmodi perſoluenda compellat. Qui vero contra fecerint, ſi perſonæ fuerint ſingulares, excommunicationis: ſi autem collegium vel vniuerſitas ciuitatis, caſtri, ſeu loci alterius cuiuſcunque, ipſa ciuitas caſtrum vel locus interdicti ſententias ipſo facto incurrant: nec ab excommunicatione huiuſmo-C di abſolutionem vel interdicti relaxationem obtineant, donec exacta plenarie reſtituerint,& de tranſgreſsione ſatisfecerint competenter.

Idem.

Archiepiſcopus viſitare poteſt prouinciam ac etiam iterare, licet ſuffraganei nõ ſint negligentes: & tunc confeſsiones omnium audire, abſoluere, & pœnitentias imponere. h. d. Dominicus.

CAP. V. A

PErpetuo declaramus edicto archiepiſcopum poſſe, ſecundum tenorem conſtitutionis felicis recordationis Innocẽtij papæ quarti prædeceſſoris noſtri ſuper hoc editæ, ſuam prouinciam viſitare libere, licet non ſint eius ſuffraganei negligẽtes, & iterare viſitationem eandem, ac procurationes à locis recipere viſitatis. Conſuetudine (ſi qua forſan ab ipſis ſuffraganeis vel ab aliis allegetur) præmiſsis contraria non obſtante. B Poteſt etiam idem archiepiſcopus dum viſitat confeſsiones ſubditorum ſuffraganeorum audire, ac abſoluere confitentes, & ipſis pœnitentias iniungere ſalutares.

De conſecratione eccleſiæ vel altaris TIT. XXI.

Bonifacius octauus.

Polluta eccleſia pollutum eſt cœmeterium illi contiguum, ſed non remotum. Polluto cœmeterij eccleſiam non polluit, licet contigua exiſtat. C *Polluto vno cœmeterio, aliud illi contiguum pollutum non eſt, licet per portam de vno in aliud detur ingreſſus. h.d. Dominicus.* CAP. I.

SI ECCLESIAM pollui ſanguinis effuſione contingat, ipſius cœmeterium ſi contiguum ſit eidem, cenſetur eſſe pollutũ: vnde anteq

A antequam reconciliatum fuerit, non debet in eo aliquis ſepeliri. Secus ſi remotum fuerit ab eadem. Non ſic quoque in caſu cõuerſo ſentimus, vt videlicet polluto cœmeterio (quamuis eccleſiæ contiguo) debeat eccleſia reputari polluta: ne minus dignum maius, aut acceſſorium principale ad ſe trahere videatur. Non vnum, ſed plura cœmeteria eſſe noſcuntur, quæ quamuis ſibi cohærentia, pariete tamen medio ſeiungun-
B tur. Ideoque violato eorum altero, alterum (licet de vno ad aliud per portam intermediam habeatur acceſſus) non propter hoc reputabitur violatum.

De reliquiis & veneratione ſanctorum TIT. XXII.

Bonifacius octauus.

Feſta duodecim apoſtolorum, quatuor euan-
C *geliſtarum, & quatuor doctorum & confeſſorum eccleſiæ, ſcilicet Gregorij, Auguſtini, Ambroſij, & Hieronymi, ſub officio duplici debent ſolenniter celebrari. Ioannes Andreas.*

CAP. I.

GLORIOSVS deus in ſanctis ſuis, & in maieſtate mirabilis, cuius ineffabilis altitudo prudẽtiæ nullis incluſa limitibus, nul-

lis terminis comprehenſa recti cenſura iu- A
dicij cœleſtia pariter & terrena diſponit, etſi cunctos eius miniſtros magnificet, altis decoret honoribus, & cœleſtis efficiat beatitudinis poſſeſſores: illos tamen (vt dignis digna rependat) potioribus attollit inſigniis dignitatum, & præmiorum vberiori retributione proſequitur, quos* digniores agnoſcit, & commendat ingentior excellentia meritorum. Sic & alma mater ecclesia eius ſacra veſtigia proſequens, & exé- B
plo ducta laudabili, licet vniuerſos in regnis cœleſtibus conſtitutos ſtudiis honorare ſolicitis & ſonoris efferre præconiis non deſiſtat: glorioſiſsimos tamen Chriſtianæ fidei principes athletas dei electos, iuſtos ſeculi iudices, lumina vera mundi, videlicet Chriſti redēptoris apoſtolos numero duodeno contentos, qui viuentes in carne prædictam eccleſiā ſuo precioſo ſanguine plantauerunt ipſam erigendo ſublimiter, & di- C
ſciplinis ſanctiſsimis dirigendo: Reuerendiſsimos etiam patres viróſque clariſsimos quatuor euangeliſtas domini, per quorum diligentiſsima & fideliſsima ſtudia eidem eccleſiæ ſacra euangelia illuxerūt: Egregios quoque ipſius doctores eccleſię beatos Gregorium, qui meritis inclytus ſedis apoſtolicæ curam geſsit, Auguſtinum & Ambroſium

Vide tex. lxxxix. diſt. ad hoc. Font.

ſium

A ſium venerandos antiſtites,ac Hieronymũ ſacerdotij præditum titulo, eximios confeſſores ſummis attollere vocibus,laudibus perſonare præcipuis, & ſpecialibus diſponit honoribus venerari.Horum quippe doctorum perlucida & ſalutaria documenta prædictam illuſtrarunt eccleſiam, decorarunt virtutibus, & moribus informarunt: per ipſos præterea quaſi luminoſas ardentéſque lucernas ſuper candelabrum in do-
B mo domini poſitas (errorum tenebris profugatis) totius corpus eccleſiæ tanquam ſydus irradiat matutinum:eorum etiã fœcunda facundia cœleſtis irrigui gratia influente ſcripturarum ænigmata reſerat, ſoluit nodos, obſcura dilucidat, dubiáque declarat:profundis quoque ac decoris illorũ ſermonibus ampla ipſius eccleſiæ fabrica velut gemmis vernãtibus rutilat,& verborum elegãtia ſingulari glorioſius ſublima-
C ta coruſcat. Ideóque circunſpecta prudentia dictæ ſedis (quæ actibus intenta ſalubribus, & operibus expoſita pietatis, libenter exequitur, quæ ſunt dei) præmiſſa ſolicitè dignéque conſiderans, & debita meditatione perluſtrans, ad diuini nominis honorem & gloriam,exaltationem catholicæ fidei ſalutémque fidelium, meritò cenſuit, ritéque prouidit, apoſtolos, euangeliſtas,

& conf

& confeſſores eoſdem in vniuerſali eccleſia honorificentię potioris impendiis attollendos: vt ab ea tantò propenſius honorari ſeſe ſentiant, quantò ipſam præ cæteris excellentius illuſtrarunt. Nos itaque piis ducti conſiliis, digníſque ſtudiis excitati, nonnullos prædeceſſores noſtros Romanorũ pontificum (qui ſpecialis deuotionis proſequẽtes affectum, aliquorum feſta ſanctorũ ſub duplici ordinauerunt officio celebranda) imitari ſolicitè intendentes: eorundem apoſtolorum, euangeliſtarum & confeſſorum feſtiuitates præcipuas (de fratrum noſtrorum conſilio & aſſenſu) ſub officio duplici per vniuerſas orbis eccleſias volumus, ſtatuimus, & percipimus annis ſingulis perpetuis futuris temporibus ſolẽniter celebrari.

De immunitate eccleſiarum, cœmeteriorum, & aliorum locorum religioſorum

TIT. XXIII.

Alexander quartus.

Seculares poteſtates ab eccleſiis vel eccleſiaſticis perſonis tallias vel exactiones pro rebus vel poſſeſſionibus acquiſitis vel acquirendis exigere non præſumant: nec eos compellere ad ipſas diſtrahend

A *bendum, vel extra manum ſuam ponendum. hoc dicit. Ioannes Andreas.* CAP. I.

QVIA nonnulli habentes temporale dominium, vel poteſtatis gerentes officium ſecularis, libertatem & immunitatem eccleſiaſticam lædere ac minuere tanquam honoris & priuilegij eccleſiarũ inuidi moliuntur: expedit, quòd per diligentiam & authoritatem ſedis Apoſt. (quæ curam ha-
B bet eccleſiarum omnium & tutelam) contra talium auſus, & conamina opportunũ remedium apponatur, * vt eccleſiæ ipſæ in plenitudine iuris ſui & libertatis integritate lętentur, ac deteſtabilis malignorum audacia & inſolẽtium nefaria temeritas propulſetur. Sane intelleximus, quòd in ręgno Franciæ, communiæ, ſcabini, ſeu conſules & alij domini temporales, & ij, qui iuriſdictionem in ipſis communiis, ciuitatibus, ca-
C ſtris & villis temporalem exercent, vel quibus in illis commiſſa eſt executio iuſtitiæ ſecularis, moleſti ſunt nimium eccleſiis ſuper pluribus & infeſti: & inter cætera nitun tur & ſtudent, vt illis collectas & tallias & alia huiuſmodi eædem eccleſiæ prætextu bonorum, quæ acquiſiuerunt tribuant & perſoluant, vel extra manum ſuam ponant huiuſmodi acquiſita. Volentes itaque ſuper his

**Vide l. proximè. ff. de iis. quæ in teſta. delen.*

his omnibus (prout expedit) ſolicitè proui- A
dere, tótq; temerariis auſibus congruis præ ſidiis obuiare, authoritate apoſtolica præhabita cum fratribus noſtris diligenti deliberatione decernimus non licere præfatis communiis, ſcabinis, & iis, qui in eis iuriſdictionem temporalem obtinent, vel iuſtitiã temporalẽ exercent, tallias vel collectas ſeu exactiones quaſcunq; eccleſiis vel perſonis eccleſiaſticis imponere vel exigere ab eiſdẽ pro domibus, prædiis, vel quibuſcunque B
poſſeſsionibus ab eiſdem eccleſiis, vel perſonis eccleſiaſticis legitimè hactenus acquiſitis, vel in poſterum acquirendis, etiam ſi ipſæ eccleſiæ vel perſonæ, vel res huiuſmodi ſint intra illorum diſtrictum vel territorium conſtitutæ. Nec etiam liceat illis ipſas eccleſias vel perſonas ad diſtrahendum vel alienandum, aut extra manum ſuam ponendum, * acquiſita iam vel quæ deinceps acquirent aliquatenus coarctare. C

Gregorius x. in generali concil. Lugduñ.

In eccleſiis dato humili ingreſſu debet orationibus inſiſti: excluſis clamoribus & ſeditionibus, conſiliis vniuerſitatis laicorum, & eorum publicis parlamentis, vanis colloquiis, negociationibus, & nundinis ac iudiciis ſecularibus, & maximè criminalibus. hoc dicit, vſque ad §. ordinarij. Dominicus.

** Hoc verbū latius patet quā alienare. vnde non poterit cō-cedere, ſimiliter ponere in manu, la-*

CAP.

A CAP. II. tumuerbũ eſt. Baldus conſil. clxvij. ij. volu. doc. Fon.

DEcet domum domini ſanctitudo, decet vt cuius in pace factus eſt locus, eius, cultus ſit cum debita veneratione pacificus. Sit itaque ad eccleſias humilis & deuotus ingreſſus, ſit in eis quieta conuerſatio, deo grata, inſpicientibus placita, quæ conſiderantes non ſolum inſtruat, ſed & reficiat. Conuenientes ibidem nomen illud, quod eſt ſuper omne nomen (à quo aliud
B ſub cœlo non eſt datum hominibus, in quo ſaluos fieri credentes oporteat, nomen videlicet Ieſu Chriſti, qui ſaluum faciet popu lum ſuum à peccatis eorum) exhibitione reuerentiæ ſpecialis attollant, & quod generaliter ſcribitur, vt in nomine Ieſu omne genu flectatur, ſinguli ſingulariter in ſeipſis implentes (præcipuè dum aguntur miſſarum ſacra myſteria) glorioſum illud nomẽ quandocunque recolitur, flectant genua Philip. 2.
C cordis ſui, quod vel capitis inclinatione teſtentur: attendantur in locis eiſdem intentis præcordiis ſacra ſolennia, deuotis orationibus inſiſtatur, nullus in locis eiuſdem, in quibus cum pace ac quiete vota cõuenit celebrari, ſeditionem excitet, conclamationem moueat, impetúmve cõmittat. Ceſſent in locis illis vniuerſitatum & ſocietatum quarumlibet concilia, conciones & publica par

ca parlamenta. Ceſſent vana & multo fortius fœda & prophana colloquia. Ceſſent confabulationes quælibet. Sint poſtremo quæcunque alia,quæ diuinum poſſunt turbare officium,aut oculos diuinæ maieſtatis offendere,ab ipſis prorſus extranea: ne vbi peccatorum eſt venia poſtulanda, ibi peccandi detur occaſio, aut deprehendantur peccata committi. Ceſſent in eccleſiis eárumque cœmeteriis negociationes,& præcipue nundinarum ac fori cuiuſcunque tumultus, omnis in eis ſecularium iudiciorũ ſtrepitus conquieſcat,nulla inibi cauſa per laicos criminalis maximè agitetur, ſint loca eadem à laicorum cognitionibus aliena. A B

Locorum ordinarij exequi debent hîc contenta,& ſententiæ in eccleſiis habitæ ſunt nullæ:& contrà facientes puniri debent.h.d. Dominicus.

Ordinarij locorum hoc faciant obſeruari: ſuadenda ſuadeant,interdicta huius canonis authoritate compeſcant,ad hoc alios etiam in eccleſiis ipſis magis aſsiduos, & in præmiſſa idoneos deputando. Et nihilo minus proceſſus iudicum ſecularium, ac ſpecialiter prolatæ ſententiæ in eiſdem locis omni careant robore firmitatis. Qui verò præmiſſas inhibitiones animo petulanti contempſerint: præter proceſſum ordinariorum & deputandorum ab ipſis, diuinæ C

A uinæ vltionis & noſtræ poterunt acrimoniam formidare, donec ſuum confeſsi reatum à ſimilibus firmato propoſito deliberauerint abſtinere.

Bonifacius octauus.

Ponit exceſſus laicorum, qui clericis collectas, tallias & onera imponebant: & exceſſus clericorum, qui talibus conſentiebant.

CAP. III.

CLericis laicos infeſtos oppido tradit B antiquitas, quod & præſentium experimenta temporum manifeſtè declarant, dum ſuis finibus non contenti nituntur in vetitum, ad illicita frena relaxant, nec prudenter attendunt, quàm ſit eis in clericos eccleſiaſticáſve perſonas & bona interdicta poteſtas: eccleſiarum prȩlatis, eccleſiis, eccleſiaſticiſque perſonis regularibus & ſecularibus imponunt onera grauia, ipſóſque talliant, & eis collectas imponunt, ab ipſis C ſuorum prouentuum vel bonorum dimidiam, decimam, ſeu viceſimam, vel quãuis aliam portionem aut quotam exigunt & extorquent, eóſque moliuntur multifariè ſubiicere ſeruituti, ſuæque ſubmittere ditioni: & (quod dolenter referimus) nonnulli eccleſiarum prælati eccleſiaſticæque perſonæ trepidantes vbi trepidandum non eſt, tranſitoriam pacem quærentes, plus ti-

mentes maieſtatem temporalem offendere, quàm æternam, talium abuſibus nõ tam temerariè, quàm improuide acquieſcunt: ſedis apoſtolicæ authoritate ſeu licentia non obtenta. A

Præcipit perſonas eccleſiaſticas pro rebus ſuis vel eccleſiarum nil laicis ſoluere debere abſque licentia apoſtolicæ ſedis, ſub quocunque colore mutui ſubuentionis, doni, vel alio quolibet: vt etiam ipſi laici tallias non exigant vel recipiant: nec occupent quocunque modo depoſita eccleſiarum B *vel perſonarum eccleſiaſticarum: ſingulares contrà facientes excommunicat, vniuerſitates interdicit, quæ pœnæ locum habeant in promiſſionibus factis etiam ante hanc conſtitutionem ſi poſtmodum ſoluantur vel recipiantur: & ab his ſententiis ſolus papa abſoluit, præterquam in mortis articulo. hoc dicit.*

Nos igitur talibus iniquis actibus obuiare volentes: de fratrum noſtrorum conſilio apoſtolica authoritate ſtatuimus, quòd qui- C cunque prælati eccleſiaſticæque perſonæ, religioſæ vel ſeculares quarumcunque ordinum cõditionis ſeu ſtatus, collectas vel tallias, decimam, viceſimam, ſeu centeſimam ſuorum & eccleſiarum prouẽtuum vel bonorum laicis ſoluerint vel promiſerint, vel ſe ſoluturos cõſenſerint, aut quanuis aliam quantitatem, portionem, aut quotam ipſorum

A rum prouentuum vel bonorum æſtimationis vel valoris ipſorum ſub adiutorij, mutui, ſubuentionis, ſubſidij vel doni nomine, ſeu quouis alio titulo modo vel quæſito colore abſque authoritate ſedis eiuſdem: necnon imperatores, reges, ſeu principes, duces comites, vel barones, poteſtates, capitanei, vel rectores, quocunque nomine cenſeantur, ciuitatum, caſtrorum, ſeu quorumcunque locorum conſtitutorum vbilibet: &
B quiuis alij cuiuſcunque præeminentiæ, conditionis, & ſtatus, qui talia impoſuerint, exegerint, vel receperint, aut apud ędes ſacras depoſita eccleſiarum vel eccleſiaſticarū perſonarum vbilibet arreſtauerint, ſaiſiuerint, ſeu occupare præſumpſerint, vel arreſtari, ſaiſiri aut occupari mandauerint, aut occupata, ſaiſita, ſeu arreſtata receperint: necnon omnes, qui ſcienter dederint in prædictis auxilium, conſilium, vel fauorem publi-
C cè vel occultè, eoipſo ſententiam excommunicationis incurrant. Vniuerſitates quoque, quæ in his culpabiles fuerint, eccleſiaſtico ſupponimus interdicto. Prælatis & perſonis eccleſiaſticis ſupradictis in virtute obedientiæ, & ſub depoſitionis pœna diſtrictè mandantes, vt talibus abſque expreſſa licentia dictæ ſedis nullatenus acquieſcant: quódque prætextu cuiuſcunque obli-

gationis, promiſsionis, & confeſsionis factarum hactenus vel faciēdarum in antea, priuſquam huiuſmodi conſtitutio, prohibitio, ſeu præceptum ad notitiam ipſorū peruenerit, nihil ſoluant, nec ſupradicti ſeculares quoquo modo recipiant. Et ſi ſoluerint, vel prædicti receperint, in excommunicationis ſententiam incidant ipſo facto. A ſupradictis autem excommunicationum & interdicti ſententiis nullus abſolui valeat (præterquam in mortis articulo) abſque ſedis apoſtolicæ authoritate & licentia ſpeciali: Cum noſtræ intentionis exiſtat tam horrēdum ſecularium poteſtatem abuſum nullatenus ſub diſsimulatione tranſire. A B

Omnia priuilegia derogantia huic conſtitutioni caſſat & irritat.

Non obſtantibus quibuſcunque priuilegiis ſub quibuſcunque tenoribus, formis, ſeu modis, aut verborum conceptione conceſsis imperatoribus, regibus & aliis ſupradictis, quæ contra præmiſſa in nullo volumus alicui vel aliquibus ſuffragari. C

Idem.

Excommunicati ſunt, qui impediunt ſuper cauſis, quæ ad forum eccleſiaſticum de iure vel de conſuetudine pertinent literas à ſede apoſtolica impetrari, vel ſuper ipſis coram ordinariis vel delegatis eccleſiaſticis litigari. Ioannes And.

CAP.

A CAP. IIII.

QVoniam(vt intelleximus) quorundam iuſtitiariorum, balliuorum, iudicúmve ſecularium ac temporalium dominorum in quibuſdam partibus præſumptuoſa temeritas ſic excreuit, vt in terris eorum ſiue diſtrictibus literas apoſtolicas impetrantes, vel ad iudices ordinarios eccleſiaſticos recurrentes ſuper cauſis, negociis, ſeu quæſtionibus, quæ ratione
B perſonarum aut rerum de iure aut antiqua conſuetudine ad forum * eccleſiaſticũ pertinent, obtinere non poſſunt in eis per eoſdem ordinarios iudices vel apoſtolicas literas iuſtitiæ complementum, quin potius ſuper illis recurrere ad iudicium ſeculare, vel à lite cauſa ſeu quæſtione deſiſtere compelluntur: Nos iuſtitiam noſtram & eccleſiæ ſponſæ noſtræ nolentes negligere, qui alios in ſua iuſtitia confouemus: ſtatui-
C mus diſtrictius inhibendo, ne quis impetratores literarum noſtrarum, vel alios in foro eccleſiaſtico delegato ſeu ordinario litigantes, ſeu litigare volentes, ſiue ambæ partes hoc voluerint, ſiue vna ſuper cauſis eccleſiaſticis, ſiue quæ ad forum eccleſiaſticum ratione perſonarum, negociorum, vel rerum de iure vel de antiqua conſuetudine pertinere noſcuntur, per ſe vel per alium

Quæ ſint illæ cauſæ, vide in ca. licet. de foro compe. in antiq. Barto. in extrauagan. ad reprimẽdã. in verbo, denuncia tione.

ad deſiſtendum,vel in foro ſeculari de quæſtionibus huiuſmodi litigandum per eorundem iudicum eccleſiaſticorum vel impetrantium,aut litigantium ſeu volentium litigare, aut propinquorum ipſorum ſeu rerum illorum, aut eccleſiarum ſuarum etiam captionem,modíſve aliis quibuſcunque compellat ſeu compelli faciat vel procuret: nec per ſe alióſve impediat, quò minus coram iudicibus eccleſiaſticis delegatis ſeu ordinariis querelantes de cauſis,quæ (vt præmiſſum eſt) ad cognitionem pertinent eorundem, poſsint liberè iuſtitiam obtinere:nec ad prædicta facienda det auxilium,conſilium,vel fauorem. Si quis verò contra præſumpſerit, excommunicationi ſe ipſo facto nouerit ſubiacere:à qua (niſi tam iudici, cuius cognitio fuerit impedita,vel iuriſdictio vſurpata,quàm parti, quæ turbata in proſecutione fuerit ſui iuris: de iniuria,damnis, expenſis, & intereſſe prius per eundem integrè fuerit ſatisfactum)nullatenus abſoluatur. A B C

Idem.

Domini temporales prohibentes ſubditis, ne cum perſonis eccleſiaſticis contrahant, vel communia obſequia exhibeant:ipſo facto excommunicationem incurrunt.h.d.Dom. CAP. V.

EOs,qui temporale dominium obtinẽtes ſuis ſubditis,ne prælatis aut clericis ſeu

A ſeu perſonis eccleſiaſticis quicquã vendant aut emant aliquid ab eiſdẽ, neque ipſis bladum molant, coquant panem, aut alia obſequia exhibere præſumant, aliquando interdicũt (cum talia in derogationem libertatis eccleſiaſticæ præſumantur) eo ipſo excommunicationis ſententiæ decernimus ſubiacere.

Ne clerici vel monachi ſecularibus negociis ſe immiſceant

B

TIT. XXIIII.

Bonifacius octauus.

Capitulum ſuper ſpecula prohibens audientiã legum vel phyſicæ, non includit parœciales eccleſias habentes, niſi ſint plebaniæ habentes ſub ſe capellas, in quibus clerici perpetuò inſtituantur. h.d. Dominicus.

C A P. I.

C STATVTVM felicis recordationis Honorij papæ tertij prædeceſſoris noſtri, quod decanis, archidiaconis, præpoſitis, plebanis, cantoribus, & aliis clericis habentibus perſonatus, audire leges vel phyſicam interdicit: ad eos, qui parœciales eccleſias obtinere noſcuntur, piæ memoriæ Clementis papæ quarti prædeceſſoris noſtri veſtigiis

inhærentes,declaramus præſentis conſtitu- A
tionis oraculo ratione eccleſiarũ huiuſmodi non extendi. Niſi eædem eccleſiæ fuerint plebaniæ ſub ſe capellas habentes,in quibus inſtituantur clerici perpetui nequeuntes ab ipſis abſque cauſa rationabili amoueri.

Idem.

Excommunicatus eſt ipſo facto religioſus profeſſus habitum temerarie dimittens,vel ad quæcunque ſtudia accedens,non obtenta licentia & B prælati & conuentus.Doctores ſcienter docentes, vel in ſcholis retinentes ad leges vel phyſicam tales religioſos,ſimiliter excommunicationem incurrunt.h.d.Dominicus.

CAP. II.

VT periculoſa religioſis euagandi materia ſubtrahatur, diſtrictius inhibemus,ne decætero aliquis quamcunque religionẽ tacite vel expreſſe profeſſus,in ſcholis vel alibi temere habitum religionis ſuæ C dimittat:nec accedat ad quæuis ſtudia literarum,niſi à ſuo prælato cum conſilio ſui conuentus vel maioris partis eiuſdem ſibi eundi ad ſtudium,licentia primitus ſit conceſſa. Si quis autem horum temerarius violator extiterit, excommunicationis incurrat ſententiã ipſo facto.Doctores quoque ſiue magiſtri,qui religioſos habitu ſuo dimiſ

A dimiſſo leges vel phyſicam audiẽtes ſcienter docere,aut in ſcholis ſuis preſumpſerint retinere:ſimili eoipſo ſint ſententia innodati.

Idem.

Clericus in loco temporalis iuriſdictionis ſuæ ſuper delicto ibi commiſſo delegans,vt veritate inquiſita iuſtitiam exequatur:irregularis non efficitur,licet pœna ſanguinis inferatur .hoc dicit. Dominicus.

B CAP. III.

EPiſcopus,ſeu quicũque alius prælatus, vel clericus iuriſdictionem obtinens temporalem:ſi homicidio aut alio maleficio ab aliquibus in iuriſdictione ſua commiſſo,balliuo ſuo aut alij cuicunque iniungat,vt ſuper hoc veritatem inquirens iuſtitiæ debitum exequatur:irregularis cenſeri non debet:quamuis ipſe balliuus vel alius contra malefactores ad pœnam ſanguinis C proceſſerit iuſtitia mediante. Nam licet clericis cauſas ſanguinis agitare non liceat,eas tamen(cum iuriſdictionem obtinent temporalem)debent & poſſunt metu irregularitatis ceſſante aliis delegare.

SEXTI DECRETALIUM LIBER QVARTVS.

De ſponſalibus & matrimoniis TIT. I.

Bonifacius octauus.

Sponſalia pura & certa ex conſenſu valida, licet aliàs nulla, inducunt publicam honeſtatem: B *quæ habet dirimere ſequentia ſponſalia, ſed non præcedentia.*

CAP. VNICVM.

EX SPONSALIBVS puris & certis etiam ſi cõſanguinitatis, affinitatis, frigiditatis, religionis, aut alia quauis ratione ſint nulla, dummodo non ſint C nulla ex defectu conſenſus:* oritur efficax ad impediendum & dirimendum ſequẽtia ſponſalia vel matrimonia, non autem ad præcedẽtia diſſoluendum, impedimentum iuſtitiæ publicæ honeſtatis. Quare ille, qui ſponſalia purè ac determinatè cum aliqua muliere contraxit, & poſtmodum cum ſecunda prioris conſanguinea idem fecit, ex

** Not. hic Do. Phil. quòd act⁹ nulla iure naturali aliquis, poteſt iure poſitiuo effici nullus.*

A ex priorum ſponſaliorum vigore (quibus per publicæ honeſtatis iuſtitiam ex ſecundis ſponſalibus ſubſecutam minimè derogatur) ad matrimonium contrahendum cũ prima remanet obligatus.

Publicam honeſtatem non inducunt ſponſalia conditionalia ante euentum. h. d. Ioan. And.

Ille verò, qui ſponſalia cum aliqua muliere * ſub conditione * contraxit, ſi poſtmodum ante conditionis euentum cũ alia B prioris conſanguinea per verba contraxerit de præſenti: cum ſecunda remanere debebit. Cum ex ſponſalibus conditionalibus ante conditionem extantem ſicuti conſenſum non habentibus, & in certis nulla publicæ honeſtatis iuſtitia oriatur.

No. Do. hic illã dici mulierẽ quæ nõdũ matrimonio copulata eſt. Font.

** Vide l. cũ ad præſens. ff. ſi cert. pet. Font.*

De deſponſatione impuberum

TIT. II.

Bonifacius octauus.

C *Sponſalia amborum infantium vel alterius tantum per ſuperuenientiam maioris ætatis non validantur, nec publicam honeſtatem inducunt: niſi fuerint ratificata tacite vel expreſſe. hoc dicit vſque ad §. Idem quoque. Domi.*

CAP. VNICVM.

SI INFANTES ad inuicem, vel vnus maior ſeptẽnio & alter minor ſponſalia contraxerint: ipſi vel

vel parentes pro eis niſi per cohabitationẽ eorum mutuam,ſeu aliàs verbo vel facto ipſorum liquido appareat eoſdẽ in eadem voluntate factos maiores ſeptẽnio perdurare:ſpõſalia huiuſmodi,quæ ab initio nulla erant,per lapſum dicti temporis minimè conualeſcunt:& ideo cum ſint nulla ratione defectus conſenſus,publicæ honeſtatis iuſtitiam non inducunt. A

Sponſalia per verba de præſenti contracta inter impuberem & puberem,vel inter impuberes non proximos pubertati,valent vt ſponſalia de futuro:nec in matrimoniũ tranſeunt ex ſola perſeuerantia ætatis:niſi aliter approbentur:inducũt tamen publicam honeſtatem.h.d. Dominicus. B

Idem quoq; ſi pubes & impubes,vel duo impuberes nõ proximi pubertati,& in quibus ætatem malicia nõ ſupplebat,per verba cõtraxerint de præſenti,ſponſalia enim illa,quæ iuris interpretatione tantum fuerunt ſponſalia de futuro(licet verba cõſenſum exprimentia de præſenti haberent,& matrimonium contrahere intenderent cõtrahentes) per aduentũ pubertatis in matrimonium non tranſeunt de præſenti:nec matrimonium(quod vt matrimoniũ ætate non tenuit prohibente)per lapſum dicti tẽporis conualeſcit:niſi per carnis copulam ſubſecutam,vel aliquem modũ alium contra C

tra

A trahentes eoſdem cũ eiuſdem perſeuerantia voluntatis ad pubertatis tempora perueniſſe conſtiterit euidenter, per dictum tamen contractum, qui valuit vt potuit non ſicuti agebatur, publicæ honeſtatis iuſtitia eſt inducta.

Sponſalia pro abſentibus filijs non tenent: niſi ipſis præſentibus, vel niſi adprobauerint tacite vel expreſſe ex poſt facto. h. d. Domi.

Porrò ex ſponſalibus, quæ parentes pro B filiis puberibus vel impuberibus plerũque contrahunt, ipſi filij ſi expreſſe conſenſerint vel tacite, vt ſi præſentes fuerint nec cõtradixerint obligantur: & ex eis oritur iuſtitia publicæ honeſtatis. Et eſt idẽ ſi filij tempore ſponſaliorum abſentes & etiam ignorantes eadem ſponſalia poſt ſcientes ratificauerunt tacite* vel expreſſe: aliàs ex ſponſalibus cõtractis à parentibus pro filiis, nec ipſi filij obligantur, nec publicæ honeſtatis C iuſtitia inde ſurgit.

* *Vide Bar. in l. quo enim. ff. rem ra. ha. Font.*

De cognatione ſpirituali

TIT. III.

Bonifacius octauus.

Inter baptizatum & leuantem filios, & vxorem leuantis ante carnaliter cognitam, & ſuſcipientem & patrem & matrem ſuſcepti & ſimiliter

liter de baptizante, ſpiritalis contrahitur cognatio. h. d. vſque ad §. Ex confirmatione. Domi. A

CAP. I.

* Procedit ſi ille eſt Chriſtianus. xxx. q. j. c. ij. de cõſ. diſt. iiij. in baptiſmate. Ioan. Andr. in reg. ex eo. infra de reg. iur.

NEDVM inter baptizatum & illum,* qui eum ſuſcepit de baptiſmo, ac inter eundem baptizatũ & ſuſcipientis filios & vxorem ante ſuſceptiõnẽ carnaliter cognitam ab eodem: imò etiam inter ſuſcipientem, patrémque baptizati & matrem, cognationem ſpiritalem in baptiſmo contrahi iure B conſtat: quæ cognatio & contrahendũ matrimonium impedit, & dirimit poſt cõtractum. Et eadem quæ de ſuſcipiente ſunt dicta, ſunt etiam de baptizante cenſenda.

Confirmatio frontis, inducit ſpiritalem cognationem ſicut baptiſma. h. d. Domi.

Ex cõfirmatione quoq; ſeu frontis chriſmatione, ſpiritalis cognatio eiſdem modis cõtrahitur: matrimonia ſimiliter impediẽs contrahenda & dirimens pòſt contracta. C

Idem.

Compaternitas per cathecisſmum contracta, impedit matrimonium: ſed non dirimit. Io. And.

CAP. II.

PEr cathecisſmum, qui præcedit baptiſmum ſacramentorum fundamentũ & ianuam reliquorum, cognatio ſpiritalis cõtrahitur: per quam contrahendum matrimon

A monium impeditur. Vt ex prædeceſſoris noſtri Clementis papæ tertij decretali colligitur euidenter:dicendo enim, quòd talis res vix contrahendo matrimonio impedimentum afferret,velle videtur quòd afferat:nam quod vix fit,fieri tamen dubium non exiſtit. Per illam tamẽ cognationem matrimonium poſt eam cõtractum minimè ſeparatur.

Idem.

B *Vnus tantum interuenire debet in leuatione infantis de ſacro fonte vel chriſmatione frontis: tamen ſi plures interueniunt,cognationem contrahunt ſpiritalem.Et ex alijs ſacramentis cognatio non contrahitur.h.d.Domi.*

CAP. III.

QVanuis non plures*quàm vnus vir, vel vna mulier accedere debeant,ad ſuſcipiendum de baptiſmo infantẽ, iuxta ſacrorum canonum inſtituta:ſi tamẽ C plures acceſſerint,ſpiritalis cognatiò inde contrahitur:matrimonia contrahenda impediens,& etiam poſt contracta diſſoluens.

** Vide l. ad teſtiũ. §. fi. ff. de teſta.*

De confirmatione inſuper,quantum ad hoc,idem iudicium eſt habendum. Ex datione verò aliorum ſacramentorũ,cognatio ſpiritalis nequaquam oritur,quæ matrimonium impediat vel diſſoluat.

SEX

SEXTI DECRETALIVM A

LIBER QVINTVS.

De accuſationibus, inquiſitionibus, & denunciationibus

TIT. I.

Bonifacius octauus.

Ex confeßione coram delegato inquirente ſuper certis criminibus deputato facta, punitur cõfitens, licet dicat ſe prius diffamatum non fuiſſe, vel inquiſitionis capitula non habuiſſe. hoc dicit. Dominicus. B

CAP. I.

POSTQVAM corã eo, qui contra te ſuper certis criminibus inquiſitor fuerat deputatus, eadem crimina C fuiſti confeſſus, fruſtra cõfeſsionem tuam (quo minus puniaris ex ea prout iuſtitia ſuadebit) eo prætextu impugnare cõtendis, quòd ſuper eiſdem criminibus non fueras antea diffamatus. Vel quòd per eundem inquiſitorem capitula ſuper quibus contra te volebat inquirere, tibi tradita non fuerunt.

Idem

A Idem.

Valet inquiſitio facta ſuper veritate criminis omiſſa inquiſitione infamiæ, ſi reus præſens tacuit. hoc dicit ſecundum Ioan. And.

CAP. II.

SI is, cui contra te commiſſa fuerat ſimpliciter inquiſitio ſuper certis criminibus facienda, proceſſerit te præſente, nec reclamante, aut quicquã ſuper hoc excipiente (infamiæ inquiſitione omiſſa) ad veritatem B eorundem criminum inquirendam: proceſſum huiuſmodi ex eo quòd non fuit de infamia primitus inquiſitum, vlterius impugnare nequibis.

De hæreticis TIT. II.

Gregorius ix. Remeñ. archiepiſcopo, & ſuis ſuffraganeis.

Propter crimen hæreſis clericum in quibuſcunque ſacris ordinibus conſtitutum, ſolus eius C *epiſcopus degradare poterit. h.d. Dominicus.*

CAP. I.

QVONIAM epiſcoporum numerus ad degradationem clericorũ à canonibus conſtitutus non poteſt de facili *conuenire. Concedimus, vt ſacerdotem vel alium clericum in ſacris ordinibus conſtitutum (cum pro hæreſi fuerit curiæ ſeculari relinquendus, aut

**Not. hic quòd propter difficultatẽ re-*

laxatur perpetuò immurandus) conuocatis abba- A
*iuris ſolen*tibus, aliiſque prælatis & religioſis perſo-
nitas: vt nis ac literatis ſuæ diœceſis, de quibus ex-
*habes c. ſu*pedire videbitur, ſuus ſolus poſsit epiſco-
pra eo. & pus degradare.
l.j.§.fi.ff. Alexander quartus.
de ven. in *Excommunicationem incurrit ſepeliens ſcien-*
poſſ. mit. *ter hæreticos, vel eorum receptatores, defenſores,*
Font. *vel fautores, nec abſoluitur niſi exhumet eorum corpora, locus verò priuatur ſepultura. hoc dicit vſque ad §. Inhibemus. Domin.* B

CAP. II.

Qvicunque hæreticos, credentes, receptatores, defenſores, vel fautores eorum ſcienter præſumpſerint eccleſiaſticæ tradere ſepulturæ vſque ad ſatisfactionem idoneam excommunicationis ſententiæ ſe nouerint ſubiacere. Nec abſolutionis beneficium mereātur, niſi propriis manibus publicè extumulent, & proiiciant huiuſmodi corpora damnatorum. Et locus C ille perpetua careat ſepultura.

Excommunicari debent laici publicè, vel occultè diſputantes de fide. hoc dicit. Dominic.

¶ Inhibemus quoque, ne cuiquam laicæ perſonæ liceat publicè, vel priuatim de fide catholica diſputare. Qui verò contra fecerit, excommunicationis laqueo innodetur.

Non

A *Non valet promotio hæreticorum, eis credentium, fautorum, receptatorum, & defenſorum eorum; nec filiorum ſuorum vſque ad ſecundam generationem, ad beneficia eccleſiaſtica, vel officia publica. hoc dicit. Dominicus.*

Hæretici autem, credentes, receptatores, defenſores, & fautores eorum, ipſorúmque filij vſque ad ſecundam generationem ad nullum eccleſiaſticum beneficium, ſeu officium publicum admittantur. Quòd ſi ſe-
B cus actum fuerit, decernimus irritum & inane.

Priuati ſunt habẽtes beneficia eccleſiaſtica ad preces hæreticorum: & inhabiles efficiuntur ad alia obtinenda, ſi ſcienter talia receperunt. hoc dicit. Dominicus.

Ad hæc quoſcunque viros eccleſiaſticos, qui ad preces huiuſmodi peſtilentium perſonarum dignitates, perſonatus, & quæcunque alia eccleſiaſtica beneficia ſunt ade-
C pti: ex nunc priuamus taliter acquiſitis, volentes, quòd tales & habitis careãt perpetuò: & ſi receperunt illa ſcienter, ad alia vel ſimilia nequaquam in poſterum admittantur.

Nulla eſt emancipatio filiorum vel ſubditorum per hæreticos facta, etiã ſi poſtea vitium detegatur. hoc dicit. Dominic.

Illorum autem filiorũ emancipationem,

quorum parentes poſt emancipationem, A etiam huiuſmodi apparuerit ante ipſam à via veritatis ad hæreticæ ſuperſtitionis inuium declinaſſe, nullius volumus eſſe momenti, velut factam de hominibus ſui iuris: cùm dignum ſit, vt propter tanti atrocitatem delicti, filij eſſe in parentum hæreticorum deſierint poteſtate.

Idem inquiſitoribus hæreticæ prauitatis.

Filij vel hæredes petentium in infirmitate ſua hæreticorum conſolationem, non admittuntur ad probandum, quòd non ſana mente, vel perdita loquela ſuſceperint, ſi cõſtat quòd erant ſanæ mentis, vel ſi prius ſuſpecti, vel diffamati erant de hæreſi: aliàs admittuntur, ſcilicet per teſtes fide dignos non ſuſpectos. hoc dicit. Dominic. B

CAP. III.

Filij, vel hæredes illorum, qui dum in ægritudinis lecto decumberent petierũt hæreticos cõſolaturos, vt ab eis per manus C impoſitionem cõſolationem reciperent ſecundum peſsimam conſuetudinem eorundem, ſicque viam fuerint vniuerſę carnis ingreſsi: ad probandũ, quòd ipſi defuncti conſolationem illam, imò verius deſolationem *Quod* nõ* ſanę mentis effecti ſuſceperint, vel poſt *ex verbis* perditam iam loquelam (cùm tamen moris *& act lib'* ſit (vt dicitur) apud eos, quòd nullum taliter

conſol

A conſolentur,qui nõ ſit ſanæ mentis, & memoriam habeat ordinatam)admitti nõ debent:ſi dum viuebãt,diffamati erant de hæreſi,vel ſuſpecti, aut legitimè conſtiterit, ꝙ ſanæ mentis exiſtentes huiuſmodi hæreticos petierunt. Alioquin admitti poterunt prædicti filij,vel hæredes ad probandũ præmiſſa. Non tamen per vxores, filios, familiares,vel de ſuis aliquos,ſed per teſtes alios fide dignos,& ſpecialiter fidei zelatores.

probatur: vt not. in l.ſi cũ dotem.§.ſin autem.ff. ſol.mat.c. hoc habet. xlvj.diſt. ca.legitimus. xciij.diſtin.

B Idem eiſdem.

Relapſi in hæreſim ſunt tradendi curiæ ſeculari,licet pœniteat eos,& ad fidem redeant: non tamen denegantur eis ſacramenta pœnitentiæ & eucharistiæ.h.d.Domin.

CAP. IIII.

SVper eo,quòd ſcriptum legitur, eccleſia nulli claudit gremium redeunti.quodq; ij, qui poſt abiurationem erroris, vel poſtquã ſe proprij antiſtitis examinatione pur- C gauerint,ſi deprehẽſi fuerint in abiuratam hæreſim recidiſſe,ſeculari decernuntur iudicio ſine vlla penitus audientia relinquendi:cùm ſcripturæ huiuſmodi videantur ſibi inuicem aduerſari, quid tenendum ſit per ſedem edoceri apoſtolicam poſtulaſtis.Nos itaque inquiſitioni veſtræ de fratrũ noſtrorum conſilio reſpondemus,quòd taliter deprehenſis, etiam ſi (vt dictum eſt) ſine vlla

penitus audientia relinquendi ſint iudicio A ſeculari, ſi tamen poſtmodum pœniteát, & pœnitentiæ ſigna in eis apparuerint manifeſta, nequaquam ſunt (humiliter petita) ſacramenta pœnitentiæ, ac euchariſtiæ deneganda.

Idem eiſdem.

Excommunicati, participes, & ſocij criminis, admittuntur in teſtes contra hæreticos, ſi ſciunt veriſimiliter veritatem deponere. hoc dicit. Dominicus. B

CAP. V.

IN fidei fauorem. Concedimus, vt in negocio inquiſitionis hæreticæ prauitatis excommunicati & participes, vel ſocij criminis ad teſtimonium admittantur: Præſertim in probationum aliarum defectum contra hæreticos, credentes, fautores, receptatores & defenſores eorum, ſi ex veriſimilibus coniecturis, Et ex numero teſtiũ, aut perſonarum (tam deponentium, quàm C eorum contra quos deponitur) qualitate, ac aliis circunſtantiis ſic teſtificantes falſa non dicere præſumantur.

Idem eiſdem.

Ordinarij, vel eorũ delegati, & inquiſitores ſine pœna excõmunicationis facere habent executionem iuſtitiæ contra hæreticos, per habentes iuriſdictionem ſecularem in loco: licet excõmunicati

A *cati ſint, vel de facto tantum illam iuriſdictionem poſſideant. hoc dicit. Dominicus.*

CAP. VI.

PRæſidẽtes regimini alicuius regni, prouinciæ, ſiue loci (licet excommunicati, vel de facto tantum, & non de iure iuriſdictionem habentes, ac eorum officiales ad requiſitionem ordinariorum, vel delegatorum ipſorum, aut inquiſitorum hæreticæ prauitatis non valentiũ ſine moris diſpen-
B dio, vel negocij periculo recurſum habere ad ſuperiores, q̃ui legitimè in locis ipſis poſſint iuſtitiam exequi) poſſunt & debent cõtra hæreticos, credentes, fautores, receptatores, & defenſores eorum iuſtitiam, & ſuũ officium exercere. Nec requirentes huiuſmodi excommunicatos, propter hoc ſententiam excommunicationis incurrunt. Non tamen præſidentibus prælibatis, vel officialibus eorundem propterea in aliis caſibus
C intelligatur cõceſſum aliq̃d vel permiſſum.

Idem eiſdem.

Excommunicatus propter contumaciam non reſpõdendi ſuper hæreſi, de qua erat ſuſpectus, poſt annum damnatur, vt hæreticus. h. d. Dominic.

CAP. VII.

CVm contumacia (in cauſa præſertim fidei) ſuſpicioni præſumptionem adiiciat vehementem: ſi ſuſpectus de hæreſi

vocatus à vobis, vt de fide reſpondeat, excō- A
municationis vinculo (pro eo quòd parere ſubterfugit, aut contumaciter ſe abſentat) per vos fuerit innodatus, quā ſi per annum animo ſuſtineat pertinaci, ex tunc velut hęreticus condemnetur.

Idem eiſdem.

Abiurans in iudicio hæreſim propter vehemētem præſumptionem: ſi iterato labitur (licet non fuiſſet probatum plenè) relapſus dicitur. ſecus ſi leuis erat præſumptio. hoc dicit, vſque ad §. Eum B *verò. Dominicus.*

CAP. VIII.

Accuſatus de hæreſi vel ſuſpectus, contra quem de hoc crimine magna, & vehemens ſuſpicio orta erat, ſi hæreſim in iudicio abiurauit, & poſtea cōmittit in ipſa, cenſeri debet quadā iuris fictione relapſus: licet ante abiurationem ſuam, hæreſis crimen plenè probatū non fuerit cōtra ipſum. Si autem leuis & modica ſuſpicio illa fue C rit, (quanquam ex hoc ſit grauius puniendus) non tamen debet in hæreſim relapſorum pœna puniri.

Culpabilis in vno articulo hæreſis generaliter poſtea abiurando, relapſus dicitur ſi cōmittit etiā in alium articulum ſeparatum. h. d. Dominic.

Eum verò, qui in vna hæreſis ſpecie vel ſecta commiſit, aut in vno fidei articulo, ſeu eccleſ

A eccleſiæ ſacramento errauit,& poſtmodum hæreſim ſimpliciter,vel generaliter abiurauit: ſi ex tunc in aliam etiam hæreſis ſpeciem ſiue ſectam , aut alio articulo ſeu ſacramento cõmittat, volumus, vt relapſum in hæreſim, iudicari.

Qui poſt abiurationem hæreſis, de qua conuictus fuerat, vel poſtea conuincitur,facto vel verbo hæreticis communicat in rebus hîc prohibitis, relapſus dicitur.hoc dicit.Dominic.

B Ille quoque, de cuius lapſu in hæreſim ante abiurationem conſtiterat,vel nunc cõſtat:ſi poſt illam hæreticos acceptet, deducat, viſitet,ſiue aſſociet,aut dona vel munera eis donet,vel mittat,ſeu fauorem eis impendat, qui excuſari non poſsit etiam ſine adoratione:(vt verbis veſtris vtamur)meritò debet iudicari relapſus,cùm illum ex approbata à ſe prius erroris conſequentia non ſit dubium id feciſſe.

C *Teſtis in cauſa hæreſis falſum deponens, licet periurus ſit,probat dicendo contrarium: dum tamen ex indiciis conſtet dictum nõ corruptionem, ſed veritatem continere.h.d.*

Licet verò periuri à teſtimonio, etiã poſt pœnitentiam repellantur: ſi tamen ij, qui coram inquiſitoribus iurantes, tam de ſe, quàm de aliis ſuper facto hæreſis dicere veritatem, eam celando deierent,& poſtmo-

dum velint corrigere dictum ſuum contra A
ſe, ac alios ſuos complices deponendo: cùm crimen huiuſmodi ſit exceptum, ſi ex manifeſtis indiciis apparuerit tales, non animi leuitate, aut odij fomite, ſeu corruptione pecuniæ, ſed zelo fidei orthodoxæ dictum ſuũ velle corrigere, ac modo (quæ prius tacuerant) reuelare in fauorem fidei (niſi aliud obſiſtat) ſtari debet, tam cõtra ſe, quàm cõtra reliquos atteſtationibus eorundem.

Inquiſitores ſuper hæreſi deputati, non ſe intromittant de diuinationibus vel ſortilegiis non ſapientibus hæreſim manifeſtam. hoc dicit. Dominicus. B

Sanè cùm negocium fidei (quod ſummè priuilegiatũ exiſtit) per occupationes alias non debeat impediri: peſtis inquiſitores hæreticæ à ſede apoſtolica deputati, de diuinationibus, aut ſortilegiis (niſi hæreſim ſaperent manifeſtè) intromittere ſe non debent, nec punire talia exercentes, ſed eos relinquere ſuis iudicibus puniendos. C

Inquiſitores hæreſis de quæſtionibus vſurarum ſe intromittere non poſſunt. hoc dicit.

De quæſtionibus præterea vſurarum motis, & cõtra illos, quibus reſtitutionem vſurarum in pœnitentia pro hæreſis crimine iniunxerunt, ac illi ſe & ſua ad hoc faciendum in iudicio eccleſiæ obligarunt, intro-

mitt

A mittere ſe non poſſunt: ne per cauſas huiuſmodi offendiculum negocio fidei præparetur.

Inquiſitores poſſunt compellere hæredes fautorum hæreticorum (qui tamen hæretici nō erant) ad implendum pœnitentiam iniunctam in bonis temporalibus: ſecus ſi mortui ſint antequam fuerit pœnitentia iniuncta. h. d. Dominic.

Si verò pro iis, quæ in hæreſi receptando, vel defendendo hæreticos, ſeu eis fauendo,
B non tamen exiſtens hæreticus, quis commiſerit, ſub obligatione bonorum ſuorum inquiſitoribus ſe adſtrinxit ad recipiendam ab eis pœnitentiam & complendam: & ea licet iniuncta, non tamen peracta deceſsit: ſi per huiuſmodi pœnitentiam onus impoſitum fuerit proficiens ad ſalutem, in bonis eius temporalibus exequendum, ad cōplementum ipſius per inquiſitores cogi debent hæredes, vel alij ad quos cum ſuo o-
C nere bona huiuſmodi deuenerunt. Porrò, ſi propter huiuſmodi hęreticorum receptationem, defenſionem, ſeu fauorem, quis ad faciendam pœnitentiam, quam inquiſitores ipſi iniungere vellēt, bona ſua obligauerit eiſdem: & antequam ei pœnitentia iniungeretur deceſſerit: eius hæredibus non eſt ſatiſfactio pro extincto iam crimine iniungenda.

Poſt

Poſt mortẽ hæretici declarari poteſt eũ hæreticum fuiſſe, ad finem confiſcandi. Dominicus. A

In eo verò caſu, quò hæredes ad ſucceſsionem non debent ob hæreſim ſui authoris admitti: non obſtante, quòd authore ipſo viuente hoc non fuerit (interueniente ipſius morte) per ſententiam declaratum, ad confiſcationem bonorum poſt mortẽ eiuſdem nihilominus procedatur.

Clerici inſtruentes teſtes, ne inquiſitores veritatem inueſtigent, puniri poſſunt per eos: & religioſi grauius puniuntur. hoc dicit. Domin. B

Sacerdotes inſuper, & alij clerici, qui negocium inquiſitionis inſtruendo citatos hæreticos, vel eorum credentes de celanda veritate, vel dicenda falſitate, ſeu eos indebitè liberando inuenti fuerint impedire (cùm non ſit dubium eos ipſa facere in fauorem hæreticæ prauitatis) per inquiſitores à talibus compeſci poſſunt, & pœna debita caſtigari, tam per captionem perſonarum. C quàm aliàs, prout culpa exegit delinquentis. Religioſi etiam ſunt immurationis * pœna, vel alia grauius puniendi quàm ſeculares: ſi inuenti fuerint in hæreſi, vel conſimilibus deliquiſſe.

* *Quæ ſit illa, dixi ſupra e.c. j. & iſta pœna eſt à cc. non. ll. inuenta l.*

Vrbanus quartus.

Non valent ſtatuta per quæ inquiſitoris hæreſis officium impeditur, vel retardatur.

CAP.

A CAP. IX.

STatutum ciuitatis, caſtri, villæ, vel alterius loci, per quod negocium inquiſitionis hæreticæ prauitatis, directè vel indirectè (ne in eo liberè procedi valeat) contigerit impediri, vel quomodolibet retardari nullius exiſtere firmitatis. Ipſiúſque ciuitatis vel loci dominum, poteſtatem, capitaneum, conſules, vel rectores, per quem vel quos eadem ciuitas, ſeu locus regitur, quocunque nomine cẽſeantur, ad ſtatutum huiuſmodi loci diœceſano, vel eius vicario, aut inquiſitori, ſeu inquiſitoribus labis præfatæ, ſine moræ diſpendio exhibendum: & ſi tale inuentum fuerit, reuocandum omnino, vel ſaltem eatenus moderãdum, quòd per illud inquiſitionis proceſſus non impediantur, vel aliquatenus retardentur, per cenſuram eccleſiaſticam decernimus, compellendos.

aut damnum. §. ſolent. ff. de pœnis. ca. quanuis. de pœ. infrà eo.

B

C Clemens iiij. inquiſitoribus hæreticæ prauitatis.

Officium inquiſitoris hæreſis morte concedentis non expirat: etiam quò ad negocia prius non cœpta vel exorta. hoc dicit. CAP. X.

NE aliqui dubitationem ſolicitam excitantes in dubium reuocent an officium inquiſitionis hæreticæ prauitatis ſolicitudini veſtræ intra certos limites ab apo-

ſtolica

ſtolica ſede commiſſum, expiret per mortem Romani pontificis, qui commiſit: Præſenti declaramus edicto, ipſum officium non ſolum quo ad negocia viuente mandatore incœpta, imò etiam, quo ad integra & non cœpta, & quod plus eſt quantũ ad ea quæ tunc nequaquam emerſerãt in fauorẽ fidei poſt committẽtis obitum perdurare. A

Idem eiſdem.

Informat inquiſitores ad deum, vt eius timorem hominum metui anteponant, in procedendo ſimul vel ſeparatim contra hæreticos & ſuos fautores: & etiam in eos abſoluendo cùm verè redierint. B CAP. XI.

VT officium inquiſitionis contra hæreticos in prouincia, in qua vobis idẽ officium eſt commiſſum authoritate apoſtolica poſsitis efficacius adimplere, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus vbique in præfata prouincia ſimul vel ſeparatim, aut ſingulariter (prout negocij vtilitas ſuadebit) contra hæreticos, credentes, receptatores, fautores, & defenſores eorum, necnon contra infamatos de hæreſi vel ſuſpectos, iuxta ſanctiones canonicas (hominum metu diuinóque timore propoſito) procedatis. Si verò aliquis ex prædictis hæretica labe primitus abiurata, redire voluerit ad eccleſiæ vnitatem C

A tem: ei iuxta formam eccleſiæ abſolutionis beneficium impendatis, & iniungatis eidem quod iniungi talibus conſueuit: prouiſo ſolerter ne ſimulata conuerſione redeant fraudulenter, & vos (imò ſeipſos) fallentes ſub agni ſpecie lupum gerant.

Inſtruit inquiſitores in modo examinationis teſtium: & in perſonis, quæ teſtificata ſcribere debeant. hoc dicit.

Verùm, quia in tam graui crimine cum B multa oportet cautela procedi (vt in reos ſine vllo proferatur errore duræ, ac dignæ ſeueritas vltionis) volumus & mandamus, vt in examinatione teſtium, quos recipi ſuper crimine prædicto, ipſumque contingentibus oportuerit, adhibeatis duas religioſas & diſcretas perſonas: in quarum præſentia per publicam (ſi commodè poteſtis habere) perſonam, aut per duos viros idoneos fideliter eorundem depoſitiones teſtium conſcribantur. C Ad conſcribendas quoque huiuſmodi depoſitiones teſtium, & ad faciendum omnia, quæ in commiſſo vobis officio ad ſcriniarij, ſeu tabellionis officium pertinent, teneri diſtrictè præcipimus, cùm per vos fuerint requiſiti, omnes & ſingulos veſtri ordinis fratres. qui dum eſſent in ſeculo tabellionatus officium habuiſſe, aut exercuiſſe noſcuntur

tur,& illos etiam, quibus idem tabellionatus officium ratione præfati negocij fidei fuit apoſtolica ſede commiſſum, & in poſterum committetur: concedentes huiuſmodi fratribus, necnon & aliis religioſis quibuslibet, qui ſimiliter dum eſſent in ſeculo, tabellionatus officium habuerunt & exercuerunt, quibuſuis etiam clericis ſecularibus officium ipſum habentibus (etiam ſi iidem fratres religioſi & clerici ſint in ſacris ordinibus conſtituti) exercendi liberè officium ipſum, quò ad præmiſſa, non obſtante ſtatuto aliquo contrario canonis vel ordinis, quocunque vallato munimine poteſtatem. A B

Inſtruit inquiſitores circa perſonas, per quas impediri poſſet, vel differri inquiſitionis negocium. hoc dicit.

Compeſcendi præterea monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticã appellatione poſtpoſita, prædicatores queſtuarios (vbi contigerit pro inquiſitionis ſeu fidei negocio congregationem fieri, vel aliàs eidem negocio, quomodolibet ex hoc impedimentum aliquod afferri) à prædicationis officio, quod ad ipſos nullatenus pertinet (quorum intereſt tantum charitatiua ſubſidia ſuppliciter petere, ac indulgentiam ſi fortè habent exponere) liberam vobis & ſingu- C

lis

A lis: veſtrum concedimus authoritate præſentium facultatem. Denique, vt circa præmiſſa plenè vobis & ſingulis veſtrum coërcitionis expedita, & inuiolabilis aſsit authoritas, volumus, vt ea omnia viriliter exequamini (ſi opus fuerit) inuocato auxilio brachij ſecularis, contradictores per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Non obſtantibus aliquibus priuilegiis vel indulgentiis, quibuſcun-
B que perſonis, cuiuſuis conditionis, dignitatis vel gradus, religionis vel ordinis, comitatibus, vel vniuerſitatibus ciuitatum & locorum, ſpecialiter vel generaliter, ſub quacunque verborum expreſsione, vel forma à pa memorata ſede conceſsis, vel in poſterum* concedendis, cùm ex huiuſmodi, vel aliis priuilegiis, vel indulgentiis nullum vobis in tantæ pietatis negocio velimus obſtaculum interponi: & conſtitutione de duabus
C dietis edita in concilio generali. Statuimus inſuper, vt poteſtas, capitaneus, ſeu rector, vel conſules, ſeu quiuis alij, qui ciuitati præſunt, vel loco alteri ad præſens, aut præerunt in futurum, ad requiſitionẽ diœceſanorum, vel vicariorum ſuorum, ſeu inquiſitorum hæreticæ prauitatis, iurent præciſè attendere inuiolabiliter & obſeruare, ac facere à ſuis ſubditis obſeruari toto tẽ-

** Hic papa videtur imponere legem ſucceſſori, contra c. ſi. de reſcri. ſupra e. & loquitur hic textus de priuilegio perſonæ & ordi. ſecũdũ Lapum.*

pore ſui regiminis,in terris ſuæ iuriſdictioni regiminíve ſubiectis conſtitutiones contra hæreticos,credentes, receptatores, fautores & defenſores eorum, ipſorúmque filios & nepotes à ſede apoſtolica promulgatas,ac etiam approbatas, quas, qui iurare noluerit & ſeruare,vt infamis,& tãquam hæreticorum fautor, ac de fide ſuſpectus officio, & honore ſui regiminis ſpolietur: nec vlterius,poteſtas,capitaneus,conſul,vel rector habeatur in aliquo, aut decætero in aliquam dignitatem, vel officium publicum vlterius aſſumatur:& quæ vt poteſtas, balliuus, conſul, vel rector fecerit: nullam obtineant firmitatem. A B

Bonifacius octauus inquiſitoribus hæreticæ prauitatis.

Comprehendit iſta decre.plura vtilia pro expediendo officio inquiſitorum. dat enim eis poteſtatem committendi citationes,& ſententiarum denunciationes. dat poteſtatem vocandi peritos clerum & populum, vt eis aſſiſtant. dat poteſtatem procedendi contra illos, qui de ſua in aliam prouinciam ſe tranſtulerunt. dat poteſtatem repetendi libros & proceſſus, commutandi & mitigandi pœnas, priuandi & priuatos nunciandi officiis & honoribus hæreticos, fautores, & defenſores eorum: ita tamen quòd hoc fiat de diœce C

A *diœceſanorum, vel in eorum abſentia vicariorum ſuorum conſilio: niſi iidem ſcienter talibus beneficia contuliſſent. hoc dicit. Ioannes Andreas.*

CAP. XII.

VT commiſsi vobis officij debitum vtilius & vberius exequamini, ſanctæ memoriæ Innocentij, Alexandri, & Clementis prædeceſſorum noſtrorum veſtigiis inhærentes, vobis & veſtrum ſingulis committendi citationes & denunciationes ſententiarum, quas in quoslibet hæreticos, credentes, receptatores, defenſores, & fautores eorum tuleritis. Aduocandi quoque prout expedierit peritos, quoslibet, vt vobis aſſiſtant, & in huiuſmodi ferendis ſententiis præbeant conſilium opportunum, ac eis, quòd ſuper his vobis humiliter pareant in virtute obedientiæ iniungendi. Conuocandi etiam clerum & populum ciuitatum, caſtrorum, aliorúmque locorum (prout dicto negocio fidei videritis expedire.) Et contra illos, quos in prouincia, in qua vobis inquiſitionis officium eſt commiſſum hæreſis crimen conſtiterit commiſiſſe (licet ad alias partes ſe transferendos duxerint) procedendi. Necnon faciendi à quibuslibet aſsignari vobis libros, ſeu quaternos, & alia ſcripta, in quibus inquiſitiones factæ, ac proceſſus per quoſcunque

B C

authoritate ſedis apoſtolicæ, vel legatorum eius habiti contra hæreticos continentur: & illorum, qui veſtris mandatis obedientes humiliter ſtant propter hæreſim in carcere, vel muro recluſi, pœnam vnà cum prælatis, quorum iuriſdictioni ſubſunt mitigandi vel mutandi, cùm videritis expedire: Priuandi præterea, vel priuatos nunciandi dignitatibus, ac aliis beneficiis eccleſiaſticis de diœceſanorum, vel eis abſentibus vicariorum ſuorum conſilio, & officiis publicis, ac honoribus quibuſcunque, eoſdem hæreticos, credentes, receptatores, & defenſores ipſorum, eorúmque filios & nepotes plenam cõcedimus facultatem. Sunt autem diœceſani in priuando tales, vel nunciando priuatos beneficiis & huiuſmodi requirendi. Niſi fortè conſtaret legitimè, quòd iidem ſcienter huiuſmodi perſonis eadem beneficia contuliſſent: tunc enim eos in his requirendos non eſſe cenſemus, ſed potius à ſuo iudice puniendos.

Idem.

Chriſtiani ad Iudaiſmum tranſeuntes & redeuntes, hæretici reputantur. h.d. ſecundum Zen.

CAP. XIII.

Contra Chriſtianos, qui ad ritum tranſierint, vel redierint Iudæorum (etiam ſi huiuſmodi redeuntes, dum erant infantes

A tes, aut mortis metu, non tamen abſolutè, aut præciſè coacti baptizati fuerunt) erit tanquam contra hereticos, ſi fuerint de hoc confeſsi, aut per Chriſtianos, ſeu Iudæos conuicti. Et ſicut contra fautores, receptatores, & defenſores hæreticorum: ſic contra fautores, receptatores, & defenſores talium eſt procedendum.

Idem.

Non confiſcantur dotes vxorum innocentium
B *propter hæreſim maritorum. h. d. ſecundum Zen.*

CAP. XIIII.

DEcreuit felicis recordationis Inno. papa quartus, quòd propter hereſim maritorum, vxorum catholicarum dotes non debeant confiſcari. Quod intelligendum fore cenſemus: niſi fortè mulieres ipſæ cum viris matrimonia contraxiſſent, quos hereticos tunc ſciebant.

Idem.

C *Filij hereticorum vſque ad ſecundam lineam paternam, ad primam verò maternam, ſunt inhabiles ad beneficium eccleſiaſticum, vel officiū ſeculare, ſi patres ante mortem eccleſiæ reincorporati non fuerint. h. d. ſecundum Domi.*

CAP. XV.

STatutum felicis recordationis Innoc. & Alexandri prædeceſſorum noſtrorum: ne videlicet hæretici, credentes, receptato-

res,defenſores & fautores eorum,ipſorúmque filij vſque ad ſecundam generationem ad aliquod beneficium eccleſiaſticum, ſeu publicum officium admittantur,quòd ſi ſecus actum fuerit,ſit irritum & inane. Primum & ſecundum gradum per paternam lineam cõprehendere declaramus:per maternam verò ad primum dũtaxat volumus hoc extendi.Hoc ſanè de filiis & nepotibus hæreticorũ,credentium, & aliorum huiuſmodi,qui tales eſſe, vel tales etiã deceſsiſſe probantur,intelligendum eſſe videtur:non autẽ illorũ,quos emendatos eſſe conſtiterit, & reincorporatos eccleſiæ vnitati,& pro culpa huiuſmodi ad mandatum eccleſiæ pœnitentiã recepiſſe:quam ipſi vel iam perfecerũt,vel humiliter proſecutioni eius inſiſtũt, vel parati fuerint ad recipiendam eandem. A B

Idem.

Inquiſitor papæ ſuper hæreſi,ſine ſpeciali mandato non inquirit contra epiſcopum, ſed ſi eum culpabilem ſciuerit, nunciabit papæ. hoc dicit. Ioan. And. C

CAP. XVI.

INquiſitores heretice prauitatis ab apoſt. ſede, ſeu alio vel aliis quibuslibet deputati, de huiuſmodi crimine inquirere contra epiſcopos nequeant, aut eius prætextu procedere contra eos. Niſi in literis commiſsi

A miſsionis apoſtolicę,quòd hoc poſsint,con-
tineatur expreſſe. Si tamen inquiſitores
ipſi epiſcopos,vel alios ſuperiores prælatos
ſciuerint vel inuenerint circa crimen hæ-
reſos cõmiſiſſe,aut eos de hoc diffamatos
exiſtere,vel ſuſpectos: id tenebuntur ſedi
apoſtolicæ nunciare.

Idem.

*Non derogatur ordinariis ſuper proceſſu hæ-
reticorum,licet papa generaliter alteri deleget.*
B *Et ſuper eodem facto epiſcopus & inquiſitor poſ-
ſunt procedere communiter vel diuiſim,vel pro-
ferre ſententiam,in qua ſi diſcordant,debent pa-
pæ referre. Et epiſcopi qualitercunque procedant,
debent ſeruare modum inquiſitoribus impoſitum.
hoc dicit. Dominicus.*

CAP. XVII.

PEr hoc,quòd negocium hæreticæ pra-
uitatis alicui,vel aliquibus ab apoſtoli-
ca ſede generaliter in aliqua prouincia,ci-
C uitate, vel diœceſi delegatur, diœceſanis
epiſcopis,quin & ipſi authoritate ordina-
ria,vel delegata(ſi habent)in eodem proce-
dere valeant,nolumus derogari. Verùm,
vt dictum inquiſitionis negocium effica-
cius,melius, vtiliúſque procedat: concedi-
mus,ꝙ per epiſcopos ipſos,&per inquiſito-
res de facto eodem inquiri valeant cõmu-
niter vel diuiſim:& ſi diuiſim proceſſerint,

teneantur ſibiinuicem communicare proceſſus, vt per hoc poſsit melius veritas inueniri: & niſi hoc caſu inquiſitores in ſentētiæ prolatione diœceſanis vel econtra duxerint deferendum, per vtroſque ſimul ſententia proferatur: in qua ferenda, ſi nō conuenerint, per vtroſque negocium ſufficienter inſtructū, ad ſedem apoſtolicam remittatur: Siue autem ordinaria, ſiue delegata epiſcopi poteſtate procedant: illum in procedendo modum obſeruent, quem inquiſitores poſſunt & debēt per iura communia, vel per ſpeciales conceſsiones, ſeu ordinationes ſedis apoſtolicæ obſeruare. A B

Epiſcopis & inquiſitoribus hereſis non reſiſtant, ſed omnino pareant domini temporales, & de eo crimine non cognoſcant: aliàs, prout dicitur hîc, puniuntur h. d. ſecundum Zen.

CAP. XVIII.

VT inquiſitionis negocium contra hæreticam prauitatem, ad dei gloriā & augmentum fidei noſtris temporibus proſperetur, leges, * quaſdam per Federicum olim Romanorum imperatorem, tunc in deuotione Romanæ perſiſtentem eccleſiæ promulgatas (quatenus dei, & eccleſiæ ſanctæ ſuæ honorem promouent, & hæreticorum exterminium proſequuntur, & ſtatutis canonicis non obſiſtunt) approbantes & obſer C

** Vide Bart. in l. Aurelius §. idem quæſ'it. ff. de lib. leg. l. in cauſæ*

A obſeruari volentes: vniuerſos ſeculi poteſtates & dominos temporales, ac prouinciarum, terrarum, ciuitatum, aliorúmque locorum rectores, quibuſcunque dignitatibus vel officiis, aut nominibus cenſeantur, requirimus & monemus, vt ſicut reputari cupiunt & haberi fideles, ita pro defenſione fidei diœceſanis epiſcopis & inquiſitoribus hæreticæ prauitatis, à ſede apoſtolica deputatis, aut in poſterum deputandis pa-
B reant, & intendant hæreticorum credentium fautorum, receptatorum, & defenſorum ipſorum inueſtigatione, captione, ac cuſtodia diligenti, cùm ab eis fuerint requiſiti: & vt præfatas perſonas peſtiferas in poteſtatem, ſeu carcerem epiſcoporum, aut inquiſitorum dictorum, vel ad locum, de quo ipſi vel aliqui ex eis mandauerint, intra eorundem dominorum poteſtatem, vel rectorum diſtrictũ ducant, vel duci faciant
C ſine mora: vbi per viros catholicos à præfatis epiſcopis, ſeu inquiſitoribus, vel eorum aliquo deputatos ſub arcta & diligenti cuſtodia teneantur, donec eorum negocium per eccleſiæ iudicium terminetur. Vtque de hæreſi à diœceſano epiſcopo vel inquiſitore, ſeu inquiſitoribus condemnatos, præfati poteſtates domini temporales, ſiue rectores, vel eorum officiales, ſeu nuncij ſibi

ff. de proc. Inno. c. cũ venerabilis. de excep. Font.

relictos ſtatim recipiant indilatè animaduerſione debita puniendos:nõ obſtantibus appellationibus,ſeu proclamationibus prędictorum nequitiæ filiorum:cùm tam ſecundum ordinationem prædeceſſorum noſtrorum, quàm ſecundum legem imperialem, appellationis & proclamationis beneficium expreſſe ſit hæreticis & credentibus, ac eorum receptatoribus, fautoribus, & defenſoribus interdictum. Prohibemus quoque diſtrictius poteſtatibus, dominis temporalibus, & rectoribus, eorundémque officialibus ſupradictis, ne ipſi de hoc crimine (cùm merè ſit eccleſiaſticũ) quoquo modo cognoſcant vel iudicent, ſiue captos pro eodem crimine abſque dictorũ epiſcoporum ſiue inquiſitorum, aut ſaltem alterius eorundem licentia, vel mandato à carcere liberent, aut executionem, ſibi pro huiuſmodi crimine à diœceſano vel inquiſitoribus, ſeu inquiſitore iniunctam, prompte (prout ad ſuum ſpectat officium) facere ſeu adimplere detractent: vel aliàs diœceſanorum, aut inquiſitorum iudicium, ſententiam, ſeu proceſſum, directè vel indirectè impedire præſumant. Si quis verò de prædictis poteſtatibus, dominis temporalibus, rectoribus, vel eorum officialibus, ſeu balliuis, contra prædicta fecerit, aut præfa-

A (margin, line 1) · B (margin, line 11) · C (margin, line 21)

to

A to fidei negocio ſæpè fatis diœceſano epiſcopo vel inquiſitoribus incumbenti ſe opnere fortè præſumpſerit, vel ipſum aliquatenus impedire, necnon & qui ſcienter in prædictis dederit auxilium, conſilium, vel fauorem, excommunicationis ſe nouerit mucrone percuſſum: quam ſi per annũ animo ſuſtinuerit pertinaci, ex tunc velut hæreticus condemnetur.

Idem.

B *Bona hæreticorum, ipſo iure ſunt confiſcata: quod probatur triplici argumento legali. Sed apprehenſio bonorum fieri non debet per dominum ſecularem, niſi prius pronunciatum fuerit ſuper crimine per iudicem eccleſiaſticum, qui hoc poßit. Io. And.* CAP. XIX.

CVm ſecundum leges ciuiles nefarias, naturę contrarias, inceſtas nuptias cõtrahentes, eoipſo ſuarum dominiũ rerum perdant. Et mulier humanam legẽ tranſ-C grediens, & (pręſertim parentibus ſuis non conſentientibus) raptoris nuptias eligens, bona omnia, quæ per legem ſibi obuenerant à raptore, ac aliis conſortibus raptus, ipſo iure amittat: certóque caſu deferantur in fiſcũ. Ac etiã illicitas ſpecies tranſuehẽs. Aut rerũ vectarũ profeſsionem omittens, earundem ſpecierum & rerum proprietate hoc ipſo priuetur: & fiſco rerum & ſpecie-

rum dictarum proprietas acquiratur. Bona hæreticorum (qui grauius, horribilius, ac deteſtabilius, quàm prædicti delinquũt) ipſo iure de fratrum noſtrorum conſilio decernimus confiſcata. Confiſcationis tamen huiuſmodi executio, vel bonorum ipſorum occupatio fieri nõ debet per principes, aut alios dominos temporales (iuxta Gregorij papæ prædeceſſoris noſtri declarationem) antequam per epiſcopum loci aliam perſonam eccleſiaſticam, quæ ſuper hoc habeat poteſtatem, ſententia ſuper eodem crimine fuerit promulgata. A B

Idem.

In cauſa hæreſis proceditur ſimpliciter & de plano, & dicta teſtium & accuſatorum non publicantur, ſi periculum timeatur. hoc dicit ſecundum Zen.

CAP. XX.

STatuta quædã felicis recordationis Innocẽtij, Alexãdri, & Clemẽtis prædeceſſorum noſtrorum quibuſdam declaratis, & additis recenſentes: concedimus, quòd inquiſitionis hæreticæ prauitatis negocio procedi poſſit ſimpliciter & de plano, & abſque aduocatorum ac iudiciorum ſtrepitu & figura. Iubemus tamen, quod ſi accuſatoribus vel teſtibus in cauſa hæreſis interuenientibus, ſeu deponentibus (propter C

potent

A potentiam perſonarum, contra quas inquiritur) videant epiſcopus vel inquiſitores graue periculum imminere, ſi contingat fieri publicationem nominum eorundem: ipſorum nomina non publice, ſed ſecreto coram diœceſano epiſcopo vel eo abſente ipſius vicario, quando inquiſitores procedunt: quando verò procedit epiſcopus coram inquiſitoribus, ſi haberi commode poſſit copia eorundem, ac nihilominus ſiue B epiſcopus, ſiue inquiſitores proceſſerint, aliquibus aliis perſonis prouidis & honeſtis, iuríſque peritis (quas ad hoc vocari, & eis per totum proceſſum ſuper quo deliberandum eſt ſerioſe manifeſtari, ac integraliter explicari, & de ipſorum conſilio ad ſententiam vel condemnationem procedi volumus) exprimantur: ſicque (non obſtante, quod illis contra quos huiuſmodi depoſuerunt, nomina ipſorum non fuerint publi- C cata) adhibeatur ad cognitionem iudicis inſtruendam plena fides depoſitionibus teſtium eorundem. Et vt eorundem accuſatorum & teſtium periculis efficacius occurratur, & cautius in inquiſitionis negocio procedatur: præſentis conſtitutionis authoritate permittimus, quod epiſcopus vel inquiſitores ſecretum poſsint indicere illis quibus (vt præmiſſum eſt) proceſſum

huiuſm

huiuſmodi explicabunt:& in eos ſi arcana A
conſilij,ſeu proceſſus,ſibi ſub ſecreto ab eiſdem epiſcopo,vel inquiſitoribus patefacta præter eorum licentiam aliis patefecerint, excommunicationis ſententiam quam ex ſecreti violatione ipſo facto incurrant (ſi eis expedire videbitur)promulgare:ſic tamen,quòd inquiſitores epiſcopum, vel epiſcopus inquiſitores non excommunicet hac de cauſa,ſed epiſcopi ex iniuncto ex nunc à nobis ſub virtute ſanctæ obedientiæ diſtri- B
cto præcepto ad ſecretum huiuſmodi teneantur. Ceſſante verò periculo ſupradicto,accuſatorum & teſtium nomina(prout in aliis fit iudiciis)publicentur. Cæterum in his omnibus præcipimus,tam epiſcopos, quàm inquiſitores puram & prouidam intentionem habere,ne ad accuſatorum vel teſtiũ nomina ſupprimenda,vbi eſt ſecuritas periculum eſſe dicant:nec in eorum diſcrimen ſecuritatem aſſerant,vbi tale peri- C
culum immineret,ſuper hoc eorundem cõſcientias onerantes. Conſtitutiones verò, ordinationes,& mandata alia prædeceſſorum noſtrorum in negocio hæreticæ prauitatis facta,conceſſa,ſeu etiam ad conſulta reſponſa,quæ cõſtitutionibus ſupraſcriptis ſuper eadem editis prauitate non obuient,in ſuo volumus robore permanere.

De

A ## De ſchiſmaticis TIT. III.

Bonifacius octauus.

In prima parte ponit arengam vſque ad ver. Iacobum videlicet, in qua dicit, quod Columnen. Iacobus & Petrus olim cardinales & filij Ioannis, fratres ſcilicet dicti Petri diutius expectati noluerunt ad cor redire, ſed in profundum malorum deſcendentes ſua aggrauabāt delicta: quare varias pœnas tulit in eos, quas ad certitudinem
B *præſentium & memoriam futurorum hic inſerit. Secūdò ponit pœnas, quas protulit in ipſos Iacobū & Petrum, vſque ad ver. cōtra natos. Ibi tertiò ponit pœnas, quas tulit contra filios & poſteros dicti Ioannis vſque ad ver. omnem. Ibi quartò imponit pœnas ijs, qui decætero deliberatè dictos Iacobum & Petrum pro cardinalibus habuerint, vel eis vel prædictis natis Ioannis fauorem præbuerint: vſque ad verſi. hoc & alia. Ibi quintò & vltimò ratificat, innouat, & confirmat præ-*
C *dicta, & ea præcipit inuiolabiliter obſeruari: & iubet ſimiles exceſſus puniri ſimilibus pœnis in poſterum. h. d. Ioan. And.*

CAP. I.

AD SVCCIDENDOS infructuoſos palmites peſtiferos & nociuos, quos (quaſi ficus fatua) domus de columna produxit, neſcientes in ſemitis iuſtitiæ dirigere greſ-

ſus

ſus ſuos, ad cor reuerti, & agere pœnitẽtiæ A dignos fructus, licet diutius expectatos (Iacobum, videlicet de columna, & Petrũ nepotem ipſius olim ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinales, & filios quondam Ioannis de colũna fratris dicti Iacobi, & patris Petri præfati poſteros & fautores & ſequaces eorum) in virtute altiſsimi exurgentes, ſpiritualiter & temporaliter, contra eos duximus procedendum. Conſequenter dictis Iacobo & Petro, deſcendentibus in profun- B dum malorum, & molientibus incõſutilem tunicam domini ſanctæ videlicet eccleſiæ ſcindere vnitatem, & vt gladium acuentibus linguas ſuas, & prorumpentibus, non tam in verba blaſphemiæ & ſchiſmatica, quàm inſana, quæ in ſcriptis redacta ſub ſigillis, quibus antequã eſſent depoſiti vtebantur, per vrbem & diuerſa mundi climata deſtinauerunt, æſtimantes loquacitatem facundiam, & maledicere conſcientię bonæ C ſignum, & cõficta materia diſputandi, quia veritate non poterant, nos ſaltem lacerare conuiciis præſumpſerunt: quorum dicta licet poſſemus ſuperiori aſſertione cõuincere, & luce clarioribus rationibus confutare, duximus eorum latratibus non dare reſpõſum, vt contrita eorum rabies, authoritate ſonora præſidentis in ſupremo iudicij ſolio

fran

A frangeretur, & patens veritas per ſeipſam veniret in publicam notionem, noſtrúmq; ſilentium in ſupplicium eis foret: proceſſus tamen contra ipſos & alios fecimus ſucceſſiue varios, diuerſiſq; temporibus ſpirituales & temporales pœnas, & ſententias continentes & mulctas: quorum (quia totum tenorem conſtitutionis in præſenti inſerere longum eſſet) ex eis quædam compendioſè collata huic noſtræ conſtitutioni duximus
B inſerenda, ad certitudinem præſentium, & memoriam futurorum: videlicet, quòd ex cauſis, quæ rationabiliter nos mouerunt, de fratrũ noſtrorũ conſilio depoſuimus dictos Iacobũ & *Petrũ à cardinalatibus eiuſdem eccleſiæ, & ab omni cardinalatus commodo & honore, ipſoſque iudicauimus ſchiſmaticos & blaſphemos, & tanquã hæreticos puniendos expoſitis perſonis eorum à fidelibus capiendis, omnibus beneficiis,
C officiis, honoribus, dignitatibus, & prælaturis perpetuo priuantes eoſdem, & reddentes inhabiles ad habenda, cunctis eorum bonis mobilibus & immobilibus, iuribus & iuriſdictionibus publicatis. Contra natos inſuper & poſteros dicti Ioannis ſpiritualiter & temporaliter duximus multipliciter procedendum, eorum bonis & iuribus publicatis & confiſcatis ipſiſque poſteris di-

*Vide l. ſi ſeruus. §. pluriũ. ff. ſi quis cau. & l. demõſtratio. ff. de condi. & demon. Font.

ꝺti Ioannis per maſculinam & fœmininam A lineam deſcendentibus indignis perpetuo redditis ad cardinalatus honorem, & quælibet officia, beneficia, & miniſteria in eccleſia memorata vel eius curia: alibi verò vſque ad quartam generationem. Omnem perſonam præſentem & futuram cuiuſcunque fuerit præeminentiæ, cõditionis, dignitatis, aut ſtatus eccleſiaſtici vel mundani (etiam ſi foret ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalis) quæ ipſos Iacobum & Petrum, vel B eorum alterum ſcienter & deliberatè pro cardinalibus habuerit & tenuerit, aut ad cardinalatum admiſerit, ſeu votum eorum vel alicuius ipſorum ſuffragium in electione Romani Pontificis admiſerit, aut in pontificem Romanum elegerit, nominauerit, aſſumpſerit, vel receperit, ſeu dederit in his vel ad hoc auxilium, conſilium, vel fauorem, excommunicationis ſententia duximus innodandum, à qua (abſque expreſſa C licentia Romani Pontificis) non poſsit abſolui, nec etiam per collegium apoſtolicæ ſedis, eadem ſede vacante, eámque prælatione, dignitate, ſtatu & honore eccleſiaſticis omnino priuamus: nihilominus omnes, qui dictis Iacobo & Petro, aliàs & natis dicti Ioannis fauorem præbuerint, vel auxilium in rebellione, vel ſchiſmate perſiſtentibus

tibus

A tibus, excommunicationis ſententia innodantes. Hæc & alia per nos facta in prædictis noſtris proceſsibus, & in literis noſtris bullatis ſuper eis confectis contenta, hac conſtitutione perpetuo valitura ratificamus, confirmamus, & etiam innouamus, eandémque de nouo facimus, de fratrum noſtrorum conſilio prædictorum. Et vt dictorum malitia non inueniat ſucceſſorem, & punitæ tranſgreſsionis exemplar,
B retrahat alios ab offenſa, ac in obliuionem veritas veniens, non vagetur incerta: ſtatuimus atque decreuimus, vt & ipſa inuiolabiliter obſeruentur, & quòd ſimiles exceſſus & culpæ pœnis ſimilibus in poſterum puniantur.

De homicidio TIT. IIII.

Innocent. iiij. in concilio generali Lugdunenſi.

C *Per aſſaſsinos faciens, vel tantum mandans aliquem interfici, tanquã ab omnibus diffidatus abſque alicuius prolatione ſententiæ incurrit excommunicationis & depoſitionis ab officio & beneficio. h. d. ſecundum Zen.* CAP. I.

PRO humani redemptione generis, de ſummis cœlorum ad ima mundi deſcẽdens, & mortẽ tandem ſubiẽs tẽporalem dei filius

IeſusChriſtus,ne gregem ſui precio ſangui- A
nis glorioſi redemptum aſcenſurus, poſt
reſurrectionem ad patrem abſque paſtore
desereret, ipſius curam beato Petro apoſto-
lo (vt ſuæ ſtabilitate fidei, cæteros in Chri-
ſtiana religione firmaret, eorúmque men-
tes ad ſalutis opera ſuæ accenderet deuo-
tionis ardore) commiſit, vnde nos eiuſdem
apoſtoli effecti (diſponente domino, licet
immeriti) ſucceſſores, & ipſius redemptoris
locum in terris, quanquam indigne tenen- B
tes, circa gregis eiuſdem cuſtodiam ſolici-
tis excitati vigiliis, & animarum ſaluti iu-
gis attentione cogitationis intendere ſum-
mouendo noxia, & agendo profutura
debemus, vt excuſſo à nobis negligentiæ
ſomno, noſtríque cordis oculis diligentia
ſedula vigilantibus, animas deo lucrifacere
ſua nobis cooperante gratia valeamus.

Cum igitur illi, qui ſic horrenda inhuma-
nitate, deteſtandáque ſæuitia mortem ſi- C
tiunt aliorum, vt ipſos faciant per aſſaſſi-
nos occidi, non ſolum corporum, ſed mor-
tem procurent etiam animarum (niſi eos
exuberans gratia diuina præuenerit, vt ſint
armis ſpiritualibus præmuniti, ac omnis
poteſtas tribuatur à domino ad iuſtitiam
rectúmque iudicium exercendum.) Nos
tanto periculo volentes occurrere anima-
rum

A rum, & tam nefarias præſumptiones eccleſiaſticæ animaduerſionis mucrone ferire (vt metus pœnæ, meta huiuſmodi præſumptionis exiſtat) præſertim cum nonnulli magnates taliter perimi formidantes, coacti fuerint ſecuritatem ab eorũdem aſſaſsinorum domino impetrare, ſicque ab eo non abſque Chriſtianæ dignitatis opprobrio redimere, quodammodo vitam ſuam:

Sacri approbatione concilij ſtatuimus, vt B quicunque princeps, prælatus ſeu quæuis alia eccleſiaſtica ſecularíſve perſona, quempiam Chriſtianorum per prædictos aſſaſsinos interfici fecerit, vel etiam mandauerit (quanquam mors ex hoc forſitan nõ ſequatur) aut eos receptauerit, vel defenderit ſeu occultauerit, excommunicationis & depoſitionis à dignitate, honore, ordine, officio, & beneficio incurrat ſentẽtias ipſo facto: & illa libere aliis per illos (ad quos eorum collatio C pertinet) cõferantur, ſit etiam cum ſuis bonis mundanis omnibus tanquam Chriſtianæ religionis æmulus, à toto Chriſtiano populo perpetuo diffidatus, & poſtquam probabilibus conſtiterit argumentis *aliquem ſcelus tam execrabile commiſiſſe, nullatenus alia excommunicationis, vel depoſitionis, ſeu diffidationis aduerſus eum ſententia requiratur.

*Vide l. nõ oẽs. §. à barba. ff. de remi.

Bonifacius octauus. A

Sine pœna irregularitatis poſſunt clerici, de ſuis malefactoribus conqueri coram iudice ſeculari, etiam de criminibus, ex quibus debetur pœna ſanguinis, expreſſe proteſtando, quòd ad pœnam ſanguinis non intendunt. h. d. Ioan. And.

C A P. I I.

PRælatis vel clericis quibuſcunque, qui de laicis ſuis malefactoribus querelam penes ſecularem iudicem deponentes, petunt emendam ſibi fieri, & prouideri, ne B contra eos talia decætero præſumātur, proteſtando expreſſe quòd ad vindictam ſeu pœnam ſanguinis non intendunt, imputari non debet: quamuis aliàs in tali caſu de iure debeat pœna ſanguinis irrogari, ſi iudex mortem illis inferat iuſtitia exigente. Alioquin ſi prælati aut clerici propter metum huiuſmodi (quia iudex ad pœnam ſanguinis poſſet procedere de ſuis malefactoribus) taliter conqueri nō auderent, da- C retur plerisq; materia trucidandi eoſdem, & ipſorum bona liberè deprædandi.

Idem.

Mandanti aliquē verberari, ſecuta mors imputatur. hoc dicit ſecundum Zen.

C A P. I I I.

IS, qui mādat aliquem verberari (licet expreſſe inhibeat ne occidatur vllatenus, vel

A vel membro aliquo mutiletur) irregularis efficitur; ſi mandatarius fines mandati excedens mutilet vel occidat. Cum mandando in culpa fuerit, & hoc euenire poſſe debuerit cogitare.

De vſuris TIT. V.

Gregorius decimus in generali concilio Lugdunẽ.

B *Primò innouat & obſeruari præcipit Lateranẽ. concil. contra vſurarios editum, vſque ad ver. & quia. Vbi præcipit omnibus dominis & vniuerſitatibus terrarum, ne permittant alienigenas in terris ſuis conducere domos, ad exercendum fœnus vel cõductas habere, & quòd aliquis eis ad hoc domos non locet, vſque ad verſi. qui verò. Vbi imponit pœnam clericis cõtra facientibus, vſque ad verſi. cæterùm. Vbi imponit pœnam laicis, & hoc facit vſque in finem. Ioan. And.*

C CAP. I.

VSVRARVM voraginem (quæ animas deuorat, & facultates exhaurit) compeſcere cupientes, conſtitutionem Lateranenſis conſilij contra vſurarios editam, ſub diuinæ maledictionis interminatione præcipimus inuiolabiliter obſeruari. Et quia, quo minor fœneratoribus aderit fœnerãdi

commoditas, eo magis adimetur fœnus exercendi libertas, hac generali conſtitutione ſancimus, vt nec collegium, nec alia vniuerſitas, vel ſingularis perſona cuiuſcunque ſit dignitatis, conditionis aut ſtatus, alienigenas & alios non oriundos de terris ipſorum publice fœnebrem pecuniam exercentes, aut exercere volentes, ad hoc domos in terris ſuis conducere, vel conductas habere, aut alias habitare permittant: ſed huiuſmodi vſurarios manifeſtos omnes intra tres menſes, de terris ſuis expellant, nunquam aliquos tales decætero admiſſuri: nemo illis ad fœnus exercendum domos locet, vel ſub alio titulo quocunque concedat. Qui verò contra fecerint, ſi perſonæ fuerint eccleſiaſticæ, patriarchæ, archiepiſcopi, epiſcopi ſuſpenſionis: minores verò perſonæ ſingulares excomunicationis: ſi autem collegium, ſeu alia vniuerſitas, interdicti ſententiam ipſo facto ſe nouerint incurſuros. Quam ſi per mẽſem animo ſuſtinuerint indurato, terræ ipſorum (quãdiu in eis idem vſurarij commorantur) ex tunc eccleſiaſtico ſubiaceant interdicto. Cæterùm ſi laici fuerint, per ſuos ordinarios ab huiuſmodi exceſſu (omni ceſſante priuilegio) per cenſuram eccleſiaſticam compeſcantur. A B C

Idem

A Idem.

Manifeſtis vſurariis licet mandauerint vſuras reſtitui, eccleſiaſtica ſepultura negabitur, niſi primò ſatisfiat vel ſecundum formam huius decret idoneè caueatur Sepelientes eos contra hanc conſtitutionem, Lateran. concil. pœnam incurrunt. Teſtamenta ipſorum aliter facta non valent, nec debet eis aliquis intereſſe, vel eos abſoluere, vel ad confeßionem admittere h.d. Io. And.

CAP. II.

B QVanquàm vſurarij manifeſti de vſuris, quas receperant ſatisfieri expreſſa quantitate vel indiſtinctè in vltima voluntate mandauerint: nihilominus tamen eis eccleſiaſtica ſepultura denegetur, donec de vſuris ipſis fuerit (prout patiuntur facultates eorum) plenarie ſatisfactum: vel illis quibus facienda eſt reſtitutio, ſi præſto ſint ipſi, aut aliis, qui eis poſſint acquirere, vel eis abſentibus loci ordi-
C nario, aut eius vices gerenti, ſiue rectori parœciæ, in qua teſtator habitat coram aliquibus fide dignis de ipſa parœcia (quibus quidem ordinario vicario, & rectori prædicto modo, cautionem huiuſmodi eorum nomine licet præſentis conſtitutionis authoritate recipere: ita, quòd illis perinde actio acquiratur) aut ſeruo publico de ipſius ordinarij mandato idoneè de reſtitutione fa-

cienda ſit cautum. Cæterum ſi receptarum vſurarum ſit quãtitas manifeſta, illam ſemper in cautione prædicta exprimi volumus: alioquin aliam recipientis cautionem huiuſmodi arbitrio moderandam, ipſe tamen ſcienter non minorem, quàm veriſimiliter creditur, moderetur: & ſi ſecus fecerit, ad ſatisfactionem reſidui teneatur. Omnes autem religioſos & alios, qui manifeſtos vſurarios, contra præſentis ſanctionis formam ad eccleſiaſticam auſi fuerint admittere ſepulturam, pœnæ Lateranenſis concilij contra vſurarios promulgatæ ſtatuimus ſubiacere. Nullus manifeſtorũ vſurariorum teſtamentis interſit, aut eos ad confeſsionem admittat, ſiue ipſos abſoluat: niſi de vſuris ſatisfecerint, vel de ſatiſfaciendo pro ſuarum viribus facultatũ præſtent (vt præmittitur) idoneam cautionem. Teſtamenta quoque manifeſtorum vſurariorum aliter facta non valeant, ſed ſint irrita ipſo iure.

A B C

De exceſsibus prælatorum

TIT. VI.

Bonifacius octauus.

Mendicantes non poſſunt acquirere noua loca ad habitãdum, vel antiqua alienare vel mutare, abſque ſpeciali licentia papæ: quæ de hac prohibitione

A *tione faciat mentionem. In acquirentibus tamen loca pro eremitica vita ducenda, ceſſat prohibitio. hoc dicit. Ioan. And.*

CAP. VNICVM.

Cvm ex eo, quòd prædicatores, minores, & religioſi alij mendicantes, in ciuitatibus, caſtris, villis, aut aliis locis ad habitandum domos vel loca de nouo ſuſcipiūt, ſeu olim ſuſcepta dimittunt, ſe ibidem ad alia transferentes, diuerſa ſcandala quandoque pro-
B ueniant, & frequentes clamores, ad ſedem apoſtolicam perferantur. Nos ſuper hoc prouidere volentes, hoc perpetuo prohibemus edicto, ne deinceps aliquis vel aliqui de prædictis quibuſcunque ſuper hoc priuilegiis muniti exiſtant (quæ ipſis contra tenorem conſtitutionis præſentis nullatenus volumus ſuffragari) in aliqua ciuitate, caſtro, villa, ſeu loco quocunque ad habitandum domos, vel loca quæcun-
C que de nouo recipere, ſeu hactenus recepta mutare, vel ea venditionis, permutationis, donationis aut cuiuſuis alienationis titulo quocunque in alios transferre præſumant, abſque ſedis apoſtolicæ licentia ſpeciali, plenam & expreſſam faciente de prohibitione huiuſmodi mentionem: ſi ſecus egerint, irritum decernentes. Per hoc tamen

tamen eis, qui vitam duxerint eremiticam, A ſeu ſolitariam eligendam, de maiorum ſuorum licentia (quin cellas, manſiones ſeu habitacula in eremo, ſiue locis vbi non ſit hominum habitatio de propinquo, poſsint acquirere ac mutare) non intelligimus interdictum.

De priuilegiis TIT. VII.

Innoc.iiij.in concilio generali Lugduneñ.

Exempti vel priuilegiati, vt non teneantur, B niſi ſub certo iudice reſpondere, ratione delicti, contractus aut rei ſi hæc ſint inita vel ſita in loco non exempto, conueniuntur coram ordinario: ſed ratione domicilij non.

CAP. I.

VOLENTES libertatem (quam nonnullis apoſtolica ſedes priuilegio exemptionis indulſit) ſic integram obſeruari, vt & illam alij non infringant: & ipſi eius limites C non excedant, * declaratione irrefragabili definimus, quòd quantumcunque ſic exempti gaudeant libertate, nihilominus tamen ratione delicti ſiue contractus, aut rei, de qua contra ipſos agitur, rite poſſunt coram locorum ordinariis conueniri, & illi quò ad hoc ſuam in ipſos iuriſdictionem (prout ius exigit) exercere. Nunquid ergo carent omni

**Priuilegiatus, non debet excerere metas priuilegiorũ. ſuprà eo. ſane. & c.porro.*

A omnino in his commodo libertatis? non vtique, quia nec coram ordinariis ipſis, dũmodo ſit in loco exempto commiſſum delictum, vel contractus initus, aut res litigioſa, nec vbi domicilium habent ſi alibi delinquant vel contrahant, aut res ipſa conſiſtat, conueniri poſſunt aliquatenus ſuper iſtis: nec domiciliorum prætextu locorum diœceſani (ſi vbi deliquerunt vel contraxerunt aut res ipſa conſiſtit, illi conuenian-
B tur) remittendi eos illuc, vel ipſis vt illic reſpondeant, iniungendi habeant aliquam poteſtatem: ſaluis nihilominus caſibus aliis, in quibus eos epiſcoporum iuriſdictioni ſubeſſe canonica præcipiunt inſtituta.

Et idipſum decernimus circa illos, quibus vt non niſi ſub vno certo iudice teneantur de ſe conquerentibus reſpondere: apoſtolico priuilegio eſt conceſſum.

Monaſterio priuilegiato vt eius monachi
C *à quocunque interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſſint, ceſſat in illis ordinariorum iuriſdictio quo ad illa: niſi illi monachi mitterentur ad prioratus ſubiectos ordinariis: quia tunc etiam licet vtrobique ſint monachi, ordinarij etiam quo ad prædicta illos iudicant, quandiu ibi manent. hoc dicit.*

In eos autem, quibus ne interdici, ſuſpendi vel excommunicari à quoquam valeant, à ſede

à ſede apoſtolica eſt indultum (ſicut ſunt A religioſi, quamplures) in quorum priuilegiis continetur, ne quiſquam epiſcopus vel archiepiſcopus monaſteriorum ſuorũ monachos pro vlla cauſa vllóve loco interdicere, ſuſpendere, vel excommunicare præſumat, iidem ordinarij iuriſdictionem ſuam quantum ad iſta vbicunque illi fuerint, penitus exercere non poſsint. Niſi forſan ipſi monachi ad monaſteriorum ſuorum prioratus ordinariis eiſdem ſubiectos (vt B vel gerant eorum regimen, vel in eis tanquàm proprij locorum ipſorum monachi reſideant) fuerint deſtinati: tunc enim etſi liberè poſsint ad eadem monaſteria reuocari, ac tam illorum, quàm ipſorum prioratuum monachi reputentur (cum non ſit inconueniens aliquem vtrobique locum habere monachicum) vnũ alteri ſubeſſe monaſterio, vel ab ipſo noſcitur dependere, ratione tamen eorundem prioratuum dicti C ordinarij ſua iuriſdictione in ipſis etiam quo ad præmiſſa (quandiu morantur in illis) licitè vti poſſunt.

Idem.

Curia Romana habet ſtudium generale, & eius priuilegia. h.d. Io. And. CAP. II.

CVm de diuerſis mundi partibus multi confluant ad ſedem apoſtolicam quaſi matrem

A matrem: nos ad communem tam ipſorum, quàm aliorum omnium cõmodum & profectum paterna ſolicitudine intendẽtes (vt ſit eis mora huiuſmodi fructuoſa) prouidimus, quòd ibidem decætero regatur, & vigeat ſtudium iuris diuini & humani, canonici videlicet & ciuilis. Vnde volumus & ſtatuimus, vt ſtudentes in ſcholis ipſis penes ſedem eandem talibus priuilegiis omnino libertatibus & immunitatibus gau-
B deant, quibus gaudent ſtudentes in ſcholis vbi generale regitur ſtudiũ, ac recipiant integrè prouẽtus ſuos eccleſiaſticos ſicut illi.

Alexander quartus.

Dicit quomodo intelligatur priuilegium quod habent quidam abbates de populo benedicendo, & quibus poſſint abbates conferre tonſuram. Ioan. And.

CAP. III.

C ABbates, quos apoſtolica ſedes in exhibitione benedictionis ſuper populum ſpeciali priuilegio inſigniuit: in eccleſiis, quæ ad eos pertinent pleno iure, quando in eis diuina officia celebrant, poſſunt poſt miſſarum ſolennia & veſpertinas ac matutinas laudes benedictionem ſolennem ſuper populum elargiri. Alibi autem publicè, aut per vias, ciuitates, caſtra, & villas, populis, & plebibus benedictionem

facere

facere vel impartiri non valeant. Niſi hoc A
eis expreſſo apoſtolico priuilegio ſit conceſſum. Nec eis licitum ſit aliis, quàm monaſteriorum ſuorum conuerſis, & qui ad illa conuolauerint, & in quos eccleſiaſticam & quaſi epiſcopalem iuriſdictionem obtinent, primam clericalem conferre tonſuram. Niſi eis id competat ex pleno præfatæ ſedis indulto.

Idem.

Exempti in locis non exemptis oratoria vel B *capellas ſine diœceſanorum licentia conſtruere non poſſunt, nec in exemptis ſine licentia papæ. Nec poſſunt exempti aſſumere cauſas proprias: ſuorum liberorum hominum in ſe: etiam ſi illi ſint ſui cenſuales. Io. And.* CAP. IIII.

AVthoritate ſedis apoſtolicæ de fratrũ noſtrorum conſilio ſtatuimus, quòd oratoria vel capellas, in locis non exemptis ſine diœceſanorum locorum ipſorum licentia exempti conſtruere non præſumant: ne C que in ſic conſtructis nec tempore interdicti (caſibus expreſsis in iure duntaxat exceptis) celebrent, vel faciant celebrari diuina. Quòd ſi talia præſumpſerint, ab his per locorum ipſorum ordinarios compeſcantur. Et ſi quas propter hoc exemptorum ipſorum conſeruatores in eos ſententias protulerint, illas penitus reuocamus.

Inhib

A Inhibemus inſuper, ne in locis etiam exemptis hoc ipſi exempti facere audeant: niſi ſuper his licentiam vel priuilegium habeãt ſedis apoſtolicæ ſpeciale. Cauſas quoque ſiue lites proprias ſuorum hominum liberorum, quæ videlicet tantum ad ipſos homines pertinent, idem exempti ſuo nomine, ſiue vt actores ſiue vt defenſores aliquatenus non aſſumant. Etiam ſi ſint ipſis dicti homines cenſuales: cum id nequaquam B licitum ſit eiſdem.

Clemens quartus.

Priuilegium papæ, quòd quis excommunicari, ſuſpendi, vel interdici non poſsit, non extenditur ad ſententias ordinariorum: niſi tale priuilegium ſit conceſſum regibus, reginis, vel ipſorum filiis, vel religioſo loco vel ordini. h. d. Ioan. And.

CAP. V.

NE aliqui de indultis apoſtolicis confidentes, alios confidentius in ſuo iure C moleſtent, & ordinariorum iuriſdictionem condemnant pariter & eludant, Omnes indulgentias & priuilegia quibuſcunque ſingularibus perſonis eccleſiaſticis vel ſecularibus cuiuſcunque ſint præeminentiæ, dignitatis, conditionis aut ſtatus, quòd interdici à quocunque, vel excommunicari non poſsint, néc terræ vel eccleſiæ ipſorum eccleſiaſtico interdicto ſupponi, ſub quacun-

que forma verborum conceſſa. (Illis per A quę regibus & reginis eorúmque filiis, necnon & religioſis quibuſcunque, non perſonarum tantum, ſed ordinum priuilegiatorum vel locorum ratione in hoc immunitas huiuſmodi conceditur duntaxat exceptis) de fratrum noſtrorum conſilio ad ordinariorum ſententias & proceſſus edicto perpetuo prohibemus extendi.

Idem.

Inferiores prælati, quibus per priuilegium conceditur vſus mitræ, ſi ſunt exempti in prouincialibus & epiſcopalibus conciliis, vti poſſunt mitris aurifriſiatis nõ habentibus laminas aut gemmas. Et ſi non ſunt exempti, albis & planis vtantur, in aliis locis vtantur vt indulta permittunt. B

CAP. VI.

VT apoſtolicæ ſedis benignitas (quæ nonnullis abbatibus, aliiſque prælatis, quibus non competit ex propria dignitate, conceſsit in eccleſiarum ſuarum gloriam & honorem, quòd mitra & aliis pon- C tificalibus vti poſsint) prouideat ne inde ſcandala oriantur, ſic tamen, quòd ipſi priuilegiati ſuorum priuilegiorum non fruſtrentur effectu, & ex maioritate ac decore maiori ornatuum, maioritas appareat dignitatum: De fratrum noſtrorum conſilio præſenti decreto ſtatuimus, vt abbates, & alij

A alij, quibus mitræ vſus eſt ab eadem ſede conceſſus, Exempti quidem in prouincialibus conciliis, & epiſcopalibus ſynodis (quibus nonnulli eorum intereſſe tenentur) mitris tantummodo aurifriſiatis (non tamen aureas vel argenteas laminas, aut gemmas habentibus) vti poſsint: Non exempti verò ſimplicibus, & albis ac planis vtantur. In aliis verò locis exemptis, & non exemptis mitris liceat illis vti, prout conceſſa eis ab

B eadem ſede indulta permittunt.

Bonifacius octauus.

In prima parte demonſtrat, quid iuris, cum quis ſolo priuilegio ſe dicit exemptum. In ſecunda ibi, ſi autem, quid iuris cum ſuper hoc præſcriptionem allegat. In tertia ibi, quòd ſi tales. quid iuris, cum allegat vtrumque. Ioan. And.

CAP. VII.

CVm perſonæ eccleſiaſticæ tam religioſæ, quàm ſeculares plura præſumant,

C quæ ipſis infamiam pariunt, & aliis inferunt læſionem, prætextu exemptionis vel libertatis: quam aſſerunt ſe habere: ordinariorum correctiones & ordinationes ſubterfugientes, ac eorum forum ſiue iudicium declinantes: Nos volentes ſuper hoc de ſalubri remedio prouidere, ſtatuimus, vt ij, qui ſe aſſerunt per priuilegia ſeu indulgentias apoſtolicæ ſedis exemptos:

à locorum ordinariis requiſiti, huiuſmodi A priuilegia vel indulgentias (quibus ſe dicunt fore munitos) ipſis ordinariis in loco cõgruo & ſecuro, aut aliquibus prudẽtibus viris omni ſuſpicione carentibus, ad hoc per dictos ordinarios deputatis intra terminum competentem pro facti qualitate ipſorum ordinariorum, vel delegatorum ſuorum arbitrio moderandum, iuſto impedimento ceſſante oſtendere, ac ad legendum integraliter, * exhibere: necnon de B articulis, de quibus cõtrouerſia fuerit, tranſcriptum tradere teneantur. Si autem ad fundandam intẽtionem ſuam ſuper huiuſmodi libertate ſolũmodo præſcriptionẽ canonicam duxerint opponendam: eiſdem ordinariis vel delegatis ab eis viris prudentibus non ſuſpectis, de præſcriptione huiuſmodi facere debent fidem. Quòd ſi tales priuilegio & præſcriptione aſſerant ſe munitos: priuilegiũ quidem ipſum exhibeant, C vt in primo huiuſmodi conſtitutionis articulo ſuperius eſt expreſſum. Et ſi priuilegium exhibitum non ad plenum per ſe ſufficiat ad exemptionem ſeu libertatem huiuſmodi comprobandam, ſed tale eſt, quod ſaltem cauſam præbeat præſcribendi: coram perſonis prædictis annorum xl. preſcriptionem teneãtur probare præſcriptioniſque

** Vide Barto. in rubri. ff. de noui ope. nun. & l. prætor. ff. de eden. Fõ.*

que

A que probatione pendente, licet ordinariorum intentio de iure communi fundetur: tamen quia de priuilegio (quod ſaltem cauſam præſcribendi præbet) faciunt fidem in libertatis vel exemptionis poſſeſsione: non violenta, non clandeſtina, nec conceſſa præcario, de qua fidem coram eiſdem fecerint non turbentur. Si verò priuilegium per ſe ſufficiens, quando ſolo priuilegio ſe defendunt, vel ſaltem tale, quod præſcriptio-
B ni canonicæ cauſam præſtet;, cum præſcriptionem allegant, non exhibuerint, vt eſt dictum (cum de iure communi ordinariorum intentio ſit fundata) ſua iuriſdictione vti poſsint in eoſdem liberè: donec de præſcriptione canonica (vt præmiſſum eſt) fecerint plenam fidem.

Idem.

Interdictus eſt ingreſſus eccleſiæ regularibus vel ſecularibus (quanuis exemptis) qui ſcien-
C *ter celebrant vel celebrari faciunt diuina in ciuitatibus vel locis interdictis: niſi ſecundum permiſsionem iuris, vel qui excommunicatos vel interdictos publicè ad diuina officia, ſacramenta vel ſepulturam admittunt. hoc dicit. Ioannes Andreas.*

CAP. VIII.

EPiſcoporum & aliorum prælatorum querelis frequentibus & querulosis clamoribus excitati, præſenti decreto duxi-

mus ſtatuendum,ne aliqui ſeculares aut regulares quantũcunque exemptionis ſeu libertatis ſedis apoſtolicæ priuilegiis cõmuniti,cuiuſcũq; ordinis,religionis,ſtatus vel conditionis exiſtant,ſcienter celebrent vel faciant celebrari diuina in ciuitatibus,caſtris,villis(niſi quatenus eis à iure conceditur)ſeu locis aliis interdictis ab ordinariis ſiue delegatis iudicibus vel à iure:aut excõmunicatos publicè vel interdictos ad diuina officia ſeu eccleſiaſtica ſacramenta, vel eccleſiaſticam ſepulturã admittant. Qui verò contra præſumpſerint (præter alias pœnas à iure ſtatutas)ingreſſum eccleſiæ ſibi nouerint interdictum:donec de tranſgreſsione huiuſmodi ad arbitrium eius, cuius ſententiam contempſerunt,ſatisfecerint competenter. A B

Idem.

Primò ponit quando eximitur eccleſia,quid importet.Secundò,quando ipſius canonici.Tertiò, quando clerici.Et iſta ordinatè declarat,in qualibet partium affirmatiuè & negatiuè loquendo, ſecundum Io.And. C

CAP. IX.

PEr exemptionẽ eccleſiæ conceſſam,ipſa eccleſia & ipſius monachi vel canonici, clerici etiam & cõuerſi,perpetuóque oblati (non autem eccleſiæ eiuſdem presbyter, qui parœcianorũ curam habet, quo ad ea, quæ

A quæ ad curam eandem pertinent,nec ipſi parœciani etiam)intelliguntur exempti.

Verũ ſi canonici alicuius eccleſiæ eximantur:ipſi ſoli canonici,nõ autem eccleſia vel alij eius clerici,ſunt exempti. Si autem clerici cuiuſuis eccleſiæ eximantur:tunc tam canonici,quàm alij clerici eximuntur,non tamen eccleſia: niſi aliud in exemptionis priuilegio exprimatur.

Idem.

B *Formas priuilegiorũ ponit hæc decretalis:quarum quædam exemptionem conferunt,quædam non.Io.And.* CAP. X.

SI papa in aliquo priuilegio vel ſcriptura non facta principaliter ſuper donationẽ vel ſentẽtia exemptionis ſeu etiã libertatis, aliquam eccleſiam ad ius & proprietatem Romanæ eccleſiæ pertinere,vel conſimilia verba narret:non propterea illius eccleſiæ exemptio eſt probata,niſi de libertate aliter doceatur. Si autem eccleſiæ vel mona-C ſterio exemptionis priuilegiũ concedendo, vel ſuper ipſius exemptiones ſententiando (cum de ipſius exemptionis negocio ageretur)aſſerat ipſam eccleſiam fore exemptã: aut eam iuris beati Petri exiſtere:ſiue ad ius & proprietatem Romanæ eccleſiæ,vel ad Romanam eccleſiam ſpecialiter aut ſine medio,vel etiam ſimpliciter pertinere:per

hoc plenè debet exempta huiuſmodi eccle- A
ſia iudicari. Cum enim iure cõmuni omnes eccleſiæ per orbem diffuſæ ad Romanam eccleſiam pertineant, ſi id alicui cõcedatur eccleſiæ, vel de ea per ſententiã iudicent: ex hoc ipſius comprobatur exemptio: vt priuilegij nihil aliàs allatura conceſsio ei, cui cõceditur, & ſententia nullum aliter datura ſubſidium, eccleſiæ (pro qua fertur) prærogatiuam (cũ verba aliquid operari debeãt) conferat gratiæ ſpecialis. Et eſt idem, ſi B
priuilegiũ contineat, vel ipſe papa per modum exprimat ſupraſcriptum, quòd eccleſia ſit libera: ſeu quòd potiatur Romanę eccleſiæ libertate: vel ꝙ in hoc pręrogatiua gaudeat ſpeciali: aut ſi dicat indefinitè, quòd eccleſiæ Romanæ annuum cenſum ſoluat, ad perceptæ indiciũ libertatis: ſiue quòd ipſam eccleſiam eximit ab ordinarij poteſtate: vel quòd non audeat illic epiſcopus cathedram collocare, aut imperandi (ſeu ordinationem C
quamuis leuiſsimam faciendi) exercere aliquam poteſtatem. Similiter ſi aliqui recipiantur in proprios & ſpeciales ſubiectos, cenſentur exempti. Non ſic ſi in proprios & ſpeciales filios Romanæ eccleſiæ ſint ſuſcepti: tales quippe exempti propterea non exiſtunt. Si verò dicatur ſimpliciter, quòd aliqua eccleſia Romanæ eccleſiæ annuum

A nuũ cenſum ſoluat:non propter hoc exēpta eccleſia dici debet. Idem dicimus ſi circa aliqua per priuilegium concedatur libertas,& clauſula de cenſu annuo perſoluendo ſequatur:vt ſi aliquibus quòd ab alio,quàm à papa ſeu eius legato excommunicari ſuſpendi aut interdici nõ poſsint,vel aliquid aliud ſpecialiter à ſede apoſtolica ſit indultum:vel etiã dicatur,quòd in ſpeciales Romanæ eccleſiæ filios ſint aſſumpti,& ſequa- B tur in priuilegio, quod eccleſiæ Romanæ ad indicium libertatis perceptæ annuum cenſum ſoluant.His enim & conſimilibus caſibus ſic in certis priuilegiati articulis, ordinariorũ iuriſdictioni quantum ad alia ſunt ſubiecti. Licet autem ſic diuerſos priuilegiorum,quibus eccleſiæ ac monaſteria eximuntur, tenores ad litium materiam amputandam duxerimus deſignandos:per hoc tamen aliis exemptionum(ſi reperian- C tur)ſeu aliarum libertatum modis vel eorum effectibus nolumus aliquatenus derogari.

Idem.

Priuilegiati vt tempore interdicti poſsint celebrare diuina clauſis eccleſijs,alios etiam extraneos admittere non poſſunt.Et ſi fuerit ſingularis perſona ſuper hoc priuilegiata,familiares ſuos admittit:ſecus in familia conuentus taliter

priuilegiati. Hoc priuilegio non gaudet ille,cuius culpa ponitur interdictum.h.d.Domi. A

CAP. XI.

LIcet vobis conceſſum exiſtat,vt interdicti tempore ianuis clauſis, excõmunicatis & interdictis excluſis,voce ſubmiſſa diuina celebrare poſsitis:ad ea tamen aliquos etiam ſi aliunde venerint(niſi ſuper hoc priuilegiati exiſtant)recipere nulla ratione debetis. Cùm conceditur ſingulari B perſonæ,vt modo præmiſſo tempore interdicti celebrare valeat, vel audire diuina; eius familiares domeſtici ad audiendum cum ea,& celebrandum ſibi diuinum officium,licitè admittuntur.Non ſic autem in familiaribus alicuius conuentus,ſeu collegij eſt cenſendum:illi enim niſi priuilegiati fuerint, admitti non debent. Huiuſmodi quoque conceſsione gaudere non poteſt is,cuius cauſa ſeu culpa,dolo vel fraude fuit C ſententia interdicti prolata,ſeu,qui ad perpetrandum delictum,cuius occaſione lata extitit,præbuit conſilium,auxilium,vel fauorem.

Idem.

Epiſcopi cum altari viatico celebrare poſſunt, & ſibi facere celebrari:ita tamen,quòd non violent interdictum.h.d.Ioan.And.

CAP.

A CAP. XII.

QVoniam epiſcopi eorũque ſuperiores ſe habẽt diuerſis ex cauſis à ſuis eccleſiis & diœceſibus abſentare frequenter, nec ſemper poſſunt commodè ad eccleſias accedere promiſſa celebranda vel audienda in ipſis, ſine qua eos tranſire non decet abſque cauſa rationabili vllam diem: præſenti conſtitutione indulgemus eiſdem, vt altare poſsint habere viaticum,
B & in eo celebrare, ac facere celebrare vbicunque abſque interdicti transgreſsione illis permittitur celebrare vel audire diuina.

De iniuriis, & damno dato

TIT. VIII.

Gregorius x. in concilio generali Lugdunẽ.

Repræſaliæ contra perſonas eccleſiaſticas cõcedi,
C *vel cõceſſæ extendi nõ debent, contrà facientes (niſi reuocent intra menſem) ſingulares ſunt excommunicati, vniuerſitates interdictæ. Io. And.*

CAP. VNICVM.

ETSI pignorationes, quas vulgaris elocutio * repręſalias nominat, in quibus alius pro alio prægrauatur, tanquam graues legibus, & æquitati naturali cõtrariæ, ciuili ſint

** Vide l. librorum §. quod tamen Caſſius. ff. de*

legat. iij. Bar. in l. Labeo. ff. de ſup. le.

ſint cõſtitutione prohibitæ. Vt tamen earum prohibitio in perſonis eccleſiaſticis tãto amplius timeatur, quanto in illis ſpecialius inhibentur: eas concedi cõtra perſonas prædictas, ſeu bona ipſorum, aut quantũcunque generaliter prætextu cuiuſuis conſuetudinis (quã potius reputamus abuſum fore) conceſſas, ad illas extendi præſenti decreto diſtrictius inhibemus. Illi autem, qui contrà fecerint, aduerſus perſonas eaſdem pignorationes, ſeu repræſalias concedendo, vel extendendo ad eas (niſi præſumptionem huiuſmodi reuocauerint à conceſsionis vel extenſionis tẽpore intra menſem) ſi perſonæ ſingulares fuerint, ſententiam excommunicationis incurrant: ſi verò vniuerſitas, eccleſiaſtico ſubiaceat interdicto.

A

B

De pœnis TIT. IX.

C

Innocentius quartus.

De veteri iure poterit archiepiſcopus cùm in prouincia ſua iuriſdictionem ſuã exequitur, punire notorios iniuriantes ſibi, nuncijs, & familiæ ſuæ, ſi per id ſua iuriſdictio impeditur: aliàs non, niſi conſuetudo amplius tribuat: ſed hodie tales iniurias tunc punit, etiam ſi iuriſdictionem non impediant. hoc dicit.

c

CAP.

A CAP. I.

ROMANA eccleſia,& infra. Licet autem Remeñ. archiepiſcopo ſuam prouinciam viſitanti eos, qui tunc ſibi, vel ſuæ familiæ, aut aliis, quos propter hoc per eandem prouinciam dirigit, & etiam quando concilium conuocat, eos, qui nunciis ſuis, quos pro illo vel aliàs per prouinciam ipſam ſua debita iuriſdictione vtendo tranſmittit, in-
B iuriari præſumunt: ſi hac occaſione ſua in his impediatur iuriſdictio, pro iniuria huiuſmodi (dummodo exiſtat notoria) propria authoritate punire, niſi amplius ei de Remenſis eccleſiæ conſuetudine competere dinoſcatur. Sibi etiam & metropolitanis aliis in ſuis prouinciis (dum ſic in illis iuriſdictionem exercent) puniendi manifeſtas & notorias offenſas tunc eiſdem illatas vel ſuis (etiam ſi exinde impediri iu-
C riſdictionem huiuſmodi non contingat) libera ſit de noſtra ſpeciali conceſsione facultas.

Bonifacius viij. Bittereñ. epiſcopo.

Docet hæc Decretalis, quibus aßiſtentibus fieri debeat degradatio, de quibus veſtibus, ornamentis, libris & inſtrumentis in degradatione fiat expoliatio, & quibus verbis vtatur ipſe degradans. Ioan. And.

CAP.

CAP. II. A

DEgradatio qualiter fieri debeat, à nobis tua fraternitas requiſiuit. Super quo tibi taliter reſpondemus, quòd verbalis degradatio ſeu depoſitio ab ordinibus vel gradibus eccleſiaſticis eſt à proprio epiſcopo ſibi aſsiſtente in degradatione clericorum in ſacris conſtitutorum ordinibus, certo epiſcoporum numero definito canonibus facienda, quanquam proprij epiſcopi ſententia ſine aliorum epiſcoporum præ- B ſentia ſufficiat in degradatione eorum, qui minores duntaxat ordines receperunt. Actualis verò ſiue ſolennis cœleſtis militiæ militis, id eſt clerici degradatio (cùm ad eam fuerit procedendum) fiet vt exauthorizatio eius, qui militiæ deſeruit armatæ, cui militaria detrahuntur inſignia, ſicque à militia remotus caſtris reiicitur, priuatus conſortio & priuilegio militari. Clericus igitur degradandus veſtibus ſacris indu- C tus, in manibus habēs librum, vas, vel aliud inſtrumentum ſeu ornamentum ad ordinem ſuum ſpectans, acſi deberet in officio ſuo ſolenniter miniſtrare, ad epiſcopi præſentiam adducatur: cui epiſcopus publicè ſingula, ſiue ſint veſtes, calix, liber, ſeu quæuis alia, quæ illi iuxta morem ordinandorum clericorum, in ſua ordinatione ab epiſcopo

A ſcopo fuerint tradita, ſeu collata, ſingulariter auferat, ab illo veſtiméto ſeu ornamento, quod datũ vel traditũ fuerat vltimo inchoando, & deſcendendo gradatim degradationẽ cõtinuet vſque ad primã veſtẽ, quæ datur in collatione tonſuræ: túncque radatur caput illius ſeu tondeatur, ne tonſuræ ſeu clericatus veſtigium remaneat in eodẽ.

Poterit autem epiſcopus in degradatione huiuſmodi vti verbis aliquibus ad terrorẽ B illis oppoſitis, quæ in collatione ordinum ſunt prolata, dicendo presbytero hæc vel ſimilia verba in remotione planetæ: Auferimus tibi veſtẽ ſacerdotalem, & te honore ſacerdotali priuamus, ſicque in remotione reliquorũ inſignium ſimilibus verbis vtens in ablatione vltimi, quod in collatione ordinum fuit primum, infra ſcripto, vel alio ſimili modo pronunciet ſiue dicat: Authoritate dei omnipotentis patris & filij & ſpi-C ritusſancti ac noſtra, tibi auferimus habitum clericalẽ, & deponimus, degradamus, ſpoliamus, & exuimus te omni ordine, beneficio & priuilegio clericali.

Idem.

Quamuis inuentio carceris fuit ad cuſtodiam: tamen poteſt quis puniri pœna carceris perpetuò & ad tempus. Ioan. And.

CAP. III. A

QVamuis ad reorum cuſtodiam non ad pœnam carcer ſpecialiter deputatus eſſe noſcatur. Nos tamen nõ improbamus ſeu conuictos (eorum exceſſibus & perſonis cæteriſque circunſtantiis prouida deliberatione penſatis) in perpetuum vel ad tempus prout videris expedire, carceri mancipes ad pœnitentiam peragendam.

Idem. B

Pœna alicui impoſita, & eius poſteris, non extenditur ad poſteros lineæ fœmineæ: niſi aliud in iure, vel ſententia ſit expreſſum. h. d. Zen.

CAP. IIII.

VBicunque alicui & eius filiis ſeu poſteris vſque incertam generationem pœna imponitur ab homine vel à iure, pœna ipſa eos tantũ afficit, qui per maſculinã non per fœmininam lineam deſcendere dinoſcuntur. Niſi aliud in iure vel ſententia ſit expreſſum. C

Idem.

Primò punit inſequentes, percutientes, aut capientes cardinales, & eius criminis ſocios. Secundò, eorum filios & nepotes. Tertiò, ipſis inſectatoribus pœnam addit. Quartò, quam ſatisfactionẽ cùm abſoluentur, facere debeant: & quid per abſolutionem conſequantur. Quintò, de nudis conſiliariis

A *liarijs, vel ſimpliciter fauentibus huic crimini. Sexto, ad collaterales permittit pœnas extendi. Septimo, ponit de inſequentibus clericos vel religioſos familiares papæ vel cardinalium. Octauo, ponit de occidentibus cardinales. Nono, dicit poteſtates ſeculares nihilominus pœnis legalibus cõtra tales vti debere, & hanc conſtitutionem etiã facere obſeruari: & contrà facientibus pœnam imponit. Ioan. And.*

CAP. V.

B Felicis recordationis Honorij papæ tertij prædeceſſoris noſtri veſtigiis inhærentes, quibuſdam additis & detractis de communi fratrum noſtrorum conſilio, hac in perpetuum valitura conſtitutione ſancimus: vt ſi quis deinceps in hoc ſacrilegij genus irrepſerit, quòd ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalem fuerit hoſtiliter inſecutus, vel percuſſerit, aut cœperit, vel ſocius fuerit facientis, aut fieri mandauerit, vel fa-C ctum ratum habuerit, aut conſilium dederit vel fauorem, aut poſtea receptauerit vel defenſauerit ſcienter eundem: ſicut reus criminis læſæ maieſtatis perpetuò ſit infamis, diffidatus, nihilominus & bannitus, ſit inteſtabilis, vt nec teſtamenti liberam habeat factionem, nec ad alicuius bona ex teſtamento vel ab inteſtato vocetur: quatenùs ab omni ſucceſsione repulſus, publicáque

repulſa confuſus minus inueniat ſuæ malitiæ ſucceſſorem: fiant habitationes eius deſertæ, & vt non ſit, qui eas inhabitet, dentur cuncta ipſius ædificia in ruinam, & vt perpetuæ notam infamiæ perpetua ruina teſtetur, nullo tempore reparentur: nullus ei debita reddere, nullus reſpondere in iudicio teneatur: quicquid etiam in bonis inuenitur ipſius fiſci, vel reipublicæ dominio applicetur, vt ex illis nil tranſmittat ad poſteros, ſed potius cum ipſo quodammodo damnentur & ſua. Si qua verò feuda, locationes, officium vel beneficium ſpirituale vel temporale ab aliquibus eccleſiis obtinet, ſit eis ipſo iure priuatus, quæ ſic liberè ad eccleſias reuertantur quòd eccleſiarum rectores de ipſis pro ſua voluntate diſponant. Quòd ſi quis prædictorum filium vel filios habeat, nepotem vel nepotes per rectam lineam deſcendentes, beneficiatum ſeu beneficiatos quouis beneficio (etiam ſi pontificalem adeptus vel adepti fuerint dignitatem) ſint eis ipſo iure priuati: ſpe promotionis omnino ſublata. Nulli prætereа talium filiorum atque nepotum ex virili ſexu deſcendentium ab eiſdem, alicuius aperiatur ianua dignitatis, aut honoris eccleſiaſtici vel mundani, ſeu ad alicuius loci regimen ſit aſcenſus, ſit eis poſtulandi negata

A gata facultas, ſit notoriè iudicatus, & quodlibet aliud officium ſeu miniſterium publicum interdictum: in iudiciis eorum aſſertio contra quemquam nihil fidei, nihil credulitatis inueniat, vt ad teſtimonium prorſus reddantur indigni: ſit eis ad ordines aſcenſus inhibitus, ſit ad beneficium vel officium eccleſiaſticum denegatus acceſſus, & (vt magis famoſa ſit eorum infamia) ad actus legitimos nullus eis pateat aditus,
B nulla porta pandatur eiſdem ſuper aliquo præmiſſorum, omni ſpe diſpenſationis adempta. Præſenti nihilominus adiicimus ſanctioni, vt ex inſecutione prædicta, ſicut ex iniectione manuum violenta, ipſo facto excommunicationis ſentẽtiam quis incurrat: & tam inſecutor, quàm alij ſuprà dicti tanti mali participes, quamdiu in ſua contumacia perdurarint, ſingulis diebus dominicis & feſtiuis pulſatis campanis & can-
C delis accenſis, per omnes illius loci eccleſias, in quo tantum facinus fuerit attentatum, necnon ciuitatum & diœceſum vicinarum excommunicati publicè denunciẽtur: nec ab alio, quàm à Romano pontifice poſſint abſolutionis beneficium obtinere, niſi duntaxat in mortis articulo conſtituti.

Quum autem fuerint abſoluendi: primò ſufficienter & idoneè caueant ꝙ inferendæ

pœnæ parebunt, & auxiliante domino pœnitentiam peragent iniungendam : deinde per omnes illius loci eccleſias principales vicinorúmque locorum diebus dominicis & ſolennibus incedant nudi coram populo, femoralia tantum habentes, & ferulas deferentes in manibus, cum quibus per eaſdem eccleſias publicè fuſtigētur : ituri poſtmodum vltra mare, & ibidem acturi pœnitentiam per tres annos ad minus, nec exinde poſtmodùm reuerſuri abſque ſedis apoſtolicæ licentia ſpeciali. Verùm cùm talis gratiam reconciliationis meruerit (beneficio abſolutionis obtento) indulgeatur ei licentia, vt ſuam & ſuorum iniuriam proſequatur : & debitorum illorum, quæ contracta fuerint, de poſtmodum acquiſitis repetitio non negetur. Illud autem non duximus omittēdum, quòd ſi quis fuerit in præmiſsis nudo cōſilio aut ſimplici fauore culpabilis, iudex in talem pœnam metiatur ex culpa: vt ſecundum quòd exceſſus exegerit, vindicta procedat. Cæterùm, quia dignum eſt, vt nefandi ratione flagitij vltionis ſeueritas amplius extendatur, & propter enormitatem culparum plagarum modus exuberet, nec pœnis ſolicitis contentetur : ſtatuimus, vt ad collaterales fratres, videlicet nepotes, & pronepotes talium poſsit extendere

A tendere pœnas in huiuſmodi noſtra cõſtitutione contentas, circunſpectio Rom. pont. prout circũſtantiæ rationabiles ſuadebunt.

Præmiſsis etiam dignum cenſuimus annectendum: vt ſi quiſquam aliquo prædictorum exceſſuum, quenquàm de clericis vel religioſis noſtræ familiæ, vel cardinalium afficere fortè præſumpſerit, proportionetur pœna delicto: ita quòd vindicta ex æquo exceſſu reſpondente ab offenſa no-
B ſtrorum cohibeantur deinceps manus temerariæ formidine vltionis, quas dei vel noſtra, ſeu fratrum noſtrorum reuerentia non coërcet. Si quis verò per ſe vel per aliũ occiderit cardinalem (quod abſit) vel dederit cauſam mortis: vltra quàm præmiſſa contineant ſic in eum poteſtas iuriſdictionis inſurgat, ſic rigor vltionis inſiliat, quòd contra vitæ ſubſidium mortis ſolatium inuocet, viuens pœnæ non culpæ, vindictæ
C ſpeculum non offenſæ. Per hoc quoque ſecularibus poteſtatibus non adimimus facultatem vtendi legibus contra tales, quas aduerſus ſacrilegos catholici principes ediderunt. quis enim locus regiminis poterit eſſe tutus, quis rector ſecuritate gaudebit, ſi Romana eccleſia (quæ omnium eccleſiarum diſponente domino caput eſt & magiſtra) caſibus iſtis ſubiicitur, ſi eius filij ſpe-

ciales huiuſmodi periculis exponũtur? Quẽ A eccleſiæ filium, quem fidei zelatorem contumelia tanta non tangeret, & cõfuſio tam aſpera non moueret? Porrò ſi filius eſt, dolebit: ſi fidelis, matre fidei læſa lædetur. Quapropter ſi princeps, ſenator, conſul, poteſtas, vel alius dominus ſiue rector contra præſumptores prædictos præſentis conſtitutionis tenorem nõ fecerit obſeruari: tam ipſe, quàm officiales ipſius intra menſem (poſtquam res ad notitiam eorum peruenerit) B eoipſo ſententiam excommunicationis incurrant. Ciuitas verò quæuis alia, præter vrbem, quæ talia facienti vel faciẽtibus ſeu præſumentibus, in his conſilium vel auxilium dederit aut fauorem, vel intra menſem ſaltem taliter delinquentes (prout tanti facinoris enormitas exegerit, & facultas ei affuerit) non duxerit puniendos, pontificali & ſupra ſit eoipſo dignitate priuata, & nihilominus remaneat interdicta. C

De pœnitentiis & remiſsionibus TIT. X.

Innocent.iiij.in concilio Lugdunẽ.

Quæſtores non citant aliquos, licet eos monere poſsint. Et in concedendis indulgentiis non excedant archiepiſcopi ſtatutum concilij generalis. hoc dicit. Zen.

CAP.

A CAP. I.

ROMANA eccleſia:& infra.Quę-ſtoribus autem fabricæ Remeñ. eccleſiæ, Remeñ.archiepiſcopus, ſiue eius officiales citãdi ſuffraganeorũ ipſius eccleſiæ ſubditos (quos iidẽ quæſtores ſibi reſiſtere, aut nolle parere dixerint) vt ſuper hoc cõpareant corã ipſis,nequaquã tribuãt poteſtatẽ. Super benigna verò ipſorũ receptione ac ſubuentione ipſi B fabricæ facienda:poſſunt eoſdem ſuffraganeos & alios Chriſti fideles Remeñ.prouinciæ charitatiuè monere. In concedendis quoque indulgentiis non excedat Remeñ. archiepiſcopus ſtatutum concilij generalis.

Bonifacius octauus.

Conceſsio generalis confeſſoris non tangit epiſcopo ſpecialiter reſeruata, nec obtentu conſuetudinis poteſt quis ſibi eligere confeſſorem h.d.Zen.

CAP. II.

C SI epiſcopus ſuo ſubdito conceſſerit, vt ſibi poſsit idoneum eligere confeſſorem: ille quem is elegerit, in caſibus, qui eidem epiſcopo ſpecialiter reſeruãtur, nullam habet penitus poteſtatem: Quum in generali conceſsione illa non veniant, quæ non eſſet quis veriſimiliter in ſpecie conceſſurus. Nulla quoque poteſt conſuetudine introduci, quòd aliquis præter ſui

ſuperioris licentiam confeſſorem ſibi eligere valeat, qui eum poſsit ſoluere vel ligare. A

Idem.

Decretalis, cùm ex eo. in pluribus epiſcopis indulgentibus locum habet. hoc dicit. Zen.

CAP. III.

Indulgentiæ, quæ ab vno vel pluribus epiſcopis in eccleſiarum dedicationibus vel aliis quibuſcunque caſibus conceduntur: vires non obtinent, *ſi ſtatutum exceſſerint concilij generalis. B

**Vide l. iuſiurãdũ qđ ex cõuentione. §.j. ff. de iureiur. et l. falſus. ff. quod cũ fal. tu. Font.*

De ſententia excõmunicationis, ſuſpẽſionis, & interdicti TIT. XI.

Innocent. iiij. in concilio Lugduneñ.

Iudex qui excommunicat, ſuſpendit, vel interdicit: in ſcriptis hoc faciat, & cauſam conſcribat, & requiſitus exemplum ſententiæ tradat intra menſem. Qui contrà fecerit, per menſem ab ingreſſu eccleſiæ & diuinis eſt ſuſpenſus: & relaxabitur illa ſententia per ſuperiorem abſque difficultate, & condemnabitur lator in expẽſis, & aliàs pœna condigna. Si ſic ſuſpenſi celebrant vt prius, ſunt irregulares: nec abſoluuntur ab alio quàm à papa. hoc dicit. Ioan. And. C

CAP.

CAP. I.

A CVM medicinalis ſit excommunicatio non mortalis, diſciplinãs non eradicans, dum tamen is, in quem lata fuerit non cõtemnat: cautè prouideat iudex eccleſiaſticus, vt in ea ferenda oſtendat ſe proſequi, quòd corrigentis fuerit & medentis. Quiſquis igitur excommunicat, excommunicationem in ſcriptis proferat, & cauſam excommunicatio-
B nis expreſſe cõſcribat, propter quam excommunicatio proferatur. Exemplum verò huiuſmodi ſcripturæ teneatur excommunicato tradere intra menſem, ſi fuerit requiſitus, ſuper qua requiſitione fieri volumus publicum inſtrumentum, vel literas teſtimoniales confici ſigillo authentico cõſignatas. Si quis autem iudicum huiuſmodi conſtitutionis temerarius extiterit violator, per menſem vnum ab ingreſſu
C eccleſiæ * & diuinis officiis nouerit ſe ſuſpenſum. Superior verò, ad quem recurritur, ſententiam ipſam ſine difficultate relaxans, * latorem excommunicato ad expenſas, & omne intereſſe condemnet, & aliàs puniat animaduerſione condigna, vt pœna docente diſcant iudices quàm graue ſit excõmunicationum ſententias ſine maturitate debita fulminare. Et hæc eadem

Not. hîc ex mente Do. quòd nõ poterit domi in oratorio celebrare. Font.

**Vide l. prolatam.*

C. de ſent. & inter. omn. iudi. Font. in ſuſpenſionis & interdicti ſententiis volumus obſeruari. Caueant autem eccleſiarum prælati & iudices vniuerſi, ne prædictam pœnam ſuſpenſionis incurrãt: quoniam ſi contingeret eos ſic ſuſpenſos diuina officia exequi ſicut prius, irregularitatem non effugient iuxta canonicas ſanctiones: ſuper qua non niſi per ſummum pontificem poterit diſpenſari. A

Idem in eodem.

Qui petit abſolui ad cautelam, dicens excommunicationis ſentẽtiam in ſe latam eſſe nullam: abſoluetur cuiuſcunque contradictione non obſtante: niſi dicatur & probetur intra octo dies excõmunicatus pro manifeſta offenſa. Qui probat ſe excommunicatum poſt appellationem: probatione pendente in iudiciis euitabitur, extra iudicium verò non. hoc dicit. Ioan. And. B

CAP. II.

SOlet à nonnullis in dubium reuocari, an cùm aliquis per ſuperiorem abſolui poſtulat ad cautelam, dum in ſe latam excommunicationis ſententiam aſſerit eſſe nullam: ſine contradictionis obſtaculò munus ei debeat abſolutionis impendi? Et an ante abſolutionem huiuſmodi is, qui ſe offert in iudicio probaturum ſe poſt appellationem legitimam excommunicatione innodatum: vel intolerabilem errorem in ſententia C

A tentia fuiſſe patenter expreſſum: ſit in cæteris (excepto probationis illius articulo) euitandus. In prima igitur dubitatione ſic ſtatuimus obſeruandum; vt petenti abſolutio non negetur, quamuis in hoc excommunicator vel aduerſarius ſe opponat: niſi eum excommunicatum pro manifeſta dicat offenſa. In quo caſu terminus octo dierum indulgebitur ſic dicenti: vt ſi probauerit quod opponit, non relaxetur ſen-

B tentia, niſi prius ſufficiens præſtetur emenda: vel competens cautio de parendo iuri, ſi offenſa dubia proponatur. In ſecunda verò quæſtione ſtatuimus, vt is, qui ad probandum admittitur, pendente probationis articulo, in cæteris, quæ vt actor in iudiciis attentauerit, interim euitetur. Extra iudicium verò in officiis, poſtulationibus, & electionibus, ac aliis legitimis actibus nihilominus admittatur.

C Idem in eodem.

Excommunicatio lata in participantes excommunicatis in locutione & ſimilibus (canonica monitione non præmiſſa) non tenet. Io. And.

CAP. III.

STatuimus, vt nullus iudicum participãtes cum excommunicatis ab eo in locutione & aliis, quibus ligatur participans excommunicatione minori, ante monitionẽ

cano

canonicam excommunicare maiori excommunicatione præſumat: ſaluis conſtitutionibus contra illos legitimè promulgatis, qui in crimine præſumũt participare damnato. Quod ſi ex locutione & aliis quibus participans labitur in minorem, excommunicatus fortius indureſcat: poterit iudex poſt monitionem canonicam huiuſmodi participantes conſimili damnare cenſura. Aliter autem in participantes excommunicatio prolata nõ teneat: & proferentes pœnam legitimam poterunt formidare. A B

Idem in eodem.

Epiſcopi nullam interdicti vel ſuſpenſionis incurrunt ſententiam, niſi in ſententia ſint expreſſi. hoc dicit. Ioan. And.

CAP. IIII.

QVia periculoſum eſt epiſcopis & eorum ſuperioribus, propter executionem pontificalis officij, quod frequenter incumbit, vt in aliquo caſu interdicti vel ſuſpenſionis incurrant ſententiam ipſo facto. Nos deliberatione prouida duximus ſtatuendum, vt epiſcopi & alij ſuperiores prælati nullius cõſtitutionis occaſione, ſententiæ ſiue mandati prædictam incurrant ſententiã vllatenus ipſo iure: Niſi in ipſis de epiſcopis expreſſa mentio habeatur. C

Idem

A Idem.

Huius decretalis quinque ſunt dicta. Primum, quòd archiepiſcopus ſententias latas à ſubditis ſuorum ſuffraganeorum, niſi hoc habeat de conſuetudine, non relaxet. Secundum, quòd generalis ſententia archiepiſcopi ligat tantum ſubditos. Tertium, quòd pro præteritis vel præſentibus culpis, monitione non præmiſſa, ab eis lata ſententia eſt iniuſta. Quartum, quòd pro futuris culpis vel iam commiſsis, ſcilicet niſi ſatisfaciant, excom-
B *municare non debent: niſi mora, culpa, vel offenſa, vel alia iuſta cauſa ſubſit. Quintum, quòd in vniuerſitatem vel collegium non feratur excommunicationis ſententia: ſed in illos, qui culpabiles extiterunt. Ioan. And.*

CAP. V.

Romana eccleſia: & infra. Cæterùm interdicti, ſuſpenſionis, vel excommunicationis ſententias latas ab officialibus archidiaconorum, ſeu quibuslibet aliis iu-
C riſdictionem habentibus ſuffraganeorum Remeñ. eccleſiæ ſubditis. Remeñ. archiepiſcopus & eius officiales (omiſsis ipſis excõmunicatoribus) non relaxent: ſalua contraria ſuper hoc conſuetudine, ſi quam habent, Porro excommunicationum ſententiæ à Remeñ. archiepiſcopo, ſuíſque officialibus generaliter promulgatæ, ſubiectos eiuſdem iuriſdictioni archiepiſcopi tãtum

ligant

ligant. Sed nec in ſpecie nec in genere pro A culpis & offenſis præteritis vel præſentibus, excommunicationum ſententias abſque competenti monitione præmiſſa promulgent: & ſi contrà præſumpſerint, iniuſtas nouerint eſſe illas. Caueant etiam, ne tales ſententias excommunicationis, ſiue ſpecialiter, ſiue generaliter in aliquos pro futuris culpis, videlicet ſi tale quid fecerint, vel etiam pro iam commiſsis ſub hac forma, ſi de illis intra tale tempus mi- B nimè ſatisfecerint, proferre præſumant: niſi mora in exhibẽda ſatisfactione vel culpa ſeu offenſa præceſſerit, quibus merito ad iniungendam ſatisfactionem huiuſmodi, & taliter prohibenda ſimilia inducantur: aut alia rationabilis (quam in ipſis ſententiis exprimant) cauſa ſubſit. In vniuerſitatem vel collegium proferri excommunicationis ſententiam penitus prohibemus: volentes animarum periculum C vitare, quod exinde ſequi poſſet, cùm nonnunquam contingeret innoxios huiuſmodi ſententia irretiri: ſed in illos duntaxat, de collegio vel vniuerſitate, quos culpabiles eſſe conſtiterit, promulgetur.

Idem in eodem.

Prælatus contra potẽtiam temporalem etiam ſpirituali gladio, ſcilicet eccleſiaſtica cenſura ſe tueri

A *A tueri poteſt.hoc dicit Ioan.And.*

CAP. VI.

Dilecto filio decano Aurelianenſi:& infrà. Præterea cùm omnes leges, omniáque iura vim vi repellere, cunctíſque ſeſe defenſare permittant:licuit vtique ipſi decano (ſi prædictus balliuus eum bonis ſuis mundanis iniurioſè ſpoliare, vel ea violenter occupare præſumpſerit: vt ſuperius eſt expreſſum) contra illius violentiam in-
B iuriámque ſe tueri. Et quoniam aduerſus eius nimiam potentiam ſufficiens temporalis defenſio ſibi fortè non aderat, potuit ſe etiam ſpiritaliter gladio videlicet vtendo eccleſiaſtico defenſare:ac recurrere propter hoc ad arma ſpiritalia, quæ ſunt eccleſiæ propria, & pro ſuo munimine illis vti: præſertim cùm dictus balliuus poſt latas in eum ab eodem decano ex aliis cauſis excommunicationis ſententias (ſicut idem
C decanus aſſeruit) ipſum tanquam exinde prouocatus, ſententiis ipſis contemptis, bonis ſpoliaſſet eiſdem: & propter hoc poſtmodum ipſe decanus ſentẽtiam tulerit interdicti, tanquam ſpiritali ſe mucrone defendens contra illius iniuriam & violentiã ſibi ab eodem occaſione prædictarum ſententiarum, & in ipſarum contemptum illatum. Et quidem cùm liceat cuilibet ſuo

vicino

vicino vel proximo pro repellenda ipſius A iniuria ſuum impartiri auxilium, imò ſi poteſt & negligit: videatur iniuriantem fouere, ac eſſe particeps eius culpæ: licuit profecto ipſi decano proprio ſibimet ſubuenire ſubſidio, & ſuammet temporalem iniuriam ſua propria ſpiritali defenſione tueri: ſicque vtrunque quodammodo gladium & temporalem & eccleſiaſticum alterum videlicet altero adiuuare: maximè quia hi duo gladij conſueuerunt (exigente B neceſsitate) ſibi ad inuicem ſuffragari, & in iuuamen alterius ſubuentione mutua frequentius exerceri.

Idem.

Excommunicatos à ſubditis ſuffraganeorum, archiepiſcopi non poſſunt abſoluere: ſed excommunicatos à ſuffraganeis vel officialibus bene, ſi ad eos appellatum fuerit. hoc dicit. Ioannes Andreas.

CAP. VII.

VEnerabilibus: & infrà. Cæterùm Rothomageñ. archiepiſcopo vel eius of- C ficiali non licet excommunicatis ab archidiaconis vel aliis ſubditis ſuffraganeorum ipſius archiepiſcopi (cùm nec excommunicantium nec excommunicatorum ſint iudices) abſolutionis beneficium impartiri: excommunicatos autem ab ipſis ſuffraganeis

A neis vel eorum officialibus poſſunt abſoluere, ſi ab ipſis litigantibus ad eos fuerit prouocatum. Neutra verò partium appellante, ſi qua ipſarum per archiepiſcopum vel eius officialem ab excommunicatione contra eam lata pro reliqua poſtulet ſe abſolui: vel aliàs coram eis de parte aduerſa querimoniam ſine appellationis interpoſitione deponat: non eſt in hoc ab ipſis (cùm ſui non ſint iudices) audienda. Sed B ſi excommunicatus deponat apud eos de ſuffraganeo, vt imponatur ei pœna, & pro ſuo intereſſe ſuper iniuſta excommunicatione querelam: audire vtique debent eum. ſecus autem ſi conqueratur de ipſo, vt relaxetur huiuſmodi ſententia contra ſe ab eo pro alio promulgata: quoniam tueri hanc cauſam non ad ipſum ſuffraganeum, ſed ad eum, pro quo eſt ſententia lata, ſpectat. Attamen ſi ſuffraganeus vel extra C iudicium pro ſuorum defenſione * iurium, vel etiam in iudicio ex ſuo procedens officio * inquirendo, videlicet vel ſimile quid agendo aliquem excommunicet: in hoc caſu conueniendus eſt ipſe ſuffraganeus coram archiepiſcopo, vel eius officiali: quia ipſius intereſt defendere cauſam ſuam.

**Vide no. in c. nouit de off. leg. & Inno. c. ex parte ſupra de ver. ſigni.* *Font.*

Archiepiſcopus in caſibus, in quibus iuriſdictionem habet, ante cognitionem cauſæ ab-

** Vide Inn. c. hu-*

milis. de maio. & obe. Bar. in l. ij. de adult. ff. Font.

ſoluit excommunicatum ad petitionem partis vel officio, niſi dicatur excommunicatus pro manifeſta offenſa vel contumacia: & contumaciæ præſumptæ & manifeſtæ ponit exempla. hoc dicit. Ioan. And.

A

Porrò archiepiſcopus vel eius officiales excommunicatos à ſuffraganeis, ſemper antequam audire cauſam incipiant, in caſibus, in quibus eis iuriſdictio competit, iuxta eccleſiæ formam debent abſoluere: vtpote ſi poſt diffinitiuam fuerit excommunicationis ſententia promulgata, & ad eos fuerit appellatum: exceptis caſibus, in quibus iura prohibent poſt ſententiam appellare. Similiter ſi ſuffraganeus extra iudicium excommunicet aliquem pro eius offenſa, vel pro ſui defenſione iuris, & ſuper hoc querimoniam ille proponat, eſt ille primitus iuxta formam eccleſiæ abſoluendus: niſi ſuffraganeus probaturum ſe offerat quòd pro manifeſta offenſa excommunicationis eum vinculo innodauit. Idē eſt etiam ſi quenquam pro præſumpta contumacia (videlicet quia citatus prefixo ſibi termino non comparuit) excommunicatione conſtringat: quia ſi ſic ligatus propoſita querimonia petat ab archiepiſcopo ſe abſolui, ſiue quando ſuffraganeus ex ſuo proceſsit officio, ſiue quando eſt ad ipſum

B

C

A ipſum archiepiſcopum ante ſentētiam diffinitiuam appellatum,& ab aduerſario proponatur, quòd abſoluendus non ſit, nec pandi ei debeat iudicij aditus, niſi prius expenſas reſtituat, & iudicio ſiſti exhibeat cautionem: ipſéque reſpondeat quòd rectè contumax reputari non debet, pro eo quòd in itinere captus, vel etiam alio impedimento detentus in termino comparere nequiuit: tunc protinus ſibi iuxta for-
B mam eccleſiæ beneficium debet abſolutionis impendi. Secus autem ſi ſe contumacem confiteatur, vel aliàs de contumacia ſua conſtet, quia fortè prædixerat in iudicio quòd minimè compareret: tunc enim (cùm manifeſta ſit contumacia, & manifeſta reputetur offenſa) non eſt ei (niſi primò expenſarum ſatisfactione, ac de ſtando iudicio cautione præſtita) abſolutio impendenda. Et hoc ipſum eſt in ſimi-
C libus obſeruandum: ſicut ſi aliquis ad certum locum citetur, & ille proponat ipſum non eſſe ſibi tutum, & iudex poſtea in eum (quia non probauit hoc, nec comparuit) ſentētiam excommunicationis promulget: nam tunc ſi excommunicatus ipſe ad ſuperiorem appellet, & ante omnia ſe ab eo petat abſolui (cùm probare coram eo velit ipſum locum non exiſtere ſibi

tutum) in hoc eſt proculdubio audiendus, A cùm præſumpta ſolummodo eius contumacia videatur. Sed ſi iudex pronunciaſſet locum illum eſſe idoneum & ſecurum, & ille non comparuiſſet, ac ideo excommunicaſſet eundem: ipſe poſtmodum ſuper hoc (niſi poſt latam interlocutoriam intra decendium prouocaſſet) nullatenus audiri debet.

Excommunicatio lata poſt appellationem interpoſitam ex cauſa probabili, non ſtatim pronunciatur nulla: ſed fieri poteſt relaxatio ad cautelam, etiam antequam incipiat de veritate cauſæ cognoſcere. Idem ſi dicatur lata per intolerabilem errorem: & in contrarium error ille probabiliter defendatur. Ioannes Andreas. B

Sed ſi ex cauſa legitima ſeu probabili quis appellet: puta quia locus non eſt tutus, & poſt appellationem huiuſmodi excommunicatione ligetur, ac deinde conſtet C ſuperiori, quòd ad ipſum ex tali cauſa extitit prouocatum: non tamen ilico pronunciare debet excommunicationis ſentẽtiam fore nullam, ſed poteſt eam ad cautelam iuxta formam eccleſiæ relaxare.

Si certum eſt excommunicationem eſſe iuſtam, fit remiſſio, ſi certum eſt eam iniuſtam, non fit. ſi eſt dubium, fieri poteſt relaxatio: ſed honeſtius

A *ſtius eſt remittere:tenet tamen relaxatio vbi archiepiſcopus eſt iudex, licet non fiat remiſſio. hoc dicit.Ioan.And.*

Sanè ſi certum eſt excommunicationis ſententiam eſſe iuſtam, velut cùm propter manifeſtum exceſſum eſt in aliquem promulgata: ſuperior iudex (niſi periculum ſit in mora) excommunicatum ad excommunicatorem prorſus remittere debet:nec debet eum abſoluere,niſi excommunicator B requiſitus malicioſe illi abſolutionis beneficium deneget exhibere. Si verò conſtet huiuſmodi ſententiam eſſe iniuſtam, nequaquam remittendus eſt ad ſuum excommunicatorem excommunicatus: ſed debet ſine difficultate aliqua mox abſolui. Quòd ſi dubitetur, vtrum iuſta ſit vel iniuſta, ſuperior (niſi excommunicatori deferat) relaxare iuxta formam eccleſiæ poteſt illam: quanquam honeſtius & conuenientius agat, ſi ei deferat in hoc caſu. C Vbi autem ſuperiori competit de excommunicatione cognoſcere, abſolutio ſeu relaxatio, quam ipſe fecerit, tenet, licet forſitan ſit iniuſta: quoniam etſi contra ius litigatoris,non tamen contra ius conſtitutionis abſoluit.

Archiepiſcopus in caſibus, in quibus communicare poteſt, ſi conſuetudo habet, emendas pecuniarias exigere poteſt.hoc dicit.Ioan.Andr.

*De An cha.hic re mittit ad xxiij. q. v.capit. ſi vos. xxj. q.v. ſi qs cuiuslibet Font.

Denique à ſubditis ſuffraganei emendas pecuniarias * poteſt archiepiſcopus ſecundum conſuetudinem regionis exigere in caſibus, in quibus ei licet eos excommunicationis vinculo innodare. A

Summatur ſupra in. §. Sed ſi ex cauſa. ibi videas.

Poteſt quoque archiepiſcopus beneficium abſolutionis iuxta formam eccleſiæ nonnunquam impendere ad cautelam: vtpote ſi aſſeritur in excommunicationis ſententia intolerabilem errorem fuiſſe patenter expreſſum, id eſt, aliquid ſub vi præcepti vel mandati apertè in ea contineri, quod communiter vel in ſuo genere eſt peccatum, veluti ſi dicat fortè aliquis ſe à ſuffraganeo excommunicatum fuiſſe pro eo quod eleemoſynam pauperi tribuebat, vel quia faciebat aliquid aliud, quod in ſe bonum eſt, aut quia non operabatur id, quod ſuo actu illicitum eſt & prauum, & ſuffraganeus ipſe aſſerat quòd pro digna & rationabili cauſa, vel pro conſeruanda vel exequenda iuſtitia hoc illi prohibuiſſet, vel etiam iniunxiſſet: nam tunc archiepiſcopus ad cautelam abſoluere poteſt eum. B C

Summarium habes ſupra in §. Sed ſi ex cauſa. ibi vide.

Simil

A Similiter ſi aliquis proponat ſe ante diffinitiuam ſententiam in iudicio, vel extra, poſt appellationem ex cauſa legitima interpoſitam, vinculo excõmunicationis adſtrictum: poteſt archiepiſcopus poſtquam ſibi de hoc cõſtiterit (etiam priuſquam incipiat de veritate cauſæ appellationis cognoſcere) abſolutionis illi beneficium ad cautelam iuxta formam eccleſiæ impartiri.

Alexander quartus.

B *Iudex eccleſiaſticus compellit iudicem laicum repellere excommunicatos ab actibus iudiciariјs ſibi prohibitis .h.d.Ioan.And.*

CAP. VIII.

DEcernimus, vt iudices ſeculares per cenſuram eccleſiaſticam ab eccleſiaſticis iudicibus (canonica monitione præmiſſa) repellere excommunicatos ab agendo patrocinando *& teſtificando in ſuis curiis C & iudiciis compellantur.

** Quod lucratur patrocinãdo, debet excõmunicatus reſtituere, vel erogare in pauperes: quia malè eſt quæſitum. c. cũ ſit. de Iudæ. Font.*

Gregorius x. in concilio generali Lugduneñ.

Non valet excommunicatio lata in participantes, niſi fuerint moniti nominatim. Et canonica monitio dicitur, quæ habet dierum interualla: niſi neceſſitas facti aliud ſuadeat. hoc dicit. Ioan. And.

CAP. IX. A

COnſtitutionẽ felicis recordationis Innocẽtij papæ quarti prædeceſſoris noſtri, quæ prohibet participantes * excommunicatis ea participatione, quæ ſolã minorem excommunicationem inducit (monitione canonica non præmiſſa) maiori excommunicatione ligari, decernẽs promulgatam aliter excommunicationis ſententiam nõ tenere: ad tollendum omnem ambiguitatis ſcrupulum declarantes decernimus, B ita demum eſſe monitionem canonicam in hoc caſu, ſi aliis ritè ſeruatis eos, qui monentur, exprimat nominatim. Statuimus quoque, vt inter monitiones, quas (vt canonicè promulgetur excommunicationis ſententia) ſtatuunt iura præmitti: iudices ſiue monitionibus tribus vtantur, ſiue vna pro omnibus, obſeruent aliquorũ dierum competentia interualla: Niſi facti neceſsitas aliter ea ſuaſerit moderanda*. C

** Vide Frã. are. l. j. ff. de ver. obli. c. lex diuinæ. xxvij. q. ij. & nutu dicimur loqui etiam vbi lex expreſſe meminit de ver. cap. cum apud. de ſpõ. Font.*

** Vide Bal. in l. j. de preci. impe. offe. Do. Fon.*

Idem in eodem.

Relaxatio ad cautelam, in generali interdicto non habet locum. h. d. Domi.

CAP. X.

PRæſenti generali declaramus edicto, beneficium relaxationis ad cautelam, quò ad interdicti ſententias, in ciuitates, caſtra, vel quælibet alia loca, ſiue terras aliquas

A quas generaliter promulgatas, locum aliquatenus non habere.

Idem in eodem.

Primò excommunicat certis limitationibus dantes licentiam offendendi in perſonis vel rebus ſuis, vel ſuorum: exercentes contra aliquos eccleſiaſticam cenſuram, vel exerceri facientes, vel illam ſeruantes. Secundò ibi, eadem, pœnam prorogat ad vtentem, vel motu proprio id agentem. Tertiò ibi, qui autem pœnam aggrauat. hoc dicit.

B *Ioan. And.* CAP. XI.

QVicunq; pro eo, quòd in reges, principes, barones, nobiles, ballſuos, vel quoſlibet miniſtros corũ, aut quoſcunque alios excommunicationis, ſuſpenſionis, ſeu interdicti ſententia fuerit promulgata: licentiam alicui dederint occidẽdi, capiendi aliàs in perſonis, aut bonis ſuis, vel ſuorum * grauandi eos, qui tales ſentẽtias protulerunt, ſiue quorum ſint occaſio-
C ne prolatæ, vel eaſdem ſententias obſeruãtes, ſeu taliter excommunicatis communicare nolentes (niſi licentiam ipſam re integra reuocauerint, vel ſi ad bonorum captionem occaſione ipſius licentię ſit proceſſum, niſi bona ipſa fuerint intra octo dierũ ſpacium reſtituta, aut ſatisfactio pro ipſis impenſa) eo ipſo ſententiam excommunicationis incurrant. Eadem quoque ſentẽtia

** Vide Bald. in l. his rebus. ff. ſol. matrimon. Bar. in l. nã & Seruius. ff. de neg. geſt. & l. quoniã multa. C. ad l. Iul. de vi. & c. ſicut nob. de teſtib. Font.*

ſint innodati omnes, qui auſi fuerint prædi- A
cta licentia data vti, vel aliquod præmiſſorum, ad quæ committenda dari licentiam prohibuimus: aliàs committere ſuo motu.

Qui autem in eadem ſententia permanſerint duorum menſium ſpacio: ex tunc ab ea non poſsint, niſi per ſedem apoſtolicam, abſolutionis beneficium obtinere.

Bonifacius octauus.

Si malefactor captus à iudice laico dicit ſe clericum: huius rei cognitio ad iudicem eccleſiaſticũ B *ſpectat. Et ſi notoriè vel publica fama, vel communi æſtimatione habetur pro clerico ſtatim ſit remiſsio. Item ſi prius ſe gerebat pro clerico: & modo deprehenſus fuit in habitu clericali. Si autem prius ſe gerebat pro laico, licet modo in clericali habitu deprehenſus fuerit, non fiet remiſsio, donec fuerit de clericatu probatum: ſed interim contra eum iudex in nullo procedit. hoc dicit. Ioan. And.*

CAP. XII. C

SI iudex laicus malefactorem captum detineat, & is ſe clericum dicẽs, ad curiam eccleſiaſticam petat remitti, vel curia ipſa eum tanquam ſuum clericum repetat, iudice illum inficiante clericum, ac ob hoc minimè remittendũ: dubitationis huiuſmodi, an ſcilicet ſit, qui reperitur clericus, ad iudicem eccleſiaſticum (quia de re eccleſiaſtica & ſpi

A & ſpiritali, vocato tamen iudice ſeculari, vel alio,cuius intereſt)cognitio pertinebit.

Et ſi notorium fuerit,quòd idem malefactor ſit clericus,qui huiuſmodi priuilegio gaudere debeat,ſtatim abſque alia cognitione,vel fama publica de hoc extiterit,aut ipſe pro clerico communiter habebatur:incontinenti etiam ante cognitionem de clericatu,eccleſiaſticæ curiæ debet reddi. Idẽ eſſe cenſemus ſi reus ipſe ante deprehen-
B ſionem pro laico publicè ſe non gerens,deprehenſus fuit in habitu clericali, tonſuram videlicet,& veſtes deferens clericales: nam talem debemus clericum(donec conſtet de contrario)reputare.Sicut de illo,qui in poſſeſsione ingenuitatis exiſtit:ſi dicatur ab alio libertinus,legalis ſanxit authoritas, vt probandi neceſsitate non ipſe, ſed aduerſarius adſtringatur. Iuſtum eſt enim,vt ipſe talis, quem geſtat ex habitu
C (quouſq; appareat aliud)præſumatur,qualis is eſſe, cuius fert habitum comprobatur. Ex ſtigmate nanque conſueto Fabricenſibus imprimi, latitans Fabricenſis agnoſcitur.Et cuſtodes aquarum(quos hydrophylacas nominant)quæ eis inſigi ſolet annotatione ſignati manifeſti ſunt omnibus, & angariarum nomine non tenentur. Iſque ſtatus alicuius eſſe videtur,

in quo

in quo ipſe deprehenditur, donec contra- A rium doceatur. *Non ſic autem volumus obſeruari, ſi ante deprehenſionem pro laico publicè ſe gerebat, ac pro tali communiter habebatur, quãuis deprehenſionis tempore repertus fuerit in habitu clericali: tũc enim reſtituendus non eſt, quouſque fidem de titulo fecerit clericali, cuius eidem probationis onus incumbat, propter præſumptionẽ, quæ aduerſus ipſum orta eſt ex delatione laicalis habitus præcedenti. Contra B eum tamen interim, quiuis proceſſus iudicis penitus conquieſcat.

** Vide c. tuã. de ordin. cog. l. præſens. C. ad l. Iuliã de plag.*

Idem.

Non tenet ſuſpenſio vel interdictum lata in participantes: non præmiſſa monitione canonica. h.d. Io. Andr.

CAP. XIII.

STatutum Gregorij papæ x. factũ ad declarationẽ conſtitutionis Innocentianę, quæ prohibet participantes excommunicatis ea participatione, quæ ſolum minorem C inducit, maiore excommunicatione ligari monitione canonica non præmiſſa: in ſuſpenſionis & interdicti ſententiis (quæ pro huiuſmodi participatione plerũque ab ordinariis vel delegatis iudicibus promulgãtur) præcipimus inuiolabiliter obſeruari.

Decernentes eaſdem ſententias non tenere aliter promulgatas.

Idem

A Idem.

Per negligentiã non proſequentis debito tempore appellationem, excommunicatio poſt eam lata non conualeſcit: ſed poterit tunc denunciari, & debebit vitari, donec de ſententiæ nullitate docuerit. h.d. Ioan. And.

CAP. XIIII.

Licet excommunicationis ſentẽtia poſt appellationem legitimam promulgata, per negligentiam appellantis appella-
B tionem ſuam minimè proſequentis nõ ratificetur, nec etiam conualeſcat: Excommunicatus tamen nominatim, vel ſpecialiter & expreſſe, qui poſt appellationem legitimam excommunicationis ſententiam aſſerit in ſe latam: ſi appellationem eandẽ intra tempus ad ipſam proſequendã ab homine, vel à iure ſtatutum non fuerit (vt debuit) proſecutus, lapſo eodem tempore excommunicatus publicè nunciari, & nedum
C in iudicialibus, ſed etiam in extraiudicialibus euitari, ac à legitimis actibus remoueri debebit, quouſque quòd poſt appellationem legitimam excommunicatus fuerit: vel aliàs de ipſius ſententiæ docuerit nullitate.

Idem.

Prælatus capi faciens, & includens, etiam per laicos clericum nondum incorrigibilem, excommunic

municatus non eſt:nec etiam ipſi capientes.Secũdò dicitur ſi talis dat fideiuſſores de parendo iuri, detineri non debet:niſi iuſta cauſa id ſuadeat.hoc dicit.Ioan.And. A

CAP. XV.

SI clericos tuæ iuriſdictioni ſubiectos propter commiſſos exceſſus,etiam per laicos capi facias,& eos(ne fugiant)in carcere pœna debita poſtea caſtigandos includas:te vel capientes eoſdem(licet nondum appareat incorrigibiles illos eſſe)nulla credimus excommunicatione nodari. B Cùm in his(niſi aliàs ex propoſito excedatur in ipſis)temeritas vel iniuria nequeat deprehendi. Eoſdem quoque clericos ſi de parendo iuri tibi fideiuſſoriam dederint cautionem,detineri non debes: Niſi exceſſus enormitas, vel alia cauſa rationabilis eos ſuaſerit detinendos.

Idem.

Interdicto clero nõ eſt interdictus populus,nec è conuerſo.Interdicta ciuitate propter delictum domini,ciues non interdicti extra ipſam audiunt diuina.Interdicto populo ſingulares de populo intelliguntur interdicti.h.d.Ioan.And. C

CAP. XVI.

SI ſententia interdicti proferatur in clerum,nõ intelligitur(niſi aliud ſit expreſſum in ea)interdictus populus:nec etiam

è con

A èconuerſo. Vnde vno interdicto ipſorum, alius licitè admittitur ad diuina. Cæterùm cùm propter delictum domini vel rectoris eſt ciuitas interdicta:ciues eiuſdem (qui culpabiles non exiſtunt,dummodo & ipſi propter dominum,vel rectorē puniendum in eis non fuerint interdicti)poſſunt extra ipſam licitè intereſſe diuinis. Cùm verò alicuius terræ populus interdicto nodatur,ſingulares ex eo perſonæ,quas interdictas eſſe conſtat,(ne ſententia effectu B careat,cùm diuinorū auditio,& ſacramentorum perceptio populo,vt vniuerſis nō competant)non debent alicubi(caſibus expreſſis à iure dumtaxat exceptis)audire diuina, vel eccleſiaſtica recipere ſacramenta.

Idem.

Interdicta ciuitate,ſuburbia & continentia ædificia dicuntur interdicta. Et interdicta eccleſia:capella contigua,& cœmeterium contiguum C *dicitur interdictum.h.d.Ioan.And.*

CAP. XVII.

SI ciuitas,caſtrum,aut villa ſubiiciantur eccleſiaſtico interdicto : illorum ſuburbia,& continentia ædificia eoipſo intelligi volumus interdicta. Nam licet prædicta videantur aliàs murorum ambitu terminari:hoc tamen caſu ne vilipendi valeat ſentētia interdicti(quod fieret ſi poſſet

in ipſorũ ſuburbiis,vel continentibus ædificiis licitè celebrari,vt prius)expedit interpretationem fieri latiorem. Ratione quoque ſimili ſi ſit eccleſia interdicto ſuppoſita,vel ſubiecta:nec in capella eius celebrari,nec in cœmeterio ipſius eidem eccleſiæ contiguis poterit ſepeliri. Secus ſi ei contigua non exiſtant. A

Idem.

Celebrans ſcienter in eccleſia polluta,vel præſente excommunicato maiori, excommunicatione:irregularitatem non contrahit.Domi. B

CAP. XVIII.

IS,qui in eccleſia ſanguinis, aut ſeminis effuſione polluta, Vel qui præſentibus maiori excommunicatione nodatis,ſcienter celebrare præſumit:licet in hoc temerariè agat,irregularitatis tamen(cùm id non ſit expreſſum in iure)laqueum nõ incurrit.

Scienter celebrans in loco interdicto,in caſibus non permiſſis,irregularis & ineligibilis eſt. hoc dicit.Domi. C

Is verò,qui ſcienter in loco celebrat ſuppoſito interdicto(niſi ſuper hoc priuilegiatus exiſtat,aut à iure ſit conceſſum eidem) irregularitatem incurrit:à qua nequit per alium,quàm per Romanũ pontificem liberari,& adeò efficitur ineligibilis,quòd nec ad eligendum cum aliis debebit admitti.

Idem

A Idem.

Tempore interdicti chriſma die cœnæ domini confici poteſt.hoc dicit.

CAP. XIX.

QVoniã in baptiſmo & cõfirmatione (quæ nedum pueris, ſed & adultis propter moræ periculum exhiberi poſſunt,licitè tempore interdicti) chriſmatis vtimur vnctione: poſſe(licet terra interdicta exiſtat) chriſma die cœnæ domini cõ-
B fici,dubium non exiſtit.

Idem.

Suſpenſus ab ingreſſu eccleſiæ, in ea diuina celebrans eſt irregularis. Et moriens impœnitens ſuſpenſione illa durante, caret eccleſiaſtica ſepultura. Et *ſuſpenſio ab ingreſſu eccleſiæ vel officio, per appellationem ſequentem non ſuſpenditur.hoc dicit.Dominicus.*

CAP. XX.

IS, cui eſt eccleſiæ interdictus ingreſſus
C (cùm ſibi per conſequẽs cenſeatur in ipſa diuinorum celebratio interdicta) irregularis efficitur, ſi contra interdictum huiuſmodi diuinis in ea ſe ingerat: in ſuo agens officio ſicut prius. Talis quoque ſi hoc interdicto durante decedat: non debet in eccleſia vel cœmeterio eccleſiaſtico (niſi pœnituerit) ſepeliri. Sanè ſicut excommunicatio, ſic ab officio vel ab ingreſſu eccleſiæ

lata ſuſpenſio, aut ipſius effectus, per appellationem ſequentē minimè ſuſpenduntur. A

Idem.

Religioſum clericum verberantem, abſoluit epiſcopus eo caſu, quo abſolueret clericum. hoc dicit. Dominicus.

CAP. XXI.

RElіgioſo, qui manus violentas in clericum ſecularem iniecit (ne hoc prætextu habeat materiam euagandi) poterit ab epiſcopo eo caſu abſolutionis beneficiū B exhiberi, quo ſeculari clerico poſſet, ſi alium clericum percuſsiſſet.

Verberans nouitium religionis, excommunicationem incurrit. h. d. Dominic.

Quamuis autem is, qui religionem ingreditur, religioſus cenſeri cum effectu nō poſsit, donec ſit tacitè vel expreſsè profeſſus: ſi quis tamen violentas manus in eum iniiciat, excommunicationis latæ à canone vinculum non euadit. C

Idem.

Abſolutus propter mortis periculum, vel aliud impedimentum ab eo, à quo aliàs non poterat: ſi ceſſante impedimento ſe non præſentat cùm commodè poteſt, ei à quo aliàs abſolui debebat: recidit in eandem ſententiam. Idem in abſoluto, qui ſe debet alicuius conſpectui præſentare, ſi hoc non faciat. Ioan. And.

CAP.

A CAP. XXII.

EOs qui à ſententia canonis vel hominis (quum ad illum, à quo aliàs de iure fuerant abſoluendi, nequeunt propter imminentis mortis articulum, aut aliud impedimentum legitimum pro abſolutionis beneficio habere recurſum) ab alio abſoluuntur: ſi ceſſante poſtea periculo, vel impedimento huiuſmodi ſe illi, à quo his ceſſantibus abſolui debebant, quàm citò com-
B modè poterunt contempſerint præſentare, mandatum ipſius ſuper illis, pro quibus excommunicati fuerant, humiliter recepturi & ſatisfacturi, prout iuſtitia ſuadebit: decernimus (ne ſic cenſuræ illudant eccleſiaſticæ) in eandem ſententiam recidere ipſo iure. Idem ſtatuimus de his, quibus (cùm à ſede apoſtolica, vel à legatis ipſius abſolutionis beneficium, à quibuſuis ſententiis conſequuntur) iniungitur, vt ordinariorum
C ſuorum, vel aliorum quorumlibet ſuſcepturi pœnitentiam, ab eiſdem ſe conſpectui repræſentent, & paſsis iniuriam, ſeu iis, quibus propter hoc obligati exiſtunt, ſatisfactionem exhibeant competentem: ſi hæc quum primùm commodè poterunt, nõ curauerint adimplere.

Idem.

Si percuſsionem in clericum ſine meo mãdato,

tamen nomine meo factam ratam habeam, excommunicatus ſum: ſecus ſi meo nomine non ſit facta. Ioan. And. A

CAP. XXIII.

CVm quis abſque tuo mandato manus iniicit in clericum tuo nomine violentas: ſi hoc ratum habueris, excõmunicationem latam à canone incunctanter incurris.

Cùm ratihabitio retrò trahatur, & mandato debeat comparari. Si verò iniectio eadem tuo nomine non ſit facta: tunc licet B pecces ratam habendo eandem, non tamen propter hoc excommunicationis vllius vinculo innodaris. Cùm quis ratum habere nequeat, quod eius nomine non eſt geſtum.

Idem.

Tempore interdicti etiam ſani ad pœnitentiam admittuntur, niſi ſint excommunicati: qui non niſi in mortis articulo admittentur, vel niſi cauſam dederint interdicto: qui non admittentur, niſi ſatisfaciant, vel caueant prout poſſunt. C *Item illo tempore miſſæ, & alia diuina officia ſub pœna diſtributionum, ſicut prius in eccleſiis celebrantur ianuis clauſis: planè ſine excommunicatis & interdictis, & ſonitu campanarum. Et quater in anno altè cum campanis & ianuis apertis celebrare poſſunt, & excluſis excommunicatis interdictos admittere: ita tamen quòd hi, propter quorum exceſſum latum eſt, non appropinquent*

A *pinquent altari. In cæteris ſeruandum eſt interdictũ. Et reuocata ſunt priuilegia, vltra id quibuſcunque conceſſa.h.d. Ioan. And.*

CAP. XXIIII.

ALma mater eccleſia plerunque nonnulla rationabiliter ordinat & conſultè: quæ ſuadente ſubiectorum vtilitate, poſtmodum conſultius, ac rationabilius reuocat,* in meliúſve commutat. Sanè à noſtris dudum fuit prædeceſſoribus conſtitu-B tum, vt in terris ſeu locis eccleſiaſtico ſuppoſitis interdicto, nulla (certis caſibus & ſacramentis exceptis) diuina celebrentur officia, vel miniſtrentur eccleſiaſtica ſacramenta. Quia verò ex diſtrictione huiuſmodi ſtatutorum excreſcit indeuotio populi, pullulant hæreſes, & infinita pericula animarum inſurgunt: ac eccleſiis ſine culpa earum debita obſequia ſubtrahuntur: cum fratribus noſtris deliberatione ha-C bita ſuper his diligenti concedimus: quòd tempore interdicti ab homine, vel à iure prolati: non tantummodo morientes, ſed etiam viuentes, tam ſani etiam quàm infirmi, ad pœnitentiam (quæ propter pronitatem & facilitatem hominũ ad peccandum, ſummè neceſſaria eſt) licitè admittantur: dum tamen excommunicati non fuerint, quos admitti (præterquam in mor-

**Vide l.j. C. de cad. tol. vbi dicit Bald. quòd ſicut medic⁹ ſecundũ tẽpora alterat medicinas, ita legiſlator leges. Fõt.*

tis articulo) nolumus ad eandem. Illis etiã A propter quorum culpam, dolum vel fraudem lata eſt ſententia interdicti, vel qui ad perpetrandum delictum, cuius occaſione ipſum interdictum eſt latum, præbuerunt auxilium, conſilium, vel fauorem: niſi de ipſo delicto (ſi ſint tales, quòd id facere valeant) prius ſatisfecerint, vel de ſatisfaciendo idoneam dederint cautionem, aut ſi ſatisfacere nequeunt, vel huiuſmodi cautionem præſtare iurauerint, quòd quum poterunt ſatisfacient: & ad ſatisfactionem huiuſmodi per eũ, vel per eos, qui facere ipſam debent, & poſſunt, præſtandam dabunt cõſilium, & auxilium, ac iuxta poſſe ſuum fideliter laborabunt: non eſt pœnitentiæ beneficium aliquatenus concedendum. Nec tunc etiam quò ad iſtos vel alios, qui circa hoc minimè deliquerunt (vbi ciuitas vel locus alius, ſeu vniuerſitas interdicti exiſtũt) facienda eſt relatio interdicti, ſed eſt eis ſolummodo iniungenda pœnitentia ſalutaris. Adiicimus præterea, quòd ſingulis diebus in eccleſiis & monaſteriis miſſæ celebrentur, & alia dicantur diuina officia ſicut prius: ſubmiſſa tamen voce & ianuis clauſis, excommunicatis, ac interdictis excluſis, & campanis etiam non pulſatis. Et tam canonici, quàm clerici eccleſiarum, in quibus

A quibus diſtributiones quotidianæ illis, qui horis interſunt canonicis tribuuntur: ſi ad officia non venerint ſuprà dicta, diſtributiones eaſdem amittant: ſicut interdicto perderent non extante, ſi diuinis officiis nõ adeſſent. In feſtiuitatibus verò natalis domini, paſchæ, ac pentecoſtes, & aſſumptionis virginis glorioſæ, campanę pulſentur, & ianuis apertis alta voce diuina officia ſolenniter celebrentur, excommunicatis

B prorſus excluſis, ſed interdictis admiſsis: quibus ob reuerentiam dictarum ſolennitatum (vt ipſi ad humilitatis gratiam, & reconciliationis affectum facilius inclinētur) præfatis diebus participationem permittimus diuinorum: ſic tamen quòd illi, propter quorum exceſſum interdictum huiuſmodi eſt prolatum, altari nullatenus appropinquent. Cæteris, quæ circa obſeruationem interdictorum à noſtris ſunt predeceſ-

C ſoribus inſtituta, in ſuo robore duraturis: non obſtantibus, quibúſvis priuilegiis, eccleſiis, monaſteriis, ordinibus, religionibus, ſeu perſonis eccleſiaſticis, ſecularibus, vel regularibus exemptis & non exemptis, ſub quauis forma vel expreſsione verborum ab apoſtolica ſede conceſsis, quæ contra tenorem præſentis conſtitutionis nullis volumus ſuffragari, cùm quibuſlibet, tã ſecula-

ribus, quàm regularibus ſufficere debeat, vt A
tempore interdicti modo præmiſſo diebus
celebrent ſuprà dictis.

De verborum ſignificatione
TIT. XII.

Innocentius quartus.

Declarat hîc Innocentius quid ſignificet verbum priuilegij: recepimus vos in proprios filios eccleſiæ Romanæ: & quis locus dicatur eſſe deſertus. hoc dicit. Ioan. And. B

CAP. I.

VENIENS: & infrà. Per illa verba priuilegij, in ſpeciales & proprios eccleſię Romanę filios vos recepimus: dictos fratres exemptos nõ intelligi, & ipſos ex illo in proprios eiuſdem eccleſiæ filios fuiſſe receptos, quòd ab alio quàm à Romano pontifice vel legato ab eius latere deſtinato: interdici vel ex- C
communicari à quoquam non valeant declaramus. Illum locum deſertum in præmiſsis intelligimus, qui non habitatus penitus, neque cultus fuerit, vel vltra memoriam hominum, ſecundum indulgentiam Lucij eſt ſub Sarracenorum poteſtate detentus: cenſentes eccleſias in talibus deſertis locis, à fratribus ipſis conſtructas, ſeu etiam

A etiam conſtruendas in eo plena libertate gaudere: vt ſecundum indulgentiam Lucij, nihil ab ipſis legis diœceſanæ nomine valeat per epiſcopos exigi: quæ (ſecundum priuilegium Alexandri) non poſsint interdicto, ſeu excommunicationi ſupponi: quas in locis huiuſmodi dicti fratres habeant poteſtatem (petita à ſede apoſtolica licentia) conſtruendi, eáſque cum ſuis plebibus per ſuos clericos idoneos gubernent, qui ra-
B tione plebium examinandi epiſcopis præſententur: vt ab eis curam recipiant animarum, cùm plebes epiſcopis ſint ſubiectę.

Cæterùm dicti fratres decimas de laboribus & noualibus ſuis, quos propriis manibus aut ſumptibus excolunt, aut aliis bonis ſibi à deo præſtitis, conuentibus clericorum ordinis ſui (à quibus quarta vel tertia nullatenus exigatur) cũ integritate perſoluant: ſalua moderatione concilij generalis
C In aliis eorum poſſeſsionibus iure cõmuni, ſeu quolibet alio eccleſiis parœcialibus, & diœceſano epiſcopo reſeruato. Per declarationem autẽ huiuſmodi nolumus defenſionibus aliis, ſeu iuribus partiũ derogari.

Nicolaus tertius.

Declarat manifeſtum & euidens eſſe ſynonyma, & idem ſignificare, quo ad caſum decret. de elect. Si fortè. Ioan. And.

CAP. II. A

CONſtitutionem felicis recordationis Gregorij papæ prędeceſſoris noſtri editàm in concilio Lugduneñ. vt ſi fortè inter cætera quæ obiiciuntur electo, aut poſtulato, ſeu aliàs promouendo ad aliquam dignitatem euidentem ſcientiæ, vel alium perſonæ defectum opponi contingat, de illo primitus cognoſcatur, & ſi opponentem inuentũ fuerit deſtitui veritate: à cauſæ illius proſecutione totaliter ſit excluſus, B & aliàs puniatur; ac ſi in obiectorum probatione omnium defeciſſet: in illo, qui manifeſtum defectum in viſu, auditu, & aliis corporis ſenſibus, necnon & in memoria, & etiam intellectu opponit electo locum habere: ac quò ad intentionem conſtitutionis ipſius manifeſtum & euidens, idem ſupponere declaramus.

Declarat conſpiratores & coniuratores, qui iurauerunt & ſtatuerunt de non recipiendo aliquem in canonicum ad mandatum papæ, donec poſſent reſiſtere. Ioan. And. C

Cæterùm canonicos cuiuſuis eccleſię, qui ſtatutum fecerunt ſolenniter, & iuramento firmarunt, quòd eccleſiam ſuam & ſeipſos contra omnes impetrantes canonicatum ipſius ęccleſiæ defenderent vſque ad ius vel ſententiam, quantum poſſent ad iudicium domini

A domini papæ, vel ſpecialis mandati eiuſdem: & quod communibus expenſis, ac cum procuratorio ſigillo capituli ſigillato eadem defenſio fieret: & quòd quamdiu aliquis de canonicis eiuſdem eccleſiæ defenſionem huiuſmodi,& oppoſitionem vellet prædicto modo ſubire,alij canonici non poſſent, nec deberent recipere in canonicum, nec habere pro canonico in capitulo, vel extra capitulum impetrantem: conſpi-
B ratores & coniuratores contra ſanctam Romanam eccleſiam, ac libertatem, obedientiam & authoritatem ipſius decernimus, & eoſdem tanquam conſpiratores ac coniuratores ſecundum ſanctiones canonicas puniendos.

Statutum de non recipiendo aliquem ad papæ mandatum: multis ex cauſis eſt deteſtabile & illicitum.h.d.

Statutum quoque ipſum (quod capitulo
C prælibato & ſingulis eius perſonis libertatem, obedientiam eidem eccleſiæ Romanæ debitam exhibendi ſaltem vſque ad ſententiam & pontificum Romanorum iudicium, ſeu ſpeciale mandatum liquidò interdicit, promptum futurorum grauaminum & expenſarum diſcrimen ingerens, contra legitimas ſanctiones laudabile votum execrantiũ lites vetat: iniuſtam litem

mouere compellit, iniquæ controuerſiæ, ſeu liti cedendo: bonam fidem ſeu conſcientiam agnoſcere prohibet, & adigit ad peccandum) conſpirationem & coniurationem continere contra libertatem & authoritatem ſedis apoſtolicæ manifeſtè: ac aliàs deteſtabile prorſúſque illicitum reputamus. A

Idem.

Conſtitutio ampliſſima pœnæ cunctas declarans hæſitationes, quæ circa diui Franciſci regulam contingere poſſunt: præſertim an fratres minores (quos cordigeros vocant) illius regulæ profeſſores ſint ad omnia euangelij conſilia obligati. Et vtrum aliquid proprium habere, & pecuniam recipere, legatáque ſibi relicta agnoſcere valeant: cum multis aliis ambiguitatibus hic luculentiſſimè reſolutis. B

CAP. III.

EXiit qui ſeminat ſeminare ſemen ſuũ. De ſinu patris in mundum veſte, ſcilicet humanitatis indutus dei filius Ieſus Chriſtus, verbum euangelicum ſaturus in ſingulos probos & reprobos, inſipientes & ignaros, ſtudioſos & deſides, & iuxta prophetam colonus futurus, in terram ſemen ſuum doctrinam euangelicam ſine delectu diſperſit in omnes, qui omnia tracturus ad ſe, omnes ſaluare venerat: qui tandem ſe- C

A ipſum deo patri pro ſalute omnium in redemptionis humanæ precium immolauit. Licet autem hoc ſemen in ſingulos communicatiua dei charitate diſperſum, aliud ceciderit ſecus viam, ſuper corda ſcilicet dæmonum ſuggeſtionibus peruia: aliud ſupra petram, corda ſcilicet nullo fidei vomere penetrata: aliud inter ſpinas, corda ſcilicet hominum diuitiarum ſolicitudinibus lacerata. Et ideo vnum prauis affe-
B ctibus conculcatum: aliud aridum, quia gratiæ carebat humore: reliquum verò legitur inordinatis ſolicitudinibus ſuffocatum. Aliud tamen mite cor,& docile terra bona ſuſcepit,hoc eſt minorum fratrum mitis & docilis in paupertate ac humilitate per almum Chriſti confeſſorem Franciſcum radicata religio:qui ex illo vero ſemine germinans germen illud, per regulam ſparſit in filios, quos ſibi & deo per ſuum
C miniſterium in obſeruatione euangelij generauit. Iſti ſunt filij, qui docente Iacobo verbum ęternum dei filium inſitum humanæ naturæ in horto virginalis vteri potens ſaluare animas in manſuetudine ſuſceperunt. Hi ſunt illius ſanctæ regulæ profeſſores, quæ euangelico fundatur eloquio:*vitæ Chriſti roboratur exemplo:fundatoris militantis eccleſiæ, apoſtolorum eius

Non tamen per omnia,vt

in extrauag. quorundam. §. adhuc. Fonta.

eius ſermonibus actibúſque firmatur. Hæc A eſt apud deum & patrem munda & immaculata religio, quæ deſcendens à patre luminum per eius filium exemplariter & verbaliter apoſtolis tradita, & deinde per ſpiritum ſanctum beato Franciſco, & eum ſequentibus inſpirata: totius in ſe quaſi continet teſtimonium trinitatis. Hæc eſt, cui (atteſtante Paulo apoſtolo) nemo de cætero debet eſſe moleſtus: quam Chriſtus ſtigmatibus ſuæ paſsionis confirmauit, volens B inſtitutorem ipſius paſsionis ſuæ ſignis notabiliter inſigniri. Sed nec ſic contra fratres ipſos minores & regulam hoſtis antiqui ceſſauit aſtutia, quin potius contra eos nitens ſuperſeminare zizaniam, interdum æmulatores agitatos inuidia, iracundia, & indiſcreta inſcitia concitauit: mordentes fratres & eorum regulam, quaſi illicitam, inobſeruabilem, & diſcriminoſam caninis latratibus lacerantes, non C attendentes hanc ſanctam regulam (vt prædicitur) præceptis ac monitis ſalutaribus inſtitutam, apoſtolicis obſeruationibus roboratam, per plures Romanos pontifices* approbatam, & etiam per ſedem apoſtolicam confirmatam, tot diuinis teſtimoniis communitam, quæ credibilia facta ſunt nimis in tot ſanctis viris * in obſeruantia

**Honorium iij. Inno. iij. Gregoriũ ix. Font.*

**quos ponit An.*

A uantia huius regulæ agentibus & finienti- *circa fin.*
bus dies ſuos, quorum nõnullos ſanctorum *iij. partis*
catalogo ſedes eadem ex eorum vita, & mi- *ſuæ chro-*
raculis fecit aſſcribi. Ac nouiſsimè, quaſi *nicæ.*
diebus iſtis per piæ memoriæ Gregorium papam ix. prædeceſſorem noſtrum approbatam eſſe ex euidenti vtilitate, quam de ipſa conſequitur vniuerſalis eccleſia in generali Lugdunen̄. concilio declaratur. Nec nos minus attendimus; imò profundius
B cogitamus, ſicut penſare debent ſubtilius cæteri catholicæ fidei profeſſores: quia ipſe deus ordinem prædictum & eius obſeruatores inſpiciens, ſic eos ab inſurgentibus in ipſos rancoribus ſalutari ſubſidio præſeruauit, quòd nec ipſos fluctus tempeſtuoſus alliſit, nec animos in ordine ipſo degentium conſtrauit: quin potius in vigore regulari concreſcant & amplientur, in ſuorum obſeruantia mandatorum. Ve-
C runtamen, vt ordo prædictus (quibuslibet præciſis anfractibus) diſtincta & pura vigeat claritate, & ſicut fratres eiuſdem ordinis nuper in generali capitulo congregati prouiderant: dilectis filiis generali & nonnullis aliis prouincialibus eiuſdem ordinis miniſtris, qui in capitulo ipſo conuenerant, in noſtra preſentia conſtitutis, cùm ad plenam obſeruationem regulæ eiuſdem

dem in vigore ſpiritus eorum feruere noſcatur intentio. A Viſum eſt nobis (vt mordacibus huiuſmodi mordendi vias præcluderemus) aliqua, quæ in ipſa regula videri poterant dubia declarare: nonnulla per prædeceſſores noſtros etiam declarata pleniori claritate diſſerere: in aliquibus etiam regulam ipſam contingentibus puritati eorundem conſcientiæ prouidere. Nos autem, qui à teneris annis ad ordinem ipſum affectus noſtros * ereximus in illis B ſuccedendo: cum aliquibus eiuſdem confeſſoris ſociis, quibus eius vita & conuerſatio nota erat: ſuper ipſa regula & ſancta ipſius beati Franciſci intentione frequenti collatione tractauimus. Et tandem cardinalis ac poſtmodum eiuſdem ordinis per prædictam ſedem gubernator & protector & corrector effecti, conditiones prædicti ordinis ex imminenti nobis cura palpauimus in apoſtolatus officio: tam de pia intentione C confeſſoris prædicti, quàm de iis, quæ regulam ipſam & eius obſeruantiam contingunt: ex prædictis longa etiam experientia informati, noſtros ad ordinem præfatum conuertimus cogitatus. Et tam ea, quæ per eoſdem prædeceſſores approbata & declarata eſſe noſcuntur: quàm etiam ipſam regulã & eam contingentia,

*Idem dicit Io. xxiij. in extrauagã. quorundam. ver. nunc verò. post prin. Fon.

matur

A maturitate plena diſcuſsimus. Nonnulla in præſenti ſerie ſtatuimus, declarauimus, certius approbauimus, approbata confirmauimus, ædidimus, & conceſsimus. plura etiam ordinando ſerioſius & clarius, quæ infraſcriptis articulis plenius exprimuntur. In primis, quia (ſicut intelleximus) ab aliquibus hæſitatur, an fratres eiuſdem ordinis, tam ad conſilia, quàm ad præcepta euangelij teneantur: tum quia in B regulæ prædictæ principio habetur: Regula & vita minorum fratrum hæc eſt: ſcilicet domini noſtri Ieſu Chriſti ſanctum euangelium obſeruare, viuendo in obedientia, ſine proprio, & in caſtitate: tum ex eo, quòd in eadem regula continetur ſic: Finito verò anno probationis recipiantur ad obedientiam, promittentes vitam iſtam ſemper & regulam obſeruare: tum etiam, quia in fine ipſius regulæ continentur hæc verba, C paupertatem, & humilitatem, ac ſanctum euangelium domini noſtri Ieſu Chriſti, quod firmiter promiſimus, obſeruemus.

Licet feli. recor. Gregor. papa ix. prædeno. hunc articulum & nonnullos alios eiuſdem regulæ declarauerit: quia tamen eius declaratio propter aliquorum inſurgentium in fratres & regulam inordinatos vel mordaces inſultus, & multorũ poſtea emer-

gentium caſuum conſiderandos euentus, A in aliquibus obſcura, in aliquibus ſemiplena, & in multis etiam contentis in ipſa regula inſufficiens videtur. Nos obſcuritatem ac inſufficientiam huiuſmodi præfatæ interpretationis declaratione amouere volentes, & cuiuslibet ambiguitatis ſcrupulum in eiſdem de ſingulorum mentibus plenioris expoſitionis certitudine amputare.

Dicimus, quòd cùm in principio regulæ nõ abſolutè, ſed cum quadam modificatione, ſeu ſpecificatione ponatur: Regula & B vita minorum fratrum hæc eſt: ſcilicet domini noſtri Ieſu Chriſti ſanctum euangelium obſeruare, viuendo in obedientia, ſine proprio, & in caſtitate: quæ tria eadem regula multũ arctè proſequitur, & nihilominus alia nonnulla ſubnectit præcipiendo, prohibendo, conſulendo, monendo, hortando, & ſub aliis verbis, ad aliquem modorum reducibilibus prædictorum: de intentione regulæ liquere valet apertius: vt C illud, quod in profeſsione, quaſi abſolutè ſubnecti videtur, promittentes vitam iſtam ſemper & regulam obſeruare, & quod in fine ſubiungitur, & ſanctum euangelium domini noſtri Ieſu Chriſti, quod firmiter promiſimus obſeruemus: totum ad ipſius regulę modificatum vel determinatum ſeu ſpecifi

A ſpecificatum principium reducatur: videlicet ad obſeruantiam euangelij (vt prædicitur) per ipſam regulam in illis tribus modificatam vel determinatam, ſeu ſpecificatam. Cùm non ſit veriſimile ipſum ſanctum verbum, ab ipſo ſemel cum quadam modificatione, vel determinatione, ſeu ſpecificatione prolatum: licet quaſi ſuccinctoriè repetitum voluiſſe in ſui repetitione data ſibi per eum modificatione ſeu ſpecificatio-

B ne ſine certa cauſa carere. Et vtriuſque iuris argumenta nos doceant, ea quæ in principio ad medium & ad finem: illa verò, quæ in medio ad finem atque principium, & ea, quę in fine ad vtrunque vel eorum alterum ſæpe referri. Et dato, quòd abſolutè diceretur omnino, promitto ſanctum euangelium obſeruare, non profeſſor huiuſmodi intenderet ſe ad omnem conſiliorum obſeruantiam obligare: quod vix aut nun-

C quam poſſet ad literam obſeruare; propter quod talis promiſsio illaqueare profitentis animum videretur. Clarè videtur promiſsionem huiuſmodi ad alium intellectum abſque intentione promittentis non debere perſtringi: niſi vt obſeruantia euangelij, ſic ſicut tradita reperitur à Chriſto, videlicet, quòd præcepta vt præcepta, & conſilia vt conſilia à promittentibus ob-

ſeruentur. Quem intellectum etiam in A
eiſdem verbis habuiſſe idem beatus Franciſcus in ſerie ſui proceſſus in regula patenter oſtendit: cùm aliqua euangelica conſilia indicat, vt conſilia ſub verbis monitionis, exhortationis & conſilij, nonnulla verò ſub prohibitione ac verbo præcepti: per quod patet, quòd non fuit loquentis intentio * quòd fratres ex profeſsione huiuſmodi regulæ ad omnia conſilia, ſicut ad præcepta euangelica tenerentur, ſed ſolum ad illa B
conſilia, quæ in eadem regula præceptoriè vel inhibitoriè, ſeu ſub verbis æquipollentibus ſunt expreſſa. Vnde nos ad fratrum eiuſdem ordinis conſcientias plenariè ſerenandas declaramus, quòd ex profeſsione eiuſdem regulæ, fratres ipſi ad ea tantum euangelica obſeruanda conſilia ſunt adſtricti, quæ in ipſa regula præceptoriè vel inhibitoriè, ſeu ſub verbis æquipollentibus exprimuntur. Ad nonnulla verò a- C
lia per euangelium data conſilia eo magis, ſecundum exigentiam ſui ſtatus tenentur plus quàm cæteri Chriſtiani, quo per ſtatum perfectionis, quem per profeſsionem huiuſmodi aſſumpſerunt, ſe obtulerunt domino holocauſtum medullatum per contemptum omnium mundanorum. Ad omnia autem, quæ in ipſa regula conti-

nentur

* *Ecce ex verbis colligitur in tertio. Fo.*

A nentur, tam præcepta quàm conſilia, quàm cætera ex voto profeſsionis huiuſmodi, nō aliter tenentur, quàm eo modo, quo in regula ipſa traduntur: vt ſcilicet teneantur ad eorum * obſeruantiam, quæ in eadem regula ipſis ſub verbis obligatoriis indicuntur. Cæterorum verò obſeruantiam, quæ ſub verbis monitoriis, exhortatoriis, informatoriis, & inſtructoriis, ſeu quibuſcunque aliis continentur: eatenus magis condecet

B de bono & æquo eos proſequi, quo imitatores tāti patris effecti Chriſti ſemitas elegerunt. Porrò cùm ipſa regula expreſſe cōtineat, quòd fratres nihil ſibi approprieēt, nec domum, nec locum, nec aliquam rem: ſitque declaratū per eundem prædeceſſorem noſtrum Gregorium ix. & nonnullos alios hoc ſeruare debere, tam in ſpeciali, quàm etiam in communi: quam ſic arctam abdicationem venenoſis obtrectationibus

C aliquorum inſenſata damnauerit aſtútia, fratrum eorundem perfectionis claritas in talium imperitis ſermonibus laceretur: dicimus, quòd abdicatio proprietatis huiuſmodi omnium rerum non tam in ſpeciali, quàm etiam in communi propter deū meritoria eſt & ſancta: quam & Chriſtus viam perfectionis oſtendens, verbo * docūit & exemplo firmauit: quámque primi funda-

** Verba obligatoria ſunt: teneātur: habeant, & alia declarata in clem. exiui. §. vt autem hæc, §. præterea cū. Fonta.*

** Extrauag. quia*

quorundam. declarat hæreticũ aſſerere, quòd Chriſtus nec in ſpeciali, nec in cõmuni proprium habuerit. Fontan.

tores militantis eccleſiæ, prout ab ipſo fonte hauſerant, volentes perfectè viuere, per doctrinæ ac vitæ exempla in eos deriuarũt. A

Nec his quiſquam putet obſiſtere, quòd interdum dicitur Chriſtum loculos habuiſſe: nam ſic Ieſus Chriſtus, cuius perfecta ſunt opera, in ſuis actibus viam perfectionis exercuit, quòd interdum infirmorũ imperfectionibus condeſcendens, & viam perfectionis extolleret, & imperfectorum infirmas ſemitas non damnaret: ſic infirmorum B perſonam Chriſtus ſuſcepit in loculis: ſic & in nonnullis aliis infirma humanæ carnis aſſumens (prout euangelica teſtatur hiſtoria) non tantum carne, ſed & mente condeſcendit infirmis. Sic enim humanam naturam aſſumpſit, quòd in ſuis operibus perfectus exiſtens, in noſtris factus humilis: in propriis permanſit excelſus. Sic & ſummæ charitatis dignatione ad actus quoſdam noſtræ imperfectioni conformes inducitur, quòd à ſummæ perfectionis rectitudine non curuatur. C Egit nanque Chriſtus & docuit opera perfectionis. Egit etiã infirma ſicut interdum & in fuga patet & loculis: ſed vtrunque perfectè perfectus exiſtens, vt perfectis & imperfectis ſe viam ſalutis oſtenderet, qui vtroſque ſaluare venerat: qui tandem mori voluit pro vtriſque.

Nec

A Nec quicquã ex his inſurgat erroneè, quòd
taliter propter deũ proprietatem omniũ *
abdicantes tanquam homicidæ ſui vel ten-
tatores dei viuendi diſcrimini ſe commit-
tant: ſic enim ſeipſos committant diui-
næ prouidentiæ in viuendo, vt viam non
contemnant prouiſionis humanæ: quin vel
de iis, qui offeruntur liberaliter, vel de iis,
quæ mendicantur humiliter, vel de iis, quæ
conquiruntur per laboricium ſuſtententur,
B qui triplex viuendi modus in regula pro-
uidetur expreſsè. Profectò ſi (iuxta pro-
miſſum ſaluatoris) nunquam deficiet fi-
des eccleſiæ: per conſequens nec opera
miſericordiæ ſubtrahentur *, ex quo Chri-
ſti pauperibus omnis ratio diffidentiæ cu-
iuſlibet videtur eſſe ſublata. Et quidem
vbi (quod non eſt aliquatenus præſumen-
dum) hæc cuncta deficerent, ſicut nec cæte-
ris: ſic nec ipſis fratribus iure poli in extre-
C mæ neceſsitatis articulo ad prouidendum
ſuſtentationi naturæ via omnibus extrema
neceſsitate detentis conceſſa præcluditur:
cùm ab omni lege extrema * neceſsitas ſit
exempta: nec talem abdicationem pro-
prietatis omnimodæ, renunciationem vſus
rerum cuiquam videatur inducere, nam
cùm in rebus temporalibus ſit conſide-
rare præcipuum, proprietatem, poſſeſsio-

*Vide hic quæſt. veſperialem Almain. doc. Pariſienſis Fõ.

*Imò poſſunt laici compelli officio iudicis eleemoſynas facere. gl. c. j. diſt. j. c. domino ſancto. l. diſ. c. exigunt. j. q. vij. Abb. c. j. de emptio. & ven. Fon.

*De cõſecra. diſt. j. ſicut. & infrà. ea. diſtin. iiij. c. ſanctũ.

c. quod nõ eſt cum gl. de reg. iu. Font. nem, vſumfructum, ius vtendi, & ſimplicem facti vſum, & vltimo tanquam neceſſario egeat, licet primis carere poſsit vita mortalium: nulla prorſus poteſt eſſe profeſsio, quæ à ſe vſum neceſſariæ ſuſtentationis excludat: verùm condecens fuit ei profeſsioni, quæ ſponte deuouit Chriſtum pauperem in tanta paupertate ſectari, omnium abdicare dominium & rerum ſibi conceſſarum neceſſario vſu fore contentam. Nec per hoc, quòd proprietatem vſus & rei cuiuſque dominium à ſe abdicaſſe videtur, ſimplici vſui omnis rei renunciaſſe conuincitur: qui inquam vſus non iuris, ſed facti tantummodo nomen habens, quod facti eſt tantum: in vtendo præbet vtentibus nihil iuris quinimo neceſſariarum rerum, tam ad vitæ ſuſtentationem, quàm ad officiorum ſui ſtatus executionem (excepto quod de pecunia infra ſubiungitur) moderatus vſus: ſed ſecundum eorũ regulam & veritatem omnimodam conceſſus eſt fratribus: quibus rebus fratres licitè vti poſſent durante concedentis licentia, & iuxta id, quod in præſenti ſerie continetur. Nec his obuiare dinoſcitur, quod ciuilis prouidentia in humanis rebus humanè conſtituit: videlicet non poſſe vſum vel vſumfructum à dominio A B C

A nio perpetuo * ſeparari:quod ne dominiũ dominis(ſemper abſcedente vſu) redderetur inutile,temporalem vtilitatem tantum in conſtituendo proſpiciens iſta decreuit. Retentio nanque dominij talium rerum cum conceſsione vſus facta pauperibus,nõ eſt infructuoſa domino,cùm ſit meritoria ad æterna & profeſsioni pauperum opportuna,quæ tanto ſibi cenſetur vtilior,quanto commutat temporalia pro æternis.Pro-
B fectò non fuit confeſſoris Chriſti regulam inſtituentis intentio:quinimo contrarium in ipſa conſcripſit,contrarium viuendo ſeruauit,cùm & ipſe temporalibus ad neceſsitatem vſus fuerit,& in pluribus locis in regula vſum talẽ licere fratribus manifeſtet. Dicit nanque in regula,quòd clerici faciant diuinum officium,ex quo habere poterunt breuiaria:ex hoc patenter inſinuans,quòd fratres ſui habituri eſſent vſum breuiarij &
C librorum , qui ſunt ad diuinum officium opportuni. In alio quoque capitulo dicitur,quòd miniſtri & cuſtodes pro neceſsitatibus infirmorũ,& aliis fratribus induendis:per amicos ſpiritales ſolicitam curam gerant , ſecundum loca & tempora,& frigidas regiones:ſicut eorum neceſsitati viderint expedire. Alibi etiam exhortans fratres per congruum laboris exercitium

* *Vide l. omniũ. ff. de vſufr. l. antiquas. C. eo. Fõt.*

ad ocium euitandum:dicit quòd de mercede laboris,pro ſe & ſuis fratribus corporis neceſſaria recipiant. In alio quoque capitulo continetur,quòd fratres vadant pro eleemoſynis confidenter. Habetur etiam in eadem regula, quòd in prædicatione, quam fratres faciunt,ſint examinata & caſta eorum eloquia ad vtilitatem & ædificationem populi: annunciando eis vitia, & virtutes, pœnam & gloriam. Sed conſtans eſt, quòd hæc præſupponunt ſcientiam:ſcientia requirit ſtudium:exercitium verò ſtudij conuenienter haberi non poteſt,ſine vſu librorum. Ex quibus omnibus ſatis claret ex regula ad victum,veſtitum, diuinum cultum & ſapientiale ſtudium neceſſarium rerum vſum fratribus eſſe conceſſum. Patet itaque ſanè intelligentibus ex prædictis regulam quo ad abdicationem huiuſmodi, non ſolum obſeruabilē,poſsibilem & licitam:ſed meritoriā & perfectam,& eo magis meritoriam quò per ipſam profeſſores ipſius magis à temporalibus propter deum(ſicut prædicitur) elongantur. Ad hæc cùm fratres ipſi nihil ſibi in ſpeciali acquirere,vel eorum ordini poſsint etiam in communi,& cùm aliquid propter deum ipſis offertur,conceditur,vel donatur, ea(ſi ſecus non exprimat) offeren

A offerentis, concedentis, vel donantis, veriſimiliter credatur intentio, vt rem huiuſmodi oblatam, conceſſam, vel donatam perfectè concedat, donec auferat, à ſe abdicet, ac in alios transferre cupiat propter deum, nec ſit perſona, in quam loco dei congruentius huiuſmodi rei dominium transferat, quàm ſedes præfata vel perſona Ro. pont. Chriſti vicarij, qui pater eſt omnium, & fratrum minorum nihilominus ſpecialis. Ne B talium rerum ſub incerto videatur eſſe dominium, cùm patri filius ſuo modo, ſeruus domino, & monachus monaſterio res ſibi oblatas, conceſſas vel donatas acquirant, omnium vtenſilium & librorũ, ac eorum mobilium præſentium & futurorum, quæ & quorum vſumfructum, ſcilicet ordinibus vel fratribus ipſis licet habere proprietatem & dominium (quod & ferè Inno. papa iiij. præde. noſter feciſſe dignoſcitur) C in nos & Romanam eccleſiam plenè & liberè pertinere hac præſenti conſtitutione in perpetuum valitura ſancimus. Præterea loca empta de eleemoſynis diuerſis & oblata ſeu conceſſa fratribus, ſub quacũque forma verborum (licet fratres ſibi cauere debeant, quòd huiuſmodi verbis ſtatui ſuo incompetentibus non vtantur) à diuerſis ſeu pro indiuiſo poſsidentibus, ſeu cer-

tas

tas partes in ipſis locis habẽtibus,in quibus A.
ipſi poſsidẽtes pro indiuiſo,ſeu certas partes habentes nihil ſibi in oblatione ſeu cõceſsione huiuſmodi reſeruauerint:ſimiliter & in ius & dominium ac proprietatem noſtram & eccleſiæ prædictæ eadem authoritate ſuſcipimus. Loca verò ſeu domos pro habitatione fratrum à ſingulari perſona vel collegio vel ipſis fratribus ex integro concedenda ſeu etiam offerenda(ſi talia de voluntate conferentis fratres inhabi- B
tare contigerit) perſeuerante tantum voluntate concedentis inhabitent. Ac illa liberè præter eccleſiam & oratoria ad eccleſiam deſtinata, & cœmeterium, quæ tam ad præſentia,quàm ad futura in ius ad proprietatem noſtram & prædictæ Romanæ eccleſiæ ſimili modo & authoritate recipimus:mutata concedentis voluntate,ac ipſis fratribus patefacta dimittant:in quorum locorum dominio ſeu proprietate nihil no- C
bis,vel præfatæ Romanæ eccleſiæ retinemus omnino:niſi ea ſpecialiter de noſtro ſeu ipſius Romanæ eccleſiæ recipiantur aſſenſu, & ſi in eiſdem locis reſeruauerit dominium,ſibi in concedendo concedens, præter inhabitationem fratrum ſpeciale * dominium in ius eccleſiæ ſæpedictæ non tranſeat:ſed potius plenè liberum maneat con

* *Aliàs tale.*

A concedenti. Inſuper nec vtenſilia, nec alia præter eorum vſum ad neceſsitatem & officiorum ſui ſtatus executionem (non enim omnium rerum vſum habere debent, vt dictum eſt) ad vllam ſuperfluitatem, diuitias, ſeu copiam, quæ deroget paupertati, vel ad theſaurizationem, vel eo animo, vt ea diſtrahant, ſiue vendant, recipiant, nec ſub colore prouidentię in futurum: nec alia occaſione: quinimo in omnibus appareat in B eis, quo ad dominium omnimoda abdicatio; & in vſu neceſsitas. Hoc autem ſecundũ exigentiam perſonarum & locorum, miniſtri & cuſtodes ſimul & ſeparatim in ſuis adminiſtrationibus & cuſtodiis cũ diſcretione diſponant: cùm de talibus interdum perſonarum qualitas, temporum varietas, locorum conditio, & nonnullæ aliæ circunſtantiæ plus minúſve ac aliter prouideri requirant, iſta tamen ſic faciant, quòd ſemper C in eis & eorum actibus paupertas ſancta reluceat: prout ipſis ex eorum regula inuenitur indicta. Cæterùm cùm in eadem regula ſit ſub præcepti diſtrictióne prohibitum, ne fratres recipiant per ſe vel per alios denarios vel pecuniam vllo modo: ídque fratres in perpetuũ ſeruare cupiant, & velut iniunctum neceſſe habeant adimplere: ne ipſorum puritas in huiuſmodi obſerua

ſeruatione præcepri maculetur in aliquo, & A
ne fratrum conſcientiæ aliquibus aculeis
ſtimulentur. Articulum iſtũ propter detrahentium morſus profundius, quàm noſtri prædeceſſores fecerint aſſumentes, ac ipſum clarioribus determinationibus proſequentes: dicimus in primis, quòd fratres ipſi à mutuis contrahendis abſtineant, cùm eis mutuum contrahere (ipſorum ſtatu cõſiderato) non liceat: * poſsint tamen ipſi pro ſatisfactione facienda pro eorum ne- B
ceſsitatibus, quæ pro tempore occurrerint (ceſſantibus eleemoſynis, de quibus ſatiſfieri commodè tunc non poſſet) citra cuiuſlibet obligationis vinculum dicere, quòd per eleemoſynas & alios amicos fratrum ad ſolutionem huiuſmodi faciendam intendant fideliter laborare. Quo caſu procuretur à fratribus, quòd ille, qui dabit eleemoſynam, per ſe vel per alium non nominandum ab ipſis ſi fieri poterit. Sed ab eo C
potius iuxta ſuum beneplacitum aſſumendum: huiuſmodi ſatisfactionem faciat in totum vel in partem: prout ſibi dominus inſpirabit. Si tamen ipſe hoc nollet facere, vel non poſſet, vel quia receſſus eius immineat, aut quia quibus hoc velit committere notitiam non habet fidelium perſonarum, ſeu quacunque alia occaſione vel

*Qui aibi de meo fit tuũ, quòd pronomen fratri minori non conuenit & hanc prouiſionẽ circa pecuniã approbat clem. exiui. ibi vide à. §. Porrò vſque ad §. proinde. Font.

cau

A cauſa: declaramus & dicimus, quòd in nullo regulæ puritas infringitur, aut quomodolibet ipſius obſeruãtia maculatur: ſi fratres ipſi alicuius vel aliquorum ſibi curent dare notitiam, vel aliquos ſeu aliquem nominare, aut etiam præſentare: cui vel quibus ſi eleemoſynam facienti placuit, committi poſsit executio prędictorum, ac ipſius habeatur aſſenſus ſuper ſubrogationibus infra ſcriptis. Ita tamẽ, quòd penes ipſum B dantem dominio, proprietate, ac poſſeſsione ipſius pecuniæ cum libera poteſtate reuocandi ſibi pecuniam ipſam ſemper vſque ad conuerſionem ipſius in rem deputatam plenè, liberè, ac integrè remanentibus, in ipſa pecunia nihil omnino fratres iuris habeant nec adminiſtrationem, ſeu diſpenſationem, nec contra perſonam nominatã vel non nominatam ab eis cuiuſcunque conditionis exiſtat, in iudicio, vel extra actionẽ, C perſecutionem, aut aliquod aliud ius intentent, qualitercunq; perſona prædicta in cõmiſsione huiuſmodi ſe habeat: liceat tamẽ fratribus ſuas neceſsitates inſinuare, ac ſpecificare, vel exponere perſonæ prædictæ, ac eam rogare, quòd ſoluat.* Poſsint etiam perſonã eandẽ exhortari ac inducere, quòd fideliter in re commiſſa ſe habeat, & animæ ſuæ ſaluti in commiſſa, ſibi executione

**Quid de hæredibus talis perſonæ: vide infra eod. §. in eo caſu. Font.*

pro

prouideat. Ita tamen,quòd ab omni eiuſdem pecuniæ adminiſtratione ſeu diſpenſatione,& contra prędictam perſonã actione ſeu perſecutione(vt prædictum eſt)fratres abſtineant omnimodo. Si verò perſonam huiuſmodi nominatam,vel nõ nominatã à fratribus(quo minus per ſe poſsit exequi,quod prædicitur)contigerit per abſentiam,infirmitatem, voluntatem,ſeu locorum diſtantiam,ad quæ ipſe nollet accedere,in quibus eſſet ſolutio ſeu ſatisfactio facienda,vel per occaſionem aliam impediri:liceat fratribus cum conſcientiæ puritate quandam aliam perſonam ſubrogandam ad præmiſſa in nominando & aliis(ſi ad primam dantem non poſsint vel nolint habere recurſum)cum iſta perſona facere, ſicut ſupra proximè declarauimus ei licere cum prima,duarum enim perſonarum miniſterium per viam ſubrogationis(vt dictũ eſt)communius & generalius videtur poſſe in prædictorum executione ſufficere,cũ prædicta ſatisfactio præſumatur poſſe celeriter expediri. Si tamen (vt interdum dictum eſt)propter locorum diſtantiam,in quibus eſſet ſatisfactio facienda,& conditiones ſeu circunſtantias aliàs caſus emergeret,in quo videretur plurium perſonarũ ſubrogandarum miniſteriũ opportunum:

liceat

A liceat ipſis fratribus in hoc caſu iuxta negocij qualitatem (ſeruato modo prædicto) plures perſonas aſſumere, nominare, ſeu præſentare ad iſtud miniſterium exequendum. Et quia oportet & expedit fratrum neceſsitatibus, non ſolum illis, pro quibus iam eſſet ſolutio, ſeu ſatisfactio facienda (vt ſuperius proxime dictum eſt) ſed etiam imminentibus, ſiue tales neceſsitates ingruentes immineant, quæ breui tempore B expediri valeant, ſiue tales licet paucæ comparatiuæ, quarum prouiſio ex ſui conditione neceſſario tractum*temporis habet: vt in libris ſcribendis, eccleſiis ſeu ædificiis ad vſum habitationis ipſorum conſtruendis, libris & pannis in locis remotis emendis, & aliis ſimilibus, ſi quæ occurrerint cum moderamine ſupradicto ſalubriter prouideri. Sic in iſtis neceſsitatibus clare diſtinguimus: ſic in eis fratres poſſe tute & ſalua C conſcientia procedere declaramus: videlicet vt ingruenti vel imminenti neceſsitate, quæ breui tempore, vel quæ interdum ex aliquibus circunſtantiis non ſic breui (vt ſupra in proximo caſu dictum eſt) valeat expediri: tam quo ad dantem eleemoſynam, quàm quo ad nominatum vel ſubſtitutum in omnibus & per omnia (ſicut in articulo ſolutionis pro neceſsitatibus præteritis fa-

* tractu.

ciendæ ſupra proximè declarauimus) pro- A
cedatur. In ea verò neceſsitate quantumcunque præſentialiter ingruenti, quæ tamẽ ex qualitate ſui (vt prædicitur) tractum temporis habet innexum, quia in eo caſu veriſimile eſt, quòd tum ratione diſtantię locorũ, quæ expeditio neceſsitatis ipſius ex ſui conditione requireret: tum etiam circunſtantiarum ipſius neceſsitatis ratione penſata frequẽter caſus acciderent, in quibus ad expeditionem neceſsitatis huiuſmodi opor- B
teret, quòd per diuerſas manus & perſonas tranſiret pecunia neceſsitati huiuſmodi deputata: quarum omnium perſonarum impoſsibile quaſi eſſet dominum principalem pro ipſa neceſsitate pecuniam deputantem ſeu etiam ſubſtitutũ ab eo, & tertium etiã ab ipſo ſubſtituto (ſi caſus talis accideret) poſtea ſubrogatũ habere notitiam: declaramus & dicimus, quòd in hoc articulo pręter dictos duos modos in neceſsitatibus præ- C
teritis & ingruentibus, quæ poſsint breui tempore vel interdum non breui (vt ſupra exprimitur) expediri (vt prædiximus) obſeruandos, ad obſeruandam ipſius regulæ ac profeſſorum eius omnimodam puritatem. Quod ſi præſto ſit eleemoſynæ huiuſmodi elargitor, vel eius nuncius, qui poſsit hoc facere & velit: expreſſe illi pręedicatur à fratribus,

A bus, quòd ſibi placeat vt (dominio talis pecuniæ cum libera poteſtate reuocandi ſibi pecuniam ipſam penes ipſum ſemper vſq; ad cõuerſionem * ipſius in rem deputatã liberè remanente, vt in aliis duobus caſibus ſuperius dictum eſt) per quorumcunque manus pecunia ſeu eleemoſyna ipſa tractetur, ſiue perſonas ab eo vel à fratribus nominatas totum ſuo conſenſu, voluntate ac authoritate procedat, quo aſſenſum ſuum prebente

** Quomodo probatur illa, vide Bar. in l. ciuitas. ff. ſi cer. pet. doctō. authē. hoc ius porrectū. C. de ſacr. ſanc. eccl. Font.*

B prædictis: ſecure fratres re empta vel acquiſita, de illa pecunia, per quemcunque (iuxta modum annotatũ ſuperius) vti poſsint. Ad maiorem autem prædictorũ omnium claritatem ac in perpetuum valitura prouiſionis ſerie, declaramus, quòd fratres (præfatis modis vt prædicitur circa pecuniam in ſupportandis eorum pręteritis & ingruentibus neceſsitatibus obſeruatis) nõ intelliguntur nec dici poſsint per ſe vel per interpoſitam

C perſonam pecuniam recipere, contra regulam vel profeſsionis ſui ordinis puritatem: cùm manifeſte pateat ex præmiſsis ipſos fratres non ſolum à receptione, proprietate, dominio, ſiue vſu ipſius pecuniæ: verumetiam à contractione qualibet ipſius, & ab ea pecunia penitus alienos. In eo verò caſu quando (antequam ipſa pecunia in licitum rei habendæ vel vtendę cõmercium

ſit conuerſa) concedentem pecuniam mori A contigerit: ſi concedens in concedendo dixerit vel expreſſerit, quòd perſona deputata pecuniam ipſam in neceſſarium vſum fratrum expenderet: quicquid de ipſo concedente viuendo vel moriendo contingeret, ſiue concedens huiuſmodi hæredem relinquerit, ſiue non: poſsint fratres ad perſonam deputatam (non obſtante cōcedentis morte, vel hæredis contradictione) pro ipſa pecunia expendenda recurrere: *ſicut B poterant ad ipſum dominum cōcedentem. Quia verò puritatem ipſius ordinis intima cordis affectione zelamur: cum in prędictis caſibus ad determinatam neceſsitatem (vt prædicitur) per aliquam pecuniam concedi contigerit, concedens pecuniam rogari poſsit à fratribus, quòd ſi quid de pecunia ipſa (habita neceſsitate determinata) ſupererit, conſentiat ipſe concedens, quòd reſiduum præfatæ pecuniæ in res alias pro C aliis ipſorum fratrum prædictis neceſsitatibus conuertatur, quo non conſentiente prædictis ipſum reſiduum (ſi quod fuerit) D reſtituatur eidem. Caueant tamen fratres, quòd ſolicite ſe coaptent: vt non plus ſcienter concedi conſentiant, quàm veriſimiliter æſtimari poſsit rem neceſſariam, pro qua pecunia ipſa conceditur valituram.

*Obſeruatis modo & forma. §. ita tamē. ſupra eo. Font.

Ea

A Et quia prædictorum ſerioſa expoſitione à dante vel recipiente de facili poſsit errari: vt clarius vtilitati dantium, puritati ordinis, ſimplicitati aliquorum ſimplicium, ſaluti animarum hincinde ſecurius conſulatur: intellectum illum, qui ſatis in hoc caſu à ſane intelligente percipitur, præſentis ac in æternum valituræ conſtitutionis ſerie lucidamus, volentes illum ad communem deduci notitiam: videlicet quòd ſem-
B per quando pecunia fratribus ipſis mittitur vel offertur (niſi expreſſe per mittentem vel offerentem aliud exprimatur) prædictis modis prorſus obligata intelligatur & miſſa. Non enim veriſimile eſt aliquem eleemoſynæ ſuæ ſine expreſsione modum illum præfigere, per quem & donans merito, vel illi, quorum neceſsitatibus intendit per donum huiuſmodi prouideri, vel effectu doni, vel ſuæ conſcientiæ puritate frauden-
C tur. Ad hæc quia fratribus ipſis interdum in vltimis voluntatibus ſub diuerſis modis nonnulla legantur, nec expreſſe, quid de his agendum ſit, in regula vel prædeceſſorum noſtrorum declarationibus continetur: ne in ipſis dubitari cõtingat in poſterum prouidendo legantibus, & fratrum conſcientiis præcauendo declaramus, ordinamus, & dicimus, quòd ſi teſtator modum, ſecun-

dum quem fratribus (eorum conditione A inſpecta) recipere non liceret, exprimat in legando: vt ſi legaret fratribus vineam vel agrum ad excolendum, domum ad locandum, vel ſimilia verba in ſimilibus proferret, aut modos ſimiles in relinquendo ſeruaret: à tali legato & eius receptione per omnem modum fratres abſtineant. Si verò modum licitum fratribus in legando teſtator expreſſerit: vt ſi diceret, lego pecuniam pro fratrum neceſsitatibus expẽdendam: B vel domum, agrum, vineam & ſimilia: ad hoc, quòd per certam perſonam vel perſonas idoneas diſtrahantur, & pecunia de rebus ipſis accepta in ædificia vel alia fratrum neceſſaria conuertatur, aut in legando ſimilibus modis vel verbis vtatur: In hoc caſu illud in omnibus & per omnia (cõſideratis eorum neceſsitatibus & moderaminibus ſupradictis) quantum ad fratres ſeruari decernimus, quod per nos eſt ſuperius in conceſsis pecuniariis eleemoſynis C declaratum. Ad quæ legata ſoluenda tam hæredes teſtatorum: quàm executores ſe liberales exhibeant.* Et etiam prælati & ſeculares, quibus de iure vel conſuetudine prouiſio iſta competeret (cùm expedierit) ſe ex officio ſuo promptos exhibeãt ad pias voluntates deficientium adimplendas.

* *Notat quòd iudex ſecularis interponit ſe circa legata pia. F.*

Nam

A Nam & nos etiam per modos licitos & fratrum regulæ congruos intendimus prouidere, quòd hæredum cupiditas legitimis ictibus feriatur: ne pia defunctorum destituatur intentio: ac ipſi fratres pauperes opportunis auxiliis non fraudentur. Si verò fratribus ipſis generaliter aliquid abſque modi expreſsione legetur: in hoc legato ſic indeterminatè relicto in omnibus & per omnia intelligi ac ſeruari volumus, & in

B perpetuum præſenti cõſtitutione iubemus, quod ſupra in pecunia ſeu eleemoſyna fratribus indeterminatè oblata vel miſſa voluimus, ac expreſsimus obſeruari: videlicet vt ſub modo licito fratribus intelligatur eſſe relictum: ita quòd nec legans merito, nec fratres ipſi effectu relicti fraudentur.

Quia verò libros & alia mobilia, quibus tam ordo, quàm fratres vtuntur, quorũ dominium (cùm non ſint dominij aliorum) ad

C præfatam eccleſiam ſpecialiter ſpectare dinoſcitur: interdum contingit ſeu expedit vendi vel etiam commutari: fratrum vtilitatibus & eorum cõſcientiis prouidere volentes, eadem authoritate concedimus, vt cõmutatio talium rerũ, & ad eas res, quarũ vſum fratribus licet habere, de generalium & prouincialiũ miniſtrorũ in ſuis adminiſtrationibus cõiunctim vel diuiſim autho-

ritate procedat:quibus etiã de diſpoſitione A
vſus taliũ rerum concedimus ordinare. Si
verò res huiuſmodi æſtimato precio vendi
contingat:cùm fratribus ipſis per ſe vel per
alium recipere pecuniam(regula prohiben-
te) non liceat:ordinamus & volumus,quòd
talis pecunia ſeu precium recipiatur & ex-
pendatur in rem licitam : cuius vſum fra-
tribus licet habere per * procuratorem à
præfata ſede vel à cardinali : gubernatio-
nem per ipſam ſedem gerenti eiuſdem or- B
dinis deputandum iuxta modum in ſupe-
rioribus neceſsitatibus prȩteritis & ingruẽ-
tibus ordinatum. De vilibus * autem mo-
bilibus vel parum valentibus liceat ex præ-
ſenti noſtra conceſsione fratribus (pietatis
ſeu deuotionis intuitu, vel pro alia honeſta
& rationabili cauſa) obtẽta ſuper hoc prius
ſuperiorum ſuorum licentia,iuxta quod in-
ter fratres in generali,vel in prouinciali-
bus capitulis, tam de ipſis rebus vilibus ſeu C
parum valentibus & earum valore, quàm
præfata licentia, ſcilicet à quibus & quali-
ter ſit habenda extiterit ordinatum : intra
& extra ordinem aliis elargiri. *Licet au-
tem contineatur in regula,quòd fratres ha-
beant vnam tunicam cum caputio,& aliam
ſine caputio, & videri poſsit illa fuiſſe in-
ſtituẽtis intentio,quòd neceſsitate ceſſante
pluribus

** Tales procuratores reuocãtur per extraua. ad conditorẽ. §. rurſus. Fonta.*

** Quomodo conſideratur vilitas rei, glo. eſt in verbo, vilitas .in Cle.exiui. eo.Fon.*

** Vide Cle.exiui. §.prætereа.& extrauagã. quorũdã. §. in primis.Font.*

A pluribus non vtantur: declaramus, quòd poſsint fratres de licentia miniſtrorum & cuſtodum coniunctim & diuiſim in adminiſtrationibus ſibi commiſsis cùm eis videbitur (penſatis neceſsitatibus & aliis circunſtantiis, quæ ſecundum deum & regulam attendendæ videntur) vti pluribus, nec per hoc videantur à regula deuiare: cùm etiam in ipſa dicatur expreſſe, quòd miniſtri & cuſtodes de infirmorum neceſsitatibus & fra-
B tribus induendis ſolicitam curam gerant, ſecundum loca & tempora & frigidas regiones. Et quanquam prædicta regula contineat, quòd de fratribus induendis & neceſsitatibus infirmorum miniſtri tantum & cuſtodes ſolicitam curam gerant: & dictio illa tantum adeo miniſtros & cuſtodes in hac cura perſtringere videatur, quòd ab ea cæteros prima facie excludat: quia tamen ſolicite conſiderare nos conuenit, &
C tempus regulæ inſtitutæ, quo fratres iſti ad comparationem præſentem numero pauci erant, & forſan miniſtri & cuſtodes videbantur tunc ad iſta procuranda poſſe ſufficere: ac nihilominus multiplicationes fratrum & moderni temporis qualitatem: nec ſit veriſimile beatum Franciſcum inſtitutorem regulæ vel ipſis miniſtris & cuſtodibus impoſsibilitatis iugum voluiſſe præfigere,

vel ex ipſius impoſsibilitatis conſequentia A fratres ipſos ſuis neceſsitatibus velle carere: concedimus, quòd ipſi miniſtri & cuſtodes poſsint per alios huiuſmodi curæ ſolicitudinem exercere. Debent etiã & alij fratres curam huiuſmodi, quæ præfatis miniſtris & cuſtodibus præcipue incũbit ex hac regula, cùm ſibi ab illis commiſſa fuerit gerere diligenter. Continetur quoque in regula, quòd fratres, quibus gratiam dedit dominus laborandi, laborẽt fideliter & deuote. B Ita quòd (excluſo ocio animæ inimico) ſanctæ orationis & deuotionis ſpiritum nõ extinguant. Quia verò ex verbo iſto fratres ipſos de ocioſitate vitæ, & de regulæ tranſgreſsione improbe notare interdum hactenus aliqui ſunt conati: nos morſus huiuſmodi nefarios reprimentes, declaramus, q̃ conſideratis verbis prædictis & forma ſeu modo loquendi, ſub quibus fratres ad huiuſmodi exercitium inducuntur, non videtur C ea fuiſſe inſtituentis intentio, quòd vacantes ſtudio vel diuinis officiis & miniſteriis exequendis manuali labori ſeu operationi ſubiiceret, vel ad hoc illos arctaret. Cũ exemplo Chriſti multorum ſanctorum patrũ labor iſte ſpiritalis tanto illi præponderet, quanto, quæ ſunt animæ corporalibus præferuntur. Ad alios verò, qui ſe in prædictis

A dictis ſpiritalibus operibus nō exercēt,* niſi tales aliorum fratrum licitis ſeruitiis occupentur (ne ocioſè viuant) verba prædicta declaramus extendi. Niſi & tales tam excellentis,& notabilis contēplationis & orationis exiſterent, quòd meritò propter hoc non eſſent à tanto bono pro huiuſmodi exercitio ſubtrahēdi. fratres enim quicunque ſtudio vel diuinis miniſteriis non vacantes, ſed aliorum fratrum ſtudio vel aliis diuinis

B officiis & miniſteriis vacantium ſeruitiis inhærentes tantum, pro ſeruitiis eiſdem cum ipſis,quibus ſeruiunt,ſuſtentari merentur: quòd aſtruitur illa æqua lege,qua ſtrenuus pugnator ille Dauid iuſtè decreuit,videlicet,quòd deſcendentium ad prælium,& remanentium ad ſarcinas, portio æquaretur. Verum,quia expreſſe continetur in regula:quòd fratres non prædicent in epiſcopatu alicuius epiſcopi,cùm ab eo illis fuerit

C contradictum: nos in hoc & deferentes regulæ,& nihilominus authoritatem apoſtolicæ plenitudinis conſeruantes, dicimus, quòd prædictum verbum ad literam ſicut regula ipſa protulit,obſeruetur: niſi per ſedem apoſtolicam circa hoc pro vtilitate populi Chriſtiani ſit cōceſſum vel ordinatum aliud,vel in poſterū concedatur,ſeu etiā ordinetur. * Et quia in eodē capitulo regulæ

immed

*Hoc eſt, non concionantur ad plebē, non pſallunt, non legūt. Fō.

*Nota bene quòd papa po-

immediate ſubiungitur, quòd nullus fratrum populo penitus audeat prædicare, niſi à miniſtro generali fuerit examinatus & etiam approbatus: ac ab eo prædicationis officium ſibi ſit conceſſum. Nos & ſtatum præteritum ipſius ordinis in paucitate ſui, & modernum in ampliato fratrum numero ac vtilitatem animarum (vt condecet) aduertentes: concedimus nedum generalem examinare & approbare fratres prædicaturos in populis, ac illis cõcedere licentiã B prædicandi, quatenus perſonę idoneitatem & prædicationis officium licentia ipſa reſpiceret, prout in regula cõtinetur: verumetiam prouinciales miniſtri hoc poſsint in capitulis prouincialibus cum definitoribus, quod etiam hodie obſeruari dicitur, & in fratrum priuilegiis contineri: quam quidem licentiam præfati miniſtri reuocare & ſuſpẽdere valeant & arctare: ſicut & quando id eis videbitur expedire. Sed quoniam C in deſideriis noſtris hoc geritur, vt ad dei gloriam ſalus proficiat animarum: ac dicto ordini, per quem iugiter ad amorem diuinum affectio Chriſtianæ religionis accenditur: meritum & numerus augeatur: concedimus & præſenti ſtatuto firmamus licere, non ſolum generali, ſed etiam prouincialibus miniſtris perſonas fugientes à ſeculo

in

teſt conſti tuere expreſſe contra conſtitutionem alicuius facti: etiã ſi vita & conſtitutio ſua ſit per alios pontifices approbata. Font.

A in fratres recipere: quæ miniſtrorum prouincialium licentia per ipſum generalem (ſicut expedire viderit) poſsit arctari. vicarij verò prouincialium miniſtrorum ex officio vicariæ licentiam hanc ſibi nouerint interdictam: niſi per miniſtros eoſdē (quibus hoc poſſe committere vicariis & aliis licere decernimus) hoc ipſis vicariis ſpecialiter committatur. Caueant tamen ipſi prouinciales, quòd hoc non indiſcrete, non B paſsim ſed ſic conſiderate committant, vt illos, quibus hoc committi contigerit, fidelibus conſiliis fulciant, quæ omnia diſcrete procedant. Nec indifferenter omnes admittantur ad ordinem: ſed illi tantum, qui ſuffragantibus eis literatura, idoneitate, vel aliis circunſtantiis poſsint vtiles eſſe ordini: ſibíque per vitæ meritum, ac aliis proficere per exemplum. Inſuper dubitantibus fratribus prædicti ordinis, an pro eo, quòd C in regula dicitur, vt decedente generali miniſtro, à prouincialibus miniſtris & cuſtodibus in capitulo pentecoſtes fiat electio ſucceſſoris, omnium cuſtodum multitudinem oporteat ad generale capitulum conuenire: aut (vt omnia cum maiori tranquillitate tractentur) ſufficere poſsit, vt aliqui de ſingulis prouinciis, qui vocem habeant aliorum, interſint. Taliter reſpondemus, vt

vt ſcilicet ſingularum prouinciarum cuſto- A
des vnum ex ſe conſtituant, quem cum ſuo
prouinciali miniſtro pro ſeipſis ad capitu-
lum dirigent: voces aut vices ſuas com-
mittentes eidem. Quod etiam conſtitue-
rint per ſeipſos: ſtatutum huiuſmodi du-
ximus approbandum. Quod idem prædeceſſor noſter Gregor. ix. in caſu huiuſmo-
di dicitur reſpondiſſe. Denique quia con-
tinetur in regula ſuprà dicta, quòd fratres
non ingrediantur monaſteria monacha- B
rum, præter illos, quibus à ſede prædicta
conceſſa fuerit licentia ſpecialis: quanquam
hoc de monaſteriis pauperum monialium
incluſarum fratres attentius intelligẽdum
eſſe crediderint: cùm eorum ſedes præfata
curam habeat ſpecialem, & intellectus hu-
iuſmodi per conſtitutionem quandam tem
pore regulæ datæ, viuente adhuc beato
Franciſco, per prouinciales miniſtros fuiſſe
credatur in generali capitulo declaratus: ii- C
dem fratres certificari nihilominus poſtu-
lauerunt, an hoc de omnibus generaliter,
cùm regula nullum excipiat, an de illis ſo-
lum monaſteriis monialium prædictarum
debeat intelligi? Nos vtique generaliter
id eſſe prohibitum de quarumlibet cœno-
biis monialium reſpondemus: & nomine
monaſterij volumus clauſtrum, domos, &
offic

A officinas interiores intelligi: pro eo, quòd ad alia loca vbi homines ſeculares conueniunt, poſſunt fratres illi cauſa prædicationis vel eleemoſynæ petendæ accedere, iis quibus id à ſuperioribus ſuis pro ſua fuerit maturitate vel idoneitate conceſſum exceptis, ſeu pro prædictarum monaſteriis incluſarum, ad quæ nulli datur accedendi facultas ſine ſedis eiuſdem licentia ſpeciali: quod etiam ipſum idem prædeceſſor no-
B ſter Gregor. ix. in eo caſu dicitur reſpondiſſe. Cæterùm ſanctæ memoriæ confeſſor Chriſti Franciſcus mandaſſe dicitur circa vltimum vitæ ſuæ (cuius mandatũ ipſius dicitur teſtamentum) quòd verba ipſius regulę nõ gloſſentur, & (vt verbis vtamur eiuſdem) quòd ſic, vel ſic intelligi debeat nõ dicatur: adiiciens, quòd fratres nullo modo literas aliquas ab apoſtolica ſede petent: & alia quædam interſerens, quæ nõ poſſent ſi-
C ne multa difficultate ſeruari: propter quod fratres hæſitantes, an tenerentur ad obſeruantiã teſtamenti prædicti, dubitationẽ huiuſmodi per eundẽ prædeceſſorem noſtrũ Gregorium nonũ petierunt de ipſorũ conſcientiis amoueri: quí (ſicut aſſeritur) attendens periculum animarum & difficultates, quas propter hoc poſſent incurrere, dubietatẽ de ipſorum conſciẽtiis amouendo,

dixit

dixit fratres ipſos ad ipſius mandati obſeruantiam non teneri. quód ſine conſenſu fratrum, & maximè miniſtrorum, quos vniuerſos tangebat obligare nequiuit, nec ſucceſſorē ſuū quomodolibet obligauit: cùm non habeat imperium par in parem. Nos autem circa præſentem articulum nihil duximus innouandum. * Ad hoc à nonnullis prædeceſſoribus noſtris Romanis pontificibus circa declarationem ipſius regulæ & ipſam regulam contingentia diuerſas literas intelleximus emanaſſe. Sed nec per hoc mordacium prædictorum contra regulam ipſam & fratres quieuit inſultus: nec per ipſas literas ſtatui fratrum prouidere in multis, in quibus de nouo vel aliter neceſſario prouidendum eſſe multorum poſtea caſuum contingentium experientia indicauit. Nos itaque ne literarum huiuſmodi & præſentis conſtitutionis diuerſitas vel intellectus aduerſitas in prædictorum obſeruatione fratrum animos perturbaret: & vt plenius, clarius, & certius eorum ſtatui & obſeruantiæ prædictæ regulæ conſulatur in omnibus, & ſingulis illis articulis, quos conſtitutio ipſa continet, quanquàm ipſi vel eorum aliqui contineantur in aliis literis apoſtolicis ſupradictis. Hanc noſtrā conſtitutionem, declarationem, ſeu ordinationem

** Vide hūc §. & §. quia ſub colore. & authen. ſi qua mulier. C. de ſacroſan. eccleſ. & Bal. l. nō dubiū. de leg. Font.*

A B C

A tionem tantum à fratribus ipſis præciſe, ac inuiolabiliter decernimus perpetuis temporibus obſeruandam. Cùm igitur ex prædictis & aliis per nos cum multa maturitate diſcuſsis, regula ipſa licita, ſancta, perfecta, & obſeruabilis, nec vlli patens diſcrimini euidenter appareat: illa & omnia ſupra ſcripta per nos ſtatuta, ordinata, conceſſa, diſpoſita, decreta, declarata etiam & ſuppleta, de apoſtolicæ poteſtatis plenitudine ap-
B probauimus, confirmamus, & volumus exiſtere perpetuæ firmitatis. In virtute obedientiæ diſtricte præcipientes, quod hæc conſtitutio ſicut cæteræ conſtitutiones, vel decretales epiſtolæ legatur in ſcholis. Et quia ſub colore liciti nonnulli contra fratres ipſos & regulam in legendo, exponendo, atque gloſſando poſſent dirum virus ſuæ iniquitatis effundere: ac ipſius conſtitutionis intellectum ipſum in diuerſas &
C aduerſas ſententias producentes ſuis adinuentionibus deprauare: & opinionum diuerſitas ac diſtortio intellectus multorum pios animos poſſet inuoluere; & à religionis ingreſſu multorum corda ſubtrahere: talium detrahentium vitanda peruerſitas cogit nos viam ipſis ad prædicta præcludere, & certum procedendi modum hanc conſtitutionem legentibus præfinire. Itaque

ſub pœna excommunicationis & priuationis officij ac beneficij diſtrictè præcipimus, vt præſens conſtitutio cùm ipſam legi contigerit, ſicut prolata eſt, ſic fideliter exponatur ad literam: concordantiæ, contrarietates, ſeu diuerſæ vel aduerſæ opiniones à lectoribus ſeu expoſitoribus nullatenus inducantur. Super ipſa conſtitutione gloſſæ non fiant (niſi forſan, per quas verbum vel verbi ſenſus, ſeu conſtructio, vel ipſa conſtructio quaſi grammaticaliter ad literam **B** vel intelligibilius exponatur.) Nec intellectus ipſius per legentem deprauetur in aliquo ſeu diſtorqueatur ad aliud, quàm litera ipſa ſonat. Et ne ſecundum prædicta contra detractores huiuſmodi oporteat vlterius laborare: vniuerſis ac ſingulis cuiuſcunque præeminentiæ, conditionis, aut ſtatus diſtrictè præcipimus, ne contra prædictam regulam & ſtatum fratrum prædictorum ſeu contra præmiſſa per nos ſtatuta, ordi- **C** nata, conceſſa, diſpoſita, decreta, declarata, ſuppleta, approbata, & etiam confirmata dogmatizent, ſcribant, determinent, prædicent, ſeu prauè loquantur publicè vel occultè. Sed ſi quid penes aliquem in his ambiguitatis emerſerit, ad culmen prædictæ ſedis apoſtolicæ deducatur, vt ex authoritate apoſtolica ſua in hoc manifeſtetur intẽtio: cuius

A cui ſoli conceſſum eſt in his ſtatuta condere, & edita declarare. Gloſſantes verò in ſcriptis conſtitutionem ipſam aliter, quàm eo modo, quem diximus. Doctores verò inſuper & lectores, dum docent in publico, ex certa ſcientia & deliberatè intellectum conſtitutionis huiuſmodi deprauantes, facientes quoque commentum, ſcripturas, ſeu libellos, ac ex certa ſcientia & deliberatè determinantes in ſcholis, ſeu prædicantes con-
B tra prædicta, vel aliqua ſeu aliquod prædictorum (non obſtantibus aliquibus priuilegiis, vel indulgentiis, aut literis apoſtolicis, quibuſcunque dignitatibus, perſonis, ordinibus, aut locis religioſis vel ſecularibus generaliter vel ſingulariter ſub quacunque forma vel expreſsione verborum conceſsis, quæ nolumus aliquibus in præmiſsis quomodolibet ſuffragari) excommunicationis ſententiæ, quam nunc in ipſos proferimus,
C ſe nouerint ſubiacere: à qua per neminem niſi per Romanum pontificem poſsint abſolui. * Inſuper tam iſtos contra quos per nos excõmunicationis eſt prolata ſentẽtia, quàm alios (ſi qui fuerint) contra præmiſſa vel eorum aliquod venientes, ad ſedis memoratè volumus deduci notitiam: vt quos prouiſus modus æquitatis non arcet à vetitis: compeſcat rigor apoſtolicæ vltionis.

** In iſto ver. nota. quòd papa poteſt ſibi rebellantes excommuni*

care.& vl tra adhuc aliter punire.Fon.

Nulli ergo omnino hominũ liceat hanc paginam noſtræ declarationis, ordinationis, conceſsionis, & diſpoſitionis, ſuppletionis, approbationis, confirmationis, & conſtitutionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis dei, & beatorum Petri & Pauli, & apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datum Siriani xviij. Kalendas Septembris. Pontificatus noſtri, anno ſecundo. A B

Bonifacius octauus.

Exemptis cellis alicuius monaſterij, quid appellatio cellæ ſignificet, hic oſtendit. Ioannes Andreas.

CAP. IIII.

PRiuilegium monaſterio tuo cõceſſum, vt monachi ſiue fratres in cellis ad monaſterium ipſum ſpectantibus habitantes, ab alio, quàm à papa, vel eius legato excommunicari, aut ſuſpendi, vel ipſæ cellæ C interdicto ſupponi non poſsint: non fratres in prioratibus, eccleſiis, ſeu capellis eiuſdem monaſterij cõmorantes, aut ipſos prioratus eccleſias vel capellas ab ordinariorum iuriſdictione in aliquo, ſed reſidentes tantum in cellis, & cellas ipſas (hoc eſt loca ſecreta & ſolitaria: quæ ab hominum ſeparata conuictu ſunt ad contemplandum

A dum & deo vacandum ſpecialiter deputata) defendat.

Idem.

Priuilegiato aliquo, vt poſſit conferre beneficia clericorum ſuorum: quid appellatio clericorum ſuorum deſignet, oſtendit. Ioan. And.

CAP. V.

SIcut nobis ſignificare curaſti, tibi gratioſè conceſsimus, vt beneficia clericorum tuorum cedentium, vel decedentium poſ-
B ſis conferre: quódque iidem clerici præbendarum ſuarum fructus percipiant, ac ſi in ſuis eccleſiis perſonaliter reſiderent. Verum quia dubitas, qui clericorum tuorum appellatione debeant contineri: Breui reſpondemus oraculo, quòd illos in his & ſimilibus caſibus tuos volumus intelligi clericos, qui per te non quæſiti, propterea vel recepti ſine fraude & fictione qualibet verè tui clerici familiares exiſtunt, & in tuis ex-
C penſis continuè domeſtici commenſales. Etiam ſi quos ex illis aliquando pro tuis gerendis negociis abeſſe contingat.

D
De regulis iuris.

Bonifacius octauus.

BENEFICIVM eccleſiaſticum non poteſt licitè ſine inſtitutione canonica obtineri.

Idem. Regula ij. A

POſſeſſor malæ fidei vllo tempore non præſcribit.

Idem. Regula iij.

SIne poſſeſsione præſcriptio non procedit.

Idem. Regula iiij.

PEccatum non dimittitur, niſi reſtituatur ablatum.

Idem. Regula v.

PEccati venia non datur niſi correcto. B

Idem. Regula vj.

NEmo poteſt ad impoſsibile obligari.

Idem. Regula vij.

PRiuilegium perſonale perſonam ſequitur, & extinguitur cum perſona.

Idem. Regula viij.

SEmel malus, ſemper præſumitur eſſe malus.

Idem. Regula ix.

RAtum quis habere non poteſt, quod C ipſius nomine non eſt geſtum.

Idem. Regula x.

RAtihabitionem retro trahi, & mandato non eſt dubium comparari.

Idem. Regula xj.

CVm ſunt partium iura obſcura, reo fauendum eſt potius, quàm actori.

Idem

A Idem. Regula xij.

IN iudiciis non eſt acceptio perſonarum habenda.

Idem. Regula xiij.

IGnorantia facti, non iuris excuſat.

Idem. Regula xiiij.

CVm quis in ius ſuccedit alterius, iuſtã ignorantiæ cauſam cenſetur habere.

Idem. Regula xv.

ODia reſtringi, & fauores cõuenit ampliari.

B Idem. Regula xvj.

DEcet conceſſum à principe beneficium eſſe manſurum.

Idem. Regula xvij.

INdultum à iure beneficium, non eſt alicui auferendum.

Idem. Regula xviij.

NOn firmatur tractu temporis, quod de iure ab initio non ſubſiſtit.

C Idem. Regula xix.

NOn eſt ſine culpa, qui rei, quæ ad eum non pertinet, ſe immiſcet.

Idem. Regula xx.

NVllus pluribus vti defenſionibus prohibetur.

Idem. Regula xxj.

QVod ſemel placuit, amplius diſplicere non poteſt.

Idem. Regula xxij. A

NOn debet aliquis, alterius odio prægrauari.

Idem. Regula xxiij.

SIne culpa, niſi ſubſit cauſa, nõ eſt aliquis puniendus.

Idem. Regula xxiiij.

QVod quis mandato facit iudicis, dolo facere non videtur: cùm habeat parêre neceſſe.

Idem. Regula xxv. B

MOra ſua, cuilibet eſt nociua.

Idem. Regula xxvj.

EA, quæ fiunt à iudice, ſi ad eius non ſpectant officium, viribus non ſubſiſtunt.

Idem. Regula xxvij.

SCienti & cõſentienti non fit iniuria neque dolus.

Idem. Regula xxviij.

QVæ à iure communi exorbitant, nequaquam ad conſequentiam ſunt trahenda. C

Idem. Regula xxix.

QVod omnes tangit, debet ab omnibus approbari.

Idem. Regula xxx.

IN obſcuris minimum eſt ſequendum.

Idem

A Idem. Regula xxxj.

EVm, qui certus eſt, certiorari vlterius non oportet.

Idem. Regula xxxij.

NOn licet actori, quod reo licitum non exiſtit.

Idem. Regula xxxiij.

MVtare conſilium quis non poteſt, in alterius detrimentum.

Idem. Regula xxxiiij.

B GEneri per ſpeciem derogatur.

Idem. Regula xxxv.

PLus ſemper in ſe continet, quod eſt minus.

Idem. Regula xxxvj.

PRo poſſeſſore habetur, qui dolo deſiit poſsidere.

Idem. Regula xxxvij.

VTile non debet, per inutile viciarij.

Idem. Regula xxxviij.

C EX eo non debet quis fructum conſequi, quod niſus extitit impugnare.

Idem. Regula xxxix.

CVm quid prohibetur, prohibentur omnia, quæ ſequuntur ex illo.

Idem. Regula xl.

PLuralis locutio, duorum numero eſt contenta.

Idem. Regula xlj. A

IMputari non debet ei, per quem nõ ſtat, ſi non faciat, quod per eum fuerat faciẽdum.

Idem. Regula xlij.

ACceſſorium naturam ſequi congruit principalis.

Idem. Regula xliij.

QVi tacet conſentire videtur.

Idem. Regula xliiij.

IS, qui tacet, non fatetur: ſed nec vtique negare videtur. B

Idem. Regula xlv.

INſpicimus in obſcuris, quod eſt veriſimilius, vel quod plerunque fieri conſueuit.

Idem. Regula xlvj.

IS, qui in ius ſuccedit alterius, eo iure, quo ille vti debebit.

Idem. Regula xlvij.

PRæſumitur ignorantia, vbi ſcientia nõ probatur. C

Idem. Regula xlviij.

LOcupletari non debet aliquis cum alterius iniuria, vel iactura.

Idem. Regula xlix.

IN pœnis benignior eſt interpretatio facienda.

Idem

A Idem. Regula l.

ACtus legitimi,conditionem non recipiunt neque diem.

Idem. Regula lj.

SEmel deo dicatum,non eſt ad vſus humanos vlterius transferendum.

Idem. Regula lij.

NOn præſtat impedimentum,quod de iure non ſortitur effectum.

Idem. Regula liij.

B QVi licet,quodeſt plus,licet vtique,quod eſt minus.

Idem. Regula liiij.

QVi prior eſt tempore,potior eſt iure.

Idem. Regula lv.

QVi ſentit onus, ſentire debet commodum,& è contra.

Idem. Regula lvj.

IN re communi potior eſt conditio prohibentis.

C Idem. Regula lvij.

COntra eum,qui legem dicere potuit, apertius:eſt interpretatio facienda.

Idem. Regula lviij.

D NOn eſt obligatorium, contra bonos mores præſtitum iuramentum.

Idem. Regula lix.

DOlo facit, qui petit, quod reſtituere oportet eundem.

Idem

Idem. Regula lx. A

NOn eſt in mora, qui poteſt exceptione legitima ſe tueri.

Idem. Regula lxj.

QVod ob gratiam alicuius conceditur, non eſt in eius diſpendium retorquendum.

Idem. Regula lxij.

NVllus ex conſilio, dummodo fraudulentum non fuerit, obligatur.

Idem. Regula lxiij. B

EXceptionem obiiciens, non videtur de intentione aduerſarij confiteri.

Idem. Regula lxiiij.

QVæ contra ius fiunt: debent vtique pro infectis haberi.

Idem. Regula lxv.

IN pari delicto vel cauſa, potior eſt conditio poſsidentis.

Idem. Regula lxvj.

CVm non ſtat per eum ad quem pertinet, quo minus cõditio impleatur: haberi debet perinde ac ſi impleta fuiſſet. C

Idem. Regula lxvij.

QVod alicui ſuo nõ licet nomine: nec alieno licebit.

Idem. Regula lxviij.

POteſt quis per alium, quod poteſt facere per ſeipſum.

Idem

A Idem. Regula lxix.

IN malis promiſsis fidem nõ expedit obſeruari.

Idem. Regula lxx.

IN alternatiuis electoris eſt electio,& ſufficit alterum adimpleri.

Idem. Regula lxxj.

QVi ad agendũ admittitur,eſt ad excipiendum multomagis admittendus.

B Idem. Regula lxxij.

QVi facit per alium,eſt perinde,ac ſi faciat per ſeipſum.

Idem. Regula lxxiij.

FActum legitimè retractari non debet, licet caſus poſtea eueniat,à quo nõ potuit inchoari.

Idem. Regula lxxiiij.

QVod alicui gratioſè conceditur,trahi non debet aliis in exemplum.

C Idem. Regula lxxv.

FRuſtra ſibi fidem quis poſtulat ab eo ſeruari,cui fidem à ſe præſtitam ſeruare recuſat.

Idem. Regula lxxvj.

DElictum perſonæ,non debet in detrimentum eccleſiæ redundare.

Idem. Regula lxxvij.

RAtioni congruit,vt ſuccedat in onere, qui

qui ſubſtituitur in honore. A

Idem. Regula lxxviij.

IN argumentũ trahi nequeunt, quæ propter neceſsitatem aliquando ſunt conceſſa.

Idem. Regula lxxix.

NEmo plus iuris transferre in alium, quàm ſibi competere dinoſcatur.

Idem. Regula lxxx.

IN toto partem, non eſt dubium contineri. B

Idem. Regula lxxxj.

IN generali conceſsione non veniunt ea, quæ quis non eſſet veriſimiliter in ſpecie conceſſurus.

Idem. Regula lxxxij.

QVi contra iura mercatur, bonam fidem præſumitur non habere.

Idem. Regula lxxxiij.

BOna fides nõ patitur, vt ſemel exactum iterum exigatur. C

Idem. Regula lxxxiiij.

CVm quid vna via prohibetur alicui, ad id alia non debet admitti.

Idem. Regula lxxxv.

COntractus ex conuentione, legem accipere dinoſcuntur.

Idem. Regula lxxxvj.

DAmnum, quod quis ſua culpa ſentit, ſibi

A ſibi debet non aliis imputare.

Idem. Regula lxxxvij.

INfamibus portæ non pateant dignitatũ.

Idem. Regula lxxxviij.

CErtum eſt, quòd is cõmittit in legem: qui legis verba complectens, cõtra legis nititur voluntatem.

DAta Romæ apud ſanctum Petrum v. nonas Martij, Pontificatus noſtri anno quarto.

B

CONSTITVTIONES CLEMENTIS PAPAE QVINTI, IN CONCILIO VIENENSI EDITAE.

PRAEFATIO.

C IOANNES *epiſcopus ſeruus ſeruorum dei, dilectis filijs, doctoribus, & ſcholaribus vniuerſis Bononiæ commorantibus ſalutem & apoſtolicam benedictionem *.*

QVoniam nulla iuris ſanctio, quantumcũque perpenſo digeſta cõſilio ad humanæ naturæ varietatem, & machinationes eius inopinabiles ſufficit, nec ad deciſionem lucidam

** Hãc benedictionẽ primò introduxit papa*

Cletus, lo- dam ſuæ nodoſæ ambiguitatis attingit: eo præſer- A
co cuius tim, quòd vix aliquid adeò certum clarúmque
ſcribitur ſtatuitur, quin ex cauſis emergentibus (quibus
ab eccleſia iura iam poſita mederi nō poſſint) in dubium re-
præciſis, uocetur. Quia etiam ab adoleſcentia viri pro-
Spiritum cliuis ad malum ſenſualitas humana declinat:
ſanioris per quod morum ſubuerſio in clero & populo fre-
conſilij. Et quenter obrepit, neceſſaria eſt ſuperioris authori-
licet iſta tas vt, tam per determinationis opportunæ ſuffra
benedictio gium tollat ambigua, lites auferat, altercationes
omnibus dirimat, & obſcura ſuccidat, quàm per cultoris B
proſit, qui prouidi ſarculum extirpet vitia, virtutes inſerat,
tamen nō corrigat exceſſus moréſque reformet. Hæc ſanè
ſtudent, felicis recordationis Clemens papa quintus præ-
nō gaudēt deceſſor noſter prouidenter attendens, & prouidè
priuilegio cupiens deformatorum reformationi proſpicere,
ſtudij. Z. ſoluere difficilia, ac ſanctiones quæſtionibus &
Vā. Font. negocijs imminentibus conſonas promulgare.

Dudum nedum in concilio Vienenſi, quinetiã ante & poſt ipſum concilium cōſtitutiones plurimas edidit, in quibus multa vtilia ſtatuit atque ſalubria, & nonnulla dubia in iudicijs & extra frequentata decidit. Et licet eas collectas in vnum volumen, & ſub congruis titulis collocatas mittere decreuiſſet, & dare in cõmune ſubiectis: aſsidua tamen occupatio circa magna, ac ſortis humanæ conditio, quæ ipſum de medio ſuſtulit, in cauſa fuerunt, quare ſuum in hac parte propoſitum non impleuit. Nos etiam (qui ſicut C *eidem*

A *eidem licet immeriti) in apoſtolatus officio, domino permittente, ſucceßimus, ſic & in affectus plenitudine, in iis, quæ compendium vniuerſi concernunt ſucceßiſſe debemus, tot grandibus agendis & arduis fuimus, à noſtræ promotionis exordio circumſepti, quòd tam ex hoc, quàm ex cauſis rationabilibus aliis, quas ſub ſilentio prouidimus committendas, prædictas vobis communicare cõſtitutiones fuimus hactenus impediti. Nunc igitur (opportunitate captata) illas vobis ſub bulla*

B *noſtra tranſmittimus. Vniuerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mãdantes, quatenus eas prompto affectu ſuſcipiatis, & ſtudio alacri, eis ſic vobis manifeſtatis & cognitis vſuri decætero in iudiciis & in ſcholis. Data Auinion. *viij.kalendas Nouemb. pontificatus noſtri anno ij.*

**De his vide C.de cõtra. & cõ ſtipu.l. optimã.ij. q.vlt.libellorum. de proba.quoniã.de re. iur.abbate.lib.vj. de quo in Spe. de inſtru. edi. §.reſtat.*

De ſumma trinitate & fide catholica TIT. I.

Clemens v. in concilio Vienenſi.

C *Fatetur conciliũ vnicum dei filium in eſſentia dei æternaliter ſubſiſtentem, verũ corpus humanum aſſumpſiſſe de virgine, & in eo paſſum, & iam mortuũ lancea perforatum, approbãs in hoc ordinem, quem tradidit euangeliſta Ioan.h.d.*

CAP. I.

FIDEI catholicæ fundamento, præter quod (teſte Apoſtolo) nemo poteſt aliud ponere, firmiter

inhærentes: apertè cum ſancta matre ec- A
cleſia cõfitemur vnigenitũ dei filium, in iis
omnibus, in quibus deus pater exiſtit vnà
cum patre æternaliter ſubſiſtentem: partes
noſtræ naturæ ſimul vnitas (ex quibus in ſe
verus deus exiſtens, fieret verus homo) hu-
manum, videlicet corpus paſsibile, & ani-
mam intellectiuã, ſeu rationabilem, ipſum
corpus verè per ſe & eſſentialiter informã-
tem, aſſumpſiſſe ex tempore, in virginali
thalamo ad vnitatem ſuę hypoſtaſis & per- B
ſonæ. Et, quòd in hac aſſumpta natura,
ipſum dei verbum pro omnium operanda
ſalute, non ſolum affigi cruci, & in ea mori
voluit, ſed etiam emiſſo iam ſpiritu perfo-
rari lancea ſuſtinuit latus ſuum: vt exinde
profluentibus vndis aquæ & ſanguinis, for-
maretur vnica & immaculata, ac virgo ſan-
Gene.2. cta, mater eccleſia, coniunx Chriſti. Sicut de
latere primi hominis ſoporati, Eua ſibi in
coniugium eſt formata: vt ſic certæ figuræ C
Roma.5. primi & veteris Adæ (qui ſecũdum apoſto-
lum eſt forma futuri) in noſtro nouiſsimo
Adam, id eſt, Chriſto veritas reſponderet.

Hæc eſt, inquam, veritas illius prægrandis
aquilæ vallata teſtimonio, quam propheta
Ezech.1. vidit Ezechiel animalibus cæteris euange-
licis tranſuolantem, beati Ioannis, videlicet
Ioan.9. apoſtoli & euãgeliſtæ, qui ſacramenti huius
rem

A rem geſtam narrans & ordinem in euangelio ſuo, dixit: Ad Ieſum autem cùm veniſſent, vt viderunt eum iam mortuum, nõ fregerunt eius crura, ſed vnus militum lancea latus eius aperuit, & cõtinuò exiuit ſanguis & aqua: & qui vidit, teſtimonium perhibuit, & verum eſt teſtimoniũ eius: & ille ſcit, quia vera dicit: vt & vos credatis. Nos igitur ad tam præclarum teſtimonium ac ſanctorum patrum & doctorum commu-
B nem ſententiam apoſtolicæ conſiderationis (ad quam duntaxat hæc declarare pertinet) aciem conuertentes, ſacro approbante concilio: declaramus prædictum apoſtolum & euangeliſtam Ioannem rectum in præmiſsis factæ rei ordinem tenuiſſe: narrando, quòd Chriſto iam mortuo, vnus militum lancea latus eius aperuit.

Reprobat & hæreticam iudicat doctrinam, quæ habet, quòd ſubſtantia animæ rationalis, ſeu
C *intellectiuæ verè, & per ſe, humani corporis non ſit forma. Ioan. And.*

Porrò doctrinam omnem, ſeu poſitionem temere aſſerentem, aut vertentem in dubium, quòd ſubſtantia animæ rationalis, ſeu intellectiuæ, verè ac per ſe humani corporis non ſit forma: velut erroneam, ac veritati catholicæ inimicam fidei, prædicto ſacro approbante concilio reprobamus.

Definientes, vt cunctis nota ſit fidei ſyncerę veritas, ac pręcludatur vniuerſis erroribus aditus, ne ſubintrent, quòd quiſquis deinceps aſſerere, defendere, ſeu tenere pertinaciter præſumpſerit, quòd anima rationalis, ſeu intellectiua, non ſit forma corporis humani per ſe & eſſentialiter: tanquam hæreticus ſit cenſendus. A

Aſſerens confitendum vnum baptiſma, ſicut vnum deum & vnam fidem, approbat opinionem, quæ habet per illud conferri, etiam paruulis (quò ad habitum) informantem gratiã & virtutes. Ioan. And. B

Ad hoc baptiſma vnicum baptizatos omnes in Chriſto regenerans eſt, (ſicut vnus deus ac fides vnica) ab omnibus fideliter cõfitendum. Quod celebratum in aqua, in nomine patris, & filij, & ſpiritus ſancti: credimus eſſe tam adultis, quàm paruulis, communiter perfectum remedium ad ſalutem.

Verùm, quia quantum ad effectum baptiſmi in paruulis, reperiuntur doctores, quidam theologi opiniones contrarias habuiſſe. Quibuſdam ex ipſis dicẽtibus, per virtutẽ baptiſmi paruulis, quidem culpam remitti: ſed gratiam non conferri. Aliis è contra aſſerentibus, quòd & culpa eiſdem in baptiſmo remittitur, & virtutes, ac informans gratia infunduntur, quò ad habitum. C

tum.

A tum, & ſi nõ pro illo tempore, quò ad vſum. Nos autem attendentes generalem efficaciam mortis Chriſti (quæ per baptiſma applicatur pariter omnibus baptizatis) opinionem ſecundam (quæ dicit, tam paruulis, quàm adultis conferri in baptiſmo informantem gratiam & virtutes) tanquã probabiliorem, & dictis ſanctorum, ac doctorum modernorum theologiæ magis conſonam, & concordem, ſacro approbante cõ-
B cilio duximus eligendam.

De reſcriptis TIT. II.

Clemens v. in concilio Vienenſi.

Maior prælatus pro membris ſuis (etiã ſi ſunt de menſa) reum conuenire non poteſt, per reſcriptũ apoſtolicum, niſi vbi poſſent adminiſtratores membrorum. Contrà faciens in expenſis & intereſſe punitur, & proceſſus eſt irritus. Io. And.

C CAP. I.

ABBATES, aut alij religioſi, quibuſlibet adminiſtrationibus pręſidentes, occaſione prioratuum, ſeu aliorum locorum ſubditorum eiſdem, nullum authoritate literarum apoſtolicæ ſedis, vel legatorum ipſius, quomodolibet valeant conuenire. Niſi vbi, & coram quibus, prioratuum & locorũ ipſo-

rum prioribus aut aliis gubernatoribus A hoc liceret. Nec occaſione locorum ad menſas pertinentium eorundem, aliud in ipſis ſuper hoc liceat, quàm ſi loca ſic præmiſſa, ſpeciales ſub eis gubernatores haberent. Si quis autem aliquem contra hæc vexare præſumpſerit, in expenſis ſibi & intereſſe per iudicem (coram quo vexatio fiet huiuſmodi) condemnetur, omníſque proceſſus contra præmiſſa habitus ſit irritus ipſo iure. B

Idem in eodem.

Principalis officialis epiſcopi & prior conuentualis, licet obediẽtiarius, delegari poſſunt à papa: officialis verò foraneus, vel prior clauſtralis nõ. Ioan. And. CAP. II.

ETſi principalis officialis epiſcopi, * aut religioſus cõuentualem obtinẽs prioratum (quamuis ad prioratũ eundem prior non conſueuerit per electionem aſſumi) à ſede apoſtolica, vel legato eiuſdem, dari valeat delegatus: C In officiali tamen foraneo aut religioſo, monaſterij ſeu priore clauſtrali, nequaquam hoc volumus obſeruari.

* *Vide l. fi. C. de edic. diui Hadrian. tollend. Bart. in l. j. §. j. ff. de ſec. tab. c. vltima volũtas. xij. q. ij. Fõt.*

Idem in eodem.

Breuius nõ poteſt ſummari. CAP. III.

AVditor in Romana curia deputatus à nobis, de beneficio (quòd pronunciabit, alicui de iure fore debitum) poterit ſibi abſque

A abſque commiſsione alia *(vt euitetur circuitus) prouidere.

Idem.

Expectans beneficium perdit gratiam, ſi conſequitur aliud, quod cum illo, quod expectat de iure tenere non poteſt. Ioan. And.

CAP. IIII.

GRatiæ, vt de dignitate, vel beneficio cu grato tibi prouideatur, renunciare videris, * ſi ante adeptionem eiuſdem aliud
B beneficium pacifice aſſequaris, quod ſimul de iure cum dignitate, vel beneficio virtute dictæ gratiæ tibi debito, retinere non poſſes, licet illud reſignaueris, aut ſis reſignare paratus.

Idem.

Gratia ſuper vacaturo non comprehendit beneficium poſt datam in ſubſtantia creatum. hoc dicit. Ioan. de Imola.

**Vide l ſi prin. ff. de op. no nũ. & Bar. in l. cũ fundum. §. ſi ſeruũ tuũ impruđẽs. ff. ſi cert. pet. Font.*

**Vide c. j. de iud. l. diui fratres. ff. de libe. cau. Bar. in l. quid tñ. §. ſi arbiter. ff. de arbit.*

CAP. V.

C LIteras noſtras ſuper conferendo tibi beneficio vacaturo directas, ad beneficiũ poſt datam ipſarum creatum, ſtatuimus nõ extendi.

De electione, & electi poteſtate TIT. III.

Clemens v. in concilio Vienenſi.

Religioſus eligi non poteſt ad prælaturam

non epiſcopalem alterius religionis vel habitus: A ſi contra fiat, eſt irritum. hoc dicit. Ioan. And.

CAP. I.

CVM rationi non congruat, vt homines diſparis profeſsionis vel habitus, ſimul in eiſdem monaſteriis ſocientur: Prohibemus, ne religioſus aliquis in abbatem, vel prælatum alterius religionis, vel habitus decætero eligatur. Quòd ſi ſecus actum extiterit, ſit eoipſo irritum & inane.* Per hoc B autem, quin religioſus in epiſcopum ſecularis, vel cuiuſlibet regularis eccleſiæ, licitè poſsit eligi, non intendimus prohibere.

*Vide c. capitulũ ſanctæ crucis. de reſcript. l. ex facto. ff. de vulga. & pupil.

Idem.

Cœtus cardinalium ſede vacante iuriſdictionem papalem non exercet, niſi in quantum permittit concilium Lugdunenſe: nec illud, vel eius partem alterare poteſt. Ioan. And.

CAP. II.

NE Romani electioni pontificis indeterminata opinionum diuerſitas aliquod poſsit obſtaculum vel dilationem afferre. Nos inter cætera præcipuè attendentes, quòd lex ſuperioris per inferiorem tolli non poteſt, opinionem aſtruere (ſicut accepimus) ſatagentem, quòd conſtitutio felicis recordationis Gregorij papæ x. prædeceſſoris noſtri, circa electionem præfatam edita in con

A in concilio Lugduneñ.per cœtum cardinalium Romanæ eccleſiæ (ipſa vacante) modificari poſsit, corrigi, vel immutari, aut quicquam ei detrahi, ſiue addi, vel diſpenſari quomodolibet circa ipſam ſeu aliquam eius partem, aut eidem etiam renunciari per eum, tanquam veritati non conſonam de fratr.noſtrorum conſilio reprobamus,* irritum nihilominus & inane decernentes, quicquid poteſtatis aut iuriſdictionis ad Ro- B manum, dum viuit, pontificem pertinentis (niſi quatenus in cõſtitutione prædicta permittitur) cœtus ipſe duxerit (eadem vacante eccleſia) exercendum.

Ad hæc Vide l. cũ qui.§.fin. ff.de iuriſdic.om. iudic. Font.

Officium camerarij vel pœnitẽtiariorum papæ durat eo mortuo, qui ſi deficiant, poterit cœtus cardinalium pro tempore vacationis alios ſurrogare. Ioannes Andreas.

Eo tamen prouiſo, quòd ſi eiuſdem eccleſiæ camerarium, aut maiorem, vel aliquos C alios ex pœnitentiariis (quorum officium per obitum eiuſdem põtificis nolumus expirare) per mortem, vel aliàs deficere quouis modo contingat, valeat idem cœtus ad tempus vacationis huiuſmodi, pro numero deficientium, vel ampliori etiam, quantum ad pœnitentiarios (ſi hoc eidem cœtui concorditer expedire videbit) alios ſurrogare.

Determinans diœceſim intelligi id, quod in

concilio dicitur de territorio & diſtrictu, ſtatuit moriente papa extra curiam, ipſius electionem fieri debere, in loco, vbi erat cauſarum & literarum audientia, licet ſuſpenſa: niſi prius ordinatum eſſet de curia transferenda. Ioannes Andreas. A

Sanè cùm iuxta conſtitutionem prædictam papa extra ciuitatem, in qua cum ſua erat curia, moriente in ciuitate, in cuius diſtrictu ſeu territorio moritur, ſit regulariter ſucceſſoris electio celebranda, diſtrictus, ſeu territorij nomine, diœceſim hoc caſu intelligendam fore cenſemus. Eo tamen adiecto, quòd ſi in certo loco cauſarũ & literarum apoſtolicarum audientia remanente, papam alibi mori contingat, non ibi, ſed vbi prædicta fuerit audientia, memorata electio celebretur: etiam ſi eadem audientia tempore mortis huius vacare noſcatur: niſi forſan ante mortem eandem, ordinatum eſſet per papam de curia transferenda, quo caſu ſeruetur prouiſio conſtitutionis prædictæ. B C

Prouidet caſui, quo contingeret cardinales omnes exire conclaue.

Porrò ſi Romano non electo pontifice, cardinales omnes ſimul vel ſucceſsiuè (quod abſit) exire contingeret conclaue deputatum eiſdem: ij, (ad quos pertinet executio

A tio conſtitutionis prædictæ) illos ex ipſis, quibus infirmitas corporis, aut nota debilitas excuſationem non dabit, idem conclaue (quam cito poterunt) reintrare compellant.* Pœnas in dicta conſtitutione cõtentas (niſi hoc fecerint) incurſuri. Cardinales autem huiuſmodi conclaue reintrantes, ad electionem iam dictam procedant: & aliàs conſtitutionem præfatam obſeruent, ſecundum ſtatum, in quo erant in eo-

B dem conclaui, quando ipſum (vt præmittitur) exiuerunt.

** Vide Bar. in l. ſi fideiuſſor. §. meminiſſe. ff. de leg. j.*

Statuit cardinales per exceptionem excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti, ab electione non repelli. Ioan. And.

Cæterùm, vt circa electionem prædictã, eo magis vitentur diſſenſiones, & ſchiſmata, quo minor eligentibus aderit diſsidendi facultas: decernimus, vt nullus cardinalium cuiuslibet excommunicationis, ſuſpẽ-

C ſionis, aut interdicti prætextu, à dicta valeat electione repelli. Iuribus aliis circa electionem eandem hactenus editis, plene in ſuo robore duraturis.

Electos & alios (qui mittere vel ire tenẽtur ad curiã) adſtringit ad id ſede vacãte. h. d. Io. And.

Verùm, quia tam ex prouiſis remediis, quàm ex orationibus ad deum ſuper huius negocio effundendis, quòd breuiter huiuſmodi

iuſmodi celebretur electio, præſumendum A eſt probabiliter, & ſperandum: *ſtatuimus, vt electi & alij (qui ex quacunque cauſa ad ſedem apoſtolicam venire vel mittere ſunt adſtricti) ad ipſam, cùm vacat ac ſi non vacaret *venire vel mittere teneantur.

*Vide Bald. in l. j. col. iiij. C. de Lati. liber. tol. quanquam.

Idem.

*Primò ponit formam, ſecundum quam appellans appellatione intimat appellato, vt per ipſam cauſa beneficialis ad curiam deuoluatur. Secundò prouidet cū appellatus vel ipſius ſpecialis procurator nequit haberi. Tertiò, prouidet cùm per metum appellati, vel ſuorum intimatio fieri non poteſt. Quartò, viciat intimationem aliter factā. Quintò prorogat hunc modum intimādi ad alios caſus. hoc dicit. Ioan. And. B

*Cōſule l. mortuo. ff. de iud. ca. caueant. iij. q. ix. Panorm. in d. ca. li-cet. Font.

CAP. III.

CAuſam electionis, poſtulatiōis, ſeu prouiſionis, per appellationem ab ipſa vel occaſione ipſius, ad ſedem apoſtolicā emiſſam: tunc demum ad ſedem eandem deuolui cenſemus, cùm in appellati aut procuratoris eiuſdem in ipſa cauſa ſpecialiter conſtituti præſentia interpoſita fuerit, aut eorum alteri intra menſem ab interpoſitione ipſius vel ſaltem poſt lapſum eiuſdem menſis (quàm cito commode fieri poterit) legitime intimata: porrecto videlicet ſibi ſub ſcriptura authentica vel perlecto *illius C

*Not. idē eſſe ſcri-

tenore

A tenore & copia modo conſimili (ſi petita fuerint) inde facta. Quòd ſi forſan appellatum abeſſe, & procuratorem talem non inueniri contingat, in domo, quam ipſe appellatus habitare communiter conſueuit: vel (ſi domus eadem in remotis exiſtat) in eccleſia cathedrali, in cuius ciuitate vel diœceſi conſiſtit beneficium: & nihilominus vtroq; caſu in eccleſia vel beneficio, de quo agitur, volumus appellationem huiuſmodi publicari, ac de ipſa quādocunque petitum B fuerit, copiam modo præmiſſo fieri appellato. Verum, ſi propter appellati aut ſuorum metum, vel potentiam intimatio fieri nequeat (vt præfertur) appellationem eandem in loco aliquo publico ſic ſolēniter volumus publicari, quòd ad appellati ſeu eius procuratoris notitiam poſsit veriſimiliter peruenire. Intimatio verò aliter facta, omni careat iuris effectu. Nec cauſa per appellationem eandem ad ſedem cenſeatur C deuoluta prædictā, niſi ad appellatum eius plena & certa notitia, intra tempus prædictum aliter perueniſſet. Idem quoque in aliis caſibus obſeruari volumus, in quibus requiritur intimatio facienda.

pturam legere, aut legendam exhibere. Vide l. itē apud Labeo. §. conuiciū autem. iuncta l. lex Cornelia. §. ſi quis libe.

Idem.

Decretalis, Vt circa. locum non habet, cùm appellans ius ſuum vel eccleſiæ directè proſequitur: ſed

ſed cùm in formam vel perſonas opponit crimina vel defectus: quorum circunſtantias, ſi non ſpecificat, ſuper illis non auditur, etiam ſi iuret illas didiciſſe de nouo. Nec etiam in eadem cauſa ſuper illis auditur alius non appellans & proſequens commune non proprium intereſſe: poteſt tamen aſsiſtere appellanti. Appellans qui non ſeruat formam, etiamſi appellationi renunciat, per viam querelæ non proſequitur obiecta, nec etiam alia: niſi in caſibus exceptis. Omiſsio formæ licet appellantem à probatione repellat, non tamẽ infirmat probationem ſuper his legitimè factam aduerſarij confeſsione vel aliter. hoc dicit. Ioan. Andr. A B

CAP. IIII.

Conſtitutionem, Vt circa. editam in cõcilio Lugdunenſi, locum decernimus non habere, quando, quæ opponuntur, directe reſpiciunt ius eccleſiæ, vel opponentis perſonæ: ſed tantum vbi per competitorem vel oppoſitorem quemlibet appellantem in formam aut perſonas defectus vel crimina opponuntur. Cæterùm cùm circa crimina vel defectus debitam circunſtantiarum ſpecificationem prędictus omittit appellans, non eſt poſtmodum in proſecutione negocij, ſuper his audiendus, etiam ſi circunſtãtias huiuſmodi vel probationes earum per iuramẽtum aſſerat, ad ſe perueniſſe C

A niſſe de nouo. Sanè, ſi quis cuius intereſt ab electione, poſtulatione, vel prouiſione, duxerit appellandum, opponendo crimina vel defectus, forma dictæ cõſtitutionis omiſſa, eodem poſtmodum appellationem huiuſmodi proſequente, alius ſuperueniẽs nõ appellans, contra appellatum in eadem cauſa principaliter admitti non debet, pro intereſſe communi eoſdem articulos proſequendo, licet appellanti poſsit aſsiſtere ne

B colludat: non tamen ei propter hoc proſecutionẽ proprij intereſſe denegamus. Inſuper ſi appellans ab electione, poſtulatione, vel prouiſione per viã querelæ ſimplicis cauſam agat, vel eã appellato egẽte defendat, repellitur ab obiectibus in appellatione ſua expreſsis & aliis, niſi conſtiterit ipſum formã ſeruaſſe prædictã, præterquã in caſibus in conſtitutione præmiſſa exceptis: etiam ſi appellationem ſuam non proſequatur, nec

C exhibeat, & illa ſe aſſerat nolle vti: dum tamen de ipſa coram iudice fiat fides: quia per ipſam ius repellendi eundem aduerſario eſt quæſitum. Illius verò conſtitutionis formæ omiſsio, licet appellantẽ ab obiectibus in formam electionis, vel perſonas eligentium, vel electi propoſitis vel proponendis, & eorum facienda probatione repellat: probationem tamen factam, ſuper

his

his per aduerſarij confeſsionem, vel aliàs A
legitimè non infirmat.

Idem.

Sine ſpeciali licentia papæ nullus prouidere poteſt eccleſiæ cathedrali clero carenti & populo Chriſtiano. Religioſus per prælatum licentiari non debet vt tali prouiſioni conſentiat: conſentiens, etiam ſi fuerit conſecratus priori prælato ſubiacet: nec in epiſcopum recipitur, nec ad aliquem honorem promouetur. quæ contra fient, irrita decernit. Ioan. And.

CAP. V. B

IN pleriſque eccleſiis nedum (quod dolentes referimus) præſidio facultatũ priuatis: ſed & clero carentibus & populo Chriſtiano multos frequenter & religioſos præſertim improuida ſuperiorum prouiſio ad pontificatus aſſumit honorem: qui nec (vt expediret) prodeſſe, nec præeſſe (vt deceret) valentes, inſtabilitate vagationis & mendicitatis opprobrio ſerenitatem pontificalis obnubilant dignitatis. Volentes igi- C tur contra temeritatem tam facientium, quàm vt frequentius recipientium prouiſiones huiuſmodi prouidere: de conſilio fratrum noſtrorum ſtatuimus, vt nullus decætero, quantacunque dignitate præpollens (niſi ſpeciali ſuper hoc authoritate ſedis apoſtolicæ fulciatur) de paſtore prouideat cathed.

A cathedrali eccleſiæ ſibi qualitercunque ſubiectæ, quæ clero careat & ſubditis chriſtianis: Nullúſque religioſus à ſuo vnquã, quòd prouiſioni tali conſentiat, licentietur prælato. Quòd ſi licentiatus etiam huiuſmodi prouiſioni cõſenſerit, & in epiſcopum ſe fecerit aut permiſerit conſecrari, in epiſcopali nullatenus recipiatur honore: Sed in tantæ ambitionis pœnã ſub religionis, aut monaſterij ſui prælato ſemper ſic degat humilis,
B iaceátque proſtratus, quòd nullus eidem in religione ſua vel extra, ad gradum honoris vel adminiſtrationis cuiuslibet ſit aſcenſus. Nos enim quicquid contra præmiſſa vel aliquod præmiſſorum contigerit attentari, irritum eſſe decernimus & inane: contraria quacunque cõſuetudine non obſtãte. Sane circa præfatas eccleſias præmiſſa ſic ſpecialiter prouidẽda decernimus, quòd circa prouiſionẽ quarumlibet aliarum, faculta
C tem ſuperiorum, nec coarctare intẽdimus, nec vltra iuris cõmunis limites ampliare.

Idem.

Capitulum, Quorundam. quo ad diſcordiam & minoritatem numeri, intelligitur, quo ad voces facti: non ſecundum iuriſdictionem. hoc dicit. Ioan. And.

CAP. VI.

QVod circa religioſorum electiones ſuper diſcordia & minoritate nu-

meri Bonifaciana conſtitutione cauetur, de A
diſcordia & numeri minoritate, quæ in facto non in fictione vel iuris effectu conſiſtunt, debere intelligi declaramus.

Idem.

Emolumentum ex iuriſdictione ſigillo curiæ, vel aliàs pertinens ad prælatum cathedralis eccleſiæ vel collegiatæ ea vacante: non obſtante conſuetudine (deductis expenſis) reſeruandum eſt ſucceſſori: niſi tunc certæ dignitati cõpetat iuriſdictio cum ipſius emolumento. Ioan. And. B

CAP. VII.

STatutum ſuper bonis à prælatis cathedralium regularium & collegiatarum eccleſiarum dimiſsis, aut obuenientibus tẽpore vacationis earum, futuris ſucceſſoribus fideliter reſeruandis editum: locum declaramus habere in omni emolumento, quod prouenit ex iuriſdictione, & ſigillo curiæ eccleſiaſticæ vel ſecularis: aut aliàs vndecunque, quod ad prælatos (eccleſiis non C
vacantibus) pertineret, conſuetudine qualibet contraria nõ obſtante: ita tamẽ quòd in iſtis & ſimilibus rationabiles deducantur expenſæ. Cæterum ad ſingulares perſonas, ad quas ratione dignitatum, quas obtinent, iuriſdictio cum eius emolumento deuoluitur: ſede vacante de conſuetudine, priuilegio, vel iure alio ſpeciali, nolumus

A mus præſentem conſtitutionem extendi.

Idem.

Conceßio licentiæ generalis religioſo de conſentiendo electioni factæ vel fiendæ, non valet. Ioan. de Imol. CAP. VIII.

CVm conceſſa religioſo à ſuperiore ſuo licentia, vt electioni vel prouiſioni (ſi quam de ipſo contigerit fieri) ſuum dare poſsit aſſenſum, ambitionis vicio viam paret: nullius eã exiſtere volumus firmitatis.

B

De renunciatione TIT. IIII.

Clemens v. in concilio Vienenſi.

Renunciatio dignitatis vel beneficij facta, per procuratorem ad hoc conſtitutum, tenet: licet prius procurator fuerit reuocatus, ipſo tamen & ſuperiore, cui fiebat ceßio ignorante: niſi per maliciam ipſorum vel aliorum reuocatio ipſis fuerit occultata. Ioan. And.

CAP. VNICVM.

C CVM illuſio & variatio in perſonis eccleſiaſticis maximè ſint vitandæ, præſenti cõſtitutione ſancimus, vt, ſi quis ad cedendũ pontificali aut alij cuilibet dignitati, vel beneficio procuratorem ſponte ac liberè conſtituerit, & ipſum ignorantẽ poſtmodum duxerit quomodolibet reuocandũ: teneat ceſſio facta per eum, antequam ad ipſius vel il-

lius(in cuius manibus ceſsio fuerat facienda) notitiam reuocatio huiuſmodi ſit deducta. Niſi fortè per ipſos aut alios malicioſè factum fuerit, quo minus ad eos vel eorum alterum ante ceſsionem potuerit reuocatio perueniſſe. A

De ſupplenda negligentia prælatorum TIT. V.

Clemens v. in concilio Vienenſi.

Si prælati regulares non conferunt intra ſex menſes prioratus, adminiſtrationes, & eccleſias vacantes, quæ non ſunt de menſa, ſed ſolent ſpeciales (licet obedientiarios rectores) habere: diœceſani authoritate ſua, vel apoſtolica, ſi ſint exempta, conferunt illa perſonis, quibus per prælatos fuerant conferenda. Nec permittunt illa applicari menſis prælatorum vel penſionibus grauari. Declarantur etiam decre. de offi. ordi. præſenti. & de præben. cùm ſingula. in talibus prioratibus & eccleſiis locum habere. Ioan. And. B C

CAP. I.

QVIA regulares prælati prioratus, eccleſias, adminiſtrationes, aut quæuis alia beneficia, ad eorum diſpoſitionem ſpectantia cùm vacant, interdum committere negligunt, vel conferre intra tempus in Lateran. concilio conſtitutum: diœceſani locorum in non

A in non exemptis ſua, in exemptis verò apoſtolica authoritate negligentiam ſuper hoc ſuppleant eorundem. Prioratus, eccleſias, adminiſtrationes & beneficia huiuſmodi, illa videlicet, quæ conſueuerunt per ſeculares clericos gubernari, ſecularibus clericis: alia verò, quæ religioſis duntaxat committi ſunt ſolita vel conferri, religioſis monaſteriorum, quorum prælati huiuſmodi negligentes fuerint conferendo. Eadẽ quo-
B que authoritate diœceſani ſuffulti nullo modo permittant, quòd iidem prælati prioratus, eccleſias, adminiſtrationes, aut beneficia huiuſmodi applicent menſis ſuis: penſionéſve nouas eis imponant aut veteres augeant, ſiue, quod ipſis de nouo impoſitæ, ſiue auctæ ſoluãtur. Præmiſſa verò de prioratibus, eccleſiis, adminiſtrationibus, & beneficiis, intelligimus, quę non ſunt de menſa prælatorum ipſorũ, ſed ſpeciales priores,
C adminiſtratores ſeu rectores conſueuerunt habere: licet priores ſeu adminiſtratores huiuſmodi liberè poſsint ad clauſtrũ (cũ oportuerit) reuocari. In quibus etiam conſtitutionẽ Bonifa. pa. octaui prædece. noſtri bona beneficiorum vacantiũ occupari, à prælatis vel aliis prohibentem, ac nihilominus in prioratibus huiuſmodi & eccleſiis illud Bonifacij eiuſdem ſtatutũ, quod religioſum

quęcunque pluribus præeſſe prohibet prio- A
ratibus,aut eccleſiis curam animarum ha-
bentibus (etiam ſi cura ipſa non per eum,
ſed per alium habeat exerceri) locum ſibi
cenſuimus vindicare: licet etiam eiſdem
prioratibus cura nõ immineat ſupradicta.

De ætate & qualitate,& ordine præficiendorũ TIT. VI.

Clemens v. in concilio Vienenſi. B

Diœceſani ſeruare debent, & à ſuis ſubditis ſeruari facere iura loquentia de qualitate perſonarum præficiendarum eccleſiis. Ioan. And.

CAP. I.

CVM eccleſiæ,quibus præficiũtur perſonæ minus idoneæ ſcientia, moribus vel ætate, grauia propter hoc (vt docet experientia) nonnunquam perferant in ſpiritualibus & temporalibus detrimenta: Nos volentes C per locorum diœceſanos, quibus ratione officij hoc competit,præcipuè ſuper hoc diligentius præcaueri: eis diſtrictè iniungimus,vt ipſi ſtatuta canonica, quæ ſuper præficiendis perſonis in huiuſmodi eccleſiis hactenus emanarunt, diligentius per ſeipſos obſeruent: & faciant à ſuis ſubditis inuiolabiliter obſeruari: ſi diuinam offenſam &

ſedis

A ſedis apoſtolicæ debitam vitare voluerint vltionem.

Idem.

In capitulo cathedralis eccleſiæ vel collegiatæ vocē non habet, qui non eſt ſubdiaconus. Habens beneficium, cui annexus eſt ordo, poſt annum, niſi prius (impedimento ceſſante) promoueatur ad illum, in capitulo vocem non habet donec fuerit ordinatus, & interim perdit diſtributionem dimidiam. Ioan. And.

B CAP. II.

VT ij, qui diuinis in cathedralibus vel collegiatis ſecularibus vel regularibus eccleſiis ſunt mancipati officiis, vel mācipabuntur in poſterum, ad ſuſcipiendos ſacros ordines propenſius inducantur: ſtatuimus vt nullus decæteto in huiuſmodi eccleſiis vocem in capitulo habeat (etiam ſi hoc ſibi ab aliis liberè concedatur) niſi ſaltem in ſubdiaconatus ordine fuerit conſtitutus. C Illi verò, qui dignitates, perſonatus, officia, vel præbendas, quibus certi ordines ſunt annexi, pacificè nunc obtinent in eiſdem eccleſiis vel obtinuerint in futurum: niſi (iuſto impedimento ceſſante) ad huiuſmodi ordines ſe promoueri fecerint intra annū, ex tunc donec ad eos promoti fuerint, nullo modo vocem in capitulo habeant earundem. Ipſiſque diſtributionum,

quæ dantur iis,qui certis horis interſunt, A
pars dimidia ſubtrahatur:non obſtantibus
quibuſlibet conſuetudinibus vel ſtatutis.
Pœnis aliis,quæ contra tales promoueri ad
ordines recuſantes ſtatuuntur in iure,nihilominus in ſuo robore permanſuris.

Idem.

In xviij.anno ad ſubdiaconatum.In xx.ad diaconatum.In xxv.ad presbyteratũ poteſt quis liberè promoueri.h.d.Ioan.And.

CAP. III. B

GEneralem eccleſiæ obſeruantiam volentes antiquis iuribus in hac parte præferri:decernimus,vt(alio non obſtante impedimento canonico)poſsit quis liberè in decimooctauo ad ſubdiaconatus,in vigeſimo ad diaconatus,& in vigeſimoquinto ætatis ſuæ anno,ad presbyteratus ordines promoueri.

De officio vicarij TIT. VII. C

Clemens v.in concilio Vienenſi.

Iura loquentia de eccleſijs curatis locũ habent, quò ad tria in vicarijs perpetuis eccleſiarũ parœcialium.Io.And. CAP. VNICVM.

QVAE DE eccleſiis curã animarum habentibus per receptionẽ aliarũ ſimilium amittendis, Ac de ipſarũ rectoribus promouẽdis

A dis ad ſacerdotiũ, Et de eorum ætate, à iure ſtatuta naſcuntur: in perpetuis eccleſiarum parœcialium vicariis & aſſumptis, ad eas volumus obſeruari.

De officio & poteſtate iudicis delegati. TIT. VIII.

Clemens v. in concilio Vienenſi.

Iudex ad receptionem teſtiũ in ciuili, & executor, ad prouidendum certæ perſonæ cognitione
B *præmiſſa à papa deputati licitè ſubdelegant,*

CAP. VNICVM.

IVDICES ſuper receptione teſtiũ in cauſa ciuili. Necnon executores ad prouidendum aliquibus: ſi per inquiſitionẽ ſolertem eos eſſe vitæ laudabilis & cõuerſationis honeſtę repererint, à ſede apoſtolica deputati, aliis poſsint committere licitè vices ſuas.

De officio ordinarij TIT. IX.

C Clemens v. in concilio Vienenſi.

Epiſcopi ita debent corrigere clericorum exceſſus, quòd metu pœnæ ipſi arceantur, & alij pertimeſcant. Ioan. And.

CAP. VNICVM.

VT CLERICORVM audacia, qui prætextu priuilegij clericalis ordinis impunitatẽ exceſſuũ obtinere ſperantes, * nonnulla * *Debent meritò ſpe*

fruſtrari: per l.ſed ſi ex parte. §.quanquam.ff. quòd cum eo. l. relegatorũ.§.fina.ff.de inter. & rel.l.pe.ff. de iur.dot. per quã.l. no. Bal.c. ex parte. de conſue. facit l. etiam.§.j. ff.ſol.ma. & tex.in l.j. §.j.ff. ſi quis teſta. li.eſſe. Font.

multoties cõmittunt enormia,per quæ nimirum diffamatur eccleſia,& ſcãdala grauia in populo generantur, potiſsimè cùm talia per epiſcopos,ad quos horum ſpectat correctio deferantur(vt plurimum)incorrecta,propenſius cõpeſcũtur: Eiſdem epiſcopis diſtrictè iniũgimus,quatenus ſic circa correctionem clericorum huiuſmodi vigilanter intendant,& diligenter ſui officij debitum exequantur,quòd & iidem clerici metu pœnæ,à ſuis arceantur inſolentiis,& alij eorum exemplo perterriti proſilire ad ſimilia meritò pertimeſcant. A B

Idem.

Valet collatio beneficij facta à collatore quolibet citra legatũ apoſtolicum, non facta mentione de beneficio,quod prius habebat is,cui fit.h.d. Ioan.And.

CAP. II.

ET ſi ab apoſtolicæ ſedis legato,de beneficio facta collatio beneficium aliud obtinenti,non valeat,niſi de illo,quod obtinet facta fuerit mentio ſpecialis. In aliis tamen quibuſlibet collationem beneficiorum habentibus,hoc nolumus obſeruari. C

De procuratoribus TIT. X.

Clemens v.in concilio Vienenſi.

Qui ſciens ſine proteſtatione recipit inſtrumentũ,vel literas ſuæ procurationis,quibus conſtituens

A *ſtituens pro ipſo cauebat: ſuper incluſis in procuratorio dominum defendere cogitur. Ioan. And.*

CAP. I.

INSTRVMENTO vel literis, quibus te aliquis in cauſis ſuis procuratorem conſtituens pro te debito modo cauit, ſimpliciter (nulla facta proteſtatione, à te ſcienter receptis non potes poſtea recuſare defenſionem illius: imò cogi poteris ipſum de-
B fendere in omnibus cauſis & negociis, ad quæ prædicta inſtrumenta ſeu literæ ſe extendunt. Cùm per hæc ad omnia tuum prę-ſtitiſſe videaris aſſenſum.

Idem.

Procurator habẽs mandatũ iurãdi & omnia faciendi, quæ requirunt ſpeciale mandatum, contra electum vel prouiſum, opponere non poteſt crimina vel defectus. Ioan. And. CAP. II.

NOn poteſt procurator ad agendũ vel
C defendendũ, iurandúmque de calumnia & veritate dicenda, & generaliter ad omnia alia, quæ ſpeciale mãdatum exigunt conſtitutus (niſi aliud ſuper hoc in mandatis habeat) opponere in perſonam electi ſeu eius, cui eſt prouiſio facienda vel facta, crimina vel defectus: Cum ſub generalitate tali grauiora nõ veniant, vel maiora, quam in ipſo procuratorio ſint expreſſa.

Idem

Idem. A

Religioſus etiam pro conreligioſo: niſi pro conſorte eiuſdem litis, nõ poteſt procurator conſtitui ſine licentia ſuperioris nec etiam aliũ conſtituere, nec ſubſtituere: licet hoc habeat in mandatis. Io. And. CAP. III.

REligioſus procurator, etſi per aliũ religioſum ſui vel alterius monaſterij fuerit conſtitutus, ſicut non poteſt ſine ſui ſuperioris licentia procurationis officium ſuſcipere, niſi pro ſuo in eadem lite conſorte. B Ita nõ poteſt alium procuratorem cõſtituere ſeu ſubſtituere: etiam ſi per conſtituentem hoc ſibi expreſsè fuerit cõmiſſum.

Idem.

Per obitum rectoris eccleſiæ reuocatur procurator ab eo pro eccleſia conſtitutus, etiam quò ad negotia iam cœpta. CAP. IIII.

PRocuratorẽ à prælato, rectore, vel alio quolibet, pro eccleſia *ſua vel beneficio conſtitutũ, per mortem conſtituentis reuocari cenſemus. C Etiam quò ad negocia iam incœpta, & cauſas in quibus per ipſum lis fuerit ante mortem huiuſmodi conteſtata.

* *Vide c. Si tibi ab ſenti. de præbend. lib. vj.*

De reſtitutione in integrum

TIT. XI.

Clemens v. in concilio Vienenſi.

Eccleſia probans ſe læſam per lapſum temporis

A *ris, ad illud tempus tantum reſtituitur, & intra quadriennium à tempore læſionis.*

CAP. VNICVM.

AB ECCLESIA aduerſus lapſum tẽporis, in quo ſe læſam affirmat, in integrum reſtitutio peti poteſt: & cauſa reſtitutionis huiuſmodi finiri debet, intra quadriennium continuum à tempore læſionis, etiã ſi minus quadriennio tempus læſionis
B exiſtat. Sed non fiat reſtitutio niſi ad tantũ tempus, quantũ ſe læſam fore probabit.

CLEMENTINARVM

LIBER SECVNDVS.

De iudiciis TIT. I.

Clemens quintus in concilio Vienenſi.

C *Conſtitutio Bonifacij, quæ habet, quòd citationes etiã extra dies ſolennes publicè factæ, de mãdato papæ, in audientia literarum apoſtolicarũ, vel papali palatio affixæ ianuis maioris eccleſiæ loci, in quo papa cum curia ſua degit, arctent citatum, acſi ad eum perſonaliter deueniſſent: reſtringitur ad eos, qui impediunt, ne ad eos poſsit citatio peruenire, vel quorum domicilium tutè nõ poteſt adiri. Ioan. And.*

CAP.

CAP. I. A

DVDVM Bonifacius papa octauus prædeceſſor noſter cōſtituit, vt citationes authoritate apoſtolica de perſonis quibuſcūque, ac etiam vndecunque ad inſtar edictorū in albo prætoris propoſitorum, etiam extra dies ſolennes, in quibus Romani pontificis proceſſus cōſueuerunt facere generales, ipſo papa ſpecialiter, & ex certa ſcientia, id mandāte factæ, in B apoſtolicarū audientia publica literarū, vel in papali palatio publicè poſtmodū maioris eccleſiæ loci, in quo Romanus pontifex cū ſua curia reſidebit, ianuis affigendæ, ſic valeāt, atq; arctent citatos poſt lapſum terminū, quem (conſiderata diſtantia locorū) citationibus ipſis apponi cōuenit cōpetentem, ac ſi ad eos perſonaliter deueniſſent.

Quia verò ſtatutum ipſum rationabiliter editum, propter malitiam temporis, tunc C inſtantis nonnullis nimis rigoroſum videtur. Nos rigorem ipſum manſuetudine temperantes, idem ſtatutum, & præfatum modum citandi reſtringimus ad illos tantum, & in illis locum volumus ſibi vindicare, qui faciunt, impediunt, vel procurant per ſe vel per alios quoquo modo, ne ad eos poſsit citatio peruenire: vel quorum

domic

A domicilia ſiue loca nō poſſunt tutè liberéve adiri. Porrò ei, quod circa citationes abſentium, tam diebus ſolēnibus, quàm aliis, eccleſia Romana diuerſis ex cauſis interdum facere conſueuit, per præſentem conſtitutionem ſeu moderationē, in nullo volumus derogari.

Idem.

In cauſis etiam pendentibus beneficialibus, decimarum, matrimonialibus, & vſurarū, & ipſas B *tangentibus, procedi poteſt ſimpliciter & de plano, abſque iudiciorum ſtrepitu & figura. Ioannes Andreas.*

CAP. II.

DIſpendioſam prorogationem litium (quam interdū ex ſubtili ordinis iudiciarij obſeruatione cauſarū docet experientia prouenire) reſtringere in ſubſcriptis caſibus cupientes. Statuimus, vt in cauſis ſuper electionibus, poſtulationibus, vel pro C uiſionibus, aut ſuper dignitatibus, perſonatibus, officiis, canonicatibus, vel præbendis, ſeu quibuſuis beneficiis eccleſiaſticis, aut ſuper decimis, ad quarum etiam præſtationem poſſunt, qui tenentur ad eas premoniti cenſura eccleſiaſtica coërceri, necnon ſuper matrimoniis vel vſuris, & eas quoquo modo tangentibus ventilandis procedi valeat, decætero ſimpliciter & de plano

plano ac ſine ſtrepitu iudicij & figura: Vo- A
lentes non ſolum ad futura negocia,ſed ad præſentia, & adhuc etiam per appellationem pendentia hoc extendi.

De foro competenti TIT. II.

Clemens v.in concilio Vienenſi.

Concedit concilium certo caſu epiſcopis expulſis à ſuis ſedibus,quòd in locis aliarũ diœceſum ſeruata forma,quam limitat,poßint procedere contra expulſores, conſiliatores, & fautores, & inter B
ſubditos ius dicere. Ioan. And.

CAP. VNICVM.

QVAMVIS ſacris canonibus ſit generaliter interdictum, ne quis epiſcopus iuriſdictionem in diœceſi exerceat aliena:nos tamẽ epiſcopis,qui à ſuis ſedibus proteruia impiorum expulſi non audent propter metum perſequentium in ſuis ciuitatibus vel diœceſibus,aut earum parte aliqua reſide- C
re,nec iuriſdictionem ad ſe ſpectantem per ſe,vel per alium inibi exercere,ne iniuria in eorum expulſione ipſorum irrogata eccleſiis hoc prætextu remaneat impunita,duximus indulgendum,vt in diœceſibus alienis in ciuitatibus videlicet,vel locis inſignibus ſuis eccleſiis vicinioribus,in quibus poterunt ſecurè morari,& iuriſdictionẽ ſuam

A liberè exercere poſsint, contra ſuos expulſores, & eorum in hac parte conſiliarios & fautores (dummodo ciuitates, vel loca huiuſmodi eiſdem expulſoribus, conſiliariis, & fautoribus ſint ſecura, & ipſi perſonaliter vel ad domum, ſi hoc tutè fieri valeat: alioquin publicè in eccleſia cathedrali loci vel domicilij eorundem citati fuerint) liberè procedere, prout iuſtitia ſuadebit. Si verò dicti epiſcopi auſi non fuerint huiuſ-
B modi ſuos expulſores, vel eorum conſiliarios, aut fautores dicto modo citare, vel ipſi maliciosè impedimentum præſtiterint, ne potuerint ſic citari: licitũ ſit eiſdem epiſcopis, vt expulſores, conſiliarios, & fautores eoſdem diebus aliquibus dominicis vel feſtiuis cùm populus conuenerit ad diuina: vt ſic facta citatio, ad eos peruenire veriſimilius præſumatur: citent vel citari faciant publicè in eccleſiis ciuitatum vel locorum in-
C ſignium prædictorum, & procedant deinde cõtra ipſos, ſi citati taliter ſtatuto ipſis peremptorio termino cõpetenti coram eiſdem epiſcopis noluerint comparere: ac ſi citati legitimè aliàs extitiſſent. Eiſdem etiam epiſcopis indulgemus, vt inter ſuos ſubditos (ne ob defectum iuſtitiæ diſpẽdium aliquod patiantur) poſsint in diœceſibus alienis, in quibus moram traxerint (dummodo

per ſe vel per aliũ hoc in ſuis propriis diœ- A
ceſibus facere non audeant, vel nõ poſsint) iuriſdictionem ſuam omnimodam exercere. Ita tamen, quòd ſubditi, qui expulſores vel eorum fautores, aut conſiliarij non fuerint vltra duas dietas, à fine ſuæ diœceſis non trahantur. Volumus inſuper, vt ante omnia à diœceſanis locorum, in quibus moram traxerint, petant licentiam in præmiſſis: quam ſi obtinere nequiuerint, procedãt nihilominus, prout ſuperiùs eſt expreſſum. B
Sanè ſi prædicti epiſcopi aſſeruerint, ſe nõ fuiſſe auſos præfatos expulſores, conſiliarios, vel fautores, perſonaliter, vel ad domum, aut publicè (vt præmittitur) in eorũ eccleſia cathedrali citare: vel ipſos maliciosè præſtitiſſe impedimentum, ne per eos potuerint ſic citari, aut quòd in ſuis diœceſibus iuriſdictionem per ſe vel per alium contra ipſos exercere nequeunt, vel non audent: ſtari ſuper his volumus aſſertioni- C
bus eorundem. Ipſis diſtrictiùs iniungentes, ſub interminatione diuini iudicij, ne circa præmiſſa, contra conſcientiam, quicquam mendaciter, aut dolosè aſſerant vel confingant. Eorundem autem epiſcoporum ſententias & proceſſus, quos in præmiſsis caſibus, in aliis diœceſibus duxerint faciendos, denuncient, ſeu denunciari faciant

A ciant, per ſuas diœceſes conuicini epiſcopi: cùm ab eis fuerint requiſiti: Per præmiſſa quoque nullum ex tranſcurſu tẽporis quantīcunque, vel alias quoquomodo locorum diœceſanis, vel aliis quibuſcũque iuriſdictionem habentibus in locis præmiſsis, in quibus prædicti epiſcopi, ſic expulſi iuriſdictionem (vt prædicitur) exercebunt, præiudiciũ generetur.

B De cauſa poſſeſsionis & proprietatis

TIT. III.

Clemens quintus in concilio Vienenſi.

In cauſa beneficiali delata, etiam per appellationem ad curiam, vtraque pars poteſt petitoriũ & poſſeſſorium intentare. Et ante cauſæ concluſionem poteſt ſpoliatus ſuſpenſo petitorio ſuo vel aduerſarij, poſſeſſorium proſequi. Ioan. And.

CAP. VNICVM.

C CAVSA beneficiali per appellationem, ad ſedem apoſtolicam legitimè deuoluta, tam appellãti, quàm appellato licere decernimus, nedum petitorium, ſed & poſſeſſoriũ intentare. Et in ſpoliantis odium ante cauſæ cõcluſionem ſuſpendere petitorium à ſe, & ab aduerſario intẽtatum, in ſolo poſſeſſorio procedendo.

De dolo & contumacia A

TIT. IIII.

Clemens quintus in conſilio Vienenſi.

Appellans antè definitiuam, etiam à definitiua lata eo abſente citato vel non, appellare poteſt: niſi prima appellatio fuerit friuola manifeſtè: quo caſu non appellat, tanquam manifeſtus contumax. Ioan. And.

CAP. VNICVM.

SI ANTE definitiuam ſententiam, à iudice quis appellãdo recedat, & iudex ſuæ appellationi non deferens eo citato, vel etiam non citato vlterius in cauſa procedens, contra ipſum etiam abſentem ſententiam definitiuam promulget, poterit idem appellans à dicta ſententia, intra tempus debitum appellare: Niſi eius prima appellatio eſſet friuola manifeſtè. B

Vt lite pendente nil innouetur TIT. V. C

Clemens quintus in concilio Vienenſi.

Si duo litigantes ſuper beneficio, moriantur: ſiue vterque in curia, vel ſolus poſſidens, vel neutro poſſidente alter tantum, altero alibi moriente: ad papam & in conuerſis caſibus ad ordinarium ſpectat collatio, ſi ad alterum beneficium pertinebat. Si autem alter tantum moritur: ſi ſuperſtes, vel

A *vel alius, cuius interſit, litem proſequitur, ex futuro euentu apparebit, ad quem collatio ſpectat. Ioan. And.*

CAP. I.

Si duobus in Romana curia, ſuper beneficio ſibi collato litigãtibus, in eadem curia mori contingat vtrumque, collationẽ huiuſmodi beneficij, ad Romanum põtificem: ſi verò extra dictam curiam ad ordinarium decernimus pertinere: niſi forſan alius ab

B eis in dicto beneficio ius haberet. Quòd ſi vnum in dicta curia, alterũ verò extra mori cõtingat: ſi moriens in curia beneficiũ poſſidebat, ad Romanũ põtificem: ſi verò alius, ad ordinariũ pertineat collatio ſupradicta. Neutro autem ipſorum beneficium poſſidente, erit Romanus pontifex, propter authoritatis prærogatiuam, in collatione huiuſmodi præferendus. Si verò alter tantummodo ſiue poſſeſſor, ſiue petitor dece-

C dat: ſi ſuperſtes, vel alius, cuius interſit, cauſam nihilominus proſequatur (cũ interim beneficium de iure conferri non poſſis) ad quem collatio eius pertineat, futurus declarabit euentus. Nam ſi ad defunctum pertinuiſſe beneficium fuerit declaratum: pertinebit ad papam, ſi ille in curia, vel ad ordinariũ, ſi extra curiam ſit defunctus. Quòd ſi ad neutrum illud ſpectaſſe conſtiterit, ad

ordinarium collatio pertinebit. Salua tamen, in præmiſsis omnibus Rom.pont. poteſtate: ad quem eccleſiarum, perſonatuum, dignitatum, aliorúmque beneficiorũ eccleſiaſticorũ plena & libera diſpoſitio, ex ſuæ poteſtatis plenitudine noſcitur pertinere. A

Idem.

Lis dicitur pendere, quo ad hoc, vt nihil debeat innouari cùm citatio legitimè peruenit ad partẽ, vel per eam ſtetit, quo minus perueniret, cum tali expreßione, quod potuit inſtrui ſuper quo conueniatur. Ioan. And. B

C A P. II.

CVm lite pendente, nihil debeat innouari: litem quo ad hoc pendere cenſemus, poſtquam à iudice competenti, in ea citatio emanauit, & ad partem citatã peruenit: vel per eam factum fuit, quo minus ad eius notitiam perueniret. Dum tamen in citatione prædicta talia ſint expreſſa, per quæ plenè poſsit inſtrui, ſuper quibus in iudicio conuenitur. C

De ſequeſtratione poſſeſsionum & fructuum

TIT. V I.

Si ſuper beneficio contra ipſius poſſeſſorem, qui triennio nõ poſſedit in petitorio vel poſſeſſorio vna definitiua fertur in curia, etiam ſi nulla fore dicatur, ipſius beneficij ſequeſtratio per loci ordinariũ fieri

A *fieri debet, quam impediens, vel ſequeſtratos fructus occupans, excommunicatus eſt: & ſi eſt de litigantibus, cadit à iure ſuo, & reſpicit pendentia. Ioan. And.*

CAP. VNICVM.

AD COMPESCENDAS litigantiũ malitias, definimus, vt vna cõtra poſſeſſorẽ definitiua ſentẽtia ſuper beneficio apud ſedẽ apoſtolicam, duntaxat in petitorio vel poſſeſſorio promulgata, beneficiũ ipſum, etiã ſi digni-
B tas, vel perſonatus exiſtat, & curam habeat animarũ, à poſſeſſore huiuſmodi (dum tamen triennio * pacificè antea ab eo poſſeſſum non fuerit) per loci ordinariũ, apud aliquam perſonã idoneam ſequeſtretur: quæ plenã de ipſo & debitã curã gerens, id, quod de fructibus ipſius (debitis eiuſdem ſupportatis oneribus) ſupereſſe cõtigerit: illi reſtituat, qui finalẽ in cauſa victoriã obtinebit. Si quis autẽ ſequeſtrationẽ huiuſmodi im-
C pedire, vel fructus ſequeſtratos quoquo modo præſumpſerit occupare, excõmunicationis incurrat ſententiã ipſo facto: à qua (niſi impedimẽto prius amoto, & occupatis per eum fructibus reſtitutis) nullatenus abſoluatur. Et nihilominus, ſi de litigãtibus fuerit: à iure (quod ſi in huiuſmodi beneficio, vel ad ipſum forſitan cõpetebat eidem) hoc ipſo ſe nouerit cecidiſſe. Præmiſsis nedum

** Vide c. commiſſa. de elect. in vi. not. Bart. & moderni in l. Celſus. ff. de vſucap. Font.*

circa futura, ſed etiam circa per appellationem pendentia negocia obſeruandis. Non obſtante ſi contra præfatam ſententiam, de nullitate forſan opponatur. A

De probationibus

TIT. VII.

Clemens quintus in concilio Vienenſi.

Verba literarum apoſtolicarum, quibus papa proprium factum narrat, plenè probant, ſi ſuper illis gratia vel intẽtio papæ fundatur. Ioan. And. B

CAP. VNICVM.

LITERIS noſtris, quibus nos dignitates quaſlibet ſeu beneficia collationi noſtræ, vel ſedi apoſtolicæ reſeruaſſe, aut reſignationẽ beneficij alicuius recepiſſe, vel recipiendi poteſtatem alij commiſiſſe, vel aliquem excommunicaſſe, ſeu ſuſpendiſſe, ſeu aliquem capellanum noſtrum vel familiarem fuiſſe, vel alia ſimilia, ſuper quibus gratia, vel intentio noſtra fundatur feciſſe narramus, C cenſemus ſuper ſic narratis fidem plenariã adhibendam. Volentes ad præterita & pendentia (etiam per appellationem) negocia hoc extendi.

De teſtibus TIT. VIII.

Clemens quintus in concilio Vienenſi.

Per teſtes Chriſtianos cõuinci poſſunt Iudæi &

A *& Sarraceni, non obſtantibus contrariis priuilegijs regum & principum: quibus ſi vtantur, ſubtrahitur illis Chriſtianorum commercium. Ioan. And.*

CAP. I.

CVM Iudæi quidam & Sarraceni (ſicut accepimus) quòd ſuper ciuilibus aut criminalibus cõuinci per Chriſtianos non poſsint, ſe priuilegiis regum & principum tueantur (quia id nedum iuri contrariũ, ſed & Chri-

B ſtianæ religioni opprobrioſum eſt quãplurimum & aduerſum) reges eoſdem & principes *in domino exhortamur, ne cõcedant huiuſmodi decætero priuilegia, vel ſeruent aut ſeruare permittant, etiam iam conceſſa. Quòd ſi Iudæi, aut Sarraceni priuilegiis talibus vti præſumpſerint: Chriſtianorum communio eis ſubtrahatur, ſic, quòd Chriſtiani ab eorum abſtinere cõmunione cenſura eccleſiaſtica (ſi opus fuerit) cõpellãtur.

** Qui debent Iudæos puni re: vide l. ſi quis in hoc gen⁹. C. de epiſ. & cle. & glo. in ca. Iudæi. ij. de Iud. F.*

C Idem.

Publicatis atteſtationibus, teſtes produci non poſſunt (etiã in cauſa appellationis) ſuper eiſdem articulis vel directè contrarijs. Ioan. And.

CAP. II.

TEſtibus ritè *receptis, & eorum atteſtationibus publicatis, ſicut non licet ſuper eiſdem vel directo contrariis articulis alios vel eoſdẽ teſtes in principali cauſa

** Vide l. j. §. adeunt ædilem. ff. de ædil. e-*

dict. & l. producere, ſic non debet in appellationis A
apud eũ. cauſa licere. Cùm non minus in appella-
§. impera tionibus, quàm in principali cauſa ſubor-
tor. ff. de natio ſit timenda.
manumi.

De iureiurando

TIT. IX.

Clemens v. in concilio Vienenſi.

Iuramenta, quæ Romanæ eccleſiæ præſtant Romani principes, fidelitatis exiſtunt. Io. And. B

CAP. VNICVM.

ROMANI principes orthodoxæ fidei profeſſores, ſacroſanctam Roma. eccleſiã, cuius caput eſt Chriſtus redemptor noſter, ac Romanum pontificem eiuſdem redemptoris vicarium, feruore fidei & claræ deuotionis promptitudine venerantes, eidem Romano pontifici, à quo approbationem perſonæ, ad imperialis celſitudinis apicem aſſumendæ, necnon vnctionem, conſecrationẽ, C & imperij coronam accipiunt, ſua ſubmittere capita, nõ reputarunt indignum, ſeque illi, & eidem eccleſiæ, quæ à Græcis imperiũ tranſtulit in Germanos, & à qua ad certos eorum principes ius & poteſtas eligendi regem in imperatorem, poſtmodum promouendum peruenit, adſtringere vinculo iuramenti, prout tam mos obſeruationis antiquæ

A tiquæ, temporibus nouiſsimis renouatæ, quàm forma iuramenti huiuſmodi ſacris inſerta canonibus manifeſtant. Dudum ſanè inter quondam Henricum imperatorem, tunc Romanorum regem, & chariſsimum in Chriſto filium noſtrum Robertũ Siciliæ regẽ, graui diſcordia ſuſcitata: Nos multis grandibúſque periculis, quæ exinde prouentura veriſimiliter timebãtur, intendentes celeri & opportuno remedio obuiare, quibuſdam ex fratribus noſtris ſanc. Ro. eccl. card. exiſtentibus, tunc in vrbe pro reformanda pace, & ſolidanda cõcordia inter reges eoſdem literas noſtras, ſub certa forma duximus deſtinãdas, inter alia inferentes in eis, quòd cùm ipſi reges eiuſdem eccleſiæ ſpecialiſsimi filij, ſibi iuramento fidelitatis, & aliàs multipliciter eſſent adſtricti: ipſius eccleſiæ debeãt eſſe promptiſsimi defenſores. Dictis autem literis in notitiam dicti Henrici ad imperium iam promoti ſic deductis, idem Henricus ab eiſdem cardinalibus requiſitus, vt ſuper cõtentis in illis ſuũ propoſitum reſponderet: quaſi moleſtè tuliſſet, quòd de iuramento fidelitatis huiuſmodi, per eum præſtito in dictis literis mẽtio haberetur, nõ familiariter nec ſecretè, vt tractãdæ pacis qualitas exigebat, ſed multis tabellionibus accerſitis & requiſitis ab eo,

quòd

quòd de reſponſionibus ſuis cõficerent pu- A
blica inſtrumẽta, inter cætera publicè (præ-
ſente multitudine hominum copioſa) re-
ſpondit, * ſe non fore cuiquam ad iura-
mẽtum fidelitatis adſtrictum, & quòd nun-
quam fecerit iuramentum, propter quod fo
ret ad iuramentum fidelitatis alicui obliga
tus, & quòd ipſe neſciebat quòd anteceſſo-
res ſui Romani imperatores vnquam iura-
mentum huiuſmodi præſtitiſſent: ſimulans
ſe immemorem iuramentorum, quæ nobis B
ante coronationẽ ſuam præſtiterat, & poſt
coronationem etiam innouarat. Nos ita-
que attendentes, quòd huiuſmodi reſpon-
ſio, ſi ſub diſsimulatione pertranſeat, vel ſi-
lentio pallietur, poſſet in magnum & eui-
dens præiudicium Rom. eccle. redundare,
dignum admodum & opportunum fore
perſpeximus, vt de iuramentis huiuſmodi
conſtitutioni præſenti aliqua breuiter an-
nectamus. Dictus nanque H. quampri- C
mùm fuit in regem Romanorum electus,
ſolennes * ad nos nuncios deſtinauit: dans
eis per ſuas patentes literas plenum & ſpe-
ciale mandatum exponendi nobis pro eo
deuotionem ipſius & reuerẽtiam filialem,
quam ad nos & Ro. eccle. ſyncero gerere ſe
dicebat affectu: necnon petendi & impetrã-
di à nobis fauorem & gratiam conſuetos:
offer

Margin: * *Vide Bar. in l. ſciẽdum. ff. de verbo. obliga.*

Margin: * *Vide c. ad apoſtolicæ. de re iudic. lib. vj. j. q. j. c. eſtote &. xlvj. diſt. nobiliſſimus. Fon.*

A offerendi quoque nobis & præſtãdi pro eo, & in ipſius animam debitæ nobis,& eidem eccleſiæ fidelitatis,& cuiuslibet alterius generis iuramentum,ac nihilominus petendi à nobis per noſtras ſibi manus impendi vnctionem , conſecrationem, & Romani imperij diadema. Præfatis itaque nunciis in noſtra & fratrum noſtrorum præſentia conſtitutis , ac ſecundum dicti tenorem mandati Auinione,vbi nunc eramus cum noſtra

B curia reſidentes in publico conſiſtorio , in quo erat prælatorum & aliorum,tam clericorum,quàm laicorum non modica multitudo, præmiſsis per eos coram nobis expoſitis ſupplicando petitis humiliter, & oblatis:Nos eodem mandato & decreto electionis eiuſdem H.ex parte principum tam eccleſiaſticorum, quàm ſecularium , qui eundem elegerãt,nobis per dictos nuncios præſentatis, plena cum eiſdem fratribus delibe

C ratione diſcuſsis,factáque nobis de electione huiuſmodi concordi & legitima plena fide , examinata quoque perſona ipſius H. prout abſentia patiebatur eiuſdem , & de ipſius fide,probitate,& aliis,quæ in perſona imperatoris ſunt meritò requirenda , cum pluribus prælatis , & aliis magnæ authoritatis viris,qui eiuſdem H.mores, conditionem,& ſtatum plenius nouerant, inquiſito,

eiúſque

eiúſque perſona, cuius etiam nos & fratres A
noſtri aliqualem prius notitiam habebamus, propter quod facilius tranſiuimus in examinatione huiuſmodi idonea reputata, ipſum nominauimus, denũciauimus, & declarauimus regem Romanorum, ipſius approbantes perſonam, eúmque ſufficientem & habilem declarantes, ad ſuſcipiendam imperialis celſitudinis dignitatem, ac decernentes vnctionem, conſecrationem, imperiíque Romani coronam, ſibi per manus B
noſtras debere concedi. Et ſubſequenter à præfatis nunciis, ſufficiens ad hoc ab eo (vt præmittitur) mandatum habentibus, ſecundum formam in decretis, quæ incipit, Tibi domino comprehenſam fidelitatis, recepimus iuramentum. Póſtque idem H. conſecrationis & coronationis ſuæ tempore aliud eiſdem cardinalibus, quos ad impendendum ſibi huiuſmodi conſecrationis & coronationis inſignia miſeramus, ad vr- C
bem illud noſtro nomine recipientibus iuramentum præſtitit corporale, quod in libro pontificali Rom. præſtandum pontif. per imperatorem coronationis ſuæ tempore continetur, cuius tenor dinoſcitur eſſe talis: Ego H. Romanorum rex annuente domino futurus imperator, promitto, ſpõdeo & polliceor, atque iuro coram deo, & beato

A Petro, me decætero protectorem, procuratorem & defenſorem fore ſummi pontificis, & huius ſanctæ Rom. eccle. in omnibus neceſsitatibus, & vtilitatibus ſuis cuſtodiẽdo & conſeruando poſſeſsiones, honores, & iura eius, quantum diuino ſuffultus adiutorio fuero, ſecundum ſcire & poſſe meum recta & pura fide, ſic me deus adiuuet, & hæc ſancta dei euangelia. Cæterùm, quin iuramenta huiuſmodi fidelitatis exiſtant, à B retro Romanis principibus, non fuit hactenus hæſitatum: imò tam quondam Albertus rex Romanorum immediatus prædeceſſor memorati Henrici Bonifacio papæ octauo prędeceſſori noſtro tempore approbationis eiuſdem Alberti, quàm Rodolphus pater ipſius, & alij prædeceſ. eiuſdem Romanorum reges diuerſis noſtris prædeceſſoribus iuramentum fidelitatis & obedientiæ præſtiterunt. Idémque Bonifa. me- C moratum A. iuramento huiuſmodi ab eo recepto, de fratrum ſuorum conſilio (præſente prælatorum, & aliorum multitudine copioſa) authoritate apoſtolica recepit in ſpecialem ſuum filium & eccleſię memoratæ, ipsúmq; in regem Romanorum aſſumpſit, in imperatorem poſtmodum promouẽdum. Verùm, quia ſæpefatus H. qui in proximis diebus ſuis, de hac luce ſubtractus,

non

non virtutem & mentem, ſed nudum ver- A
borum inſectans corticem, ſenſúmque confundens iuramenta reſtringendo prædicta, curioſè videbatur aſſerere (vt præfertur) illa ad debitum fidelitatis huiuſmodi non extendi: nouo modo curioſitatis huius luculentæ veritatis antidotum ipſius declarationis oraculo prouidimus apponendum.

Quia ergo capitulis iuramento fidelitatis contentis ſolicita meditatione penſatis ipſa capitula in præfatis imperatoris iura- B
mentis, quantum ad effectum, mentem, & virtutem ipſorum nō eſt dubium contineri. Nos præmiſsis & aliis rationibus, ne quis in Romanum aſſumptus principem, vel in poſterum aſſumendus, an iuramenta huiuſmodi per dictum H. imperatorē præſtita, & per ſucceſſores ipſius in futurū præſtanda fidelitatis exiſtant, in dubitationem deducere audeat, vel ſuper his contrarium aſtruere veritati: authoritate apoſtolica de C
fratrum noſtrorum conſilio declaramus illa iuramenta prædicta fidelitatis exiſtere, & cenſeri debere. Porrò præter iuramenta prædicta, idem Henricus ſuorum inhærens prædeceſſorum veſtigiis, priuſquam ingrederetur Italiam, vel ibidem iura aliqua exerceret, ſub teſtimonio ſuarum patentium literarum in manibus dilecti filij

Ioan

A Ioannis de Mollianis ſcholaſtici eccleſiæ Talenſis capellani noſtri ad hoc ſpecialiter per nos miſsi, noſtro & præfatæ eccleſiæ nomine recipientis promiſit, & tactis ſacroſanctis euãgeliis iuramento firmauit, quòd eandem eccleſiam & fidem catholicam pura fide totiſque viribus conſeruaret reuerenter, & etiam defenſaret, omnémque hæreſim, ſchiſma, & hæreticos quoslibet, fautores, receptatores, & defenſores ipſorum
B exterminaret pro poſſe: ac nunquam cum Sarraceno, pagano, ſchiſmatico, ſeu alio quolibet communionem * catholicæ fidei non habente, aut cum aliquo alio præfatæ eccleſiæ inimico, vel rebelli, ſeu eidem manifeſtè ſuſpecto vnionem quamlibet, ſeu parentelam aut confœderationem iniret: ſed tam noſtram, quàm ſucceſſorum noſtrorũ perſonas, honorẽ & ſtatũ manuteneret, defenderet, & cõſeruaret cõtra omnes homi-
C nes cuiuſcunq; exiſterẽt præeminentiæ, dignitatis, vel ſtatus. Eidem etiam adiiciens iuramento, quòd manuteneret ſemper atque ſeruaret priuilegia omnia per prædeceſſores ſuos reges ac imperatores Romanos, præfatæ Romanæ, & aliis quibuslibet eccleſiis quocunque conceſſa tempore; & continentiæ cuiuſcunque: Ipſáque omnia & ſpecialiter ac præcipuè per claræ memo-

* *Ad hæc vide l. nõ dubito. ff. de cap. & Inno. c. j. de ſchiſ. doc. in ca. quod ſuper his. de vo. Font.*

riæ Conſtantinum, Karolum, Henricum, A
Otonem quartum, Federicum ſecundum, atque Rodulphum: prædeceſſores ipſius ſuper conceſsione, recognitione, aduocatione, annotatione, quittatione, & libera dimiſsione terrarum & prouinciarum Romanæ eccleſiæ vbilibet poſitarum, quarum etiã multas nominatim expreſsit, ſedi apoſtolicę Romaníſque põtificibus ſuper quocunque tenore conceſſa recognouit, confirmauit, & ex certa ſcientia innouauit, ac etiã B
de nouo conceſsit: & terras ipſas atque prouincias recognouit ad ius & proprietatem ipſius eccleſiæ pleniſsimè pertinere: eáſque nihilominus ex abundanti de nouo eccleſiæ ſæpefatæ donauit, ſub prædicto ſe obligans iuramẽto, quòd ipſas, aliquámve ipſarum partem nullo vnquam tempore occuparet, ſeu (quantum in eo eſſet) ab alio permitteret occupari. Nec in eis, aut aliqua parte ipſarum iura aliqua, poſſeſsiones, aut C
tenutas haberet, ſeu quomodolibet poſsideret, nec in eis etiam poteſtariæ ſeu cuiuſuis capitaniæ, aut iuriſdictionem quamcunque per ſe, vel per alium exerceret, quódque (vt princeps catholicus & ſæpe dictæ eccleſiæ aduocatus atque defenſor) ipſam iuuaret, & conſiliis, & auxiliis illi adſiſteret opportunis, contra quoſcunque inobedientes
& rebell

A & rebelles eidem:& præcipuè contra occu-
pantes ſeu turbantes terras prædictas ſeu
prouincias vel partem quamlibet earun-
dem. Sub eodem etiam iuramento promi-
ſit, quòd tam ipſam Romanam eccleſiam,
quàm alias eccleſias, libertatem eccleſiaſti-
cam, bona iura, prælatos, & miniſtros eccle
ſiarum ipſarum manuteneret, conſeruaret,
atque defenderet ſuo poſſe. Et quòd ec-
cleſiæ Romanæ vaſallos contra iuſtitiam
B nullatenus offenſurus, deuotos ac fideles
eccleſiæ etiam in imperio conſtitutos be-
nignè tractaret, nec eos opprimeret contra
iuſtitiam aut (quantum in eo eſſet) per
alium opprimi ſuſtineret: ſed in ſuis potius
iuribus & iuſtitiis conſeruaret. Hoc quo-
que iuramentum & etiã priſtinum pro eo
nobis per ſuos nuncios (vt præmittitur)
preſtitũ receptis ſuæ coronationis inſigniis
innouauit, prout in patentibus ante corona
C tionem ipſam eius regio magno ſigillo &
aliis poſt coronationẽ eãdem eius imperia
li aurea bulla munitis, inde confectis literis
(quas in archiuis Ro. ecc. reponi, & diligẽter
conſeruari fecimus) plenius continetur.

De exceptionibus TIT. X.

Clemens v. in concilio Vienenſi.

Exceptio excõmunicationis opponitur dilato-

riè quandocunque, peremptorio non obſtante. A
Ioan.And. CAP. VNICVM.

EXCOMMVNICATIONIS exceptio dilatoriè, in qualibet parte litis opponi poteſt, termino peremptorio per iudicem aſsignato, ad proponendum exceptiones declinatorias & dilatorias, non obſtante: Seruata tamen conſtitutione felicis recordationis Inno. papæ iiij. edita, circa hoc in concilio Lugdunenſi. B

De ſententia & re iudicata

TIT. XI.

Clemens v. in concilio Vienenſi.

Qui tres ſententias contrarias in quauis cauſa reportauit, de illarum nullitate non agit, nec excipit ipſarum executione non facta: & reſpicit etiam pendentia. Io. And. CAP. I.

VT CALVMNIIS litigantium occurratur, is, qui in beneficiali vel alia quauis cauſa tres contra ſe in petitorio vel poſſeſſorio ſententias reportauit, ad agendum de nullitate ipſarum, vel alicuius ex eis nullatenus admittatur, donec huiuſmodi ſententiæ plenariè fuerint executioni mandatæ. C

Similiter ſi ille, contra quem tres ſententiæ definitiuæ latæ fuerint, ab interlocutoria

A ria vel grauamine ante prolationẽ ipſarũ vel earũ alicuius ſe appellaſſe, & cauſam appellationis huiuſmodi adhuc pendere proponat: ſententiarũ prędictarũ executionem tali prætextu nolumus impediri. Quæ ad cauſas qualitercũque etiam per appellationem pendentes duximus extendenda.

Idem.

Sententia lata contra citatum extra citantis territorium exiſtentem, nulla eſt ipſo iure h.d.

B *Ioan. And.* CAP. II.

PAſtoralis cura ſolicitudinis nobis diuinitus ſuper cunctas Chriſtiani populi nationes iniuncta, nos inuigilare remediis ſubiectorum, eorundem periculis obuiare, & ſcandala remouere cõpellit. Sanè cùm iamdudum inter quondam Henricum imperatorem Romanũ, & chariſsimũ in Chriſto filium noſtrũ Robertum Siciliæ regem grauis fuiſſet materia turbationis exorta,
C aſſerente deinde imperatore prędicto, quòd cum quibuſdã ipſius ſubditis rex confœderationes & conſpirationes fecerat in ipſius maieſtatis offenſam: Quódque tractauerat & ordinauerat, vt ciuitates quædã ſub imperij & imperatoris eiuſdem obedientia conſiſtentes, cõtra eum & imperium rebellarent, gentéſque ſuiipſius fultæ ſubſidio, nonnullas alias imperij ciuitates & caſtra

(inde violenter eiectis ipſius imperatoris A officialibus) occuparunt, & pro ipſo rege occupata tenebant: Ac aliàs etiam in vrbe & alibi in imperij, & in imperatoris eiuſdem contemptum, & ſuæ maieſtatis iniuriam, & reipublicæ detrimentum multa grauia fuerunt per regem eundem ac malitiam & inſtigationem ipſius tam à ſuis ſtipendiariis, quam à ſubditis imperatoris cõmiſſa: Præhabitis per imperatorem eundem quibuſdam proceſsibus contra eum, B abſentem tamen, quamuis legitimè (iuxta imperatoris aſſertionem) citatum: ac quòd ſupradicta erant notoria per imperialem interlocutoriam declarato: imperator ipſe regem affirmans propter præmiſſa læſæ maieſtatis criminis reum eſſe, in eum peremptoriè (vt dixit) & ſufficienter citatum, ſed comparere contumaciter recuſantem, tanquam rebellem, proditorem & hoſtem imperij, ac reum criminis ſupradicti, pri- C uationis omnium dignitatum quocunque comprehenſarum titulo, & quibus ſe intitulabat rex ipſe, authoritatem quoque, honorum, prouinciarum, terrarum, bonorum, iurium & iuriſdictionum, tam perpetuorum, quàm temporalium, & ſi quando
Vide l. rei capita veniret in ſuam & imperij fortiam, mutilationis * etiam capitis ſententiã promulgauit

A uit, omnem ſupplendo defectũ ſi quis forſitan fuerat ex ſolennitate iuris omiſſus in proceſsibus memoratis: præmiſſa (vt aſſeruit) faciẽs exigente iuſtitia, & de imperiali etiã poteſtate. Verùm quia huiuſmodi ſententia, quæ nõ à diſcretione matre virtutũ. ſed à nouerca iuſtitiæ volũtaria, ſcilicet, iudicãtis præcipitatione proceſsit, partus forſan de ſe deteriores haberet, ſi ipſius ſentẽtię inefficacia in publicũ precone iuſtitia nõ

B prodiret: Nos circa eã tali vti prouiſione volentes, quæ (detectis ipſius defectibus) ſeminata per eã extinguat pericula, & in ratione reddẽdo ſit poſteris profutura, ipſam ſubiiciendã eſſe ꝓuidimus limæ iuſtitiæ, ac rectæ libramini rationis. Eiuſdem igitur cauſis & cõtinẽtia necnõ cõditione illorũ, à quo, & in quẽ lata fuit diligẽti & debita cõſideratione penſatis, patenter ex eis illius aſtruitur euidentia nullitatis, & manifeſtè

C arguitur temeritas promulgãtis. Notoriũ quippe ac indubitatũ exiſtit, ꝙ grãdis exercitus tẽpore dictorũ proceſſuũ & ſententiæ, cõtinuè imperatori aſsiſtens, regẽ ipſum & ſuos perſequebatur odio capitali: Piſanáq; ciuitas, in qua lata fuit memorata ſentẽtia regẽ capitali habebat odio notorio & antiquo. Eſto igitur, quòd rex ipſe, aliàs ad præmiſſa fuiſſet legitimè per imperatorem

lis. ff. de pæn. & l. trãſigere. C. de trãſact. cum l. criminali. C. de iuriſdi. omniũ iud. atque l. j. C. ne Chriſtia. man. & Feli. in c. ex literis. xj. col. de conſtit.

citatus:nunquid venire debuit ad iudicem exercitu feroci ac grandi,ipſiſque citatò(vt præmittitur)odioſo ſtipatum? Nunquid etiam debuit comparere in loco admodum populoſo, multum potenti, ac præfato in eum odio prouocato? Quis enim auderet, vel qua ratione audere aliquis teneretur conſiſtorij talis ſubire iudicium,& ſe in hoſtium ſinu reponere,ac ad mortem per violentam iniuriam nõ per iuſtitiam inferendam vltioneum ſe offerre? Hæcquidem iure timentur,hæc de more vitantur,hæc humana fugit ratio,hæc abhorret natura. A B

Deſiperet igitur,qui citationem huiuſmodi ſaperet arctaſſe citatum.Vt illud tã quam notiſsimum nullatenus omittamus, quòd regem extra diſtrictũ imperij in regno,ſcilicet,Siciliæ,notoriè ac cõtinuè tempore ſupradicto morantem citare non potuit imperator,nec citatio,ſi quam forſan de ipſo intra imperij fines fecit,citatum extra imperium conſtitutum arctauit. Nos quoq; regis ordinarius iudex,quòd ad imperatoris iudicium citaremus,vel citari aut remitti faceremus eundem,nequaquã fuimus requiſiti:imò licet ad nos & curiã noſtram temporibus illis rumores frequenter de curia imperatoris venirent,& iuxta eum etiam quidam ex fratribus noſtris eſſent, C

prius

A prius tamen dictæ ſententiæ promulgatio, quàm aliquid de proceſsibus antecedentibus ad audientiam noſtram peruenit. Denique licet rex ipſe terras aliquas ab imperatore tenere dicatur in feudum: nõ tamen in eis, ſed in regno pręfato domicilium ſuũ fouebat: vnde imperator in ipſius perſonã nulla ratione terrarum huiuſmodi (niſi ex natura feudorum) debitam ſuperioritatem habebat. Quòd ſi punitio criminis intra B diſtrictum imperialem commiſsi, ad imperatorem forſan pertinuiſſe aſſeratur: Verum eſt quidem ſi in eodem diſtrictu fuiſſet inuentus delinquens, vel ad illum de more remiſſus. Dici ne ergo ſententia meruit, quæ à iudice, qui per regẽ tutè adiri non potuit, & in loco notorie (vt præfertur) nõ tuto, in abſentem nec citatum legitimè ac inauditum per conſequens & indefenſum non maturo fuit iudicio, ſed præci-C pitio, & de tanto præſertim crimine promulgata? Rurſus nõ eſt ſilentio relinquendũ, quòd ipſe rex noſter & eccleſiæ Romanæ ratione regni prædicti notoriè ſubditus homóque ligius & vaſallus, ac in eodem regno non, vt pręmittitur, in imperio certum continuum & notorium ſuum habens domicilium ac originem inde trahens, imperatori eo modo non ſubfuit, quòd in eum

*Vide c. Pantominus. ff. de acq. hær.

crimen *læſæ maieſtatis commiſerit, quantumlibet in ſententia ſupradicta contenta veritatem indubiã continerent, ſicque nedum non iurè, imò nec cũ iuris colore tulit imperator ſententiam ſupradictam in regem, ex cauſa, quæ veritatis ſubſiſtentiam non habebat, propter quam etiã, quatenus in eo fuit, regem eundem priuando regno & regia dignitate ac terris etiam aliis, & iuriſdictionibus perpetuis & temporalibus, quæ ſub eo nullatenus vel ab eo, ſed à nobis, & ſub nobis tenebat: necnon procedendo contra regem eundem ex illis, quæ per ipſius ſtipendiarios ac nonnullos imperatoris eiuſdem ſubiectos per malitiam & inſtigationem regis ipſius, cõtra eum fuiſſe commiſſa in vrbe dicebat: Cùm etſi illa fuiſſent ibidem reuera commiſſa, punitio tamen eorum in regem veluti extra diſtrictum imperij commiſſorum ad imperatorem nullatenus pertineret: inhibẽdo etiam in eadem ſententia ſub magnarum appoſitione pœnarum, quarum aliquas ſibi applicari mandauit, ne quis dicto regi præſumeret in ſuis reſpondere debitis, in ipſiúſve familiaritate vel ſeruitio remanere, aut eidẽ contra ipſum imperatorem quouis modo impendere conſilium, auxilium, vel fauorem, cùm debitores, ſeruitores, & auxiliatores

A B C

res

A res huiuſmodi extra imperium & in regno conſtituti prædicto nullatenus imperatori ſubeſſent, nec ex committendis in regno eodem dictis poſſent pœnis adſtringi vel aliqualiter condẽnari per ipſum: abſoluendo quoque ab omni fidelitate, obligatione, ſeruitio, promiſsione, ac pacto prouincias omnes, ciuitates, & caſtra, & loca, ipſiúſque vaſallos, & feudatarios, & alios quoſlibet eidem regi quomodolibet obligatos, cùm B includerentur in abſolutione huiuſmodi terræ & perſonæ nobis & eccleſiæ Romanę ſubiectæ, propriæ terminos poteſtatis exceſsit, in meſſem noſtram mittens perperam ſuam falcem. Cæterũ defectus ſuppletio circa proceſſus adhibita ſupradictos, nõ tantum valet ad iuſtificationem ipſorũ & ſententiæ ſupradictæ, quantũ ad eorum ſuggillationem & notam, cùm nullã ſuper præmiſsis poteſtatẽ haberet imperator in C regem, ſibi alias, quã vt præfertur nõ ſubditum, nõ citatum * legitimè aut remiſſum, & extra diſtrictum ipſius continuè ac notoriè conſiſtentem, nec prædicta ſuppletio circa ſubditum, etiam ad ea potuiſſet de ratione referri, per quæ de crimine præſertim ſic graui delato defenſionis (quæ à iure prouenit naturali) facultas adimi valuiſſet: cùm illa imperatori tollere nõ licuerit, quæ iuris

** De hac re vide Vldaricum Zaſiũ, l. ij. §. eodẽ tẽpore. ff. de orig. iu. Bal. in l. fina. C. de legat.*

iuris naturalis exiſtũt. Vt igitur ſicut memorata ſententia iuris caret effectu, ſic authoritate & nomine rei careat iudicatæ, vt nec in opinione communi aut vulgi labiis nomen habere ſententiæ mereatur: vt etiã in magnũ iuſtitiæ ac pacis obſequium ſcãdaloſis occurratur periculis, quæ cũ noſtra & eccleſię prouinciarum multorum regnorum & gentiũ turbatione non modica poſſent occaſione ipſius, pro tempore ſuboriri: A

Nos tam ex ſuperioritate, quàm ad imperium non eſt dubium nos habere, quàm ex poteſtate, in qua (vacante imperio) imperatori ſuccedimus: & nihilominus ex illius plenitudine poteſtatis, quam Chriſtus rex regũ, & dominus dominantium nobis, licet immeritis, in perſona beati Petri conceſsit, ſententiã & proceſſus omnes prædictos, & quicquid ex eis ſecutum eſt vel occaſione ipſorum, de fratrũ noſtrorum conſilio declaramus fuiſſe ac eſſe omnino irritos & inanes, nullúmq; debere aut debuiſſe ſortiri effectum ſeu nocumentũ vel notam afferre cuiquã vel quomodolibet attuliſſe. B C

Ipſóſque nihilominus, quatenus proceſſerunt de facto, & quicquid ex eis ſecutum eſt, vel ob eos vel in poſterum ſequi poſſet, in irritum reuocamus.

De

A De appellationibus TIT. XII.

Clemens v. in concilio Vienenſi.

Valet appellatio coram maiore parte plurium iudicum. Sed appellato eſt appellatio, delatio, & termini præfixio intimanda. Io. And.

CAP. I.

SI A iudicibus duobus aut pluribus fuerit appellandum, quia fortè de facili eorum præſentia
B ſimul haberi nõ poſſet: liceat coram ipſis vel maiori parte ipſorum appellare, & apoſtolos petere ſeparatim, valebítque appellatio talis, ac ſi ſimul fuiſſet in eorum præſentia ab omnibus appellatum.

Eſt tamẽ appellato ignoranti appellationis, necnon delationis eorũ & termini præfixionis, ſi ſubſecutæ fuerint, intimatio legitimè facienda.

Idem.

C *Sufficit apoſtolos peti vno contextu ſæpius & inſtanter: ad quos recipiendos, ſi iudex certũ terminũ ſtatuat, appellans illos non petens in termino, appellationi renunciat. Idem cùm iudex ſtatuit terminũ iuris incertum, intra quẽ appellans illos debitè nõ petiuit, vel oblatos recipere renuit.*

CAP. II.

QVamuis rigor iuris expoſcat eũ, qui appellat debere petere apoſtolos con

congruo loco & tempore ſæpius & inſtanter: Nos tamen antiquam & communem obſeruantiam litigantium ſequi & æquitatem rigori præferri volentes, decernimus ſufficere, quòd per appellantem ſimul vno contextu apoſtoli inſtanter & ſæpius poſtulentur. Verùm ſi iudex à quo appellatur, certum terminum ad recipiendos apoſtolos appellanti aſsignet, & appellans in aſsignato ſibi termino non compareat coram eo, nec petat apoſtolos ſibi tradi, appellationi ſuæ renunciaſſe videtur. Similiter ſi iudex appellanti reſpõderit intra iuris terminum apoſtolos ſe daturum, appellationi ſuæ renunciaſſe appellans intelligitur, niſi intra dictũ terminum cõgruo loco & tempore inſtanter & ſæpius ſaltem vno cõtextu petat apoſtolos ab eodem iudice ſibi dari, vel ſi recipere recuſat ablatos. A B

Ponit tres caſus, quibus appellans non habens apoſtolos, appellationem proſequi poteſt. hoc dicit. Ioan. And. C

Quòd ſi iudex in termino ad dandũ apoſtolos præfixo, per eum ipſo appellanti petenti nón dederit: aut ſi dum peterentur apoſtoli reſponderit ſe daturum eoſdem, nullo termino certo ſibi præfixo, vel intra iuris terminum ſe eos aſſeruerit velle dare, & poſtea per appellantem congruo * loco & tem

** Ad iſta facit l. cũ*

A & tempore ſæpius & inſtanter vno cõtextu *filius.§.fi.* etiã requiſitus, eos non curauerit intra eun- *ff.de ver.* dem terminum exhibere: appellationem *obliga.&* ſuam ex tunc proſequi poſsit appellans, ac *ibi per* ſi expreſſè fuiſſent eidẽ apoſtoli denegati. *Bart.Petrus.*

Idem.

Appellans, proſequi & finire tenetur appellationem, extraiudicialem intra annum à die interpoſitæ appellationis vel illati grauaminis: quo non facto (impedimento iuſto ceſſante) appellatio B *eſt deſerta.h.d.*

CAP. III.

Sicut appellationem iudicialem, ſic & extraiudicialem intra annum à die interpoſitionis ipſius, vel à die illati grauaminis vbi à futuro grauamine appellatur, proſequi & finire tenetur appellans. Quòd ſi iuſto impedimento ceſſante non fecerit, debebit eius appellatio deſerta cenſeri.

C Idem.

Tempus ad proſequendam appellationem ab homine vel à iure præfixum, non currit appellanti compromiſſo durante, vel de partium expreſſo conſenſu: niſi periculo imminente ex mora iudex aliud decernat.

CAP. IIII.

Quandiu appellationis proſecutio per compromiſſum vel aliàs de partium

expreſſo conſenſu differtur: tempus ad proſequendum eandem ab homine vel à iure præfixũ, currere nolumus appellanti: Niſi fortè iudex videns, ex dilatione periculum imminere, præciperet, in illa procedi. A.

Idem.

Ante definitiuam appellanti non licet proſequi cauſas, in appellatione nominatim non expreſſas. Nec proceſſus primi iudicis iuſtificari vel impugnari poteſt, niſi ex actis coram eo.

CAP. V. B

APpellanti ab interlocutoria vel à grauamine iudicis, non licet aliàs cauſas proſequi, quàm in appellatione ſua nominatim duntaxat expreſſas: Nec proceſſus primi iudicis ex nouis, aut de nouo probãdis iuſtificari poteſt, vel etiam impugnari: ſed tantum ex illis, quæ acta fuerunt vel exhibita coram ipſo.

Idem.

Proſecutio appellationis deſertæ non impedit, quin ſententia cenſeatur in rem iudicatam tranſiuiſſe. h.d. Io. And. C

CAP. VI.

SI appellationem per negligentiã appellantis deſertam appellans ipſe cum appellato, aut appellatus etiam per ſe & principaliter proſequatur: non ideo minus in rem iudicatam cenſebitur trãſiuiſſe ſententia, à qua fuerat appellatum.

Idem

A Idem.

A peremptoria repulſa ex alio, quàm propter ineptitudinem, ſecundò appellans & ſuccumbens non auditur ſuper ea, in appellatione à definitiua. h. d. Ioan. And. CAP. VII.

CVm à repulſione exceptionis peremptoriæ, ſecundò appellans ſuccumbit, non eſt in cauſa appellationis poſtmodum à definitiua emiſſæ audiendus vlterius ſuper ea: Niſi tunc ritè propoſita ex eo prius
B repulſa fuiſſet, quia proponebatur ineptè.

CLEMENTINARVM

LIBER TERTIVS.

De vita & honeſtate clericorum TIT. I.

C Clemens quintus in concilio Vienenſi.

Punit clericos coniugatos & alios perſonaliter, & publicè carnificum & tabernariorum officium exercentes, qui per diœceſanos nominatim & tertiò moniti illud officium nō dimittunt, vel dimiſſum reaſſumunt. Excitat etiam diœceſanos contra illos clericos, qui ſeculares actus exercent. Ioan. And.

O

CAP. I. A

DIOECESANIS locorum diſtrictè præcipimus, vt clericos carnificum ſeu macellariorũ aut tabernariorum officium publicè & perſonaliter exercentes, nominatim & tertiò moneant, vt ſic ab huiuſmodi officiis infra conuenientem terminum monentium ipſorum arbitrio moderandum deſiſtant, & quod ipſa nullo vnquam tempore reaſſumant. Qui ſi ali- B ter moniti, ab his non deſtiterint, aut ipſa (vt præmiſſum eſt) exercendo reſumpſerint quandocunque, coniugati omnino, nõ coniugati verò in rebus: & ſi omnino incedant vt laici, in perſonis priuilegium clericale, quãdiu præmiſsis inſtiterint, eoipſo amittant. Aduerſus verò alios clericos negociationibus vel commerciis ſecularibus vel officiis non conuenientibus clericali propoſito publicè inſiſtentes, vel arma portan- C tes, ſic canonica ſeruare ſtudeant inſtituta, quòd & illi ab exceſsibus compeſcantur huiuſmodi, & ipſi de damnabili circa hæc negligentia nequeant reprehendi.

Idem.

Præmiſſo exordio, punit primò clericos beneficiatos, vtentes publicè virgata vel partita veſte. Secundò, ſubdiaconos, & diaconos. Tertiò, omnes

clericos

A *clericos tonſuram publicè cum tali veſte portantes. Quartò, habentes dignitatem, perſonatum, beneficium curatum, & ſacerdotes & religioſos publicè portantes talem veſtē vel infulam. Quintò, punit omnes prædictos vtentes tabardo notabiliter breui, integrè foderato. Sextò, certas caligas clericis interdicit. Ioan. And.*

CAP. II.

QVoniam, qui abiectis veſtibus proprio congruentibus ordini, alias aſ-
B ſumere & in publico portare rationabili cauſa ceſſante præſumit, profeſſorum illius ordinis prærogatiua ſe reddit indignũ, præſenti conſtitutione ſancimus, quòd quicunque clericus virgata vel partita veſte publicè vtetur (niſi cauſa rationabilis ſubſit) ſi beneficiatus extiterit, per ſex menſes à perceptione fructuum beneficiorum, quæ obtinet, ſit eoipſo ſuſpenſus. Si verò beneficiatus non fuerit, in ſacris tamen
C ordinibus citra ſacerdotium conſtitutus: per idem tempus reddatur eoipſo inhabilis ad eccleſiaſticum beneficium obtinendum. Idem quoque cenſemus, de clericis aliis veſtem talem ſimul & tonſuram publicè deferentibus clericalem. Dignitatem verò, perſonatum, ſeu beneficium aliud obtinens, cui cura immineat animarum, necnõ cæteri in ſacerdotio cõſtituti ac

religioſi quilibet, quos oportet per decentiam habitus extrinſeci, morum intrinſecam honeſtatem oſtendere, ſi (præterquam ex cauſa rationabili) publicè veſtem ferant huiuſmodi, aut infulam ſeu pileum lineum publicè portent in capite: ſint eo ipſo beneficiati videlicet à perceptione fructuum beneficiorum, quæ obtinent, ſuſpenſi per annum. Cæteri verò ſacerdotes & religioſi quilibet, per idem tempus reddantur inhabiles ad quodcunque beneficium eccleſiaſticum obtinendum. Sed & tales & cæteri quicunque clerici vtentes epithogio ſeu tabardo foderato vſque ad oram, & ita breui, quòd veſtis inferior notabiliter videatur: epithogium ipſum ſeculares clerici & religioſi adminiſtrationem habentes, teneantur intra menſem dare pauperibus. Cæteri verò religioſi adminiſtrationem non habentes, intra idem tempus illud teneantur ſuis ſuperioribus aſsignare in pios vſus aliquos conuertendum. Alioquin beneficiati ſuſpẽſionis, cæteri verò inhabilitatis pœnas prædictas, per idem tempus ſe nouerint incurriſſe. Huic inſuper adiicimus ſanctioni, vt clerici, præſertim beneficiati, caligis ſcacatis, rubeis, aut viridibus publicè non vtantur.

A De præbendis & dignitatibus.

TIT. II.

Clemens v. in concilio Vienenſi.

Clauſula inſerta literis gratioſis ſuper dignitate conceſſis, per quam prouideri mandatur, ne animarum cura (ſi dignitati imminet) negligatur, vel per quam inhibetur electionem fieri dignitatis: non facit extendi gratiam ad dignitatem curatam, vel ad quam quis per electionem aſſumitur. h. d. Io. an. And. CAP. I.

B SI DIGNITATEM habenti de alia prouideri mandemus diſpenſantes cũ eo, vt ſimul vtramque valeat retinere, de animarum cura, quæ illis vel alteri earum imminet non habita mentione, gratia huiuſmodi velut ſurreptitia nullius penitus eſt momẽti: quãquam confectis ſuper ea literis ſit inſertum, quòd animarum cura (ſi dignitatibus ipſis vel alteri earum immineat) nullatenus ne-C gligatur. Ad hoc ſi alicui prouideri mandemus, de dignitate ad cuiuſcunque vel quorumcunque collationem, prouiſionem, ſeu quamuis diſpoſitionem aliam in certa eccleſia pertinente, quam intra menſem duxerit acceptandam: inhibẽtes illi vel illis, ad quorum collationem, prouiſionem, ſeu electionem, dignitates in ipſa eccleſia pertinere

noſcuntur, ne interim ad collationem ipſa- A
rum, ſeu prouiſionem procedant, vel quenquam eligant, ad eaſdem de dignitate, ad quam conſueuit quis per electionem aſſumi, impetranti non poterit prouideri: cùm in conceſsione gratiæ (ad quam nõ augendam, ſed exequendam debent, quæ de inhibitione ſequuntur referri) nullam de electione fecerimus mentionem.

Idem.

Literæ ſuper prouiſione clericorum non includunt hoſpitalia, & loca ſimilia, & habentia iura ſpiritualia: niſi id exprimatur. h. d. Ioan. And. B

CAP. II.

PEr literas à ſede apoſtolica, vel legatis ipſius ſuper prouiſione quorumlibet clericorum directas, de xenodochiis, leproſariis, eleemoſynariis, ſeu hoſpitalibus (etiam ſi eccleſias vel capellas, decimas aut alia ſpiritalia iura noſcãtur habere) nulli poſſe decernimus prouideri: Niſi hoc in apoſtolicis literis caueatur expreſsè. C

Idem.

Quo caſu vacat vna dignitas, per receptionẽ alterius, vacant etiam plures. CAP. III.

SI plures obtinens dignitates, aliam dignitatem aut beneficiũ curam animarum habens acceptet: diſpenſatione ſuper hoc legitimè non obtenta: eius poſſeſsionẽ adepta

A adepta pacificè, dignitates, quas prius habebat ipſo facto vacare cenſemus. Sicut ſi dignitatem vnicam obtinenti alia ſimilis conferatur, eius pacifica poſſeſsione habita, prima de iure vacaret.

Idem.

Valet prouiſio facta proprio motu papæ tacentis beneficia prouiſi quæcunque ſint, & quotcunque hoc dicit. Ioan. And.

CAP. IIII.

B SI Romanus pontifex de beneficio alicui motu proprio prouideat, de beneficiis, quæ obtinet non habita mentione: prouiſionem ſeu gratiam huiuſmodi fore validam declaramus: qualiacunque fuerint beneficia, dignitates, aut perſonatus cum cura vel ſine cura, & in numero quantocunque, quæ is habebat, cùm ſibi prouiſio facta fuit.

Idem.

Expectans beneficium, ad collationem epiſcopi C deuolutum, ad illius capitulum obtinere non poterit: deuolutum tamen ad epiſcopum, vel etiam ad papā ex cuiuſcunque negligētia poterit obtinere.

CAP. V.

SI de beneficio ad cuiuſcunque epiſcopi collationem ſpectante alicui conferendo ſcribamus: ſibi illud conferri non poterit, cuius collatio ex negligentia ipſius epiſcopi, ad eiuſdem capitulum deuoluta

exiſtit. Licet prouideri ſibi poſsit, de illo etiam, cuius ad ipſum epiſcopum ex ſui capituli vel alterius cuiuſcunque, ſiue ad nos ex ipſius epiſcopi, & aliorũ in hoc eidẽ ſuccedẽtiũ negligẽtia collatio fuerit deuoluta. A

Idem.

Adeptus in eccleſia dignitatem habentem præbendam annexam, perdit primam præbendam, quam habebat in illa. hoc dicit. Ioan. And.

CAP. VI.

SI iuxta noſtri formam mandati canonicatum & præbendam eccleſię Rutinenſis adeptus, dignitatem, quam duxerit acceptandam ibidem expectet, archidiaconatũ inibi poſt vacantem, non obſtante quòd certa ſit ſibi annexa præbẽda, poterit acceptare: Primáque præbenda hoc ipſo vacabit, quòd ſecundam cum archidiaconatu prædicto pacificè fuerit aſſecutus. B

De conceſsione præbendæ, & eccleſiæ non vacantis C

TIT. III.

Clemens v. in concilio Vienenſi.

Decretum conditionale ante conditionis euentum non afficit poteſtatem ordinarij, vel alterius collatoris: ſecus quando acceptationi beneficij tempus adijcitur cum decreto. Et qui beneficium vacans ab executore petit vel recipit, illud intelligitur

Agitur acceptaſſe: quæ vacatio nota dicitur expectanti, ex quo in loco beneficij publicè ſciitur.

CAP. VNICVM.

Cvm ei, quem in ſcientia reputamus idoneũ, ſi per inquiſitionem executoris ſibi deputati à nobis repertus fuerit eſſe vitæ laudabilis,& conuerſationis honeſtæ,de beneficio certi valoris alicui prouideri mandamus, adiicientes, quòd de beneficio mi-
B noris valoris poſsit eidem, ſi voluerit, prouideri, ac ex tunc etiam inane decernentes & irritum, ſi ſecus à quoquam quauis authoritate contigerit attentari. Quia decretum huiuſmodi in euentum duntaxat prædictarum conditionum ſuum ſortitur effectum: antequam extet prima conditio, beneficium prætaxati valoris,& etiam minoris priuſquam ſuam impetrans ſuper valore huiuſmodi voluntatem declaret,conferri
C liberè poterit per ordinarium, aut alium executorẽ à nobis ad prouidendum de tali beneficio deputatum. Secus autem fore
D cenſemus, quum decreto appoſito alicui prouideri mandamus de beneficio, quod intra menſem à vacatione ipſius notitia duxerit acceptandũ: vt appoſitio menſis eiuſdem aliquid afferat impetranti. Quinetiam beneficium, quod acceptare poterat,peten-

do ſibi per ſuum executorem conferri, aut A recipiendo ſibi præſenti collatum: ipſum ex hoc acceptare, & collationem taliter ſibi factam valere cenſemus. Cæterùm, vt tam diuturnis vacationibus, quàm fraudibus & litibus occurratur: prædictę vacationis notitiam impetrantem interpretamur habere, ex quo ipſa vacatio in loco, vel eccleſiæ huiuſmodi beneficij publicè nota erit. Imputet quidem ſibi ſi hoc caſu, quo de ipſius cõmodo agitur, id quod per ſe vel per aliũ B ſcire potuerit, ignorauit.

De rebus eccleſiæ nõ alienãdis

TIT. IIII.

Clemens quintus in concilio Vienenſi.

Religioſus, qui concedit alicui ad vitam vel certum tempus iura, reditus vel poſſeſsiones adminiſtrationis cui præeſt, ſuſpenſus eſt ab officio, niſi duo concurrant: nec valet conceſsio. duos caſus excipit hoc dicit. Ioan. And. C

CAP. I.

MONASTERIORVM, & aliarũ adminiſtrationum regularium diſpendiis occurrere cupientes, perpetuo prohibemus edicto (ne quis religioſus monaſterio, prioratui, eccleſiæ, ſeu adminiſtrationi cuiuis præſidens, iura, reditus, aut poſſeſsiones eiuſdem alicui

A cui ad vitam eius, ſeu aliud certum tempus, pecunia etiam inde recepta quouiſmodo concedat: niſi neceſsitas aut vtilitas monaſterij, prioratus, eccleſiæ aut adminiſtrationis huiuſmodi hoc expoſcat, conuentus ſui, aut ſi conuentum non habeat, prælati proprij aſſenſu ad hoc nihilominus accedente. Si quis autem contra hoc fecerit, pœnam ſuſpenſionis ab officio eoipſo incurrat, nec ex conceſsione ipſius recipienti, ius aliquod B acquiratur. Verùm præmiſſa ad locationes vel etiam redituum aut fructuum venditiones, ad tempus modicum faciendas, declaramus vllatenus non extendi.

Idem.

Epiſcopus vnire poteſt eccleſiam alteri, vel loco religioſo donare, etiam non vocato rectore, vel defenſare. h. d. Ioan. And.

CAP. II.

SI vna eccleſia alteri eccleſiæ, ſeu dignitati alicui vel præbendæ per epiſcopum, C ſuo conſentiente capitulo vniatur, aut religioſo loco donetur, ex eo quòd rector ipſius ad hoc vocatus, vel ſi vacabat, defenſor ei ſuper hoc datus non extitit: nequaquàm id poterit impugnari. Quòd ſi epiſcopus (ſui etiam capituli accedente conſenſu) menſæ ſuæ vel ipſi capitulo aliquam duxerit eccleſiam vniendam: hoc irritum

eſſe

eſſe decernimus & inane, contraria quauis A
conſuetudine non obſtante.

De rerum permutatione
TIT. V.

Clemens v.in concilio Vienenſi.

Collatio de beneficiis cauſa permutationis vacantibus facta aliis, quàm permutantibus non tenet. h. d. Io. And. CAP. VNICVM.

NE CONCESSIONE iuris vtentibus præſertim circa ſpiritalia B illudatur, ſi qua beneficia ex cauſa permutationis, ab aliquibus reſignata, aliis, quàm ipſis permutare volentibus conferantur, nullius hoc eſſe volumus firmitatis.

De teſtamentis & vltimis voluntatibus. TIT. VI.

Clemens v.in concilio Vienenſi.

Ordinarius loci rationem exigit à religioſis, etiam exemptis de teſtamentorum executionibus, quas geſſerunt, & ſi circa id deliquerint, illos punit. C CAP. VNICVM.

RELIGIOSIS etiam exemptis, deputatis, ad executionem cuiuslibet vltimæ voluntatis, circa ipſius executionis officium (quod vtique non poſſunt, niſi à ſuperiori ſuo

A ſuo petita ſuper hoc licentia & obtenta ſuſcipere) volentes præſcindere materiam delinquendi, Præſentis conſtitutionis authoritate ſtatuimus, quòd tales etiam ſi prælationis fungantur officio locorum ordinariis debitam reddere, ipſique ordinarij ab eiſdem abſque dolo, fraude ſeu negligentia de ſuſceptæ executionis officio teneantur exigere rationem: Illos, quos circa id deliquiſſe repererint, in aliorum exemplum B pœna debita (quocunque non obſtante priuilegio) puniturі.

De ſepulturis TIT. VII.

Clemens v. in concilio Vienenſi.

Excommunicati ſunt etiam exempti, qui in caſibus non permiſſis defunctos ſepeliunt in cœmeterijs tempore interdicti: vel qui ſcienter ſepeliunt excommunicatos publicè, nominatim interdictos, vel manifeſtos vſurarios. Ioan. And.

C CAP. I.

Eos, qui propriæ temeritatis audacia defunctorum corpora, non ſine cõtemptu clauium eccleſiæ, in cœmeteriis interdicti tempore, in caſibus non conceſsis à iure, vel excommunicatos publicè, aut nominatim interdictos, vel vſurarios manifeſtos ſcienter ſepelire præſumunt, decernimus ipſo facto excomm

excommunicationis ſententiæ ſubiacere: à A
qua nullatenus abſoluantur, niſi prius ad arbitrium diœceſani epiſcopi eis, quibus per præmiſſa fuerit iniuria irrogata, ſatisfactionem exhibuerint competentem:

Nullo eis circa præmiſſa exemptionis, vel quouis alio priuilegio, ſub quacunque forma verborum conceſſo aliqualiter ſuffragante.

Idem in eodem.

Pars, quæ titulum reſpicit, hoc intendit: B
Prædicatores & minores in locis ſuis liberè ſepeliunt illos, qui hoc liberè elegerint. De funeralibus tamen, & quibuſcunque obuentionibus & relictis, etiam de quibus aliàs non debetur canonica, quartam & non vltrà ſoluent eccleſiæ parœciali. hoc dicit. Ioannes Andreas.

CAP. II.

DVdum à Bonifacio papa octauo prædeceſſore noſtro infrà ſcripta edita decretali, Benedictus papa vndecimus præ- C
deceſſor noſter aliam illius reuocatoriam promulgauit: quæ quia (vt probauit effectus) nedum pacis ab authore ipſius ſperatæ fructum non attulit, quinimo diſcordiæ, pro qua ſedanda proceſſerat, fomentum non modicum miniſtrauit: nos eam omnino caſſantes aliã à præfato Bonifacio editam, ſacro inſtante & approbante

A bante concilio innouamus,ſubiicientes tenorem illius, qui dinoſcitur eſſe talis:

Bonifacius epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Super cathedram præeminentes paſtoralis diuina diſponente clementia conſtituti: etſi multis & arduis, quæ in amplum Romanæ curiæ alueum vndique confluunt: quaſi torrens, prægrauemur negotiis, curis excitemur innumeris: cogitationibus plurimis diſtrahamur, circa id tamen feruen-
B tibus votis intendimus, vacamus inſtantius, ac operoſæ ſtudium ſolicitudinis impartimur, vt ad diuini nominis gloriam, exaltationem catholicæ fidei, & profectum fidelium animarum (præciſis radicitus diſsidiorum vepribus, & litigiorum anfractibus omnino ſubductis) inter eccleſiarum antiſtites, ad curam & regimen gregis dominici deputatos, cæteráſque perſonas, quas ordo clericalis includit, pacis tran-
C quillitas vigeat, feruor charitatis exæſtuet inualeſcat concordiæ vnitas, animorum identitas perſeueret. Scimus enim, & ex euidentia facti colligimus, quòd non niſi in pacis tempore bene colitur pacis author: nec ignoramus, quòd diſſentiones & ſcandala prauis actibus aditum præparant, rancores & odia ſuſcitant, & illicitis moribus

moribus auſum præbent. Ab olim ſi quidem inter prælatos & rectores, ſeu ſacerdotes & clericos parœcialium eccleſiarum, per diuerſas mundi prouincias conſtitutos ex vna parte, & prædicatorum & minorum ordinum fratres, ex altera (pacis æmulo, ſatore zizaniæ procurante) grauis & periculoſa diſcordia extitit ſuſcitata, ſuper prædicationibus fidelium populis faciendis, eorum confeſsionibus audiendis, pœnitentiis iniungendis eiſdem, & tumulandis defunctorum corporibus, qui apud fratrum ipſorum eccleſias, ſiue loca noſcuntur eligere ſepulturam. Nos autem (pij patris more laudabili) moleſtè ferentes incommoda filiorum, reducentes ad exactæ conſiderationis examen, ac intra pectoris clauſtra ſolicitè reuoluentes, quàm ſit plena periculis, quàm onuſta diſpendiis, quámque in diuinæ maieſtatis conſpectu reddatur exoſa diſcordia ſupradicta: Et propterea intendentes paternæ ſolicitudinis ſtudio illam prorſus euellere, ac omnimodè ſubmouere, nullis vnquam futuris temporibus fauente domino ſuſcitandam: grandi quoque deſiderio cupientes, vt huiuſmodi negocium, quod potiſsimè inſidet cordi noſtro, finem ſalubrem & celebrem per apoſtolicæ ſolertiæ ſtudium cōſequatur, diligenti cum fratribus

A tribus noſtris deliberatione præhabita ſuper eo, ad honorem dei & exaltationem catholicæ fidei, quietum ſtatum partium prædictarum, ac ſalutis animarum fidelium incrementum, de ipſorum fratrum conſilio, authoritate apoſtolica ſtatuimus & ordinamus: vt dictorum ordinum fratres in eccleſiis & locis eorum, ac in plateis communibus * liberè valeant clero & populo prædicare, ac proponere verbum dei, hora B illa duntaxat excepta, in qua locorum prælati prædicare voluerint, vel coram ſe facere ſolenniter prædicari, in qua prædicarè ceſſabunt, præterquam ſi aliud de prælatorum ipſorum voluntate proceſſerit, ac licentia ſpeciali. In ſtudiis autem generalibus, vbi ſermones ad clerum ex more fieri ſolent diebus illis, quibus prædicari ſolenniter conſueuit, ad funera etiam mortuorum, & in feſtis ſpecialibus, ſiue pecu- C liaribus eorundem fratrum, poſſunt iidem fratres, & liceat eis liberè prædicare: niſi fortè illa hora, qua ſolet ad clerum in prædictis locis dei verbum proponi, epiſcopus vel prælatus ſuperior clerum ad ſe generaliter conuocaret, aut ex aliqua ratione, vel cauſa vrgente clerum ipſum duceret congregandum. In eccleſiis autem paroccialibus fratres illi nullatenus audeant, vel de-

* *Vide l. ſicut locus §. fin. ff. quemad. ſeruitus amitt.*

beant prædicare, vel proponere verbum A
dei: niſi fratres prædicti à parœcialibus ſacerdotibus inuitati fuerint vel vocati, & de ipſorum beneplacito & aſſenſu, ſeu petita licentia fuerit & obtenta: niſi epiſcopus vel prælatus ſuperior per eoſdem fratres prædicari mandaret. Statuimus etiam & ordinamus authoritate prædicta, vt in ſingulis ciuitatibus & diœceſibus, in quibus loca fratrum ipſorum conſiſtere dinoſcuntur, vel in ciuitatibus & diœceſibus locis B
ipſis vicinis, in quibus loca huiuſmodi non habentur, magiſtri priores prouinciales prædicatorum, aut eorum vicarij & generales & prouinciales miniſtri & cuſtodes minorum ordinum prædictorum, ad præſentiam prælatorum eorundem locorum ſe conferunt per ſe vel per fratres quos ad hoc idoneos fore putauerint, humiliter petituri, vt fratres, qui ad hoc electi fuerint in eorum ciuitatibus, & diœceſibus confeſſiones ſubditorum ſuorum confiteri ſibi vo C
lentium audire liberè valeant, & huiuſmodi confitentibus (prout ſecundum deum expedire cognouerint) pœnitentias imponere ſalutares, atque eiſdem abſolutionis beneficium impendere de licentia, gratia, & beneplacito eorundem. Ac deinde præfati magiſtri, priores, prouinciales

A les & miniſtri ordinum prædictorum, eligere ſtudeant perſonas ſufficientes, idoneas, vita probatas, diſcretas, modeſtas atque peritas, ad tam ſalubre miniſterium & officium exequendum: quas ſic ab ipſis electas repræſentent, vel faciant præſentari prælatis, vt de eorum licentia, gratia, & beneplacito in ciuitatibus, & diœceſibus eorundem huiuſmodi perſonæ ſic electæ, confeſsiones confiteri ſibi volentium au-
B diant, imponant pœnitentias ſalutares, & beneficium abſolutionis in poſterum impendant, prout ſuperius eſt expreſſum: extra ciuitates & diœceſes, in quibus fuerint deputatæ, per quas eas volumus, & non per prouincias deputari, confeſsiones nullatenus audituræ. Numerus autem perſonarum aſſumendarum & huiuſmodi officium exercendum eſſe debet prout vniuerſitas cleri & populi, ac multitudo vel
C paucitas exigit eorundem. Et ſi iidem prælati petitam licentiam confeſsionum huiuſmodi audiendarum cõceſſerint: illam præfati magiſtri, miniſtri, & alij cum gratiarum recipiant actione, dictæque perſonę ſic electæ commiſſum ſibi officium exequãtur. Quòd ſi fortè iam dicti prælati, quenquam ex dictis fratribus præſentatis eiſdẽ ad huiuſmodi officium nollent habere,

vel non ducerent admittendum: eo amotò A
vel ſubtracto loco ipſius, ſimiliter eiſdem
præſentandus prælatis poſsit & debeat alius ſurrogari. Si verò iidem prælati præfatis fratribus ad confeſtiones (vt præmittitur) audiendas electis, huiuſmodi exhibere licentiam recuſarint: nos ex nunc ipſis, vt confeſsiones ſibi confiteri volentium liberè licitéque audire valeant, & eiſdem pœnitentias imponere ſalutares, atque eiſdem beneficium abſolutionis impartiri gratiosè concedimus, de plenitudine apoſtolicæ poteſtatis. Per huiuſmodi autem conceſſionem nequaquam intendimus perſonis, ſeu fratribus ipſis ad id taliter deputatis, poteſtatem in hoc impendere ampliorem, quàm in eo curatis, vel parœcialibus ſacerdotibus eſt à iure conceſſa: niſi forſan eis eccleſiarum prælati vberiorem in hac parte gratiam ſpecialiter ducerent faciendam.

B

Huiuſmodi quoque ſtatuto, & ordinationibus noſtris adiicimus, vt fratres dictorum ordinum in eccleſiis, vel locis ſuis vbilibet conſtitutis liberam (vt ſequitur) habeant ſepulturam: videlicet, quòd omnes ad eam recipere valeant, qui ſepeliri elegerint in locis, & eccleſiis memoratis. Verùm ne parœciales eccleſiæ & ipſarum curati, ſiue rectores, qui miniſtrare habent C

ecclesi

A eccleſiaſtica ſacramenta, quibus noſcitur de iure competere, prædicare, ſeu proponere verbum dei, & confeſsiones audire fidelium, debitis & neceſſariis beneficiis defraudentur, cum operariis mercedis exhibitio debeatur, authoritate apoſtolica conſtituimus & ordinamus eadem, vt dictorum ordinum fratres, de obuentionibus omnibus tam funeralibus, quàm quibuſcunque & quomodocunque relictis diſtinctè vel indiſtinctè, * ad quoſcunque certos, vel determinatos vſus, de quibus etiam quarta, ſiue canonica portio dari, ſiue exigi non conſueuit, vel non debet de iure: necnon de datis vel qualitercunque donatis in morte, ſeu mortis articulo in infirmitate donantis, vel dantis, de qua deceſſerit quomodocunque directè vel indirectè fratribus ipſis, vel aliis pro eiſdem quartam partem (quam authoritate apoſtolica taxamus, & etiam limitamus) parœcialibus ſacerdotibus, & eccleſiarum rectoribus, ſeu curatis largiri integrè teneantur. Facturi & curaturi, quòd nec alij, nec aliis, à quibus quarta huiuſmodi minimè deberetur, ad ipſorum fratrum vtilitatem, vel commodum huiuſmodi fiant relicta, aut in eos taliter data, vel donata procedant, ſeu quod in morte, vel ad in-

B (margin, at "ſtinctè")

C (margin, at "ſtolica")

* Vide l. tutor petitur. § j. ff. de caſt. pe. l a filio § fi. ff. de ali & ciba. leg. Fonta.

firmis huiuſmodi dandum, vel donandum fratribus ipſis exiſteret:in eorundem dantium vel donantium ſanitate,ſibi dari vel donari procurent. In quibus per ipſos vitandis eorum intendimus conſcientias onerare:vt ſi (quod abſit) per fratres ipſos dolo vel fraude,quicquam in hac parte agi fortaſſe contigerit (præter id, quod eos propterea dictis ſacerdotibus, rectoribus, & curatis teneri volumus)etiam diſtricta ratio,in extremi iudicij examine requiratur ab eis. Vltra portionem autem huiuſmodi,nihil valeant parœciales,rectores, curati,& prælati exigere ſupradicti,neque illis dicti fratres amplius impendere ſint adſtricti,neque ad id,à quoquã poſsint aliqualiter coërceri. Nos etenim(vt in cunctis æqualiter & pacificè fauente domino procedatur) vniuerſa priuilegia, gratias, indulgentias, verbo ſeu ſcripto, ſub quacunque forma vel expreſsione, ſeu conceptione verborum,à nobis vel prædeceſſoribus noſtris Romanis pontificibus cuicunque ordinum prædictorum conceſſa, necnon conſuetudines, conuentiones, ſtatuta & pacta in quantum ſunt præmiſsis, vel alicui præmiſſorum contraria, ea penitus reuocamus, vacuamus, caſſamus & irritamus: quinimò caſſa, vacua & irrita nun

A nunciamus, & decernimus nullius prorſus exiſtere firmitatis. Cæterùm vniuerſos eccleſiarum prælatos cuiuſcunque præeminentiæ, ſtatus, vel dignitatis exiſtant, ac ſacerdotes parœciales & curatos, ſiue rectores prædictos, præſentium tenore rogamus & hortamur attentè, nihilominúſque eis diſtrictè præcipiendo mandamus, quatenus pro diuina & apoſtolicæ ſedis reuerentia, prædictos ordines & profeſſores eo-
B rum habentes affectu beneuolo commendatos, fratribus ipſis non ſe difficiles, graues, duros, aut aſperos, ſed potius fauorabiles, propitios, ác benignos, piáque munificentia liberales ſe ſtudeant exhibere: ſic eos in prædicationis officio & propoſitionibus verbi dei, ac in omnibus aliis ſupradictis, tanquam cooperatores eorũ idoneos, & laborum ſuorum participes prompta benignitate recipiant, ac affectuosè admittere
C non omittant, vt proinde illis æternæ beatitudinis præmium augeatur, & animarum ſalutis incremẽta felicia procurentur.

Nec ipſos lateat, quòd ſi ſecus ab eis agi fortaſſe contigerit in hac parte: apoſtolicæ ſedis benignitas, quæ ordines & profeſſores eoſdẽ vbere fauore proſequitur, & gerit in viſceribus charitatis, contra eos non immeritò turbaretur, nec eadem æquani-

miter pati poſſet,quin ſuper hoc prouiſio- A
nis opportunę remediũ adhiberet:ipsóſque
nihilominus cœleſtis indignatio principis
digna pro meritis rependentis, cuius obſe-
quia fratrum ipſorũ ſedulitas curioſa pro-
ſequitur,minimè præteriret.

De decimis,primitiis,& oblationibus TIT. VIII.

Clemens v. in concilio Vienenſi.

Ponit quatuor caſus,in quibus religioſi gra- B
uantes,vel fraudantes eccleſias,circa decimas eis
debitas,ſi requiſiti per illos,quorum intereſt,non
deſiſtunt intra menſem,vel de vſurpatis vel re-
tentis,intra duos menſes non fecerint emendam,
ſuſpenſi ſunt ab officijs,adminiſtrationibus,&
beneficijs:& talia non habentes ſunt excommu-
nicati. Secundus, tertius,& quartus caſus ibi,
Seu qui.Io.And.

CAP. I.

RELIGIOSI quicũque,qui no- C
ualium aut alias decimas eccle-
ſiis debitas ad eos ex aliqua cau
ſa legitima non ſpectantes ap-
propriare ſibi præſumpſerint,aut exquiſitis
fraudibus,ſiue coloribus vſurpare: Seu,qui
de animalibus familiarium & paſtorũ ſuo-
rum,vel aliorum etiam animalia ipſa eorũ
gregibus immiſcentium: Seu,qui de ani-
malib

A malibus,quæ in fraudem eccleſiarũ in pluribus locis emunt,emptáque tradunt venditoribus vel aliis ab ipſis tenenda: Seu, qui de terris,quas tradunt aliis excolendas decimam ſolui eccleſiis nõ permiſerint,aut prohibuerint:niſi poſt requiſitionẽ per eos, quorum intererit, ſuper hoc eis factam à præmiſsis deſtiterint intra menſem,aut ſi de iis,quæ contra præmiſſa vſurpare vel retinere præſumpſerint, intra duos menſes B damnificatis eccleſiis emendam non fecerint competẽtem: ſint, & tamdiu maneant ab officiis,adminiſtrationibus & beneficiis ſuis ſuſpenſi,donec deſtiterint & ſatisfecerint,vt ſuperius eſt expreſſum. Quòd ſi religioſi huiuſmodi adminiſtrationes,vel beneficia non habeant:eo caſu,quo alij ſupradicti ſuſpenſionis,ipſi ſententiam excõmunicationis incurrant, ante ſatisfactionem condignam nullatenus abſoluendi:priuile-C giis nõ obſtantibus quibuſcunque. Cæterùm præmiſſa extendi nolumus ad animalia,quæ per religioſorum ipſorum donatos ſeu oblatos tenentur:dum tamen illi religioſis eiſdem cum effectu donauerint,aut obtulerint ſe & ſua.

Idem in eodem.

Decima beneficiorum alicui conceſſa,ſibi debetur ſecundum taxationem, & de moneta cur-

rente: Nec poſſunt collectores propter hoc diſtrahere, vel occupare ornamenta diuinis officijs deputata.h.d.Ioan.And. A

CAP. II.

SI beneficiorum decima cuiuis ſimpliciter concedatur ad tempus, ſecundũ taxationem decimæ in illis partibus, in quibus fiet conceſsio, conſuetam, & ad monetam currentem communiter ipſa decima leuari poterit & debebit. Nec per collectores, leuatores, ſiue exactores ipſius decimæ, eccleſiarum calices, libros, & alia ornamenta diuinis officiis deputata, ex cauſa pignoris vel diſtractionis capi vel recipi volumus, nec diſtrahi, ſeu quomodolibet occupari. B

De regularibus & tranſeuntibus ad religionem

TIT. IX.

Clemens v. in concilio Vienenſi. C

Profeſſi ordinum mendicantium, etiam licitè tranſeuntes ad non mendicantes, licet adminiſtrationes habeant, non habent vocẽ in capitulo, etiam ſi alij de capitulo id cõcedant: nec deinceps conſequi poſſunt adminiſtrationes, prioratus vel officia, etiam tanquã vicarij: nec pro ſe vel alijs animarũ curam gerere: & irritat contra factũ. vltimò ponit caſum exceptum. Ioan. And.

CAP.

A CAP. I.

VT PROFESSORES cuiuſuis paupertatis ordinis eo libẽtius, in qua vocati ſunt vocatione perſiſtere, tranſeuntéſque ad nõ mendicantium ordinem in eodem conuerſari quietius ſtudeant, quo in ipſis diſcordiarum & ſchiſmatum productiua ambitio reprimetur: Sacro concilio approbante ſtatuimus, mendicantes quoſlibet, qui
B ad non mendicantium ordines etiam authoritate apoſtolica tranſibunt in poſterum, quíve hactenus tranſiuerunt, quamuis nunc prioratus, adminiſtrationes, vel officia, aut curam animarũ vel regimen quodcunque obtineant inibi, vocem aut locum in capitulo non habere: etiam ſi hoc ſibi ab aliis liberè concedatur. Ad prioratus quoque, adminiſtrationes, aut quæcunque in antea nõ aſſumi officia, etiam tanquàm
C vicarios ſeu miniſtros vel locorum aliorum tenentes: quódque animarum curam & regimen, nec pro ſe poſsint, nec pro aliis exercere. Quicquid autem in contrarium attentatum fuerit, ſit irritum ipſo iure, quouis priuilegio non obſtante. Ad illorum autem mendicantium ordines, quos apoſtolica ſedes eo modo ſubſiſtere voluit, vt eorum profeſſoribus, ita in illis

reman

remanere liceret,quòd nullum ex tunc admitterent ad profeſsionem eorum,quibúſque conceſsit licentiam generalem ad approbatos alios ordines tranſeundi,præſentem nolumus conſtitutionem extendi. A

Idem.

Pubes per annum deferens habitum nouitiorũ non patenter diſtinctum ab habitu profeſſorũ,intelligitur profeſſus.Io.And. CAP. II.

EOs,qui deinceps in diſcretionis,conſtituti ætate nouitiorum habitum in aliqua religione per annum portauerint,hoc ipſo religionẽ illam decernimus eſſe profeſſos: Niſi huiuſmodi habitus in colore, ſciſſura,vel forma ſe diſtinctum patenter exhibeat,ab habitu profeſſorum. B

De ſtatu monachorum vel canonicorum regularium TIT. X.

Clemens v.in concilio Vienenſi.

Præmittit exordiũ breue,in quo conſtitutionis cauſam ponit,& generale interdictum monachorum nigrorum,circa exquiſitum ornatum vel notabilem exceſſum in veſtibus,cibis,potibus,equitaturis,& lectiſterniјs. C

CAP. I.

NE IN agro dominico,ſacra videlicet monachorũ nigrorũ religione,indecorũ aliquid obrepat, aut

A aut vitioſum quicquam perniciosè in ſegetem coaleſcat, ſed vt in illa potius flores honoris & honeſtatis fructus in vbertate ſuccreſcant: eis in veſtibus inordinatum omnẽ ſeu exquiſitũ ornatum, aut cultũ, necnon in cibis & potibus, equitaturis & lectiſterniis, quemuis notabilẽ interdicentes exceſſum.

Specialiter prouidet circa veſtes habitui proximas, almutias, caputia, calceamẽta, zonas, cultellos, calcaria, ſellas, & frenos ipſorũ & vltimò,
B *circa habitum ſuperiorem. Ioan. And.*

Statuimus, vt ſuperior veſtis ipſorum habitui proxima, nigri, bruni, aut albi coloris exiſtat, iuxta morem apud eos ſeruari ſolitum in regione, qua degunt, nec in qualitate panni regularis excedatur modeſtia, nec quæratur quod precioſius & ſubtilius, ſed quod vtilius valeat inueniri. Sit etiam veſtis ipſa rotunda per circuitum & nõ ſciſſa, nec longitudine nimia, aut breuitate no-
C tanda: largas etiam manicas habeat vſque ad pugnum protenſas, non conſutitias vel quomodolibet botonatas. Almutiis de panno nigro vel pellibus caputiorum loco cum caputiis habitus, quem geſtauerint ſint cõtenti: iuxta tamen diſpoſitionem abbatis ſciſsis ſuper humeros, & honeſtis caputiis vti poſsint. In veſtibus ſendatũ pro foderaturis non portent. Aeſtiualibus lar-

gis

gis aut botis altis pro calceamentis vtantur. Nullus zonam, cultellum, calcaria cum ornatu deferre, aut cum ſella clauorũ ornatu decorata ſuperfluo, vel nimis aliàs ſumptuoſa, ſiue cum fræno ferraturam ad ornatum habente equitare præſumat. A

Rurſus in locis, in quibus fuerit congregatio duodecim monachorũ aut ſupra, intra ſepta monaſterij, abbas, prior, aut alius præſidens portet flocum de panno, pro flocis aut cucullis in ipſo monaſterio conſueto: monachi verò alij in monaſteriis, in quibus flocos ſoliti ſunt portare, debent etiam vti eis. In aliis autem monaſteriis & intra domos & alios prioratus, vbi non eſt tanta congregatio monachorum, cucullas clauſas deferant & honeſtas. Cùm verò abbates, priores, aut alios præſidentes & monachos alios extra monaſterium proficiſci cõtinget: flocum, cucullam, aut capam clauſam habeant, & ſubtus capam ſi eam portauerint cucullam deferant, aut ſi maluerint ſcapulare. Cùm autem ad ſeruiendũ in diuinis officiis albis vel ſacris veſtibus induentur, aut cùm occupabuntur in operibus, vti eis liceat ſcapulari. Verùm ne ex diuerſa acceptione, quam in diuerſis regionibus huiuſmodi vocabula, flocus, videlicet, & cuculla dicuntur habere, hæſitandi circa B C

A præmiſſa materia relinquatur: cucullæ nomine habitum longum & amplū, ſed manicas nō habentem: nomine verò floci, habitum, qui longas & amplas habet manicas, nos intelligere declaramus.

Prouidet circa monachorū confeßionem, communionem, expoſitionem regulæ, & inſtructionem nouitiorum. Io. And.

Sanè * ſingulis menſibus tam in monaſteriis, quàm extra (ſublata occaſione quacunque) ad confeſsionem ſaltem ſemel acB cedant omnes & ſinguli monachi. Et in prima dominica menſis cuiuſlibet in monaſteriis ſemper communicent, niſi ex cauſa fortè, quam abbati, priori, aut pœnitentiariis monaſteriorū non differant intimare, eorúmque iudicio vel abſtineant vel accedāt. Regula quoq; cùm in capitulo legitur ab illo, qui præeſt ipſi capitulo, vel alio, cui hoc ipſe iniūxerit, propter iuniores vulC gariter exponatur. Nouitiis etiam fidelis deputetur inſtructor, tam in diuinis officiis, quàm in obſeruantia regulari.

** Iſte §. cōprehendit canonicos regulares, ne rubrica ſit ſuperflua contra l. ſi quādo. ff. de lega. j. & c. ſolitæ de maiorit. & obed.*

Prouidet circa venationes & aucupationes monachorum. Ioan. And.

Porrò à venationibus & aucupationibus omnes ſemper abſtineant, nec eis intereſſe, aut canes, vel aues venaticos per ſe vel alios tenere præſumāt, nec à familiaribus ſecum moran

morantibus teneri permittant,niſi ſaltus, A
viuaria,vel garenas proprias,vel ius venandi in alienis haberẽt,in quibus cuniculi vel feræ aliæ forſan eſſent,quo caſu hoc eis permittitur:dum tamen intra monaſteria ſeu domos,quas inhabitant,aut eorum clauſuras venaticos canes non teneant,nec venationi præſentiam exhibeant perſonalem.

Punit certos prædictorũ tranſgreſſores omnes alios puniri iubens iuxta diſciplinam regulæ. Ioan.And. B

Si quis autem præmiſſorum temerarius extiterit violator,regulari ſubiaceat diſciplinæ.Et nihilominus ſi ſotulares non corrigiatos & altos,aut caputia(vt præfertur) non fiſſa portare præſumpſerit,ſi quidẽ abbas,vel prior non habens abbatem propriũ fuerit,per annum ſe nouerit à beneficiorũ collatione ſuſpenſum: Si verò alius fuerit, ab adminiſtratione,ſi quam obtinet,ſit per annũ ſuſpenſus.Quòd ſi nullam habeat,eo- C
ipſo per annũ reddatur inhabilis ad adminiſtrationẽ & eccleſiaſticum beneficiũ obtinendum. Si qui verò eorũ venationi aut aucupationi clamoſe,vel aliàs,cum canibus aut auibus ex propoſito interfuerint:iuxta præmiſſam perſonarum diſtinctionem dictarum ſuſpẽſionis & inhabilitatis pœnas, per bienniũ ipſo facto incurrant. Abbate
autem

A autem vel priore à collatione(vt præmittitur) beneficiorum ſuſpenſo, ad priorem clauſtralem,cum concilio & aſſenſu cõuentus vel maioris partis ipſius, eorundem beneficiorum collatio deuoluatur.

Prouidet contra profeſſos euntes ad curias principum,vel aliàs vagantes,vel intra ſepta monaſterij arma tenentes.Ioan.And.

Quia verò nonnulli monachorum ipſorum(ſicut accepimus)ſuaui iugo obſeruan-
B tiæ regularis abiecto, interdum (propriis relictis monaſteriis ſe in eis ſecurè morari non poſſe fingentes, vel alio colore quæſito) per curias principum euagando diſcurrunt: & niſi à prælatis eorum petita penſio vel ſubuentio aſsignetur eiſdem, conſpirantes in illos, eiſque proditionem vel alia grauia imponentes, eos capi & incarcerari, ipſorúmque monaſteria comburi procurãt, & interdum monaſteriorum ipſorum bo-
C na in totum vel in partem non modicam occupare præſumunt: Nos eorum in hac parte reprobis auſibus obuiare volentes, hoc edicto perpetuo prohibemus, ne monachi aut regulares canonici adminiſtrationem aliquam non habentes, ad curias principũ abſque ſpeciali prælatorum ſuorum licentia ſe conferre præſumant. Quòd ſi vt ſuis prælatis aut monaſteriis damnum

*Vide l. quiſquis. C. ad leg. Iul. maie. & Ioan. And. inc. in pœnis. de reg. iu. lib. vj.

aliquod inferant, * ad dictas curias ſe conferre præſumpſerint, excommunicationis ſententiam eos incurrere volumus ipſo facto. Prælatis eorum diſtrictè nihilominus iniungentes, vt ipſos à prædictarum curiarum acceſſu & aliis quibuſlibet vagationibus & diſcurſu diligenter compeſcere, ac ſuper hoc non parentes eiſdem, ſeuerè corrigere non omittat. Præfatæ quoque ſententiæ, monachos infra ſepta monaſteriorum, ſine licentia abbatum ſuorum arma tenentes, decernimus ſubiacere. A B

Prouidet circa monachorum ſolitudines. Ioannes Andreas.

Ad hæc prædeceſſorum noſtrorum veſtigiis inhærentes, perpetuo prohibemus edicto, ne monachi ſinguli in ſingulis ſibi cõmiſsis adminiſtrationibus vel prioratibus habitare preſumant: Sed ſi prouentus prioratuum ſeu adminiſtrationum huiuſmodi duobus fortè non ſuppetant, iidem prioratus ſeu adminiſtrationes, niſi per abbates ad ſuſtentationem duorum ſufficiẽtes reddantur, locis aliis vicinioribus, ad eorum monaſteria pertinentibus, vel ipſorum monaſteriorum officiis, aut inter ſe inuicem, prout erit commodius, cum concilio & aſſenſu abbatum per locorum ipſorum ordinarios vniantur. Monachis locorum, quæ C

A aliis vnientur prioribus, ad clauſtrum primitus reuocandis, & clericis ſeruituris ibidem: de locorum ipſorũ prouentibus prouiſione debita facienda.

Prouidet de priorum ætate, & ipſorum ſacerdotio, profeßione, & habitatione. Ioan. And.

Cæterũ prioratus conuentuales alicui, niſi xxv. annum attigerit: alij verò curam animarum habentes, etſi cura ipſa per ſeculares habeat presbyteros exerceri, cuiquam

B niſi xx. annum peregerit, conferri nequeant aut committi. Qui autem prioratus iſtos vel illos habuerint, intra annum computandum à tempore collationis ſeu commiſſionis ſibi factæ de eis & poſſeſsionis eorũ adeptæ, vel intra vigeſimumquintum ætatis ſuæ annum, ſi ante annum ipſum non conuentuales prioratus eis commiſsi fuerint, aut collati, ſe faciant ad ſacerdotium promoueri. Quod ſi (ceſſante rationabili

C cauſa) non fecerint, eo ipſo nulla etiam monitione præmiſſa, prædictis prioratibus ſint priuati: qui ipſis iterum ea vice nullatenus conferantur. Sanè prioratus aliquis ſiue adminiſtratio committi alicui vel conferri non poſsit, niſi expreſſe profeſſus fuerit ordinem monachalem: neque prioratus aut adminiſtrationes extra monaſteria obtinentes, permittantur in monaſteriis, ſed

teneantur in ipſis prioratibus ſeu admini- A
ſtrationibus (quacunque non obſtante conſuetudine) reſidere: niſi ex ſtudiorum vel alia cauſa rationabili ad tempus fortè ab huiuſmodi reſidentia excuſentur.

Prouidet de monachorũ ordinatione & ipſorum doctrina. Ioan. And.

Ad ampliationem autem cultus diuini, ſtatuimus, quòd monachi quilibet ad monitionem abbatis ſe faciant ad omnes ordines ſacros (excuſatione ceſſante legitima) B
promoueri. Rurſus, vt ipſis monachis proficiendi in ſcientia, via opportuna non deſit: in ſingulis ipſorum monaſteriis, quibus ad hoc ſuppetunt facultates, idoneus teneatur magiſter, qui eos in primitiuis ſcientiis inſtruat diligenter.

Confirmat & innouat decretalem ſupra eodem. Cùm ad monaſterium. & cap. In ſingulis. hoc dicit. Ioan. And.

Præmiſſa igitur omnia & ea nihilomi- C
nus, quæ felicis recordationis Innocentius papa quartus prædeceſſor noſter, circa ſtatum monachorum ipſorum pro vberiori cultu obſeruantiæ regularis, quò ad vſum camiſiarum, abdicationem proprietatis, ſilentium, & eſum carnium, ac de eorum capitulis de triennio in triennium celebrandis, & etiam quò ad quælibet alia ſtatuit (quæ

A (quæ omnia innouamus & approbamus) expreſſe volumus & ſtatuimus firmiter obſeruari.

Idem in eodem.

Moniales, quæ nulli ſubſunt niſi papæ, & canonici ſeculares, per ordinarios: & alia exempta per ſuos prælatos debent annis ſingulis viſitari. Et ponit numerum perſonarum viſitationi intereſſe debentium. hoc dicit. Ioan. And.

CAP. II.

B ATtendentes, quòd vbi gubernaculum diſciplinæ contemnitur, reſtat, vt religio naufragetur: prouidendum cenſuimus eſſe præcipuè, ne per contemptũ huiuſmodi in iis, quę ſe Chriſto voto celebri deſponderunt, quicquam reperiatur incongruũ, quod in regularis ponat honeſtatis gloria maculam, & diuinã meritò poſsit offendere maieſtatẽ. Hoc igitur ſacro approbante concilio duximus ſtatuendum, vt ſingula mo-
C nialium monaſteria per ordinarios exempta, videlicet, quæ ita ſedi apoſtolicæ, quòd nulli alij ſubiecta noſcuntur apoſtolica: non exempta verò ordinaria authoritate, ac exempta alia per alios, quibus ſubſunt annis ſingulis debeant viſitari. Viſitatores autem huiuſmodi ſolicitudinis ſtudium diligenter impendant, vt moniales ipſæ, quarũ nõnullas dolentes audiuimus in ſubſcriptis

excedere pannis ſericis,variorũ foderaturis A
ſandaliciis,comatis & cornutis crinibus,ſca
catis & virgatis caputiolis non vtantur: nõ
choreas,nõ feſta ſeculariũ proſequantur,nõ
die noctúve per vicos & plateas incedãt,aut
voluptuoſam aliàs vitã ducant easq; ſoler-
tiùs retrahant, ab inſolẽtiis quibuſlibet &
mundi hùius illecebris, ac inducãt eaſdẽ ad
impendendũ in monaſteriis ſuis deuotũ &
debitũ domino famulatũ. Ad quæ omnia
obſeruãda moniales eaſdẽ (nõ obſtãtibus B
exemptionibus & priuilegiis quibuſcunq;,
quibus tamen quo ad alia nolumus præiu-
diciũ generari)per illos, de quibus ſupradi-
ctũ eſt, cõpelli iubemus remediis opportu-
nis. Statuimus inſuper,vt quæuis ad regi-
mẽ abbatiarũ aſſumptæ in monaſteriis, in
quibus abbatiſſæ ſunt ſolitæ benedici,intra
annũ à ſuæ cõfirmationis tempore compu-
tandũ, munus benedictionis ſuſcipiãt:alio-
quin à iure ſuo (niſi ſubſit cauſa rationa- C
bilis) prorſus ſe nouerint cecidiſſe,per illos,
ad quos id pertinet prouiſione de abbatiſsis
monaſteriis ipſis canonicè facienda. Illas,
quoque mulieres, quæ vulgò dicũtur cano-
nicæ ſeculares, & vt ſeculares canonici vi-
tam ducunt, non renunciantes proprio,nec
profeſsionem aliquam facientes, per loco-
rum ordinarios, ſi exemptæ non fuerint,
ſua

A ſua:ſi verò exemptæ fuerint, apoſtolica authoritate præcipimus viſitari. Per hoc tamen non intendentes earum ſtatum, regulam ſeu ordinem approbare. Ipſos autem viſitatores notariis duobus,& perſonis duabus ſuæ eccleſiæ quatuórque viris aliis honeſtis vtique & maturis præcipimus in ea quam viſitando faciant inquiſitione fore contentos. Si qui verò viſitatores ipſos in præmiſsis impedire præſumpſerint,ſeu ali-
B quo præmiſſorum (niſi moniti reſipiſcant) ipſo facto excommunicationis ſententiam ſe nouerint incurſuros, priuilegiis, ſtatutis, & conſuetudinibus quibuſlibet in contrarium minimè valituris.

De religioſis domibus,vt epiſcopo ſint ſubiectæ.

TIT. XI.

Clemens v.in concilio Vienenſi.

C *Mulieres ſtatum beguinarum ſectantes & de nouo aſſumentes,ac religioſi in hoc dantes conſilium vel fauorem,ipſo facto ſunt excõmunicati: ſtatus tamen pœnitentialis,per hoc non interdicitur,ſecundum Paulum.* CAP. I.

CVM de quibuſdã mulieribus beguinabus vulgariter nũcupatis (quæ cum nulli promittant obedientiã,nec propriis renuncient,

neque profiteantur aliquã regulam appro- A
batam, religioſæ nequaquã exiſtunt, quanquam habitum, qui beguinarũ dicitur, deferant & adhæreant religioſis aliquibus, ad quos ſpecialiter trahitur affectio earũdem) nobis fide digna relatione inſinuatum extiterit, quòd earum aliquæ quaſi perductæ in mentis inſaniam, de ſumma trinitate ac diuina eſſentia diſputẽt & prædicent, ac circa fidei articulos & eccleſiaſtica ſacramẽta opi
niones catholicæ fidei cõtrarias introducãt, B
& multos ſuper his decipiẽtes ſimplices, eos in errores diuerſos inducãt, aliáque quamplura periculum animarũ patiẽtia ſub quodam velamine ſanctitatis faciant & cõmittant: Nos tam ex his, quàm ex aliis de ipſarum opinione ſiniſtra frequẽter auditis, eas meritò ſuſpectas habentes, ſtatũ earundem ſacro approbante concilio perpetuo duximus prohibendum, & à dei eccleſia penitus
abolẽdum: eiſdem & aliis mulieribus qui- C
buſcunque ſub pœna excommunicationis, quam in contrariũ facientes incurrere volumus ipſo facto, iniungentes expreſſe, ne ſtatum huiuſmodi dudum fortè ab ipſis aſſumptum quoquo modo ſectẽtur vlterius, vel ipſum aliquatenus de nouo aſſumant.

Prædictis verò religioſis, per quos eædem mulieres in huiuſmodi beguinagij ſtatu
foueri

A foueri,& ad ipſum ſuſcipiendũ induci dicũtur,ſub ſimili excõmunicationis pœna, quã eoipſo, quod ſecus egerint ſe nouerint incurſuros,diſtrictus inhibemus, ne mulieres aliquas prædictum ſtatum(vt præmittitur) dudum aſſumptum ſectantes, aut ipſum de nouo forſitan aſſumentes quomodocũque admittant: ipſis ſuper eo ſectando vel aſſumendo præbentes vllo modo conſilium,auxilium,vel fauorem,nullo contra præmiſſa B priuilegio valituro. Sanè per prædicta prohibere nequaquam intendimus,quin ſi fuerint fideles aliquæ mulieres, quæ promiſſa continentia vel etiam non promiſſa honeſtè in ſuis conuerſantes hoſpitiis, pœnitentiam agere voluerint:& virtutum domino in humilitatis ſpiritu deſeruire, hoc eiſdem liceat,prout dominus ipſis inſpirabit.

Idem.

Ponens cõſtitutionis cauſam,ſtatuit hoſpitalia C *reformari per collatores ipſorum,& cogi rectores eorum ad conſeruationem locorum & ſuorum iurium,& ad hoſpitalitatem tenẽdam: ſtatuens per locorum ordinarios ſuppleri defectum vel negligentiam collatorum, etiam circa exempta. Ioan. And.*

CAP. II.

QVia contingit interdum,quòd xenodochiorum,leproſariarum, eleemoſynariarum,ſeu hoſpitalium rectores,loco-

rum ipſorum cura poſtpoſita, bona, res, & iura ipſorum interdum ab occupatorum & vſurpatorum manibus excutere negligunt: quinimo ea collabi & deperdi, domus & ædificia ruinis deformari permittunt, & non attento, quòd loca ipſa ad hoc fundata, & fidelium erogationibus dotata fuerunt, vt pauperes infectíque lepra reciperentur inibi,& ex prouentibus ſuſtentarentur illorum, id renuunt inhumaníter facere: prouentus eoſdem in vſus ſuos damnabiliter conuertentes,*quum tamen ea,quæ ad certum vſum largitione ſunt deſtinata fidelium, ad illum debeant non ad alium (ſalua quidē ſedis apoſtolicæ authoritate) conuerti: Nos incuriam & abuſum huiuſmodi deteſtantes, hoc ſacro concilio approbante ſancimus: vt ij,ad quos id de iure vel ſtatuto in ipſorum fundatione locorum appoſito; aut ex conſuetudine præſcripta legitimè vel priuilegio ſedis apoſtolicę pertinet, loca ipſa ſtudeant in prædictis omnibus ſalubriter reformare, ac occupata, deperdita, & alienata indebitè in ſtatū reduci debitum faciant, & ad ipſarum miſerabilium perſonarum receptionem & ſuſtentationem debitam, iuxta facultates & prouentus locorum ipſorum rectores prædictos cōpellere non omittant. In quo, ſi fortè commi

A B C

*Ad hūc locū, vide l. legatū. ff. de admi. re. ad ciuit.pert. reuera.de conſe.diſt. ij.ver.no. c. quāuis de pœ.lib. vj.

A commiſerint negligentiam vel defectum, ordinariis locorum iniungimus, vt etiam ſi pia loca prædicta exemptionis priuilegio munita conſiſtant: per ſeipſos vel alios impleant omnia præmiſſa & ſingula, & rectores eoſdem vtique non exemptos propria: exemptos verò & alios priuilegiatos apoſtolica ad id authoritate compellant. Contradictores cuiuſcunque ſtatus aut conditionis exiſtant, ac præbentes eiſdem circa B præmiſſa conſilium, auxilium, vel fauorem, per cenſuram eccleſiaſticam & aliis iuris remediis compeſcẽdo: nullum tamen per hoc exemptionibus ſeu priuilegiis ipſis, quo ad alia præiudicium generando.

*Præcipit hoſpitalia in beneficium non concedi, niſi in duobus caſibus: & reprobat contrariam conſuetudinem, ſubmittens, quales eſſe debeant, quibus adminiſtratio ipſa committitur, & de ipſorum iuramento, inuentario & ratione reddẽ*C *da: & decretum apponit. Ioan. And.*

Vt autem præmiſſa promptius obſeruentur, nullus ex locis ipſis ſecularibus clericis in beneficium conferantur: etiam ſi de conſuetudine (quam reprobamus penitus) hoc fuerit obſeruatum, niſi in illorum fundatione ſecus conſtitutum fuerit, ſeu per electionem ſit de rectore locis huiuſmodi prouidendum. Sed eorum gubernatio viris

prouid

prouidis, idoneis, & boni teſtimonij committatur, qui ſciant, velint, & valeant, loca ipſa, bona eorum ac iura vtiliter regere, & eorum prouentus & reditus in perſonarum vſum miſerabilium fideliter diſpenſare, & quos in vſus alios bona prædicta conuertere præſumptio veriſimilis nõ exiſtat: in quibus ſub obteſtatione diuini iudicij illorum, ad quos dictorum locorum commiſsio pertinet, conſcientias oneramus. A

Illi etiam, quibus dictorum locorum gubernatio ſeu adminiſtratio committetur: ad inſtar tutorum & curatorum iuramentum præſtare, ac de locorum ipſorum bonis inuentaria conficere, & ordinariis ſeu aliis, quibus ſubſunt loca huiuſmodi, vel deputandis ab eis annis ſingulis, de adminiſtratione ſua teneantur reddere rationem. B

Quòd ſi ſecus à quoquam fuerit attentatum: collationẽ, prouiſionem, ſeu ordinationẽ ipſam carere decernimus omni robore firmitatis. C

Declarat conſtitutionem non extendi ad hoſpitalia religioſorum vel militarium ordinum. hoc dicit.

Præmiſſa verò ad hoſpitalia militarium ordinum. aut religioſorum etiam aliorum extendi minimè volumus: quorum tamen hoſpitalium rectoribus in ſanctæ obedientiæ

A tiæ virtute mandamus, vt in illis ſecundum ſuorum ordinum inſtituta & antiquas obſeruantias prouidere pauperibus, & hoſpitalitatem debitam in illis tenere procurẽt: ad quod per ſuperiores eorum arcta diſtrictione cogantur, ſtatutis aut conſuetudinibus quibuſlibet non obſtantibus in præmiſsis.

Conſeruat antiquas conſuetudines talium locorum, circa diuina officia & ſacramenta. Ioan-
B *nes Andreas.*

Cæterùm noſtræ intẽtionis exiſtit, quòd ſi qua ſint hoſpitalia, altare, vel altaria, & cœmeterium ab antiquo habentia: & preſbyteros celebrantes & ſacramenta eccleſiaſtica pauperibus miniſtrantes: ſeu ſi parœciales rectores conſueuerint in illis exercere præmiſſa, antiqua conſuetudo ſeruetur, quo ad exercenda & miniſtranda ſpiritalia ſupradicta.

C
De iure patronatus TIT. XII.

Clemens v. in concilio Vienenſi.

Si præſentatis ad eccleſias per patronos eccleſiaſticos, in quibus ipſi non conſueuerunt omnia onera ſupportare, non aſsignetur intra terminum competentem congrua portio, diœceſanus eam aſsignare debebit. Quod locũ non habet, quando onera ſunt per patronos ſupportanda. h. d. Io. And.

CAP.

CAP. I. A

VT CONSTITVTIO, quæ ad eccleſiam aliquam, quemuis etiam ad exemptorum præſentationem admitti conſuetudine non obſtante contraria prohibet, niſi præſentato de prouentibus eiuſdem eccleſiæ, talis coram diœceſano portio fuerit aſsignata, vnde iura poſsit epiſcopalia ſoluere, & ſuſtentationem habere congruam, ſicut expedit obſeruetur, ipſam declarare, ac quę B dam adiicere conſulta huiuſmodi ſacri concilij approbatione prouidimus. Diœceſanis ſub obteſtatione diuini iudicij diſtrictius inhibentes ne præſentatum aliquem per quamcunque perſonam eccleſiaſticam ius præſentandi, ad eccleſiam aliquem habentem admittant, niſi intra certum terminum competentem per diœceſanos ipſos præſentãtibus * præfigendum, ipſi præſentato fuerit coram eis (vt præſcribitur) con- C grua de prouentibus eccleſiæ portio aſsignata. Quam ſi forſan iidem præſentantes, intra terminum ipſum aſsignare neglexerint, ne factum eorum noceat præſentato, ſtatuimus, vt ex tunc diœceſani debeant præſentatum (niſi aliud canonicum obſiſtat) admittere, & in pœnam præſentantium, ad diœceſanos ipſos poteſtas aſsignat

**Videl. eſt verũ. C. de incol. & de inu. & hono l. reſcriptum. §. j. & c. fi. de paræc. & Anch. in*

c.j. de immu eccle. ad fi. libr. vj.

A gnationis huiuſmodi deuoluatur. Præcipimus autem diœceſanis eiſdem, ſub ipſius obteſtatione diuini iudicij, ipſorúmque cõſcientias oneramus, quòd moderationem portionis ipſius debitè faciant, nec odio vel fauore, vel aliàs in pluri vel minori, circa illam ſcienter excedant. Sanè in prioratuũ vel aliorum, tam regularium, quàm ſecularium locorum eccleſiis, in quibus religioſi vel alij, ad quos eorum reditus pertinere B noſcuntur, prædicta conſueuerunt onera ſupportare, præmiſſa nullatenus obſeruentur: ſed onera omnia, quæ eccleſiarum ipſarum perpetuis presbyteris, aut vicariis incumberẽt, ſi dicta eis aſsignatio facta eſſet, religioſi & alij ſupradicti plenè ſubire, ac presbyteros, ſeu vicarios ipſos decenter tractare, necnon ſuſtentationẽ eis præſtare ſufficientem, & congruã teneantur. Ad quæ omnia integraliter adimplenda, & nihilo- C minus ad obſeruationem debitam aſsignationis per diœceſanum in caſu alio (vt præmittitur) faciendæ, religioſos prædictos, & alios quoslibet à diœceſanis eiſdem eccleſiaſtica volumus cenſura compelli. Non obſtantibus exẽptoribus aut aliis quibuſlibet priuilegiis, cõſuetudinibus, vel ſtatutis, quæ circa præmiſſa, vel eorũ aliquod religioſis ipſis aut aliis, in nullo volumus ſuffragari.

Idem

Idem. A

In plures hæredes vnius ex pluribus patronis tranſit ius patronatus per ſtirpes.h.d.Io. An.

CAP. II.

PLures ab vno ex patronis eccleſiæ relicti hæredes, vocem duntaxat vnius habebũt in præſentatione rectoris. Et (vt facilius prouideatur eccleſiis) non inconueniens reputamus, patronos ipſos inter ſe poſſe liberè conuenire, de rectore ab eis alternis vicibus præſentando: Quibus etiã B ex eadem cauſa permittimus, vt plures ad vacantem eccleſiam poſsint eo modo præſentare perſonas, quòd vna ex eis eligi per epiſcopum valeat, & admitti.

De cenſibus, exactionibus, & procurationibus TIT. XIII.

Clemens v. in concilio Vienenſi.

Religioſi ſubire tenentur onera, quæ incumbebant eccleſijs per eos ante hoc concilium, acquiſitis: niſi priuilegio, exemptione vel alia iuſta cauſa iuuentur: quæ priuilegia vel exemptiones non iuuant in eccleſiis poſt concilium acquirendis.h.d.Ioan.And. C CAP. PRIMVM.

CVM SIT naturæ conſonum illos non recuſare onera, qui rerũ commoda complectuntur, hac in perpetuum valitura conſtitutione

A tione ſancimus, vt religioſi quicunque pro monaſteriis, & eccleſiis, quæ ad eos quocũque ſint titulo deuoluta, procurationes legatorum ſedis apoſtolicæ, ac iura epiſcopalia, & alia præſtari pro ipſis antequam ad eos perueniſſent, ſolita promptè ſoluere ſtudeant: niſi forſan ſedis apoſtolicæ priuilegio, exemptione, vel alia cauſa legitima, ab his ſe valeant excuſare. Priuilegia verò, ſeu exemptiones huiuſmodi ad monaſte-
B ria, ſeu eccleſias, quæ ad eos obuenire continget, in poſterum volumus non extendi.

Idem.

Ponit quædam grauamina, quæ prælati inferebant exemptis, præcipuè Ciſtercienſibus, & illa fieri prohibet: ſtatuens, quòd epiſcopi, qui in monaſterijs Ciſterciēſis ordinis charitatiuè procurantur, ſint contenti cibarijs: quæ per illos ſibi miniſtrantur. Si verò procurantur ex debito, ipſis volentibus carnes miniſtrari debent extra
C *ſepta monaſterij, vel ſaltem extra portam, quæ dicitur regularis. Ipſorum etiam eleemoſynarij fragmenta menſarum poſſunt pauperibus erogare. hoc dicit. Ioan. And.* CAP. II.

AD noſtrum (quod dolentes referimus) peruenit auditum, quòd eccleſiarum prælati ad monaſteria Ciſtercienſis ordinis accedentes, licet ab eis charitatiuè recipiantur, & eis curialiter neceſſaria mi-

niſtrentur,cibis tamen regularibus non cõtenti, contra priuilegia dicti ordinis carnes petunt: & ſi eis non miniſtrentur,auferunt violenter. Et licet in locis eiſdem fiant eleemoſynæ competenter, ipſi tamen prælati ipſis religioſis inuitis alias eleemoſynas faciunt, etiam in aliquibus locis, in quibus procurationes non habent, de conſũetudine vel de iure. Pro equitaturis quoque ferrandis,licet ferris nõ egeant, & coci eorum ſui officij ratione pecuniam exigunt & extorquent: Nec compoſitiones ſuper procurationibus inter prælatos ipſos & eos initas eis ſeruant. Ipſis etiam in recipiendis procurationibus ita graues exiſtunt, quòd ipſis in eorum monaſteriis & eccleſiis procurationes recipientibus longi temporis victum breuis hora conſumit: & dum procurationes recipiunt, canes venaticos, falcones & accipitres ſecum habent. Et niſi voluntati ſatisfiat eorum, valuæ monaſteriorum, ſeu eccleſiarum per violentiam ſæpe franguntur, & ornamenta eccleſiæ exportantur: pluréſque procurationes recipiunt vna die ſedis apoſtolicæ priuilegio non ſuffulti,interdum in pecunia numerata, viſitationis etiam officio non impenſo, & occaſione dictarum procurationum,iidem prælati ab ipſis frequẽter exigunt,quæ illis ſoluere

A uere nõ tenentur,intolerabilia eiſdem grauamina cumulantes. Sunt & nonnulli qui procurationes nunciorum apoſtolicę ſedis, aliáque extraordinaria onera exemptis, & aliis religioſis pro maiori parte imponunt: vt ſe ac presbyteros liberent ſeculares religioſos ad ordinandum huiuſmodi onerum diſtributionem minimè aſſumẽtes:In multis etiam aliis præfati prælati, exempta monaſteria, & ipſorum eccleſias vtroque illis
B iure ſubiectas, grauant in procurationibus recipiendis,& oneribus inſolitis imponendis:Nos igitur ſuper his volentes de opportuno remedio prouidere, ſacri approbatione concilij duximus ſtatuendum, vt ſi epiſcopi non cauſa viſitationis,ſed charitatiuæ hoſpitalitatis, ad monaſteria venerint ſupradicta, victualia gratioſè recipiant, quæ charitatis gratia eis fuerint miniſtrata. Ipſis autem epiſcopis, ad monaſteria venien-
C tibus ſupradicta & procurationes ibidẽ recipientibus ſibi debitas de iure cõmuni, cõſuetudine, priuilegio, vel iure alio ſpeciali in domibus ipſorũ monaſteriorũ extra tamen ſepta ipſorũ exiſtẽtibus, ſi quæ fuerint ad hoc aptæ, alioquin intra ſepta ipſa, non tamen intra portã,quã regularem appellãt, carniũ pro congruentia tẽporis ſi voluerint (priuilegio non obſtãte quocunque)cibaria

miniſtrẽtur. Nec inconueniens reputamus, ſi fragmenta, quæ de menſis ipſorum epiſcoporum & ſuorum familiarium colliguntur, per ipſorum epiſcoporum eleemoſynarios ibidem pauperibus erogentur. Ab aliis autem grauaminibus expreſsis ſuperius, prælati diligenter abſtineãt, ſi dei & apoſtolicæ ſedis indignationẽ voluerint euitare. A

Idem in eodem.

Diœceſani, quibus hoc conſtat, illos qui exigendo à clericis pædagia, vel guidagia excommunicati ſunt vel interdicti, publicare debent. Ioannes Andreas. B

CAP. III.

PRæſenti conſtitutione iubemus, vt locorum diœceſani contra eos qui ab eccleſiis vel perſonis eccleſiaſticis pro earum rebus propriis, quas non negociandi cauſa deferunt, aut deferri faciunt: vel tranſmittunt, pædagia vel guidagia ſuo vel alieno nomine exigunt, vel extorquent in animarum ſuarum periculum, & eorum à quibus ea exigunt, præiudicium & grauamen, excommunicationis & interdicti ſententias à iure prolatas: poſtquam de his ipſis conſtiterit, omnino publicent, vel à ſuis ſubditis, tamdiu faciant publicari, donec illi ſic exacta reſtituerint, & de tranſgreſsione huiuſmodi ſatisfecerint competenter. C

De cele

A De celebratione miſſarum,& aliis diuinis officiis TIT. XIIII.

Clemens v. in concilio Vienenſi.

Prælati, ad quos ſpectat correctio, & illis negligentibus, ſuperiores ipſorum debent eſſe ſoliciti, vt horis debitis in cathedralibus regularibus & collegiatis eccleſijs horæ canonicæ deuotè pſallantur: & quod in eccleſijs aliis celebretur conuenienter & debitè diurnum officium & nocturnum principaliter hoc intendit. Ioan. And. B

CAP. I.

GRAVI nimirũ turbatione mouemur, quòd ex nonnullorum rectorum negligentia, quæ dum ſpẽ impunitatis permittit, multam nutrire peſtilentiam conſueuit in ſubditis, plerique eccleſiarum miniſtri modeſtia ordinis clericalis abiecta, dum offerre deo ſacrificium laudis fructum labiorum C ſuorum in puritate conſcientiæ & animi deuotione deberent, horas canonicas dicere, ſeu pſallere, tranſcurrendo ſyncopando, extranea quidem & plerunque vana, prophana & inhoneſta intermiſcendo colloquia, tardè ad chorum conueniendo, ſeu eccleſiam ipſam abſque rationabili cauſa ante finem officij exeundo frequenter, aues interdum portando, ſeu faciendo portari

canéſque ſecum ducẽdo venaticos, ac qua- A
ſi nihil prætendentes de clericali militia, in
corona veſtibus & tonſura diuina etiam
celebrare, aut eis intereſſe nimis indeuotè
præſumunt. Nonnulli etiam tam clerici,
quàm laici præſertim in feſtorum certo-
rum vigiliis, dum in eccleſiis deberent ora-
tioni inſiſtere, non verentur in ipſis ea-
rúmque cœmeteriis choreas facere diſſo-
lutas, & interdum canere cantilenas, ac
multas inſolentias perpetrare, ex quibus ec B
cleſiarum & cœmeteriorum violationes, in
honeſta variáque delicta quandoque ſe-
quuntur, & eccleſiaſticum plerunque per-
turbatur officium, in diuinæ maieſtatis of-
fenſam, & aſtantium ſcandalum populo-
rum. In multis inſuper eccleſiis cum va-
ſis, veſtimentis, & cæteris ornamentis ad
diuinum cultum neceſſariis, indecentibus
vtique (penſatis earum facultatibus) de-
ſeruitur. Nec igitur tranſgreſsiones in- C
ualeſcant huiuſmodi, aliiſque veniant in
exemplum, ſacri concilij approbatione hoc
fieri prohibentes, ſancimus, vt illi, ad quos
id pertinet, & in eorum ſi vtique exempti
non ſint negligentiam, vel defectum loco-
rum ordinarij: ſi verò exempti fuerint, aut
aliàs circa hoc priuilegiati ſuperiores ipſo-
rum (omni negligentia vel incuria penitus
releg

A relegata) circa reformanda præmiſſa,& eorum ſingula corrigenda, necnõ vt in cathedralibus, regularibus,& collegiatis eccleſiis horis debitis deuotè pſallatur: In aliis verò cõuenienter & debitè celebretur diuinum, diurnũ & nocturnũ officiũ, ſi dei & apoſtolicæ ſedis indignationẽ euitare voluerint, ſolicitam curent diligentiã adhibere: contradictores cenſuram eccleſiaſticam (dummodo ad eos illã exercere pertineat) aliiſque
B opportunis remediis compeſcendo, facientes prout ad eos ſpectat in his,& aliis quæ ad diuinum cultum,& morum reformationem pertinent, ac eccleſiarum & cœmeteriorum reſpiciunt honeſtatem, ſacrorum ſtatuta canonum, ad quæ ſcienda diligens curent adhibere ſtudium, irrefragabiliter obſeruari.

Idem in eodem.

Clerici etiam religioſi, domeſtici, commenſales
C *cardinalium vel epiſcoporum, ſe poſſunt illis in diuinis officijs coaptare. h.d. Ioan. And.*

CAP. II.

Dignum prorſus & cõgruum arbitrantes, quòd clerici tam religioſi, quã alij cardinalium ſacroſanctæ Romanæ eccleſię, ac quorumcunque pontificum gratiam,& communionem apoſtolicæ ſedis habentiũ, commenſales domeſtici ſe poſsint ipſis in

diuinis officiis coaptare, vt illud, quod iidē cardinales, ſeu pontifices dicent, officiū licitè dicere valeant: Nec ad dicendum aliquod aliud teneantur ſacri approbatione concilij indulgemus. A

De baptiſmo & eius effectu

TIT. XV.

Clemens v. in concilio Vienenſi.

In fontibus eccleſiarum, non in priuatis domibus, debet baptiſma concedi: duos caſus excipit, & tranſgreſſores puniri præcipit. Ioan. And. B

CAP. VNICVM.

PRAESENTI prohibemus edicto, ne quis decætero in aulis vel cameris, aut aliis priuatis domibus: ſed dūtaxat in eccleſiis, in quibus ſunt ad hoc fontes ſpecialiter deputati, aliquos (Niſi regum vel principū, C quibus valeat in hoc caſu deferri, liberi extiterint, Aut talis neceſsitas emerſerit, propter quam nequeat ad eccleſiā abſque periculo, propter hoc acceſſus haberi) audeat baptizare. Qui autem ſecus præſumpſerit, aut ſuam in hoc preſentiam exhibuerit, taliter per epiſcopum ſuū caſtigetur, quòd alij attentare ſimilia non præſumant.

De

A De reliquiis & veneratione ſanctorum TIT. XVI.

Clemens v. in concilio Vienenſi.

Feſtum corporis Chriſti celebrari debet feria quinta, poſt octauã Pentecoſtes, & certæ indulgentiæ cõceduntur ijs, qui in feſto vel intra octauam officio vel horis interterunt. h. d. Ioan. And.

CAP. VNICVM.

SI DOMINVM in ſanctis eius laudare iubemur, dignum profectò iuſtũ & ſalutare nobis exiſtit, vt ſibi in ſui quo nos quotidie ſpiritualiter reficit memoriã corporis, laudes feſtiuæ venerationis & gratias referamus. Hac igitur conſideratione inducti, conſtitutionem à bonæ memoriȩ Vrbano papa quarto prædeceſſore noſtro ſuper hoc editam, de fratrum noſtrorum cõſilio diſtrictè præcipimus obſeruari: cuius tenor ſequitur in hæc verba, Vrbanus epiſcopus ſeruus ſeruorum dei, venerabilius fratribus patriarchis, archiepiſcopis, epiſcopis, & aliis eccleſiarum prælatis &c. Tranſiturus de hoc mundo ad patrem ſaluator noſter dominus Ieſus Chriſtus, cùm tempus ſuæ paſſionis inſtaret ſumpta cœna, in memoriam mortis ſuæ inſtituit ſummum & magnificum ſui corporis & ſanguinis ſacramentũ,

corpus in cibum,& ſanguinem in poculum A tribuēdo. Nam quoties hunc panem manducamus,& calicem bibimus,mortem domini annunciamus.In inſtitutione quidem huius ſacramenti dixit ipſe apoſtolis, Hoc facite in meam cōmemorationem:vt præcipuum & inſigne memoriale ſui amoris eximij,quo nos dilexit,eſſet nobis hoc pręcelſum,& venerabile ſacramentum:memoriale,inquam,mirabile ac ſtupendum,delectabile,ſuaue,tutiſsimum,ac ſuper omnia B precioſum,in quo innouata ſunt ſigna,& mirabilia immutata,in quo habetur omne delectamentum,& omnis ſaporis ſuauitas, ipsáque dulcedo domini deguſtatur, in quo vtique vitæ ſuffragium cōſequimur & ſalutis. Hoc eſt memoriale dulciſsimum, memoriale ſacratiſsimum, & memoriale ſaluificum, in quo gratam redemptionis noſtræ recenſemus memoriā,in quo à malo retrahimur & in bono confortamur,& C ad virtutum & gratiarum proficimus incremēta,in quo profectò proficimus ipſius corporali præſentia ſaluatoris. Alia nanque, quorum memoriam agimus ſpiritu mentéque complectimur:ſed non propter hoc realem eorum pręſentiam obtinemus: In hac verò ſacramentali Chriſti cōmemoratione Ieſus Chriſtus præſens ſub alia quidem

A dem forma, in propria verò ſubſtantia eſt nobiſcum. Aſcenſurus enim in cœlum dixit apoſtolis, & eorũ ſequacibus, Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus vſque ad conſummationẽ ſeculi: benigna ipſos promiſſione cõfortans, quòd remaneret & eſſet cũ eis, etiam præſentia corporali.* O digna & nunquam intermittenda memoria: in qua mortẽ noſtrã recolimus mortuã, noſtrúmq; interitũ interiiſſe, ac lignũ viuificum ligno B crucis affixũ, fructũ nobis attuliſſe ſalutis.

** Vide gl. in l. j. ff. quod met. cau. & gl. in l. ij. C. in quibus cau. colo. lib. xj.*

Hæc eſt cõmemoratio glorioſa, quæ fideliũ animos replet gaudio ſalutari, & cũ infuſione lætitiæ deuotionis lachrymas ſubminiſtrat. Exultamus nimirum noſtrã memorãdo liberationẽ, & recolendo paſsionẽ dominicam, per quã liberati ſumus vix lachrymas cõtinemus. In hac itaque ſacratiſſima cõmemoratione aſſunt nobis ſuauitatis gaudiũ ſimul & lachrymæ, quia & in ea C cõgaudemus lachrymãtes, & lachrymamur deuotè gaudẽtes, lætas habẽdo lachrymas, & lætitiã lachrymantem: nã & cor ingenti perfuſum gaudio, dulces per oculos ſtillat guttas. O diuini amoris immẽſitas, diuinæ pietatis ſuperabundãtia, diuinę affluẽtia largitatis: dedit enim nobis dominus omnia, quæ ſubiecit ſub pedibus noſtris, & ſuper vniuerſas terræ creaturas contulit nobis domi

dominij principatum. Ex miniſtris etiam A
ſpirituũ ſuperiorum nobilitat & ſublimat
hominis dignitatem: Adminiſtratorij nanque ſunt omnes in miniſteriũ, propter eos
qui hæreditatem ſalutis capiunt deſtinati.
Et cùm tam copioſa fuerit erga nos eius
munificentia volens adhuc ipſe in nobis ſuã
exuberantem charitatem præcipuè liberalitate monſtrare, ſemetipſum nobis exhibuit, & tranſcendẽs omnem plenitudinem
largitatis, omnem modum dilectionis ex- B
cedens attribuit ſe in cibum. O ſingularis & admiranda liberalitas, vbi donator
venit in donum, & datum eſt idem penitus
cum datore. Quàm larga & prodiga largitas, cùm tribuit quis ſeipſum. Dedit igitur
nobis ſe in pabulum: vt quia per mortem
homo corruerat, & per cibum ipſe releuaretur ad vitam, cecidit homo per cibum ligni mortiferum, releuatus eſt homo per cibum ligni vitalis. In illo pepẽdit eſca mor- C
tis, in iſto pependit vitæ alimentum. Illius
eſus meruit læſionem, iſtius guſtus intulit
ſanitatem: guſtus ſauciauit, & guſtus ſanauit. Vide quia vnde vulnus eſt ortum, prodiit & medela: & vnde mors ſubiit, exinde
vita euenit. De illo ſiquidem guſtu dicitur:
Gene.2 Quacunque die comederis, morte morieris. *Ioan.6* De iſto verò legitur: Si quis comederit
ex

A ex hoc pane viuet in æternũ. Hic eſt cibus, qui plenè reficit, verè nutrit ſumméque impinguat: non corpus ſed cor, non carnem ſed animam, nõ ventrem ſed mentem. Homini ergo, qui ſpiritali alimonia indigebat, ſaluator ipſe miſericors, de nobiliori & potentiori huius mundi alimento pro animæ refectione pia diſpoſitione prouidit, decens quoque liberalitas extitit, & conueniens operatio pietatis, vt verbũ dei æter-
B num, quod rationabilis creaturæ cibus eſt & refectio, factum caro, ſe rationabili creaturæ carni & corpori, homini videlicet, in edulium largiretur: panem enim angelorũ manducauit homo, & ideo ſaluator ait, Caro mea verè eſt cibus. Hic panis ſumitur, ſed verè non conſumitur: manducatur, ſed nõ tranſmutatur: quia in edentem minimè transformatur: ſed ſi dignè recipitur, ſibi recipiens conformatur. O excellen-
C tiſsimum ſacramentum. O adorandũ, venerandum, colendum, glorificandum, præcipuis magnificandũ laudibus, dignis præconiis exaltandum, cunctis honorandum ſtudiis, deuotis proſequendum obſequiis, & ſynceris mentibus retinendum. O memoriale nobiliſsimum intimis commendandum præconiis, firmiter animo alligãdum, diligenter reſeruandũ in cordis vtero & med

Pſal. 77

Ioan. 6

& meditatione, ac celebratione ſedula recenſendum. Huius memorialis continuam debemus celebrare memoriā, vt illius, cuius ipſum fore memoriale cognoſcimus, ſemper memores exiſtamus, quia cuius donū, vel munus frequentius aſpicitur, huius memoria ſtrictius retinetur. Licet igitur hoc memoriale ſacramentū in quotidianis miſſarū ſolenniis frequentetur: cōueniens tamen arbitramur & dignum, vt de ipſo ſemel ſaltem in anno, ad cōfundendam ſpecialiter hæreticorū perfidiam & inſaniam, memoria ſolennior, & celebrior habeatur. In die nanque cœnæ domini, quo die ipſe Christus hoc inſtituit ſacramentū, vniuerſalis eccleſia pro pœnitentium reconciliatione, ſacri confectione chriſmatis, adimpletione mandati, circa lotionem pedum & aliis, quamplurimum occupata, plenè vacare non poteſt celebrationi huius maximi ſacramenti. Hoc enim circa ſanctos, quos per anni circulum veneramur, ipſa obſeruat eccleſia, vt (quamuis in letaniis & miſſis, ac aliis etiam ipſorū memoriam ſæpius renouemus) nihilominus tamen ipſorum natalitia certis diebus per annū ſolennius recolat, feſta propter hoc eiſdē diebus ſpecialia celebrando. Et quia in his feſtis circa ſolennitatis debitum aliquid per negligentiam

A

B

Ioan. 3

C

A tiam aut rei familiaris occupationem, aut aliàs,ex humana fragilitate omittitur,ſtatuit ipſa mater eccleſia certam diem,in qua generaliter omnium ſanctorũ commemoratio fieret,vt in hac ipſorum celebratione communi,quicquid in propriis ipſorum feſtiuitatibus omiſſum exiſteret,ſolueretur.

Potiſsimè igitur exequendum eſt erga hoc viuificum ſacramentũ corporis & ſanguinis Ieſu Chriſti, qui eſt ſanctorum o-B mnium gloria & corona,vt feſtiuitate ac celebritate præfulgeat ſpeciali,quatenus in eo,quod in aliis miſſarum officiis,circa ſolennitatem eſt forſitan prætermiſſum deuota diligentia ſuppleatur,& fideles(feſtiuitate ipſa inſtante)intra ſe præterita memorantes,id quod in ipſis miſſarum ſolenniis ſecularibus forſan agendis impliciti, aut aliàs,ex negligentia vel fragilitate humana minus plenè geſſerunt,tunc attentè C in humilitate ſpiritus & animi puritate reſtaurent. Intelleximus autem olim,dum in minori eſſemus officio conſtituti,quòd fuerat quibuſdam catholicis diuinitus reuelatum,feſtum huiuſmodi generaliter in eccleſia celebrandũ. Nos itaque ad corroborationem,& exaltationem catholicæ fidei, dignè ac rationabiliter duximus ſtatuendum,vt de tanto ſacramento, præter

quo

quotidianam memoriam, quã de ipſo facit eccleſia,& ſolennior & ſpecialior annuatim memoria celebretur: certum ad hoc deſignantes & deſcribentes diem videlicet, feriam quintam proximam, poſt octauam pentecoſtes: vt in ipſa quinta feria deuotæ turbæ fidelium propter hoc ad eccleſias affectuosè concurrant, & tam clerici quàm populi gaudentes, in cantica laudum ſurgant: tunc enim omnium corda & vota, ora & labia, hymnos perſoluant lætitiæ B ſalutaris: tunc pſallat fides, ſpes tripudiet, exultet charitas, deuotio plaudat, iubilet chorus, puritas iocundetur: tunc ſinguli alacri animo pronáque volũtate conueniant, ſua ſtudia laudabiliter exequendo tanti feſti ſolennia celebrantes: & vtinam ad Chriſti ſeruitium, ſic eius fideles ardor inflammet, vt per hæc & alia proficientibus ipſis meritorum cumulis apud eum, qui ſeſe dedit pro eis in precium, tribuitque ſe ipſis in C pabulũ, tandem poſt huius vitæ decurſum eis ſe in premium largiatur. Ideóque vniuerſitatem veſtram monemus & hortamur in domino, & per apoſtolica ſcripta in virtute ſanctæ obedientiæ diſtrictè præcipiendo mandamus, in remiſsionem peccaminum iniungentes, quatenus tam excelſum, & tam glorioſum feſtum prædicta quinta feria

A feria ſingulis annis deuotè ac ſolenniter celebretis, & faciatis ſtudioſè per vniuerſas eccleſias ciuitatum veſtrarum & diœceſum celebrari: ſubditos veſtros in dominica, dictam quintam feriam proximè precedente, ſalutaribus monitis ſolicitè per vos & per alios exhortantes, vt per veram & puram cōfeſsionem, eleemoſynarum largitionem, attentas & ſedulas orationes, & alia deuotionis & pietatis opera taliter ſe ſtudeant B præparare, quòd huius precioſiſsimi ſacramenti mereantur fieri participes illa die, poſsintque ipſum ſuſcipere reuerenter, ac eius virtute augmentum conſequi gratiarum. Nos enim Chriſti fideles ad colendum tantum feſtum & celebrandum donis volentes ſpiritualibus animare, omnibus verè pœnitentibus & confeſsis, qui matutinali officio feſti eiuſdem in eccleſia, in qua idem celebrabitur interfuerint, centum: C Qui verò miſſæ, totidem: Qui autem in primis ipſius feſti veſperis interfuerint, ſimiliter centum: Qui verò in ſecundis, totidem: Illis verò, qui primæ, tertiæ, & ſextæ, nonæ ac cōpletorij officiis interfuerint, pro qualibet horarum ipſarum, quadraginta: Illis autem, qui per octauas illius feſti matutinalibus, veſpertinis, miſſæ, ac prædictarum horarum officiis interfuerint, centum dies:

ſingulis octauarum ipſarum diebus de o- A
mnipotentis dei miſericordia, ac beatorum apoſtolorum eius Petri & Pauli authoritate confiſi, de iniunctis ſibi pœnitentiis relaxamus.

De immunitate eccleſiarum

TIT. XVII.

Clemens v. in concilio Vienenſi.

Reuocat & pro infectis vult haberi decretalem, Clericis. eod. tit. lib. vj. cum ſuis declarationibus. Ioan. And. B CAP. VNICVM.

QVONIAM ex conſtitutione Bonifacij papæ octaui prædeceſſoris noſtri, quæ incipit, Clericis laicos. & ex declaratione ſeu declarationibus ex illa poſtmodum ſubſecutis, nonnulla ſcandala, magna pericula, & incommoda grauia ſunt ſecuta, & ampliora ſequi (niſi celeri remedio ſuccurratur) præſumitur veriſimiliter in futurum: Nos C
de conſilio fratrum noſtrorum conſtitutionem & declaratioñe, ſeu declarationes prædictas, & quicquid ex eis ſecutum eſt, vel ob eas, penitus reuocamus, & eas haberi voluimus pro infectis: Volentes & firmiter ſtatuentes illud (contra quoſcunque laicos exigentes ſeu extorquentes ab eccleſiis eccleſiaſticiſque perſonis tallias ſeu collectas aut

exact

A exactiones quaſcunque, & contra dantes ad id faciendum conſilium, auxilium, vel fauorem : necnon & circa præſtandas ſubuentiones laicis ab eccleſiarum prælatis ac aliis viris eccleſiaſticis) inuiolabiliter obſeruari, quod ſuper his à prædeceſſ. noſt. in Laterañ. & generali. conciliis, quæ nos ſub obteſtatione diuini iudicij præcipimus obſeruari diſtrictè, ſalubriter eſt prouiſum.

B CLEMENTINARVM

LIBER QVARTVS.

De cõſanguinitate & affinitate

TIT. VNICVS.

Clemens quintus in concilio Vienenſi.

Scienter contrahens matrimonium in gradu cõſanguinitatis vel affinitatis prohibito, vel cum
C *moniali : excommunicatus eſt ipſo iure, & publicari debet & vitari. Idem in profeſſo & profeſſa vel conſtituto in ſacris. Ioan. And.*

CAP. VNICVM.

Eos, qui (diuino timore poſtpoſito in ſuarũ periculum animarum) ſcienter in gradibus conſanguinitatis, & affinitatis conſtitutione canonica in-

terdictis, aut cum monialibus contrahere A matrimonialiter non verentur. Necnon religioſos & moniales ac clericos in ſacris ordinibus conſtitutos matrimonia cõtrahentes, refrænare metu pœnæ ab huiuſmodi eorum temeritatis audacia cupientes, Ipſos excõmunicationis ſententiæ ipſo facto decernimus ſubiacere: Præcipientes eccleſiarum prælatis, vt illos, quos eis conſtiterit taliter contraxiſſe, excommunicatos publicè tamdiu nuncient, ſeu à ſuis ſubditis fa- B ciant nunciari, donec ſuum humiliter recognoſcentes errorem ſeparẽtur ab inuicem, & abſolutionis obtinere beneficium mereantur. Per prædicta quoque iuribus, quæ ſic contrahentibus alias pœnas imponunt, in nullo volumus derogari.

CLEMENTINARVM

LIBER QVINTVS. C

De magiſtris, & ne aliquid exigatur pro licentia docendi

TIT. I.

Clemens quintus in concilio Vienenſi.

In ſtudiis Romanæ curiæ, Pariſien. Oxonien. Bononien. & Salamantino, debent eſſe magiſtri

cathol

A catholici ſcholas regentes in linguis, Hebraica, Arabica, & Chaldæa, duo ſcilicet, pro qualibet lingua. Et ſtatuitur per quos eis debeat de ſtipendijs & ſumptibus prouideri.

CAP. I.

INTER ſolicitudines noſtris humeris incumbentes, perpeti cura reuoluimus, vt errãtes in viam veritatis inducere, ipſóſque lucrifacere
B deo (ſua nobis cooperante gratia) valeamus: hoc eſt, quod profectò deſideranter exquirimus, ad id noſtræ mentis ſedulò deſtinamus affectũ, ac circa illud diligenti ſtudio & ſtudioſa diligẽtia vigilamus.

Nos ambigimus autem, quin ad huiuſmodi noſtrum deſiderium aſſequẽdum diuinorum eloquiorum ſit expoſitio cõgrua, ipſorúmque fidelis prædicatio admodum oportuna. Sed nec ignoramus, quin & hæc
C promi noſcantur inaniter vacuáque redire, ſi auribus linguam loquentis ignorantium proferantur. Ideóque illius, cuius vicem in terris (licet immeriti) gerimus imitantes exemplum, qui ituros per vniuerſum mundum ad euangelizandũ apoſtolos, in omni linguarum genere fore voluit eruditos, viris catholicis notitiam linguarum habentibus, quibus vtuntur infideles, præcipuè

abundare ſanctam affectamus eccleſiam, A
qui infideles ipſos ſciant, & valeant ſacris
inſtitutis inſtruere, chriſticolarúmque collegio, per doctrinam Chriſtianæ fidei ac
ſuſceptionem ſacri baptiſmatis aggregare.

Vt igitur peritia linguarum huiuſmodi poſsit habiliter per inſtructionis efficaciam obtineri, Hoc ſacro approbante concilio ſcholas in ſubſcriptarum linguarum generibus vbicunque Romanam curiam reſidere cōtigerit, necnō in Pariſieñ. & Oxonieñ. B
Bononieñ. & Salamantino ſtudiis prouidimus erigendas: Statuentes, vt in quolibet locorum ipſorum teneantur viri catholici ſufficientem habentes Hebraicæ, Arabicæ, & Chaldææ linguarum notitiam: duo videlicet, vniuſcuiuſq; linguæ periti, qui ſcholas regant inibi, & libros de linguis ipſis in Latinum fideliter transferentes, alios linguas ipſas ſolicitè doceant, earúmque peritiam ſtudioſa in illos inſtructione trāsfun- C
dant: vt inſtructi & edocti ſufficienter in linguis huiuſmodi, fructum ſperatum poſſint (deo authore) producere, fidem propagaturi ſalubriter in ipſos populos infideles.

Quibus equidem in Romana curia legentibus per ſedem apoſtolicam: in ſtudiis verò Pariſienſi, per regem Franciæ: in Oxonienſi Angliæ, Scotiæ, Hiberniæ, ac Vualiæ:

in Bonon

A in Bononienſi, per Italiæ: in Salamantino, per Hiſpaniæ prælatos, monaſteria, capitula, conuentus, collegia exempta & non exempta, & eccleſiarum rectores in ſtipendiis competentibus & ſumptibus volumus prouideri: contributionis onere ſingulis iuxta facultatum exigentiam imponendo. Priuilegiis & exemptionibus quibuſcunque cõtrariis nequaquam obſtantibus, quibus tamen nolumus, quo ad alia præiudicium ge-B nerari.

Idem.

Is, ad quem ſpectat magiſterium vel doctoratum tribuere, prius à doctorando recipiat iuramentum, quòd in ſolennitate ſua non expendet vltra ſumma trium milium Turonẽ. argenteorum. Quod ſi non fecerit, etiam ſi ſit epiſcopus per ſex menſes à collatione magiſterij eſt ſuſpenſus: hoc dicit. Ioan. And.

CAP. II.

C CVm ſit nimis abſurdum, vt quis cum vanitate & imperitia ad honorem aſcendat peritiæ literarum; non ſine turbatione miramur illum apud ſcholaſticos inualuiſſe abuſum, quòd plerique eorum, qui in quauis ſcientia ad doctoratus vel magiſterij aſſumuntur honorem, quum ſua ſolenniter principia faciunt, aut ſui recipiunt inſignia doctoratus, circa cibos, ve-

ſtes, & alia ſic in expenſis excedunt, quòd & A ipſi tranſeunte expenſarum huiuſmodi vanitate vacui plerunque remaneant & grauati. Et cæteri, qui vel nolunt vel nequeunt ſimiles expenſas ſubire, hac occaſione frequenter à receptione honoris huiuſmodi retrahuntur. Volentes igitur de opportuno ſuper his remedio prouidere, illis, ad quos vbilibet pertinet honorem tribuere memoratum, diſtrictè præcipimus, vt quoſcunque ab eis decætero dictum recipientes B honorem, iuramento prius adſtringant, ne vltra tria milia turoñ. argenteorum in ſolennitate, circa huiuſmodi doctoratum aut magiſterium quomodolibet adhibēda expendant. Ipſóſque nihilominus (niſi forſan notabilis conditionis extiterint) vt intra ſummam prædictam huiuſmodi moderentur expenſæ, efficaciter exhortantes: ac ſi hoc illorum congruere ſtatui viderint iuramentum, exigentes ab eis, quòd certos, in- C tra ſummam præfatam taxandos, ab ipſis expenſarum terminos non excedant. Si quis autem pontificali etiam dignitate præfulgens, non recepto prius iuramento præfato, honorem cuiquam tribuerit ſupradictum: à collatione magiſterij ſeu doctoratus cuiuſlibet, per ſex menſes ſequentes eoipſo nouerit ſe ſuſpenſum.

A De Iudæis & Sarracenis

TIT. II.

Clemens quintus in concilio Vienenſi.

Principes Chriſtiani compeſcere debent Sarracenos ſibi ſubiectos, ab inuocatione publica nominis Machometi, & à peregrinatione, quam facere ſolent ad ſepulchrum ipſius. h. d. Ioan. And.

CAP. VNICVM.

B CEDIT quidem in offenſam diuini nominis & opprobrium fidei Chriſtianæ, quòd in qubuſdam mũdi partibus principibus Chriſtianis ſubiectis, in quibus interdum ſeorſum, interdum verò permixtim cum Chriſtianis habitant Sarraceni, ſacerdotes eorũ Zabazala vulgariter nuncupati, in templis ſeu Meſquitis ſuis, ad quæ idem Sarraceni conueniunt, vt ibidem adorent perfidum Machometum diebus ſingulis: certis horis C in loco aliquo eminenti eiuſdem Machometi nomen (Chriſtianis & Sarracenis audientibus) alta voce inuocant & extollunt, ac ibidem verba quædam in illius honorem publicè profitentur: Ad locum inſuper vbi olim quidam ſepultus extitit Sarracenus, quem vt ſanctum Sarraceni alij venerãtur & colunt, magna Sarracenorum earundem partium & etiam aliarum con-

fluit publicè multitudo,ex quibus noſtræ fidei non modicum detrahitur, & graue in cordibus fidelium ſcandalum generatur. A

Quum autem hæc in diuinæ maieſtatis diſplicentia non ſint vllatenus toleranda, ſacro approbante concilio, ipſa in terris Chriſtianorum diſtrictius fieri deinceps inhibemus, vniuerſis & ſingulis principibus catholicis, ſub quorum dominio dicti Sarraceni morantur, & fiunt prædicta,ſub obteſtatione diuini iudicij obnixiùs iniungentes, quatenus ipſi tanquam veri catholici & Chriſtianæ fidei ſeduli zelatores, opprobrium, quod tam ipſis, quàm cæteris Chriſticolis per præmiſſa ingeritur, debita conſideratione penſantes: ipſum (vt proinde æternæ beatitudinis præmium aſſequantur) de terris ſuis omnino auferant, & à ſuis ſubditis auferri procurent: inhibendo expreſsè, ne præfata inuocatio ſeu profeſsio nominis ipſius ſacrilegi Machometi publicè, aut peregrinatio prælibata ab aliquo in eorum exiſtente dominio audeat attentari decætero,vel quomolibet ſuſtineri. Ij verò, qui ſecus præſumpſerint, taliter ob diuinam reuerentiam caſtigentur ab ipſis, quòd alij eorum exemplo perterriti à præſumptione ſimili arceantur. B C

De hæret

Clemens v.in concilio Vienenſi.

Præmittit conſtitutionis cauſam. Ioan. And.

CAP. I.

MVLTORVM querela ſedis apoſtolicæ pulſauit auditum, quòd nonnulli inquiſitores per ſedem eandem: contra prauitatem hæreticam deputati, metas ſibi traditas exce-
B dentes, ſic interdum extendunt ſuæ poteſtatis officium, vt quod in augmentum fidei per circunſpectam eiuſdem ſedis vigilantiam ſalubriter eſt prouiſum (dum ſub pietatis ſpecie grauantur innoxij) cedat in fidelium detrimentum.

Ponit conſtitutionem de officio inquiſitionis exercendo per diœceſanos & inquiſitores primò ponens quinque, quæ poteſt alter ſine altero. Secundò tria, quæ non poteſt: & decretum apponit
C *ſubmittēs, quomodo impeditus vel intereſſe nolēs committit alij, vel conſentit. Ioan. And.*

Propter quod ad dei gloriam & augmentum eiuſdem fidei, vt negocium inquiſitionis huiuſmodi eò proſperetur felicius, quò deinceps eiuſdem labis indago ſolennius, diligētius, & cautius peragetur: ipſum tam per diœceſanos epiſcopos, quàm per inquiſitores à ſede apoſtolica deputatos (omni

carna

carnali amore, odio, vel timore, ac cuiuſlibet commodi temporalis affectione ſemotis) decernimus exerceri. Sic quòd quilibet de prædictis ſine alio citare poſsit, & arreſtare ſiue capere, ac tutæ cuſtodiæ mancipare, ponendo etiam in compedibus vel manicis ferreis ſi ei viſum fuerit faciendum: ſuper quo ipſius conſcientiam oneramus, necnon inquirere contra illos, de quibus pro huiuſmodi negocio, ſecundum deũ & iuſtitiam viderit expedire. Duro tamen tradere carceri ſiue arcto, qui magis ad pœnam, quàm ad cuſtodiam videatur, vel tormentis exponere illos, aut ad ſententiam procedere contra eos, epiſcopus ſine inquiſitore, aut inquiſitor ſine epiſcopo diœceſano, aut eius officiali, vel epiſcopali ſede vacante, capituli ſuper hoc delegato, ſi ſui adinuicem copiam habere valeant intra octo dierum ſpacium, poſtquam ſe inuicem requiſierint, non valebit. Et ſi ſecus præſumptum fuerit, nullum ſit & irritum ipſo iure. Verùm ſi epiſcopus vel eius capituli ſede vacante delegatus cum inquiſitore, aut inquiſitor cum altero eorundem, propter præmiſſa nequeat, aut nolit perſonaliter conuenire: poſsit epiſcopus vel eius ſeu capituli: ſede vacante delegatus inquiſitori, & inquiſitor epiſcopo vel eius delegato, A B C

ſeu

A ſeu ſede vacante illi, qui ad hoc per capitulum fuerit deputatus ſuper illis committere vices ſuas vel ſuum ſignificare per literas conſilium & conſenſum.

Prouidet circa muros vel carceres hæreticorum, ipſorum claues, cuſtodes, & cuſtodum miniſtros. Ioan. And.

Sanè, quia circa cuſtodiam carcerum hæreticalium, qui muri in quibuſdã partibus vulgariter nuncupantur, multas fraudes du-
B dum intelleximus perpetratas: Nos volentes ſuper hoc prouidere, ſtatuimus, vt quilibet talis carcer vel murus, quem decætero epiſcopo & inquiſitori prędictis volumus fore communem, duos cuſtodes habeat principales, diſcretos, induſtrios & fideles: vnum quem volet epiſcopus & prouidebit eidem, alium, de quo voluerit inquiſitor, cui etiam prouidebit: & quilibet prædictorum cuſtodum ſub ſe aliud bonum & fidum pote-
C rit habere miniſtrum. In quolibet etiam cõ claui eiuſdem carceris ſiue muri erunt duæ claues diuerſæ: quarum vnam vnus, aliam alius tenebit prædictorum cuſtodum, & eã cum officio miniſtrandi, quæ incarceratis fuerint miniſtranda, ſuo poterit cõmittere vel ſubdelegare miniſtro.

Ponit iuramentũ cuſtodũ, miniſtrorũ ſuorũ, & notariorum, & aliorum officialium. Io. An.

Porrò

Porrò coram epiſcopo vel capitulo ſede A vacante & inquiſitore prædictis vel ſubſtitutis ab eis cuſtodes ſupradicti, antequam ſuum officium exequantur, iurabunt ad ſancta dei euangelia corporaliter à ſe tacta, quòd in cuſtodia immuratorũ & aliorum pro crimine ſuprà dicto in ſua cuſtodia poſitorum & ponendorum, omnem diligẽtiam & ſolicitudinem, quam poterunt, fideliter adhibebunt. Et quòd alicui incarcerato nihil vnus in ſecreto loquetur, quin B hoc audiat alter cuſtos. Et quòd prouiſionẽ, quam incarcerati recipiunt ex ordinatione communi, & illud quod à parentibus & amicis, vel aliis perſonis fidelibus offeretur eiſdem (niſi epiſcopi & inquiſitoris vel ſuorum cõmiſſariorum ordinatio refragetur) ipſis fideliter & abſque deminutione aliqua miniſtrabunt, nec in his fraudem aliquam adhibebunt. Et idem iuramẽtum & coram eiſdem perſonis miniſtri cuſtodum, prius C quàm ſuum exerceant officium exhibebũt. Et quia ſæpe contingit epiſcopos proprios habere carceres, ſibi & dictis inquiſitoribus non communes: volumus & diſtrictè præcipimus, vt cuſtodes ad incarceratorum pro dicto crimine cuſtodiam per epiſcopos, vel ſede vacante per capitulum deputandi, & eorum miniſtri coram dictis inquiſitoribus

vel

A vel ſubſtitutis ab eis præſtent ſimile iuramentum. Notarij quoque inquiſitionis coram epiſcopo & inquiſitore vel ſubſtitutis ab eis, iurabunt ſuum officium fideliter exercere. Et idem fiet de aliis perſonis neceſſariis ad prædictum officium exequendum.

Punit epiſcopos, inquiſitores, & eorum ſubſtitutos, qui faciendo vel omittendo delinquunt in officio. hoc dicit.

Verùm, quia nimis eſt graue ad extermi-
B nationem prauitatis prædictæ non agere, quod ipſius contagioſa enormitas agẽdum requirit: graue eſt quoque & damnatione digniſsimum malitioſè inſontibus eãdem imponere prauitatem: epiſcopo & inquiſitori prædictis ac aliis ad dicti executionem officij ſubſtituendis ab eis, in virtute ſanctæ obedientiæ & ſub interminatione maledictionis æternæ præcipimus, vt ſic diſcretè & promptè contra ſuſpectos vel diffama-
C tos de huiuſmodi prauitate procedãt, quòd malitioſè aut fraudulenter tantam labem, ſeu quod ipſos in executione officij inquiſitionis impediat, falsò alicui non imponant. Quòd ſi odij, gratiæ, vel amoris, lucri aut commodi temporalis obtentu, contra iuſtitiam & conſcientian ſuam omiſerint, contra quenquam procedere vbi fuerit procedendum ſuper huiuſmodi prauitate,

aut obtentu eodem prauitatem ipſam vel A
impedimentum officij ſui alicui imponendo, eum ſuper hoc præſumpſerint quoquo modo vexare (præter alias pœnas, pro qualitate culpæ imponendas eiſdem) epiſcopus aut ſuperior ſuſpenſionis ab officio per triennium, alij verò excõmunicationis ſententias eoipſo incurrant. A qua quidem excommunicationis ſententia, qui eãdem incurrerint: niſi per Romanum pontificẽ nequeant, præterquàm in mortis articulo, & B
tunc ſatisfactione præmiſſa, abſolutionis beneficium obtinere: nullo in hac parte priuilegio ſuffragante.

Confirmat antiqua iura huic conſtitutioni nõ obuia. Ioan. And.

Alia ſanè, quæ circa præmiſſum inquiſitionis officium à noſtris ſunt prædeceſſoribus inſtituta (quatenus præſenti decreto non obuiant) ſacri approbatione cõcilij roborata, in ſua volumus firmitate manere.

Idem in eodem. C

Primò, ponens conſtitutionis cauſam, determinat ætatem inquiſitorum. Secundò, punit inquiſitores, qui prætextu officij pecuniam illicitis modis extorquent, vel ob delictum clericorum eccleſiarum bona confiſcant. Tertiò, præcipit notarijs, officialibus & ſocijs, vt hoc facientes reprehendant, & ſuperioribus denuncient ſi probare poſſunt

A *re poſſunt. Quartò, prohibet inquiſitoribus abuſum armorum, & circa quantitatem vel qualitatem officialium hoc dicit. Ioan. And.*

CAP. II.

NOlentes ſplendorem ſolitum negocij fidei: per actus indiſcretos & improbos quorumuis inquiſitorum hæreticæ prauitatis, quaſi tenebroſi fumi caligine obfuſcari: hoc ſacro concilio approbante ſtatuimus nullis exnũc, niſi qui quadrageſimum B ætatis annum attigerint, officium inquiſitionis prædictæ committi inquiſitoribus. & tam ipſorum, quàm epiſcoporum ſeu capitulorum, ſede vacante ſuper hoc deputatis commiſſariis, quibuſcunque diſtrictius iniungentes, ne prætextu officij inquiſitionis quibuſuis modis illicitis ab aliquibus pecuniam extorqueant: nec ſcienter attentent eccleſiarum bona ob clericorum delictum prædicti occaſione officij fiſco etiam C eccleſiæ applicare. Quòd ſi ſecus in his vel eorum altero fecerint, excommunicationis ſententiæ eos ſubiacere decernimus ipſo facto. A qua non poſsint abſolui, preterquam in mortis articulo, donec illis, à quibus extorſerint, plenè ſatisfecerint de pecunia ſic extorta: Nullis priuilegiis, pactis, aut remiſſionibus ſuper hoc valituris. Notarij verò & officiales dicti officij, necnon fratres &

ſocij inquiſitorum & commiſſariorum ipſorum,qui dictos inquiſitores aut commiſſarios, ſecretè nouerint talia commiſiſſe (ſi indignationem dei & apoſtolicæ ſedis vitare voluerint,& offenſam) ipſos grauiter arguere & corrigere ſtudeant in ſecreto. Quòd ſi taliter ea ſciuerint, vt ea probare valeant: ſi ſit opus, hæc prælatis inquiſitorum & commiſſariorum eorũdem,ad quos id pertinebit,nunciare ſolicitè debeãt. Qui equidem prælati inquiſitores & commiſſarios prædictos reos inde repertos ab officiis amouere,& amotos aliàs punire debitè ſeu corrigere teneantur.Prælatis autem inquiſitorum id negligentibus agere, præmiſſa omnia nunciari per prædictos locorum ordinarios volumus:quibus,vt ea in apoſtolicæ ſedis notitiam perferant, in virtute ſanctæ obedientiæ diſtrictè præcipimus & mãdamus. Porrò inquiſitoribus ipſis diſtrictius inhibemus, vt nec abutantur quomodolibet conceſsione portationis armorum, nec officiales, niſi ſibi neceſſarios habeant tales, qui ſe conferant ad ſua cum inquiſitoribus ipſis officia exequenda.

A B C

Idem in eodem.

Damnat ſectam beguardorum & beguinarum Alemaniæ, & octo ipſius errores, excitans diœceſanorum, & inquiſitorum officium, contra illos.

A *illos.hoc dicit.Ioan.And.*

CAP. III.

AD noſtrum (qui deſideranter in votis gerimus, vt fides catholica noſtris proſperetur temporibus, & prauitas hæretica de finibus fidelium extirpetur) non ſine diſplicentia grandi peruenit auditum, quòd ſecta quædam abominabilis, quorundam hominum malignorum, qui Beguardi, & quarundam infidelium mulierum, quæ Be-
B guinæ vulgariter appellantur in regno Alemaniæ (procurante ſatore malorum operum) damnabiliter inſurrexit: tenens & aſſerens doctrina ſua ſacrilega & peruerſa inferius deſignatos errores. Primò, videlicet, quòd homo in vita præſenti tantum & talem perfectionis gradum poteſt acquirere, quòd redderetur penitus impeccabilis, & amplius in gratia proficere non valebit: nam (vt dicunt) ſi quis ſemper poſſet pro-
C ficere, poſſet aliquis Chriſto perfectior inueniri. Secundò, quòd ieiunare non oportet hominem, nec orare poſtquam gradum perfectionis huiuſmodi fuerit aſſecutus: quia tũc ſenſualitas eſt ita perfectè ſpiritui & rationi ſubiecta, quòd homo poteſt liberè corpori concedere quicquid placet. Tertiò, quòd illi, qui ſunt in prædicto gradu perfectionis & ſpiritu libertatis, non ſunt

humanæ ſubiecti obedientiæ, nec ad aliqua A
præcepta eccleſiæ obligantur: quia (vt aſſerunt) vbi ſpiritus domini, ibi libertas.
Quartò, quòd homo poteſt ita finalem beatitudinem, ſecundum omnem gradum perfectionis in præſenti aſſequi, ſicut eam in vita obtinebit beata. Quintò, quòd quælibet intellectualis natura in ſeipſa naturaliter eſt beata: quódque anima non indiget lumine gloriæ ipſam eleuante ad deum videndum, & eo beatè fruendum. Sextò, quòd B
ſe in actibus exercere virtutum eſt hominis imperfecti, & perfecta anima licentiat à ſe virtutes. Septimò, quòd mulieris oſculum (cùm ad hoc natura non inclinet) eſt mortale peccatum: Actus autem carnalis (cùm ad hoc natura inclinet) peccatum non eſt, maximè cùm tentatur exercens. Octauò, quòd in eleuatione corporis Ieſu Chriſti, non debent aſſurgere, nec eidem reuerentiam exhibere: aſſerentes, quòd eſſet imper C
fectionis eiſdem, ſi à puritate & altitudine ſuæ contemplationis tantum deſcenderent, quòd circa miniſterium ſeu ſacramentum Euchariſtiæ, aut circa paſsionem humanitatis Chriſti aliqua cogitarent: Nonnulla etiam alia ſub ſimulata quadam ſanctitatis ſpecie dicunt, faciunt & committũt, quæ oculos diuinæ maieſtatis offendunt.

& graue

A & graue in ſe cõtinent periculum animarũ. Cùm autem ex debito cõmiſsi nobis officij huiuſmodi ſectam deteſtabilem,& præmiſſos ipſius execrandos errores(ne propagentur vlterius,& per eos corda fidelium damnabiliter corrumpantur)extirpare ab eccleſia catholica neceſſariò habeamus: Nos ſacro approbante concilio, ſectam ipſam cùm pręmiſsis erroribus damnamus & reprobamus omnino: inhibentes diſtri-
B ctius,ne quis ipſos decæterò teneat, approbet vel defendat: Eos autẽ,qui ſecus egerint,animaduerſione canonica decernimus puniendos. Porrò diœceſani & illarũ partium inquiſitores hæreticæ prauitatis, in quibus Beguardi & Beguinæ huiuſmodi cõmorantur, ſuum officium circa eos diligenter exerceant, inquirentes de vita & cõuerſatione ipſorum,qualitérve ſentiant de articulis fidei & eccleſiæ ſacramentis. In illos
C verò,quos culpabiles repererint (niſi abiuratis ſponte prædictis erroribus pœnituerint,& ſatisfactionem exhibuerint competentem)debitam exerceant vltionem.

De homicidio voluntario,vel caſuali TIT. IIII.

Clemens v.in concilio Vienenſi.

Furioſus,infans,vel dormiens hominẽ muti-

lans, vel occidens, non efficitur irregularis: nec etiam ille, qui aliter mortem vitare nequiens, ſuum inuaſorem occidit, vel mutilat. hoc dicit. A

CAP. VNICVM.

SI FVRIOSVS, aut infans, ſeu dormiẽs, hominem mutilet vel occidat, nullam ex hoc irregularitatem incurrit. Et idem de illo cenſemus, qui mortem aliter vitare nõ valens, ſuum occidit vel mutilat inuaſorẽ.

B

De vſuris TIT. V.

Clemens v. in concilio Vienenſi.

Officiales communitatum facientes, dictantes, vel ſcribentes ſtatuta ſuper vſuris ſoluendis, non repetendis, vel non reſtituendis, vel iudicantes ſecundum illa, vel non delentes illa (ſi poſſunt) intra tres menſes de libris communitatum, vel illa ſeruantes, excommunicati ſunt. Ioan. And.

CAP. VNICVM.

EX GRAVI ad nos inſinuatione peruenit, quòd quorundam communitates locorum in offenſam dei, & proximi, ac contra iura diuina pariter & humana vſurariam approbantes quodammodo prauitatem, per ſtatuta ſua iuramento quandoque firmata, vſuras exigi, & ſolui nedum concedunt, ſed ad ſoluendas eas debitores ſcienter compellunt C

pellunt

A pellunt, ac iuxta ipſorum cõtinentiam ſtatutorum grauia imponendo plerũque vſuras repetentibus onera, aliiſque vtendo ſuper his diuerſis coloribus, & fraudibus exquiſitis repetitionẽ impediunt earundem.

Nos igitur pernicioſis his auſibus obuiare volentes, ſacro approbante concilio ſtatuimus, vt quicũque communitatum ipſarum poteſtates, capitanei, rectores, conſules, iudices, conſiliarij, aut alij quiuis offi-B ciales ſtatuta huiuſmodi decætero facere, ſcribere, vel dictare, aut quòd ſoluãtur vſuræ, vel quòd ſolutæ, cùm repetuntur, nõ reſtituantur plenè ac liberè, ſcienter iudicare præſumpſerint, ſententiam excommunicationis incurrant. Eandem etiam ſententiam incurſuri, niſi ſtatuta huiuſmodi hactenus edita de libris communicatum ipſarum (ſi ſuper hoc poteſtatem habuerint) intra tres menſes deleuerint, aut ſi ipſa ſta-C tuta ſiue cõſuetudines effectum eorum habentes quoquo modo præſumpſerint obſeruare.

Fœneratores in cauſis vſurarum edere coguntur libros rationum ſuarum. Io. And.

Cæterùm, quia fœneratores ſic vt plurimum contractus vſurarios occultè ineunt & doloſè, quòd vix conuinci poſſunt de vſuraria prauitate, ad exhibendum cùm de-

vſuris agetur ſuarũ codices rationũ,cenſura ipſos decernimus eccleſiaſtica cõpellendos. A

Pertinaciter aſſerens exercere vſuras non eſſe peccatum,hæreticus eſt.Ioan.And.

Sanè ſi quis in illum errorem inciderit, vt pertinaciter affirmare præſumat exercere vſuras non eſſe peccatum, decernimus velut hæreticum puniendum locorum nihilominus ordinariis & hæreticæ prauitatis inquiſitoribus diſtrictius iniungentes, vt contra eos, quos de errore huiuſmodi B diffamatos inuenerint, aut ſuſpectos, tanquam contra diffamatos, vel ſuſpectos de hæreſi procedere non omittant.

De exceſsibus prælatorum
TIT. Vj.

Clemens v.in concilio Vienenſi.

Prouiderat Grego.contra xxvij.grauamina, quæ prælati religioſis inferebant. eod. titu. Nimis. j. & ij. hoc verò concilium prouidet con C *tra xxx. à quibus prælatos ceſſare præcipit, & per ſuos ſubditos ceſſare facere: iubens ipſorum priuilegia & iura ſeruari.hoc dicit.Ioan. And.* D

CAP. VNICVM.

FREQVENS & aſsidua nos quorundam religioſorum querela circunſtrepit,quòd plerique epiſcopi,& eorum ſuperiores,ac cæteri

A cæteri eccleſiarum prælati ipſorum religioſorum quietem iniuſtè in ſubſequentibus multipliciter inquietant. Quidam enim exemptos capiunt,& incarcerant in caſibus non conceſsis à iure. Quidam per grauiũ interminationem pœnarum impediunt, ne debentes exemptis decimas ſeu reditus illos ſoluant eiſdem: Néve aliqui miſſas eorum audiant: Molentes in molendinis, & coquentes in furnis eorum: Seruientes
B quoque, & vaſallos, & domeſticos eorundem: vel alios qualitercunque contrahentes,& participantes cum ipſis ſuſpendunt, interdicunt,& excommunicant abſque cauſa rationabili pro libito voluntatis, Bona illorum interdum nihilominus illicitè occupantes. Et appellationibus, quas prædicti exempti ob prædicta, vel alia grauamina rationabiliter interponunt quandoque minimè deferentes, appellantes occaſione ap-
C pellationum huiuſmodi interdum capiunt, aut capi faciunt, & carceri mancipari. Quidam præterea capellanos in eccleſiis pleno iure ſpectantibus ad eoſdem (licet nulla cauſa ſubſit legitima) celebrare non ſinunt, nec adminiſtrare parœcianis eccleſiaſtica ſacramenta. Nonnulli etiam indebitè abbates, monachos, & conuerſos exemptos, necnõ & clericos ipſis pleno iure

ſubiectos,ſi eis non pareant in iis etiam,in A
quibus non tenentur eiſdẽ,inconſulta facilitate
ſuſpẽdunt,excommunicant, capiunt, & incarcerant, ac loca & eccleſias interdicunt
ipſorũ. In exigendo inſuper ab ipſis exẽptis ipſorúmque ſubditis ſubſidia charitatis
excedunt nimirum contra eos: Et inſolitas ac indebitas ipſis contra iura exactiones
imponunt: Nouos cenſus,& indebita onera parœcialibus imponunt eccleſiis,in quibus
exempti ius obtinent patronatus: B Proceſſus iuſtè factos,ſeu ſententias iuſtè latas
à delegatis ſedis apoſtolicæ, vel à conſeruatoribus pro exemptis,publicari ſeu
executioni mandari à ſuis ſubditis, non permittunt: Tabellionibus publicis inhibent,ne
inſtrumenta conficiant: Et iudicibus ne iuſtitiam faciant,ac iuriſperitis ne cõſilium
vel auxilium præbeant in cauſis ſeu negociis eorundem: Præſentatos per exemptos ad
ordines vel beneficia,quorum C præſentatio ad eos pertinet, nolunt admittere, niſi
præſentantes ponant obedientiam in ſalutatione literarum, quas pro huiuſmodi
præſentatione tranſmittunt: Eccleſiis quoque vacantibus,in quibus monaſteria ius
obtinent patronatus (repulſis perſonis idoneis præſentatis ad eas)perſonas inſtituunt
inhabiles & indignas.

A gnas. Quidam etiam eccleſias curam ani-
marum habẽtes ad menſam abbatum ſpe-
ctantes:quarum fructus quandoque cleri-
cis ſecularibus tradunt ſeu cõcedunt ad fir-
mam clericis ipſis decedentibus ſuis confe-
runt clericis,quanquã ipſæ propter hoc ec-
cleſię in veritate nõ vaceut. Nonnulli quo-
que in eccleſiis monachorum iura ipſorum
iniuſtè ſibi appropriant,& de ipſorũ rediti-
bus,vt volunt, ordinãt, ita quòd rectoribus
B earũ non remanet vnde valeant ſuſtentari.

Quidam cũ armis & erecto vexillo,molẽ-
dina,& alia bona contra iuſtitiã deſtruunt
exemptorũ,quæ etiam tanto tempore poſ-
ſederunt,quòd de contrario memoria non
exiſtit: Mittũntque frequenter ad mona-
ſteria ſuarum ciuitatum,& diœceſum ſuos
cõſanguineos & nepotes,& interdum ani-
malia ſua cum cuſtodibus,vt eis de bonis
monaſteriorũ debeat prouideri: Abbates
C inſuper,& priores monaſteriorum frequẽ-
ter compellunt,vt ſuis cõſangnineis,& ne-
potibus monaſteriorum ſuorum ſeu prio-
ratuũ poſſeſsiones concedant in perpetuũ,
vel ad tempus,quas quidem conceſsiones,
vel penſiones nos nullas eſſe volumus ipſo
iure. Eoſdem quoque abbates,& priores
quandoque compellunt ad præſentandum
ſibi ad eccleſias vacantes,in quibus ius ob-
tinent

tinent patronatus, & ad monachandũ interdum ſuos familiares conſanguineos, vel nepotes. Frequenter etiam permittunt, & tacitè cõſentiunt, ꝙ in ſuo dominio temporali per milites vaſallos, & ipſorum tẽporales officiales monaſteriorum bona mobilia & immobilia per violentiam occupentur, in caſibus non permiſsis à iure, & aliæ variæ iniuriæ perſonis eccleſiaſticis & monaſteriorũ hominibus irrogentur. Præterea interdum iniuſtè abbates, priores, ac alios beneficiatos beneficiis ſuis priuant, vt ſic fructus beneficiorum illorum percipere valeant primo anno prætextu priuilegij, quod aſſerunt ſe habere, ꝙ vſq; ad certum tempus fructus beneficiorũ vacãtium poſſint percipere primi anni: Quibus non cõtenti equos, boues, theſaurum, & alia bona monaſteriorum beneficiorum vacantiũ illicitè occupant, quæ eſſent futuris ſucceſſoribus reſeruanda. Quidam militibus, & aliis potẽtibus dignitatum ſuarũ reditus, & prouentus vendunt ad exemptos, vt per ipſos empti vicini fortiùs opprimantur, nonnulli etiam indebitè monaſteria diriimunt: Alij domos & hoſpitalia, & alia bona monaſteriorum mobilia & immobilia frequenter occupant, & detinent occupata: Pluries quoque ſine cauſa iuſta impediunt

A pediunt, ne exempti loca ſua valeant reparare. Quidam ſtatuta faicunt, per quæ derogatur priuilegiis exemptorum. Et generaliter, quam plures prælati religioſis præſertim exemptis,& priuilegiati in perſonis,& rebus ſuis ac iuribus ſpiritualibus, & temporalibus graues inferunt, contra iuſtitiam, & eorum priuilegia iniurias,& iacturas. Verum quia vna eſt regularium & ſeculariũ prælatorũ & ſubditorũ exem-
B ptorum, & non exẽptorũ vniuerſalis eccleſia,extra quã,nullus omnino ſaluatur, quorum omnium vnus eſt dominus, vna fides, & vnũ baptiſma,decet vt omnes, qui eiuſdem ſunt corporis, vnius etiã ſint voluntatis,& ſicut fratres adinuicem vinculo charitatis ſint adſtricti. Decet igitur vt & prælati,& alij tam exempti, quàm non exempti ſuis iuribus ſint contenti, & alter in alterius iniuriam non proſiliat ſeu iacturam.
C Vniuerſis itaque prælatis eccleſiàrum pręſentis ſanctionis edicto diſtrictè præcipiendo mandamus, quatenus ipſi à prædictis grauaminibus omnino ceſſantes & ceſſare ſuos ſubditos facientes,viros religioſos,exẽptos priuilegiatos,& non exemptos mendicantes,& non mendicantes charitatiuè tractent & foueant,& ſua iura,& priulegia inuiolabiliter eis ſeruent. Et quoniam plus

ſolet

ſolet timeri,quod ſpecialiter, quàm quod A
generaliter inhibetur,eiſdem prælatis di-
ſtrictiſsimè inhibemus,vt abbates,priores,
& alios religioſos,ne ad ſua generalia,vel
prouincialia vadāt capitula,impedire quo-
modolibet non præſumant.

De priuilegiis,& exceſsibus priuilegiatorum TIT. VII.

Clemens v.in concilio Vienenſi.

Ponit ſex caſus,in quibus religioſos excom- B
municat,& abſolutionem papæ reſeruat: & pri-
uilegijs,& exemptionibus nō obſtantibus eos per
ordinarios locorū denunciari præcipit. Io.And.

CAP. I.

RELIGIOSI,qui clericis aut lai-
cis ſacramentum vnctionis ex-
tremę,vel Euchariſtię miniſtra-
re , matrimoniáve ſolennizare,
non habita ſuper his parœcialis presbyteri
licentia ſpeciali,aut qui excommunicatos à C
canone, præterquàm in caſibus à iure ex-
preſsis,vel priuilegia ſedis apoſtolicæ con-
ceſsis eiſdem,vel à ſentētiis per ſtatuta pro-
uincialia aut ſynodalia promulgatis,ſeu(vt
verbis eorum vtamur)à pœna & culpa ab-
ſoluere quenquam præſumpſerint:excom-
municationis incurrant ſentētiam ipſo fa-
cto per ſedem apoſtolicam duntaxat abſol-
uendi

A uendi, quos etiam locorum ordinarij (poſtquam de hoc eis conſtiterit) excommunicatos faciant publicè nunciari, donec de abſolutione ipſorũ eis fuerit facta fides, nullo religioſis eiſdem ſuper hoc exemptionis, vel alio priuilegio ſuffragante.

Ponit ſeptem culpas religioſorum, à quibus eos præcipit abſtinere ſub certis pœnis, quas eis imponi iubet, & quas prælatis ipſorum imponit, ſi non ſatisfecerint, Ioan. And.

B Quibus etiam in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub interminatione maledictionis æternæ diſtrictius inhibemus, ne in ſermonibus ſuis eccleſiarum prælatis detrahant. Aut etiam retrahant laicos ab eccleſiarum ſuarum frequentia vel acceſſu, ſeu indulgentias pronunciẽt indiſcretas. Néve (cum confectionibus teſtamẽtorum intererunt) à reſtitutionibus debitis, aut legatis matricibus eccleſiis faciendis retrahant teC ſtatores: Nec legata, vel debita, aut malè ablata incerta ſibi aut aliis ſingularibus ſui ordinis fratribus, vel conuentibus in aliorum præiudicium fieri ſeu erogari procurent: Nec etiam in caſibus ſedi apoſtolicæ, aut locorum ordinariis reſeruatis quenquã abſoluere: Aut perſonas eccleſiaſticas, præſertim coram iudicibus delegatis à nobis, ſuam contra eos iuſticiam proſequentes,

vexar

vexare indebitè, aut ad loca plura, & præſertim multũ remota cõuenire præſumãt. A

Si qui verò præmiſſa, vel aliquod de præmiſsis attentare præſumpſerint, per duos menſes ſubiaceant pœnis illis, quæ ſecundũ eorum regulam, vel ſtatuta pro grauibus criminibus ſeu culpis eis conſueuerunt imponi. Super quibus abſque manifeſta neceſſitate cum eis non valeat diſpenſari. Cæterùm prælati eorum niſi de iis, quæ occaſione præmiſſorum exceſſuum, ad eos quoquomodo peruenerint eccleſiis aut perſonis eccleſiaſticis damnificatis, vel læſis ſatisfactionem plenariam exhibuerint intra menſem, poſtquam ſuper hoc fuerint requiſiti, ſuſpenſionis ſententiam vſque ad ſatisfactionem debitam eoipſo incurrant, nõ obſtãtibus premiſsis ſtatutis, aut quibuſlibet priuilegiis cuiuſcunq; tenoris exiſtãt. B

Ponit moderationem circa duos primos caſus. hoc dicit. Ioan And. C

Sanè religioſis illis, quibus eſt ab apoſtolica ſede conceſſum, vt familiaribus ſuis domeſticis aut pauperibus in hoſpitalibus ſuis degentibus, ſacramenta poſsint eccleſiaſtica miniſtrare: nullum ex præmiſsis volumus quo ad hoc præiudicium generari.

Idem in eodem.

Archiepiſcopi per loca exempta prouinciæ ſuæ

A *ſuæ faciunt crucem ante ſe deferri: ipſi etiam & diœceſani ibi benedicunt, audiunt diuina, & illa celebrant, & faciunt celebrari: per hoc tamen exemptis, vel priuilegiatis in aliis nullum fit præiudicium. Ioan. And.* CAP. II.

ARchiepiſcopo per quæuis loca exempta ſuæ prouinciæ facienti tranſitum, aut ad ea forſan declinanti, vt crucem ante ſe liberè portari faciat, benedicat populo, diuina officia priuatim, vel publicè ibidem
B audiat, & ea etiam in pontificalibus celebret, & faciat in ſua præſentia ſine pontificalibus celebrari (quouis priuilegio contrario non obſtante) ſacro approbante cõcilio præſentis conſtitutionis ſerie duximus cõcedendum. Simili modo cõcedimus epiſcopo, vt in locis eiſdem ſuæ diœceſis poſsit populo benedicere, audire diuina officia, & ea etiã celebrare, & in ſua præſentia facere celebrari. Sic tamen, quod prætextu con-
C ceſsionis huiuſmodi, in locis ipſis exemptis, vel circa hoc priuilegiatis, nullam aliam iuriſdictionem idem archiepiſcopus, vel epiſcopus exerceat, nec perſonis exemptis, vel priuilegiatis moleſtiam inferat, vel grauamen, nullúmque exemptioni, vel priuilegiis eorundem aliud præiudicium generetur, nec ipſis archiepiſcopo, vel epiſcopo ius aliud quomodolibet acquiratur.

De pœnis TIT. VIII. A

Clemens quintus in concilio Vienenſi.

Percutiens epiſcopū,capiens,& banniens, vel hoc mandans,vel ratificans,ſocius , conciliarius. fautor,& defenſator,cum ſuis poſteris, ciuitas in hoc delinquens,& eius officiales,pœnis varijs per concilium puniuntur.Ioan.And.

CAP. I.

SI QVIS ſuadente diabolo in hoc ſacrilegij genus proruperit, B quòd quemuis pontificem iniurioſe,vel temerè percuſſerit, aut ceperit,ſeu banniuerit, vel hæc mandauerit fieri, aut facta ab aliis rata habuerit,vel ſocius in his fuerit facientis, aut concilium in his dederit,aut fauorem,ſeu ſcienter defenſauerit eundem : in illis caſibus de prædictis , in quibus excommunicationem per iam editos canones non ſubiret, ſit huius noſtræ conſtitutionis authoritate (non ob- C ſtante quacunque conſuetudine, quam reputamus approbante ſacro concilio potius corruptelam) anathematis mucrone percuſſus,à quo nequeat,niſi per ſummum pōtificem (præterquam in articulo mortis) abſolui. A feudis inſuper, locationibus, officiis, & beneficiis ſpiritalibus ſiue temporalibus,quæ ab eccleſia,cuius ſic offenſus præeſt

A eſt epiſcopus,obtinet,cadat hoc ipſo, ac ad eandem eccleſiam liberè reuertantur. Ipſius filij per maſculinam deſcendentes lineam vſque ad generationem ſecundam (omni ſpe diſpenſationis adempta) reddantur ipſo facto inhabiles ad eccleſiaſtica beneficia in ciuitate, & diœceſi, in quibus idem epiſcopus præſidet obtinẽda. Terra quoque ipſius (dum tamen vltra vnam diœceſim non contineat) vſque ad condignam ſatisfactionem
B eiuſdem. Necnon locus aut loca, in quibus captus epiſcopus detinebitur quandiu detentio ipſa in eiſdem durauerit, eccleſiaſtico ſubiaceat interdicto. Quòd ſi terra eiuſdem duas diœceſes, vel vltra contineat, diœceſis domicilij principalis ipſius, & illa etiam, in qua fuerit delictum commiſſum, ſi ſua ſit, & duæ aliæ, quæ ſub ipſo ſint eidem loco magis vicinæ, interdicto ſubiaceãt ſupradicto. Et quia eò maior erit ipſius
C confuſio, quò ſua fuerit culpa patentior, quouſque dignam ſatisfactionem præſtiterit, per omnes illius loci, in quo cõmiſſum eſt facinus, necnon ciuitatum, & diœce. vicinarum eccleſias quibuſlibet diebus dominicis, & feſtiuis, pulſatis campanis, & candelis accenſis excõmunicatus publicè nuncietur. Et cùm abſoluendus fuerit, ſufficienter & idoneè caueat, ꝙ inferẽdæ pœnæ parebit,

& auxiliante domino pœnitentiã peraget A
iniungendam. Ciuitas autem, quæ præmiſſa, vel eorum aliquod in epiſcopũ ſuum commiſerit interdicto (donec ſatisfecerit) ſubiaceat memorato. Poteſtas verò, conſiliarij, balliuus, ſcabini, aduocati, conſules, rectores, & officiales ipſius, quocunque nomine cenſeantur, in præmiſsis culpabiles exiſtentes, ſimiliter excõmunicationis ſententiæ, à qua (niſi vt præmittitur) non valeant abſolutionis obtinere beneficium, ſint B
ſubiecti. Quæ omnia tanto magis in epiſcoporum interfectoribus ſunt ſeruanda, quanto in eos ſeuerior, quàm in præfatos pœna debet exurgere, & grauioris indignationis aculeus deſæuire.

Excuſat rigorem dicens, quòd grauiores pœnæ deberent imponi. Ioan. And.

Nec ſuper hæc quiſquam miretur, quòd præmiſſa perpetrantibus pœnas non inferimus grauiores: licet enim (quod dicere C
pudet) hæc prohdolor frequenter occurrãt, multiſque graſſantibus opus eſſet exemplo, & ex dignitate offenſi pœnam metiri deceat offendentis: Epiſcopi enim dicuntur ſanctiſsimi, Chriſti legati exiſtunt, ſpirituales ſunt patres, noſtrique fratres & coepiſcopi, columnæ comprobantur eccleſiæ: quare grauem oporteret eſſe pœnam culpæ

violant

A violantis dignitatem tantæ præeminentiæ adæquandam. Volumus tamen ad præſens in pœnarum exaggeratione temperare rigorem: ad pœnas alias proceſſuri, ſi proteruitatem delinquentium hoc expoſcere videamus.

Repetit ius antiquum de abſolutis in mortis articulo, qui ſanati reincidunt, ſi non ſatisfaciant. Ioan. And.

Sanè ſi quis in aliquo caſuum prædicto-
B rum fuerit ab excommunicationis ſententia in mortis articulo abſolutus, niſi poſtquam priſtinæ reſtitutus fuerit ſanitati, quam citò commodè poterit conſpectui Romani pōtificis ſe præſentare curauerit, eius mandatum humiliter recepturus, prout iuſtitia ſuadebit: in eandem excomunicationis ſententiā reincidat ipſo facto. Quamuis enim ſuper hoc ſatis plenè in iure alibi ſit prouiſum: ne tamen aliquis in hoc ex
C ignorātia iuris ſe ſatagat excuſare, hoc expreſſe præmiſsis duximus annectendum.

Idem.

D *Procurantes capi viros eccleſiaſticos, vt renūcient beneficijs, vel vt citati non vadant ad curiam: præter pœnam excommunicationis, quam per canones antiquos incurrunt, ſi ſint prælati, à perceptione fructuum per triennium ſunt ſuſpenſi, inferiores verò beneficijs ſunt priuati: Eandem*

pœnam incurrunt ipſi citati, quiſe capi procurant. A
Reſignatio etiam ſic facta non tenet: etiam ſi per prælatos recepta fuerit, vel ratificata. hoc dicit. Ioan. And.

CAP. II.

MVltorum ad nos grauis querela deduxit, quòd nõnulli obtinentes temporale dominium viros ſæpe eccleſiaſticos capere, captóſque donec ſua reſignent beneficia, aut ne citati ad apoſtolicam ſedem ab homine, vel à iure venire ad ipſam valeant, auſu detinere ſacrilego non verentur: citatos eoſdem in exitu eorum diſtri- B ctuum, vt plurimum capientes. Conſiderantes igitur, quantum ex his tam noſtro, & apoſtolicæ ſedis honori, quàm perſonarum eccleſiaſticarum quieto, & proſpero ſtatui non ſine damnata exempli pernicie derogetur: ſacro approbante concilio ſtatuimus, vt præter ſentẽtiam canonis, quam facientes, & fieri procurantes præmiſſas incurrere dignoſcuntur, procurantes ipſi per- C ſonæ eccleſiaſticæ exiſtentes: à perceptione fructuum eccleſiarũ ſuarum ſi fuerint prælati triennio ſint ſuſpenſi: Quòd ſi inferiores extiterint, eoipſo obtentis beneficiis ſint priuati: Illis pœnam incurſuris eandem, qui ne citati (vt præmittitur) ad ſedem apoſtolicam veniant, ſed vt ſe ſub obtentu huiuſmodi à veniendo excuſent à poteſtate

A teſtate ſeculari ſe capi (vt interdum contigiſſe audiuimus) procurarint. Sanè reſignationes beneficiorum modo ſupradicto extortas (licet à reſignantium ipſorum prælatis receptæ, aut ratæ habitæ fuerint) nullius omnino decernimus * eſſe firmitatis: Locorum ordinariis iniungentes, vt poſtquam eis conſtiterit aliquos ſibi ſubiectos pœnã & ſententiã incurriſſe pręmiſſas, ipſas publicare non differant: executioniq; debitæ (prout ad eos pertinuerit) demandare.

*Vide c. abbas. qd met. cauſ. & l. qui in carcerem. ff. qd met. cauſ. Font.

B

Idem.

Excommunicat religioſos mendicantes tranſgreſſores conſtitutionis Bonifac. de exceſ. prælat. cap. vno. lib. vj. Item omnes religioſos, qui in ſermonibus, vel alibi proferunt aliqua, vt retrahãt à ſolutione decimarum: quarum ſolutionem certis diebus, & in confeſſionibus ſuadere tenentur ſub certis pœnis, quas incurrunt: Niſi ſint tales, quorum monaſterijs, vel eccleſijs, competat percipere decimas. Ioan. And.

C

CAP. III.

CVpientes eos, quos ad obſeruãtiam iurium virtutum præmia non inducunt, tam adiectarum exaggeratione pœnarum, quàm adiiciendarum de nouo formidine à temerariis auſibus refrænare, tranſgreſſores conſtitutionis, quæ religioſis mendicantibus domos ad habitandum, vel loca quæcunque de nouo recipere, recepta huc-

uſque mutare, vel ea transferre in alios cu A
iuſuis alienationis titulo interdicit. Illos etiam religioſos, qui aliqua vt audientes à decimarum eccleſiis debitarum ſolutione retrahant, in ſermonibus ſuis, vel alibi proferre præſumunt: excommunicationis ſubiacere ſententiæ decernimus ipſo facto.

Et quia niſi fiat, quod bonum eſt, à malo abſtinere non ſufficit, religioſis omnibus iniungimus ſub obteſtatione diuini iu B
dicij, & interminatione maledictionis æternæ, vt quoties populo prædicabunt in prima dominica, quarta & vltima quadrageſimæ, & in feſtis aſcenſionis dominicæ, Pentecoſtes, Natiuitatis beati Ioannis baptiſtæ, Aſſumptionis, & Natiuitatis beatiſsimæ virginis Mariæ matris Dei audientes expreſsè ſtudeant informare, ſi ab eccleſiarum rectoribus, vel vicariis, aut loca tenentibus eorundem requiſiti fuerint: Necnon & iis quorum confeſsiones audient conſcië C
tiam facere, quòd decimas ſoluere non omittant. Quòd ſi fortè in prædicationibus hoc ipſum ſupradictis diebus ſuadere ſcienter omiſerint, per ſuperiores eorum grauiter arguantur. Quibus etiam ſuperioribus in virtute ſanctæ obedientiæ diſtrictè præcipimus, vt contra taliter omittentes ſtatuta pœnalia faciant ſecundum quæ

A quæ ſic acriter puniant trãſgreſſores, quòd pœna eorum ſit cæteris in exemplum: Cõſtitutione bonæ memoriæ Gregorij Papæ decimi prædeceſſoris noſtri circa hæc edita in ſuo nihilominus robore duratura.

Qui verò ſcienter poſtpoſuerint confitentibus conſcientiã facere de ſoluendis huiuſmodi decimis, ab officio prædicationis, tamdiu maneant ipſo facto ſuſpenſi, donec confitentibus ipſis (ſi hoc ipſum ſibi dicendi B commodè facultatem habuerint) conſcientiam fecerint: Exinde excommunicationis incurſuri ſententiam ipſo facto, ſi prædicare præſumpſerint prædicta negligẽtia (vt præmittitur) non purgata. Ad religioſos tamen monaſteriorum, vel rectores eccleſiarum decimas percipientium nolumus hoc extendi.

Excommunicat violatores Decreti de ſepult. li. vj. & abſolutiones Papæ reſeruat. h. d. Io. An.

C Sanè temerarios violatores conſtitutionis illius, quæ religioſis & clericis ſecularibus prohibet, ne aliquos ad vouendum, iurandum, vel fide interpoſita, ſeu alias promittendum inducant vt ſepulturam apud eorum eccleſias eligant vel iam electam vlterius immutent: ſimilem ſententiam (pœna in dicta conſtitutione contenta in ſuo perdurante robore) incurrere volumus

ipſo facto ab alio, quàm à ſede apoſtolica A
(præterquam in mortis articulo) nullatenus abſoluendos: nullis priuilegiis, aut ſtatutis cuiuſcunque tenoris exiſtant, ſuper his valituris.

De pœnitentiis & remiſsionibus TIT. IX.

Clemens quintus in concilio Vienenſi.

Damnatis ad mortem hoc petentibus, pœnitentia concedi debet: nec valet contraria conſuetudo. Secundò, locorũ ordinarios ad hoc exequendum excitat: ibi, Locorum. h. d. Ioan. And. B

CAP. I.

CVM ſecundum ſtatuta canonica vltimo deputandis ſupplicio, negari (ſi petant) non debeat pœnitentiæ ſacramentum, abuſum damnabilem in quibuſdam partibus contra hoc introductum aboleri omnino volentes, iuſticiarios omnes & dominos temporales, vt ab huiuſmodi deſiſtant abuſu hortamur in domino, & obſecramus per viſcera miſericordiæ Ieſu Chriſti. Locorum ordinariis nihilominus iniungentes, vt eos ad hoc cùm primùm commodè poterunt diligenter monere, & (ſi neceſſe fuerit) eccleſiaſtica cenſura cõpellere non omittant. C

Idem

A Idem.

Repetit concilium generale, de quæſtoribus non remittendis, ſine literis apoſtolicis vel diœceceſanorum. Et addit per diœceſanos literas apoſtolicas prius examinari. hoc dicit. Ioan. And.

CAP. II.

ABuſionibus, quas nonnulli eleemoſynarum quæſtores in ſuis proponunt prædicationibus, vt ſimplices decipiant, & aurum ſubtili vel fallaci potius ingenio ex-
B torqueant ab eiſdem: cùm in animarum cedat periculum, & ſcandalum plurimorum, viam (prout eſt nobis poſsibile) præcludere cupientes, iuxta ſtatuta concilij generalis duximus prohibēdum diſtrictè, ne quæſtores aliqui (niſi apoſtolicas vel diœceſani epiſcopi literas exhibuerint) quomodolibet admittantur, nec permittantur (cùm ſolùm ipſis competat indulgentias ſibi cōceſſas inſinuare populo, & charitatiua po-
C ſtulare ſubſidia ſuppliciter ab eodem) vllatenus ipſi populo prædicare, nec aliud exponere, quàm quod in literis continebitur ſupradictis. Literas quoque apoſtolicas diœceſani epiſcopi (ne quid fraudis committi valeat per eaſdem) antequam admittant quæſtores ipſos examinent diligenter.

Ponit octo reprehenſibiles actus quæſtorum, quos

quos fieri prohibet: & contraria priuilegia reuocat. Ioan. And. A

Ad hæc cùm aliqui ex huiuſmodi quæſtoribus, ſicut ad noſtram audientiam eſt perlatum, non ſine multa temeritatis audacia, & deceptione multiplici animarum, indulgentias populo motu ſuo proprio de facto concedant, ſuper votis diſpenſent, à periuriis, homicidiis, & peccatis aliis ſibi confitentes abſoluant, malè ablata incerta (data ſibi aliqua pecuniæ quantitate) remittant, tertiam, aut quartam partem de B
pœnitentiis iniunctis relaxent, animas tres, vel plures parētum vel amicorum illorum, qui eleemoſynas eis conferunt, de purgatorio (vt aſſerunt mendaciter) extrahant, & ad gaudia paradiſi perducant, benefactoribus locorum, quorum queſtores exiſtunt, remiſsionem plenariam peccatorum indulgeant, & aliqui ex ipſis eos à pœna, & à culpa (vt eorum verbis vtamur) abſoluant.

Nos abuſus huiuſmodi, per quos cenſu- C
ra vileſcit eccleſiaſtica, & clauium eccleſiæ authoritas ducitur in contemptum, omnimode aboleri volentes, Ea per quoſcunque quæſtores fieri vel attentari decætero diſtrictius inhibemus: Omnia & ſingula priuilegia, ſi qua ſuper premiſsis, vel eorum aliquo ſine aliquibus locis, ordinibus vel

perſonis

A perſonis quęſtorum huiuſmodi quomodocunque conceſſa (ne ipſorum prætextu ſit eis materia, talia vlterius præſumendi) authoritate apoſtolica, quantum ad præmiſſa penitus reuocantes.

Delinquentes quæſtores per epiſcopos puniri præcipit, non obſtantibus priuilegijs. h.d. Io. And.

Quæſtores autem, qui deinceps in præmiſsis, vel aliquo pręmiſſorum deliquerint, vel alias etiam quibuſcunque ſuis priuile-
B giis abuſi fuerint, ſic per locorum epiſcopos puniri volumus (nullo prorſus eiſdem quæſtoribus in hac parte priuilegio ſuffragante) quòd à ſuis temerariis auſibus, qui vbique (vt communis habet aſſertio) nimium excreuerunt, pœnæ formidine propenſius compeſcantur.

De ſententia excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti

C TIT. X.

Clemens v. in concilio Vienenſi.

Religioſi etiam exempti violantes interdictum poſitum per ſedem apoſtolicam vel ordinarium loci, vel generalem ceſſationem diuinorum factã per prouinciale concilium, vel eum, qui hoc poſsit, ſeruatam per cathedralem, vel matricem eccleſiã loci, excommunicati ſunt ipſo facto: Non obſtantibus priuilegijs, conuentionibus, conſuetudinibus & ſtat

& ſtatutis:& reſpicit pendentia. hoc dicit Ioannes Andreas. A

CAP. I.

EX FREQVENTIBVS prælatorum querelis accepimus, & nosipſi experientia certa probauimus, in minoribus conſtituti, plerunque religioſi nunc patenter excuſationibus fucatis,& friuolis innitentes,nunc latenter eccleſiarum ſuarum ianuis perforatis,aut in eis factis feneſtris,ſeu modis a- B
liis exquiſitis non abſque damno cathedralium, & parœcialium eccleſiarum, & ſcandalo plurimorum, dirumpendo neruum eccleſiaſticæ diſciplinæ, ciuitatum, terrarũ,& aliorũ generalia locorũ interdicta præſumptione damnabili violare præſumunt. Nos igitur in ſancta dei eccleſia, cui (diſponente domino) præſidemus: quæ quidem vnica eſt,& vnum deum prædicat atque colit, vnam fidem firmiter & ſimpliciter confite- C
tur, vniformitatem (quantum commodè poſſumus)conſeruare volentes:circa interdictorum obſeruantiam prædictorũ authoritate ſedis apoſtolicæ, vel à locorũ ordinariis poſitorũ,de fratrũ noſtrorũ conſilio diſtrictè præcipiendo mãdamus,quatenus religioſi,quicunq; tam exẽpti quàm non exẽpti,cuiuſcunque ordinis & conditionis exiſtant

A ſtant, cum cathedralem vel matricem, ſeu parœcialem loci eccleſiam illa viderint, aut ſciuerint obſeruare (non obſtantibus quibuſcunque appellationibus, antea etiam ad eandem ſedem, vel alium, ſeu alios interiectis, & aliis obiectibus, quibuſcunque) abſque dolo & fraude cum moderatione tamen decretalis, Alma. inuiolabiliter conſeruent. Alioquin non ſeruantes, excommunicationis ſententiæ, hoc ipſo volumus B ſubiacere. Quod etiam in interdictis, & in ceſſationibus à diuinis indictis per prouincialium conciliorum ſtatuta, vel ipſorum authoritate, cùm maius ſit prouinciale concilium, quàm ſingularis prælati prouinciæ, ac iudicium integrum, quod plurimorum ſententiis comprobatur, volumus obſeruari. In ceſſationibus verò generalibus à diuinis ciuitatum, terrarum, & aliorum locorum, quas aliquando ex conC ſuetudine, vel aliàs capitula, collegia, vel conuentus ſecularium, aut regularium eccleſiarum ſibi vindicant (quia ipſos hoc vnico lumine ad repellendas iniurias eis factas priuare nolumus, nec debemus) idem intelligimus obſeruandum. Ipſi verò ſint diligenter attenti, vt ſtatuta Romanorum põtificum prædeceſſorum noſtrorum ſuper his edita, diligenter obſeruẽt. Porrò hanc ſanct

ſanctionem ad pendentia trahimus: non A
obſtantibus priuilegiis, conuentionibus, ſtatutis, & conſuetudinibus quibuſlibet, quæ contra præmiſſa, ſeu aliquod præmiſſorum religioſis ipſis in nullo volumus ſuffragari.

Idem.

Domini temporales, qui cogunt aliquos in loco interdicto celebrare diuina, vel qui per præcones faciunt, tunc ad illa audienda populum euocari, vel prohibent, ne publicè excommunicati vel interdicti ſuper hoc, per illos, qui miſſas celebrant B
moniti eccleſias exeant, & ipſi nominatim moniti, qui non exeunt excommunicati ſunt, & per papam abſoluendi. hoc dicit. Ioan. And.

CAP. II.

GRauis ad nos prælatorum querela perduxit, quòd nobiles quidam, & domini temporales (terris eorum eccleſiaſtico ſuppoſitis interdicto) nedum in locorum ſuorum capellis, ſed & in collegiatis & aliis inſignium locorum eccleſiis miſſas, & alia C
diuina officia publicè, & ſolenniter faciunt celebrari. Ad officia eadem celebranda, nunc hos, nunc illos vocantes, & interdum (quod eſt deterius) compellentes: hiſque non contenti exceſsibus, per campanarum non ſolùm pulſationē, ſed & voce præconia populos etiam interdictos, vt (interdicti nō obſtante ſententia) ad audiendas miſſas

huiuſ

A huiuſmodi veniant,faciunt euocari. Nonnulli quoque ipſorum ſuis plerunque ſubiectis,ne (licet excommunicationis, vel interdicti ſententia publicè ſint nodati) de ecclesiis, dum in ipſis miſſarum celebrantur ſolennia, inſtantibus, etiam celebrantibus exeant, præcipere non verentur. Ex quo frequenter contingit, quòd (non ſine dei offenſa clerique, ac populi ſcandalo) ipſa miſſarum ſolennia remanent inexpleta.

B Ne igitur exceſſus ſic graues excedentium impunitate trahantur ab aliis in exemplum, præſumptores præfatos, qui in locis interdicto ſuppoſitis, quenquam decætero diuina celebrare officia, quomodolibet cogere: Aut qui modo prædicto, ad officia eadem audienda aliquos excommunicationis præſertim, vel interdicti ligatos ſententia euocare: Seu, qui ne excommunicati publicè, aut interdicti de eccleſiis, dum C in ipſis miſſarum aguntur ſolennia, à celebrantibus moniti, vt exeāt prohibere: Necnon excommunicatos publicè & interdictos, qui in ipſis eccleſiis nominatim à celebrantibus, vt exeant moniti remanere præſumpſerint, excommunicationis ſententia (à qua per ſedem duntaxat apoſtolicam poſsint abſolui) ſacro approbante concilio innodamus.

Idem. A

Fratres minores ſi tempore interdicti recipiũt in ſuis eccleſijs ad diuina fratres & ſorores tertij ordinis, excommunicati ſunt, nec priuilegia iuuant. hoc dicit. Ioan. And. CAP. III.

CVm ex eo, quòd religioſi viri fratres minores in ſuis recipiunt eccleſiis ad audienda diuina officia tempore interdicti, fratres & ſorores de ordine tertio (quem beatus Franciſcus inſtituit) exiſtentes, qui continentes, ſeu de pœnitentia nuncupantur, B ſcandalum aliorum, qui ab his excluduntur mentibus generetur, cenſura vileſcat eccleſiaſtica, & minoris authoritatis interdicti ſententia reputetur. Eiſdem fratribus minoribus diſtrictius inhibemus, ne decætero aliquem, vel aliquos prędictorum (etiam ſi ſuper hoc, hi vel illi priuilegiis quibuſcunque muniti extiterint, quæ ipſis in nullo prorſus, quo ad hoc volumus ſuffragari) ad diuina in ſuis eccleſiis tempore interdicti quoquo modo admittant. Quòd C ſi fecerint, eoipſo excommunicationis ſententiæ ſe nouerint ſubiacere, à qua per aliũ, quàm per Romanum pontificem, vel ſatiſfactione præmiſſa, per locorum epiſcopos (quos authoritate apoſtolica fungi volumus in hac parte) abſolutionis beneficium nequeant obtinere.

Idem

A Idem.

Si papa etiam ſcienter excommunicato participat, illum per hoc non abſoluit, niſi exprimat hoc ſe velle. Et ſi ſcienter ſub titulo dignitatis aliquem nominet vel honoret, per hoc illum in dignitate non approbat. Ioan. And.

CAP. IIII.

SI ſummus pontifex ſcienter etiam excommunicato participet literis, verbo, oſculo, ſeu alio quouis modo: ipſum per
B hoc abſoluere nulla ratione cenſetur, niſi ſeſe velle forſitan exprimat illum ex hoc pro abſoluto haberi. Similiter quoque, ſi quem ſub titulo cuiuſlibet dignitatis, ex certa etiam ſcientia, verbo, conſtitutione, vel literis nominet, honoret, ſeu quouis alio modo tractet: per hoc in dignitate illa ipſum approbare non intelligitur, aut quicquam ei tribuere noui iuris.

C De verborum ſignificatione

TIT. XI.

Clemens v. in concilio Vienenſi.

Declaratur in aliquibus ca. Exijt. e. titu. lib. vj. præſertim an fratres minores teneantur ad obſeruationem eorum omnium, quæ in regula ſub verbis imperatiui modi ponuntur: deinde multa inſeruntur, ad quæ fratres ipſi obligantur. Et conſequenter eorum nouem exceſſibus prolixè

diſcuſſis, de electione miniſtri ipſorum luculentiſſimè tractatur. A
CAP. I.

EXIVI de paradiſo, dixi rigabo ortum plantationum, ait ille cœleſtis agricola, qui verè fons ſapientiæ, verbum dei à patre in patre manens genitum ab æterno, nouiſſimè diebus iſtis (fabricante ſancto ſpiritu) in vtero virginis caro factum, exiuit homo ad opus arduum redemptionis humani generis peragendum: exemplar ſe dando cœleſtis vitæ, præbẽs hominibus ſemetipſum. B

Verùm, quia plerunque mortalis vitæ ſolicitudinibus preſſus homo, mentis aſpectum ab exemplaris huiuſmodi intuitu diuertebat: verus noſter Salomon in ſolio militantis eccleſiæ ortum voluptatis inter cæteros quendam fecit, à procelloſis mundi fluctibus elongatum, in quo quietius ac ſecurius vacaretur contemplandis, ſeruandíſque huiuſmodi operibus exemplaris in hũc C mundum introiuit ipſe, vt rigaret ipſum fœcundis aquis ſpiritualis gratiæ & doctrinæ. Hic ortus ſi quidem eſt fratrum minorum ſancta religio, quæ muris regularis obſeruantiæ firmiter vndíque circunclaſa, intra ſe ſolo contenta deo adornatur abundè, nouellis plantationibus filiorum. Ad hunc veniens dilectus dei filius mortificantis

A tis pœnitentiæ myrrham metit cum aromatibus, quæ ſuauitate mira vniuerſis odorem attrahentis ſanctimoniæ circunfundunt. Hæc eſt illa cœleſtis vitæ forma & regula, quam deſcripſit ille confeſſor Chriſti eximius ſanctus Franciſcus, ac ſeruandam à ſuis filiis verbo docuit pariter & exemplo. Quia verò dictæ ſanctæ regulæ profeſſores, ac æmulatores deuoti, vt & alumni & veri filij tanti patris affectabant, B ſicut & feruenter affectant, ad purum,& ad plenum præmiſſam regulam firmiter obſeruare: Attendentes quædam, quæ dubium poterant afferre ſenſum in ipſius regulæ ſerie contineri, pro ipſorum declaratione habenda recurrerunt prudenter olim ad apicem apoſtolicæ dignitatis, vt certificati per ipſam, cuius pedibus etiam per ipſam regulam ſunt ſubiecti, poſſent domino (pulſis cunctis dubiis) cum plena C charitate conſcientiæ deſeruire. Horum autem piis, ac iuſtis ſupplicationibus, plures prædeceſſores noſtri Romani pontifices ſucceſſiuè (ſicut dignum erat) applicantes aures & animum, declarauerunt ea, quæ dubia videbantur: ediderunt nonnulla, & aliqua conceſſerunt, ſicut expedire videbant fratrum conſcientiis, ac puræ obſeruantiæ ſtatus. Verùm, quia plerun-

que vbi culpa non eſt, eam timere ſolent A
conſcientiæ timoratæ, quæ in via dei quodcunque deuium expaueſcunt, non ſunt ad plenum ex dictis declarationibus dictorum omnium fratrum conſcientiæ quietatæ, quin circa aliqua ad regulam, ipſorúmque ſtatum pertinentia, dubitationum in ipſis fluctus aliqui generentur & oriantur, ſicut ad aures noſtras pluries, & de quàm pluribus in publicis & priuatis conſiſtoriis eſt perlatum. Quapropter per ipſos fratres B
nobis extitit humiliter ſupplicatum, quatenus prædictis dubiis, quæ occurrerunt, & quæ poſſunt occurrere in futurum, adhibere opportuna declarationis remedia, de benignitate ſedis apoſtolicæ curaremus.

Nos igitur, cuius animus ab ætate tenera pia deuotione efferbuit ad huiuſmodi profeſſores regulæ, & ad ordinem ipſum totũ: nunc autem ex cõmuni cura paſtoralis regiminis, quã immeriti ſuſtinemus, ad C
ipſos fouendos, dulcius & attentius gratioſis fauoribus proſequendos, tanto prouocamur ardentius, quanto frequentius intenta mente reuoluimus fructus vberes, quos ex eorum exemplari vita & ſalutari doctrina toti vniuerſali eccleſiæ continuè cernimus prouenire, tam pia ſupplicantium intentione commoti ad peragendum dilig

A diligenter quod petitur ſtudia noſtra duximus conuertenda: ipsáque dubia, per plures archiepiſcopos & epiſcopos, & in theologia magiſtros, & alios literatos, prouidos, & diſcretos examinari fecimus diligenter. Cùm igitur in primis ex eo, quòd in dictæ regulæ principio habetur: Regula & vita fratrum minorum, hæc eſt, ſ. domini noſtri Ieſu Chriſti ſanctum euangelium obſeruare, in obedientia viuendo ſine pro-
B prio, & in caſtitate. Item infrà, Finito verò anno probationis recipiantur ad obedientiam, promittentes vitam iſtam ſemper & regulam obſeruare. Item circa finem regulæ, paupertatem, & humilitatem, & ſanctum euangeliũ domini noſtri Ieſu Chriſti, quod firmiter promiſimus obſeruemus: Fuit hæſitatum, an fratres eiuſdem ordinis ad omnia, tam præcepta, quàm conſilia euangelij ex profeſsione ſuæ regulæ te-
C neantur. Quibuſdam dicentibus, quòd ad omnia, aliis autem aſſerentibus, quòd ad ſola illa tria conſilia, videlicet, viuere in obedientia, in caſtitate, & ſine proprio, & ad ea quæ ſub verbis obligatoriis ponuntur, in regula obligantur: Nos circa hunc articulum prędeceſſorum noſtrorum veſtigiis inhærentes, ipsúmque articulum, quo ad aliquid clarius proſequẽtes dictæ hęſita-

tioni duximus reſpõdendũ,quòd cùm votũ A
determinatũ cuiuſlibet habeat cadere ſub
certo,vouens regulam nõ poteſt dici teneri
ex vi voti huiuſmodi ad ea cõſilia euange-
lica quæ in regula non ponuntur. Et qui-
dem beati Franciſci conditoris regulæ,hæc
probatur fuiſſe intentio,ex hoc,quòd quæ-
dam euangelica conſilia in regula poſuit
aliis prætermiſsis.Si enim per iſtud verbũ,
Regula & vita fratrum minorũ hæc eſt &c.
Intendiſſet eos ad omnia conſilia euange- B
lica obligare,ſuperfluè & nugatoriè quæ-
dam eorum (ſuppreſsis cæteris)in regula
expreſsiſſet. Cùm autem natura termini
reſtrictiui hoc habeat,quòd ſic excludit ab
ipſo extranea,quòd cuncta ad ipſum perti-
nentia concludit.*Declaramus & dicimus,
quòd dicti fratres nõ ſolùm ad illa tria vo-
ta nudè & abſolutè accepta,ex profeſsione
ſuæ regulæ obligantur,ſed etiam tenentur
ad ea omnia implenda,quæ ſunt pertinen- C
tia ad hæc tria prædicta,quæ regula ipſa
ponit. Nam ſi ad hæc tria prædicta tantùm
præciſè & nudè promittentes ſe ſeruare re-
gulam viuendo in obedientia,caſtitate,&
ſine proprio,& non etiam ad omnia con-
tenta in regula,quæ hæc tria modificant,
arctarentur:pro nihilo & vanè proferren-
tur hæc verba,Promitto ſemper hanc regu-
lam

** Vide l. ob æs. C. de prædijs & alijs rebus min. Bar. in l. ſerui nomine. ff. de vſuc. l. fina. C. de reuo. don. Bar. l. viros. C. de diuer. off. lib. xij.*

A Iam obſeruare: ex quo ex his verbis nulla obligatio naſceretur. Nec tamen putandum eſt, quòd beatus Franciſcus profeſſores huius regulæ, quantum ad omnia contenta in regula modificantia tria vota, ſeu ad alia in ipſa expreſſa intenderit, æqualiter eſſe obligatos: quin potius apertè diſcreuit, quòd quo ad quædam ipſorũ ex vi verbi tranſgreſsio eſt mortalis, & quo ad quædam alia non. Cùm ad quædam ipſorũ verbum apponat pręcepti, vel æquipollentis eidem, & quo ad aliqua verbis aliis ſit cõtentus. Item quia præter ea, quæ expreſsè verbo præcepti, ac exhortationis, ſeu monitionis ponuntur in regula: nõnulla verbo imperatiui modi negatiuè vel affirmatiuè appoſito inſeruntur, hactenus extitit dubitatum, an tenerentur ad iſta, vt ad habentia vim præcepti. Et quia (vt intelleximus) nõ minuitur hoc dubium, ſed augetur ex eo, quòd felicis recordationis Nicola. papa tertius prædeceſſor noſter noſcitur declaraſſe, quòd fratres ipſi ex profeſsione ſuæ regulæ ſunt adſtricti ad ea conſilia euangelica, quæ in ipſa regula præceptoriè vel inhibitoriè, ſeu ſub verbis æquipollentibus exprimuntur: & nihilominus ad eorum omnium obſeruantiam, quæ in ipſis in eadem regula verbis obligatoriis indicuntur: ſupplicaue-

B

C

runt prædicti fratres, vt ad ipſorum con- A
ſcientias ſeruandas declarare, quæ horum
cenſeri debeant, præceptis æquipollentia ac
obligatoria dignaremur. Nos itaq; , qui
in ſynceris horum conſcientiis delectamur:
attendentes, quòd in iis, quæ animæ ſalutẽ
reſpiciunt, ad vitãdos graues remorſus con
ſcientiæ pars ſecurior eſt tenenda: * dici-
mus, quòd licet fratres non ad omniũ, quæ
ſub verbis imperatiui modi ponuntur in re
gula ſicut ad præceptorum, ſeu preceptis æ- B
quipollentium obſeruantia teneantur. Ex-
pedit tamen ipſis fratribus ad obſeruãdam
puritatem regulæ & rigorem, quòd ad ea
ſicut ad æquipollentia præcepti ſe noue-
rint obligatos, quæ hîc inferius annotan-
tur. Vt autem hæc, quæ videri poſſunt æ-
quipollentia præceptis ex vi verbi, vel ſal-
tem ratione materiæ, de qua agitur, ſeu ex
vtroque ſub compendio habeãtur: declara-
mus, quòd illud, quod ponitur in regula, de C
non habendo plures tunicas, quàm vnam
cum caputio, & aliam ſine caputio. Item,
de non portandis calceamentis, & de non
equitando extra caſum neceſsitatis. Item,
quòd fratres vilibus induantur. Item, quòd
ieiunare à feſto omnium ſanctorum vſque
ad natale domini, & in ſextis feriis tenean-
tur. Item, quòd clerici faciant diuinum offi-
cium

** Ad hæc vide c. cõſilium. & glo. de obſer. ieiu. c. iuuenis. de ſponſal. c. in lectũ. xxxiiij. q. ij.*

A cium ſecundum ordinem ſanctæ Romanæ eccleſiæ. Item, quòd miniſtri & cuſtodes pro neceſsitatibus infirmorum, & fratribus induendis ſolicitam curam gerant. Item, quòd ſi quis fratrum in infirmitatem ceciderit, alij fratres debent ei ſeruire. Item quòd fratres non prædicent in epiſcopatu alicuius epiſcopi, cùm ab eo illis fuerit contradictum. Item, quòd nullus audeat penitus populo prædicare, niſi à generali mini-
B ſtro, vel aliis, quibus ſecundum declarationem prædictam id competit, fuerit examinatus, approbatus, & ad hoc inſtitutus. Item, quòd fratres qui cognoſcerent ſe non poſſe præmiſſam regulam ſpecialiter obſeruare, debeant & poſsint ad ſuos miniſtros recurrere. Item, quòd omnia quæ ponuntur in regula ad formam habitus, tam nouitiorum, quàm etiam profeſſorum necnõ ad receptionis modum ac profeſsio-
C nem ſpectãtia, niſi recipientibus, quo ad habitum nouitiorum (ſicut dicit regula) ſecundum deum aliter videatur. Hæc, inquam, omnia ſunt à fratribus, tanquam obligatoria obſeruanda. Item ordo communiter ſenſit, tenet & tenuit ab antiquo, quòd vbicunque ponitur in regula hoc vocabulũ, teneãtur, obtinet vim præcepti: & obſeruari debet à fratribus ſicut tale. Cæterum quia

quia Chriſti confeſſor prædictus agendorum,ac ſeruandorum circa recipiendos ad ordinem miniſtris & fratribus modũ præbens:dixit in regula,quòd caueant fratres & eorum miniſtri,ne ſint ſoliciti de rebus ſuis temporalibus,vt liberè faciant de eis, quicquid ipſis à domino fuerit inſpiratum: licentiam tamen habeant ipſi miniſtri mittendi eos,ad aliquos deum timentes, ſi cõſilium requiratur,quorum conſilio ſua bona pauperibus erogentur. Dubitauerunt & dubitant multi fratrum,an liceat ipſis de bonis ingredientium quicquam recipere ſi donetur,& ſi ad dandum perſonis & conuentibus poſsint eos inducere ſine culpa:ſi etiam ad diſponendum de diſtributione rerum talium debeant ipſi miniſtri,ſeu fratres dare conſilium,vbi ad cõſulendum alij, quàm ex ipſis,ad quos ingreſſuri mittantur, poſsint idonei inueniri. Nos autem conſiderantes attentè intendiſſe ſanctum Franciſcum, ſuæ regulæ profeſſores, quos fundauerat in maxima paupertate,ab effectu temporalium rerum ipſorum ingredientium per dicta verba ſpecialiter & totaliter elongare: vt quantum eſt ex parte fratrum ipſorum receptio ad ordinem ſancta & puriſsima appareret, & ne aliquo modo oculum viderentur habere ad bona

A B C

eorum

A eorum temporalia,ſed ad ipſos tantum di-
uino ſeruitio mancipandos:dicimus decæ-
tero debere tam miniſtros,quã fratres cæ-
teros à dictis inductionibus ad ſibi dandũ
& ſuaſionibus,necnõ & dandis circa diſtri-
butionem conſiliis abſtinere:cùm per hoc
ad timentes deum ſtatus alterius mitti de-
beant nõ ad fratres,vt verè cunctis pateant,
eſſe, tam ſalubris inſtituti patrum ſtudioſi
zelatores ſeduli & perfecti. Cùm verò fa-
B cere de rebus ſuis,quod dominus inſpira-
bit,ipſamet regula ingredientibus liberum
velit eſſe:non videtur,quin liceat eis reci-
pere,conſideratis ſcilicet eorum neceſsita-
tibus,& moderaminibus declarationis iam
dictæ,ſi quid de bonis ſuis intrans,ſicut &
cæteris pauperibus per modum eleemoſy-
næ liberè velit dare.Cauere tamen in acce-
ptione oblatorum talium decet fratres,ne
ex receptorum quantitate notabili præſu-
C mi poſsit ſiniſter oculus contra ipſos. Præ-
terea cùm dicatur in regula,quòd illi, qui
iam promiſerunt obedientiam, habeant
D vnam tunicam cum caputio,& aliam ſine
caputio,qui habere voluerint. Item, quòd
fratres omnes veſtimentis vilibus induan-
tur, Nóſque prædicta verba declarauimus
æquipollere præceptis:volentes hæc deter-
minari plenius,dicimus quãtum ad nume-
rum

rum tunicarum, quòd pluribus vti non licet: niſi in neceſsitatibus; quæ haberi poſſunt ex regula, ſecundum quòd hunc paſſum memoratus prædeceſſor noſter plenius declarauit: Vilitatem autem veſtiũ, tam habitus, quàm interiorum tunicarum illam intelligi debere dicimus, quæ ſecundum conſuetudinem, vel conditionem patriæ debeat, quantum ad colorem panni, & precium vilitatis meritò reputari: non enim quo ad regiones omnes poteſt determinatus vnus modus in talibus aſsignari. Huiuſmodi etiam vilitatis iudicium miniſtris & cuſtodibus, ſeu guardianis duximus committendum, eorum ſuper hoc conſcientias onerantes: ita tamẽ, quod ſeruent in veſtibus vilitatem. Quorum etiam miniſtrorum, cuſtodum, & guardianorum iudicio eodem modo relinquimus, pro qua neceſſitate poſsint ipſi fratres calceamenta portare. Deinde, cum duobus temporibus annotatis in regula ſcilicet à feſto omnium ſanctorum, vſque ad natiuitatem domini, & maximè quadrageſimæ, in quibus ieiunare tenentur, inſeratur in eadem regula: Aliis autem temporibus non teneantur, niſi ſexta feria ieiunare: & ex hoc voluerunt aliqui dicere, quòd dicti ordinis fratres non tenentur, niſi ex condecẽtia ad alia ieiunia, quàm

A quàm ad iſta, declaramus debere intelligi eos non teneri ad ieiuniũ aliis temporibus, preterquã in ieiuniis ab eccleſia conſtitutis: non eſt enim veriſimile, quòd vel inſtitutor regulę, vel etiá confirmator abſoluere ipſos intẽderit à ſeruãdis illis ieiuniis, ad quæ de cõmuni ſtatuto eccleſiæ obligantur cæteri Chriſtiani. Porrò cùm dictus ſanctus, volẽs fratres ſuos ſuper omnia à denariis, ſeu pecunia eſſe totaliter alienos, præcepit fir-
B miter fratribus vniuerſis, vt nullo modo denarios, vel pecuniam recipiãt per ſe vel per interpoſitam perſonã: iſtúmque articulum declarãs idẽ prædeceſſor noſter caſus & modos poſuerit, quibus ſeruatis à fratribus nõ poſsint dici, nec debent per ſe, vel per alium pecuniæ receptatores contra regulã, vel ſui ordinis puritatẽ, dicimus fratres teneri cauere ſummoperè, quòd pro aliis cauſis, & ſub modis aliis, quàm ponat dicti prædeceſ-
C ſoris noſtri declaratio, ad dãtes pecunias ſiue deputatos nũcios non recurrant: ne (ſi ſecus ab ipſis attentatũ fuerit) trãſgreſſores præcepti, & regulæ meritò poſsint dici. Nã vbi aliquid alicui generaliter prohibetur, quod expreſsè non conceditur, intelligitur denegatum. Quocirca quæſtus omnis pecuniæ, ac oblationum pecuniarum receptio in eccleſia, vel alibi, cippi vel trunci ordin-

ordinati ad offerentium,ſeu donantiũ pe- A
cunias reponendas,necnon & quicũque recurſus
alius ad pecunias,ſeu habẽtes ipſas,
qui per declarationem prædictam nõ conceditur,hæc
inquam omnia ſunt eis ſimpliciter
interdicta.Cùm etiã recurſus,ad amicos
ſpeciales expreſsè tantùm in duobus caſibus,ſecundum
regulam concedatur,videlicet,pro
neceſsitatibus infirmorum,& fratribus
induendis:idque piè & rationabiliter
conſiderata neceſsitate vitæ ad alias ne- B
ceſsitates fratrum pro tempore occurrentes,ceſſantibus
eleemoſynis,ſeu etiam ingruentes,ſæpedictus
prędeceſſor noſter duxerit
extendendum: Attendant fratres præfati,quòd
pro nullis cauſis aliis,quàm prædictis
vel ſimilibus in via vel alibi recurrere
licet eis ad amicos huiuſmodi:ſiue ſint
dantes pecunias,ſeu deputati per ipſos,ſiue
nuncij vel depoſitarij,ſeu alio quouis nomine
declarationem modi,circa pecuniam C
integrè ſeruarentur. Denique cùm idem
confeſſor ſummè affectauerit ſuæ regulæ
profeſſores, totaliter eſſe abſtractos ab
affectu & deſiderio terrenorum,& ſpecialiter
à pecunia & eius vſu totaliter inexpertos,ſicut
probat prohibitio de recipienda
pecunia,in regula ſæpius repetita: curare
fratres vigilanter neceſſe eſt,quòd cùm ex
cauſis

A cauſis prædictis & modis ad habentes pecunias deputatas pro ipſorum neceſsitatibus recurrere oportebit, ad tenentes ipſas quicunque hi fuerint principales, vel nuncij in omnibus ſic ſe gerant, quòd ſe cunctis oſtendant in dictis pecuniis (ſicut nec habẽt) penitus nil habere. Quapropter pręcipere, quòd & qualiter pecunia expendatur, computúmque exigere de expenſa, eam quomodocunque repetere ſiue deponere,
B aut deponi facere capſulam pecuniæ, vel eius clauem deferre, hos actus & conſimiles ſibi fratres illicitos eſſe ſciãt. Prædicta enim facere ad ſolos dominos pertinet, qui dederunt, & eos, quos ipſi deputauerunt ad hoc ipſum. Proinde cùm vir ſanctus, paupertatis præmiſſæ in regula modum exprimẽs dixerit in eadem, Fratres nihil ſibi approprient, nec domum, nec locum, nec aliquam rem: ſed tanquam peregrini & aduenæ in
C hoc ſeculo in paupertate, & humilitate domino famulantes vadant pro eleemoſyna cõfidenter. Sícque declaratum extitit per nonnullos prædeceſſores noſtros Romanos pontifices hanc expropriationem intelligi debere tam in ſpeciali, quàm etiam in communi, propter quod & rerum omnium conceſſarum, oblatarum, & donatarum fratribus (quas & quarum vſum facti, ſcilicet or-

dini vel ipſis fratribus licet habere) proprietatem & dominium in ſe, & Romanam eccleſiam receperunt, dimiſſo ipſis fratribus in eis tantummodo vſu facti ſimplicis: Ad noſtrum fuerunt deducta examen, quæ in ordine fieri dicebantur, & videbantur prædicto voto & puritati ordinis repugnare: videlicet, vt ea proſequamur ex ipſis, quæ remedio credimus indigere, quòd ſe inſtitui hæredes, non ſolùm ſuſtinent, ſed procurant. Item, quòd reditus annuos recipiunt interdum in tam notabili quantitate, quòd conuentus habentes totaliter inde viuunt. Item, quòd cùm ipſorum negocia, etiã pro rebus temporalibus in curiis agitantur, aſſiſtunt aduocatis & procuratoribus, & ad inſtigandum eoſdem ſe ibidem perſonaliter repræſentant. Item, quòd executiones vltimarum ſuſcipiunt voluntatum, & gerunt, ſéque intromittunt quãdoque de vſurarum vel malè ablatorum diſpoſitionibus, ſeu reſtitutionibus faciẽdis. Item, quòd alicubi, non ſolùm exceſsiuos ortos, ſed etiam vineas magnas habent: de quibus tam de oleribus, quàm de vino multum colligitur ad vendendum. Item, quòd temporibus meſsium, vel vindemiarum ſic copiosè granum, & vinum mendicando, vel aliunde emendo colliguntur à fratribus & in cellariis

A riis & granariis recõduntur, quòd per anni reſiduum, & abſque eorum mendicatione poſſunt tranſigere vitam ſuam. Item, quòd eccleſias vel alia ædificia faciunt, vel procurant fieri in quantitate & curioſitate figuræ & formæ, ac ſumptuoſitate notabiliter exceſsiua, ſic quòd non videntur habitacula pauperum ſed magnatum. Paramẽta etiam eccleſiaſtica in pleriſque locis tam multa habent, & tam notabiliter precioſa, quòd
B excedunt in his magnas eccleſias cathedrales. Equos inſuper, & arma eis oblata in funeralibus recipiũt indiſtinctè. Tamen communitas fratrũ & ſpecialiter rectores ipſius ordinis aſſerebãt, quòd prædicta, ſeu plura ex ipſis in ordine non fiebant, quòd & ſi qui reperiuntur rei in talibus, rigidè puniuntur, necnon contra talia, ne fiant, ſunt facta pluries ab antiquo ſtatuta in ordine multum ſtricta. Cupientes igitur nos ipſorum
C fratrum prouidere conſcientiis, & cuncta dubia (quantum poſsibile nobis eſt) de ipſorum pectoribus remouere, ad prædicta modo qui ſequitur reſpondemus. Cùm enim ad veritatem vitæ pertineat, vt id, quod exterius agitur, interiorem mentis diſpoſitionem & habitum repræſentet: neceſſe habent fratres, qui ſe expropriatione tanta à temporalibus abſtraxerunt, ab omni eo,

quod dictæ expropriationi eſſet, vel poſſet A videri contrarium, abſtinere. Quia igitur in ſucceſsionibus tranſit, nõ ſolum vſus rei: ſed & dominium ſuo tempore in hæredes. Fratres autem præfati nihil ſibi in ſpeciali acquirere, vel eorum ordini poſſunt etiam in communi. Declarãdo dicimus, quòd ſucceſsionum huiuſmodi, quæ etiam ex ſui natura indifferenter ad pecuniam, & etiam ad alia mobilia & immobilia ſe extendunt (conſiderata ſui puritate voti) nullatenus B ſunt capaces. Nec licet eis valorem hæreditarium talium, vel tantam earum partem, quòd præſumi poſſet hoc in fraudem fieri, quaſi ſub modo & forma legati ſibi dimitti facere, vel ſic dimiſſa recipere, quin potius iſta ſic fieri ab ipſis ſimpliciter prohibemus. Cúmque annui reditus inter immobilia cenſeantur à iure, ac huiuſmodi reditus obtinere paupertati, & mendicitati repugnet, nulla dubitatio eſt, quòd C prædictis fratribus reditus quoſcunque, ſicut & poſſeſsiones, vel eorum etiam vſum (cum eis non reperiatur conceſſus) recipere vel habere (conditione cõſiderata ipſorum) non licet. Amplius cùm non ſolum quod malum eſſe dignoſcitur, ſed & omne, quod ſpeciem habet mali ſit à viris perfectis ſpecialiter euitandum: Ex talibus autem aſsi-

ſtentiis

A ſtentiis in curiis & inſtigationibus, cùm de rebus agitur in ipſorum commoda conuertendis, creduntur veriſimiliter ex iis, quæ foris patent (de quibus habent homines foris iudicare) in ipſis rebus fratres aſsiſtentes aliquid quærere tanquam ſuum: nullo modo debent huiuſmodi voti, & regulæ profeſſores ſe talibus curiis & litigioſis acti bus immiſcere, & vt teſtimonium habeant ab iis, qui foris ſunt, & puritati ſatisfaciant

B voti ſui, ac euitetur per hoc ſcandalum proximorum. Verumetiam cùm dicti ordinis fratres, non ſolùm à receptione, proprietate, dominio, ſiue vſu ipſius pecuniæ, verumetiam à contrectatione qualibet ipſius, & ab ea ſint penitus alieni, quemadmodum ſæpedictus prædeceſſor noſter in declaratione huiuſmodi regulæ planè dixit: Cúmq; dicti ordinis profeſſores pro nulla re temporali poſſunt in iudicio experiri, prædictis

C fratribus non licet, nec competit, quin potius (cõſiderata ſui puritate ſtatus) debent ſibi ſcire interdictum, quòd huiuſmodi executionibus & diſpoſitionibus ſe exponant: cùm hæc ſæpius abſque litigio & contrectatione, vel adminiſtratione pecuniæ nequeãt expediri. Veruntamen in his exequendis dari conſilium ipſorum ſtatui non obſiſtit, cùm ex hoc ipſis circa bona tẽporalia nulla

iuriſdictio, ſiue actio in iudicio, ſiue diſpen- A
ſatio tribuatur. Licet verò, non ſolùm ſit
licitum, ſed & multum conueniens rationi,
quòd fratres, qui in laboribus ſpiritualibus
orationis & ſtudij ſedulè occupantur, ortos
& areas habeant competentes ad recolle-
ctionem, vel recreationem ſui, & interdum
ad ſeipſos poſt labores huiuſmodi corpora-
liter deducẽdos, necnon ad habenda neceſ-
ſaria ortalicia pro ſeipſis: habere tamen or-
tos aliquos, vt colantur, ac olera & alia or- B
talicia precio diſtrahãtur, necnon & vineas,
repugnat ſuæ regulæ, & ordinis puritati, ſe-
cundum quod dictus prædeceſſor declara-
uit, ac etiam ordinauit: quòd ſi talia ad vſus
proximè dictos, vt puta agrum, vel vineam
ad colendum, & conſimilia fratribus lega-
rentur, per omnem modum fratres à re-
ceptione talium abſtinerent: cùm etiam
præmiſſa habere, vt precium fructuum
ſuis temporibus habeatur, ad naturam & C
formam prouentuum appropinquet.

Rurſus cùm prædictus ſanctus tam in
exemplis vitæ, quàm verbis regulæ oſten-
derit ſe velle, quòd fratres ſui, & filij diuinæ
prouidentiæ innitentes, ſuos in deum iace-
rent cogitatus, qui volucres cœli paſcit, quæ
non cõgregant in horrea, nec ſeminant, nec
metunt: nõ eſt veriſimile voluiſſe ipſum eos
habere

A habere granaria, vel cellaria ,vbi quotidianis mendicationibus deberēt ſperare poſſe tranſigere vitam ſuam. Et idcirco nō ex timore leui relaxare ſe debent ad congregationes & conſeruationes huiuſmodi faciendas:ſed tunc tantùm cùm eſſet multum credibile ex iam expertis,quòd nō poſſent vitæ neceſſaria aliter inuenire. Hoc autem miniſtrorum, & cuſtodum ſimul, & ſeparatim in ſuis adminiſtrationibus & cuſtodiis(cùm
B guardiani & duorum de conuentu loci diſcretorum ſacerdotum, & antiquorum in ordine fratrum conſilio & aſſenſu)duximus iudicio relinquēdum,eorum ſuper hoc ſpecialiter conſcientias onerantes. Hinc eſt etiam quòd cùm vir ſanctus fratres ſuos in paupertate ſumma ac humilitate fundare voluerit,quo ad affectū pariter & effectum, ſicut ferè regula tota clamat,conuenit ipſis, quòd nullo modo deinceps fieri faciant, vel
C fieri ſuſtineāt eccleſias, vel alia quæcunque ædificia,quæ(conſiderato fratrū inhabitantium numero) exceſsiua in multitudine & magnitudine debeant reputari:Ideóque volumus,quòd vbique in ſuo ordine deinceps temperatis & humilibus ædificiis ſint contenti, ne huic tantæ paupertati promiſſæ, quod patet oculis , contrarium foris clamet. Quamuis etiam paramenta & vaſa

eccleſiaſtica ad honorẽ diuini nominis ordinẽtur, propter quẽ omnia fecit ipſe deus, tamen qui abſconditorum eſt cognitor, ad animum ſibi miniſtrantium reſpicit principaliter, nõ ad manum, nec per illas ſibi vult ſeruiri: quæ ſuorum ſeruitorum conditioni & ſtatui diſſonarent, propter quod ſufficere debent eis vaſa & paramenta eccleſiaſtica decentia in numero, & in magnitudine ſufficientia competenter. Superfluitas autem, aut nimia precioſitas, vel quæcunque curioſitas in his, ſeu aliis quibuſcunque non poteſt ipſorum profeſsioni, vel ſtatui conuenire: quum enim hæc ſapiant theſaurizationem, ſeu copiam, paupertati tantæ, quo ad humanum iudicium, derogant manifeſtè. Quapropter præmiſſa ſeruari à fratribus volumus, & mandamus. Circa equorum verò & armorum oblationes, illud decernimus in omnibus, & per omnia obſeruandum, quod per declarationem prædictam in pecuniariis noſcitur eleemoſynis definitum. Ex præmiſsis autem ſuccreuit non parum ſcrupuloſa quæſtio inter fratres: videlicet, vtrum ex ſuæ profeſsione regulæ obligentur ad arctum & tenuem, ſiue pauperem vſum rerum. Quibuſdam ex ipſis credentibus & dicentibus, quòd ſicut quo ad dominium rerum

A B C

A rum habent ex voto abdicationem arctiſſimam, ita ipſis quo ad vſum arctitudo maxima & exilitas eſt indicta. Aliis in contrarium aſſerentibus, quòd ex profeſsione ſua ad nullum vſum pauperem, qui non exprimatur in regula, obligantur: licet teneantur ad vſum moderatum temperantiæ, ſicut & magis ex condecenti, quàm cæteri Chriſtiani. Volentes itaque conſcientiarum prædictorum fratrum prouidere quie-
B ti, & his altercationibus finem dare, declarando dicimus, quòd fratres minores ex profeſsione ſuæ regulæ ſpecialiter obligantur, ad arctos vſus, ſeu pauperes, qui in ipſorum regula continentur, & eo obligationis modo, ſub quo continet, ſeu ponit regula dictos vſus. Dicere autem, ſicut aliqui aſſerere perhibentur, quòd hæreticum ſit tenere vſum pauperem includi vel non includi, ſub voto euangelicæ paupertatis, præ-
C ſumptuoſum & temerarium iudicamus.

Demum, quia ex eo, quòd dicta regula per quos & vbi fieri debeat miniſtri generalis electio tradens, nullam fecit de miniſtrorum prouincialium electione vel inſtitutione penitus mentionem, oriri ſuper hoc poterat dubitatio inter fratres: Nos volentes poſſe ipſos clarè ac ſecurè procedere in omnibus factis ſuis, declaramus, ſtatuimus

etiam & ordinamus in hac conſtitutione in perpetuum valitura, vt cùm alicui prouinciæ de miniſtro fuerit prouidendum, ipſius miniſtri electio penes capitulum prouinciale reſideat, quam idem capitulum die ſequenti, qua fuerit congregatum facere teneatur. Ipſius autem electionis confirmatio ad miniſtrum pertineat generalem. A

Et ſi quidem ad electionem huiuſmodi, per formam ſcrutinij procedatur (votis in diuerſa diuiſis) electiones plures in diſcordia celebrari contingat, illa, quæ à maiori parte capituli numero (nulla zeli vel meriti collatione, aut conſideratione habita) fuerit celebrata, exceptione ſeu contradictione quacunque alterius partis non obſtante, per dictum generalem miniſtrum de conſilio diſcretorum de ordine (prius tamen ex officio, prout ſpectat ad ipſum diligenti examinatione præmiſſa) confirmetur vel etiam infirmetur, prout eis ſecundum deum viſum fuerit expedire. Et ſi fuerit infirmata, ad capitulum prouinciale electio huiuſmodi reuertatur. Cæterùm, ſi capitulum memoratum die prædicta miniſtrum eligere prætermittat: extunc miniſtri prouincialis prouiſio, ad generalem miniſtrum liberè deuoluatur. Verum ſi miniſtro prædicto & capitulo generalibus ex certa, manifeſta B C

A nifeſta ac rationabili cauſa videretur aliquando in prouinciis vltramarinis Hyberniæ,ſeu Græciæ, ſeu Romæ,in quibus hactenus alius prouidendi modus dicitur ex cauſa certa & rationabili fuiſſe ſeruatus, expedire miniſtrum prouincialem per miniſtrum generalem, cum proborum ordinis conſilio potius, quàm per capituli prædicti electionem præfici in prouinciis Hyberniꝫ, etiam vltramarinis irrefragabiliter:In Ro-
B mana verò vel Græcia, quando miniſter dictæ prouinciæ moreretur; vel abſolueretur citra mare: illa vice ſeruetur abſque dolo, partialitate & fraude (ſuper quo eorũ conſcientias oneramus) quod ſuper hoc dictus miniſter cum dictorum proborum conſilio duxerit ordinandum. In deſtitutione verò dictorum miniſtrorum prouincialium, ſeruari volumus, quòd ſuper hoc hactenus de ipſo ordine extiterit obſeruatum. Cæ-
C terùm ſi contingeret eoſdem miniſtro generali carere, per vicarium ordinis fiat ſuper hoc, quod faciẽdum fuerit per eundem miniſtrũ vſquequo prouiſum fuerit de generali miniſtro. Porrò,ſi quid de huiuſmodi miniſtro prouinciali ſecus attentari fortè cõtigerit,illud ipſo facto ſit irritũ & inane.

Nulli igitur omnino hominum liceat hãc paginam noſtrarum declarationũ dictorũ

commi

commiſsionis, reſponſionis, prohibitionis, ordinationis,mandati, conſtitutionum, iudicationum,& voluntatũ infringere, vel ei auſu temerario contraire.Si quis autẽ &c. A

Idem Clemens quintus.

Determinat & declarat,quid ſignificent hæc verba inſerta in iudicialibus cõmiſsionibus, quæ fiunt à principe vel à iure :ſcilicet, quòd procedatur ſimpliciter & de plano, & ſine ſtrepitu & figura iudicij.Ioan.And.

CAP. II. B

SAepe contingit, quòd cauſas committimus, & in earum aliquibus ſimpliciter, & de plano ac ſine ſtrepitu & figura iudicij procedi mandamus: de quorum ſignificatione verborum à multis contenditur, & qualiter procedi debeat dubitatur. Nos autem dubitationem huiuſmodi(quantum nobis eſt poſsibile) decidere cupientes, hac in perpetuum valitura conſtitutione ſancimus, vt iudex, cui taliter cauſam committimus, C neceſſario libellum non exigat, litis conteſtationem non poſtulet, in tempore etiam feriarum ob neceſsitates hominum indultarum à iure procedere valeat, amputet dilationum materiam,litem quanto poterit faciat breuiorem, exceptiones, appellationes dilatorias, & fruſtratorias repellendo, partium aduocatorum, & procuratorum

A torum contentiones & iurgia, teſtiúmque ſuperfluam multitudinem refrenando.

Non ſic tamen iudex litẽ abbreuiet, quin probationes neceſſariæ, & defenſiones legitimæ admittantur. Citationem verò, ac præſtationem iuramenti de calumnia vel malitia, ſiue de veritate dicenda, ne veritas occultetur, per commiſsionem huiuſmodi intelligimus non excludi. Verùm quia iuxta petitionis formam pronunciatio ſequi
B debet, pro parte agẽtis, & etiam rei, ſi quid petere voluerit, eſt in ipſo litis exordio petitio facienda, ſiue ſcriptis, ſiue verbo: actis tamen continuò (vt ſuper quibus poſitiones & articuli formari debeant, poſsit haberi plenior certitudo, & vt fiat definitio clarior) inſerenda. Et quia poſitiones ad faciliorem expeditionem litium, propter partium confeſsiones, & articulos ad clariorem probationem vſus longæuus in cauſis
C admiſit: Nos vſum huiuſmodi obſeruari volentes, ſtatuimus, vt iudex ſic deputatus à nobis (niſi aliud de partium voluntate procedat) ad dandum ſimul vtroſque terminum dare poſsit, & ad exhibendum omnia acta & munimenta, quibus partes vti volunt in cauſa poſt dationem articulorum diem certam, quandocũque ſibi videbitur, valeat aſsignare, eo ſaluo, quòd vbi remiſ-
ſionem

ſionem fieri contingeret, pro teſtibus producendis poſsint etiam inſtrumenta produci aſsignatione huiuſmodi non obſtante. Interrogabit etiam partes, ſiue ad earum inſtantiam, ſiue ex officio vbicunque hoc æquitas ſuadebit. Sententiam verò definitiuam (citatis ad id, licet non peremptoriè partibus) in ſcriptis, & (prout magis ſibi placuerit) ſtans vel ſedens proferat: etiam (ſi ei videbitur) concluſione non facta, prout ex petitione & probatione, & aliis actitatis in cauſa fuerit faciẽdum. Quæ omnia etiam in illis caſibus, in quibus per aliam conſtitutionem noſtram, vel aliàs procedi poteſt ſimpliciter, & de plano, ac ſine ſtrepitu & figura iudicij, volumus obſeruari. Si tamen in præmiſsis caſibus ſolennis ordo iudiciarius in toto, vel in parte nõ contradicentibus partibus obſeruetur, non erit proceſſus propter hoc irritus, nec etiam irritandus. Data Auinioñ. xiij. Kalend. Decembris, Pontificatus noſtri, Anno ſecundo.

A B C

Clementinæ conſtitutiones accuratè caſtigatæ, cum ſummarijs admodum familiaribus finiuntur.

Extra

A # EXTRAVAGANTES SEV CONSTITVTIONES VIGINTI, A Ioanne papa xxij. editæ.

De electione,& electi poteſtate

B TIT. I.

Electi, qui pro ſuarum electionum negocio ad curiam venire tenentur, etiam ſede vacante non tenentur de neceſſitate in ipſa curia moram trahere: & licet alibi morentur, nullum eis præiudicium generatur. facit cle. Ne Romani. §. fin. eo. tit.

CAP. I.

AD ONVS apoſtolicæ ſeruitutis ſuperna diſpoſitione vocati ambiguitates, ex
C quibus poſſent eccleſiis dãnoſa prouenire diſpendia tollere cupientes, de poteſtatis plenitudine, ac fratrum noſtrorum conſilio ordinamus, quòd quibuſcunque electis, qui ad ſedem apoſtolicam venire, vel mittere tenebantur, ac ipſorum electionũ inſtructoribus, qui in veniendo ad ſedem ipſam, & ſe præſentando ipſa ſede vacante, vel

vel non vacante ſeruauerunt tempora à canonibus inſtituta (dummodo præſentialiter aſsint in ciuitate Lugdun̄. vel fuerint Auinione in Kalendis Octobris)vbicunque ſede vacāte moram traxerint nullum ipſis, ſeu eorum iuri præiudicium ex mora interim facta vbilibet generetur,ſed eorum iura circa electiones huiuſmodi hoc non obſtante perinde ſeruentur illæſa , ac ſi apud ſedem apoſtolicam moram contraxiſſent. A

Non obſt. prędeceſſorum noſtrorum cōſtitutionibus quibuſcunque:quibus tamen quo ad alia nullum volumus præiudicium generari. Nulli ergo &c.noſtræ ordinationis infringere,&c.Datum Lugduni viij. Idus Septembris,Anno primo. B

Beneficio vacante , cuius fructus ad certum tempus debentur alicui annalia habenti,vel alij, qualiter debeant fructus ipſi diuidi inter ipſum annalia habentem,& beneficiatum:& diuiſione facta , cuius ſit electio , hæc declarat conſtitutio. Et potuiſſet poni ſub tit.de reſcript.vel ne ſed.va. vel vt eccl.benefic.vel de verborum ſignifi. C

CAP. II.

SVſcepti regiminis nos cura ſolicitat , vt quæ in eccleſiis non abſque diſpendio miniſtrorum , & cultus detrimento diuini ſeruari viderimus , per appoſitionem congrui moderaminis in melius reformemus.

Cùm

A Cùm itaque in nonnullis eccleſiis obſeruetur, & à longis retro temporibus fuerit obſeruatum, quòd fructus primi vel ſecundi, aut alterius cuiuſcunque ſequentis anni beneficiorum vacantium in eiſdem defuncto vel fabricæ, aut eccleſiis, vel perſonis habentibus annalia de conſuetudine, priuilegio, vel ſtatuto applicantur in totum: ita, quòd illi, qui huiuſmodi beneficia canonicè obtinent, & ad quos aliàs de iure fructus
B ipſi ſpectare deberent, nihil inde percipiunt: vnde illud inconueniens ſequitur, quòd commodè nequeunt, ad impendendum ſeruitiũ debitum reſidere in eccleſiis, in quibus beneficiati exiſtũt. Nos* de illo ſuper his remedio prouidere volentes, per quod hi & illi in fructuum prædictorum perceptione participent, & eccleſiæ debitis ſeruitiis non fraudentur, præſenti decreto ſtatuimus, de fratrum noſtrorum conſilio
C quòd illi, qui fructus prædictos ſibi hactenus integrè vindicabant ex priuilegio, conſuetudine vel ſtatuto, nihil exinde vltra ſummam, pro qua vnumquodque beneficiorum ipſorum conſueuit in ſolutione decimæ taxari, prætextu cuiuſuis priuilegij, conſuetudinis, vel ſtatuti quouis modo percipiant, ſed ipſius ſummæ perceptione duntaxat ſint omnino contenti, totali reſiduo

* *Vide l. fundos C. de omni agro deſer. lib. xj.*

prædicta obtinentibus beneficia remanſuro: niſi forſan illi, qui fructus eoſdem ſoliti fuerant (vt præfertur) cum integritate percipere, pro ſe mallent ipſum habere reſiduum, & obtinentibus ipſa beneficia ſummam dimittere memoratam: quo caſu percipiendi, quod maluerint illis relinquimus optionem: ſic, quòd intra decem dies, poſtquam ſciuerint beneficia ipſa vacare, iis quibus annalia ipſa debentur ex priuilegio, conſuetudine, vel ſtatuto, vel ipſorum annalium collectores, quam partem habere voluerint; an ſcilicet decimæ taxationem, vel illa dimiſſa reſiduum, nulla ſubhaſtatione præmiſſa eligere teneantur. Quam electionem, ſi intra dictos decem dies non fecerint (vt dictum eſt) ex tunc ad eum, cuius eſt beneficium, huius optio vel electio tranſeat ipſo iure. Et hoc in eccleſiis & partibus illis, in quibus beneficia maiora, & alia quæ ad ſolutionem decimæ ſunt taxata, volumus obſeruari. in illis verò eccleſiis & partibus, in quibus decimarum taxatio non eſt facta ſeruetur, quòd fructus & obuentiones beneficij tunc vacantis, quod * decimam ſoluere conſueuit per medium diuidantur: quorum medietatem habeat is, cui annalium per alterum de prædictis modis perceptio eſt cõceſſa

A B C

*Aliàs quos.

A ceſſa. Reliquam verò medietatem percipiat ille, cui beneficium eſt conceſſum, pro ſuſtentatione ſua, & aliis eccleſiæ oneribus ſupportandis. Quòd ſi alter de prædictis præfata medietate noluerit eſſe contentus, altero contentari volente, pars nolentis tranſeat ad volentem: * & volens fructus & obuentiones illius beneficij percipiet vniuerſos, eidem beneficio congruè faciens deſeruiri, ac eius ſupportans onera conſueta. B Et ſi quicquam aliquis prædictorum vltra præmiſſa perceperit, illúdque his, ad quos pertinebit intra menſem non reſtituerit cum effectu: eo ipſo ſi epiſcopus vel ſuperior prælatus fuerit, à pontificalibus & ingreſſu eccleſiæ ſit ſuſpenſus. Si autem capitulum, vniuerſitas, vel collegium: interdicto ſe nouerint (donec prædicta cum integritate reſtituerint) ſubiacere. Si verò aliqua ſingularis perſona eccleſiaſtica C vel mundana id fecerit: excommunicationis incurrat ſententiam ipſo facto, à qua non ſine reſtitutione præmiſſa, præterquam in mortis articulo minimè abſoluatur: Non obſtantibus quibuſcunque priuilegiis vel indulgentiis aut contrariis conſuetudinibus & ſtatutis iuramento * confirmatione ſedis apoſtolicæ, aut alia quacunque firmitate vallatis, quæ omnia, quo ad

** Vide l. ſi totam. ff. de acqui. hære. l. hæc ſcriptura. §. ſi. ff. de cõdi. & demon. Fõ.*

** Vide c. cùm non deceat. de electio. li. vj. & in verbo. pacta. Clem. dudũ. de ſepul.*

hoc authoritate apoſtolica reuocamus, & A nullius deinceps eſſe volumus firmitatis. Nulli ergo &c.noſtræ conſtitutionis, reuocationis, ceſſationis, irritationis & voluntatis &c.

De maioritate & obedientia TIT. II.

Quia multi aſſumebant dominium,& ſe creari faciebant poteſtates & capitaneos in comitatu Sabinæ & alijs locis hic nominatis,qui ſunt de B *patrimonio eccleſiæ Romanæ, inhibetur ne tales decætero aſſumantur,neque illis tanquam talibus obediatur:& quòd nullus huiuſmodi præeminentiam ſibi audeat adſcribere ſine ſpeciali licentia ſedis apoſtolicæ. Et ſi ſint aliquæ ciuitates, quæ habeant ius eligendi tales capitaneos per ſedem apoſtolicam confirmandos, vetat papa, quòd ante confirmationem debitam nulla eis tanquam talibus præſtetur obedientia.*

CAP. VNICVM. C

ECCLESIAE Romanæ ſuorúmque fidelium diſpendia diſsimulare non poſſumus,quin poſtquã nobis cognita fuerint, aduerſus ea opportunis remediis occurramus. Attendentes igitur grauia nocumenta, quæ nonnullis ciuitatibus,terris,caſtris,intra patrimonium beati Petri in Tuſcia comitatum

A tum Sabinæ & terram Arnolphorum conſtitutis eidem eccleſiæ Romanæ ſubiectis. & perſonis ſingularibus eorundem, ex diuerſorum tam nobilium, quàm etiam aliorum vſurpato regimine prouenerunt, & volentes ſuper hoc in poſterum eorum diſpendiis præcauere: Omnibus & ſingulis comitatibus, ſeu vniuerſitatibus, & ſingulis perſonis ciuitatum, terrarum, caſtrorum, & locorum intra patrimonium comitatum &

B terram prædictos conſtitutis, in quibus videlicet nobis, ſeu quibuſuis officialibus noſtris ius * competit deputandi vel inſtituendi poteſtates, capitaneos, dominos vel rectores aut officiales quoſlibet alios, ne ipſe poteſtatem, capitaneum, dominum rectorem vel defenſorem ſeu quemcũque alium officialem, quocunque nomine cenſeatur, in ciuitatibus, caſtris, terris & locis prædictis, aut eorum aliquo eligere, aſſumere, vo-

C care vel recipere; retinere aut iam electo vel aſſumpto, vocato ſeu recepto, tanquam poteſtati ſeu capitaneo, rectori ſeu defenſori vel officiali obedire quoquo modo præſumant: néve taliter electus, aſſumptus, receptus ſeu vocatus, huiuſmodi poteſtariæ, capitaneatus, dominij vel rectoriæ, ſeu defenſariæ, aut quodcũque aliud cuiuſuis nominis officium recipere, acceptare, aſſume-

* *Vide c. conſtantinus. xxvj diſtin. & xxiij. q. vij. conuenior. de cleric. coniug. c. ex parte. in authenti. quomodo opor. epiſco. colũ. j. in prin.*

re vel gerere (niſi de noſtra & apoſtolicæ A
ſedis licentia ſpeciali) quomodolibet audeat: ſed aſſumptum omnino dimittat. Vbi verò ad communitates ſeu vniuerſitates, & ſingulares perſonas ciuitatum, terrarum, caſtrorum, & locorũ prædictorum. vel eorum aliquem ius competit eligendi poteſtatem, capitaneum, dominum vel rectorem ſeu officialem quemlibet alium, qui per nos ſeu quoſuis officiales noſtros
debeat aut conſueuerit confirmari, ne ante B
debitam confirmationem obtentam ipſe, vel earum aliquæ ſic electo tanquam poteſtati ſeu capitaneo, rectori vel defenſori ſeu officiali in quibuſuis obediant, néve taliter electus quouſque confirmationem habuerit (vt præfertur) huiuſmodi poteſtariæ, capitaneatus, dominij vel rectoriæ ſeu defenſoriæ, aut cuiuſuis alterius nominis officio ſe immiſcere, vel illud gerere, aut
exercere quouiſmodo præſumat, authori- C
tate apoſtolica diſtrictius inhibemus. Decernentes ex tunc irritum & inane, quicquid contra huiuſmodi inhibitionis tenorem contigerit attentari. Nulli ergo &c. noſtræ inhibitionis, & conſtitutionis infringere. Datum Auinioni iiij. nonas Auguſti, anno ſecundo.

De præb

De præbendis & dignitatibus
TIT. III.

Tempore huius cap. obtinentes plures dignitates, perſonatus, vel beneficia curam animarũ habentia ex diſpenſatione, virtute illius nõ poterunt retinere, niſi vnũ: & reliqua tenebuntur reſignare verbaliter, & realiter corã ordinario ſub teſtimonio publico intra menſem à tempore notitiæ huius ca. niſi fuiſſent cardinales aut regũ filij. Illi autem, qui plura talia ſine diſpenſatione obtinebant, potuerunt vltimũ retinere, reliquis forma præſcripta, & ſub eodem tempore reſignatis. Qui verò deinceps tale habuerit beneficium, ſi cũ illo ſecundũ ſimile receperit, quamprimũ illius poſſeſſionẽ habuerit, vel per eum ſteterit quo minus habeat, primũ quo eſt ipſo iure priuatus, modo prædicto reſignare tenetur: aliàs vtrunque perdit, & inhabilis fit ad ſacros ordines ſuſcipiendos, & ad quodcũque beneficiũ habendum. Tandem qui dicantur ordinarij, quantum ad præmiſſa, & quæ ſint beneficia curã animarũ habentia hic manifeſtatur. h. d. hæc extrauagans, quæ eſt notabilis, & multũ practicabilis, & grauius obligat, quã ca. de multa. eo. tit. in anti. vt patet ad oculum.

EXECRABILIS quorundam tam religioſorum, quàm ſecularium ambitio, quæ ſemper plus ambiens eo magis fit inſatiabi-

lis quo ſibi amplius indulgetur,& impro- A
bitas importuna petentium à nobis,& prędeceſſoribus noſtris Romanis pontificibus non tam obtinuiſſe,quàm extorſiſſe plerũque noſcuntur, quòd vnus interdum etiam ad vnum beneficium eccleſiaſticum minus idoneus,in diuerſis eccleſiis nedum vicinis, ſed etiam ab inuicem longè diſtantibus, imo nonnunquam in diuerſorum regnorum partibus ſituatis, duas aut tres,aut plu res dignitates,perſonatus, officia ſeu prio- B
ratus,aut diuerſa eccleſiaſtica beneficia curam animarum habentia poſsit diſpenſatiuè(cùm aliàs non liceret de iure communi) recipere, & ſimul licitè retinere. Vnde inter cætera inconuenientia, ſubſcripta ſequuntur,quòd videlicet interdum vnus, qui vnicum, quamuis modicum vix officium implere ſufficeret plurimorum ſibi vindicet ſtipendia, quæ multis literatis viris vitæ pu ritate ac teſtimonio bonæ famæ pollenti- C
bus,qui mendicant,poſſent abundè ſufficere æqua diſtributione collata, habentibus ipſa paratur vagandi materia, diuinus cultus minuitur,hoſpitalitas in ipſis beneficiis debita non ſeruatur. Et dum non ſunt ſui in vnaquaque regione rectores, eccleſiarum detrahitur commodis & honori,quæ carentes defenſorum auxilio in iuribus

ſuis

A ſuis, & libertatibus multipliciter collabuntur, & ruinis patent ædificia nobilia quæ magnificentia extruxerat deceſſorum: & (quòd amariùs eſt dolendum) animarum cura negligitur, & vitiorum ſentibus fomentum periculosè præbetur. Nos itaque tot malis tantíſque diſcriminibus occurrere cupientes, omnes & ſingulas diſpenſationes ſuper receptione aut retentione plurium dignitatum, perſonatuum,
B officiorum, prioratuum aut beneficiorum, quibus cura animarum ſit annexa, ſub quacunque forma, vel expreſsione verborum à nobis, vel prædictis prædeceſſoribus cuicunque perſonæ conceſſas (Cardinalibus tamen ſanctæ Romanæ eccleſiæ, qui circa nos vniuerſali eccleſiæ ſeruiendo ſingularum eccleſiarum commoditatibus ſe impendunt, ac regum filiis, qui propter ſublimitatem eorum ac generis cla-
C ritatẽ ſunt potioris prerogatiua gratiæ attollendi, dũtaxat exceptis) deliberatione ſuper hoc cũ fratribus noſtris habita diligẽti, de ipſorũ conſilio, & ex certa ſciẽtia noſtra, in forma ſubſcripta duximus taliter moderandas, quòd per moderamẽ noſtrũ effrena tam circa eaſdem perſonas taliũ beneficiorum multitudinẽ refrenemus: ipſiq; impetrantes fructu diſpenſationum huiuſmodi

totaliter non fruſtrentur. Statuimus itaque & de fratrum ipſorum conſilio ordinamus,quòd obtinentes nunc ex diſpenſatione legitima pluritatem huiuſmodi dignitatum,perſonatuũ, officiorum aut prioratuũ ſeu beneficiorum, quæ aliàs abſque diſpẽſatione obtinere nequibant, vnum tantum ex dignitatibus,perſonatibus, officiis, prioratibus, eccleſiis vel beneficiis huiuſmodi,quibus cura imminet animarũ, cum dignitate, perſonatu vel officio, prioratu, ecceleſia,vel beneficio ſine cura,quæ habere maluerit,prętextu diſpenſationis ſufficiẽtis circa id eiſdẽ indultæ poſsint licitè retinere. Quæ tamẽ teneantur eligere intra menſem numerandũ à tempore notitiæ conſtitutionis iſtius:cæteris beneficiis cũ cura,vel ſine curá,quæ ipſius diſpenſationis prætextu tenebãt,& quę aliter nõ poterãt de iure abſq; diſpẽſatione licitè retinere,quę nos ex tunc vacare decernimus,corã ordinario ſub teſtimonio publico intra idẽ tempus verbaliter, & realiter cũ effectu dimiſsis:abſq; eo quòd ad illa nunquã ſine noua collatione ab eo qui facere poterit faciẽda redire,aut eorum adminiſtrationi ſe immiſcere præſumant. Alioquin tam his,quã aliis omnibus beneficiis,quæ virtute huiuſmodi noſtri moderaminis retinere poterãt(vt præfertur)ſint ipſo

A B C

A ipſo iure priuati,& prorſus inhabiles ad ſimilia beneficia obtinēda. Per hoc autē iis, qui dignitates,perſonatus, officia, vel alia beneficia,curam animarū habentia ex diſpenſatione,quæ ius tribuat iuxta noſtram moderationem præſcriptā obtinent,& alia ſimilia beneficia noſtrarū,vel aliàs eorundē prædeceſſorum authoritate literarū expectant: cum quibus eſt,vt illa cùm vacauerint recipere,& vnà cū obtentis retinere lici-
B tè valeant diſpenſatum, nolumus derogari ,quin ea cùm vacabunt, intra dicti temporis ſpacium poſsint eligere, & dimiſsis aliis recipere in forma præſcripta ac licitè retinere: pœnas ſimiles incurſuri, ſi huius noſtræ contraire præſumpſerint ſanctioni. Porrò, quia quorundam oculos ſic auaræ cupiditatis vitium excæcauit; quòd plurima talia beneficia ſimul abſque diſpēſatione canonica retinere præſumunt. Nos
C de illis præſenti decreto ſtatuimus; vt omnia & ſingula beneficia ſic detenta,illo tantum retēto,quod vltimò receperunt, dummodo in eo ex collatione canonica competat ius eiſdem, intra tempus, vt præſcribitur limitatum,verbo & facto ac ſine fraude coram ordinario ſub teſtimonio ſimiliter publico dimittere teneantur. Quod ſi non fecerint, etiam illo ſint ipſo iure priuati,

in quo

in quo ius eis aliàs competebat:& inhabiles A
penitus ad quæcunque obtinenda eccleſiaſtica beneficia cenſeantur. Qui verò deinceps receperint dignitatem, vel perſonatum,ſeu officium,aut aliud beneficium animarum curam habens annexam : ſi anteà ſimile beneficium obtinebant, illud (quo ipſo iure postquam ſecundi poſſeſsionem habuerint, vel per eos omni dolo & fraude ceſſantibus, quo minus habeant,ſteterit, priuati noſcuntur) abſque moræ diſpendio B
in ordinariorũ manibus dimittere debeãt pari modo: Alioquin ex tunc ſint ipſo iure ſecũdo priuati & nedũ ad ſacros ſuſcipiẽdos ordines,quin etiã ad habendũ quodcũque beneficiũ eccleſiaſticum inhabiles reputarentur. Quæ omnia & ſingula beneficia vacatura(vt præmittitur) vel dimiſſa noſtræ & ſedis apoſtolicę diſpoſitioni de ipſorum fratrũ cõſilio reſeruamus: Inhibentes, ne quis pręter Romanũ pontificẽ quacunq; C
ſit ſuper hoc authoritate munitus, de huiuſmodi beneficiis diſponere, vel circa illa per viam permutationis,vel aliàs innouare quoquomodo præſumat.Nos enim ſi ſecus actum ſeu attentatum fuerit, irritum decernimus & inane. Cæterùm ordinarios intelligimus in caſibus ſupraſcriptis epiſcopos, in quorum ciuitatibus vel diœceſ.

A ceſ.conſiſtunt beneficia ſeu aliquod eorum, quæ debent ſecundum præmiſſa dimitti, aut ipſi, qui ea debent dimittere commorantur, vel eccleſiis cathedralibus vacantibus capitula eorundem: & hi de beneficiis tam dimiſsis, quàm (vt præmittitur) perditis, nos vel apoſtolicam ſedem certificare ſtudeant, quamprimùm commodè poterunt indilatè, vt de illis ſalubriter diſponere valeamus. Quantum autem ad
B modificationem attinet antè factam, illa duntaxat, & non alia beneficia eccleſiaſtica quocunque nomine nuncupentur, curam animarum habere cenſemus, quæ parœcias habent, in quibus eſt animarum cura, non per vicarios perpetuos, ſed per rectores aut miniſtros beneficiorum ipſorum vel illorum temporales vicarios exercenda: necnon & illa, quorum miniſtris ratione beneficiorum huiuſmodi competit viſitare, in-
C quirere, procurationes recipere, ſuſpendere, excommunicare, ſeu ab excommunicationis & ſuſpenſionis ſententiis abſoluere de conſuetudine vel de iure: iuribus aliis de animarum cura loquẽtibus in ſuo robore quo ad cætera permanſuris. Nulli ergo omnino hominũ liceat hanc paginam noſtrarum moderationis, ſtatutorum, conſtitutionum, reſeruationis: inhibitionis, & volunta

luntatum infringere, vel ei auſu temerario A
contraire. Si quis autem hoc attentare preſumpſerit, indignationē omnipotentis dei ac beatorum Petri & Pauli apoſtolorum eius ſe nouerit incurſum. Datum Auinioni xiij. Kalend. Decembris, anno ij.

De conceſsione præbendæ, & eccleſiæ non vacantis

TIT. IIII.

Executores gratiarū & iudices cauſarū à ſede apoſtolica deputati, in diœceſibus iam diuiſis procedere poſſunt, ſicut ante diuiſionem poterant. B
Et congruè ponitur ſub hoc titulo, cùm loquatur de executoribus, de quibus frequens mentio habetur in tit. de conceſ. præben. lib. vj. patet in c. Executor. c. Si captulo. & c. Si ſoli. Et potuiſſet ſituari ſub tit. de reſcrip. vel de off. deleg. vel de parœc.

CAP. I.

SEDES apoſtolica in ſuis actibus veritatē proſequens, lucēamans, C
libēter euitat nodoſæ ambiguitatis inuolucrū, illámq; ſibi ſemper in ſuis ordinationibus reſeruare cautelam intendit, vt de illis ita proueniat cōmodum, quòd aliis nō immineat detrimentū.
Sanè pridem ad diuini cultus augmentū, & ad ſalutē populi, quē in nonnullis ciuitatibus ac diœceſibus ſic multiplicauit altiſsimus

A mus,quòd in earũ ſingulis ſingulorũ vultus nequibat (vt eũ decet)vnicus paſtor inſpicere, aut alias partes boni paſtoris implere ſalubriter intendentes:in ipſis diœceſibus, quarũ nonnullas in duas,& aliquas in plures diœceſes duximus diuidendas,certas ciuitates,& eccleſias ereximus cathedrales, quarũ ſingulis,proprias,diſtinctas & limitatas diœceſes iuſsimus aſsignari. Verùm quia plures ante ordinationẽ ſeu diuiſionẽ
B noſtrã huiuſmodi tam à nobis,quàm à prędeceſſoribus noſtris Romanis põti.apoſtolicas obtinuerũt literas ſuper beneficiis eccleſiaſticis in ipſis tunc integris diœceſ.vacaturis:quarũ nonnullæ reſtant adhuc executioni mandandæ. Nos amouere volentes cuiuſuis dubitationis ſcrupulũ,qui circa executionem gratiarũ ſuper huiuſmodi beneficiis conceſſarũ poſſet forſan incidere,& prouidè conſiderantes attentiùs,quòd per
C ordinationem ſeu diuiſionem noſtrã prædictam ius ad rẽ expectantibus dicta beneficia antea cõpetens ex ratione mutari non debet,quin adeò efficax in diuiſis diœceſibus maneat, ſicut prius erat : authoritate præſentiũ declaramus,quòd omnes,& ſingulæ gratiæ ſuper beneficiis vacaturis antę diuiſionem huiuſmodi in ipſis quondam integris diœceſibus à nobis, vel prædictis
præde

prædeceſſoribus perſonis quibuſcunque cõ- *A*
ceſſæ, tam in ipſis nunc diuiſis, quàm in aliis dioeceſibus deciſis ab illis eiſdem modo, & forma poſsint ſuo ordine * per executores inde datos, & alios, ad quos id pertinebit, ad debitam executionẽ adduci, quibus ante diuiſiones ſæpefatas poterant, & debebant.

** Ad hæc vide gl. in tit. de defen. ciuit. §. quæ igitur. co. iij.*

Idem etiam declaramus, quo ad literas apoſtolicas iuſtitiam continentes: vt videlicet iudices dati per illas in cauſis quarumlibet perſonarum, quæ nunc de huiuſmodi *B*
dioeceſibus diuiſis exiſtunt, poſsint iuxta earum tenorem prouidè procedere, ac ſi dictæ dioeceſes, de quibus mẽtio in literis eiſdẽ habetur, integrè remanſiſſent. Nulli &c.

Nullus impediat capitula, archidiaconos, & alias perſonas in iuribus, quæ ſibi competebant in eccleſijs integris, quin illa iura percipiant poſt diuiſionem ipſarum, ſicut antè ſoliti erant percipere: quoniam in beneficijs diuiſis habet quis eadem iura, quæ habebat in integris. Et hoc cap. ſub hoc *C*
titu. fuit poſitum, quoniam declarat præcedens, vt clarè patet. Concor. cap. quia monaſterium. de relig. domi. in antiquis.

CAP. II.

AD APOSTOLATVS noſtri peruenit auditum, quòd aliquarum eccleſiarũ per nos ab aliis eccleſiis ex certis cauſis, quæ ad hoc

A hoc noſtrum animum induxerunt, authoritate apoſtolica diuiſarum, prælati & ſubditi capitulis, archidiaconis, & aliis perſonis eccleſiarum, à quibus ſupradictæ eccleſiæ ſunt diuiſæ, multipliciter iniuriari præſumunt, non permittentes eos vti iuriſdictionibus, & iuribus ſuis, ſicut ante diuiſionem huiuſmodi vtebantur. Quia igitur intentionis noſtræ non extitit, nec exiſtit per diuiſionẽ epiſcopatuum eccleſiarũ, B à quibus diuiſiones factæ ſunt capitulis, archidiaconis, vel aliis perſonis velle aliquatenus derogare, niſi quatenus in diuiſionũ huiuſmodi literis apoſtolicis continetur expreſsè. Nos præſentis authoritate ſtatuti vniuerſis prælatis, capitulis, & aliis quibuſcunque perſonis eccleſiaſticis eccleſiarum deciſarum, & in cathedrales eccleſias per nos authoritate apoſtolica erectarum præcipimus, & mandamus, ne capitula, archi- C diaconos, & alios perſonatus, vel dignitates, officia, ſeu beneficia in prædictis primariis eccleſiis obtinentes: quo minus viſitationes exerceant, procurationes recipiant, iuriſdictiones, & iura archidiaconalia, & alia bona obtineãt in prædictis deciſis diœceſibus, ſicut ante diuiſionem huiuſmodi obtinebant, niſi quãtum in diuiſionũ huiuſmodi literis apoſtolicis caueatur expreſsè,

impediant quoquomodo quouſque per ſedem apoſtolicam aliud fuerit ordinatum. A

Si enim aliqui contra præſens præceptum agere, vel facere præſumpſerint: nos præſumptores tales digna curabimus animaduerſione punire. Nulli &c. noſtrorum præcepti, & mãdati infringere &c. Datum Auinioñ. v. Kalend. Octobris, Anno v.

Ne ſede vacante aliquid innouetur TIT. V. B

Vacante ſede imperiali, cùm iuriſdictio ad papam deuoluatur, ſub pœna excõmunicationis hic prohibetur, quòd nullus tunc nomen vicarij, imperatoris, vel alterius cuiuſcunque officij retineat, aſſumat, reſumat, nullúſque ei obediat, vel auxilium præbeat: aliàs excommunicatio in perſonas, & interdictum in terras (niſi intra duos menſes reſipuerint) profertur. Tandem modus huius proceſſus publicandi exprimitur. h. d.

CAP. VNICVM. C

SI FRATRVM & coepiſcoporum noſtrorum, & aliorum quorumlibet iura illibata ſeruari, & ab omni fore diſpendio diminutionis extranea cupimus, & ad illud libenter noſtræ ſolicitudinis ſtudiũ adhibemus: multò fortius equidem pro noſtris & Romanæ eccleſiæ ſponſæ noſtræ iuribus & honoribus

A noribus conſeruandis ex iniuncto nobis officij debito apoſtolicę prouiſionis partes tenemur impendere, ne temporibus noſtris vſurpationis iniuriam ſubeant, aut detrimentum cuiuſuis derogationis incurrant. Sanè in noſtram & fratrum noſtrorum deductum eſt (fama diuulgante) notitiam, quòd licet de iure ſit liquidum, & ab olim fuerit inconcuſsè ſeruatum, quòd vacante imperio ſicut & nūc per obitum quondam
B Henrici Romanorum imperatoris vacaſſe dignoſcitur, quum in illo ad ſecularem iudicem nequeat haberi recurſus, ad ſummū pontificem, cui in perſona beati Petri terreni ſimul & cœleſtis imperij iura deus ipſe commiſit; imperij prædicti iuriſdictio, regimen & diſpoſitio deuoluuntur, & ea ipſe (durāte ipſius vacatione imperij) per ſe, vel alium ſeu alios exercuiſſe noſcitur in imperio memorato: nonnulli tamen in
C Italiæ partibus poteſtatis & dignitatis faſtigium illicitè ambientes, in noſtrum & Romanæ ſanctæ matris eccleſiæ (quantum in eis eſt) præiudicium euidens, ac diminutionem honoris & iuris, vicariatus ſeu alterius cuiuſcunque nomen officij, quod ipſo imperatore viuente ex ipſius commiſsione gerebant in certis terris, territoriis ſiue locis poſt deceſſum ipſius

abſque noſtra, vel apoſtolicæ ſedis petita, A
vel obtenta licentia retinere ſibi, & nõnulli
etiam de nouo aſſumere, quod non geſſerant,aut geſtum anteà poſteáque dimiſſum
reſumere temerariis auſibus præſumpſerunt, quo vel quibus adhuc non verentur
abuti, & ſub eius, vel eorum colore multa
facere, & feciſſe noſcuntur,quæ in noſtram,
& eccleſiæ prędictæ iniuriam apertè redundant,non abhorrentes per id variis inuolui
criminibus, nec diuinæ maieſtatis formidantes offenſam. Quia igitur error,cui nõ B
reſiſtitur approbari videtur, & latum pandit delinquentibus ſinum, qui eorum peruerſis conatibus non reſiſtit: Nos volentes
noſtris & eccleſiæ ſponſæ noſtræ iuribus, &
honoribus in hac parte proſpicere, & malis
ac ſcandalis,quæ ex retentione, aſſumptione, ſeu reſumptione huiuſmodi orta ſunt
hactenus,& quę periculosè poſſent in antea
ſuboriri celeriter obuiare, necnon periculis C
animarum huiuſmodi retinentiũ aſſumentium ſeu reſumentiũ nomina, & eis abutentiũm(vt præfertur) ſalubriter occurrere cupientes, præſentium authoritate monemus
ſub excommunicationis pœna omnes, &
ſingulos cuiuſcunque ſtatus præeminentiæ, dignitatis, aut conditionis exiſtant,
etiam ſi patriarchali, vel quauis alia ſuperiori

A riori ſiue epiſcopali, vel regia, ſeu alia quacunque præfulgeant dignitate, qui poſt vacationem imperij abſque noſtra, vel ſedis prædictæ licentia huiuſmodi vicarij ſeu cuiuſuis alterius officij nomen vbilibet retinuerunt, aſſumpſerunt, ſeu reſumpſerunt & retinent: & qui aſſument, vel reſument fortaſsis in poſterum, & ſub talis donationis pallio abuſi ſunt, & abutuntur, vel etiã abutentur poteſtate, vel iuriſdictione qua-
B cunque ſeu eius exercitio publicè, vel occultè, quatenus decætero etiam à denominatione huiuſmodi ſeu cuiuſcunq; aſſumptione, reſumptione ac retẽtione prædictis, necnon vſu, poteſtate & exercitio ſupradictis prorſus abſtineant, & omnino deſiſtant. Inhibentes inſuper ſub pœna prædicta omnibus, & ſingulis patriarchis, prælatis, & etiã aliis ſuperioribus ac regibus, ciuitatibus, cõmitatibus, vniuerſitatibus, capitaneis, po-
C teſtatibus, rectoribus, comitibus, vicecomitibus, baronibus, & aliis omnibus cuiuſcunque ſint dignitatis, conditionis aut ſtatus, ne prædictum huiuſmodi nomen, ſeu aliud quodlibet in eodem imperio retinentes (vt præfertur) aut aſſumentes vel eorum aliqui ſub denominatione, vel titulo huiuſmodi nominum, ſeu procuratores, commiſſarios, iudices, aut vices eorum gerẽtes quocunq;

colore quæſito recipiant, vel admittant,nec A
vt vicariis ſeu vicario aut officialibus impe-
rij pareant,vel intendant,aut pareri, vel in-
tendi faciant, vel permittant, nec in his eis,
vel ei quomodolibet præſtent auxilium,cõ-
ſilium, vel fauorem. Alioquin in omnes,&
ſingulos patriarchas, prælatos; & ſuperio-
res, & inferiores reges, & cæteros denomi-
nationem prædictam(vt præmiſſum eſt)re-
tinentes,aſſumentes,ſeu reſumẽtes,ac illius
prætextu exercentes quæcunque officia,po- B
teſtates ſeu iuriſdictiones, & recipiẽtes eos,
vt vicarios, vel officiales imperij, aut com-
miſſarios eorũ,vt talium, & in parentes ſeu
obedientes eis,vt talibus, aut præſtantes in
hoc ſibi conſilium, auxilium vel fauorem,
niſi intra duorum menſium ſpacium à die
datæ præſentium numerandum penitus re-
ſipuerint,vel ſe licentia ſedis apoſtolicæ ſu-
per hoc oſtenderint communitos, excõmu-
nicationis in ſingulares perſonas, & in ter- C
ras,& loca ipſorum, & quaſlibet communi-
tates,vniuerſitates,ciuitates, aut villas in-
terdicti ſententias de fratrum noſtrorũ cõ-
ſilio publicè promulgamus: Contra eos ni-
hilominus ſpiritaliter, & temporaliter gra-
uius proceſſuri, prout inobedientia eorum
exegerit, qualitas facti ſuaſerit, & videri-
mus expedire. Et vt quibuſlibet parendi

talibus

A talibus tollatur occaſio: omnes & ſingulos, qui huiuſmodi vicariatus nomen retinentibus, aſſumentibus ſeu reſumentibus iuramento fidelitatis tenentur adſtricti, à iuramento huiuſmodi, quantum ad hoc, de poteſtatis plenitudine abſoluētes, authoritate apoſtolica firmiter inhibemus eiſdem, ne talibus, vt vicariis, vel officialibus imperij aliquatenus pareant, vel intendant. Et inſuper omnes pactiones, obligationes, confœderationes, & colligationes à quibuſcunque ſuper hoc quomodolibet initas, iuramēto vel quacunque firmitate vallatas omnino diſſoluimus, viribus vacuamus, irritamus, & quatenus de facto proceſſerint, reuocamus: Ac huiuſmodi, & quælibet alia iuramenta quibuſlibet ſuper his præſtita, per quæ poſſet in prędictis noſtris & eccleſię noſtræ prędictæ iuribus derogari, preſertim cùm iuramentum vinculum iniquitatis eſſe non debeat, relaxamus. Cæterùm vt huiuſmodi proceſſus verius ad communem omnium notitiam deducatur, chartas ſeu membranas proceſſum continentes eundem, in eccleſia Auinioneñ. appendi, vel affigi oſtiis ſeu ſuperliminaribus faciemus, quæ proceſſum ipſum ſuo quaſi ſonoro præconio, & patenti iudicio publicabunt: Ita quòd omnes & ſinguli, quos proceſſus ipſe contin-

git,& cõtingere poteſt, nullam poſtea poſſint excuſationem prætendere, quòd ad eos talis proceſſus non peruenerit, vel ꝙ ignorauerint eundem: cùm non ſit veriſimile remanere quo ad ipſos incognitum, vel occultum, quod tam patenter omnibus publicatur. Datum Auinioñ. in domo epiſcopali ij. Kalend. Aprilis, Anno primo. A

De voto & voti redemptione TIT. VI. B

Votum per ſuſceptionem ſacri ordinis ſolennizatum, licet impediat matrimonium ſequens, nõ tamen præcedens: etiam ſi nondum eſſet per carnis copulam conſummatum. Et durante matrimonio, etiam nondum conſummato: nullus præſumat accipere aliquem de ſacris ordinibus: quod ſi fecerit diſſoluto etiam matrimonio, nec in illo miniſtrare, nec ad ſuperiores aſcendere poterit, niſi aliquam de religionibus approbatis ingrediatur, & eius regulam expreſsè, vel tacitè profiteatur. Eſt autem talis coniugatus ſic ordinatus per diœceſanum monendus, vt religionem ingrediatur, ſi matrimonium nondum eſt conſummatum: quod ſi renuerit, & vxor inſtiterit, compellitur per excommunicationem ad matrimonij conſummationem. hoc dicit. Et eſt caſus notabilis, & qui ſatis efferri non poſſet. C

CAP.

A CAP. VNICVM.

ANTIQVAE concertationi finem cupiẽtes imponere,ac animarum periculis inde prouenientibus ſalubriter prouidere, de fratrum noſtrorum conſilio pręſenti declaramus edicto,quòd licet votum ſolennizatum per ſacri ſuſceptionem ordinis,quãtum ad impediendum matrimonium contrahendum, ac ad dirimendum, ſi pòſt con-
B tractum fuerit,ſecundum ſtatuta canonum ſit efficax reputandum: ad diſſoluendum tamen prius contractum,etiam ſi per carnis copulam non fuerit conſummatum (quum nec iure diuino, nec per ſacros reperiamus canones hoc ſtatutum) inualidum eſt cenſendum. Authoritate apoſtolica diſtrictius inhibentes, ne quiſpiam durante matrimonio,nondum etiam conſummato aliquem de ſacris ordinibus præſumat ſuſci-
C pere,niſi prout ſacris canonibus nouerit cõuenire. Quod ſi ſecus à quoquam forſitan attentatum fuerit, ordinamus, quòd nec matrimonio ſoluto in ſic ſuſcepto ordine miniſtrare, nec ad ſuperiores ordines prouehi,nec ad aliquod beneficium, vel officium eccleſiaſticũ valeat promoueri. Niſi aliquam de religionibus approbatis (quarum profeſsio ad caſtitatis cuſtodiam, &

abdicationem temporalium, & ſui ſuperioris obedientiam ſuos profeſſores adſtringat) ipſum canonicè contigerit ingredi, ac eius regulam expreſsè, vel tacitè profiteri: quo caſu diœceſanus ſuper præmiſsis & ſingulis præmiſſorum cum eo diſpenſare valeat, niſi ſit aliud canonicum, quod obſiſtat. Ad ingreſſum huiuſmodi ſic ordinatum (ſi matrimonium conſummatum non fuerit) per diœceſanum inſtanter moneri præcipimus, & induci: quod ſi forſan renuerit adimplere, ipſum (ſi ſponſa eius inſtiterit) per cenſuram eccleſiaſticam compellendum decernimus contractum matrimonium conſummare. Nulli &c. noſtrarum declarationis, inhibitionis, ordinationis, præcepti, & conſtitutionis infringere. Datum Auinioñ. Kalend. Decembris, Anno ſeptimo. A B

De religioſis domibus

TIT. VII. C

Secta & religio fratricellorum, ſiue beguinorum, qui ſe dicebant de tertio ordine beati Franciſci caſſatur, quoniam inter cæteros errores eccleſiaſtica ſacramenta deſpiciebant. Et ſub pœna excommunicationis omnibus iniungitur, vt nulli decætero talem ritum aſſumant: & ne epiſcopi ipſum concedere præſumant. Vide cap. fin. eodem tit. in antiq. & cap. j. eod. tit. lib. vj.

CAP.

A CAP. VNICVM.

SANCTA Romana atque vniuerſalis eccleſia, cui authore domino, licet immeriti, præſidemus, ſicut religioſa & pia vota benigno fauore proſequitur, ſic ſuperſtitioſos conatus inſolentium hominum * deteſtatur, videlicet ne ſub ouina pelle gregem dominicum truculentia lupi rapacis inuadat, ſub pietatis imagine virus hereticæ prauitatis obrepat, & ſub prætextu cõuerſationis angelicæ incautis mentibus ſpiritus malignus illudat: cuius rei gratia ſacris canonibus eſt interdictum, ne aliquis nouum ordinem aut religionẽ inueniat, vel habitum nouæ religionis aſſumat: ſed quicunque ad religionẽ venire voluerit, ingrediatur vnã de religionibus approbatis. Nonnulli tamen profanæ multitudinis viri, qui vulgariter Fratricelli ſeu fratres de paupere vita, Bizochi ſiue Beguini vel aliis nominibus nuncupantur in partibus Italiæ, necnon in inſula Sicilienſi, comitatu prouinciæ Narboneñ. & Tholoſaneñ. ciuitatibus, & diœceſibus, & prouinciis, aliiſque diuerſis ciſmarinis & vltramarinis partibus, contra dictos canones habitum nouæ religionis aſſumere, congregationes & conuenticulas facere, & ſuperiores ſibiipſis eligere; quos

B (margin, beside "uitatis obrepat")

C (margin, beside "Bizochi ſiue Beguini")

* *Vide l. qui ſub cõditione. ff. de cõdi. inſtit. l. non erit. §. diuus. ff. de iureiur.*

miniſt

miniſtros ſeu cuſtodes vel guardianos aut A
nominibus aliis appellant : plurimos ad
eorum ſectam recipere, & loca de nouo
conſtruere ſeu conſtructa recipere, in quibus habitant in communi publicè mendicare (quaſi eorum ſecta foret vna de religionibus per ſedem apoſtolicam approbatis) temeritate damnabili præſumpſerunt, & præſumunt etiam inceſſanter. Et vt ipſorum error veritas, & impietas religio reputetur, plurimi eorum regulam ſeu ordinem B
fratrum minorum, quem ſanctus Franciſcus inſtituit, ſe profiteri ad literam conſeruare confingunt: quanquam in obedientia generalis, vel prouincialium miniſtrorum ipſius ordinis non morentur: prætendentes ſe à ſanctæ memoriæ Celeſtino papa quinto prædeceſſore noſtro huius ſtatus ſeu vitæ priuilegium habuiſſe: quod tamen etſi oſtenderent non valeret, cùm bonæ memoriæ Bonifacius papa octauus prædeceſ- C
ſor noſter, ex certis cauſis rationabilibus omnia ab ipſo Celeſtino prædeceſſore noſtro conceſſa, quæ per ipſum Bonifacium non contingeret approbari, viribus penitus vacuauerit, dictúmque vitæ priuilegiũ non inueniatur per eundem Bonifacium approbatum. Quidam autem eorum dictum habitum, & viuendi ritum à quibuſ-
dam

A dam epiſcopis ſeu eorum ſuperioribus, vel aliis eccleſiarum prælatis habuiſſe profitentur, quos nec eis concedere licuit contra formam concilij generalis: Nonnulli etiam ex ipſis aſſerentes ſe eſſe de tertio ordine beati Franciſci pœnitentium vocato, prædictum ſtatum & ritum eorum ſub velamine talis nomine ſatagunt palliare: cum tamen in regula ipſius tertij ordinis talis viuendi ritus nullatenus ſit conceſſus. Et quia in
B errorum baratrum faciliter ruunt, qui conceptus proprios patrum definitionibus anteponunt: ipſorum quamplurimi (ſicut fide digna relatione percepimus) à veritate catholicæ fidei deuiantes, eccleſiaſtica ſacramenta deſpiciunt, ac errores alios ſtudent multipliciter ſeminare. Cùm itaque talium damnanda temeritas in eiuſdem fidei detrimentum, fidelium ſcandalum, præfati minorum & aliorum ordinum oppro-
C brium, & etiam ſuarum & aliarum animarum perniciem redūdare noſcatur, ſectam, ritum, & ſtatum huiuſmodi non obſtantibus præmiſsis eorum excuſationibus, quas friuolas reputamus, & quicquid per eos cōmuniter vel diuiſim ſub religionis, conuentus, collegij ſeu congregationis nomine vel colore attentatum extitit, vel exiſtit, de fratrum ipſorum conſilio authoritate apoſto-

lica

lica nullius fuiſſe & eſſe decernimus firmitatis: & quatenus de facto proceſſerunt de conſilio & authoritate præmiſsis reuocamus omnino, ac perpetuæ prohibitioni ſubiicimus, & ab eccleſia dei penitus abolemus. A
Eiſdem perſonis & aliis quibuſcunque ſub pœna excommunicationis, quam eas (ſi ſecus fecerint) incurrere volumus ipſo facto, iniungẽtes expreſsè, ne ſtatum ſiue ſectam & ritum huiuſmodi ab ipſis aſſumptum ſectentur vlterius, vel ipſum de nouo aſſumere quoquo modo præſumant. B Epiſcopos quoque & eorum ſuperiores & etiam alios prælatos quoſcunque, qui prædictis perſonis vel aliis ritum viuendi & habitum ſupradictos, præter ſpecialem apoſtolicæ ſedis authoritatem deinceps cõceſſerint: prædictæ excommunicationis pœnæ ipſo iure decernimus ſubiacere. dignum eſt enim, vt adulterinas plantationes, quas non pater cœleſtis, ſed humanæ temeritatis audacia plantat, apoſtolici culminis cenſura diuellat: nec patiatur in agro dominico peruerſę congregationis vepres excreſcere, cui proprium eſt (diuina opitulante gratia) virtutes ſerere, ac vitia radicitus extirpare. C Nulli ergo &c. Datum Auinioñ. iij. Kalend. Ianuarij, Anno ij.

De

A De Iudæis & Sarracenis
TIT. VIII.

Vt Petrus filius regis Caſtellæ pio ductus propoſito facilius Agarenos infideles à regno Granatæ expelleret: lata fuit excommunicationis ſententia in omnes prohibita portantes ipſis infidelibus & Sarracenis præfati regni Granatæ. Con cor. c. Ita quorundam. &c. Ad liberãdam. eo. tit. in an.

CAP. VNICVM.

B COPIOSVS in miſericordia dominus, qui de ſua abundantia pietatis corda fidelium ad ſuæ maieſtatis obſequia deuotionis ardore ſuccendit, præcordiis dilecti filij nobilis viri Petri infantis nati claræ memoriæ Sanclij regis Caſtellæ adeo copioſè gratiã cœleſtis inſpirationis infudit, quòd ſibi delectabile reputat propriam exponere in ipſorum proſecutione perſonam. Pio quidẽ nobilis ipſe ductus propoſito, tanquã ſtrenuus C athleta domini negocium impugnationis perfidorum Agarenorum, à quibus regnũ Granatæ in dei contumeliam detinetur, tutorio nomine, chariſsimi in Chriſto filij noſtri Alfonſi Caſtellę regis illuſtris qui ſub teneritudine puerilis ętatis adhuc dignoſcitur cõſtitutus: aſſumpſit ſub ſpe cœleſtis auxilij ferueñter, & viriliter proſequẽdũ. Cũ igitur

omnia cupiamus obſtacula remouere, per A
quæ dicti negocij proſecutio poſſet quomodolibet impediri, vniuerſis & ſingulis cuiuſcunque conditionis, præeminentiæ vel ſtatus exiſtant, diſtrictius inhibemus, ne arma, equos, ferrum, ligamina, victualia & alia quæcunque prohibita per Romanos pontifices prædeceſſores noſtros, ad terras Aegypti deferri ad Sarracenos dicti regni Granatæ intra triennium incipiendum à Kal. Aprilis proximè ſecuturum, quomodo- B
libet deferre præſumant. Nos enim omnes & ſingulos, qui ad dictũ regnũ arma, equos, ferrum, ligamina & victualia ſupradicta & quæcunq; prohibita cõtra tenorẽ huius noſtræ prohibitionis deferre præſumpſerint, illis pœnis & ſententiis, quas deferentes huiuſmodi prohibita in Alexandriam, vel ad Aegypti partes incurrunt, decernimus ſubiacere. Et nihilominus omnes & ſingulos, qui Sarracenis Granatæ præſtabunt (dicti C
negocij proſecutione durante) auxilium, conſilium, vel fauorem: aut proſecutionem dicti negocij directè vel indirectè, ſecretè vel publicè impedire, vel turbare fortè præſumpſerint: excõmunicationis ſententiã incurrere volumus ipſo facto. Nulli ergo noſtræ inhibitionis, cõſtitutionis, & volũtatis &c. Datũ Auinion. v. Kalẽd. Martij, Anno j.

De tor

A

De torneamentis

TIT. IX.

Conſtitutio Clementis in quibuſdam regnis torneamenta inhibens ſub pœnis excommunicationis & interdicti, hoc reuocatur: & illi, qui huius occaſione ſentētias incurrerant, abſoluuntur.

CAP. VNICVM.

QVIA in futurorum euentibus
ſic humani fallitur incertitudo
B iudicij, vt quod coniectura probabili ex nunc interdum attenta conſideratio vtile pollicetur, reperiri damnoſum quandocunque cōtingat: nonnunquam quòd cōſultè ſtatuitur, ex ſanioris inſpectione iudicij conſultius reuocatur. Sanè felicis recordationis Clemens papa quintus, prædeceſſor noſter attentè conſiderans generale paſſagium in concilio Vienen̄ pro terræ ſanctæ ſubſidio ſalu-
C briter ordinatum, per torneamenta & haſtiludia, ſiue iuxtas non leuiter impediri: tum quia frequenter ſic ipſum paſſagij negocium proſecuturos exinaniunt, quòd ad eius executionem efficiuntur impotentes: tum quia interdum quamplures à crucis aſſumptione retrahunt: dum ab illis abſtinere (aliis ea exercentibus) erubeſcunt: torneamenta ipſa & haſtiludia, ſiue iuxtas in

regnis Franciæ, Angliæ, & Alemaniæ, & a- A
liis nonnullis prouinciis, in quibus ea con-
ſueuere frequentius* exerceri ſpecialiter in
terdixit: in facientium ea, vel ad id eis præ-
ſtantium opem, conſilium, vel conſenſum,
& illorum etiam in quorum locis, vel diſtri
ctibus fierent non probibentium hoc cùm
poſſent, & illorum procedentes ad illa in dō
mibus ſuis recipientium, vel commercium
quomodolibet exercentiū cum eiſdem per-
ſonas excommunicationis, & in terras in- B
terdicti ſententias promulgando, abſolu-
tione ab excōmunicatione huiuſmodi præ-
terquam in mortis articulo ſedi apoſtolicæ
reſeruata. Verùm quoniam (vt intellexi-
mus) per ſentētiam huiuſmodi periculum
animabus ingeritur, & pro eo maximè ne-
gocio dicti paſſagij derogatur: quia non-
nulli militari cingulo abſtinent, & quia va-
care militiæ metu præſertim ipſius ſenten- C
tiæ non præſumunt, propter quod idoneos
& voluntarios ad terræ prędictæ ſubſidium
in regnis eiſdem contingit pauciores ſolito
reperiri. Nos ad dilectum filium nobis vi
ri Philippi claræ memoriæ regentis Fran-
ciæ, & Nauarræ regis, & aliorum de domo
regia, necnon quamplurium magnatum &
nobilium, tam in regno Franciæ, quàm a-
liunde conſiderantium præmiſſa diſcrimi-

na rep

Vide gl. in l. tale pactum. §. fi. ff. de pactis. l. ſcire oportet. §. fin. ff. de exc. tut. gl. in verbo, præſidētes. reputata ſin gu. cle. j. de reſcri. & l. j. C. de raptor. virgi. & Bald. in ca. j. §. ſi quis ruſticus. de pa. ten. Font.

A na repetitæ ſupplicationis inſtantiam, ſententias excõmunicationis & interdicti præmiſſorum ſupplicationibus inclinati, & ducti conſiderationibus antedictis, & ex cauſis etiam rationabilibus aliis in fauorem ſæpefati negocij, de fratrum noſtrorum conſilio reuocamus: eos, qui propter exercitiũ torneamentorum ſeu haſtiludiorum ipſorum huiuſmodi ſententias incurrerunt abſoluentes ab illis, & cum eis, qui ſic ligati,
B vel in locis propterea interdictis diuina celebrarunt officia, ſuper irregularitate inde contradicta authoritate apoſtolica diſpenſantes. Datum Lugduni xvj. Kalend. Octobris, Anno primo.

De crimine falſi TIT. X.

Falſificantes monetam regis Franciæ, & aliorum locorum circumuicinorum aliquo de quatuor modis hic prolixè declaratis, ipſo facto ex-
C *communicationem incurrunt: à qua abſolui non poſſunt, niſi à papa, præterquam in mortis articulo. De falſificantibus ſigillum ipſius regis Franciæ habes ca. Ad audientiam. eo tit. in antiq.*

CAP. VNICVM.

PRODIENS quaſi ex adipe iniquitatis multorum ſceleratorum funeſta cupiditas eos in perniciẽ pręcipitare conatur, dũ ſequi mi-

ſerabilem eius ingluuiem ſatietatis neſciẽtem moderamina non verentur: ipſi etenim turpium lucrorum ſe fæcibus immergentes, ambitioſis nexibus inuoluuntur, dei timorem damnabili cæcitate poſtponunt, & quaſi ambulantes in tenebris non vitant excidia perſonarum. Nuper ſiquidem ad noſtri apoſtolatus auditum multorum relatio fide digna perduxit, quòd nonnulli nullam habentes authoritatem iuris, vel conſuetudinem, ſeu priuilegium faciendi monetam falſam oſtendunt, & fabricant in regno Franciæ, & locis circumuicinis. A B

Alij verò monetam falſam ſub vero ſigno chariſsimi in Chriſto filij noſtri Caroli regis Francorum & Nauarræ illuſtris ſtudioſè deprauant, & ex hoc cadit à ſuo recto pondere. Quamplures etiam in locis circũuicinis, quibus de iure, aut conſuetudine, ſeu priuilegio ius competit fabricandi monetam, ſignum proprium monetæ regiæ monetæ ſuæ, quam fabricant imprimere, ſeu inſculpere moliuntur, eiuſdem quantitatis & iocunditatis, literarũ figuræ, quam habet moneta regia monetæ ſuæ, quam fabricant, quantũ poſſunt ſimilius, ſpeciem & formam inſculpunt, conſtituunt, & imponunt: & quamuis moneta prædicta eorũ ad vſurpatam ſimilitudinem perducta deficiat C

à iuſto

A à iuſto pondere argenti,& ſolito in regia moneta,& more,& conſuetudine obſeruato:ſimplices tamen & populares perſonæ nõ habentes inter monetas tantæ ſimilitudinis peritiam diſcernendi,falluntur quotidie ea occaſione in vſu monetarũ,recipientes monetas falsò aſsimilatas pro veris. Sunt & alij,qui ſcienter falſas monetas extra regnum prędictum emunt:& poſt intra regnum ipſum eas portant,vendunt & expendunt. B Nos igitur attendentes, quòd iidem falſarij & fabricatores monetarũ taliũ,& emptores prædicti per hoc ſe dignos maledictione conſtituunt,eos,qui(vt præmittitur) præmiſſa moliri, aut fabricare, aut emere,vel portare ad regnum prædictũ ſcienter præſumpſerint feli.recor.Clementis papæ quinti prædeceſſoris noſtri veſtigiis inhærentes, excommunicationis ſententia innodamus:abſolutione prædictorũ C nobis & ſucceſſoribus noſtris, præterquam in mortis articulo, reſeruata. Nulli &c.noſtræ innouationis infringere &c. Datum Auinioñ.v.Nonas Iulij,Anno vj.

De priuilegiis TIT. XI.

Priuilegia,ſi qua ſint,quibus aliqui nobiles Campaniæ & Maritimæ dicebant ſe munitos circa bannitorum receptationem,hæc conſtitutio

propter cauſas hic inſertas reuocat & anullat. A

CAP. VNICVM.

AD NOSTRI apoſtolatus per-
uenit auditum, quòd nonnulli
nobiles & communitates intra
noſtras Campaniæ, Maritimæq;
prouincias conſtituti, aſſerentes per priui-
legia ſedis apoſtolicæ ſibi fore conceſſum,
quòd de prouinciis ipſis per rectorem eorũ,
qui eſt pro tempore, vel officiales curiæ re-
ctoris eiuſdem banniti in terris, ciuitatibus B
caſtris, & locis eorum morari liberè poſſint,
nec in illis idem rector bannitos ipſos cape-
re valeat: eoſdem bannitos in dictis terris,
ciuitatibus, caſtris & locis, non abſque dero-
gatione ſedis apoſtolicę manifeſta recipiũt,
& receptant. Nos igitur, qui beneuoli mo-
re patris in prouinciarum ipſarum tranquil-
litatis, & pacis commodis delectamur: ſu-
per hoc (prout ad noſtrum ſpectat officiũ)
pro communi bono prouinciarum ipſarum C
de congruo volentes remedio prouidere,
priuilegia ſupradicta, cuiuſcunque tenoris
exiſtant, maximè cùm ipſorum prætextu
maleficia remaneant in eiſdem prouinciis
impunita, pandatur auſus exceſſibus, cul-
tus lædatur iuſtitiæ: dictíque rectoris mul-
tipliciter impediatur officium, ac prouin-
ciarum ipſarum ſtatus pacis fœdere viola-
to, non

A to,non abſque grandi reipublicæ detrimento ſubuerti poſſet ſcandalis,ſciſſuris,ex nūc authoritate apoſtolica ex certa ſcientia reuocamus,anullamus,& etiam irritamus,ac nullam habere decernimus roboris firmitatem. Nulli &c.noſtræ reuocationis & anullationis, ceſſationis,irritationis,& cōſtitutionis infringere. Data Auinioñ. vij. idus Aug. Anno ſexto.

B De pœnis. TIT. XII.

Narratis facinoribus hominum Marchiæ,qui ſuos rectores & officiales occidere ſoliti erant, poſt enumerationem xvij.modorum offenſæ,totidem pœnas exprimit,quas incurrent,qui decætero talia præſument:& propter patrum iniquitatem filios à quibuſcunque honoribus,& beneficijs tanquam indignos repellit.Concor.ca.ad aures. & cap.in quibuſdam.eo.tit.in anti.& cap.felicis.eo.titu.lib.vj.iuncta Clemen. ſi quis ſuadente C *diabolo.etiam in eod.titu.*

CAP. VNICVM.

DIERVM creſcente malitia videmus mundū in deteriora iugiter prolabi,ſic(hominū mētes aſſueta deprauāte nequitia)malis paſſim cumulū ſuperaddi,vt & boni,qui aliàs odirēt virtutis amore delinquere,interdū cū peruerſis admixti,cōcurrere cū illis in illici-

tis habeant,& in apertam malitiā proſilire. A
Eſt enim compeſcenda malorum audacia, vt ſaltem pœnæ formidine retrahantur à noxiis,ſicque boni ſectando virtutem meliores effecti,non cogantur cum illis perire. Sanè vulgaris famæ notoriū publicat, & longè lateque ipſa iniurioſa trāsgreſſus euidētia manifeſtat,quòd nonnulli de Marchia Anchonitana prouincia nobis & Romanæ eccleſiæ ſubiecta,nedùm olim temporibus diuerſorum prædeceſſorū noſtro- B rum Romanorum pontificum greſſus fidelitatis egreſsi,declinauerunt ad infidelitatis reprobæ deuium,ſed in diebus nō longè præteritis contra nos,& eccleſiam eandem, & dilectum filium Amelium præpoſitum Bellimontis capellanum noſtrū prouinciæ memoratæ rectorem, ceruicem rebellionis erigere præſumpſerunt,& in quoſdam officiales & familiares ſuos crudeliter ſæuientes,poſt graues illatas iniurias & reprobro- C ſas cōtumelias irrogatas eiſdē,& poſt bona ipſorū violenta prædatione ſubtracta,eos cruētę mortis ſuppliciis in ore gladij tradiderūt:inter quos pars dicitur fuiſſe nō modica,cui mens ſanior inerat,& tantæ temeritatis exceſſus non leuiter diſplicebat,ſed habuerunt,vel inuiti furori confuſæ multitudinis cedere,dum illius nequiuerunt conatib

A natibus obuiare. Nos igitur, vt mali pœnarũ impoſitionibus grauiũ territi vereantur inantea in cõſimilis erroris inuium relabi, ac boni perſiſtẽtes in ſua fidelitate cõſtanter non habeant propter illorũ claudicare perfidiam: remediis, quibus poſſumus præcauere volentes, & animarum ſuarũ ſaluti, dictæque prouinciæ pacifico ſtatui paternis affectibus proſpicere cupientes: de fratrũ noſtrorum cõſilio hac in perpetuum B valitura conſtitutione ſancimus, vt quicunque de prouincia ipſa, vel aliunde in eã prouinciam moram trahens, clericus vel laicus famæ ſuæ prodigus (ipſius eccleſiæ calcata reuerentia) in hoc ſceleris genus irrepſerit, quòd rectorẽ, ſeu rectores, qui pro tempore regimini dictæ prouinciæ in ſpiritualibus & temporalibus authoritate apoſtolica præfuerint, vel ipſorum aliquem, aut eorum, vel alicuius ipſorum vicarium, aut iu- C dicem, vel iudices, vel ipſius prouinciæ theſaurariũ, aut locũ tenentem eiuſdem (quod abſit) occiderit, aut ad offendendum illum, vel illos inſecutus extiterit, ceperit, captiuauerit, detinuerit, percuſſerit, aut etiam vulnerauerit, aut ipſorum aliquid, vel aliàs in locum, vbi moram traxerint, inſultum fecerit, aut ipſum, vel ipſos obſederit, ſiue de ſuo regimine, vel officio forſan expule-

rit, vel fugauerit, vel ſocius fuerit facientis, A
aut illũ vel illos bonis aliquibus ſpoliauerit, vel prouinciæ ſupradictę alicuius ciuitatis, caſtri vel loci de prouincia ipſa populũ, communitatem vel vniuerſitatem, aut aliquos ex eis, vel quoſuis alios de prouincia ipſa directè vel indirectè contra nos, & præfatam eccleſiam, ſeu rectores, officiales & locum tenentes prædictos, vel ipſorum aliquem ad ſeditionem quomodolibet excitabit, ac rebellionem, ſeu conſpirationem per B
ſe, vel per alium, ſeu alios facere, vel procurare præſumpſerit, vel ad ea, ſiue ipſorum aliquod dederit auxilium, conſilium, vel fauorem, directè vel indirectè, publicè vel occultè, cuiuſcunque conditionis, ordinis, dignitatis aut ſtatus, eccleſiaſtici vel mundani fuerit, etiam ſi patriarchali vel archiepiſcopali, ſeu epiſcopali, vel ſuperiori præfulgeat dignitate, perpetuò ſit infamis: vt nec ad teſtimonium vel alios actus legitimos C
admittantur. Sit inteſtabilis, vt nec teſtandi liberam habeat factionem, vel ad alicuius bona ex teſtamento, vel ab inteſtato vocetur. Nullus ei ſuper quocunque negocio reſpondere, ſed ipſe aliis reſpondere teneatur. Nec quæuis cauſæ ad audientiam perferantur illius. Nec valeant eius ſententiæ, vel proceſſus. Nullus ei in quacunque cau-

A ſa, vel negocio patrocinium præſtare præſumat. Nec ipſe ad patrocinandũ aliis admittatur. Inſtrumenta confecta per eum, ſi forte officium tabellionatus exerceat, nullam habeant firmitatem: ſed potius cum authore damnato damnentur. Dignitatibus, officiis, & beneficiis eccleſiaſticis, vel mundanis, quæ obtinet, quæcunque ſint, & quocunque nomine cenſeantur, ſit eo ipſo priuatus, ac inhabilis, & indignus ad
B ea, & quælibet alia in poſterum obtinenda. Filij eius ad nullos honores eccleſiaſticos, vel mundanos, ad nullas dignitates, vel beneficia eccleſiaſtica, aut officia publica quomodolibet admittantur. Libertatibus & etiam immunitatibus realibus & perſonalibus, priuilegiis & indulgentiis quibuſcunque ſub quacunque forma verborum, ab apoſtolica ſede conceſsis ex tunc penitus careant. Vaſalli & homi-
C nes à iuramento fidelitatis, & alia quauis obligatione, quibus tenentur eidem, ſint penitus abſoluti. Feuda quoque iura, honores, ac officia, & alia quæcunque bona immobilia, quæ in dicta prouincia Marchiæ, & alibi vbicunque à prædicta Romana obtinent eccleſia, ſint eoipſo penitus confiſcata. Aliis verò feudis, iuribus, honoribus, officiis, & bonis immobilibus, quæ quibuſcun

buſcunque aliis tenent eccleſiis,ſint eo ipſo A
priuati:quæ ſic ad eaſdem eccleſias liberè
reuertantur, quod de illis earum rectores
pro ſua voluntate diſponant:mobilia verò
bona ipſius concedimus fidelibus occupanda:
Illud nihilominus adiicientes noſtræ
huiuſmodi ſanctioni,vt ſic delinquens excõmunicationis
ſentẽtiæ:Vniuerſitas verò,
ſeu communitas,quæ deliquerit in prædictis,eiúſque
territoriũ & diſtrictus interdicto
eccleſiaſtico ſubiaceãt ipſo facto:A qua B
quidem excommunicationis ſententia nullus
ab alio,quàm à Romano pontifice poſſit
abſolutionis beneficium obtinere, niſi
duntaxat in mortis articulo conſtitutus.

Per hoc autem nõ adimimus ſecularibus
poteſtatibus facultatem vtendi legibus cõtra
talem,quas aduerſus ſic delinquentem
catholici principes ediderũt.Dignũ etenim
eſt,vt quos timor dei à malo non reuocat,
pœnarũ moles in eos exaggerata compeſcat.
Nulli &c.noſtræ functionis,& ſanctionis C
inſuper &c.Datũ Auinioñ.viij.Kalend.
Septembris,Anno iij.

De ſententia excommunicationis, ſuſpenſionis,& interdicti TIT. XIII.

Taxatio gratiarum ſedis apoſtolicæ impetratarum

A *tarum; tam cum clauſulis conſuetis, quàm non conſuetis, hic continetur. Et quot literas quótque dictiones linea complecti debeat, declaratur: ad paupertatẽ reſpectus habetur. Contra tranſgreſſores pœna ſuſpenſionis ab officio vſque ad ſex mẽſes, & quãdoque priuationis imponitur: & vltra illam abbreuiatoribus ſententiam excõmunicationis papa comminatur.*

CAP. VNICVM.

CVM AD ſacroſanctæ Romanæ

B eccleſiæ ſinum, velut ad matris vbera referta dulcedine, ac ad Romani pontificis Chriſti vicarij ſucceſſoríſque Petri clementiam tanquã ad patris plenam prouidentiã pietatem, orbis terrarũ, & qui habitant in eo gratiarum ſpe * aſsiduè confluant vniuerſi, indignum credimus noſtris fore temporibus, vt quibus nos, & eccleſia ipſa exuberamus in gratiis, deficiamus in donis: nę murmurãdi in-

C de præſtetur occaſio, vnde gratitudine neceſsitas aderat collaudandi: néve ſcriptura reddat onuſtũ, quod liberalitas fecerat gratioſum. Qua de re circa literarum noſtrarum ſcripturas, regiſtri quoque noſtri, necnon abbreuiatorum Romanæ curiæ notas, illam in taxando volumus moderationem apponi, qua perſonæ, quibus gratiæ huiuſmodi conceduntur ſe gratias ipſas ab apo. ſede

** Vide Inn. viij. in regu. lxvj. vbi dicit quòd camera apoſtolica eſt mater pecuniarũ Vide eundẽ in reg. xlvj.*

ſede liberaliter ſentiant conſecutas: ac literarum ipſarum ſcriptoribus regiſtri etiam noſtri notarúmque abbreuiatoribus antedictis, qui interdum in eis etiam multo labore deſudant, de ſuo labore congruè ſatiſfiat. Ad tollendos igitur exceſſus, difficultates, circuitus & anfractus, qui poſſent ex variis literarum apoſtolicarum taxationibus prouenire, ſancimus, vt modus ſubſcriptus in huiuſmodi taxationibus obſeruetur: videlicet quòd litera gratię cum clauſulis cõſuetis ſuper canonicatu, & præbenda, & alio beneficio eccleſiaſtico, cum cura vel ſine cura vacante, vel vacaturo, etiam ſi dignitas, officium, vel perſonatus exiſtat, decem turoneñ. groſsis & non vltra taxetur. Executio verò eiuſdem duodecim turonenſibus & non vltra taxetur: & idem in ſimilibus literis beneficialibus gratioſis, puta ſuper prioratu aliquo, adminiſtratione & huiuſmodi, ac executoriis earundem ſeruari debebit. Si verò eiſdem literis gratiæ, & executoriis earundẽ (vt ſuprà) aliquæ clauſulæ non cõmunes, vel inſolitę apponantur, circa taxationem clauſularum huiuſmodi congruè poterit ſic diſtingui, videlicet quòd nõ habeatur conſideratio in eiſdem maioris, vel minoris gratiæ eius, quod cõceditur, nec quòd ipſius ſint maiores, vel pauciores fru

A fructus,reditus & prouentus,& ex hoc plus minúſve taxetur,ſed habeatur in taxando illa conſideratio ad laborem,vt ſcilicet longior ſcriptura magis,& minus breuior ęſtimetur:hoc tamen circa huiuſmodi clauſulas apponendas addito moderamine in taxando,vt ſi ſcriptura clauſulæ appoſitæ non faciat lineam,nec ipſa clauſula literæ taxationem augmentet. Si verò per ſe, vel ſaltem aliis addita clauſulis faciat lineam,
B in quarta parte Turoñ.groſ.taxetur:& ſic pro qualibet linea huiuſmodi additæ clauſulæ in taxando quarta pars groſſ. Turoñ. addatur,& ſi quid ſuperfuerit,& minus linea,illud ſuperfluum nec taxationem immutet.Lineam autem,quę centum & quinquaginta literas ſeu xxv. continet dictiones,intelligi volumus in hoc caſu:& vt taxatio huiuſmodi(dum exempla ponuntur) quodammodo procedat, inſerta illa clau-
C ſula, Verùm ne ſub eo prætextu &c.quæ quatuor continet lineas,vno Turoñ.groſſo taxetur,Illa etiam clauſula,Præbendam verò ac dignitatem, quæ cum acceptatione reſeruat, quæ quatuor & paulò plus continet lineas, vno Turoñ.groſſo taxetur:& in ſimilibus clauſulis additis ſecundum linearum numerum idem fiant. Eandem taxationem cum moderamine antedicto,

quo

quo ad præfatas literas in regiſtro noſtro A
ſeruari volumus,cùm fuerint regiſtrandæ.
Eandem etiam taxationem quo ad præfatarũ literarum notas,ſcilicet gratiæ cũ antedicto numero abbreuiatores obſeruent. De executoriis verò huiuſmodi gratiarum abbreuiatores ipſi,etiã ſi clauſulæ nõ communes,vel inſolitæ apponantur,eiſdẽ duos tantum recipiant Turoneñ. Hoc licet ſic in taxatione prædictarum literarum obſeruari velimus,in forma tamen pauperũ de- B
ferri volumus,paupertati,& noſtram taxationem in illa,videlicet octo Turoñ.groſ. inuiolabiliter obſeruari:nàm beatum fore virum,qui ſuper pauperem,& egenum intelligit,verbis propheticis edocemur. Circa taxationem autem literarũ,quæ per audientiam tranſeunt,nihil ad præſens aliud duximus ordinandũ:ſed rationabilis modus obſeruetur in illis,qui ſolitus eſt hactenus obſeruari:maximè ſecundum taxatio- C
nem literarum ipſarum,quæ in libro prouinciali inuenitur eſſe conſcripta.In quarũ taxationibus literarum ex cauſis rationabilibus ſuſtinemus,vt Turoneñ.groſſ.quãdiu ſcilicet Romana curia extiterit citra montes Romanino ſuccedat.Cęterùm vbicunque de Turoneñ.groſſ.in taxationibus prælibatis fit mentio: intelligi volumus,
quan

A quandiu curia fuerit citra montes. Si verò vltra montes, Romæ ſcilicet, vel in aliis locis, vel Italiæ partibus curia ipſa conſtiterit, in taxationibus antedictis Romaninus pro Turoneñ. ponatur. Ad hæc prędictæ noſtræ adiicimus ſanctioni, vt ſi forſan (quod quandoque contingit) eueniat, videlicet, ꝙ non culpa, negligentia, vel defectu ſcriptoris, vel ex ignorantiæ cæcitate, aut torpore deſidiæ, vel ex occupatione, diſtractione, aut
B alia quauis occaſione abbreuiatoris, qui notam, ex qua litera groſſa procedit ineptè formauerat, eadem groſſa literis gratis fuerit reſcribenda: hoc ipſi ſcriptori, vel illi, cuius litera huiuſmodi fuerit reſcribenda non noceat, ſed abbreuiatori debeat imputari, in tantum, vt eidem ſcriptori abbreuiator ipſe ſatisfaciat integrè: iuxta taxationem eiuſdem groſſæ literæ reſcribendæ. Cæterùm vt prædicta, quæ à nobis pro vtilitate
C publica ſunt inſtituta ſalubriter, eò diligentiores ſui obſeruatores inueniant, quo trãſgreſſores ipſorum maiori nouerint ſe pœna percelli: ſtatuimus, vt prefati omnes, & ſinguli tam literarum noſtrarum, quàm regiſtri noſtri ſcriptores, quàm abbreuiatores notarum ipſarum (quibus etiam abbreuiatoribus ſpecialiter vltra infra ſcriptas pœnas, quatenus prædictas taxationes obſer-

uent ſub excommunicationis pœna manda A mus)qui contra præmiſſa fecerint plus ſcilicet præfatas noſtras beneficiales literas,vel notas ipſarum,vel earundem in dicto regiſtro ſcripturas taxando, exigendo vel recipiendo pro ipſis, quàm ſuperius ſit taxatum: vſque ad ſemeſtre tempus officio, in quo ſic deliquerint ſint eoipſo ſuſpenſi.Et ſi ſecundò deliquerint in eodem, ipſo facto eodem officio (quod quantum in ipſis fuerat,maculare conati ſunt) perpetuò ſe pri- B uatos agnoſcant.Nulli ergo liceat,&c. Datum Auinioñ. iiij. Idus Decemb. Pontificatus noſtri, Anno primo.

De verborum ſignificatione TIT. XIIII.

Cùm fratres minores indumentis vilibus ſecũdum eorum regulam debeant indui, de qua vilitate ſit intelligendum,hoc relinquit iudicio ſupe- C riorum,præcipiens ſub pœna excommunicationis illis obediri, & reprehendens fratres, qui pro arbitrio ſuo habitus curtos, ſtrictos & nouitatis plenos portabant, qui tranſgreſſores regulæ non dicentur, ſi in hoc ſuperioribus obſequuntur. Superiores etiam arbitrari poterunt, an habenda ſint granaria, & cellaria pro neceſſarijs ad victum colligendis. Tandem fratres ipſos hortatur ad obe

A ad obedientiam, quam dicit paupertati, & caſtitati eſſe præferendam. hoc dicit. & eſt valde notabilis. Concor. c. Exijt qui ſeminat. eo. titu. lib. vj. & Cle. exiui de paradiſo. eo. tit.

CAP. I.

QVORVNDAM exigit cecæ ſcrupuloſitatis ambiguũ, ac ipſorũ quodammodo indocta ſcientia (ne dixerimus, quòd irreligioſa horum ſit vana, & in hoc ſuperſtitioſa religio) vt dum ſuis mauult temerè ſub conſcientiæ velamento conceptibus, quàm prelatorum ordinis ſui cum obedientiæ merito prouidè inhærere ſententiis, nos poſt prædeceſſorum noſtrorum, & præſertim felicis recordationis Nicolai papæ quarti, ac piæ memoriæ Clementis quinti, Roma. Pontific. ſuper intellectu & obſeruantia regulæ ordinis fratrum minorum, declarationes ſalubriter editas, ſolidas quidem & claras, & lucidas, multáque maturitate digeſtas, noſtras domino fauente indubias ipſorũ prædeceſſorum declarationibus declarationes adiungamus: ſicque dies diei eructet verbũ, & nox nocti ſcientiã manifeſtet, ne perperã paucorum dicti ordinis fratrũ (quod abſit) inſcitia, recta ipſarum declarationum verba conuertens in deuium, illáque ſuis eis profectò contraria accommodans ſenſibus,

ingrata deo, ſuperioribus contumax, præfato ordini detrahens, odioſa confratribus, vnionem ſcindens, ſi valeat reddatur, ac graue in populo ſcandalum allatura, quin potius (vt noſtra vehemẽter flagitat intentio) antedictis profugatis incommodis, hæc ſancta minorum fratrum religio, ad quam iamdudum (cùm minor nos gradus haberet) dilectionis, & deuotionis feruor incanduit, nunc verò poſt ſuſceptum à nobis apoſtolicæ ſeruitutis iugum, ad illius religionis gubernationem, protectionem, defenſionémque interius exteriúſque propiciam paſtoralis curæ ſolicitudo nos angit, paternæ cogit prouidentiæ debitum, ac internæ charitatis zelus accendit, quieta pace gaudeat, ſancto proficiat ocio in numero ac merito, quàm & plurimum augeatur, blandéque in redeuntium filiorum ſuæ ſcilicet profeſsionis ruat oſcula, mactet vitulum, eorúmque liberis, & ſedula corruat in amplexus, profectò quum ipſius religionis odor trahat, charitas attrahat, ſcientia lucidet, oratio mereatur, quæ in conualle lachrymarum huius ſcilicet mundi miſeria, vel cordis cõtritione, & humiliatione puriſsima aſcenſiones in corde ſuo diſpoſuit, vt non ſolùm in virtutem de virtute proficiat, ſed in eiſdem virtutibus permanens, quaſi quibuſdam

A dam harum ad profectionem tendentibus gradibus de die in diē facta ſe melior aſcē-dat in altius, terrena deſpiciat, ac cœleſtia complectatur: ſicque tandem diuino numine collocata in patria, tantò deum ſecū-dum huius ſanctæ aſcenſionis gradus cognoſcat apertius, quantò nunc in huius peregrinationis anguſtiis illos conſcenderit altiores. nam ſecundum Dauid prophetam eximium, dum ſanctam eccleſiam deus ſu-
B ſcipiet, in eius gradibus dignoſcetur. Quapropter talibus incommodis tātíſque eiuſdem ordinis excitati periculis, ac ad illa ſalubribus, & opportunis per eiuſdem ſedis prouidentiā circūſpectam adhibendis ſummouenda remediis, noſtræ ſolicitudinis ſtudium conuertentes ad dei laudem, beati Franciſci præconium, eiúſque præfati ordinis pacem, cōſolationémque fidelium, necnon minus cautis minúſque habentibus in-
C obediendi, vel euagandi occaſionis ſubducendam materiam ad trepidandum vbi timor nō aderat, ſcrupuloſam caliginem detergendam, eóſque ſuauiter deducendos, vt filios ad ipſius religionis gremiū velut matris. Diligenti ſuper his perſcrūtatione & matura deliberatione præhabitis de fratrū noſtrorum cōſilio infraſcriptas declarationes, commiſsiones, ordinationes, & præce-

pta, quæ inferius inſeruntur,duximus adiungenda. In primis cùm dicatur in regula, quòd illi, qui promiſerunt obedientiam, habeant vnam tunicam cum caputio, & aliam ſine caputio, qui habere voluerint. Item quòd fratres omnes veſtimentis vilibus induantur, & ſuper prædictorum verborum ſenſu à præfatis prędeceſſoribus noſtris Nicolao & Clemente declarationes (vt præmittitur) limpidæ emanarunt: dictúſq; Clemens huius vilitatis iudicium, miniſtris, custodibus ſeu gardianis ordinis prædicti duxerit committendum, eorum ſuper hoc conſcientias onerando: nec ob hoc in quibuſdam ex fratribus antedicti ordinis volentibus plus ſapere quàm oportet ſapere, nouarum adinuentiones ambiguitatũ ceſſauere quamplurimæ: vel non omnino non vetuſtarum explicatio quæſtionum, tam videlicet ſuper lõgitudine & latitudine, quàm groſsitie & ſubtilitate, forma & figura veſtimentorum ipſorum: quinimo adeò huiuſmodi adinuentiones & quæſtiones propria excreuere licentia, vt ex eiſdem fratribus aliqui habitus propterea curtos, ſtrictos, inuſitatos & ſqualidos, nouitate plenos ac diſsidij non ignaros, cum à communitate ordinis diſcreparent, aſſumerent, nec eos ad miniſtrorum, cuſtodum, gardiano-

rum

A rum eorundem mandatum requiſiti depo-
nerent,nec alios prout eiuſdem ordinis cõ-
munitas deferebat habitus, iuxta eorũdem
miniſtrorũ,cuſtodum, & gardianorum ar-
bitrium ducerent reſumendos, dicentes in
hoc eorundem prælatorum ſuorum nõ pa-
rendum fore arbitrio: cùm & ſuum ſic de-
ſpectum regularem & cruciformem aſſere-
rent:cæterorum verò ſuperfluum habitum
irregularémque cenſerent: Nec huic eorum
B opinioni præfati Clem. declarationem ſæ-
pius repetitam obeſſe. Nam licet miniſtris,
cuſtodibus & gardianis prefatis veſtium vi-
litatis detur in illa iudiciũ,tamen inibi con-
ſequenter adiungitur:ita tamen, quòd vili-
tatem in veſtibus ſeruent,præſertim cùm &
in declaratione prædicti Nicolai dicatur, ꝙ
ſemper in eiſdem fratribus & eorum acti-
bus paupertas ſancta reluceat,prout ipſis ex
eorum regula inuenitur indicta:ac conſtitu
C tionibus eiuſdem ordinis generalibus ca-
ueatur(vt aſſerũt)quòd in omnibus,quæ ad
habitum fratrum ſpectant,reluceat ſemper
aſperitas,vilitas,& paupertas.vnde cùm nec
paupertatis, vel vilitatis oblatæ per mini-
ſtros,cuſtodes,& gardianos veſtes exiſterẽt,
nec ipſorum ſuperiorum ordinis ſui in de-
ponendo veſtes,quas gererẽt, nec in reaſſu-
mendo,quas darent ſequi iudiciũ vllatenus

*Vide l. ſi vero. §. de viro. in vij. fallentia. ff. ſol. mat. & l. ij. C. de noxal. act. Bar. l. oẽs vj. q. principali. ff. de iuſti. et iur. Panor. c. ſolitæ. j. co. de maior. & obed. Fõt.

tenebantur * generali miniſtro & cæteris A
fratribus, qui pro cõmunitate eiuſdem ordinis aderant ſuis rationibus (quas breuitatis cauſa omittimus) contrarium aſſerentibus ex aduerſo prout hæc & alia hincinde corã nobis & eiſdem fratribus noſtris ſcripto lecta, verbóque fuere propoſita, ac etiã coram aliquibus ex fratribus noſtris prædictis ſuper hoc deputatis à nobis præſertim per aliquos ex fratribus dicti ordinis, qui in
prædictis communitatibus aduerſabantur B
eiſdem fuerunt pluries repetita. Quocirca nos ſerioſius rationibus prędictis auditis & aliis illiſque plenius intellectis volentes perpetuum præfato finem dare negocio, de prædictorum fratrum noſtrorum conſilio declaramus & dicimus, quòd quum (ſicut prætangitur) dicatur in regula, quòd fratres omnes veſtimentis vilibus induantur, & cùm vilitatem huiuſmodi veſtium, tam habitus, quàm interiorum tunicarum illam C
præfatus Clemens intelligi debere decreuerit, quæ ſecundum conſuetudinẽ vel conditionem patriæ debeat, quantum ad colo- c
rem panni & precium vilitas meritò reputari, atque conſequenter huius vilitatis iudicium miniſtris, cuſtodibus, ſeu gardianis prædictis (ipſorum ſuper hoc conſcientias onerando) duxerit committendum: prout in eiuſd

A in eiuſdem Clementis literis ſuper hoc confectis plenius continetur: in eorundem miniſtrorum, cuſtodum, ſeu gardianorum eodem modo iudicium eſt relictum. Nóſque nihilominus præfatorum miniſtrorum, cuſtodum & gardianorum iudicio præſentiū authoritate committimus determinare, videlicet arbitrari atque præcipere: cuius longitudinis & latitudinis, groſsitiei & ſubtilitatis, formæ ſiue figuræ atque ſimilium
B accidentium eſſe debeant, tam habitus, ipſorúmque caputia, quàm interiores tunicæ, quibus fratres omnes minores dicti ordinis induuntur, ac inſuper cuius quantæque vilitatis indui eos ipſis veſtimentis oporteat, & an in veſtimentis huiuſmodi ſecundum regulam & declarationes eorundem prædeceſſorum noſtrorum & præfatas ordinis conſtitutiones, reluceat aſperitas, vilitas & paupertas: vtrúmne quantum ad colorem,
C vilitatem, paupertatem quoque, ac cætera accidentia ſupradicta fratres veſtimentis induantur, vt debent: ſuper quibus eorundem miniſtrorum, cuſtodum, & gardianorum conſcientias oneramus: Statuentes & diſtrictè percipiendo mandantes, quòd in prędictis & his ſimilibus eorum arbitrium, determinationem ſiue iudicium, generalis quidem in totius ordinis: prouincialium

verò in prouinciam miniſtrorum ac cuſto- A
dum, & gardianorum adminiſtrationibus,
cuſtodiis ac gardianis ſiue conſimilibus ordinis memorati commiſsis eiſdem fratres omnes & ſinguli ſequi omnimodè illiſque parere per omnia teneantur. Ac inſuper ꝙ illorum ſequẽdo arbitrium determinationem ſiue iudicium illiſque parendo nec ſint nec dici poſsint vel debeant, nec ipſi ſeipſos autument ſuæ regulæ vel conſtitutionum ſui ordinis tranſgreſſores, maximè cùm nec B
expreſsè vel determinatè in prædicta fratrũ minorum dicatur regula vel declarationibus antè dictis, quantæ longitudinis, quantæ latitudinis, quantæ groſsitiei vel ſubtilitatis, qualis formę, qualiſve figuræ huiuſmodi debeant eſſe veſtes, ſicut nec qualis quantæque vilitatis eas eſſe oporteat exprimitur in eadem: ſicque quodammodo eadem vrgente neceſsitate, æquitate non impari, vero ſenſu, vero id regulæ ſuadentibus intel- C
lectu, eiuſdem Clementis inhærentes veſtigiis prefatorum miniſtrorum, cuſtodum, & gardianorum in prædictis horúmque ſimilibus fore iudicium, declarare cõpellimur, illáque eis (vt prædicitur) committere inuitamur. Non enim particularium omnium certa poteſt dari ſciẽtia, neque eorum (cùm infinita ſint) cõtingit fieri diſciplinam, non

ars

A ars, non regula circunſtantias ſingulas accidentiáque cuncta complectitur: habent in illis minores maioribus obſequi illíſque intendere, non in certis ſolùm, verumetiam in dubiis: & in certis præſunt artibus, quibus obediant, præſunt regulis ſingulis, quibus obtemperent diſciplinis, vt illarum finis egregius debitis obſequentium miniſteriis ſubſequatur. Sic iudicans cuncta rimatur & diſcutit, leges caſibus applicat, ca-
B nonum decreta ſecernit: ſic morbis aggrauatus medicum, ſic virtus conſtans in medio ſapientiæ prudentémque depoſcit: ne ſi quiſque regatur, vt appetit, confeſtim corruat, vt non quærit, neque taliter conuiuentibus non ordo ſed horror inhabitet: aſsit (quod abſit) diſcordia religans religio relegetur: ſententiæ nanque variantur, vt capita, & creſcit in ſtolidis opinionibus phan taſia. Eodem modo eiſdémque quodam-
C modo rationibus inuitati, cùm præfatorum miniſtrorũ, vel cuſtodum ſub certa forma: ſimul ſcilicet & ſeparatim in ſuis adminiſtrationibus & cuſtodiis, cùm * gardiani ei duorũ de conuentu loci diſcretorũ ſacerdotum & antiquorũ in ordine fratrum conſilio & aſſenſu præfatus Clemẽs iudicio duxerit relinquẽdũ, an ſit multũ credibile ex iam expertis, quòd fratres ipſi abſque granariis & cella

** Vide Bar. in l. j. §. ſi plures. ff. de inſti. Ioã. And. &*

poſt eum Albe. in re. nullus ex conſi-lio. de re. iur. li. vj. & gl. poſitam in cle. exiui. §. rurſus.

& cellariis non poſsint vitæ neceſſaria inuenire: quo caſu granaria & cellaria, congregationes & conſeruationes huiuſmodi eis ipſe conceſsit, prout in prædictis eiuſdẽ Clementis literis plenius continetur. Nos de prædictorum fratrum noſtrorum conſilio eorũdem miniſtrorum & cuſtodum ſub eadem forma iudicio præſentium authoritate committimus determinare, videlicet arbitrari atque præcipere eo caſu qualiter, vbi, & quando, & quoties granum, panem & vinum pro vitæ fratrum neceſſariis, fratres ipſi quærere debeant, conſeruare ſiue reponere, etiam ſi reponenda ſint in prædictis granariis & cellariis conſeruanda: Statuentes & diſtrictè præcipiendo mandantes, quòd in prædictis & his ſimilibus eorundem arbitrium, determinationem ſiue iudicium, generalis quidem in totius, prouincialium verò in prouinciarum, miniſtrorum ac cuſtodum ſimul & ſeparatim adminiſtrationibus & cuſtodiis ordinis memorati commiſsis eiſdem, cum gardiani tamẽ (vt ſuprà prædicitur) & duorum de conuentu loci diſcretorum ſacerdotum & antiquorum in ordine fratrum conſilio & aſſenſu, * fratres omnes & ſinguli obſequi omnimodè, illiſque parêre per omnia teneantur. Ac inſuper quòd illorum ſequendo arbitrium

** Sub. hæc vide ne pro defe-*

A B C

A bitrium determinationem ſiue iudicium, illíſque parẽdo, nec dici poſsint vel debeãt, neque ipſi ſeipſos autument ſuæ regulæ vel conſtitutionum ſui ordinis tranſgreſſores. Ideóque omnes & ſingulos fratres ante dicti ordinis minorum, qui ſtrictos, curtos & difformes habitus ab ipſius generalis miniſtri & aliorum de dicta communitate habitus coram nobis, & fratribus noſtris, & aliis in Romana curia detulerunt, vel deferunt, B monemus & hortamur in domino, eis nihilominus in virtute ſanctæ obedientiæ & ſub excommunicationis pœna per apoſtolica ſcripta mandantes, quatenus ad mandatum ipſius generalis deponant quos deferunt habitus, & aliis iuxta eiuſdem generalis arbitrium, determinationem ſiue iudicium (vt ſuprà prædicitur) induantur. Ipſíque generali in omnibus iſtis & aliis, & per omnia ſecundum beati Franciſci regu- C lam & prædictas prædeceſſorum noſtrorũ declarationes, conceſsiones & commiſsiones, in ipſis declarationibus comprehenſas, & noſtras contentas in præſentibus, humiliter obediant, pareant & intendant: non obſtantibus quibuſcunque priuilegiis, indulgentiis, literis, libertatibus, immunitatibus vel exemptionibus, eis vel alicui ipſorũ à præfato Clemente conceſsis, vel appellationibus

ctu. de e- lec. c. cũ o- lim. de ar bi. & l. ij. in fin. ff. mã. auth. iuſiuran. quod præ ab ijs. §. & equus. col. ij. & l. in pube- ribus. ff. de ſuſpec. tutor.

tionibus ab eis vel ipſorum aliquo ad ſedē A
apoſtolicam interiectis, quæ (in quantum
poſſent derogare præſentibus) viribus va-
cuamus. Religio nanque perimitur, ſi à me-
ritoria ſubditi obedientia ſubtrahātur: ma-
gna quidem paupertas, ſed maior integri-
tas bonum eſt, obedientia maximum, ſi cu-
ſtodiatur illæſa: nam prima rebus, ſecunda
carni, tertia verò menti donatur & animo,
quos velut effrenes & liberos ditioni alte-
rius humilis iugo propriꝫ volūtatis adſtrin- B
git. Ad hanc itaque fratres prædicti non in-
uiti, ſed ſponte redeant, hanc velint & ap-
petant, hanc magnis deſideriis cōcupiſcant,
illúdque notis canticorū ingeminent, Oſcu-
letur me oſculo oris ſui, charitatis vtique
& dilectionis religionis huius obedientia
ſancta purificans: nam meliora ſunt vbera
tua præceptorum ſiquidem & conſiliorum
quædam nutrientia pocula, vino, vnguen-
tis optimis, ſcilicet bonæ famæ fragrantia C
ſuauitatis odorem. Nec formident hi ad
obedientiam ordinis de authore, dum re-
deunt: nam prælatos ſuos (vt firmiter ſpe-
ramus eiſque iniungimus) ſibi benignos &
mites inuenient, cæteros dulces atque pal-
pabiles, cùm ſint & eſſe debeant omnes &
ſinguli fratres in Chriſto, & clamitēt, Quis
mihi det te fratrem meum communi, ſcili-
cet

A cet patre beato Franciſco congenitum, ſugentem vbera matris meæ, religionis vtiq; & profeſsionis eius velut matris cõtemplationis & electionis ſuauia & dulcia pocula, vt inueniam te foris ab eiuſdem obſeruantiis quodammodo diſparem, & deoſculer blandè, videlicet intra charitatis viſcera te complexus: etiam me, imò & te nemo deſpiciat, profectò quos foris poſitis multi ac ſi diuiſos, & deſides fortaſſe deſpexerãt, vitiis B puta intra dilectionis internæ præcordia & conformis obſeruantiæ clauſtra repoſitos, iam nemo deſpiciat, ſed ſuſcipientes eoſdẽ dulcedine quiſque dignè laudibus efferet, & ſuſceptos. Nulli ergo &c.

Præmiſſo qualiter gloſſantes decretalẽ, Exijt qui ſeminat. eod. titu. libro vj. excommunicationem ipſo facto non obſtantibus quibuſcunque priuilegijs incurrunt, illam excommunicationem vſque ad ſedis apoſtolicæ beneplacitum ſuſpendit. C *Et per iſtam ſuſpenſionem contra fratres minores obloquendi non intendit tribuere occaſionem.*

CAP. II.

QVIA nonnunquam, quod coniectura profuturũ credidit ſubſequens experientia nociuum oſtendit: non debet reprehenſibile iudicari, ſi canonum conditor canones à ſe, vel ſuis prædeceſſoribus editos, vel

vel aliqua in eiſdem contenta canonibus, A
reuocare,modificare vel ſuſpēdere ſtudeat,
ſi ea obeſſe potius viderit,quàm prodeſſe.

Sanè dudum felicis recor. Nicolaus papa
quartus prædeceſſor noſter, quandam con-
ſtitutionem declaratiuam,quæ incipit. Ex-
iit. ſuper regula dilectorum filiorum fra-
trum ordinis minorum,quam beatus Fran-
ciſcus almus confeſſor inſtituit,promulga-
uit:ſub certis pœnis arctius interdicens, ne
concordantiæ contrarietates, ſeu aduerſæ B
vel diuerſæ opiniones ab ipſius conſtitutio-
nis lectoribus ſeu expoſitoribus aliquate-
nus inducantur, nec ſuper cōſtitutione gloſ
ſæ fiant ab aliquibus, niſi forſan, per quas
verbum vel ſenſus ipſius vel ipſa conſtitu-
tio quaſi grammaticaliter & ad literam ex-
ponatur, nec intellectus ipſius per legētem
diſtorqueatur ad aliud, quàm conſtitutio-
nis eiuſdem litera ipſa ſonat:gloſſantes au-
tem in ſcriptis conſtitutionem eandem ali- C
ter,quàm ſuperius eſt expreſſum, facientes
quoque commenta,ſcripturas ſeu libros, &
ex certa ſcientia & deliberatione determi-
nantes in ſcholis,ſeu prædicantes contra cō
tenta in conſtitutione prædicta, vel aliqua
ſeu aliquod prædictorum(non obſtantibus
aliquibus priuilegiis ſeu indulgentiis aut li
teris apoſtolicis,quibuſcunque perſonis,di-
gnitat

A gnitatibus,ordinibus,aut locis religioſis vel ſecularibus generaliter vel ſingulariter ſub quacunque forma vel expreſsione verborum conceſsis: quæ noluit aliquibus in prædictis quomodolibet ſuffragari) ipſo facto excommunicationis ſententiæ voluit ſubiacere. Nos autem attendentes, quòd argumentis frequenter & collationibus latens veritas aperitur, quódque ſub eadem litera ſæpe latet multiplex intellectus, nec-
B non eſſe difficile volentibus conſtitutionẽ prædictam perfectè legere ac intelligere, pœnas adiectas in conſtitutione huiuſmodi deuitare: viam veritatis aperire volentes, & periculis, quæ ex prædictis poſſent literatæ perſonæ præcipuè ſcholaſticæ incurrere, ſalubriter obuiare, præſertim cùm de nouo ſuborta ſint aliqua dubia, circa quæ poſſet periclitari veritas & erroribus via pandi, niſi liceret conferre ſuper contentis in conſti-
C tutione huiuſmodi & diſputare: prohibitiones & pœnas prædictas tam latas, quàm comminatas & earum effectus, in fratrum noſtrorum ac multorum archiepiſcoporũ, epiſcoporum, aliorum prælatorum necnon multorum profeſſorum vtriuſque iuris, & multorum ſacræ theologiæ magiſtrorum præſentia, dum conſiſtorium teneremus, authoritate apoſtolica duximus vſque ad

ſedis apoſtolicæ beneplacitum ſuſpendendas. Per ſuſpenſionem autem huiuſmodi nequaquam licentiam cuiquam intēdimus impartiri, quòd contra fratrum regulam prædictorum dogmatizare, ſcribere ſeu determinare, prædicare ſeu prauè loqui liceat publicè vel occultè: quinimo hæc omnibus & ſingulis authoritate prædicta diſtrictius inhibemus. Ne autem in poſterum præmiſſarum prohibitionum & pœnarum ſuſpenſio in dubiū reuocari valeat, aut alicui propter defectū probationis impingi, quòd velut tranſgreſſor prohibitionum ipſarum in pœnam ſeu pœnas inciderit antedictas: Nos volētes ſuper hoc de opportuno remedio prouidere, chartas ſeu membranas ſuſpenſionem continentes eandem appendi ſeu affigi in maioris eccleſiæ Auinioñ. oſtiis, ſeu ſuperliminaribus faciemus, quæ ſuſpenſionem prædictam ſuo quaſi ſonoro præconio iudicio publicabunt. Datum Auinioñ. vij. Kalend. Aprilis, Anno vj.

Dominium rerum, quæ perueniebant ad fratres minores retentum ab eccleſia Romana, ſimplici vſu facti fratribus ipſis reſeruato in c. exijt qui ſeminat. eod. titu. lib. vj. ſummus pontifex refutat: multiplici ratione probans eos non poſſe habere in re aliqua ſimplicem vſum facti. Et ſtatuit quòd decætero nullum ius, nullúmque dominium

A *nium habeat eccleſia Romana in huiuſmodi rebus, quæ in poſterum conferentur, vel offerentur ipſis fratribus. Hæc extrauagans eſt multum iuridica, & ſubtilis in plerìſque locis, præſertim vbi probat vſum ſimplicem non poſſe conſtitui in rebus vſu conſumptibilibus.*

CAP. III.

AD CONDITOREM canonum non eſt dubium pertinere, cùm ſtatuta à ſe, vel prædeceſſoribus
B ſuis edita obeſſe percipit potius, quàm prodeſſe, ne vlterius obeſſe valeant, prouidere. Dudum ſiquidem felicis recor. Nicolaus iiij. prædeceſ. noſter attentè proſpiciens in almi confeſſoris beati videlicet Franciſci regula contineri, quòd nihil ſibi approprient, neque domum, neque locum, neque rem aliquam aliam ſui ordinis profeſſores, ac conſiderans diligenter, quòd per piæ recordationis Gregorij papæ
C noni, & nonnullos alios prædeceſſores eiuſdem fuerat declaratum, hoc debere ſeruari, tam in ſpeciali, quàm in communi: necnon & conſideranter attendens, nonnullos fratribus ipſis detrahere, impingentes eiſdem, quòd regulam & declarationes huiuſmodi non obſeruabant, piéque conſiderans ora contra præmiſſos fratres oblatrantium claudere, ac profeſſorum ipſorum

conſcientiis prouidere, inter alia ordinauit A
& ſanxit omnium vtenſilium & librorum
rerúmque mobilium, & præſentium, & etiam futurorum, eccleſiarum quoque & oratoriorum ac cœmeteriorum tam præſentium, quàm etiam futurorum, necnon & aliarum emptarum, & eleemoſynis diuinis oblatarum ſeu conceſſarum dictis fratribus (in quibus tamen offerentes ſeu concedentes ipſa nihil in ipſis ſibi ducerent reſeruandum) proprietatem, & domi- B
nium plenè ac liberè, ad ſe, & Romanam eccleſiam pertinere, ipſa in ſe recipiens ac antedictam eccleſiam, ſimplici vſu facti duntaxat in rebus, & bonis huiuſmodi reſeruato fratribus antedictis. Et quia nonnunquam libros, & alia mobilia ſupradicta vendi expedit, ſeu etiam commutari: fratribus ipſis in eadem ordinatione conceſsit, vt res ipſas cum rebus aliis, quarum vſum habere licet ipſis fratribus (dummo- C
do generalis, & prouincialium miniſtrorũ coniunctim, vel diuiſim authoritas intercederet) poſſent liberè commutare. Sed &
quia fratribus ipſis pecuniam per ſe, vel per alium recipere ipſorum regula diſtrictius interdicit, voluit & conceſsit, quòd ſi vendi contingeret res mobiles antedictas precio æſtimato, quòd huiuſmodi preciũ per procurat

A curatorem deberet recipi à prçfata ſede; vel cardinali gubernatore eiuſdẽ ordinis deputandum, per procuratorẽ eundẽ in rem licitam, cuius vſus eſſet permiſſus eiuſdẽ ordinis fratribus expendendum: hoc adiecto, quòd poſſent de vilibus rebus mobilibus, vel parũ valentibus fratres ipſi pietatis ſeu deuotionis intuitu, vel pro alia honeſta cauſa, & rationabili (obtẽta tamẽ ſuper hoc ſuperiorum ſuorũ licentia) intra vel extra di-
B ctum ordinẽ ordinare. Quanquã autẽ pia conſideratione motus prædeceſſor noſter ordinauit, ſupradicta illa dicto ordini exiſtimans profutura: ipſa tamen attento modo vtendi fratrũ ipſorum ac dictę eccleſiæ ſubſecuta patiẽtia circa ipſum nõ profuiſſe, ſed potius tã ipſis fratribus, quàm multis aliis obfuiſſe ſubſequens magiſtra rerũ experiẽtia noſcitur declaraſſe. Ipſis quidẽ fratribus quantũ ad ſtatũ perfectionis nequaquã pro
C fuit reſeruatio nominis ſupradicta: cũ enim perfectio vitæ Chriſtianæ principaliter, & eſſentialiter in charitate cõſiſtat, quæ ab apoſtolo perfectionis vinculũ dicitur, & quæ vnit ſeu iũgit aliqualiter in via hominẽ ſuo fini: ad quam per contẽptum bonorũ tẽporalium, & ipſorum expropriationem via diſponitur per hoc præcipuè, quòd ſolicitudo, quam temporalia in acquirendo, con-

ſeruando,& diſpenſando exigunt,quæ plerunque ab actu charitatis retrahit,amputetur:reſtat quòd ſi ſolicitudo eadem poſt expropriationē huiuſmodi,quæ ante ipſam inerat, perſeueret,ad perfectionem huiuſmodi,talis expropriatio valeat nil conferre:conſtat autem,quòd poſt ordinationem prædictam non fuerunt in acquirendis ac conſeruandis bonis prædictis in iudicio,& extrà minus ſoliciti,quàm ante illam fuerant fratres ipſi, quanquam ſint religioſi mendicantes alij habentes aliqua in communi.Adhuc nec vtique profuit *dictis fratribus* ordinatio ſupradicta, quantum ad hoc,quòd propter carentiam talis proprij ſe pauperiores dicere valeant,quàm ſi res ipſas cum illo (quo carere ſe dicunt)dominio obtinerent.Licet etiam prędeceſſor noſter prædictus dominium earum rerū,quæ ipſis fratribus offerri ſeu conferri,aut aliàs obuenire contigerit,quarum tamen vſum facti duntaxat habere,licet ordini, vel fratribus antedictis(vſu facti ſimplici prædictis fratribus reſeruato)in ſe,Romanámque eccleſiam recipiendum duxerit, ac liberè pertinere decreuerit, vt ſuperius eſt expreſſum:attento tamen ipſorum fratrū vtendi modo, & eius effectu,ac patientia circa modum ipſum Romanæ eccleſiæ ſubſecut

A ſecuta, non ipſe vſus fratrum dici debet, ſed potius Romanæ eccleſiæ dominiũ eſſe ſimplex. Quis enim ſimplicem vſuarium dicere poterit, cui rem vſuariam licet permutare, vendere, ac donare? proculdubio hæc naturæ repugnare noſcuntur, nec ad vſuarium pertinere, quæ tamen de rebus mobilibus antedictis faciunt fratres ipſi. Quòd autem dominium Romanæ eccleſiæ reſeruatum ſimplex cenſeri debeat: ex hoc pa-
B tet, quòd ex illo nullum eidem eccleſiæ temporale obuenit hactenus commodum, nec ſperatur, quòd obuenire debeat in futurum, cùm nec intentio reſeruantis, nec fratrum ipſorum fuerit, quòd ad quemcunque alium, quàm ad fratres dictarum rerum perueniret compendium, quod proculdubio modus vtendi fratrum ipſorum, & Romanæ eccleſiæ ſubſecuta patientia euidentia declarauit. Et quòd talis inten-
C tio fuerit ordinantis, & ex hoc patet, quòd illarum rerum ſibi, & eccleſiæ Romanę dominium duntaxat retinuit, quarum vſum facti liceret habere ordini, vel fratribus antedictis: talis autem dominij carentia re in præſenti ac ſpe in futurum omni modo denudati, quo ad paupertatem temporalem, quam altiorem (præ mendicantibus aliis in communi habentibus) ſibi vin-

dicant dicti fratres, pauperiorem non efficit non habentem. Quod autem quo ad res, quæ vſu conſumuntur, non ſint cenſendi vſuarij fratres ipſi, ex ſequentibus liquet ſatis: dicere ſiquidem, quòd in talibus rebus vſus iuris, vel facti ſeparatus à proprietate rei ſeu dominio poſsit conſtitui, repugnat iuri & obuiat rationi, nec prędeceſſoris noſtri prædicta fuiſſe videtur intentio, Romanæ eccleſiæ talium bonorum dominium reſeruare. Quis enim ſanæ mentis credere poterit, quòd intentio fuerit tanti patris vnius oui, ſeu caſei, aut fruſti panis, & aliorum vſu conſumptibilium, quæ ſæpe fratribus ipſis ad conſumendū è veſtigio conferuntur, dominium Romanæ eccleſiæ, & vſum fratribus retinere? profecto probabile non videtur, præſertim cùm illorum bonorum duntaxat dominium præfatæ eccleſiæ reſeruauerit, quorum ſimplex vſus facti pertinere poteſt ad fratres dicti ordinis, quod nequaquam poteſt in rebus vſu conſumptibilibus reperiri, in quibus nec ius vtendi, nec vſus facti ſeparata à rei proprietate ſeu dominio poſſunt conſtitui, vel haberi. Et quòd de talibus rebus non intellexerit, euidenter oſtendit, dum reſpondet legi dicenti, non poſſe vſum fructum à dominio perpetuò ſeparari, ne dominium dominis

A minis, ſemper abſcedente vſu,inutile redderetur:quæ quidem lex de rebus illis intelligitur quarum penes vnum vſus rei, & penes alium dominium poſsit (licet inutile)remanere,quod nequaquam in rebus vſu cõſumptibilibus poteſt eſſe,cùm in illis per vſum,vel abuſum vſuarij ſubſtantia talis rei eſſe deſinat,& per cõſequens proprietas etiam inutilis non ſubſiſtat.Cùm enim vſusfructus prout eſt re conſtitutus,qui ſer-
B uitus dicitur perſonalis,& pro quo reales competunt actiones, nihil ſit aliud, quàm ius vtendi,nec vſus,qui etiam perſonalis eſt ſeruitus,ſit aliud,quàm ius tantùm vtendi rebus alienis ſalua rei ſubſtantia,id eſt ius percipiendi fructus,& vtilitatem aliam in totũ,vel pro parte ſuo nomine,qui poſſunt ex re,in qua vſusfructus ſeu vſus conſtituitur prouenire,propter quod proprietas reputatur inutilis , à qua perpetuò abſcedit
C vſusfructus ſeu vſus conſtitutus rebus, ex quibus ipſis ſtantibus vſufructuario ſeu vſuario nulla poſsit vtilitas prouenire:patet quòd ad hoc,quòd talis vſusfructus,vel vſus in re aliqua conſtitui valeat,requiritur,quòd ex re illa poſsint fructus,vel vtilitas(ſalua ipſius rei ſubſtantia)ad fructuarium,vel vſuarium peruenire.Quòd ſi nulla ad ipſos poſſet ex re ipſa vtilitas(ſalua

rei ſubſtantia) peruenire, quales res conſtat A
eſſe vſu conſumptibiles, nequaquam poſſet in rebus ipſis cuiquam vſusfructus, vel vſus conſtitui, vel à quoquam haberi. Adhuc nec ius vtendi, quod nec eſt ius in re, nec ſeruitus perſonalis, ſed merè ius perſonale, pro quo reales actiones non competunt in rebus talibus, vel rebus ipſis vtendi poteſt cōſtitui, vel haberi, cũ & ius tale exigat, quòd ex re ipſa, quæ ad vtendum conceditur tali modo ad vſuarium peruenire poſſet vtili- B
tas aliqua, ac cum vſu permanere vſuarij ſubſtantia ſalua rei, quod nequaquam poteſt (ſicut ad ſenſum poteſt percipi) in rebus vſu conſumptibilibus reperiri. Rurſus nec ſimplex vſus, qui nec eſt ſeruitus, nec pro illo competit ius vtendi in talibus rebus poteſt conſtitui vel haberi: cùm enim vti re aliqua, nihil ſit aliud propriè, quã fructus rei ſiue vtilitatem aliam in ſolidũ vel pro parte recipere, qui ex ea poſſunt (ſalua C
rei ſubſtantia) prouenire: reſtat quòd re illa vti quis nequeat, ex qua) eius ſalua ſubſtantia) nulla ſibi prouenire poteſt vtilitas, quales res vſu conſumptibiles eſſe conſtat. Ex quibus patet, quòd nec vſus, qui eſt ſeruitus perſonalis, nec ius vtendi quod non eſt ſeruitus, ſed merè ius perſonale, nec actus ipſe vtendi ſine iure aliquo poſſunt in rebus

A bus vſu conſumptibilibus conſtitui vel haberi, cùm quodlibet præmiſſorum exigat, quòd ex re ipſa (ſalua rei ſubſtantia) poſsit habenti ius vtendi, ſeu vtenti ex re ipſa vtilitas aliqua prouenire, quod vtique in rebus nequit vſu conſumptibilibus reperiri.

Nec obuiat ſupradictis, quod idem prædeceſſ. noſt. in ordinatione prædicta etiam illorum, quæ ad vitæ ſuſtentationem pertinent, ſibi & Romanæ eccleſiæ dominium

B reſeruarit: hoc enim de rebus illis duntaxat debet intelligi, quæ vſu non ſunt conſumptibiles, ſine quibus humana vita non eſt ſuſtentabilis, quæ vtique non ſunt pauca. Licet autem in rebus vſu conſumptibilibus, nec ius vtendi, nec ipſum vti poſſit conſtitui vel haberi, ipſis tamen poterit ius abuti: Abuti autem (dum tractatur de rebus vſu conſumptibilibus) pro rei conſumptione ſumitur, quod ei opponitur,

C quod eſt vti. Vti quidem præſupponit, quòd cum vſu ſalua rei ſubſtantia maneat, ſed abuti exigit, quòd cum actu huiuſmodi rei ſubſtantia conſumatur: cum abuti nihil aliud, quàm contra naturam vſus vti in hac materia propriè poſsit dici. Licet autem quis re vſibili abſque iure vtendi aliquo vti poſsit, ipſum tamen vti etiàm in re tali abſque iure vtendi ſeparato à dominio vel

con

coniuncto,nec ab aliquo poteſt cōſtitui,nec A à quoquam haberi.Et quòd talis vſus cōſtitui nequeat,ex hoc patet,quòd dare vel cōſtituere quod ſuum non eſt,nec ad ſe pertinet,nemo poteſt:licet interdum illud dare poſsit aliter,quàm ſit ſuum.Actus autē ipſe vtendi ad vtentem pertinet,in quantū quis ſuorum actuum per liberum arbitrium & voluntatem dominus dicitur,cùm per hoc illos non exercere valeat,vel etiam exercere:non autem actus ipſe vtendi ad eū per- B tinet,qui cōcedit alij,quod in re ſua actum illum valeat exercere:quod vtique nihil eſt aliud,quàm quòd actum ſuum ad rem concedentis ad actum ſuum vtens valeat applicare.Sicut qui equum ſuum alicui commodat,nō actum equitandi concedit commodatario,ſed quòd actum illum in equo ſuo valeat exercere,quod non eſt vtique actum vtendi ſimplicem concedere ſine iure,cùm hæc concedere nihil ſit aliud,quàm cōcede- C re ius vtendi:quod quidem ius vtendi ſeparatum à proprietate,ſeu dominio in rebus, quæ vſu conſumuntur,nequit conſtitui:vt patet manifeſtius ex prædictis. Præterea quòd ſimplex vſus,id eſt ſine iure vtendi à proprietate ſeu dominio ſeparatus,etiam in re vſibili haberi nequeat,ſic probatur.Si enim poſsit haberi vſus talis aut ante actū

ipſum

A ipſum,aut in ipſo actu,aut poſt completum actum huiuſmodi haberetur. Quod autem hoc nequeat fieri ex hoc patet,quod nõ eſt, nequaquã haberi poteſt:patet autem,quòd actus ipſe antequam exerceatur,aut etiam dum exercetur,aut poſtquàm perfectus eſt, in rerum natura non eſt,ex quo ſequitur, quòd haberi minimè poteſt:licet enim & ante actum ipſum quis facultatem illã habeat exercendi,per hoc tamen actus ipſe in
B rerum natura,niſi in potentia,non exiſtit: cùm autẽ actus eſt in fieri,nec adhuc quòd ipſe actus in rerum natura ſit,poteſt dici,licet pro eo quòd ſit in fieri,dici poſsit:quod enim de actu,qui eſt in fieri,præteriit, vel futurum eſt,iam non eſt in rerũ natura,ſed memoria vel apprehenſione tantũ eſt,quare niſi prout in memoria vel apprehenſione tantum eſt,haberi nequaquã poteſt. Quod autem in præſenti fit,momentaneum vel
C inſtantaneum eſt,quod vtique magis intellectu quàm ſenſu percipi poteſt:vnde nec poteſt haberi pro tunc,niſi pro momento illo ſeu inſtanti, in quo cùm fit, poteſt dici actum, poſt actum completum:licet ſi ex facto ipſo producta res aliqua fuerit, res ipſa aliqua facta haberi valeat:factum tamen ipſum,quod iam tranſit,niſi in memoria (prout ſupradictum eſt) non habetur.

Præ

Præterea ſi ſimplex vſus abſque iure vtendi A haberi poſsit ab aliquo, conſtat, quòd non iuſtus eſſet actus vtendi huiuſmodi reputandus: cùm ille vſus fuerit, cui ius nõ competebat vtendi, talis autem vſus non iuſtus ad perfectionis ſtatum nequaquam pertinet, nec perfectioni aliquid adiicit, ſed ſibi repugnare potius ac detrahere noſcitur manifeſtè. Quòd autem vſum non iuſtum conditor canonis fratribus ipſis intellexerit reſeruare: nequaquam debet aliquis ſa- B piens æſtimare, imò quòd de iuſto intellexerit ex eo poteſt euidẽtius apparere, quòd in eadẽ ordinatione curauit adiicere, quòd illarum rerum duntaxat in ſe & eccleſiam Romanam recipiebat dominium, quarum vſum facti liceret habere fratribus ſeu ordini antedictis, ſubiungens nihilominus, quòd non rerum omnium vſu habere debeant fratres Chriſti: quantum autem ad vſum facti ſimplicẽ abſque omni iure vten- C di attinet, nulla rerum quo ad fratres differẽtia eſt cenſenda: ſic enim vti de facto poſſunt prohibitis, vt permiſsis: quare præmiſſa rerum diſtinctio ad illum vſum facti potius eſt referenda, pro quo ipſis cõpetit fratribus ius vtendi: quarundam enim rerum vſus fratribus ipſis prohibitus noſcitur, & quarundã permiſſus: ex quo ſequitur, quòd

vſus

A vſus facti,de quo ordinatio loquitur,de tali intelligi debeat,qui iuſtus ſit,id eſt pro quo competat ius vtendi,& hoc conditor ipſe canonis exprimit euidenter,cùm in eadem ordinatione adiecerit,quòd moderatus vſus in expreſsis prius rebus ipſis fratribus eſt conceſſus. Præterea ſi in rebus conſumptibilibus poſsit vſus conſtitui vel haberi,nequaquam ſimplex,nec à rei ſubſtantia,proprietate,ſeu dominio ſeparatus vſus huiuſ-
B modi poſſet dici,cùm per talem vſum,id eſt vtendi actum & in ipſo actu, & cum ipſo actu res cõſumatur huiuſmodi,ac in ipſius rei exerceatur ſubſtantia,nec ſine ipſius cõſumptione eſſe valeat vſus talis:ex quo patet,quòd vſus talis nec ſimplex nec ſeparatus à dominio poteſt dici. Rurſus nedum fratribus ipſis ordinatio prædicta non profuit, ſed etiam occaſionaliter honori ſacroſanctæ Romanæ eccleſiæ non leui-
C ter detrahit & detraxit. Nunquid non præfatæ eccleſiæ derogatur honori, ſi ipſam oporteat nunc in foro eccleſiaſtico, nunc in ſeculari, interdum quoque coram pedaneis iudicibus, & plerunque pro rebus paruis & vilibus continuè litigare? Hoc autem notum eſt fieri,cum occaſione retentionis dicti dominij omnes cauſæ occurrentes agendo vel defendendo pro bonis huiuſ

huiuſmodi nomine Romanæ eccleſiæ virtute cuiuſdam priuilegij à fe. re. Martino papa iiij. prædeceſſ. noſt. conceſsi, ſuper hoc agitentur, & (quod grauius eſt cenſendum) procuratores cauſarum huiuſmodi multos vexare dicũtur indebitè, licet poteſtas attributa procuratoribus talibus per priuilegiũ antedictũ, quo ad adminiſtrationẽ bonorũ præmiſſorum dudum ſeruata nõ fuerit, nec ſeruetur, quæ omnia in notam & iniuriam ſanctæ Romanæ eccleſiæ nõ eſt dubium redundare. Adhuc ordinatio antedicta eccleſiarum prælatis & rectoribus grauis exiſtere nimium & moleſta mõſtratur. Nũquid non graue præmiſsis poteſt exiſtere, quòd ipſos oporteat ſe opponere ſanctę Romanæ eccleſiæ, quæ ipſorum caput noſcitur & magiſtra, ac cũ ea agendo vel defendendo litigare aſsiduè vel cedere iuri ſuo: hoc tamen oportet illos facere, cùm in multis dicti fratres prædictis exiſtere dicantur iniurij,* ſicut multorum prælatorum & rectorum diuerſarum prouinciarũ adhuc in curia exiſtentium habet inſinuatio, qui quidem fratres facta ſua per procuratores nitũtur defendere antedictos. Nos itaque, qui veritatem tenemur colere, velut ille, qui illius, qui veritas noſcitur, licet immeriti vicem teneamus in terris, illa volentes in ſancta dei

** Vide l. nulli. C. de epi. & cle. l. ciuitatibus. de le. j. & l. j. §. ius publicum ff. de iuſti. & iure.*

A dei eccleſia, quæ non verbo obtinent tantùm, ſed quæ re potius obſeruari: præmiſſis in ſcrutinio rectæ conſiderationis adductis ac deliberatione cum fratribus noſtris & multis aliis præhabita diligenti, dignum arbitrantes & congruum profeſſores dicti ordinis non verbis tantùm, non ſimulatis actibus, ſed operibus claris, veritate ſuffultis perfectioris ſtatus, ac altioris paupertatis ſibi prærogatiuam præ aliis mendican-
B tibus vindicare, ac nihilominus honori ſacroſanctæ Romanæ eccleſiæ, cuius obnubilari poſſet gloria, ſi tam peruerſæ ſimulationi, quæ profectò & ipſis ſimulantibus officit, & aliis ſcandali materiam ſubminiſtrat, diſsimulando illi occurrere conſentiret: ac inſuper volentes indemnitati prælatorum & rectorum ſalubriter ſuper hoc prouidere, nolentes in poſterum ſub prætextu ſeu pallio talis dominij temporalis
C verbalis, nudi ac ænigmatici tanta bona, quanta dicti fratres faciũt, inficí, ac fomentum tantis malis, quanta procedunt ex ſimulatione huiuſmodi miniſtrare. De fratrum noſtrorum conſilio hoc edicto in perpetuum valituro ſancimus, quòd in bonis, quæ in poſterum conferentur, vel offerentur, aut aliàs quomodolibet obuenire continget fratribus ſeu ordini ſupradictis (ex-

ceptis eccleſiis, oratoriis, officinis & habita- A
tionibus, ac vaſis, libris & veſtimentis diui-
nis officiis dedicatis vel dedicandis, quæ ad
ipſos obuenient in futurum, ad quæ ſe non
extendunt adeo inconuenientia ſupradicta:
propter quod conſtitutionem iſtam ad illa
extendi nolumus) nullum ius ſeu dominiũ
aliquod occaſione ordinationis prædictæ
ſeu cuiuſuis alterius à quocunque prędeceſ-
ſorum noſtrorum ſuper hoc ſpecialiter edi-
tæ Romanæ eccleſiæ acquiratur, ſed quo ad B
hoc habeantur prorſus ordinationes huiuſ-
modi pro non factis. Per hoc autem in iis,
quæ abſque dictis ordinationibus in bonis
prædictis ad dictam eccleſiá prouenire vel
pertinere quomodolibet poterant, vel de-
beant, nullum eidem parari præiudicium
volumus, ſed illa ſibi expreſsius intacta &
inuiolata ſeruamus. Et quia prefatum Mar-
tini papæ prædeceſſoris noſtri priuilegium
dudum ſeruatũ, quo ad adminiſtrationem C
bonorum pręmiſſorum non extitit, nec ſer-
uatur, ac ipſorum procuratorum officium,
qui nominantur à miniſtris & cuſtodibus
dicti ordinis eccleſiæ Romanæ iniurioſum,
ac multis aliis moleſtum noſcitur, & etiam
oneroſum, diſtrictius inhibemus, ne dein-
ceps pro recipiẽdis, petendis, extorquendis,
defendendis ſeu adminiſtrandis bonis, quæ
in poſt

A in poſterum fratribus vel ordini prædictis offerri vel conferri, ſeu aliàs obuenire continget, quiſquam nominetur à quoquam, ſeu conſtituatur amodo nomine ſanctæ Romanæ eccleſiæ procurator: nec occaſione cuiuſuis priuilegij, quicunque adminiſtrationem quorumcunque bonorum, quæ obuenire fratribus ipſis, vel ordini continget in poſterum in iudicio, vel extra agẽdo, vel defendendo, ſupplicando, vel aliàs quo-
B modolibet aſſumere vel exercere dictæ eccleſiæ nomine audeat, niſi de ſedis apoſtolicæ licentia ſpeciali: decernentes irritum & inane, ſi ſecus à quoquam in poſterum contigerit attentari: Non obſtantibus quibuſcunque priuilegiis, à Martino papa prædicto, vel aliis prędeceſſoribus noſtris ipſis fratribus vel ordini, ſub quacunque forma, vel expreſsione verborum conceſsis. Per hoc autem dicti ordinis regulæ in aliquo nõ in-
C tẽdimus derogare, nec priuilegiis fratribus ipſis, ſeu eorum ordini ab apoſtolica ſede conceſsis (niſi duntaxat quo ad præmiſſa & iſta tangentia) præiudicium aliquod generare. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam noſtræ ſanctionis, inhibitionis, conſtitutionis, & intentionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare pręſumpſerit &c. Datum Aui-

nioñ. vj. Idus Decembris, pontificatus noſtri anno ſeptimo. A

Opinio, quæ aſſerit Chriſtum, & eius diſcipulos nihil habuiſſe, & in ijs quæ habuerunt nullum ius eis fuiſſe, erronea eſt & hæretica. Hæc extrauagans eſt valde notabilis, & gloſſas habet profundas, quæ ſunt ex ſacræ ſcripturæ fontibus hauſtæ. Si diligenter extrauagantem præcedentem & ſequentem inſpexeris, locum huic aptum fuiſſe aßignatum, mea opinione dixeris.

CAP. IIII. B

Cvm inter nonnullos viros ſcholaſticos ſæpe contingat in dubiū reuocari, vtrum pertinaciter affirmare redemptorem noſtrum, ac dominum Ieſum Chriſtum, eiúſque apoſtolos in ſpeciali non habuiſſe aliqua, nec in communi * etiam hæreticum ſit cenſendum, diuerſa & aduerſa etiam ſentientibus circa illud. Nos huic concertationi finem imponere cupientes, aſſertionem huiuſmo- C di pertinacem, cum ſcripturæ ſacræ, quæ in plerisque locis ipſos nōnulla habuiſſe aſſerit, contradicat expreſsè, ipsámque ſcripturam ſacram, per quam vtique fidei orthodoxæ probantur articuli, quo ad præmiſſa fermentum apertè ſupponat cōtinere mendacij, ac per conſequens quantum in ea eſt, eius in totum fidem euacuans, fidem catho-

**Ad gl. huius verbi, vide Iaſ. in l. ſerui electione. §. Labeo. ff. de leg. j. dicentē: q̄ tibi cōmune, nullo modo eſt,*

licam

A licam reddat eius probationem adimens, tibi dubiam & incertam, deinceps erroneam fore cenſendam & hæreticam de fratrum noſtrorum conſilio hoc perpetuo declaramus edicto. Rurſus in poſterum pertinaciter affirmare, quòd redẽptori noſtro prædicto eiúſq; apoſtolis iis, quæ ipſos habuiſſe ſcriptura ſacra teſtatur, nequaquã ius ipſis vtendi competierit, nec illa vendendi, ſeu donandi ius habuerint, aut ex ipſis alia ac- *pro- priũ. l. ſi in rem. ff. de rei vẽdic.*

B quirendi, quæ tamen ipſos de præmiſsis feciſſe ſcriptura ſacra teſtatur, ſeu ipſos potuiſſe facere ſupponit expreſsè: cùm talis aſſertio ipſorum vſum, & geſta euidenter includat, in præmiſsis nõ iuſta, quod vtique de vſu geſtis, ſeu factis redemptoris noſtri dei filij ſentire nefas eſt, ſacræ ſcripturæ cõtrarium, & doctrinæ catholicæ inimicum aſſertionem ipſam pertinacem de fratrum noſtrorum cõſilio deinceps erroneam fore

C cenſendam meritò ac hæreticam declaramus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtrarum declarationum infringere, vel auſu ei temerario contraire. Si quis autem &c. Datum Auinioñ. ij. Idus Nouembris, anno ſeptimo.

Reprobatur opinio illorum detractorum, qui præſumunt impugnare conſtitutiones Ioan. xxij. Ad conditorem canonum. &, Cùm inter nonnul-

los: ſuprà immediatè præcedentes. Et præmiſſis A
reſponſionibus ad omnes eorum obiectiones, tandem declarantur tanquam hæretici, & Romanæ eccleſiæ rebelles, ab omnibus euitandi, ſi deinceps ſcienter verbo, vel ſcripto aliquid defendere, vel approbare contra illas præſumpſerint. Hic habetur ſub parte ſecunda & tertia, de clauium materia prolixa, & vtilis diſputatio.

C A P. V.

QVIA quorundam mẽtes ſic pater mendacij dicitur excæcaſſe, B
quòd noſtris conſtitutionibus, quarum vna incipit, Ad conditorem canonum. alia verò, Cùm inter nonnullos. vtiq; tam cum fratribus noſtris ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalibus, quàm cũ multis archiepiſcopis & epiſcopis, aliiſq; eccleſiarum prælatis, necnõ & compluribus ſacræ theologiæ magiſtris, ac vtriuſque iuris profeſſoribus deliberatione præhabita diligenti digeſtis, ac de præmiſſorum fra- C
trum noſtrorum conſilio promulgatis: non abſque multa temeritate plectibili, niſi ſunt detrahere, & nituntur veritatem quam con- e
tinent, per falſas inſanias obfuſcare. Nos tam pernicioſis auſibus, ne eorum doctrina peſtifera ſimplicium animos labefacere, ac in ſui erroris deuium deducere valeat: de eorundem fratrum conſilio decernimus ſu-

A per hoc ſalubriter (vt ſequitur) prouidere. Ad impugnandas autem conſtitutiones prædictas ſupraſcripta ratione, tam verbo, quàm ſcripto vſi ſunt publicè; ſicut fertur: illud inquiunt, quod per clauem ſcientiæ in fide, ac moribus ſemel definierunt Romani pontifices, adeò immutabile perſeuerat, ꝙ illud ſucceſſori reuocare non licet in dubiũ, nec contrarium affirmare: licet de iis, quæ per clauem poteſtatis ordinauerint, aſſe-
B rant ſecus eſſe: in confirmatione autem regulæ ordinis fratrum minorum, Honorij tertij, Gregorij noni, Innocentij quarti, Alexandri quarti, Nicolai quarti prædeceſſorum noſtrorum ſummorum pontificum hæc verba aſſerunt contineri: Hæc eſt regula euangelica Chriſti, & apoſtolorum imitatrix, quæ nihil in hoc mundo habet proprium vel commune, ſed in rebus, quibus vtuntur, habent ſimplicem
C vſum facti: his addere præſumentes præfatos ſummos pontifices, & multa concilia generalia per clauem ſcientiæ definiſſe paupertatem Chriſti, & apoſtolorum cõſtitiſſe perfectè in expropriatione cuiuſlibet tẽporalis dominij ciuilis & mundani, & ſuſtentationem eorũ in ſolo & nudo vſu facti etiam cõſtitiſſe: ex quibus nitũtur cõcludere nõ licuiſſe, nec licere ipſorũ ſucceſſoribus contra

præmiſſa aliquid immutare. Ideóque cùm A
conſtitutio noſtra in ratione prædicta,contra definitiones prædictorum prædeceſſorum noſtrorum (ſicut aſſerunt) definierit Chriſtum & apoſtolos in iis quæ habuerũt habuiſſe non tantùm ſimplicem vſum facti,ſed ius faciendi de ipſis:eóſque ipſos feciſſe ſcriptura ſacra teſtatur:pertinacem aſſertionem dicentium ipſos ius huiuſmodi minimè habuiſſe:cùm actus illorum fuiſſe concludant non iuſtos,quod de Chriſto ne- B
fas eſt dicere,hæreticam declarando, cõcludere ſatagunt,licet falsò nobis non licuiſſe declarare,vel ſtatuere ſupradicta.Item quia conſtitutio,Ad conditorem canonum.contra definitiones prædictas fratres minores aſſerit non poſſe habere in re aliqua ſimplicem vſum facti : nituntur ſimiliter concludere contra ipſam. Quòd autem , quod in ratione prædicta præmittitur : videlicet,
quòd illa , quæ per clauem ſcientiæ in fide C
ac moribus à ſummis pontificibus ſemel ſunt definita,eorum ſucceſſoribus reuocare non licet in dubium, nec contrarium affirmare, licet ſecus ſit(ſicut dicunt) in iis quæ per clauẽ poteſtatis per ſummos pontifices ordinantur,prorſus ſit contrarium veritati, patet ex ſequentibus euidenter:primò quidem ſecundum illos , qui tenent clauem
ſpiri

A ſpiritalem nequaquam eſſe ſcientiam, ſed ligandi, atque ſoluendi poteſtatem: patet: aſſertores prædictos ponendo eſſe ſcientiã, errauiſſe: pro quibus facit clauis definitio, quæ à doctoribus datur: Clauis eſt ſpecialis poteſtas ligandi atque ſoluendi, qua iudex eccleſiaſticus dignos recipere, & indignos excludere debet à regno. Item quia claues de quibus agimus in collatione ſacerdotalis ordinis conferuntur: conſtat au-
B tem, quòd ordinato in ſacerdotem ſcientia communiter non confertur: quare ſecundum illos videtur, quòd ſcientia non eſt clauis ſed potentia tantùm ligandi atque ſoluendi debeat dici clauis. Adhuc ſecundum illos, qui ponunt vnam clauem ſpiritalem eſſe ſcientiam, & ſecundum illos, qui authoritatem diſcernendi inter lepram & lepram eſſe aſſerunt clauem, & aliam poteſtatem ligandi atque ſoluendi noſcuntur
C euidenter erraſſe. Supponunt enim per claues huiuſmodi circa ea, quæ fidei ſunt, & alia poſſe per conſtitutionem aliquam definiri: claues autem, quæ in ſacerdotali conferuntur ordine ad talia minimè ſe extendunt aliàs ſequeretur quòd circa præmiſſa poſſent conſtitutiones ſacerdotes ſimplices facere, quod falſum eſt euidenter. Si autem intendunt claues iſtas extendere ad gene-

ralem poteſtatem attributam beato Petro, A
ſuiſque ſucceſſoribus in perſonam eiuſdem in commiſsione officij paſtoralis, per quam vtique videtur euidenter ipſis omnia conceſsiſſe, ſine quibus paſtoris vniuerſalis conuenienter cura nequit, ſeu officiũ expediri: adhuc claret ipſos etiã erraſſe. dicunt enim alium effectum habere illa, quæ per clauem ſciẽtiæ, & alium illa, quæ per clauem potentię ſtatuuntur, ſupponentes alia per clauem ſcientiæ, & alia per clauem potentiæ ſtatui, B
ſeu etiã definiri, quod euidenter eſt falſum: per clauem enim ſcientiæ, ſiue per authoritatem diſcernendi, ſeu cognoſcendi inter lepram & lepram (ſi ipſam dixerimus eſſe clauem) nil aliud per ipſum illi, cui datur, tribuitur, niſi authoritas cognoſcendi. Ei autem, cui datur authoritas de re aliqua cognoſcendi, de illa definiendi non intelligitur eſſe data. Quare reſtat, quòd ad conuenienter ſtatuendum, ſeu aliquod definien- C
dum, vtraque clauis, ſcilicet cognoſcendi & definiendi neceſſariò requiratur: vel quòd ſoli claui potentiæ ſtatuere competat, & etiam definire: ſed ſicut lumen materiale clauigerum in vſum clauis materialis dirigit, & quaſi quantũ ad hoc obtinebat ſcientia vicem lucis. Et hoc ſaluator noſter in promiſsione clauiũ facta beato Petro ſen-

ſiſſe

A ſiſſe videtur expreſsè, cùm poſt illam immediatè ſubiunxerit: Et quodcunque ligaueris ſuper terrã, erit ligatum & in cœlis: & quodcunque ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in cœlis: nulla de ſcientia habita mentione. Quod autem ſubſequenter proponitur in ratione prædicta: videlicet, quòd in confirmatione & declaratione regulæ fratrum minorum, nonnullorum prædeceſſorum noſtrorum, videlicet Honorij iij. Greg.
B ix. Inno. iiij. Alex. iiij. Nicolai iij. verba huiuſmodi continentur. Hæc eſt regula euangelica, & cætera ſuprà poſita; vſq; ibi, in nudo vſu facti, etiam cõſtitiſſe patet, prorſus obuiat veritati: Honorius quidem præfatam regulam abſque declaratione aliqua confirmauit, in cuius confirmatione de verbis prædictis mentio aliqua non habetur, vt liquere poteſt cuilibet confirmationem huiuſmodi intuenti; niſi quatenus de vita
C euangelica habetur mentio in ipſa regula confirmata: ibi, cùm dicit: Hæc eſt regula fratrum minorum, videlicet domini noſtri Ieſu Chriſti ſanctum euangelium obſeruare, viuendo in obedientia, ſine proprio, & in caſtitate. Ex quibus verbis concludi non poteſt, quòd per ipſum prædeceſſorem noſtrum ea, quæ ipſi in verbis prædictis aſſerunt, fuerint definita: imò poteſt

conclu

concludi potius, quòd vita euãgelica, quam A
Chriſtus & apoſtoli tenuerunt, habere in
communi aliqua non excludat, quum ſine
proprio viuere non exigat, quòd ſic viuentes nihil habeãt in communi. In declarationibus quoque Gregor. Innocent. & Alexan. prædictorum, qui eandem regulam abſque confirmatione alia declarant, ſimiliter nulla prorſus fit mentio de prædictis: imò per eas euidenter oſtenditur eorum, quæ habere licet ipſis fratribus, vſum iuris ad ipſum B
ordinem pertinere. Gregorius quidem in ſua declaratione, quantũ ad hoc interſeruit, quę ſequũtur: Dicimus, quòd nec in ſpeciali, nec in communi debent habere proprietatem: ſed vtenſilium, librorum, & rerum mobiliũ, quas licet habere, ordo vſum habeat: & fratres, ſecundum quod generalis miniſter, & prouinciales ordinandum duxerint, his vtantur. Innocentius autem & Alexander præfati in ſuis declarationibus ſic dixe- C
runt: Dicimus inſuper, quòd cùm in ipſa regula contineatur expreſsè, quòd fratres nihil ſibi approprient, neque domum, neque locum, neque aliquam rem, quòd nec in cõmuni, nec in ſpeciali debent proprietatem habere: ſed locorum, & domorum, & vtenſilium, & librorum, & eorum, quæ licet habere, ordo vſum habeat, & fratres ſecundum

A dum quod generalis & prouinciales miniſtri ordinandum duxerint, his vtātur. Cùm enim dicatur in declarationibus ſupradictis, quòd ordo vſum rerum habeat præmiſſarum, ad vſum iuris neceſſe eſt hoc referri: facta quidem, quæ ſingulorum ſunt, perſonam veram exigunt, & requirunt: ordo autem vera perſona non eſt, ſed repræſentata & imaginaria potius eſt cenſenda: quare, quæ ſunt facti ſibi verè cōuenire nequeunt, B licet ei poſsint congruere quæ ſunt iuris.

Adhuc licet declaratio Nicolai iiij. prædicti contineat, quæ ſequuntur: Hi ſunt illi ſanctæ regulæ profeſſores, qui euangelico fundantur eloquio, vitæ Chriſti roborantur exemplo, fundatorúmque militantis eccleſiæ apoſtolorum eius ſermonibus, & actibus firmantur. Et pòſt in eadem declaratione ſubiunxit dicens, quòd abdicatio proprietatis omnium rerum, tam in ſpeciali, quàm in communi propter deum meritoria eſt & ſancta, quam & Chriſtus vitā perfectionis oſtendens, verbo docuit, & exemplo firmauit: quámque primi fundatores militantis eccleſiæ, prout ab ipſo fonte hauſerant, in volentes perfectè viuere, per doctrinæ ac vitæ ipſorum alueos direxerunt. Ex verbis tamen prædictis nequaquam poteſt collegi, quòd præfati præde-

ceſſoris

ceſſoris noſtri Nicolai intentio fuerit, dicere, quòd dicta regula, quo ad omnia, quæ continentur in ea, euangelico fundetur eloquio, ac vitæ Christi roboretur exemplo: nec quòd apoſtolorum vita, & actibus ſit firmata. Conſtat enim multa contineri in dicta regula, quæ nec Chriſtus verbo docuit, nec exemplo firmauit: vtpote, quòd præcepit conditor regulæ fratribus vniuerſis, vt nullo modo denarium vel pecuniam recipiant per ſe, vel per interpoſitam perſonam, necnon & de multis aliis contentis in dicta regula: quæ vtique nec Chriſtus, nec apoſtoli verbo docuerunt, nec firmauerunt exemplo. Nec obſtat, quòd Chriſtus portare pecuniam apoſtolis & diſcipulis, dum ipſos ad prædicandum mitteret, interdixit: quod tamen antequam eos mitteret, ipſis fuiſſe legimus interdictum. Quódque poſt reditum pecuniam portauerunt, in pleriſque locis euangelica veritas, & apoſtolica dicta teſtantur. Præterea Auguſtinus dicit expreſſè, quòd illud non fuit præceptum, ſed poteſtas recipiendi neceſſaria ab iis, quibus prædicabant euangelium: quam ſeruare apoſtolicis licuit, vel etiam non ſeruare. Sed hoc Romanus Pontifex prædeceſſor noſter Nicolaus quo ad principalia tria vota, ſcilicet in obedientia viuere, & ſine prop

A ne proprio, & in caſtitate, ac alia, ſi qua euangelia reperiantur expreſſa, in dicta regula videtur intellexiſſe dicere in declaratione prædicta: quod vtique declarationibus noſtris in nullo obuiat ſupradictis: adhuc non apparet ipſum dixiſſe ſuſtentationem Chriſti, & apoſtolorum eius in ſolo & nudo ſimplici conſiſtere vſu facti: cùm, quo ad Chriſtum & apoſtolos, nullam præfatus prædeceſſor noſter Nicolaus in ſua decla-
B ratione fecerit mentionem: imò ſenſiſſe ſatis videtur expreſsè, quòd ius aliud à proprietate habuiſſe potuerunt: cùm de ſola abdicatione proprietatis non iuris alterius in præfata declaratione, quantum ad ipſos attinet, mentio habetur. Adhuc idem Nicolaus predeceſſor noſter videtur ſenſiſſe, quòd Chriſtus & apoſtoli etiam quo ad proprietatem habuerunt aliquid in communi, cùm enim in ſua declaratione prædicta verbá de
C abdicatione proprietatis dixiſſet, reſpondēs obiectioni tacitæ, quæ ſibi de loculis, quos Chriſtus habuiſſe in euangelio legitur, poterat fieri, ſtatim quæ ſequuntur, ſubiunxit: nec his quiſquā putet obſiſtere, quòd interdum dicitur Chriſtū loculos habuiſſe, nam ſic ipſe Chriſtus, cuius perfecta ſunt opera in ſuis actibus viam perfectionis exercuit, quòd interdum infirmorum imperfectioni conde

condeſcendentes in viam perfectionis extolleret, & imperfectorum infirmas ſemitas non damnaret: ſic & infirmorum perſonam Chriſtum aſſerit in loculis ſuſcepiſſe. Aliàs impertinens de loculis fuiſſet obiectio, niſi intellexiſſet Chriſtum etiam quo ad proprietatem loculos habuiſſe. Præterea ſi diceretur Chriſtum in loculis habuiſſe tantummodo ſimplicem vſum facti, fruſtra diceretur, quòd in perſonam infirmorum ipſos Chriſtus habuit loculos: cùm ſecundũ eum perfectis etiam conueniat habere ſimplicem vſum facti. Et ſi quæratur, propter quos infirmos iſtos loculos habuerit: Auguſtinus, cuius dictum inſertum eſt in decretis, reſpondet dicens: habebat dominus loculos à fidelibus oblata conſeruans, & ſuorum neceſsitatibus, & aliis indigentibus tribuebat: vnde conſtat ipſum de ſuis diſcipulis hoc ſenſiſſe. Nec hoc ſcilicet in communi & quo ad proprietatem aliqua habere deroga t, iuxta dictum Greg. ix. prædicti, altiſsimæ paupertati, qui in quadam ſua decretali dicit expreſsè fratres prædicatores & minores in altiſsima paupertate Chriſto pauperi famulari: & tamen conſtat ipſos prædicatores habere in communi etiam quo ad proprietatem aliqua, quod eorum regulę & ſtatui non repugnat. Hoc etiam Alexander prædec

A prædeceſſor noſter præfatus in cōdemnatione libelli, contra ſtatum prædicatorum & minorum editi videtur ſenſiſſe, in qua aliquando de dictis fratribus, quæ ſequuntur ſubiunxit, cū inſuper reſpondet, ꝙ iidē fratres omnia propter Deū dereliquerint, exilia vitę ſubſidia mēdicantes, Chriſtúmq; imitentur pauperem, perfectionem euangelicam amplexendo, propter quod euidenter apparet eos non ſolùm in ſtatu ſaluan-
B dorum exiſtere, ſed etiam perfectorum, & per ſuæ religionis obſeruantiā, quę quidem ipſius perfectionis euangelicę tenet formā, in æternæ retributionis præmio præcellentem gloriam promereri: vbi quidem expreſsè dicit, prædicatores Chriſtum pauperem imitari, ipsóſque perfectionem euangelicam amplexari, & in ſtatu exiſtere perfectorum quódque ipſorum religionis obſeruantia perfectionis euangelicę tenet for
C mam & tamen conſtat ipſos habere poſſe etiam quo ad proprietatē aliqua iuxta eorum regulam in communi. Nec obſtat, ꝙ dicunt Inno. aliàs Celeſtinum v. prædeceſſorem noſtrum dixiſſe, altam paupertatem eſſe habere pauca propria propter Deum: altiorem, quæ nulla habet propria, tamē habet in communi: altiſsimam, quæ nihil habet in hoc mundo, nec in proprio, nec in cō-

muni: dicimus quidem quòd hoc dixerit, nõ A
vt papa, ſed vt frater Petrus de Tarantaſia
in quadam poſtilla ſua, quare dicta præmiſ-
ſorum ſummorũ pontificum ſunt ei meritò
præferẽda. Dicunt etiam quòd apoſtolus de
tali altiſsima loquitur paupertate, dicẽs: Et
altiſsima paupertas eorum abundauit in di
uitias ſimplicitatis eorum: quòd euidenter
eſt falſum: quia ibi loquitur de paupertate
Macedonum, qui etiam in ſpeciali bona tẽ-
poralia obtinebãt: de quibus Apoſtolus aſ- B
ſerit, quòd ſupra vires ſuas miſerãt eleemo-
ſynas ſanctis. Quòd autem dicitur in de-
claratione Nicolai prædeceſſoris noſtri cõ-
tineri, quòd fratres minores in rebus, quæ
eis obueniunt, habent tantum ſimplicem
vſum facti: dicimus quòd ſi ipſe intellexerit
ſimplicem vſum facti denudatum omni iu-
re, ita quòd fratres ipſi ſeu ordo nullum ius
habeant vtendi, hoc eſt expreſsè contra de-
clarationem Grego. Inno. Alex. ſummorum C
pontificum prædictorum, quibus expreſsè
quòd talium bonorum ordo vſum habeat,
continetur, quod de vſu iuris eſt intelligen-
dum neceſſariò, vt ſuperius eſt probatum.
Adhuc dicimus quòd eſt cum hoc impoſsi-
bile, ſcilicet vſum facti ſimplicem abſq; iure
aliquo (quod nihil aliud, quàm ipſum vti
propriè poteſt dici) poſſe in re aliqua etiam
vſu

A vſu non conſumptibili ab aliquo obtineri, prout in decre.ad conditorem canonum.eſt probatum: & Aug.in li.xj.de actu, tenet expreſsè. Præterea ſi ſimpliciter vſus denudatus ab omni iure haberi poſſet ab aliquo, conſtat quòd actus vtendi huiuſmodi eſſet reputandus non iuſtus, cùm ille vſus fuerit, cui ius non competebat vtendi: vſus autem non iuſtus ad perfectionis ſtatum nequaquam pertinet, nec perfectioni aliquid ad-
B iicit, ſed ſibi repugnare potius noſcitur manifeſtè. Quod autem vſum talem non iuſtum cõditor canonis fratribus ipſis intellexerit reſeruare, probabile nõ videtur: imò quòd de iuſto intellexerit ex eo poteſt euidẽtius apparere, quòd in eadem ordinatione adiicit, quòd illarum rerum duntaxat in ſe & etiam Ro.ec.recipiebat dominiũ, quarum vſum facti liceret habere fratribus, ſeu ordini antedictis: ſubiungens quòd non re-
C rum omnium vſum habere debeant fratres ipſi. Quantum autem ad vſum facti ſimplicem abſque omni iure vtendi attinet, nulla rerum poteſt cenſeri differentia quo ad fratres: ſic enim vti de facto poſſunt prohibitis, vt permiſsis. Ex quo ſequitur quòd vſus facti, de quo ordinatio loquitur, de tali intelligi debeat, qui iuſtus ſit, & pro quo competat ius vtendi, & ipſe videtur conditor

canonis ex eo etiã ſenſiſſe, quòd in eadem A
ordinatione ſubiunxerit, quòd moderatus
vſus in expenſis prius rebus ipſis fratribus
eſt cõceſſus. Rurſus impugnatores cõſtitu
tionũ huiuſmodi aſſerere publicè perhiben
tur, quòd libellũ & dicta magiſtrorũ aſſerẽ-
tium dictam paupertatẽ & vitã dictorũ fra-
trum nõ eſſe euangelicã & apoſtolicã, ſum-
mi põtifices dãnauerunt, diſtrictius per apo
ſtolicas literas inhibẽtes, ne quiſquam præ-
miſſa vel aliquid præmiſſorũ contumaciter B
aſtruere ſeu quomodolibet pręſumeret de-
fenſare, ſtatuentes, quòd præſumẽs contra-
riũ tanquã contumax, eccle.Ro.rebellis, ac
vt hæreticus haberetur. Ad quod dicimus
aſſertionẽ huiuſmodi falſam eſſe: non enim
cõtinetur in ſentẽtia ſupradicta, quòd cõtra
faciens, vt hæreticus haberetur, quæ quidẽ
quo ad hoc continet, quæ ſequuntur: Nos
enim nihilominus authoritate pręſentiũ di
ſtrictius inhibemus, ne quiſquã præmiſſa, C
vel aliquod præmiſſorũ pertinaciter aſſere-
re, vel quomodolibet defenſare præſumat:
quicunq; verò hoc pręſumpſerit, tanquã cõ-
tumax, & ec.Ro.rebellis ab omnibus fideli-
bus habeatur, nõ fuit adiectũ quòd vt hære-
Nota tex. bene. & quis di ticus * haberetur, vt patet in ſerie ſentẽtiæ
condẽnationis prædictæ. Rurſus aſſeruiſ-
ſe dicuntur publicè huiuſmodi aſſertores,
quòd

A quòd abdicatio iuris in cuiuſcunq; rei pro-
prietate & in vſu eius eſt ſancta & merito-
ria propter deũ,& à Chriſto in ſeipſo ſerua-
ta,apoſtolis impoſita & ab ipſis ſub voto aſ-
ſumpta:nec propter hoc vſus facti ad ſuſtẽ-
tationem naturę in Chriſto & apoſtolis cõ-
uincitur eſſe non iuſtus,ſed tantò iuſtior at-
que perfectior & deo acceptior & mundo
exẽplarior, quantò plenius renunciatũ fue-
rit omni iuri:per quod poteſt ſic vtens pro
B vſu huiuſmodi quomodolibet contendere
vel in iudicio litigare.Quæ quidem aſſertio
cõtinet multa falſa:cùm neq; Chriſtũ expro
priationẽ prædictã omnis iuris in cuiuſcun
que rei proprietate, & in eius vſu in ſe ſer-
uaſſe, nec eam impoſuiſſe apoſtolis * neq;
ſub voto ab ipſis fuiſſe receptam, euãgelica
ſeu apoſtolica doceat hiſtoria : ſed cõtrariũ
euidentius manifeſtat.Quod autẽ in predi
cta aſſertione adiicitur, quòd per abdicatio
C nẽ iuris prædicti,videlicet proprietatis vſus
facti ad ſuſtentationẽ naturæ in Chriſto &
apoſtolis nõ conuincitur eſſe non iuſtus,ſed
tantò iuſtior &c. impoſsibilitatẽ includit &
errorẽ dictũ huiuſmodi euidenter.Impoſsi-
bile enim eſt actũ humanũ extrinſecũ eſſe
iuſtũ,ſi exercens actũ ipſum nullum ius ha-
beat illud exercendi:imò non iuſtus ſeu in-
iuſtus, neceſſariò conuincitur talis vſus. Itẽ

catur hæreticus, vide gloſſ. clem. j. de vſu.c. hæreticus. xxiiij. quæſt. iij. & Io. de turre cre. libro iij. parte j. c. ij. Font.

* *Ockã in cõpendio. xvij. errore. dicit fuiſſe impoſitã per illud, Vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & ſequere me. Font.*

eſt abſurdũ & erroneũ, quòd actus alicuius A non habentis ius actum huiuſmodi faciendi ſit iuſtior & deo acceptior, quàm habentis, cum concludat actum iniuſtum iuſtiorem & deo acceptiorem exiſtere, quàm ſit iuſtus. Ex præmiſsis autem inferre nitũtur, (vt præfertur) quòd prædictorũ ſummorum pontificum definitio, quam definierunt de paupertate Chriſti & apoſtolorum ac fratrum minorum prædictorum regula (prout ſuperius expreſſerunt) per nos B non potuit mutari: proculdubio falſa aſſerunt dicendo prædeceſſo. noſtros definiuiſſe talia, vt ſuperius eſt probatum: & adhuc ſic loquentes, dum per talia conſtitutiones noſtras impugnare ſatagunt, conſtitutiones illas, quibus ſe adiuuant, oſtendunt (ſi eorum falſæ aſſertiones veræ exiſterent) fore inualidas, erroneas & infirmas. Si enim nobis non licuit contra conſtitutionem Nicol. iiij. prædeceſſo. noſtri, in qua ſe fundant, C præcipuè aliquid ſtatuere commune, nec ſibi licuit contra ſtatuta Gregor. Innocen. & Alexandr. prædictorum ſtatuere aut aliquid declarare, quod tamen ipſum feciſſe (ſecundum eorum aſſertionem) noſcitur euidẽter: cùm enim illi declarauerint, quòd ordo minorum habet vſum earum rerum, quas licet eis habere, quod ad vſum iuris eſt refer

A eſt referendũ neceſſariò, vt ſuperius eſt probatum: ipſe verò ſecundum ipſos ſtatuit, quòd nec ordo, nec fratres ius vtendi habeant, ſed tantummodo ſimplicem vſum facti: & inſuper ordinauit, decreuit & ſtatuit huiuſmodi conſtitutionem, ordinationem & declarationem ſuã duntaxat à fratribus ipſis præciſè & inuiolabiliter perpetuis temporibus obſeruandam: conſtat non ſolùm, quòd contra declarationes prædeceſſ. prædictorum ordinauerit: ſed ipſum illas quantum ad ea, quæ ſua declaratio continet etiam reuocaſſe. Ipſe quoque prædeceſſor noſter in ſua declaratione ſubiunxit, ad ſedis apoſtolicæ declarationem & ordinationẽ eorũ, & circa ea, quæ ipſe declarauerat pertinere, ſic dicens: Si quid in prædictis ambiguitatis emerſerit, hoc ad culmen ſedis apoſtolicæ deducatur: vt ex authoritate apoſtolica ſua in hoc manifeſtetur intentio, cui ſolùm cõceſſum eſt in his ſtatuta condere, & condita declarare: cuius tamen contrarium aſſerunt huiuſmodi aſſertores.

Adhuc patet, quòd aſſerunt eſſe falſum: licet enim Innocen. iij. prædictus in generali concilio interdixiſſet nouas religiones inſtitui: tamen ſucceſſores ipſius (non obſtante interdicto huiuſmodi) plures leguntur ordines confirmaſſe, qui etiam (aliqui-

bus exceptis)fuerunt poſtea per Gregor.ix. prędeceſſorem noſtrum diſſoluti certo modo in concilio generali.Si igitur poſt interdictũ generalis concilij licuit ſummis pontificibus non confirmatos in totum diſſoluere,non eſt mirum,ſi quod declarat circa regulas ordinum ſolus ſummus pontifex vel ordinat:liceat eius ſucceſſoribus declaraſſe,ſeu aliàs immutare.Patet autem quòd neque Honorij confirmatio,neque Grego. neque Alexand. neque Nicolài prædictorum facta fuerit in concilio generali,cùm per nullum ipſorum fuerit generale concilium celebratum, licet Innocent. iiij. celebrauit concilium generale,tamen in illo, nec authoritate alicuius concilij facta fuit ipſius declaratio ſupradicta.Nicolaus autem iiij.nec celebrauit generale concilium, nec aliquid circa dictam regulam declarauit.Gregorius autem ix.prędictus,nec confirmauit, nec declarauit dictam regulam: ſed in generali concilio vbi caſſati fuerunt nonnulli mendicantium ordines,dictorum fratrum minorum,& prædicatorum ordines non caſſauit,ſed aſſeruit approbatos, ſic dicens:ad eos,quos euidens ex eis vtilitas eccleſiæ vniuerſali proueniens perhibet approbatos,præſentem non patimur conſtitutionem extendi. Præterea dicant nobis A B C

A bis,vbi legunt aſſertiones huiuſmodi,quòd ad fidem vel mores pertineat Chriſtum & apoſtolos non habuiſſe in iis,quæ habuerunt,niſi ſimplicem vſum facti,profectò directè hoc ad fidem nõ pertinet,cùm de hoc articulus non ſit aliquis, nec ſub quo valeat comprehendi,vt patet in ſymbolis,in quibus articuli fidei continentur:nec etiam reductè,ne quaſi hoc ſacra ſcriptura contineat,quo negato tota ſcriptura ſacra red-
B ditur dubia,& per conſequens articuli fidei,qui habent per ſcripturam ſacram probari,redduntur dubij & incerti:hoc enim in ſcriptura ſacra non poterit,ſed contrarium reperiri.De fratribus autem minoribus prædictis,conſtat, quòd de ipſorũ paupertate & ſimplici vſu facti,ſeu de dominio eorum,quæ ipſis offeruntur,quòd ſummus pontifex illud ſibi & Romanæ eccleſiæ reſeruauerit vel potuerit reſeruare,nec
C quòd illud reſeruatum ſucceſſori abiicere non liceat,ſi hoc expedire viderit,ſeu quòd procuratores conſtitutos authoritate ſummi pontificis pro negociis ordinis prædictis ſucceſſoribus reuocare non valeat, in prædictis ſymbolis,euangelio,neque actibus apoſtolorum & epiſtolis mentio aliqua non habetur.Vnde nõ poſſunt ex prædictis concludere,niſi falsò,quin contra or-

dinata per ſummos pontifices circa talia A
valeat ſucceſſor aliud ordinare: quòd Nicolaus præfatus expreſsè in ſua declaratione inſeruit, vt ſuperius plenius continetur.

Nos itaque ne fabricatores mendaciorum huiuſmodi ac etiam aſſertores de tam peſtifera, erronea & damnata doctrina, cõfutatione ac confuſione vtique omni digna, gloriari valeant, & alios trahere in errorem cum auſu arreptando ac petulantia improba auſi defendere publicè fuerint B
damnatam per conſtitutionem prædictam hæreſim, ac etiam probare videlicet, quòd Chriſtus, & eius apoſtoli in iis, quæ habuiſſe leguntur tantùm habuerint abſque iure aliquo ſimplicem vſum facti, ex quo (ſi verum eſſet) ſequeretur vſum Chriſti fuiſſe non iuſtum, quod profectò blaſphemiam continet, & eſt catholicæ fidei inimicum, cùm hoc de pertinaci animoſitate ac erronea non ſit dubium proceſsiſſe, omnes & C
ſingulos, qui verbo ac ſcripto per ſe, vel aliũ ſeu alios talia publicè præſumpſerunt: ipſos quoque, qui eos docuerunt in talibus, & vt præmiſſa facerent in damnatam incidiſſe hæreſim, ac vt hæreticos euitandos fore de fratrum noſtrorum conſilio declaramus. Si quis autem damnatas per conſtitutionem, Cùm inter, prædictam, hæreſes vel ipſarum

A alteram deinceps ſcienter verbo, vel ſcripto defendere, vel approbare præſumpſerit, de fratrum eorundem conſilio decernimus, vt tanquam hæreticus ab omnibus euidenter habeatur. Adhuc quòd conſtitutionem noſtram, Ad conditorem canonum, ſupradictam, inſano auſu impugnare niſi ſunt (ſicut fertur) diſtrictius, de eorundẽ fratrum conſilio inhibemus, ne quiſquam cõtra definita, ordinata ſeu facta per ipſam verbo,
B vel ſcripto ſcienter approbet aliquid, vel defendat. Si quis vero contra præſumpſerit, tanquam contumax, & rebellis Rom. eccl. ab omnibus habeatur.

Nulli ergo &c. Data Auinioñ. iiij. idus Nouemb. Pontificatus noſtri Anno ix.

C *Conſtitutionum uiginti Ioannis uigeſimi ſecundi finis.*

EXTRAVAGANTES COMMVNES, A DIVERSIS ROMANIS pontificibus poſt Sextum editæ: cum ſuis (vt vocant) ſummulis. A

De conſuetudine TIT. I.

Ioannes xxij. B

Conſuetudo impediens ne legati ſedis apoſtolicæ recipiantur, non valet: & illa non obſtante legati ipſi ſunt ab omnibus recipiẽdi, & eos impedientes ipſo facto excõmunicationẽ incurrunt, & eorum terræ eccleſiaſtico ſubijciuntur interdicto.

CAP. VNICVM.

SVPER gentes & regna Romanus pontifex à domino conſtitutus, cùm perſonaliter ſingulas regiones circuire non poſsit, nec circa gregem ſibi creditum curam paſtoralis ſolicitudinis exercere: neceſſe habet interdum ex debito impoſitæ ſeruitutis ſuos ad diuerſas mundi partes (prout neceſsitates emerſerint) deſtinare legatos, qui vices ſupplẽdo, errata corrigant, aſpera in plana conuertant, & com- C

miſsis

A miſsis ſibi populis ſalutis incrementa miniſtrent. Veruntamen aliqui huiuſmodi officium,& poteſtatem ipſius Rom.pontificis,quam non ab homine,ſed à deo recepit,ſub ſuo arbitrio redigere molientes,legatos ipſos niſi ab eis petiti fuerint,vel de beneplacito eorum tranſmiſsi, ſibi terras ſubiectas(dicentes hoc eis de conſuetudine competere) ingredi non permittunt. Nos huiuſmodi conſuetudinem, non tam irra-
B tionabilem,quàm nonnunquã animarum ſaluti cõtrariam,detrahentémque apoſtolicæ poteſtati,authoritate apoſt.penitus reprobantes,legatos ipſos ab omnibus,cuiuſcunque præeminentiæ,conditionis,aut ſtatus fuerint,debere admitti decreuimus:nec eos prætextu cuiuſuis conſuetudinis impediri poſſe à quoquam Chriſtiano nomine gloriante,quo minus regna,prouincias & terras quaſlibet,ad quę ipſos deſtinari con-
C tigerit, ingrediantur liberè, ac commiſſæ ſibi legationis officium exerceant in eiſdẽ. Qui verò decætero ſuper prædictis dictos legatos,aut etiam nuncios,quos ad quaſcũque partes pro cauſis quibuſlibet ſedes ipſa tranſmiſerit,præſumpſerint impedire,ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrant.Regna,terræ,& loca quælibet ſubiecta eiſdẽ tandiu ſint eo ipſo eccleſiaſtico

ſup

ſuppoſita interdicto, quandiu in huiuſmodi A
contumacia duxerint perſiſtendũ. Non obſtantibus quibuſlibet indulgentiis, aut priuilegiis, imperatoribus ac regibus, ſeu quibúſcunque aliis ſub quibuſcunque modis, tenoribus & formis à ſede ipſa cõceſsis, quę contra præmiſſa nulli volumus ſuffragari.

De poſtulatione prælatorum

TIT. II.

Ioannes xxvij. B

Minores xxvij. annis ſeculares, & mendicantes religioſi, ad certas eccleſias prohibentur poſtulari: & puniuntur tam poſtulantes, quàm poſtulati.

CAP. VNICVM.

DISPENDIIS & periculis variis, quæ ex ſubſcriptis poſtulationibus poſſent eccleſiis euenire, & vacationum diuturnitatibus, quæ cõſueuerunt nonnunquam ex po- C
ſtulationibus irrationabilibus prouenire, ac diſpendiis, quæ inde frequenter eccleſiæ incurrunt, ad futuram rei memoriam obſiſtere cupientes: illum, qui vigeſimumſeptimum nõ attigerit annum, ad cathedralem, necnon profeſſorem cuiúſuis mendicantiũ ordinis ad inferiores cathedralibus eccleſias, ac monaſteria extra ſuos ordines poſtulari

A ſtulari edicto perpetuo prohibemus. Quòd ſi ſecus poſtulatum fuerit, & attentatum, irritum ac nullius penitus ſit momenti. Et qui ſcienter proceſſerint ad eandem, ea vice poſtulandi, ac eligendi poteſtate priuatos, ac beneficiis, quæ in ipſa obtinebunt eccleſia, ad quam poſtulationem huiuſmodi fecerint, per triennium nouerint ſe ſuſpēſos.

Poſtulatos verò, qui poſtulationis de ſe factæ negociũ fuerint per ſe, vel per aliũ in B Romana curia proſecuti, illud ibi proponi in publico, vel priuato cõſiſtorio facientes, etiã ſe duntaxat diſpoſitioni ſedis apoſtolicæ committendo, ſi ſe annum xxviij. non attigiſſe ſciuerint (vt præfertur) vſque ad xxxv. annum. Cæteros verò ſeculares & religioſos extra ſuorum adminiſtrationes ordinum perpetuò ineligibiles, ac impoſtulabiles eſſe decernimus: ac prorſus inhabiles ad quaſcunque dignitates eccleſiaſticas, C & beneficia quælibet obtinenda.

De electione TIT. III.

Bonifacius octauus.

Multis probat argumentis promotos in curia non debere ad propria redire ſine literis ſuæ promotionis. Qui ſi ſecus fecerint, pro prælatis non ſunt habendi: pœnáſque incurrunt hic expreſſas. Et de iſta extrauaganti facit mentionem Pa-

nor

normit.in ca.qualiter.de elect.dicens, quòd nullus antequam habeat literas apoſtolicas ſuper ſua promotione, debet adminiſtrare, nec debet recipi ab eccleſia tanquam prælatus: aliàs recipientes, & receptus incurrunt pœnam de qua hic. A

CAP. VNICVM.

INIVNCTAE nobis debitũ ſeruitutis expoſcit, vt qui ad reformandos in clero mores & actus (prout nobis ex alto permittitur) ſolertius intendimus: ibi præcipuè reformationis accommodę remedium apponamus, vbi maius reſpicimus periculũ imminere. Sanè quàm periculoſum exiſtat, quòd aliquis in officio, dignitate vel gradu fore ſe aſſerat, & pro tali etiam habeatur, niſi prius ipſe, quod aſſerit, legitimis oſtenderit documentis: tam ex ciuilibus, quàm ex canonicis inſtitutis colligitur euidenter. B

Aſſerenti nanque cum mandatis principis ſe veniſſe, credendum non eſt, niſi hoc ſcriptis probauerit. Nec ſimiliter creditur ſe aſſerenti legatum. Nunquam enim apoſtolicæ ſedis moris fuit abſque ſignatis apicibus vndecunque lęgationẽ ſuſcipere. Sed nec dicẽti ſe delegatum ſedis eiuſdem, creditur vel intenditur, niſi de mãdaro apoſtolico fide doceat oculata. Similiter clerici ad alienam diœceſim ſine ſuorum ordinario- C

rum

A rum literis venientes, nec in ſuis recipiãtur ordinibus, nec ad ſuperiores aſcendant. Clerici quoque & monachi, qui de ſuis ciuitatibus ad alienam vrbem proficiſcuntur (niſi muniti veniant ſuorum literis prælatorum) non ſunt clerici vel monachi reputandi. Si quis prætereà in clerum electum ſe dicat, ſi ſacerdotem ſeſe nominet, hoc ſcrutandum eſt: quia non ſine periculo eſt in talibus cõmunicatio indiſcuſſa. Quòd autẽ in illis,
B qui ſe epiſcopos, vel ſuperiores prȩlatos, aut etiam abbates, priores, ſeu alios monaſteriorum rectores quocunque nomine cenſeantur, appellant, ſit diſcuſsio celebris, & diligens faciẽda, luculenter apparet: ſi ſcandala & pericula grauia (quæ ipſorũ parere poſſet communicatio indiſcuſſa) diligẽtius attendantur. Hinc nos euidens euocat ratio, vt cum præmiſsis aliis caſibus, qui minoris exiſtunt periculi, ſit ex conſtitutionibus
C editis iam prouiſum: hunc vltimũ, qui pericula grauiora minatur, nequaquã ſine prouiſionis opportunæ remedio relinquamus.

Prȩſenti itaque perpetuò valitura conſtitutione ſancimus, vt epiſcopi & alij prælati ſuperiores, necnõ abbates, priores & cæteri monaſteriorum regimina exercentes, quocunque nomine cenſeãtur, qui apud dictam ſedem promouentur, aut confirmationis,

conſecrationis,vel benedictionis munus re- A
cipiũt,ad commiſſas eis eccleſias, & monaſteria abſque dictæ ſedis literis huiuſmodi eorum promotionem, confirmationẽ, conſecrationem, ſeu benedictionem continentibus accedere, vel bonorum eccleſiaſticorum adminiſtrationem accipere non præſumant: nullique eos abſque dictarum literarũ oſtenſione recipiant, aut eis pareant vel intendant. Quòd ſi forſan contra præſumptum fuerit: quod per epiſcopos, præ- B
latos, abbates, priores, & alios monaſteriorum regimina exercentes prædictos medio tempore actum fuerit, irritum habeatur: nec quicquam interim iidem epiſcopi vel prælati, abbates, priores, vel regimina exercentes, de eccleſiarum vel monaſteriorum prouentibus percipiant eorundem. Capitula verò & conuentus eccleſiarum & monaſteriorũ ipſorum, & alij quicunque ipſos abſque huiuſmodi dictæ ſedis literis reci- C
pientes, vel obedientes eiſdem, tandiu ſint à beneficiorum ſuorũ perceptione ſuſpenſi, donec ſuper hoc eiuſdem ſedis gratiá meruerint obtinere. Similiter quoque epiſcopi, prælati, abbates, priores, & alij monaſteriorum regimina exercentes prædicti ſolito fidelitatis & obedientiæ iuramento non præſtito. Illi etiam pontifices, quos apud

A apud prædictam ſedem pallium continget recipere, abſque literis traditionis ipſius pallij, nequaquam ab eadem diſcedant: diſcedentes verò (quouſque huiuſmodi iuramentum præſtiterint, & literas obtinuerint) nihil de ipſarum eccleſiarum & monaſteriorum prouentibus percipiãt: & quicquid interim per eos (vt de aliis prædicitur) actum fuerit, viribus non ſubſiſtat.

Benedictus xj.

B *Si religioſus electus non petierit ipſe, vel eius electores licentiam conſentiendi intra tempus moderandum pro præſentia vel abſentia ſuperioris, eſt eoipſo priuatus iure ſibi ex electione quæſito, & poſſunt electores alium eligere. h. d. addit ad cap. quàm ſit. de elect. in vj.*

CAP. II.

SI religioſus, qui abſque ſui ſuperioris licentia electioni de ſe factæ cõſentire nõ poteſt, illam poſt electionẽ ſibi præſentatã, C vel eius electores intra tempus pro eiuſdem ſuperioris præſentia vel abſentia moderandum, nequaquã obtineat: dat generale concilium Lugdunenſe electoribus ex tunc ad electionem aliã procedendi liberam facultatem. Verùm quia freqũẽter dubitatum eſt, an etiam ſit eo ipſo iure (ſi quod ei competebat ex huiuſmodi electione) priuatus: ſtatuimus illo eum hoc ipſo fore priuatum.

Idem. A

Quatuor patriarchalibus eccleſijs vacantibus, ſtatuitur illis non poſſe prouideri Romano pontifice inconſulto: quod ſi ſecus factum fuerit, irritum decernitur.

CAP. III.

SAncta Romana eccleſia, quæ diſponente domino ſuper omnes alias ordinarię poteſtatis obtinet principatum à deo, vtpote mater vniuerſorum Chriſti fidelium & magiſtra quatuor patriarchales ſedes inſtituit, B inter quas poſt ipſam Romanam eccleſiam Conſtantinopolitanam primũ, Alexandrinam ſecundum, Antiochenam tertium, & Hieroſolymitanam quartum locum voluit obtinere, ipsáſque multis prærogatiuis & honoribus ac priuilegiis decorauit, de quarum prouiſionibus cùm eas vacare contingit: tantò eſt accuratius cogitandum & attentius prouidendum, quantò maioris eminent altitudine dignitatis, & periculosè er- C raretur in prouiſionibus earundem. Super hoc igitur cum fratribus noſtris habita deliberatione matura, inter alia noſtræ conſiderationi occurrit, quòd omnes (proh dolor) prędictarum ſedium patriarchalium ciuitates, aut ſunt deſtructæ, aut occupatæ ab infidelibus vel à ſchiſmaticis detinentur, ipſarum capitulis ſeu conuentibus & canonicis

A nicis diſperſis vndique extra ciuitates ipſas, per alias regiones, ſeu loca à ciuitatib' ipſis remota. Ex quo contingit (ſicut experientia nuper nos docuit) quod vacante Conſtantinopolitana eccleſia, per mortem bonæ memoriæ Petri patriarchæ, ſolum per vnum duntaxat eius canonicum fuit de nouo paſtore electio celebrata, aliis canonicis ſuis agentibus in remotis: dictus tamen electus iuri, ſi quod ſibi ex electione huiuſmodi cõ-
B petebat, in noſtris manibus ſpõte, ac liberè reſignauit. Ideóque de eorundem fratrũ cõſilio & apoſtolicæ poteſtatis plenitudine ſtatuimus, vt quandiu ciuitates ipſe ſchiſmaticorum, aut infideliũ ſubſunt, aut ſuberunt ditioni, aut detinebuntur per eos, canonici dictarum patriarchalium ſediũ, cùm eas vel ipſarum aliquam, ſeu aliquas vacare contigerit ad electionem, poſtulationẽ, ſeu quãuis prouiſionẽ de præficiendo ſibi patriar-
C cha vel paſtore nullo modo procedant, quouſque ad apoſtolicæ ſedis notitiam deducatur. Nos enim à data præſentium decernimus irritum & inane, ſi ſecus per prædicta capitula conuentus vel canonicos, aut quemuis alium vel alios ſcienter vel ignoranter fuerit attentatum: non obſtantibus quibuſcunque ipſarum eccleſiarum, vel aliciuius earum conſuetudinibus vel ſtatutis,

iuramento, confirmatione dictæ ſedis, vel A
quacunque alia firmitate vallatis, ſeu conſtitutionibus, priuilegiis, vel indulgentiis ſedis eiuſdem, per quæ effectus præſentium impediri poſſet quomodolibet, vel differri, & de quibus quorúmque totis tenoribus de verbo ad verbum in noſtris literis habenda eſſet mentio ſpecialis. Nulli ergo &c. Data Laterani, x.Calend. Ianuarij, Pontificatus noſtri anno vij.

Ioannes xxij. B

Cùm beneficia apud ſedem apoſtolicam vacātia ſint ſoli papæ reſeruata, oſtēdit, quæ & quorum apud ſedem vacare dicantur eandem. Et primò loquitur de reſeruationibus, ſecundò de penſionibus. CAP. IIII.

EX debito paſtoralis officij, nobis quanquam immeritis ſuperna diſpoſitione commiſsi, periculis animarum & eccleſiarum ac monaſteriorum diſpendiis, quæ ob ipſorum vacationes diutinas ipſis ſolent fre C
quentius prouenire, cõgruis remediis (quātum nobis ex alto conceditur) ſalubriter occurrere intendentes, vt celerius & vtilius prouideatur eccleſiis, ac monaſteriis antedictis: & vt Roman. eccleſ. quæ ſuper ipſas eccleſias, ac monaſteria ex diuina prouiſione obtinere dignoſcitur principatum, honor debitus impendatur: prædeceſſorũ noſtrorum

A ſtrorum Romanorum pontificum, præſertim felic. record. Bonif. viij. qui dignitates, perſonatus, eccleſias & alia eccleſiaſtica beneficia, & Cle. v. qui tam huiuſmodi dignitates, perſonatus, eccleſias, beneficia, quàm cathedrales eccleſias quaſlibet, monaſteria, prioratus, adminiſtrationes & officia quæcunque, quæ apud ſedem apoſtolicam vacarent, prouiſioni apoſtolicæ ſub certis tenoribus reſeruauerunt, veſtigiis inhærentes: Nos ex cauſis rationabilibus, quæ ad id noſtrum animum induxerunt, de fratrum noſtrorum conſilio nonnulla detrahendo, aliqua declarãdo, & quædam addendo de nouo epiſcopales, & earũ ſuperiores ſedes monaſteria & regulares eccleſias, ad quę hi, qui eis pro tempore præficiendi ſunt, etiam per electionẽ canonicam aſſumũtur, prioratus, officia vel adminiſtrationes eorundem, dignitates, perſonatus, prębendas, aliáque ec-
C cleſiaſtica beneficia cum cura vel ſine cura, quocunque nomine cenſeantur, quæ apud prædictam ſedem vacant ad præſens, & ex nunc in antea (donec Chriſti dignatio nos dignabitur vniuerſalis eccleſiæ ſpõſæ ſuæ regimini præſidere) vacare contigerit apud eam: prouiſioni noſtræ de fratrum noſtrorum conſilio authoritate apoſtolica reſeruamus. Huiuſmodi autem ſe-

des,monaſteria,eccleſias & alia prefata beneficia eccleſiaſtica,per mortem vel depoſitionem ac priuationem eorum,qui ea obtinerent: per electionum caſſationem,poſtulationum repulſionem, renunciationem, quorumlibet prouiſionem, tranſlationem, ſiue per ſucceſsionem muneris conſecrationis, aut benedictionis dudum à dicto Clemente prædeceſſ. noſt. promotis impenſi: niſi de ipſis diſpoſuerit prædeceſſor,& à nobis, ſiue authoritate noſtra promouendis impendendi apud ſedem ipſam, vel etiam vbicunque,aut quouis alio modo cauonicè vacare,apud ſedem intelligimus prælibatã. Epiſcopales inſuper vel alias dignitates, eccleſias,monaſteria,& alia prædicta fratrum noſtrorum ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalium apud dictam ſedem,per eorum obitum vacare cenſemus, ſiue inibi, ſiue alibi vbicunque ipſos migrare contigerit de hac luce. Et hoc idem in dignitatibus & beneficiis quibuſlibet(vt de aliis præmittitur) officialium noſtrorũ:videlicet vicecancellarij, eiuſdem eccleſię camerarij,notariorum auditoris contradictarum, correctorum, ſcriptorum literarum,ac pœnitentiariorum noſtrorum,necnon abbreuiatorum curiæ Romanæ locum ſibi volumus vendicare. Rurſus huius noſtræ reſeruationis edictum ad

dignit

A dignitates, & alia iam dicta capellanorum noſtrorum commenſalium,& quorumlibet aliorum ratione officij, vel ex cauſa legitima in dicta curia morantium,quãdo à nobis pro noſtris, & eiuſdem ſedis negociis proſequendis,de ipſa curia quocunque modo præmiſsi, vel aliqui eorum tranſmiſsi, aut legati vel nuncij fuerint: & eos vbilibet ante ipſorum ad præfatam curiam reditum (durante legatione, ſeu proſecutio-
B ne ipſorum negociorum) rebus eximi contigerit ab humanis,duximus extẽdendum. Et idipſum etiã eſſe volumus in huiuſmodi capellanis cõmenſalibus: etiam ſi (vt præmittitur)nunc trãſmiſsi fuerint vbicunque, & ipſos rebus eximi contigerit ab humanis. Cæterùm edictum ipſum trahimus ad ſedes,monaſteria,& alia ſupradicta,quæ viuente adhuc dicto Clem.prædeceſſore noſtro vſque ad eius obitum: niſi de ipſis per
C eum fuerit ordinatum, & deinde vſque ad datam præſentium apud ſedem vacauerint eandem: illáque vacare decernimus apud ipſam,dũmodo in eis ius in re,licet ad rem non ſit aliquibus acquiſitum: Decernentes ex tunc irritum & inane,ſi ſecus in prędictis & ſingulis eorum ſcienter vel ignoranter, per quæcunque ſeu quoſcunque apoſtolica vel alia quauis authoritate attentatum fue-

rit, vel contigerit in poſterum attentari, A
Non obſtantibus piæ memoriæ Gregorij
decimi,ac Bonifacij octaui, & aliorum Romanorum pontificum prædeceſſorum noſtrorum conſtitutionibus ſuper hoc editis: quatenus edicto eſſent,& ſunt cõtrariæ memorato. Cæteris in ipſis conſtitutionibus contentis, in ſuo robore duraturis. Penſiones inſuper annuas ab epiſcopis & eorũ ſuperioribus aliiſque prælatis inferioribus,
necnon quibuſcunque capellanis,conuenti- B
bus,collegiis, vel ſingularibus perſonis factas & faciendas perſonaliter, aliquibus ex eiſdem cardinalibus, ſeu quibuſuis aliis ex prænominatis perſonis, & penſiones præterea ſeu aſsignationes quantitatum quarũlibet ſuper certis prouinciis, diœceſibus, eccleſiis, monaſteriis, vel aliis eccleſiaſticis locis aut ordinibus: etiam à quibuſuis prędeceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus
factas præmiſsis perſonis,ſiue alicui earun- C
dem vel monaſteria,prioratus, adminiſtrationes quaſlibet,beneficia regularia vel alia quælibet quocunque nomine cenſeantur: non conſueta ab olim clericis ſecularibus aſsignari: huiuſmodi perſonis vel alicui earundem collata, ſiue conceſſa in commendam,vel alio quouis titulo ab eiſdem prædeceſſoribus, ſeu aliis epiſcopis,vel ſuperioribus

A ribus prælatis, capitulis, aut conuentibus, vel collegiis ſub edicto prædicto nolumus aliquatenus comprehēdi, quo minus eis cedentibus vel decedentibus: ſiue illa quouis alio modo dimittentibus, monaſteria ipſa, prioratus, adminiſtrationes, beneficia, ac loca huiuſmodi, ad eccleſias & monaſteria ſiue alia loca religioſa, vel alia eccleſiaſtica: eorúmque prælatos, ſiue perſonas, ad quas antea eorum diſpoſitio pertinebat, ſeu qui-
B bus immediatè ſubeſſe noſcuntur, liberè reuertantur: niſi eis, quid canonicū obſtiterit, vel de ipſis aliter duxerimus diſponendum.

De authoritate & vſu pallij

TIT. IIII.

Ioannes xxij.

Pallij traditio per obiectum criminis vel defectus retardari non debet, niſi obijciens præmiſſo
C *iuramento, de obiectis promptam fidem faciat. Et quid ſit promptam fidem facere, declarat.*

CAP. VNICVM.

MALITIIS hominum, quæ ſæpe circa impediendam pallij dationem committuntur, volentes ſalubriter obuiare: hac in perpetuum valitura conſtitutione ſancimus, vt deinceps per obiectum cuiuſuis criminis

ſeu

ſeu defectus traditio pallij facienda iis, qui ad metropolitanarum eccleſiarum, ſeu aliarum regimen aſſumuntur, non impediatur in aliquo nec retardetur, niſi obiicientes firment corporali præſtito iuramento, ſe id malitiosè non agere, ſed obiecta vera eſſe ſe credere, ac de obiectis offerant facere promptam fidem: & nihilominus ad pœnam talionis, ſeu extraordinariã ſe obligent arbitrio pręſidentis. Promptam verò fidem intelligimus in hoc caſu, ſi intra bimeſtris temporis ſpacium numerandum à die collationis in antea probauerint legitimè, quod opponunt. Quod ſi non fecerint (eorum obiectibus nequaquam obſtantibus) ad ipſius traditionem pallij procedatur. Per traditionem autem huiuſmodi, viæ accuſationis, denunciationis, vel inquiſitionis nullum volumus præiudicium generari. A B

De officio cuſtodis TIT. V. C

Ioannes xxij.

In religioſorum mendicantium conuentibus plures campanæ eſſe non poſſunt ſine ſpeciali papæ licentia: plures autem campanulas in refectoriis, capitulis & alibi licitè poſſunt ipſi religioſi mendicantes habere. hoc dicit. Et eſt extrauagãs notabilis: & quia pulſare campanas eſt cuſtodis

A *dis officium vt patet eo.titu.ca.j.in ant. ideo hic non ab re collocata eſt.*

CAP. VNICVM.

QVIA cunctos orthodoxæ fidei profeſſores, & viros præſertim eccleſiaſticos ſic hortamur ad alios etiam conuerſari, quòd ex ipſorum geſtis nullius offendatur iuſtitia, nec cuiquam ſcandali materia præparetur: Aduertẽtes quòd eo ꝙ nonnulli mendican-
B tiũ ordinũ profeſſores in nonnullis ſuis cõuẽtibus plures campanas obtinẽt, & in poſterum ſatagũt obtinere: cathedrales ac eccleſiæ aliæ ſuæ quæruntur propterea iuſtitiæ detrahi, & exinde ciuitatibus locorum interdum afferri diuinis officiis impedimentum: videtúrque inter ipſos litigiis, & ſcandalis via aperiri. Nos præmiſsis obuiare cupientes periculis, pacémque deſiderantes inter ipſos (ſine qua bene pacis au-
C thor nõ colitur) obſeruari: de fratrum noſtrorum conſilio hoc edicto perpetuo ordinamus, quòd religioſi dictorum ordinum mendicantium in nullo conuentu ſuo, ſeu loco plures campanas habeant, ſine ſedis apoſtolicę licentia ſpeciali, ſed vna tantummodo pro loco quolibet ſint cõtenti. Quòd ſi forſan communitas ſeu vniuerſitas aliqua eccleſiaſtica, vel mundana ſeu iidem

religioſi

religioſi pro illis in aliquo ipſorum locorũ A campanam aliam habuerint, vel nunc habent: non illam, ſed aliam ſolam eorum ſpecialiter vſibus deputatam pulſare valeant horis diurnis, & nocturnis, miſsis & aliis cõſuetis. Cæterùm religioſis eiſdem permittimus, quòd vbi hactenus plures campanas ſine lite, & contradictione qualibet in vſus duntaxat proprios habuerint, & nunc habent, illis etiam deinceps liberè vti poſsint. Aliis quibuſcunque per eos habitis intra B trium menſium ſpacium de ſuis locis ſeu campanilibus deponendis, & nullatenus iterum reponendis. Verùm campanulas, quæ in refectoriis, ſacriſtiis, capitulis, & aliis forſan officinis religioſorum ipſorum conſueuerunt haberi, ſub iſta noſtra ordinatione nolumus comprehendi. Nulli ergo &c. Datum ij. Nouembris Pontificatus noſtri anno viij.

De officio delegati TIT. VI. C

Ioannes xxij. epiſcopus, ſeruus ſeruorum dei, ad perpetuam rei memoriam.

Literæ apoſtolicæ impetratæ ad gratias ſeu ad lites in aliquibus ciuitatibus ſeu diœceſibus dum erant integræ, non obſtante diuiſione facta de ipſis in duas ſeu plures ciuitates ſeu diœceſes,

quæ

A *quæ diuiſio facta propter diuini cultus augmentum, & populi incrementum, & etiam executores ſeu iudices earundem habeant ſub eiſdem modo & forma illum vigorem in ſic diuiſis, quem habebant in illis, dum integræ remanebant.*

CAP. VNICVM.

SEDES apoſtolica in ſuis actibus veritatem proſequens, lucem amans libẽter euitat nodoſæ ambiguitatis inuolucrum. Illámq; B ſibi ſemper in ſuis ordinationibus reſeruare cautelam intendit, vt de illis ita prouenniant commoda, quòd aliis non immineat detrimentum. Sanè pridem ad diuini cultus augmentum, & ad ſalutem populi, quẽ in nonnullis ciuitatibus, & diœceſibus ſic multiplicarat altiſsimus, quòd in earum ſingulis ſingulorum vultus nequibat, vt deceret, vnicus paſtor inſpicere, aut alias partes boni paſtoris implere: ſalubriter in- C tendentes in ipſis diœceſibus, quarum nonnullas in duas, & aliquas in plures diœceſes duximus diuidendas, certas earum ciuitates ac eccleſias ereximus cathedrales, quarum ſingulis proprias, diſtinctas & limitatas iuſsimus aſsignari. Verùm quoniam plures ante ordinationem ſeu diuiſionem noſtram huiuſmodi tam à nobis, quàm à prædeceſſoribus noſtris

Roman

Romanis pontificibus apoſtolicas obtinue- A
runt literas,ſuper beneficiis eccleſiaſticis in
ipſis tũc integris diœceſibus vacaturis,qua-
rum nõnullæ reſtant adhuc executioni mã-
dandæ: Nos amouere volentes cuiuſuis
dubitationis ſcrupulum,qui circa executio-
nem gratiarum ſuper huiuſmodi beneficiis
conceſſarum poſſet forſan incidere,conſide
rãtes attentius, quòd per ordinationem ſeu
diuiſionem noſtram prædictam,ius ad rem
expectantibus dicta beneficia antè compe- B
tens ex ratione immutari non debet, quin
adeò efficax in diuiſis diœceſibus maneat,
ſicut in ipſis quondam integris:authoritate
præſentium declaramus,quòd omnes & ſin
gulæ gratiæ,ſuper beneficiis vacaturis ante
diuiſionẽ huiuſmodi in ipſis quondam in-
tegris diœceſibus à nobis,vel prædictis præ
deceſſoribus noſtris perſonis quibuſcunque
conceſſæ,tam in ipſis nunc diuiſis, quàm in
aliis diœceſibus deciſis ab illis eiſdem mo- C
do & forma poſsint ſuo ordine per executo
res demandatos, & alios, ad quos id perti-
nebit,ad debitam executionem adduci, qui
bus ante diuiſiones ſæpefatas poterant, &
debebant. Idem etiam declaramus quo
ad literas apoſtolicas iuſtitiam continen-
tes,vt videlicet iudices dati per illas in cau-
ſis quarumlibet perſonarum, quæ nunc de
eiſdem

A eiſdem diœceſibus diuiſis exiſtunt, poſsint iuxta earum tenorem perinde procedere, acſi dictæ diœceſes, de quibus mẽtio in eiſdem literis habetur, integræ remanſiſſent.

Nulli ergo omnino hominum liceat hãc paginam noſtræ declarationis infringere, vel ei auſu temerario cõtraire. Si quis autẽ hoc attentare præſumpſerit, indignationẽ omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli apoſtolorum eius ſe nouerit incurſu-
B rum. Datum Auinioñ. iij. Calen. Nouembris Pontificatus noſtri anno ij.

De officio iudicis ordinarij

TIT. VII.

Bonifacius octauus.

Epiſcopus monaſterium viſitans non tenetur accipere monachos illius monaſterij pro tabellionibus: etiam ſi hoc haberet conſuetudo. Nec in actu viſitationis debet eſſe ſolus, ſed duos vel
C *tres clericos cum notario, qui ſimiliter ſit clericus, ſecum aſſumat. hoc dicit.*

CAP. I.

DEBENT ſuperioribus ſuis reuerentiam ſubditi: & dum ſalubriter ab eis pro culpis correctionẽ velut curantium medicamenta recipiunt, obedientiam exhibere tenentur. rurſus oportet propoſitos cum charitate

corrigere:decet eos inferre humiliter,quod A
docent,& paterna ſubiectos dilectione fouere,Sic debitor delicatus effugitur, ſic onerosus creditor minimè reperitur. Sanè dudum venerabili fratre noſtro A. epiſcopo Dulmeñ. ad viſitandum capitulum ſuæ eccleſiæ Dulmeñ. quæ regularis ordinis ſancti Benedicti fore noſcitur, deſcendente: prior & capitulum ipſius eccleſiæ excipientes, quod de conſuetudine erat eccleſiæ ſupradictæ,à tempore, cuius non erat memo- B
ria inconcuſsè ſeruata, quòd epiſcopi Dulmeñ.qui fuerunt pro tempore, per ſe ſolos abſque aliis religioſis ſibi adiunctis, vel clericis,vel laicis ſecularibus quibuſcunque aſſumptis ſibi,loco notarij monacho ſeu monachis capituli memorati,viſitationem ſuã hactenus præfato impenderunt capitulo: ſupplicarunt eidem epiſcopo,vt omnes tam clericos,quàm laicos religioſos,& ſeculares (antequam viſitationem actualiter exerce- C
ret (à capitulo præciperet amoueri:quibus amotis parati erant ipſum admittere ad viſitationem huiuſmodi peragẽdam. Et quia dictus epiſcopus eos ſuper hoc non audiuit, quanquam proteſtaretur ſe velle omnes clericos ſuos,& alios(præter tres,vel quatuor, & notarium) remouere:& ſic ſuam viſitationem incipere & complere, idem prior &

capit.

A capitulum ad ſedem apoſtolicam appellarunt. Propoſito itaque huiuſmodi negocio coram nobis, & auditis, & intellectis, quæ partes dicere voluerunt: nos conſiderantes, quòd conſuetudo prædicta contra communem vtilitatem, facultatem probationum (quæ non eſt anguſtanda) reſtringit, propter quod etiam, vt ſalua ſcilicet ſit rerum probatio, quia publicè intereſt, ne veritas occultetur, cautum eſt iure, vt curent
B magiſtratus teſtari, id eſt teſtificari volentibus, ſeipſos, & alios teſtes, vel ſignatores præbere. Et ſtatuit generale concilium, vt à iudicibus adhibeatur perſona publica, vel duo viri idonei, qui acta conſcribant. Quos quidem monachos ad prædicta, tum propter eorum profeſsionem, quæ illorum vocem facit funeſtam, & ipſos arcet à iudiciis, & publicis ſiue ciuilibus actibus, nec patitur (prout conſtitutio nouella decla-
C rat) niſi in inquiſitionis hæreticæ prauitatis cauſa, tabellionis (cuius vicem in hac parte duo viri per ſupradictum concilium obtinent) officium exercere: tum quia ſuſpecti nec contra priorem, aut capitulum, quibus ſubſunt, quæ corrigenda inuenirentur fideliter, & rectè conſcriberent, conſtat non eſſe idoneos. Attendentes quoque quòd id epiſcopali non modi-

cum detrahit dignitati,ſi ab epiſcopo, qui A dignitatem propriam ſuo ingenio augere debet, comites honoris ſui cauſa adhibiti abducãtur,ſeq́ue ſolũ ſuſpectis quandoque forſitan,quos viſitat, cõmittere cõpellatur. dictam conſuetudinem,per quam prælibati prior,& capitulum videntur nimium delicati tanquam non rationabilem reprobamus.Sed ne ſit epiſcopus oneroſus,decernimus noſtrorum prędeceſſorum veſtigiis inhærentes,vt cùm ad viſitationem decætero B faciendam in eccleſia memorata deſcenderit, in viſitationis actu duas, vel tres honeſtas perſonas clericali charactere inſignitas quarum vna ad minus ſit religioſa ordinis ſupradicti, & vnum notarium clericum ſecum habeat, & non plures. Conſuetudine aliqua obtenta, & compoſitione qualibet inter partes ipſas ſuper hoc in contrarium facta hactenus,non obſtante. Nulli ergo liceat hanc pag. noſtrarum reprobationis, C conſtitutionis &c.Datum.Anag.x.Calend. Auguſti.Pontificatus noſtri anno viij.

Ioannes xxij.

Beneficia plura incompatibilia obtinens ſine diſpenſatione,debet illa præter vltimum in manu ordinarij intra duos menſes dimittere: aliàs pœnas incurrit hic poſitas. Et debet ordinarius tales plura beneficia obtinentes compellere ad

oſtend

A *oſtendendam diſpenſationem: quod ſi non fecerit, ab ingreſſu eccleſiæ ſuſpenditur, vide cap. ordinarij. eo. tit. lib. vj. quòd ſi diligenter notetur, hæc extrauagans ſub hoc titu. rectè collocata dicetur.*

CAP. II.

VT quos virtutis amor à vitio ambitionis execrandę, & auaritiæ cæcitate nõ retrahit, ſaltem rigor coërceat diſciplinæ: Statuimus, vt quicunque plures dignitates, vel perſonatus aut parœciales eccleſias, aut
B dignitatem, vel perſonatum cum alio beneficio curam animarum habente, ſimul ſine diſpenſatione canonica detinens, illa omnia & ſingula (illo dũtaxat excepto, quod vltimò receperit, quod poſsit, ſi tamen in eo ex collatione canonica ius ſibi competat, retinere) intra duos menſes à die notitiæ huiuſmodi noſtræ conſtitutionis continuè numerandos efficaciter verbo, & facto, abſque fraude aliqua in manu ordinarij di-
C mittere teneatur: per eum, vel per eos, ad quem, vel ad quos eorum diſpoſitio ſpectabit ea vice liberè diſponenda. Quod ſi nõ
D fecerit, etiam illo ſit ipſo iure priuatus, in quo ius competebat eidem: & inhabilis ad quæcunque beneficia obtinenda penitus cenſeatur. Qui verò deinceps receperit dignitatem, vel perſonatum, aut beneficiũ curam habens animarũ annexam, ſi prius

ſimile beneficium obtinebat, primum quo A poſtquam ſecundi poſſeſsionem habuerit, vel per eum (omni dolo,& fraude ceſſantibus)quò minus habeat,ſteterit,priuatus no ſcitur ipſo iure; abſque moræ diſpendio in manu ordinarij omnino ſimiliter dimittere teneatur, per eum, vel eos, ad quem ſeu quos collatio ſeu ordinatio ſpectauerit, diſponendum:quod niſi fecerit, ex tunc ſecundo ſit ipſo iure priuatus, & inhabilis ad ſacros ordines,& ad quodcunque beneficium B eccleſiaſticum obtinendum. Vt autē præmiſſorum fructus faciliùs ſubſequatur,omnibus & ſingulis ordinariis in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub pœna ſuſpēſionis ab ingreſſu eccleſiæ,quam eos (ſi in exequendis ſubſequentibus negligentes fuerint)incurrere volumus ipſo facto, diſtrictè præcipimus,& mandamus,vt ſub certa,& formidabili pœna eorum arbitrio infligēda, ſubditis ſuis plures dignitates & perſonatus C aut eccleſias, quibus cura imminet animarum aut dignitatem, vel perſonatum cum alio beneficio,cui cura ſimilis ſit annexa,ob tinentibus,iniungere debeant,quòd diſpenſationes authoritate quarum huiuſmodi eccleſias,perſonatus,vel dignitates obtinēt, ſi quas habent,necnon & titulos eccleſiarum, dignitatum vel perſonatuū eorundē intra

tempus

A tempus pro facti qualitate ipſorum ordinariorum moderandum arbitrio, ordinariis ipſis, vel iis, quem, vel quos ad hoc duxerint deputandos, exhibere procurent.

De proceſsibus habendis ſuper his exhibitis, propoſitis & productis, redditurí abſque moræ diſpendio per ſcripta publica conficienda ſuper his, ſedem apoſtolicam certiorem.

B

De maioritate & obedientia

TIT. VIII.

Bonifacius octauus.

Omnes Chriſti fideles de neceſsitate ſalutis ſubſunt Romano pontifici, qui vtrunque gladiũ habet, & omnes iudicat, à nemine autem iudicatur. Hæc tamen extrauagans regem Franciæ & regnicolas nõ amplius ſubijcit eccleſiæ Romanæ, quã prius erant: vt patet infrà, de priuil. meruit.

CAP. I.

C VNAM ſanctam eccleſiam catholicam & ipſam apoſtolicam vrgente fide credere cogimur & tenere. Nóſque hanc firmiter credimus & ſimpliciter confitemur: extra quam nec ſalus eſt, nec remiſsio peccatorum, Sponſo in Canticis proclamante: Vna eſt columba mea, perfecta mea. Vna eſt matri ſuæ, electa genitrici ſuæ, quæ

vnum corpus myſticum repræſentat,cuius A
caput Chriſtus: Chriſti verò deus. In qua
vnus dominus, vna fides, vnum baptiſma.
Vna nempe fuit diluuij tempore arca Noe, vnam eccleſiam præfigurans, quæ in vno cubito conſummata, vnum (Noe videlicet) gubernatorem habuit & rectorem, extra quam omnia ſubſiſtentia ſuper terram legimus fuiſſe deleta. Hanc autem veneramur & vnicam: dicente domino in propheta, Erue à framea deus animã meã, B
& de manu canis vnicam meam: pro anima enim, id eſt pro ſeipſo capite ſimul orauit & corpore, quod corpus vnicam ſcilicet eccleſiam nominauit, propter ſponſi fidei ſacramentorum & charitatis eccleſiæ vnitatem. Hæc eſt tunica illa domini inconſutilis, quæ ſciſſa non fuit, ſed ſorte prouenit. Igitur eccleſiæ vnius & vnicæ, vnum corpus, vnum caput, nõ duo capita, quaſi monſtrum. Chriſtus videlicet & Chriſti vicarius C
Petrus, Petrique ſucceſſor. Dicente domino ipſi Petro, Paſce oues meas, inquit, & generaliter non ſingulariter has vel illas, per quod commiſiſſe ſibi intelligitur vniuerſas. Siue ergo Græci ſiue alij ſe dicant Petro eiúſque ſucceſſoribus non eſſe commiſſos, fateantur neceſſe ſe de ouibus Chriſti non eſſe: dicente domino in Ioanne, Vnum
ouile

A ouile & vnicũ eſſe paſtorem. In hac eiúſque poteſtate duos eſſe gladios, ſpiritalem videlicet & temporalem, euangelicis dictis inſtruimur. Nam dicẽtibus Apoſtolis, Ecce gladij duo hic: in eccleſia ſcilicet, cùm apoſtoli loquerẽtur, nõ reſpondit dominus nimis eſſe, ſed ſatis. Certè qui in poteſtate Petri temporalẽ gladiũ eſſe negat, male verbũ attendit domini proferentis, Cõuerte gladium tuũ in vaginam, Vterq; ergo eſt in
B poteſtate eccleſiæ, ſpiritalis ſcilicet gladius & materialis. Sed is quidem pro eccleſia, ille verò ab eccleſia exercẽdus. Ille ſacerdotis, is manu regũ & militum, ſed ad nutum & patientiam ſacerdotis. Oportet autem gladiũ eſſe ſub gladio, & temporalem authoritatem ſpiritali ſubiici poteſtati. Nam cùm dicat Apoſtolus, Non eſt poteſtas niſi à deo: quæ autem ſunt, à deo ordinatæ ſunt, non autem ordinatæ eſſent, niſi gladius eſſet
C ſub gladio, & tanquam inferior reduceretur per alium in ſuprema. Nam ſecundum beatum Dionyſium, Lex diuinitatis eſt, Infima per media in ſuprema reduci. Non ergo ſecundum ordinem vniuerſi omnia æquè ac immediatè, ſed infima per media, & inferiora per ſuperiora ad ordinem reducuntur. Spiritalem autem & dignitate & nobilitate terrenam quamlibet

præcellere poteſtatem, oportet tantò clarius nos fateri, quantò ſpiritalia temporalia antecellunt. Quod etiam ex decimarum datione, & benedictione, & ſanctificatione, ex ipſius poteſtatis acceptione, ex ipſarum rerum gubernatione claris oculis intuemur. Nam veritate teſtante, ſpiritalis poteſtas terrenam poteſtatem inſtituere habet, & iudicare ſi bona non fuerit: ſic de eccleſiaſtica poteſtate verificatur vaticinium Hieremię: Ecce conſtitui te hodie ſuper gentes & regna: & cætera, quæ ſequuntur. Ergo ſi deuiat terrena poteſtas, iudicabitur à poteſtate ſpiritali: ſed ſi deuiat ſpiritalis minor, à ſuo ſuperiori. Si verò ſuprema, à ſolo deo, non ab homine poterit iudicari: teſtante apoſtolo: Spiritalis homo iudicat omnia, ipſe autem à nemine iudicatur. Eſt autē hæc authoritas (& ſi data ſit homini, & exerceatur per hominem) non humana, ſed potius diuina ore diuino Petro data, ſibique ſuíſque ſucceſſoribus in ipſo, quem confeſſus fuit petra firmata: dicente domino ipſi Petro, Quodcunque ligaueris &c. Quicunque igitur huic poteſtati à deo ſic ordinatæ reſiſtit, dei ordinationi reſiſtit, niſi duo (ſicut Manichæus) fingat eſſe principia, quod falſum & hæreticum iudicamus: quia (teſtante Moſe) Non in

A in principiis,ſed in principio cœlum deus creauit & terram. Porrò ſubeſſe Romano pontifici omni humanæ creaturæ declaramus, dicimus, definimus, & pronunciamus omnino eſſe de neceſsitate ſalutis. Datum Laterani, pontificatus noſtri anno octauo.

Ioannes xxij.

Prælati non diſcurrant præſertim habitu transformato,qui ſi ad curiam venerint,inde recedere non debent,ſine papæ licentia:aliàs ipſi & receptantes illos excommunicati ſunt.

B

CAP. II.

VT prælatorum inepta diſcurſibus grauitas & ſimplicitas, ſimulationibus obuia,& ipſorum ad Chriſti vicarium indeuotio,religioſitati quippe contraria,non immeritò arguenda,cùm reuerentiam illorum ſanctitas,lucẽ puritas,firmóſque maturitas poſcat greſſus, vt ſint vita mundi, C fama clari,proficuique reddãtur exemplo, Verùm quia ipſorum quorundam(vt fide dignorũ habet aſſertio)eo vana prorupit, interdum ne dixerimus pernicioſa temeritas,quòd(veſtibus ſpiritalis ſanctitatis abiectis,diſsimulato habitu)ad remotas à ſuis ſedibus partes ſe transferunt.Quinimò ad ſedem apoſtolicam clanculo nobis non viſis nec inſinuato * quòd venerint, veniſſe, lati

* *Aliàs, intimato.*

latitaſſe,diſceſsiſséque dicantur:nos ne tacentibus nobisnõ pręciſus huiuſmodi morbus inualeat:dum prouidũ creditur, quod incautum, licitum, quod impune. Omnibus epiſcopis ſuperioribúſque prælatis ſub obteſtatione diuini iudicij inhibemns, ne abſque rationabili cauſa timoris forte vel alia,extra ſuarum, ciuitatis,& diœceſis ac prouinciarum (mutatis habitibus) limites indiſcretè diſcurrant.Inhibemus etiam,ne qui epiſcoporum & ſuperiorum ipſorum latenter (præſertim habitu transformato) venientes ad curiam,de ipſa(Romani pontificis non præſentati conſpectibus,vel ſaltem ab eo recedendi licentia non obtenta) recedant.Si qui verò epiſcoporum & ſuperiorum huiuſmodi noſtræ inhibitionis cõtradictores extiterint,& abſque ipſius Romani pontificis recedendi licentia conceſſa, eóque non viſo receſſerint ab eadem, necnon ſi qui ſcienter receptauerint antedictos,niſi id confeſtim eidẽ Romano pontifici vel alicui,per quem hoc ipſum ad eius crediderint deduci notitiam manifeſtare curauerint(etiam ſi epiſcopali,archiepiſcopali,patriarchali vel quauis alia dignitate præfulgeant)eos excommunicationis ſententia innodamus.

Ioan

A Ioannes xxij.

Prælati ad curiam non debent more noctuæ latenter venire, nec inde ſine papali licentia recedere: aliàs infideles iudicantur, & ſententia excommunicationis ligantur.

CAP. III.

ET ſi deceat quoſlibet ſubditorũ curam exercere ſolicitè, & per omnia velut lucis filios ambulare: hoc tamen præcipuè ab ipſis exigitur, qui cõſtituti per altitudinem B dignitatis etiam ſpecula, circa commiſſas ſibi plebes paſtorum ſimul & cuſtodũ partes implere tenentur, & coram ipſis laudabilium operum exemplo lucere. Ad noſtrum ſanè peruenit auditum, quòd nõnulli pontificali præditi dignitate gregum ſuorum cuſtodiam negligentes, & abhorrentes lucem, tanquam filij tenebrarum, nõ verentur ſe ab ouium ſuarum cura, mercenarij more tempore longo ſubducere, & pon- C tificali dignitate reiecta nõ erubeſcunt vagari per deuia ſub habitibus transformatis, ac contempto de exhibendo paribus & ſuperioribus honore præcepto, ſic abiecti & indecori interdum ad ſedem apoſtolicam clanculò declinare præſumũt, vbi more noctuæ, cuius intuitum nox illuminat, lux excæcat, de die latentes, horis tenebrarũ, quos ſuis arbitrantur conformari deſideriis, viſitant

tant,ſuos eis euomentes cõceptus iniquos, A
& conſpirationes forſan illicitas aduerſus
nos & alios pertractantes,& demum abin-
de(non abſque notabili ſedis prædictę con-
temptu)reuerentia tam cõſueta,quàm de-
bita non exhibita Romano pontifici,& nec
ab ipſo petita licentia nec obtenta rece-
dunt. Nos igitur & ipſius ſedis honori in
hac parte proſpicere,ac talium inſolentiis
finem imponere cupientes:de fratrum no-
ſtrorum conſilio,generali prohibemus edi- B
cto,ne decætero præſul aliquis ſine ſui ſu-
perioris licentia,niſi pro negociis eccleſiæ
ſibi commiſſæ extra ſuam dioceſim audeat
pernoctare:firmiter ſtatuentes, vt quicun-
que pontifex ad Romanã curiam veniens,
papale palatium primitus viſitet,ad papam
(ſi hoc patiatur temporis opportunitas)in-
traturus,ac reuerentiã conſuetam & debitã
exhibiturus eidem:nullatenus receſſurus à
curia,niſi ab ipſo ſuper hoc petita licẽtia & C
obtenta.Quòd ſi ſecus à quoquã ſuper his
fuerit attentatũ,nos quoſcunque prȩlatos,
quãuis etiam patriarchali dignitate fulgẽ-
tes,ſic ad ſedẽ accedentes,& ab illa(vt præ-
dicitur)recedentes,necnon quoſlibet alios,
qui tales apud ſedem ipſam receptare præ-
ſumpſerint, niſi ante receptionem huiuſ-
modi eidem Romano pontifici ſignifica-
uerint

A uerint aduentum illorum: decernimus eo notam infidelitatis incurrere, ac excommunicationis ſententiæ ſubiacere. Nulli ergo &c.

De treuga & pace

TIT. IX.

Sixtus quartus.

Sixtus papa volens diſcordiam ex pragmatica ſanctione ſubortam ſedare, ordinariis regni B Franciæ ad conferenda beneficia ſex menſes concedit. Facultatem concedendi ſex gratias ſibi retinet. Beneficia cardinalium & eorum, qui cardinalibus ſunt familiares in regno Franciæ exiſtentia, ſuæ diſpoſitioni vſque ad certum tempus reſeruat. De beneficiis promouendorum quid fieri debeat, oſtendit. Cauſas beneficiales in prima inſtantia vult in partibus terminari, in quibus ante definitiuam ſententiam (niſi in vno caſu) vetat appellari. Quid de cauſis in curia pendentibus C faciendum ſit, narrat. Si autem eadem cauſa in diuerſis curiis, diuerſis reſpectibus tractatur, quonam pacto terminanda ſit, hic recitatur. Taxas beneficiorum editas à Ioanne xxii. ſeruandas cenſet. Tandem tempus ponit, intra quod vult iſta acceptari & ſeruari. Scias tamen quòd huiuſmodi concordata, tanquam iuri communi & decretis Conſtan. Baſilien. contraria, non ſunt effectum ſortita.

CAP.

CAP. I. A

AD VNIVERSALIS eccleſiæ regimen diuina diſponente clementia vocatis, inter alia pro commiſſorum populorum votiua dilectione nil occurrit præſtantius: quā exorta inter perſonas eccleſiaſticas (principis tenebrarum aſtutia) diſcordiarum fomenta per noſtræ ſolicitudinis occurſum protinus extinguere: vt (cuiuſuis altercationis ſalubriter euulſis ſeminibus) pacis & B tranquillitatis dulcedinem inter creditos nobis populos (diuina nobis aſsiſtente gratia) imponere & conſeruare valeamus. Cupientes itaque, vt ſuſcitata retroactis temporibus diſcordia (proh dolor) in regno Franciæ, Delphinatu, aliiſque terris & dominiis chariſsimi in Chriſto filij noſtri Ludouici Francorum regis illuſtris, inter nonnullas ex eiſdem perſonas occaſione cuiuſdam conſtitutionis, quæ in eodem regno C diutius inoleuit, quam perſonæ prædictæ pragmaticam ſanctionē vocant, ne ſi (quod abſit) maiora fomenta ſumeret, damna pariter & grauiora ſcandala, periculaque ſubſequerentur, fine debito claudatur, & totaliter ſecludatur. Authoritate apoſtolica ex certa ſcientia de fratrum noſtrorum cōſilio omnibus & ſingulis prælatis & aliis perſonis

A nis eccleſiaſticis regni, delphinatus, terrarum & dominiorum eorundem, ad quos dignitatum aliorúmque beneficiorum eccleſiaſticorum, terrarum & dominiorum eorundem collatio, prouiſio, præſentatio, electio, ſeu quæuis alia diſpoſitio pertinet: de quibuſuis dignitatibus, perſonatibus, adminiſtrationibus, officiis, canonicatibus & prębendis, necnon aliis beneficiis eccleſiaſticis, cum cura & ſine cura, ſecularibus & regula-
C ribus ad eorum collationem, prouiſionem, præſentationem, electionem, ſeu quamuis aliam diſpoſitionem pertinentibus: quæ deinceps in Februarij, Aprilis, Iunij, Auguſti, Octobris, & Decembris menſibus futuris perpetuis tēporibus vacare cōtigerit (dummodo diſpoſitioni apoſtolicæ ex aliqua generali reſeruatione in corpore iuris clauſa, aut per alteram ex conſtitutionibus fœliciū recordationum Benedicti xiij. quæ incipit,
B Ad regimen. aut Ioannis xxij. Romanorum pontificum prædeceſſorū noſtrorū, quæ incipit, Execrabilis. ſeu cōſtitutiones & regulas cancellariæ apoſtolicę per nos ſuper hoc editas reſeruata generaliter non exiſtant) perinde ac ſi aliquæ à ſede apoſtolica, vel eius legatis expectatiuæ literæ non emanaſſent, liberè diſponendi facultatem concedimus per præſentes. Et quia iſti ſummi

pontifices prædeceſſores noſtri conſueuerunt ſe in conceſsionibus gratiarum expectatiuarum perſonis benemeritis exhibere liberales, noſtræ intentionis exiſtit concedere in regno, delphinatu, terris & dominiis regni huiuſmodi vltra gratias expectatiuas per nos in eiſdem regno, delphinatu, terris,& dominiis conceſſas (quibus in aliquo præiudicare non intendimus per præſentes, quáſque in ſuo robore permanere volumus) ſex perſonis idoneis regnicolis: ſex B alias gratias expectatiuas ad quamlibet collationem, prouiſionem, præſentationem, ſeu quamuis aliam diſpoſitionem ſingulorum ex prælatis, & aliis perſonis prædictis. Ex quibus quidem ſex gratiis duæ gratiæ expectatiuæ concedentur duobus clericis regnicolis idoneis, pro quibus rex ipſe,& chariſsima in Chriſto filia noſtra regina, ac dilectus filius nobilis vir delphinus Vieneñ. necnon magiſtri & præſidentes, ac alij offi- C ciarij, in aliquo ex parlamentis regis eiuſdem regni nobis ſuper hoc vnanimiter ſupplicabunt, qui duo nominati per regem & reginam, delphinum, magiſtros, præſidentes,& officiarios præfatos gaudeant prærogatiuis ad inſtar familiarium noſtrorum continuorum commenſalium. Ipſiſque ſex gratiis conſumptis, alias ſex gratias ſimi-
les

A les, aliis ſex gratiis perſonis idoneis modo & forma præmiſsis concedere intendimus. Volumus autem, ac eiuſdem authoritate & tenore præſentium decernimus & declaramus, beneficia, quæ venerabilium fratrum noſtrorum ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalium familiares continui commenſales eorum familiaritate durante in regno, delphinatu, terris, & dominiis præfatis obtinent, & in poſterum obtinebunt,
B diſpoſitioni apoſtolicæ in poſterum cenſeri reſeruata, quandiu duntaxat cardinales præfati vitam duxerint in humanis, ac poſt obitum eorundem cardinalium per ſex annos continuè ſequentes. Quibus quidem ſex annis elapſis, alij ad quos eorundem beneficiorum collatio, prouiſio, præſentatio, electio, ſeu quæuis alia diſpoſitio aliàs pertinet: de beneficiis familiarium huiuſmodi in regno, delphinatu, terris, & dominiis
C præfatis conſiſtentibus, in prædictis menſibus diſponere valeant, huiuſmodi reſeruatione non obſtante. Concedimus etiam, quòd beneficiorum, quæ promouendi per nos ad dignitates, ſeu beneficia conſiſtorialia ipſarum prouiſionum per nos de eorum perſonis faciẽdarum obtinebunt, ac in quibus, & ad quæ ius eis quomodolibet competit, ac competere poterit: per promotiones

ad dignitates; & alia beneficia conſiſtoria- A
lia prædicta, ac munus conſecrationis eiſ-
dem promouendis impendendum, ſeu la-
pſum temporis de conſecrandis epiſcopis à
ſacris canonibus definiti vacaturorũ, ſi pro-
motiones ipſæ in aliquo ex ſupradictis mẽ-
ſibus fiant, niſi beneficia ipſa eſſent, aliàs di-
ſpoſitioni apoſtolicæ (vt præfertur) reſerua-
ta, ad prælatos & perſonas ſupradictas. Si
verò in aliis menſibus promotiones eiſdem
fieri contingat, ad nos & Romanos pontifi- B
ces ſucceſſores noſtros collatio, prouiſio, &
omnimoda diſpoſitio pertineat. Et quoniã
ſedis apoſtolicæ notariorum magnus repe-
ritur numerus, eorundẽ notariorũ, qui habi
tum per eiuſdẽ ſedis notarios geſtari ſolitũ
publicè & continuè geſtant, & in poſterum
geſtabũt, beneficia in eiſdem regno, delphi-
natu, & terris conſiſtentia, duntaxat cen-
ſeãtur reſeruata: quódque omnes & ſingu-
læ cauſæ beneficiales in partibus coram iu- C
dicibus competentibus vſque ad definitiuã
incluſiuè: in prima duntaxat inſtantia, in
qua nulli ante definitiuam licet appellare,
nec appellatio (ſi fuerit emiſſa) debeat admit
ti, niſi ab interlocutoria, vel à grauamine
negocium principale minimè concernente,
quod non poſsit per appellationem à defi-
nitiua ſententia reparari. In aliis verò in-
ſtantia

A ſtantiis in Romana curia tractentur, cognoſcantur, & fine debito terminentur.

Cauſæ verò beneficiales pendentes in dicta curia inter noſtros, aut dictorum cardinalium familiares continuos commenſales ipſis cardinalibus, in eadem curia præſentibus, ſeu in aliqua legatione, aut recreationis cauſa ſecedentibus, necnon præfatæ ſedis officiales, officia actu exercẽtes, aut alios à præmiſsis, qui per ſex menſes curiam B prædictam ſecuti ſunt, & ſequuntur de præſenti, curiales, & quoſcũque alios eorum aduerſarios, ſuper quibuſuis beneficiis eiſdem aduerſariis authoritate ordinaria collatis, per illos, quibus commiſiſſe reperiuntur, ſeu alios per nos ad id deputatos, ſeu etiã deputandos iudices audiantur, cognoſcantur. decidantur, finéque debito terminentur, ac executioni debitæ demandentur. Cæteræ verò ſimiles cauſæ beneficiales inter quoſ- C cunque alios pendentes, & quæ quibuſuis iudicibus, ſeu auditoribus cõmiſſæ reperiãtur, aliquibus iudicibus competentibus in regno Frãciæ, authoritate apoſtolica cõmittantur audiendæ, cognoſcendæ, decidendæ, & fine debito terminandæ, cum neceſſaria earundem cauſarum aduocatione. Præterea, quia aliquæ ex ſupradictis cauſis in eadem Romana curia ſuper petitorio, & di

uerſis curiis ipſius regni ſuper poſſeſſorio A
tractantur: volumus, quòd in eiſdem cau-
ſis in diuerſis curiis ſuper petitorio & poſſeſ
ſorio vnico, & eodem contextu pendenti-
bus (ſuſpenſo petitorio, & cenſuris ſuper
hoc latis) in poſſeſſorio in curiis eorundem
iudicum, coram quibus cauſæ poſſeſſorij
pendeant, de præſenti procedant, cauſæque
ipſæ ſuper huiuſmodi poſſeſſorio intra
biennium terminentur, & finiantur. Alio-
quin biẽnio elapſo liceat partibus ipſis pro- B
cedere ſuper petitorio, & vlterius dictis cau
ſis expeditis ſuper poſſeſſorio, aut huiuſmo
di biennio elapſo altera partium litigan-
tium coram iudice competenti, authoritate
apoſtolica deputato poterit ius ſuum pro-
ſequi, ipséque apoſtolicus iudex intra aliud
biennium cauſam in petitorio terminare
teneatur. Quod ſi non fecerit, cauſa *ipſa*
ab eo auocata, & lis penitus extincta cen-
ſeatur. Et ſi forſan aliquis corundem iudi- C
cum cuiuſuis ſibi commiſſæ cauſæ expedi-
tionem malitioſè prorogare, aut differre
præſumpſerit, excommunicationis, & o-
mnium beneficiorum ſuorum priuationis
pœnas ipſo facto incurrat, à qua quidem
excõmunicationis pœna abſolui nequeat,
niſi à nobis & ſucceſſoribus noſtris Roma.
pontificibus, præterquam in mortis arti-
culo

A culo: quódque decæte ro in literis expediendis in regno Franciæ, Delphinatu, & terris, aliiſque dominiis prædictis ſeruentur taxæ ſuper hoc editæ per Ioan. xxij. papam præfatum, & exceſſus, ſi qui fuerint, corrigantur. Et quia propter aſsiduas guerras & nouitates, quæ cõtinuè vigent in dicto regno, prætenditur eccleſias, dum vacãt grauatas, in taxa etiam reformata in concilio Conſtantienſi, quæ reducta eſt ad medietatem B antiquę taxæ, quòd grauatus in eadem taxa prælatus promouendus ſoluat communia, & minuta ſeruitia, quæ plures ex Gallis annatam vacant: tantũ pro vera æſtimatione fructuum eccleſiæ & monaſterij, ad quæ ſit promotus, eáque in dicta cancellaria, & camera apoſtolica inuiolabiliter obſeruari mandamus. Et quia in ſupradictis conceſsionibus regnum, ac regem maxima ſumus charitate complexi, credendum eſt, C non immeritò, vt ſe deuotos & obedientes erga ſanctam Romanam eccleſiam exhibeant. Quare volumus & eiſdem authoritate & tenore ſtatuimus, quòd præfatus rex intra quatuor menſes præmiſſa acceptare & obſeruare, ac in regno, delphinatu & dominiis huiuſmodi obſeruari facere, necnon intra alios duos præfatos quatuor immediatè ſequentes menſes ſuper

acceptatione & obſeruatione,aliiſque præ- A
miſsis omnibus & ſingulis per ſuas patentes literas nos & ſedem præfatam certificare teneatur. Alioquin præſentes literæ,& inde ſecuta quæcunque, ſint caſſa & irrita, nulliúſque roboris vel momenti.Nos enim ex tũc irritum decernimus & inane, ſi ſecus ſuper his à quoquam quauis authoritate ſcienter,vel ignoranter contigerit attentari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtrarum conceſsionis, in- B
tentionis,voluntatis,conſtitutionis, declarationis,indulti,mandati, & ſtatuti infringere,vel ei auſu temerario cõtraire. Si quis autem hoc attentare preſumpſerit,indignationem omnipotentis dei, & beatorum Petri & Pauli apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum.Datum Romæ apud ſanctum Petrum, Anno incarnationis dominicæ, M.ccccIxxij. ſeptimo idus Auguſti, Pontificatus noſtri anno primo. C

Sixtus quartus.

Diſcordia inter religioſos mendicantes, & eccleſiarum parœcialium rectores in partibus Germaniæ quatuor delegatis cõmiſſa,per eos ſub certis formis & modis,in pacem & concordiam conuerſa fuit: quam Romanus pontifex confirmat, præcipiens ſub pœna excommunicationis illam à prælat

A *à prælatis obſeruari.*

CAP. II.

VIces illius, qui ſupra petram ædificauit eccleſiam ſuam (meritis, licet inſufficentibus) gerentes in terris, & per eius immaculata veſtigia (quantum nobis ex alto conceditur) inſedere ſatagentes, inter Chriſti fideles quoſlibet, & præſertim ſub vno atque eodem ſacerdotij vexillo nobiſcum deo militantes, pacem & charitatem
B inducere, & inductam confouere, vigilanti ſolicitudine meditamur aſsiduè, & quæ iis cõtraria ſunt falce vigilantiæ paſtoralis ad radicem poſita ſubmouere, prout rerum & temporum circunſtantiæ id non immeritò expoſcere dignoſcuntur. Nuper ſiquidem pro parte, tam venerabilium fratrum noſtrorum Maguntineñ. & Treuereñ. archiepiſcoporum, ac Herbipoleñ. & Vuormacieñ. & Spireñ. epiſcoporum,
C quàm dilecti filij nobilis viri Philippi comitis palatini Rheni, & ducis Bauariæ, qui vnus ex electoribus Romani imperij exiſtit, ad noſtrum peruenit auditum, quòd inter dilectos filios prædicatorum minorum, & carmelitarum ordinum profeſſores, & nonnullos parœcialium rectores, & alios etiam eccleſiarum prælatos, inſtigante illo, qui tanquam leo rugiens circuit que-

rens quem deuoret: in partibus Germaniȩ, A & præſertim in oppido Eſlingeñ. Conſtan. diœce.ſuſcitata ſunt nonnulla diſſenſionum & ſcandalorũ fomenta ex certis cauſis tunc nobis expreſsis, quæ niſi per vigilantiam paſtoralis officij celeriter ſuccidantur, poſſent ad ſcandalum nõ modicum Chriſti fidelium illarum partium faciliter peruenire. Nos igitur attendentes, quòd ſacroſancta Romana eccleſia ab eius fundatione primæua in ordine ſacerdotali, quem Pe- B trus apoſtolus, & eius ſucceſſores obſeruarunt, inſtituta, & per viros prouidos & ſacerdotes virtuoſos adaucta, & longiſsimis temporibus feliciter conſeruata extitit. Rurſúſque animaduertentes, quòd hodiernis temporibus hominum creſcente malitia, niſi ager dominicus cultoribus idoneis, buccinatoribus ſpiritusſancti, & prȩconibus verbi dei (qui præter cæteros in ordinibus fratrum mendicantiũ gratia aſsiſtente diui C na in copioſo numero reperiuntur) aſsiduè coleretur, vepribus malorum, & ſentibus vitiorum omnium celeriter obrueretur: non potuimus, non niſi ab intimis cordis noſtri dolere, quòd inter tales viros, qui ſe mutua charitate diligere, & alter alterius (iuxta apoſtolum) onera portare deberent, diſcordiæ ſeminarium excitaretur. Vnde cùm

vellemus

A vellemus ſuper his, ea qua decet maturitate conſulere, venerabilibus fratribus noſtris Gulielmo Hoſtienſi,& Angelo Præneſtin. epiſcopis, & dilectis filiis noſtris Iuliano tituli ſancti Petri ad vincula, ac Petro tituli ſancti Sixti presbyteris cardinalibus viuæ vocis oraculo commiſimus, & mandauimus, vt à ſingulis partibus prædictis, vel eorum procuratoribus legitimis, auditis hincinde propoſitis, inter eas con-
B cordiam tractarent. Qui quidem epiſcopi & cardinales ſtatutis loco & tempore, conuocatis, auditis, & intellectis partibus prædictis (vt præfertur) & in præmiſsis grauiter & conſultè procedentes, partes ipſas de communi earundem conſenſu ad concordiam infra ſcriptam perduxerunt. Videlicet, quòd ipſi parœciani ſacerdotes decætero non dicant à mendicantibus hæreſes proceſsiſſe, cùm in veritate fides noſtra ſit
C illuminata, & eccleſia exaltata per eoſdem, & præſertim per ordines prædicatorum &, minorum vt iura teſtantur. Quódque fratres mendicantes non prædicent, populos parœcianos non teneri audire miſſam in eorũ parœciis diebus feſtiuis & dominicis, cùm iure ſit cautum illis diebus parœcianos teneri audire miſſam in eorum parœciali eccleſia: niſi forſan ex honeſta cauſa, ab ipſa

ab ipſa eccleſia ſe abſentarent. quódque A
etiam nec fratres, nec curati inducant aliquo modo laicos ad eligendum ſepulturam apud eos,& bene caueant propter pœnas,quas imponunt canones,cùm ſit libera. Quòd etiam ipſi mendicantes deſiſtant prædicare, quòd parœciani non ſint obligati, ſaltem in paſchate proprio confiteri ſacerdoti: quia de iure tenetur parœcianus (ſaltem in paſchate) proprio confiteri ſacerdoti. Per hoc tamen ipſi fratres mendicantes B
non cenſeantur excluſi quo minus ſecundũ iuris communis & priuilegiorum eiſdem conceſſorum diſpoſitionem, confeſsiones audire & pœnitentias iniungere valeant.

Quod etiam decetero inter ipſos fratres mendicantes & curatos, quo ad effectum prædicandi, horas cantandi, & campanas pulſandi,ſeruetur conſuetudo antiqua, quæ temporibus antiquis ſeruata fuit in ipſo oppido Eſlingenſi. Et caſu, quo veniat aliqua C
occaſio ſiue neceſsitas, non fiat commutatio temporis, vel horæ, in ipſis prædicationibus fiendis: niſi de conſenſu partium. Quódque etiam ipſi fratres in ſermonibus eorum non detrahant prælatis, & rectoribus parœcialium eccleſiarum: Neque etiã populos à ſuarum eccleſiarum parœcialiũ frequentia & acceſſu abſtrahant,ſiue retra-

hant

A hant quoquomodo. Et viceuerſa ipſi rectores & prælati aliquo modo non detrahant mendicantibus, ſed illum fauorem, quem poſſunt, eis impendant, & in omnibus & per omnia præſtent:ita, vt vera vnitas & perfecta charitas inter eos oſtendatur. Nos itaque illius vices gerẽtes in terris, qui apoſtolis ſuis dixit, Pacem meam do vobis, pacem meã relinquo vobis: cupiẽtes ſuper his opportunè prouideri, motu proprio, nõ ad
B alicuius ſuper hoc nobis oblatæ petitionis inſtantiam: ſed de noſtra certa ſcientia & mera voluntate concordiam prædictam, ac omnia & ſingula per præfatos epiſcopos & cardinales ordinata (ad hoc, vt perpetuò inconcuſſa perſiſtant) authoritate apoſtolica, & ex certa noſtra ſcientia approbamus, & confirmamus, ac viribus perpetuò ſubſiſtere debere decernimus. Supplẽtes omnes & ſingulos defectus, tam iuris, quàm facti, ſi
C qui forſan interuenerunt in eiſdem. Iniungentes nihilominus archiepiſcopis, epiſcopis, plebanis, rectoribus, curatis, necnon prioribus, gardianis, & ſingulis fratribus ordinum mendicantium ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, quam contra facientes, & quemlibet eorum contrafaciẽtem incurrere volumus eo ipſo, à qua abſolui nequeant, niſi de expreſſo conſenſu partis.

partis læſæ & debita ſatisfactione præuia, A inuiolabiliter obſeruent: Et quantum in eis eſt, ab aliis obſeruari faciant. Et inſuper quaſcunque lites, & cauſas coram quibuſcunque cauſarum palatij apoſtolici auditoribus, ſeu alibi occaſione pręmiſſorum, inter dilectos filios decanum & capitulum eccleſiæ Spirenen. & curatum dicti oppidi, ac fratres prædictos indeciſas pendentes, illarum ſtatus, tenores, & formas, & in eis geſta & actitata, præſentibus pro expreſsis B habentes, ad nos harum ſerie, motu, ſcientia, & authoritate prædictis aduocamus: & litem ſeu lites ipſas penitus extinguimus: Et ambabus partibus prædictis litis huiuſmodi conſortibus, ſeu illis adhærentibus perpetuum ſilentium imponimus: Non obſtantibus conſtitutionibus & ordinationibus apoſtolicis, ac priuilegiis eiſdem fratribus in genere vel in ſpecie conceſsis, cæteríſque contrariis quibuſcunque. Nulli er- C go &c. datum Romæ apud ſanctum Petrum, Anno incarnationis dominicæ, M.cccclxxviij. xv. Kalend. Iulij. Pontificatus noſtri anno ſeptimo.

EXTRA

A

EXTRAVAGANTIVM COMMVNIVM LIBER SECVNDVS.

De iudiciis TIT. I.

Ioannes xxij.

Decretalem, Super cathedram. quæ eſt in Cle. in ca. dudum. innouata, iubet obſeruari: neque propter illam debēt religioſi mendicantes eſſe moleſti, & graues prælatis, neque prælati ipſis religioſis. Et ſi ſint aliquæ iniuriæ, vel moleſtationes hincinde factæ: papa vult iuſtitiæ complementum breuiter exhiberi ſummariè ſimpliciter & de plano, ſine ſtrepitu & figura iudicij, vel aliter, prout qualitas exceſſuum exigit: Non obſtantibus quibuſcunque obſtaculis, quæ poſſent his obuiare.

B

CAP. VNICVM.

C

FREQVENTES imò innumeroſæ quodammodo de diuerſis mundi partibus venerabilium fratrū noſtrorum epiſcoporum aliorúmque ſuperiorum prelatorū, necnon dilectorum filiorum rectorum, curatorum, & parœcialium ſacerdotum querelæ contra dilectos filios fratres prædicatorum

torum & minorum ordinum, noſtrum & A
ſedis apoſtolicæ excitarunt auditum,& clamoroſis inſinuationibus excitare & fatigare non ceſſant, quòd iidem fratres decretalem dudum editam à feli.re.Bo.pa.viij.præ. no.quæ incipit, Super cathedrã. Ac per piæ me.Clem.papam v.præd.no.in Vieñ. conci. innouatam temerè obſeruare non curant: ſed ipſam tranſgredi non timentes,in eiuſdem ſedis cõtemptum, animarum ſuarum periculum,& eorundem & eccleſiarum pa- B
rœcialium præiudicium & grauamen. Intelleximus quoque,quòd plerunque præfatis dictorum prædicatorum & minorum, necnon eremitarum ſancti Aug. & carmelitarum ordinum fratribus,in cuius ordinis dictorum eremitarum perſonis idem prædeceſſor Bo.conſtitutionem prædictam, in qua tantum de ipſis prædicatorum & minorum cauebatur ordinibus,per omnia voluit poſtmodum integraliter & inconcuſsè ſer- C
uari. Et ad quem prædictorum carmelitarum fratrum ordinem, nos ſubſequenter conſtitutionẽ eandem, quo ad omnia in ea cõtenta duximus extendendam: à prędictis epiſcopis,prælatis,rectoribus,curatis, & ſacerdotibus, contra tenorem conſtitutionis prædictæ graues iniuriæ atque moleſtiæ in diuerſis partibus inferuntur. Nuper pro

parte

A parte. Vieñ. fratris noſtri archiepiſcopi Burdegal. & dilectorum filiorum capitulorum maioris Burgedal. & aliarum eccleſiarum, prioratuum, conuentuum, rectorum, curatorum, ſacerdotum, & vicariorum, parœcialium, ac clericorum, tam regularium, quàm ſecularium ciuitatis & diœceſis prædictarum nobis extitit intimatum, quòd prædicti eorundem prædicatorum, aliàs prædictorum minorum eremitarum, & car-
B melitarum ordinum fratres contra tenorẽ decretalis eiuſdem, multa eiſdem & eorum ſingulis grauamina & iniurias inferunt & iacturas. Quia igitur parum eſſet iura condere, niſi qui ea tueatur exiſtat: Nos volentes de fratrum noſtrorum conſilio decretalem prædictam, Super cathedram. irrefragabiliter obſeruari: Diſcre. v. per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus vos, vel duo, aut vnus veſtrum per vos, ſeu alium, vel
C alios, etiam ſi ſint extra loca, in quibus eſtis conſeruatores, ſeu iudices deputati, tam eiſdem archiepiſcopo, capitulis, prioribus, conuentibus, rectoribus, curatis, ſacerdotibus, vicariis, ac clero ciuitatis, & diœceſis prædictarum, & eorum cuilibet aduerſus prædictos, quàm econuerſo eiſdem fratribus aduerſus archiepiſcopum, capitula, prælatos, priores, conuentus, rectores, ſacerdo-

tes, vicarios, ac clerum, præfatos, & ſingulos eorūdem efficacibus defenſionibus pręſidio aſsiſtentes, ac facientes decretalem prædictam, quo ad omnia eius capitula, prout iacent, firmiter obſeruari: non permittatis contra tenorem ipſius per memoratos fratres dictorum ordinum eiſdem archiepiſcopis, capitulis, prælatis, prioribus, conuentibus, rectoribus, curatis, ſacerdotibus, vicariis, ac clero, vel alicui ſeu aliquibus eorundem, nec etiam prædictos archiepiſcopum, capitula, prælatos, conuentus, rectores, curatos, ſacerdotes, vicarios, ac clerum, ſeu aliquem, vel aliquos ipſorum eiſdem fratribus grauamina, ac iniurias irrogari: Facturi ipſis hincinde, de quibuſcunque iniuriis, moleſtationibus, grauaminibus, & damnis viciſsim illatis hactenus, & etiam in poſterum inferendis eiſdem contra tenorem conſtitutionis eiuſdem, in illis videlicet, quæ iudicialem requirunt indaginem, ſummariè, ſimpliciter & de plano, ſine ſtrepitu iudicij & figura: in aliis verò prout qualitas ipſorum exigit iuſtitiæ complementum: Moleſtatores minores & maiores huiuſmodi, necnon contradictores quoſlibet & rebelles quādocunque & quotieſcunque expedierit, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo A B C

ſcendo

A ſcendo. Non obſtantibus quibuſcũque exemptionibus, ſpecialibus vel generalibus, tam fratribus & ordinibus prædictis, vel alicui, ſeu aliquibus fratrum & ordinum eorundem, quàm præfatis archiepiſcopo, capitulis, prælatis, prioribus, conuentibus, rectoribus, curatis, ſacerdotibus vicariis, ac clero, ſeu ipſorum alicui vel aliquibus, communiter vel diuiſim, ſub quacunque forma, vel expreſsione verborum ab eadem ſede
B conceſsis: ac eiuſdem Bonifacij, quo caueτur aliquis extra ſuam ciuitatem vel diœceſim, niſi in certis exceptis caſibus, & in illis vltra dietam vnam à fine ſuæ diœceſis ad iudicium euocetur. Seu ne iudices, & conſeruatores à ſede deputati prædicta, extra ciuitatem & diœceſim, in quibus deputati fuerint, contra quoſcunque procedere, ſiue alij vel aliis vices ſuas committere, aut aliquos vltra vnam dietam à fine diœce-
C ſis eiuſdem trahere præſumant: dummodo vltra duas dietas aliquis extra ſuam ciuitatem authoritate præſentium non trahatur. Seu, quòd de manifeſtis iniuriis, moleſtiis, & aliis, quæ iudicialem indaginem exigunt (pœnis in eos ſi ſecus egerint, & etiam id procurantes adiectis) conſeruatores ſe nullatenus intromittãt, quàm aliis quibuſcunque conſtitutionibus à Romano

pontifice,tam de iudicibus delegatis & con A
ſeruatoribus, quàm perſonis vltra certum numerum per literas apoſtolicas ad iudicem non vocandis,aut aliis edictis,quæ noſtræ poſſent iuriſdictioni, aut poteſtati eiúſque exercitio liberè quomodolibet obuiare. Seu ſi tam eiſdem fratribus, vel eorum ordinibus,aut alicui,ſeu aliquibus fratrum & ordinũ prædictorũ, quàm archiepiſcopo, capitulis,prælatis, prioribus, conuentibus, rectoribus,curatis, ſacerdotibus,vicariis,ac B
clero prædictis, vel aliquibus ipſorum, ſeu quibuſuis aliis communiter, vel diuiſim à præfata ſede ſit indultum,quòd excõmunicari,ſuſpendi,vel interdici, ſeu extra vel vltra,circa vel alio quocunque modo ad iudicium euocari non poſsint, per literas apoſtolicas nõ facientes plenam & expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto huiuſmodi & de eorum perſonis, locis, hominibus,ordinibus,& nominibus propriis men- C
tionem. Et quibuſlibet aliis indulgentiis, ſeu priuilegiis dictæ ſedis generalibus vel ſpecialibus, quorumcunque tenorum exiſtant,per quæ præſentibus non expreſſa,vel totaliter non inſerta noſtræ iuriſdictionis explicatio in hac parte valeat, quomodolibet impediri. Et de quibus quorúmque totis tenoribus, de verbo ad verbum ſpecialem

A lem oporteat in noſtris literis fieri mentionem. Cęterùm iudicibus, ſeu conſeruatoribus quibuſcunque per literas apoſtolicas ſub quacunque alia, quàm præſenti verborum forma vel expreſsione confectas, eiſdem prædicatorũ, minorum, eremitarum, ac carmelitarum ordinum fratribus, ſeu ipſis ordinibus communiter vel diuiſim, ſuper damnis & iniuriis, & aliis quibuſcũque rebus, ſeu negociis aliàs deputatis, & ſub-
B delegatis eorum præſentibus & futuris authoritate præſentium diſtrictius inhibemus: ne aliquem ſeu aliquos authoritate literarum papalium prætextu ſeu occaſione quorumcunque damnorum vel iniuriarũ, ſiue grauaminum contra tenorem prædictæ conſtitutionis, Super cathedram. ipſis fratribus, ſeu eorum ordinibus antedictis communiter, vel diuiſim à quibuſcunque perſonis illatorum hactenus, & etiam infe-
C rẽdorum in poſterum, coram ſe alicubi deinceps ad iudicium vel aliàs quoquo modo vocare, ſeu in cauſam aliquatenus trahere præſumant. Inhibitionem huiuſmodi non ſolùm ad futura, ſed etiam ad quouis modo adhuc pendentia, & incœpta negocia volentes intendi: ac decernentes præfatas literas, & proceſſus eorum authoritate quacunque habitos & habendos ad damna, graua-

mina,& iniurias huiuſmodi cõtra tenorem A
dictæ conſtitutionis illata & inferenda(vt dictum eſt)deinceps aliquatenus nõ extendi:ac etiam irritum & inane,ſi ſecus ſuper præmiſsis per quoſcũque ſcienter vel ignoranter contigerit attentari: Vobis nihilominus iniungentes,vt inhibitionem noſtram huiuſmodi ad dictorum iudicum,ſeu conſeruatorum & ſubdelegatorum notitiam,de quibus vobis expedire videbitur, deducere procuretis. Inſuper volumus & B
authoritate apoſtolica decernimus, quòd quilibet veſtrum proſequi valeat articulum etiam per alium inchoatum,quãuis idem inchoans nullo fuerit impedimento præpeditus canonico,quódque à data pręſentium ſit vobis & vnicuique veſtrum in præmiſsis omnibus & eorũ ſingulis cœptis & non cœptis,præſentibus & futuris & præteritis,licitũ procedere,ac ſi prædicta omnia & ſingula coram vobis cœpta fuiſſent,& iuriſdi- C
ctio veſtra,& cuiuſlibet veſtrum in prædictis omnibus & ſingulis per citationem vel modum alium legitimum perpetuata extitiſſet:conſtitutione prædicta ſuper cõſeruatoribus,& aliis quomodolibet in contrarium edita non obſtante.Datum Auinioñ. x. Calendas Februarij, Pontificatus noſtri anno vndecimo.

De

Ioannes xxij.

Præmiſſo eleganti exordio,oſtenſiſque periculis,quæ proueniunt ex falſorum florenorum fabricatione,citantur peremptoriè fabricantes,data ſibi dilatione trium menſium,intra quos corã papa compareant:aliàs contra ipſos,eorum abſentia non obſtante, procedetur,prout iuſtitia ſuadebit. CAP. VNICVM.

B IN DELICTORVM diuerſorũ nexibus ac tenebris inuolutos, plerũque trahit in maiorum ſcelerum præcipitium moles præponderans peccatorum:nam etſi diuerſos diuerſa delicta coinquinent, ſunt tamen nonnulli,qui propriæ ſalutis immemores, delictis cõmunibus,& vulgaribus non contenti,ad profana,& vetita prorũpentes,ſic damnata cupiditate lucrorum,ac inexhau-
C ſta eorum voragine deuoluuntur quòd dummodo ſuas ingluuies,ad quas inhiant, expleant, ſe lucris illicitis, imò iacturis ſpiritalibus temere immergentes, honori dei,& animarum ſaluti,ac ſacrorum canonum, & imperialibus edictis, & iuribus communibus,capturas nefarias,& lucra illicita anteponunt. Sanè iamdudum ad noſtri apoſtolatus auditum multorum

fide digna relatio ſæpius etiã repetita perduxit,& fama iam publica per facti euidẽtiam diuulgata effecit notorium,nonnullos eſſe in Lombardiæ ſuperioris,& Marchiæ Ianuenſis partibus,qui licentiæ temerariæ laxatis habenis licere ſibi præſumentes illicita,cudunt & fabricant,ſeu cudi,& fabricari faciunt florenos auri,ſecundum formam,& ſignum,& coinum ac circunferentias literarum,qui in ciuitate Florentiæ (à tempore,cuius non extat memoria)cudi & fabricari ſunt ſoliti,& cuduntur & fabricantur etiam in præſenti.Et quamuis dicti floreni ad veram florenorum de Florentia ſimilitudinẽ fabricati in vero,& ſolito florenorum eiuſdem ciuitatis pondere communiter,& bonitate auri,& vero florenorum valore deficiant,ipſi tamen (ſimulata eorum effigie)perſonas,vt plurimùm ſimplices,& quandoque etiam in huiuſmodi rebus expertas decipiunt:ipsáſque damnis rerum,& periculis perſonarum exponunt, dum pro veris florenis ipſos recipiũt.Cùm etiam præterea in talibus plurimi non habeant inter florenos,& florenos tantæ ſimilitudinis peritiam diſcernendi. Nos itaque tantis,& præcipuè animarum periculis affectu paterno occurrere cupientes, monemus omnes,& ſingulos talium præſumpt

A ſumptores,ipſis nihilominus diſtrictius inhibẽtes,quatenus deinceps à cuſione,& fabricatione florenorum huiuſmodi ceſſent, realiter & effectualiter reſipiſcant.Nihilominus præſentis edicti peremptorij authoritate citantes eoſdem,ac eorum ſingulos ſub pœna priuationis iuris,ſi quod eis ſuper cudendis florenis competit,quam ipſos ceſſante iuſto impedimento (ſi in exequendis mandatis noſtris huiuſmodi remiſsi, ſeu B negligẽtes fuerint)incurrere volumus ipſo facto: vt intra trium menſium ſpacium à data præſentium numerandum per ſe,vel per procuratorem idoneum apoſtolico cõſpectui ſe præſentent,propoſituri, quo iure ipſis florenos competat ius cudendi,ac exhibituri priuilegium,ſi quod ſuper hoc habeant,vel ius aliud,ſi quod ſibi credant cõpetere oſtenſuri.Et nihilominus ſuper prędictis facturi,& recepturi,quod iuſtitia ſuaC debit.Intimantes eiſdem,quòd ſi nõ venerint,nos contra ipſos ſuper præmiſsis,& ea tangentibus procedemus, prout expedire viderimus,& ſuadebit iuſtitia,ipſorum abſentia non obſtante. Vt autem huiuſmodi noſtra nunciatio atque citatio ad communem omnium notitiã deducatur,chartam ſiue membranam citationẽ atque monitiõnẽ huiuſmodi continentes,in maioris

eccleſiæ Auinionenſis affigi oſtiis faciemus. A
Quæ proceſſum huiuſmodi ſuo quaſi ſonoro præconio, & patulo iudicio publicabunt: vt prędicti moniti, & citati, & alij quicunque, qui ſua crediderint intereſſe, vel quos proceſſus ipſe contingit, nullam poſſint excuſationem prætendere, quòd ad eos proceſſus huiuſmodi non peruenerit, vel ignorauerint eundem, cùm nõ ſit veriſimile remanere, quo ad ipſos incognitum, vel occultum, quod tam patenter omnibus pu- B
blicatur. Datum Auinioñ. vj. Calen. Decembris, Pontificatus noſtri anno ix.

De dolo & cõtumacia TIT. III.

Bonifacius octauus.

Citationes etiam extra dies ſolennes publicè factæ de mandato papæ, in audiẽtia literarũ apoſtolicarum, vel papali palatio affixæ ianuis maioris eccleſiæ loci, in quo papa cũ curia ſua degit, arctant citatum ac ſi ad eam perſonaliter deue- C
niſſent. Reſtringitur tamen hæc extrauagans ad illos, qui impediunt, ne ad eos poſſit citatio peruenire, vel quorũ domicilium tutè adiri non poteſt, vt. c. j. de iudi. in cle. CAP. VNICVM.

REM NON nouam aggredimur, neque viam inſolitam ambulamus: ſed anterioris iuris calcatam veſtigiis præſentis cõſtitutionis

A tionis indubitato roboramus ſuffragio,& inconcuſſo munimine ſtabilimus. Eſt ſiquidem iam ſancitum,quòd propoſitũ publicæ citationis edictũ eũ arctet,qui impedit, aut facit etiã ſe celando,ne ad eũpoſsit peruenire citatio, appareátque contumax, qui ſic agit.Quódque in albo prætoris huiuſmodi edicta propoſita ſuæ iuriſdictioni ſubiectos arceant, & adſtringant magis, quàm ſi voce præconia (quæ innoteſcit B paucis) vel literis citarentur. Ius enim, quod talem modum citationibus propoſuit, violenter præſumpſiſſe credendum eſt: vt quæ in eodem albo tot ipſius albi publicum locum frequentantium oculis paterent legenda,ad citati notitiam deuenirent. Vnde ad præbendam omnibus eorũ, quæ ſanciuntur plenam lectionem,& notionem,mandatur legem tabulis,aut lapidibus ſculptam, ſanctiſsimæ eccleſiæ de-C ſcribi porticibus,& affigi. Præmiſsis igitur in debitam conſiderationem deductis, ac in lance irrefragabilis rationis appenſis: nos,qui vniuerſis(diſponente domino)præeſſe dignoſcimur,volentes per hanc nouellam conſtitutionem aliquid circa prædicta ſtatuta expreſsius inueniri:declaramus de fratrum noſtrorum conſilio,& nihilominus hoc edicto perpetuò valituro firmamus

mus,& ſtatuimus,vt citationes authoritate A
apoſtolica de quibuſcunque perſonis vndecunque,& vbicunque ſint,cuiuſcunque ſtatus, dignitatis vel præeminentiæ eccleſiaſticæ,vel mundanæ,etiam ſi imperiali vel regali fulgeant dignitate:præſertim ſi impediant,vel faciant per ſe,vel per alios quoquo modo,ne citationes ipſæ ad eos perueniant,ex quacunque cauſa faciendo, vt citandorum domicilia,ſiue loca tutè,vel liberè adiri non poſsint:cùm(prout ſcriptum B
eſt) exiſtimare debeamus, an eò ire liceat vbi eſt citatio facienda , perinde ad inſtar edictorum præfatorũ propoſitorũ in albo prætoris:etiam extra ſolennes dies,in quibus Romani pontifices ſuos facere conſueuerunt generales proceſſus,publicè id nobis ſpecialiter,& ex certa ſcientia iubentibus,factæ in audientia literarum noſtrarũ, aut in aula noſtri palatij poſtmodum affigendæ ianuis maioris eccleſiæ loci,in quo C
Romana communis omniũ Chriſtiani populi nationũ reſidebit curia:vt cunctis poſſint patere,& ita deferri citatis ſic valeant ac arctent citatos poſt terminum lapſum, quem (conſiderata locorum diſtantia) volumus citationibus ipſis competentem apponi,ſicut ſi eos perſonaliter apprehendiſſent: Non obſtantibus aliquibus priuile-

giis

A giis,indulgentiis,·& literis apoſtolicis generalibus,aut ſpecialibus quibuſcũque perſonis pontificali, imperiali, regali,vel alia eccleſiaſtica,ſeu mundana dignitate prædi-tis:aliiſque inferioribus eccleſiis,monaſteriis, locis, collegiis, & vniuerſitatibus in quacunque forma verborum conceſsis:per quę talium citationum effectus poſsit quomodolibet impediri:etiam ſi de ipſis,& eorum totis tenoribus de verbo ad verbũ,aut

B de propriis nominibus perſonarũ,monaſteriorũ,eccleſiarũ,locorũ illorũ,quibus cõcedũtur,vel eorũ ordinibus,aut dignitatibus oporteat in noſtris literis fieri mentionem.

EXTRAVAGANTIVM COMMVNIVM

LIBER TERTIVS.

C De vita & honeſtate & clericorum TIT. I.

Ioannes xxij.

Præmiſſa muſicæ artis plurima laude,cantorũ laſciua melodia reprobatur,qui contra honeſtatẽ clericalem,quod ore cantabant geſtibus ſimulabant. Et cantores ipſi tã exempti,quàm non exẽpti per octo dies ab officio ſuſpendũtur. Poſſet etiã hæc Extrauagans aptè locari ſub tit.de cele.miſ.

CAP. VNICVM. A

DOCTA ſanctorum patrum decreuit authoritas, vt diuinæ laudis officiis, quę debitę ſeruitutis obſequio exhibentur: cunctorum mens vigilet, ſermo non ceſpitet, & modeſta pſallentium grauitas placida modulatione decantet. Nam in ore eorum reſonabat ſonus, dulcis quippe omnino ſonus in ore pſallentium reſonat, cùm deum B corde ſuſcipiunt, dum loquuntur verbis: in ipſum quoq; cantibus deuotionẽ accendũt, inde etenim in eccleſiis dei pſalmodia cantanda præcipitur, vt fideliũ deuotio excitetur, in hoc nocturnũ diurnúmque officiũ, & miſſarũ celebritates aſsiduè clero ac popu-
a lo ſub maturo tenore, diſtinctáque gradatione cantantur: vt eadẽ diſtinctione collibeant, & maturitate delectent. Sed nõnulli nouellæ ſcholæ diſcipuli, dum temporibus C menſurãdis inuigilãt, nouis notis intendũt fingere ſuas, quã antiquas cantare malunt, in ſemibreues, & minimas eccleſiaſtica cãtantur: notulis percutiũtur. nã melodia hoquetis interſecant, diſcãtibus lubricant, triplis & motetis vulgaribus nonnunquã inculcãt, adeò, vt interdũ antiphonarij, & gradualis fundamẽta deſpiciãt, ignorent ſuper

quo

A quo ædificant, tonos neſciant, quos non diſcernunt imò cõfundunt: cùm ex earũ multitudine notarũ aſcenſiones pudicę, deſcenſionéſque tẽperatę, planicantus, quibus toni ipſi ſecernuntur adinuicẽ obfuſcentur: currunt enim, & nõ quieſcunt, aures inebriant, & non medentur: geſtibus ſimulant, quod depromunt, quibus deuotio quærenda contẽnitur, vitãda laſciuia propalatur. Nõ enim inquit fruſtra ipſe Boëtius, laſciuus animus, B vel laſciuioribus delectatur modis, vel eoſdem ſæpe audiens emollitur, & frangitur. Hoc ideo dudum nos, & fratres noſtri correctione indigere percepimus: hoc relegare imò prorſus abiicere, & ab eadẽ eccleſia dei profligare efficacius properamus. Quocirca de ipſorũ fratrũ cõſilio diſtrictè præcipimus, vt nullus deinceps talia, vel his ſimilia in dictis officiis præſertim horis canonicis, vel cũ miſſarũ ſolennia celebrãtur, attẽtare C pręſumat. Si quis verò contra fecerit, per ordinarios locorũ vbi iſta cõmiſſa fuerint, vel deputandos ab eis in nõ exemptis, in exemptis verò per præpoſitos ſeu prælatos ſuos, ad quos aliàs correctio, & punitio culparum, & exceſſuum huiuſmodi, vel ſimilium pertinere dignoſcitur, vel deputandos ab eiſdem per ſuſpenſionem ab officio per octo dies authoritate huius canonis puniatur.

tur per hoc autem non intendimus prohibere,quin interdum diebus feſtis præcipuè, ſiue ſolennibus in miſsis,& præfatis diuinis officiis aliquæ conſonantiæ,quæ melodiam ſapiunt,puta octauæ,quintæ,quartæ, & huiuſmodi ſupra cantum eccleſiaſticum ſimplicem proferantur:ſic tamen,vt ipſius cantus integritas illibata permaneat,& nihil ex hoc de bene memorata muſica immutetur: maximè cùm huiuſmodi conſonantiæ auditum demulceant,deuotionem prouocent,& pſallentium deo animos torpere non ſinant. Actum & datum,&c. A B

De præbendis & dignitatibus
TIT. II.
Bonifacius octauus.

Cùm beneficia in curia vacantia idoneis debeant conferri perſonis,illorum collationem papa ſibi reſeruat. vide cap.ij.& iij.& cap.præſenti. eod.tit.lib.vj. C

CAP. I.

PIAE SOLICITVDINIS ſtudio ducimur,vt dignitates,perſonatus, præbendæ, aliáque beneficia eccleſiaſtica cum cura vel ſine cura,quæ apud ſedem apoſtolicam vacare noſcuntur,perſonis conferantur idoneis:per quas in eis debita impendãtur obſequia

A obſequia, & diuinorum cultus exerceatur ſolicitè in eiſdem. Inde fit, quòd nos huiuſmodi dignitates, perſonatus, præbendas, eccleſias, & alia eccleſiaſtica beneficia quæ apud ſedem eandem intra vnum menſem à data præſentium hactenus in curia vacauerint computandum, & quæ ex nunc apud eam vacauerint, in futurũ prouiſioni ſedis eiuſdẽ authoritate apoſtolica reſeruamus: Decernentes ex nunc irritum & inane ſi ſe-
B cus in hac parte ſcienter vel ignoranter, per quencumque ſeu quoſcunque, apoſtolica, vel alia quauis authoritate contigerit attentari. Nulli ergo, &c. Datum Lateraneñ. iij. nonas Maij, anno primo.

Clemens quintus.

Prouiſiones ſub titulo commendæ factas de eccleſijs patriarchalibus, archiepiſcopalibus, epiſcopalibus, & monaſterijs ad petitionem regum vel quorumcunque magnatum, reuocat.

C CAP. II.

EX ſupernæ prouidẽtia maieſtatis, cuius vniuerſa diſpoſitione reguntur: ad apoſtolicæ præeminentiam dignitatis (licet inſufficientibus meritis) euocati, gregem dominicum noſtræ vigilantiæ creditum vndique contemplamur: illúmque ſalubri ſtudemus paſtoris more vigiliis (quantum nobis ex alto permittitur) obſeruantia cuſto-

dire, vt de illo poſsimus ad ipſius laudem, A
cuius exercemus vices in terris, dignam in
extremo iudicio reddere rationem. Ideóque
nos diligens cura ſolicitat, continua pulſat
inſtantia, & curioſa ſolicitudo perurget, vt
circa fidelium ſtatum ſalubriter dirigẽdum
ſic efficacibus ſtudiis & promptis operibus
intendamus, quòd per noſtræ cooperationis miniſterium erga ſanctam matrem eccleſiam deuotio filiorum concreſcat, ipſorum ceſſent grauamina, & trãquillitatis ei B
proueniat incrementũ: quod tũc rectè agere
credimus, cũ moleſtis euentibus viam præcludimus, indirecta dirigimus, ſubtractamus noxia, & ſalubria procuramus. Sanè
pridem nos licet inſufficiẽtibus meritis ad
ſummum apoſtolatus apicem (ſicut domino placuit) euocati, ab ipſo noſtræ promotionis exordio antiquæ notitiæ regum, prelatorũ, magnatum, & aliorũ nobilium perſonarum eccleſiaſticarum & ſeculariũ me- C
mores exiſtentes, ac ipſorũ aliquibus, tum
quia in terris morantes eorum gradum huiuſmodi promotionis habuimus, tum quia
ſolitæ ad eos amicitię ſpecialibus affectibus
ducebamur: Aliquibus verò ex aſſueta Romanorum pontificum liberalitate, quam in
ſuis exercere ſunt ſoliti nouitatibus: Volentes honoris & liberalitatis affluentia complacere

A placere, ad eorum importunas tamen & multiplicatas precum inſtantias, nonnullis clericis, & perſonis eccleſiaſticis, religioſis & ſecularibus diuerſorum ordinum, dignitatis, conditionum & ſtatuum patriarchales & archiepiſcopales & epiſcopales, eccleſias ac monaſteria diſtincta paſtoribus, ſub cõmendæ, vel cuſtodiæ, ſeu curæ vel guardiæ, aut adminiſtrationis titulo, nominéve notabili duximus perpetuò, ad vitam ſeu ad B certi temporis ſpacium committenda ſuper his, an tales videlicet tantáſque gratias per nos fieri decuiſſet variorum arduorum negociorum multiplicitate diſtracti, vſque ad tempus, quo infirmitate ſatis periculoſa nos his diebus viſitauit omnipotẽs, nequiuimus cogitare plenariè. Verũ in debilitate ipſius ægritudinis conſtituti, à negociorũ vtcunq; diſcuſsione ſemoti, ad hoc ſub diligẽti examine dixerimus aciem noſtræ mentis, deC múmque proſpeximus euidenter, quòd eccleſiarum & monaſteriorũ eorundem cura negligitur, bona & iura diſsipantur ipſorũ, ac ſubiectis eis perſonis & populis ſpiritualiter plurimum & temporaliter derogatur, eiſque redundant ad noxam, quæ dicebantur cedere ad profectũ: ac nedum ipſis, ſed etiã Romanæ matri eccleſię, quæ diſponente domino ipſorum caput fore dignoſcitur

& magiſtra,grauiora inde futura timentur A
pericula. Nolentes igitur his tot & tantis
diſpendiis vlterius cauſam relinquere: ſed
volentes potius opportunum & debitum in
hac parte remediũ adhibere, omnes & ſingulas promiſsiones huiuſmodi per nos (vt
pręmittitur)factas,quibuſcunque cuiuſcunque ordinis,dignitatis,aut ſtatus:ſed etiam
ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalibus quocunque modo vel tempore factę noſcantur,
authoritate apoſtolica ex nunc ex certa ſciẽ B
tia reuocamus, caſſamus & anullamus, &
decernimus de cætero non habere aliquam
roboris firmitatem. Nulli ergo,&c. Datum
apud Piſatum Burdegalenſis diœceſis, x.Calendas Martij, Anno ſecundo.

Clemens quintus.

Beneficia maiora & minora vacantia & vacatura, præſertim in prouincia Burdegalen. Clemens v. certis ex cauſis ſuæ diſpoſitioni reſeruauit, cum appoſitione decreti. C

CAP. III.

ET ſi in temporalium diſpoſitione bonorum habenda ſit diſcretionis cautela,
præcipuè, vt ea dignè & laudabiliter diſponantur: in eccleſiaſticis tamen rebus multo
fortius inuigilare noſtra debet intentio, vt
iuxta perſonarum conditiones & ſtatus, ad
diuini nominis laudem, & ipſarũ vtilitatem
prouid

A prouideatur ex merito eccleſiaſticis perſonis: cùm iuxta canonicas ſanctiones nihil ſit, quod eccleſiæ dei magis officiat, quàm quòd indigni aſſumantur ad regimen animarum. Hac igitur cōſideratione moti ſpecialiter Burdegalen. eccleſia, de qua licet immeriti ſumus nouiter ad hunc ſtatū ſummi apoſtolatus aſſumpti, & monaſteriū ſanctæ crucis Burdegalen. ordinis ſancti Benedicti etiā vacās per obitum quondam fratris Gu-

B lielmi de Bombio abbatis eiuſdem. Et generaliter patriarchales, archiepiſcopales, epiſcopales eccleſias, monaſteria, prioratus, & quoſlibet perſonatus, dignitates vel officia, cuiuſcunque ordinis & cōditionis exiſtant, necnon canonicatus, præbendas, eccleſias cum cura vel ſine cura, & alia quælibet beneficia eccleſiaſtica quocūque nomine appellentur, quæ apud ſedem apoſtolicam vacare noſcūtur ad pręſens, & quæ toto noſtri pon-

C tificatus tempore vacare contigerit in futurum, prouiſioni, collationi & diſpoſitioni noſtræ & ſedis eiuſdem hac vice authoritate apoſtolica reſeruamus: Decernentes ex nunc irritum & inane, ſi quid cōtra hoc per quoſcunque quauis authoritate ſcienter vel ignoranter attentatum eſt hactenus, vel in poſterum contigerit attentari: Conſtitutione Clementis iiij. & Bonif. viij. Rom. pont.

prædeceſ.noſt.& alia qualibet in contrariũ A
edita nõ obſtante. Et quia plus timeri ſolet, quod ſpecialiter iniũgitur, q̃ quod generaliter imperatur, hac reſeruatiõe noſtra & decreto ligari volumus ignorãtes. Et quia bullam noſtrã non habemus ad pręſens, ad cautelam pręſentiũ & memoriã futurorũ huiuſmodi reſeruationẽ cum pręmiſsi interpoſitione decreti ſcribi & in publicã formã redigi iuſsimus per Bernardũ caprarij publicũ notariũ infra ſcriptũ, quã etiã ſigilli (quo vtebamur olim Burdegal. eccleſiæ pręſidentes) B
fecimus appẽſione muniri. Datũ Burdeg. ij. Kal. Aug. Pontificatus noſtri anno primo.

Ioannes xxij. epiſcopus ſeruus ſeruorũ dei, ad perpetuam rei memoriam.

Papa hic primò ambitionem & importunitatem quorundam religioſorum & ſeculariũ ſuper obtinendis pluribus beneficijs diſpenſatiuè, qui inſufficientes quandoque erant pro vno, in diuerſis locis, regnis & alijs locis diſtantibus recitans, apponit plures ex hoc contingentes inconuenientias: C
& tandem ſtatuit, quòd omnes (exceptis cardinalibus ac regum filijs) qui ſuper pluralitate beneficiorum, quæ aliàs de iure non poterant obtineri diſpenſationẽ obtinent, vnũ cum cura, aliud ſine cura, poſſint à tempore notitiæ eligere intra menſem, & alia cũ effectu dimittere teneantur: aliàs omnibus ſic diſpenſatis ſint ipſo iure priuati. Et

idẽ

A *idē de beneficiꝭs, in quibus ius eſt ad rem dum vacabunt: de pluribus etiā talibus, iniuſtè tamen & ſine diſpēſatione detentis, ordinat quòd vltimum retineāt & omnia alia dimittant intra menſem, alioquin omnibus ſint priuati. Itē vult quòd qui amodo talia receperint, dimiſsionē de primo faciāt corā ordinario cū effectu, alioquin ſunt omnibus ipſo iure priuati. quæ omnia ſic vacantia diſpoſitioni apoſtolicæ ſedis reſeruat, interpretās ordinarios in hoc caſu ſolos diœceſanos beneficiorū ſic di-*
B *miſſorū. Item hoc vult de ſolis beneficiꝭs intelligi, in quibus quis per ſe vel vicarium ſuum temporalem curam animarū vel ſpiritalem iuriſdictionē exercet de conſuetudine vel de iure. h. d. de Lau.*

CAP. IIII.

EXECRABILIS quorundā tam religioſorum quàm ſecularium ambitio, quæ ſemper plus ambiens, eo magis inſatiabilis creditur, quo ſibi amplius indulgetur, & im-
C probitas importuna petentium à nobis & prædeceſſoribus noſtris Romanis pontificibus non tam obtinuiſſe, quàm extorſiſſe plerunque noſcuntur, vt vnus interdum etiam ad vnum beneficium eccleſiaſticum minus idoneus, in diuerſis eccleſiis nedum vicinis, ſed ab inuicē longè diſtantibus, imò nonnunquam in diuerſorum regnorū partibus ſituatis, plures quàm duas vel tres, aut

plures etiam dignitates, vel perſonatus, officia ſeu prioratus, aut diuerſa eccleſiaſtica beneficia curam animarum habentia poſsit diſpenſatiuè cum aliàs liceret de iure communi recipere,& ſimul licitè retinere. Vnde inter cætera inconuenientia infra ſcripta naſcuntur, quòd videlicet interdum vnus, qui vnum quamuis modicum vix officium implere ſufficeret, plurimorū ſibi vendicat ſtipendia,quæ multis literatis viris vitæ puritate ac teſtimonio bonæ famæ pollentibus,qui mendicant,poſſent abundè ſufficere,æqua diſtributione collata. Habentibus ipſa paratur vagandi materia,diuini cultus minuuntur, hoſpitalitas in ipſis beneficiis debita non ſeruatur: & dum non ſunt ſua in vnaquaque regione rectores eccleſiarū, detrahitur commodis & honori:quę carentes defenſorum auxilio in iuribus ſuis & libertatibus multipliciter collabuntur:ruinis patent ædificia nobilia, quæ magnificentia extruxerat deceſſorum. Et (quod amariùs eſt dolendum) animarum cura negligitur & vitiorum ſentibus fomentum periculosè præbetur. Nos itaque tot malis tantiſque diſcriminibus occurrere cupientes: omnes & ſingulas diſpenſationes ſuper receptione ac retentione plurium dignitatum, perſonatuum, officiorū, prioratuum, aut

A aut beneficiorum, quibus cura ſit animarum annexa, ſub quacunque forma vel expreſsione verborum à nobis, vel dictis prædeceſſoribus noſtris cuicunque perſonæ cõceſſas (Cardinalibus tamen ſanctæ Romanæ eccleſiæ, qui circa nos vniuerſali eccleſiæ ſeruiendo ſingularum eccleſiarum commoditatibus ſe impendunt, ac regum filiis, qui propter ſublimitatem eorum ac generis claritatem ſunt potioris prærogatiua gratiæ
B attollendi, duntaxat exceptis) deliberatione ſuper hoc cum fratribus noſtris habita diligenti: de ipſorum conſilio & ex certa noſtra ſciẽtia in forma ſubſcripta duximus taliter moderandas, quòd per moderamen noſtrũ effrenatam circa eaſdem perſonas talium beneficiorum multitudinem refrenemus, ipſique impetrantes fructu diſpenſationum huiuſmodi totaliter non fruſtrentur. Statuimus itaque & de fratrum noſtrorũ con-
C ſilio ordinamus, quòd obtinentes tunc ex diſpenſatione legitima pluralitatem huiuſmodi dignitatum, perſonatuum, officiorũ, aut prioratuum ſeu beneficiorum, quę aliàs abſque alia diſpenſatione legitima obtinere nequibant, vnum tantum ex dignitatibus, perſonatibus, officiis, prioratibus, éccleſiis vel beneficiis huiuſmodi, quibus cura immineat animarum, cum dignitate, per-

ſonatu, vel officio, prioratu, eccleſia vel beneficio ſine cura, quæ habere maluerint prætextu diſpenſationis ſufficientis circa id eiſdem indultæ poſsint licitè retinere: quæ tamen teneantur eligere intra menſem numerandum à tempore notitiæ conſtitutionis iſtius. Cæteris beneficiis cum cura vel ſine cura, quæ ipſius diſpēſationis prætextu tenebant,& quæ aliter antè nõ poterant de iure abſque diſpenſatione aliqua licitè retinere, quæ nos ex tunc vacare decernimus, coram ordinariis ſub teſtimonio publico intra idem tempus verbaliter vel realiter cum effectu dimiſsis: abſque eo, quòd ad illa nunquam ſine noua collatione ab eo, qui facere poterit facienda redire, aut eorum adminiſtrationi ſe immiſcere præſumant. Alioquin tam his, quàm aliis omnibus beneficiis,quę virtute huiuſmodi noſtri moderaminis retinere poterant,vt præfertur,ſint ipſo iure priuati,& prorſus inhabiles ad ſimilia beneficia obtinenda. Per hoc autem iis, qui dignitates, perſonatus, officia, prioratus vel alia beneficia curam animarum habentia ex diſpenſatione, quæ ius tribuat iuxta noſtram moderationem præſcriptam obtinent, & alia ſimilia beneficia noſtrarum vel eorundem prædeceſſorum authoritate literarum expectant, cum quibus

A bus eſt, vt illa cùm vacauerint recipere, & vnà cum obtentis retinere licitè valeant diſpenſatum: nolumus derogari, quin ea cùm vacauerint intra dicti temporis ſpacium poſsint eligere, & dimiſsis aliis recipere in forma præſcripta ac licitè retinere: pœnas ſimiles incurſuri, ſi huiuſmodi noſtræ contraire præſumpſerint ſanctioni.

Porrò quia quorundam oculos ſic auaræ cupiditatis vitium excæcauit, quòd plu-
B ra talia beneficia ſimul abſque diſpenſatione canonica retinere præſumunt: nos de illis præſenti decreto ſtatuimus, vt omnia & ſingula beneficia ſic detenta (illo tamen retento, quod vltimò receperunt, dum modo in eo ex collatione canonica competat ius eiſdem) intra tempus, vt præſcribitur limitatum verbo & facto ac ſine fraude, coram ordinariis ſub teſtimonio ſimiliter publico dimittere teneantur.
C Quod ſi non fecerint, & illo ſint ipſo iure priuati, in quo ius eis aliàs competebat, & inhabiles penitus ad quæcũque obtinenda eccleſiaſtica beneficia cenſeantur. Qui verò deinceps receperint dignitatem vel perſonatum, ſeu officium, aut aliud beneficium curam animarum habens annexam, ſi antea ſimile beneficium obtinebant, illud quo ipſo iure (poſtquam ſecundi poſſeſsio-

nem

nem habuerint, vel per eos omni dolo, & A
fraude ceſſantibus,quo minus habeant, ſteterit) priuati noſcũtur,abſque moræ diſpendio in ordinariorũ manibus dimittere debeant,pari modo: Alioquin ex tunc ſint ipſo iure ſecundo priuati,& nedum ad ſacros ſuſcipiendos ordines, quin etiam ad habendum quodcunque aliud eccleſiaſticum beneficium inhabiles reputentur. Quæ omnia & ſingula beneficia vacatura, vt præmittitur,vel dimiſſa noſtræ & ſedis apoſto- B
licæ diſpoſitioni,de ipſorum fratrum conſilio reſeruamus. Inhibentes,ne quis præter Rom.pont.quacunque ſit ſuper hoc authoritate munitus,de huiuſmodi beneficiis diſponere,vel circa illa per medium permutationis,vel aliàs innouare hoc quoquo modo præſumat.Nos enim ſi ſecus actum, ſeu attentatum fuerit,irritum decernimus & inane. Cæterùm ordinarios intelligimus in caſibus ſupraſcriptis epiſcopos: in quorum C
ciuitatibus vel diœceſibus conſiſtũt beneficia,ſeu aliquod eorum,quæ debent ſecundum præmiſſa dimitti, aut ipſi,qui ea debẽt dimittere,commorantur,vel eccleſiis cathedralibus vacantibus capitula earundem. Et hi de beneficiis,tam dimiſsis,quàm (vt præmittitur) perditis nos vel apoſtolicã ſedem certificare ſtudeant, quamprimum commodè

A modè poterunt indilatè, vt de illis ſalubriter diſponere valeamus. Quantum autem ad modificationem perſonatuum attinet antè fatam, illa duntaxat, & non alia beneficia eccleſiaſtica quocũque nomine nuncupentur, curam habere cenſemus, quæ parœcias habent, in quibus eſt animarum cura annexa, non per vicarios perpetuos, ſed per rectores, aut miniſtros beneficiorum ipſorum, vel illorum temporales vicarios
B exercenda. Necnon etiam illa, quorum miniſtris ratione beneficiorum huiuſmodi cõpetit viſitare, inquirere, procurationes recipere, ſuſpendere, excommunicare, ſeu ab excommunicationis & ſuſpenſionis ſententiis abſoluere de conſuetudine, vel de iure, iuribus aliis de animarum cura loquentibus in ſuo robore, quo ad cætera permanſuris. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtrorum moderationis
C ſtatutorum, conſtitutionum, reſeruationis, inhibitionis, & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autẽ hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis dei, & beatorum Petri & Pauli apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datum Auinioñ. xiij. Kalend. Decembris, Pontificatus noſtri anno ſecundo.

Ioann

Ioannes xxij. A

Epiſcopatus Tholozanus, in reditibus plurimum abundans, in nouam metropolim, propter multiplices cauſas hic expreſſas erigitur, cui pro ſuffraganeis eccleſijs ſunt deputatæ quatuor villæ in nouas ciuitates erectæ, adiecta cum illis eccleſia Appamiarum. Et quibus epiſcopis & archiepiſcopis prius ſuberant, quídque earum cuilibet pro reditibus ſit aßignatum, hic exprimitur: & tandem cenſuræ eccleſiaſticæ in rebelles proferuntur. Aduerte, quòd eccleſia de Vauro, & eccleſia de Mirapice, ſunt ſub eccleſia Tholozana tanquam ſuffraganeæ: licet de illis hic mentio nulla fiat. Vtilitas ex hoc capitulo habetur, quoniam cognoſcimus cauſas erigendi, & diuidendi eccleſias, alias alijs ſubiiciendi, & alias ab alijs eximendi, & ad ſolum papam hæc omnia ſpectare: cui in ſingulari priuilegio maiores cauſæ maioráque negotia reſeruantur. patet in cap. j. de transla. epiſco. cum ſuis concor. B

CAP. V. C

SAluator noſter, cuius nutui cuncta ſeruiunt, in agro mũdi huius meſſem multam aſpiciẽs, & operariorum raritatem attendens dominum meſsis rogandum eſſe, vt in illam operarios mitteret, cenſuit: & ipſe idem etiam exiens manè, veluti paterfamiliâs diligens, horis diei variis operarios in vineam ſuam miſit. Romanus itaque

A que pontifex, ſicut eodem domino diſponente vicarius eius in terris eſſe dignoſcitur, ſic & ipſius actibus (in quantum ſinit humana fragilitas) ſe conformare tenetur. Vbi ergo ſuperexcreſcere meſſem populi, videlicet multitudinem viderit, operarios debet opportunos adiicere, & iuxta propheticum verbum augere cuſtodiam: cuſtodes & cultores idoneos in dominicam vineam deſtinare. Sanè conſiderantes attentius, & in-
B tra pectoris clauſtra meditatione ſolicita reuoluentes, quòd in tanta multitudine populi, quanta fœcundauit altiſsimus ciuitatem, & diœceſim Tholozanam: ſingulorum vultus nequibat (vt condecet) vnicus paſtor inſpicere, aut alias partes boni paſtoris implere: quódque durum erat, atque difficile per talem latam & diffuſam diœceſim ad vnũ tantum à perſonis eccleſiaſticis, & mundanis recurſum haberi. Attendẽtes etiã, quòd
C licet Tholozanus epiſcopatus reditibus abũdaret immenſis, nõ tamẽ ſupererat hucuſq; memoria, quòd ex ſuorũ opulentia copioſa redituũ aliquid in eccleſia, vel diœceſi Tholozana proueniſſet in diuini cultus augmẽtum: imò ſic ex adipe prodierat, & prodibat iniquitas, vt multo iam tẽpore luxus circa carnis deſideria euectionũ pompa, immẽſitas clientelæ, immoderata diffluxio in parẽ-

tes

tes, ſumptus enormes, aut vſus extraordi- A
narij ſibi vendicaſſent ibidem, quaſi totum
patrimonium crucifixi, & verendum erat,
ne præſul vnicus Tholozanus incraſſatus &
dilatatus & exceſsiuis huiuſmodi opibus,
aliàs ſuperbus periculosè recalcitrãs, deum
factorem derelinqueret, & à ſuo ſalutari re
cedens, pernicioſum exemplum in ſubditos
deriuaret. Penſantes quoque, quòd ſanctæ
memoriæ Clemens papa quintus præde-
ceſſor noſter eodem etiam tempore, quo ci B
uitas & diœceſis antè fatæ longè minus in
populo, ac reditibus affluebant: tamen ex
tunc benedicẽte domino incredibiliter cre-
uerint in vtroque, & iugiter creſcere digno
ſcantur, ſpiritu beatæ conſiderationis indu-
ctus, ad diuiſionem epiſcopatus eiuſdem
firmiter, dum viueret intendebat: licet mor
te præuentus ſuum in hac parte nequiuerit
implere conceptum. Nos piũ prædeceſ-
ſoris noſtri propoſitum in effectum volen- C
tes adducere, & tam diſsipare malum,
quod prædictorum redituum copia exceſ-
ſiua produxit, quàm etiam cultum auge-
re diuinum, & ſpiritalem animarum pro-
fectum, quos (ſi iuxta facultatis exigen-
tiam, & diffuſam latitudinem dictæ diœce-
ſis ſufficiens numerus in eadem vtilitate
præſulum deputetur) in dubio prouenire
ſperam

A ſperamus, promouere ſalubriter intendentes. Præmiſsis & aliis ſuadentibus iuſtis cauſis, ex certa noſtra ſcientia de fratrum noſtrorum conſilio concordi, & apoſtolicæ plenitudine poteſtatis, ad laudem dei, exaltationem eccleſiæ, fideliúmque ſalutem, epiſcopatum ipſum dictámque diœceſim Tholozanam apoſtolica authoritate diuidimus in quinque diœceſes, quas per certos diſtingui limites faciemus. Volentes ac decernentes, quòd præter ciuitatem Tholozanam,
B quæ ſuam propriam & diſtinctam habebit diœce. certis finibus limitandam, ſubſcriptæ quatuor villæ, quarum quamlibet, eiſdem conſilio & authoritate in ciuitatem erigimus, & ciuitatis vocabulo inſignimus: de monte Albano, pridem de Caturceñ. diœce. cui adiicietur certa pars dictæ quondam diœceſis. Tholozanæ: ac ſancti Papuli de Riuis, & de Lumberiis, de ipſa quondam Tholozana diœceſ. exiſtentes, iiij. ſeparatas diœce. habeant certis limitibus di-
C ſtinguendas. Quódque beati Martini de monte Albano, vbi corpus ſancti Theodori confeſſoris dicitur eſſe reconditum, prædictæ ciuitatis monti Albani, & beati Papuli dictæ ciuitatis ſancti Papuli. Mariæ de Lumberiaco, ciuitatis præfatæ Lumberiaci, necnon beatæ Mariæ de Riuis eccleſiæ

ipſius ciuitatis Riuenenſis ſint decætero, A
& habeantur perpetuò eccleſiæ cathedrales. Et quia eccleſia Tholozana, ſicut ſolenniori ſtatu, & conditione potiori refulget, ſic & grandioris honoris titulis efferenda eſt, ipſam hucuſque ſuffraganeam eccleſiæ Narbonenſis ac totam quondam diœceſem Tholozanam de fratrum noſtrorum conſilio, & ex certa noſtra ſcientia, & apoſtolicæ plenitudine poteſtatis, ab omni iuriſdictione, poteſtate, ab ſubiectione ar- B
chiepiſcopi, capituli & eiuſdem eccleſiæ Narbonenſis penitus eximentes, eam ad laudem diuini nominis, & honorem eccleſiæ ſanctæ ſuæ in archiepiſcopalem, ſeu metropolitanam erigimus, eámque honoribus & inſigniis ſedis metropolitæ decoramus: authoritate apoſtolica decernendo, vt ex nunc pro metropolitana eccleſia in perpetuum habeatur. Et quia etiam dignum eſt, vt ex quo de filia facta mater me C
tropolitice dignitatis ſuſcepit inſignia, ſuffraganearum congruum numerum filiarum, ac decentem prouinciam habeat, vt ad iudicium archiepiſcopi Tholozani, qui pro tempore fuerit, omnes cauſæ ſuffraganeorum epiſcoporum & perſonarum eccleſiaſticarum, ac ciuitatum eiuſdem prouinciæ iuxta ſacrorum ſtatuta canonum referantur

rantur

A rantur. Nos præfatas iiij. ciuitates & eccleſias cathedrales cum earum diœceſibus (vt præmittitur) diſtinguendas, necnon ciuitatem & eccleſiam Appamiarum cum ſua diœceſi, ex nunc ipſius eccleſiæ Tholozanæ ſuffraganeas, ac de prouincia Tholozana in perpetuum fore decernimus: & iure metropoli. ſubiicimus, & ſubiectas eſſe volumus eas illi. Prænominatas montis Albani, quæ de diœce. Caturceñ. & Bituriceñ.
B prouincia & Appamiarum ciuitates, & eccleſias, quæ de prouincia Narbonenſi hactenus fuiſſe noſcuntur. Necnon reliquas tres ciuitates, & eccleſias ſancti Papuli Riueneñ. Lumberiacen. quæ ab olim de diœce. Tholozana fuerunt, cum earum diœce. conuentibus, collegiis, ſiue capitulis à iuriſdictione, poteſtate, ac ſubiectione quacunque Bituricenſis & Narbonenſis archiepiſcoporum ac Caturcenſis, & quondam Tholoza-
C ni epiſcoporum, capitulorum, & abbatum atque conuentuum, & ordinariorum quorumlibet aliorum eccleſiaſticorum, quibus quomodolibet fuerant hucuſque ſubiectæ, authoritate præſentium perpetuò eximentes de prædictorum conſilio, & plenitudine poteſtatis. De bonis autem, reditibus, prouẽtibus, & iuribus dicti quondã epiſcopatus Tholoza. ipſi Tholoza. decẽ milia & ſingu-

lis aliis prædictis eccleſiis (Appamiarum A
excepta, cui de ipſis bonis, reditibus & prouentibus iuribus, vltra illa, quæ habere dignoſcitur, certam aſsignabimus portionem noſtris aliis literis diſtinguendam)ſingula quinque milia librarum Turonen. annui reditus, & perpetui prouentus, quæ quidem vnicuique illarum ſuiſque pontificibus (dignitate ac onere, & circunſtantiis aliis attentè penſatis) debere ſufficere vidimus, præter reditus, prouentus, & iu- B
ra, quæ ad prædictas eccleſias, & conuentus earum antea pertinebant, de quibus ad honorem dei, & ipſarum eccleſiarum commodum intendimus ordinare : ex nunc authoritate prædicta de conſilio ac plenitudine memoratis concedimus, donamus, ac etiam deputamus percipienda integraliter per ipſarum eccleſiarum præſules, qui pro tempore fuerint in rebus & locis cuilibet magis adiacentibus & vicinis, iuxta di- C
ſtinctionem, ſeu limitationem diœceſium ſingularum, per alias noſtras literas faciendam. Interim tamen diſtinctione, ſeu limitatione prædicta pendente : volumus, quòd eorum quilibet ſummam eum contingentem pro rata accipiat annuatim de bonis, reditibus, prouentibus, & iuribus antedictis, per manus eorum, quos ad hoc

prouide

A prouiderimus deputandos. Reſiduum verò redituum, prouentuum, & iurium ipſorum, quod (facta de illis, vt præmiſſum eſt aſsignatione) ſupererit, necnon iuriſdictionem ſpiritalem & temporalem, quæ ad dictum quondam epiſcopatumTholoza.vſque ad tempus diuiſionis huiuſmodi pertinebat, & quæ diſtinctione, ſeu limitatione poſt tacta pendente faciemus, per idoneas exerceri perſonas. Ac beneficia, etiam B ſi dignitates, perſonatus ac officia exiſtant (exceptis his, ad quæ quis per electionem aſſumitur, & in quibus, vel ad quæ authoritate literarum apoſtolicarum alicui, ſeu aliquibus ius eſt aliquod acquiſitum, quibus per id nullum volumus præiudicium generari) nunc & in antea vſque ad diſtinctionem diœce. vacatura diſpoſitioni noſtræ ac ſedis apoſtolicę de fratrum ipſorum conſilio reſeruamus. Hæc igitur per dictæ C ſedis prudentiam circunſpectam ſic ſtatuta ſalubriter & vtiliter ordinata, perpetuis eſſe valitura temporibus, & robur incommutabilis firmitatis obtinere volentes: authoritate prædicta diſtrictius inhibemus, ne aliquis cuiuſcunque præeminentiæ, ordinis, conditionis, aut ſtatus, etiam ſi archiepiſcopali, vel epiſcopali, ſeu regia præfulgeat dignitate, huiuſmodi ordinationem

apoſto. reſeruationem, & alia ſupradicta A
quouis modo turbare, ſeu quomodolibet impedire præſumat. Nos enim ex tunc irritum decernimus & inane, ſi ſecus ſuper his à quoquam quauis authoritate contigerit attentari. Et nihilominus in eos, qui ex certa ſcientia contrarium præſumpſerint, niſi intra octo dierum ſpacium poſt publicationem preſentium reſipuerint cum effectu excommunicationis in perſonas, & interdicti in vniuerſitates, ac ſuſpenſionis B
in conuentus, capitula ſiue collegia, de conſilio & authoritate prædictis ſententias promulgamus: à quibus non, niſi per Romanum pontificem abſolutionis beneficium (præterquàm in mortis articulo) valeant obtinere. Nulli ergo hominum liceat hãc paginam noſtrarum diuiſionis, voluntatis, cõſtitutionum, erectionum, inſignitionum, exemptionum, decorationis, ſubiectionis, conceſsionis, donationis, deputationis, re- C
ſeruationis, inhibitionis, promulgationis, infringere, vel ei auſu &c. Datum Auinioñ. vij. Kalend. Iulij, Pon. no. Anno primo.

Idem.

Impedientes epiſcopatus Tholozani erectionem in eccleſiam cathedralem, & eius diuiſionem in v. diœc. vltra pœnas in conſtitutione ſuperiori declaratas perdunt feuda, & quæcunque beneficia

A *neficia ſpiritualia & temporalia. Et ſi ſint perſonæ eccleſiaſticæ efficiuntur inhabiles, ad quæcunque beneficia eccleſiaſtica.* CAP. VI.

NVper certis ex cauſis, quæ noſtrum & fratrum noſtrorum animos ad id rationabiliter induxerũt, quondam epiſcopatum Tholozanum in archiepiſco palem, ſeu metropolitanam ereximus eccleſiam: quatuor villas, quarũ quamlibet inſigniuimus vocabulo ciuitatis, quatuor cathedrales ec-
B cleſias creauimus, vnam videlicet in villa montis Albani, quondam Caturceñ. diœce. adiiciendo, ſibi certa parte quondam diœc. Tholoza. alteram in villa Lumberiaci, aliã in villa ſancti Papuli, & aliam in villa de Riuis & de Robeſtria quondam Tholo. diœc. Quas quidem eccleſias vnà cum Appamiarum eccleſia, tanquam ſuffraganeas ſubiecimus ipſi metropolitanæ Tholozanæ eccleſiæ. De bonis quoque & reditibus dicti
C quondam epiſcopatus Tholozan. tam ipſi Tholozan. quàm prædictis eccleſiis ſuffraganeis certam portionem, quam vnicuique illarum debere ſufficere vidimus, prouidimus aſsignandam: totali bonorum & redituum ipſorum reſiduo diſpoſitioni noſtræ & ſedis apoſtolicæ reſeruato. Alia etiam circa præmiſſa fecimus, decreuimus, & ordinauimus ex certa noſtra ſcientia, de

ipſorum fratrumconcordi conſilio,& apoſtolicę plenitudine poteſtatis,diſtrictius inhibentes,ne quis cuiuſcunque præeminentiæ,ordinis,conditionis aut ſtatus,etiam ſi archiepiſcopali dignitate fulgeret, ipſam ordinationem noſtram impedire pręſumeret vel turbare,ac decernentes ex nunc irritum & inane,ſi ſecus ſuper his à quoquam quauis authoritate contigerit attentari.Et nihilominus in eos,qui ex certa ſcientia cõtrarium facerent,niſi reſipuerint cum effectu, intra octo dierum ſpacium poſt publicationem ordinationis ipſius, excõmunicationis in perſonas,interdicti in vniuerſitates,ac ſuſpenſionis ſententias in capitula,cõuentus,ſiue collegia duximus promulgandas:prout hæc & alia in apoſtolicis literis inde confectis plenius continentur.Verùm,quia ipſa noſtra ordinatio eò efficacius & inuiolabilius ſperatur ſeruari,quò plurium & grauiorum vallata fuerit adiectione pœnarum:Nos ad obſeruationẽ inconcuſſam ipſius eò amplius anhelantes, quò euidentius in diuini cultus augmentum & ſalutem fidelium animarum noſcitur redũdare,præfatis adiiciendo ſententiis omnes & ſingulos ſcienter turbantes,aut impediẽtes ordinationem eandem,aut aliqua in illa contenta:ſeu turbantibus vel impedientibus

A tibus dantes,conſilium,auxilium vel fauorem directè,vel indirectè,publicè vel occultè,cuiuſcunque ſint conditionis,dignitatis, ordinis aut ſtatus eccleſiaſtici vel mundani, etiam ſi archiepiſcopali vel epiſcopali,aut maiori vel ſuperiori præfulgeant dignitate:niſi intra octo dierum ſpacium poſt publicationem preſentium ab huiuſmodi impedimento,ſeu turbatione ac impenſione conſilij,auxilij vel fauoris reſipuerint cum
B effectu:feudis,locationibus,officiis & beneficiis quibuſcunque ſpiritalibus & temporalibus,etiam ſi dignitates vel prælaturæ quæuis fuerint,quæ ab eccleſiis ſeu in eccleſiis quibuſcunque obtinebunt,ſeu obtinent,ex certa noſtra ſcientia,& de ipſorum fratrum conſilio & apoſt.plenitudine poteſtatis priuatos eſſe decernimus ipſo facto, & ſic liberè ipſa feuda,locationes vel officia,aut beneficia ſpiritalia & temporalia,
C dignitates & prælaturæ ad ipſas, ad quas ſpectabant,reuertantur eccleſias,& deuoluantur ad rectores, capitula ſeu collegia eorundem,quòd de illis pro ſua voluntate diſponant. Et ad dignitates & prælaturas per electionem aut alium modum licitum idoneas perſonas aſſumãt.Perſonáſque eccleſiaſticas, quæ culpabiles fuerint in præmiſsis inhabilitamus,ad quæcunque eccle-

ſiaſtica benefi.obtinenda.Nulli ergo omnino hominum &c.Datum Auinioñ.iiij.no. Aug.Pon.noſt.anno primo. A

Idem Bartholomæo electo Narbo.diœc. Aguelmo de Blauia Engolimeñ. Edueñ. Archid.& magiſtro Berengario de Lagiis Lemouiceñ.& Narbo.eccleſiarũ canonico.

Executores quatuor dantur, ad pœnas ſuperiores ſolenniter publicandas. CAP. VII.

NVper ex certis cauſis, quæ noſtrum & fratrũ noſtrorũ animos ad id rationabiliter induxerunt, &c. (vt ſupra proxi. vſque ad beneficia eccleſiaſtica obtinenda.) Quocirca diſcretioni veſtræ, per apoſt.ſcripta mandamus, quatenus priuationem & inhabilitationem noſtram huiuſmodi vos omnes ſeu tres, vel duo ſiue vnus ex vobis, per vos vel alium, ſeu alios in eccleſiis & ſolennibus locis & aliis, de quibus & quoties expedire videritis, ſolenniter publicetis: ne quiſquam valeat circa id ignorantiam allegare. Datum Auinioñ.ij.Idus Nouembris, Pontifi.noſtri anno octauo. B C

Idem Arnoldo electo Lumbaneñ.

Diſpenſat cum quodam abbate, vt epiſcopus poßit eſſe: licet defectum patiatur in ordinibus & ætate. Ex hac & ſequenti cognoſcimus cauſas, & formas diſpenſandi. Quæcũque enim ſcripta ſunt, ad noſtram doctrinam ſcripta ſunt. ad Rom.xv.

CAP.

A CAP. VIII.

NVper ex certis,rationabilibus & manifeſtis cauſis, quæ ad hoc noſtrum animum induxerunt, ciuitatum Lumbañ. olim villam de Lumbanis,tunc intra Tholozanæ diœce.limites conſtitutam,qui locus inſignis,ac multiplici commoditate dotatus exiſtit,de fratrum noſtrorum conſilio & apoſtolicæ plenitudine poteſtatis per literas noſtras,ſub certa forma in ciuitatem
B ereximus, ciuitatiſque vocabulo duximus decorandam:ſtatuentes ac etiam decernẽtes,vt eccleſia abbatiæ illius loci de Lumbañ.ordinis ſancti Auguſtini ex tunc haberetur & exiſteret cathedralis,ac deinde volentes eidem eccleſiæ de paſtore idoneo ſalubriter prouidere,in te abbatem eiuſdem eccleſiæ virum vtique literatum & literarũ ſcientia præditũ,vitæ ac morum honeſtate decorum,diſcretionis & cõſilij maturitate
C conſpicuũ,direxerimus oculos noſtræ mentis,teque(nõ obſtante defectu ætatis,& ordinũ,quem pateris,cùm tonſuratus modò in clericum,& in xxvij.ætatis tuæ anno,vel circa conſtitutus eſſe dicaris,ſuper quo tecum gratiosè duximus diſpenſandum) de fratrum noſt.conſi.ipſi eccleſiæ præfecimus in epiſcopum & paſtorem,curam & adminiſtrationem ipſius eccleſiæ tibi in ſpiritalibus

libus,& temporalibus committendo. Vnde A
licet nondum ſit tibi munus conſecrationis impenſum, nec apoſtolicas literas promotionem tuam huiuſmodi continentes (cùm illas non habeas) poſsis oſtendere. Nos tibi, vt (cõſtitutione feli.re. Greg.pap.viij.præd. no.& qualibet alia ſuper hoc in cõtrarium edita, nequaquam obſtante) poſsis eiuſdem Eccleſię Lumbañ.& quorumcunque bonorũ ipſius adminiſtrationẽ accipere, ipſámque adminiſtrationem liberè exercere, au- B
thoritate præſentium indulgemus. Cõtradictis &c. Datum anno iiij. vt ſuprà.

Idem venerabili fratri Bertrando epiſcopo montis Albani, ad vniuerſalis eccleſiæ regimen exercendum diuina diſpenſatione vocato.

Hortatur quendam in multis commendatum, vt curã paſtoralem adminiſtret in eccleſia, quæ de nouo fuerat in cathedralem erecta. hic autem inuenies multa notatu dignißima, quæ debeant C
lectores ad deuotionem accendere.

CAP. IX.

AD cuiuſlibet ſtatus eccleſiæ aciem ſolicitæ cõſiderationis extendimus, paſtorales partes officio vigilanti adhibẽtes: vt earum ſingulæ paſtoribus gubernentur idoneis, & prouidis rectoribus diſponãtur. Quarum diſpenſatione prouida, & prouidentia

A dentia circunſpecta (illius cooperante clemētia, qui verè paſtor & rector agnoſcitur) ſpiritalium & temporalium proficiant incrementis. Nuper ſiquidem ex certis & rationabilibus cauſis, quæ ad hoc noſtrū animum induxerunt, ciuitatem olim villam montis Albani, tunc intra limita Caturceñ. diœceſ. conſtitutam, qui locus inſignis exiſtit, ac vbertate multiplici hominum & rerū exuberat, de fratrum noſt. conſi. & apoſt.
B plenitudine poteſtatis ciuitatis vocabulo duximus decorandam: ſtatuentes ac etiam decernentes, vt eccleſia monaſterij illius loci mōtis Albani monaſterij caſa dei ad Ro. eccl. nullo medio pertinentis ordinis, ſancti Benedicti, Claremoteñ. diœce. tunc immediatè ſubiecta, ex tunc haberetur, & exiſteret eccleſia cathedralis: poſtmodū verò de celebri, ac ſalubri prouiſione ipſius eccleſiæ montis Albani, vt ſponſi ſolatio lætaretur,
C ſolicitè cogitantes, ac volentes illum eidem præficere in paſtorem, de quo certam haberemus notitiam, quòd eum clara morum inſignia redimerent, nec eſſet dubia eius charitas, circa plebem ſuo regimini cōmittendam, & in cuius fiducia conſiſteret ſalubriter ſecuritas ſubditorū. Ad te tunc monaſterij prædicti abbatem, quem literarum ſcientia præditum, vitæ & morū honeſtate

decor

decorum,diſcretionis & conſilij maturitate A
conſpicuum,in temporalibus prouidum,in
ſpiritualibus circunſpectum, nobis & fratribus noſtris placida tua conuerſatio continuata,diu apud ſedem apoſt.approbauit,
dreximus oculos mentis noſtræ:quibus omnibus debita meditatione pẽſatis,de perſona tua nobis & eiſdem fratribus,ob tuorum exigentiam meritorum accepta, de
ipſorum fratrum conſilio & apoſtolicæ plenitudine poteſtatis eidem eccleſiæ montis B
Albani prouidimus,præficiẽtes eidem ſanctæ eccleſiæ teipſum in paſtorem, tibíque
curam & adminiſtrationem illius in ſpiritualibus & temporalibus committendo,ac
tibi poſtmodum faciendo,per venerabilem
Fra.no.Berengarieñ,epiſcopum Tuſculañ.
munus conſecrationis impendi.Firma ſpe
fiduciáque tenentes: quòd eadem eccleſia
monaſterij Albani(dominica aſsiſtente clementia)per tuæ circunſpectionis & induC
ſtriæ ſtudium fructuoſum ſeruabitur à noxiis & aduerſis,& ſpiritualibus & temporalibus proficiet incrementis.Tolle igitur dei
iugũ,tam leue collis humiliũ,quàm ſuaue,
ac dilectione paſcendum, ſuſcipe gregem
eius,ſuper quẽ noctis vigilias dilectus ſolicitúſque cuſtodit,vt liber non pateat aditus inuaſori, & dominus inſuſpicabili hora
ventu

A venturus ſi te inuenerit ſic agentem curſu conſummato, qui tuo labori præponitur, & horũ fide ſeruata, quæ tuæ ſolicitudini committuntur, te repertum fidelem in modico, ſupra multa conſtituat, ac in dilecta gaudiorum ſuorum tabernacula introducat. Datum &c. Anno quarto.

Idem Hugoni de Mirabello canonico Ebredun̄. collectori fructuũ primi anni &c.

Declaratur, an collector fructuum primi an-
B *ni omnium beneficiorum eccleſiaſticorum vacã-tium & vacaturorũ, vſque ad certi temporis ſpacium deputatorum, pro cameræ apoſto. oneribus facilius ſupportandis, poſſit cum obtinentibus beneficia conuenire: & an altaria dotata cadant ſub tali reſeruatione &c.*

CAP. X.

POſtulaſti per apoſtolicæ declarationis euidentiam edoceri, quid tibi ſuper dubiis infra ſcriptis circa commiſſam tuæ in-
C duſtriæ recollectionem fructuum prædictorum (aliàs præbendarum, aut beneficiorum) imminentibus ſit agendum. Tuæ itaque cõſultationi bre. reſpondentes, te ſcire volumus beneplaciti noſtri eſſe ſuper fructibus beneficiorum, quæ ita reperies in ſolutione decimæ iuxta verum taxata valorem, quòd illum nequaquam excedũt, cum obtinentibus huiuſmodi beneficia, prout

melius

melius & vtilius diœceſanis locorũ (in quibus huiuſmodi beneficia fuerint, quorũ cõſilia in hac parte requiras) & tibi videbitur, valeas cõuenire. Nos enim ipſorũ diœceſanorũ, & tuam cõſcientiam ſuper his oneramus. Licet autem quotidianæ diſtributiones, per nos fuerint à perceptione fructuum prædictorum excluſæ, hoc tamen volumus de diſtributionibus ipſis intelligi, quæ dantur eis, qui horis interſunt: ſic quòd illæ, quę ſoluuntur his, qui ſunt in ciuitate vel loco præſentes, quãuis horis non interſint eiſdẽ, non ſint ab onere dictæ recollectionis immunes. Porrò declarationem illam factam per nos in deputatione, ſeu reſeruatione fructuum prædictorum, vt videlicet nõ extendãtur ad vicarias, ſeu capellanias, vt plurimum à decedentibus inſtitutas ad miſſas pro ipſis decedentibus celebrandas, certis conſtitutis reditibus presbytero inibi celebranti, locum habere volumus in altaribus dotatis certis feudis vſuaticis ſeu cenſibus, vt capellanus inibi celebrare debeat pro dotantium animabus certis vicibus, ſingulis ſeptimanis, & in eccleſia cathedrali horis intereſſe diuinis, dũmodo vallor annuus ipſorũ altarium ſummã xx. lib. Turonen̄. non excedat. Alioquin includantur in deputatione, ſeu reſeruatione prędictis. Vbi verò

A verò præbenda fuerit in decima pro tanto taxata, quòd parum poſſet canonico hebdomadario (cui certum pro illa ſeruitium imminet in eccleſia faciendum) poſt perceptionem taxationis huiuſmodi remanere: volumus quòd de taxatione ipſa pro huiuſmodi ſeruitij onere portionem aliquam congruam prædicto hebdomadario dimittas pro iam dicta camera noſtra reſiduum percepturus. Cæterùm præbendas illorum,
B qui taxationem decimæ ſoluere recuſantes abeſſe velle ſe ſimulant, vt taxationẽ ipſam diminuere compellantur: ne per illorũ abſentiam huius perceptione taxationis fraud eris, quaſi nil de præbenda percipere valeas, de qua non percipiũt aliquid, niſi ſaltem in loco vel in ciuitate præſentes, quum tamen eccleſiæ fabrica tales præbendas ex integro percipere dignoſcatur, declaramus ſub deputatione ſeu reſeruatione compre-
C hendi præfata: vt videlicet eas iuxta deputationis noſtræ modum percipere valeas, canonicorũ ipſorum abſentia nõ obſtante. Ridiculum enim eſſet, vt eadem fabrica potiori, quàm nos priuilegio in talibus vteretur. De illis denique, qui licet per multos menſes tenuerint eccleſias, vel præbendas, nihil tamen ſe percepiſſe aſſerũt ex eiſdem, cùm iuxta conſuetudinem patriæ præde-

ceſſores eorum teſtati fuerunt de bonis illarum, propter quod ipſi obtinentes tales eccleſias tibi ſatisfacere nequeunt de fructibus antedictis: nihilominus offerẽtes, quòd tandiu fructus eccleſiarum ipſarum percipias, donec tibi fuerit inde plenariè ſatisfactum: placet nobis & volumus vt ſi eſt ita, oblationi huiuſmodi condeſcendas, per hoc tamen non intendimus conſuetudinem approbare prędictam, Datum Auinioñ. v. Idus Octobr. Pontificatus noſtri anno ſecundo. B

Idem.

Cùm Romanus pontifex pro eccleſiæ Romanæ neceſsitatibus fructus beneficiorum vacantium vſque ad certum tempus reſeruaſſet, circa illam reſeruationem plurimæ ambiguitates ortæ ſunt, quas hic ſoluit.

CAP. XI.

CVm nonnullæ eccleſiaſticæ perſonæ in cathedralibus eccleſiis canonicatꝰ, prębendas, dignitates, perſonatus, & officia C ac alia beneficia eccleſiaſtica obtinentes, reuocare conentur in dubium, an fructus, reditus, & prouentus primi anni beneficiorum eccleſiaſticorum etiam vacantium, & quæ in diuerſis orbis partibus vſq; ad triennium vacare contingeret, quos pro eccl. Ro. neceſsitatibus per noſtras ſub certa forma literas duximus reſeruãdos, iuxta tenorem

literar

A literarum ipſarum cameræ noſtræ ſoluere teneantur: præſertim cùm archiepiſcopales, & epiſcopales eccleſię, ac regulares abbatiæ ab huiuſmodi ſolutione fructuum (vt dicūt) in dictis literis eximantur. Nos dubitationem huiuſmodi amputare volentes, authoritate apoſt. declaramus, quod cum ſub appellatione archiepiſcopalis, vel epiſcopalis eccleſiæ aut regularis abbatiæ, huiuſmodi præbendæ, dignitates, perſonatus, & officia
B nequaquam intelligantur, nec etiam includantur: prædictos necnon & prębendarum, & officiorum monachorum, monaſteriorum regularium, ac reditus abbatiarū ſeu abbatum earundem, quæ in beneficiis eccleſiaſticis aſsignantur: diſtinctos fructus, reditus, & prouentus includi in deputatione prædicta, & dictæ cameræ iuxta prædictarū literarū tenorē debere perſolui: ac id idem ſuper ſolutione omniū fructuum, redituū,
C & prouentuū cōmendatariarum, curtuum ſeu grangiarum, monaſteriorū, domorū & locorū conuentualiū, quæ pro beneficiis eccleſiaſticis (vt prædicitur) conceduntur (niſi duntaxat in fructibus illorū, quę ſunt forſan excepta declaramus, & precipimus obſeruari. Præterea cùm in aliquibus eccleſiis tā cathedralibus, q̃ aliis panis & potus pro quotidianis diſtributionibus ipſarū eccleſiarum

canonicis,& perſonis de præbẽdarum ipſarum corporibus pro die quolibet deputetur:& etiam interdum certa quantitas bladi, & quandoque certa pecuniæ ſumma, & aliquando alterum pro altero pro ſingulis menſibus,vel hebdomadis etiam canonicis ſtudiorum cauſa aut aliàs pro eorum negociis,de licentia capitulorum eccleſiarũ ipſarum ab eccleſiis eiſdem abſentibus exhibeantur,& etiam perſoluantur:declaramus authoritate prædicta illam bladi quantitatem,& pecuniæ ſummam,quę pro quolibet menſe, vel hebdomada dictis canonicis (vt prædicitur) miniſtrantur, non debere pro quotidianis diſtributionibus cõputari, ſed illa tantùm, quæ præfatis canonicis quotidie pro diurnis, & nocturnis horis diſtribuuntur ſine fraude. Adiicimus inſuper declarationi prædictæ,quòd ſi obtinenti curatum beneficium, aliud ſibi conſimile collatum fuerit, vel etiam in poſterum conferatur, poſt ſecundi beneficij pacificam poſſeſsionem adeptam,& fructuum perceptionem ipſius, nihil de fructibus eiuſdem primi beneficij (niſi forſan ſuper hoc diſpenſatione canonica ſit munitus) percipere poſſit: ſed pro dicta camera noſtra iuxta formam dictarum literarum recipiantur, & etiam exigantur. Vbi verò fructuum,redituum A B C

A dituum & prouentuum beneficiorum eccleſiaſticorum non reperiretur certa taxatio, declaramus authoritate prędicta, quòd fructus, reditus & prouentus beneficiorũ huiuſmodi vacare cùm cõtigerit, per medium diuidantur, quorum medietas recipiatur pro camera prædicta, reliquam verò medietatem ille pro ſua ſuſtentatione percipiat, qui beneficium huiuſmodi dignoſcitur obtinere. Grangias autem, & alia loca Ciſtercień. ordinis & aliorum locorum C regularium, in quibus gubernatores ſeu cuſtodes, vel adminiſtratores ponuntur ad tempus, & remouentur ad voluntatem ſuperiorum ſuorum, eorúmque fructus, reditus & prouentus authoritate declaramus eadem in deputatione prædicta, ac literis noſtris ſuper illa confectis aliquatenus nõ includi. Nulli ergo omnino, &c. Datum Auinioń. nonis Ianuarij, Pont. noſt. anno quarto.

B Idem.

Fructus amborum beneficiorum, quibus quãdoque beneficiatus priuatur, cameræ apoſtolicæ deputantur.

CAP. XII.

CVm nonnullæ eccleſiaſticæ perſonæ reuocare conentur in dubium, ac ſi obtinenti dignitatẽ, vel aliud beneficium eccleſiaſticum, cui cura imminet animarũ, aliud

beneficium conferatur, eo caſu, quo ambo A
beneficia ipſa ſucceſsiuè vacare contingit,
eorundem amborum fructus primo anno,
quo vacant ratione deputationis fructuum,
redituum & prouentuum eccleſiaſticorum
tunc vacantium,& quę vſque ad certū tempus vacare contingeret, quos pro eccleſiæ
Romanæ neceſsitatibus releuandis per noſtras literas duximus deputandos, noſtræ
cameræ debeantur. Nos ambiguitatem huiuſmodi remouere volentes, authoritate B
apoſtolica declaramus, amborum eorundem beneficiorum fructus, reditus & prouentus (cum vtrumque ipſorum vacet) pro
eadem camera debere percipi & haberi.
Nulli ergo,&c.

Benedictus xij.

Diſpoſitioni apoſtolicæ reſeruantur beneficia curialium, & aliorum ad curiam accedentium, vel ab ea recedentium, ſi moriantur in locis vltra duas dietas legales ab ipſa curia non diſtantibus. C

CAP. XIII.

AD regimen eccleſiæ generalis, quanquam immeriti ſuperna diſpoſitione
vocati gerimus in noſtris deſideriis, vt debemus, quòd per noſtræ diligētiæ ſtudium
ad quarumlibet eccleſiarū, & monaſteriorum regimina,& alia beneficia eccleſiaſtica
iuxta diuinum beneplacitum, & noſtræ intention

A tentionis effectum, viri aſſumantur idonei, qui præſint, & proſint cõmittendis eis eccleſiis, monaſteriis, & beneficiis prælibatis.

Præmiſſorum itaque conſideratione inducti, & ſuadentibus nobis aliis rationabilibus cauſis nonnullorum prædeceſſorũ noſtorum Romanorũ pontificum veſtigiis inhærentes, omnes patriarchales, archiepiſcopales, & epiſcopales eccleſias, & etiã monaſteria, prioratus, dignitates, perſonatus &
2 officia, necnon canonicatus, & præbẽdas, & eccleſias, cæteráque beneficia eccleſiaſtica cum cura, vel ſine cura, ſecularia, & regularia quæcũque, & qualiacunque fuerint, etiã ſi ad illa perſonæ cõſueuerint ſeu debuerint per electionem ſeu quemuis alium modum aſſumi, nunc apud ſedem apoſtolicam quocunque modo vacantia, & in poſterum vacatura, necnon per diſpoſitionem, vel priuationem ſeu tranſlationem, aut muneris cõ-
C ſecrationis ſuſpenſionem, per felicis recordationis Ioan. pa. xxij. præd. no. ſeu eius authoritate factas, & per nos ſeu authoritate noſtra in antea faciendas vbilibet. Necnon ſi forſan tempore iam dicti prædeceſſoris aliqui in concordia, vel diſcordia electi, vel poſtulati fuerint, quorũ electio caſſata ſeu poſtulatio repulſa, vel per eos facta renũciatio, & admiſſa per ipſum prædeceſſorẽ, vel

authoritate ipſius extiterint, ſeu quorum A
electorum, vel poſtulatorũ, & in antea eligendorum ſeu poſtulandorum ac renunciantium electionem caſſari, vel poſtulationem repelli, aut renunciationem admitti per nos, vel authoritate noſtra contingeret apud ſedem prędictam, vel alibi vbicunque. Ac etiam per obitum cardinaliũ eiuſdem eccleſiæ Romanæ, ac officialium dictæ ſedis: videlicet camerarij, vicecancellarij, notariorum, auditorum literarum contra- B
dictarum, & apoſtolici palatij cauſarũ auditorum, correctorum, & ſcriptorum literarum apoſtolicarum, ac pœnitentiarij præfatæ ſedis, ac abbreuiatorum, necnon commenſalium, & aliorum quorumlibet capellanorum ſedis eiuſdem, & etiam quorumcunque legatorum ſiue nunciorũ, ac in terris eccleſiæ Romanæ rectorum, & theſaurariorum: per dictum Ioan. prędeceſſorem, vel nos ſpecialiter deputatorum ſeu miſſorum C
hactenus, vel à nobis deputandorum, aut mittendorum in poſterum: nunc vacantia & in antea vacatura vbicunque dictos legatos, vel nuncios ſeu rectores aut theſaurarios, antequam ad Romanã curiam redierint ſeu venerint, rebus eximi contigerit ab humanis. Necnon quorumlibet pro quibuſcunque negociis ad Romanam curiam

A venientium,ſeu etiam recedentium ab eadem,ſi in locis à dicta curia vltra duas dietas legales nõ diſtantibus iam forſan obierint,vel eos in antea tranſire contigerit de hac luce. Ac etiã ſimili modo quorumcunque curialium peregrinationis,infirmitatis, aut recreationis, ſeu alia quacunque cauſa ad quæuis loca ſecedentium: ſi eos antequam ad dictam curiam redierint,in locis vltra duas dietas ab eadem curia (vt pręmit-
B titur) non remotis, dummodo eorum proprium domicilium non exiſtat ibidem, iam forſitan deceſſerint, vel in poſterum eos cõtigerit de medio ſubmoueri: nunc per obitum huiuſmodi vacantia,& in poſterum vacatura. Rurſus monaſteria,prioratus,decanatus, dignitates, perſonatus, adminiſtrationes, officia, canonicatus, præbendas, & eccleſias, cæteráque beneficia eccleſiaſtica, ſecularia & regularia,cum cura, vel ſine cu-
C ra,quæcunque & qualiacunque fuerint,etiã ſi ad illa perſonæ cõſueuerint, & debuerint per electionẽ, aut quemuis alium modum aſſumi, quæ promoti per dictum prædeceſſorem, vel eius authoritate ad patriarchalium, archiepiſcopalium, & epiſcopalium eccleſiarum, necnon monaſteriorum regimina obtinebant tempore promotionum de ipſis factarum nunc vacantia. Et qui per

nos ſeu authoritate noſtra in poſterum ad A
eadem regimina promouẽdi tempore promotionis huiuſmodi obtinebunt. Necnon etiam, quæ per aſſecutionẽ pacificam quorumcunque prioratuum dignitatum, perſonatuum, officiorũ, canonicatuum & præbendarum eccleſiarum, & beneficiorũ aliorum per nos, vel eundem Ioan. prædeceſſorem, ſeu authoritate literarum noſtrarum, vel ipſius Ioan. prædeceſſoris collatorum, & conferendorum in poſterum, nunc vacãtia, B
& in antea vacatura (plena ſuper præmiſsis omnibus, & ſingulis cum fratribus *noſtris* collatione præhabita, & matura deliberatione ſecuta) ordinationi, diſpoſitioni, & prouiſioni noſtræ (donec miſerationis diuinæ clementia nos vniuerſalis eccleſiæ regimini præſidere conceſſerit) de ipſorum fratrum cõſilio, authoritate apoſtolica reſeruamus: decernentes ex nunc irritum, & inane, ſi ſecus ſuper præmiſsis, & quolibet eorum per C
quoſcunque quauis authoritate ſcienter, vel ignoranter cõtigerit attentari. Non obſtãtibus quibuſcunque conſtitutionibus à prędeceſſoribus noſtris Romanis pontificibus editis, quatenus obſiſtere poſſent ſuper enarratis articulis, vel alicui ſiue aliquibus eorundem. Nulli ergo omnino hominũ liceat hanc paginam noſtræ reſeruationis

& conſt

A & conſtitutionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationẽ omnipotentis dei, & beatorũ Petri, & Pauli apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datũ Auinioñ. tertio Idus Ianuarij, Pontificatus noſtri anno primo, M.cccxxxv.

Paulus Venetus papa ſecundus.

Beneficia quæcũque ſint diſpoſitioni apoſtolicæ reſeruata, per talem reſeruationẽ ſunt affecta: ita B *quòd illorũ collatio nõ tenet ſi per aliũ à Romano Pontifice fuerit facta.* CAP. XIIII.

AD Romani Pontificis prouidentiam, & circunſpectionẽ prouidam ſpectare dignoſcitur, dubia iuris (ex quibus lites graues oriuntur in dies) ſuæ declarationis oraculo terminare, prout (negociorum qualitate, & temporum conditione inſpectis) conſpexerit in domino ſalubriter expedire. Cùm itaque nonnulli Romani Pontifices C prædeceſſores noſtri per diuerſas eorũ conſtitutiones, quas ſuo tempore duntaxat durare voluerunt, quæcunque beneficia eccleſiaſtica, quæ ſui, & ſanctæ Romanæ eccleſiæ viuentium, & tunc exiſtentium cardinalium familiares continui commenſales obtinebant, & in poſterum obtinerent, eorum familiaritate durante: etiam ſi ab ipſa familiaritate per obitum cardinalium

eorund

eorundem vel aliàs receſsiſſent, necnon il- A
la, quæ etiam fructuum & prouentuum cameræ apoſtolicæ debitorum collectores: & qui ipſorum prædeceſſorum tēporibus ſua officia exercerent, vniti ſuccollectores durantibus eorum officiis obtinebant, ac in quibuſcunque locis vacauerint: cum irritantis appoſitione decreti, & deinde prædeceſſoribus ipſis ſublatis de medio, ac eorum beneficiorum occurrentibus vacationibus, inter vtriuſque iuris interpretes, etiam of- B
ficiales Romanæ curiæ ſæpenumero hæſitatum extiterit, an beneficia huiuſmodi, propter reſeruationem & decretum prædicta reſeruata vel affecta, remanſerint: ita quòd nullus præter Romanum pontifi. de illis diſponere potuerit ſiue poſsit: reſeruatione & decreto obſiſtentibus ſupradictis.

Ac cùm propter ambiguitatem huiuſmodi varias quoque iuriſperitorum opiniones & diſcrepationes ipſas aduertere- C
mus: plerunque pro reſeruatione & affectione præmiſsis: interdum verò econtra pronunciatum & definitum fore. Nos qui vigilis more paſtoris ſuper his maturo prouidendum eſſe conſilio non indignè cenſuimus: Et propterea in ſingulis cauſis ſuper quibuſuis beneficiis eccleſiaſticis eandem ambiguitatem quomodolibet concernen-

tibus

A tibus, vſque ad noſtrum beneplacitum ſuperſedere mandauimus: cupientes quemadmodum noſtro incumbit officio, dubiis huiuſmodi finem imponere: ſubditorum obuiare diſpendiis, & (ne lites fiant penitus immortales) de opportuno remedio prouidere: Felicis recordationis Vrbani v. Greg. ix. Bonifa. viij. Romanorum pontificum, etiam prædeceſſorum noſtrorum, qui ad ſubmouenda altercationum fomenta &
B ambiguitates huiuſmodi lucidandas, declarationes ſimiles per ſuas literas ediderunt, veſtigiis inhærendo, ac prouidè conſiderantes effectum: per reſeruationem manúſque appoſitionem eorundem prædeceſſorum in dictis beneficiis ineſſe productum per obitum ipſorum nequaquam cenſeri debere reuocatum. Romani quoque pontificis manus appoſitionem prædictam tantæ efficaciæ tantæque virtutis exiſtere, vt etſi literæ
C apoſtolicæ ſuper prouiſionibus beneficiorum, aut de prouidendo mandatis, in quibus decretum & reſeruatio huiuſmodi apponuntur: ex aliqua cauſa ſuum debitum non ſortiantur effectum: facultatem tamen prouidendi de beneficiis taliter reſeruatis quibuſcunque aliis fuiſſe ademptam huius perpetuæ & irrefragabilis conſtitutionis edicto de venerabilium fratrum noſtrorũ

ſanctæ

ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalium conſilio omnia & ſingula beneficia eccleſiaſtica, ſecularia & cuiuſuis ordinis regularia, etiam ſi præpoſitatus, canonicatus, præpoſituræ,& præbendæ,dignitates,perſonatus, adminiſtrationes,vel officia fuerint:etiam ſi ad illa conſueuerint,qui illis præficiuntur per electionem aſſumi, eiſque cura immineat animarum (vt præmittitur) reſeruata, & per Romanos pontifices ſucceſſores noſtros canonice intrantes in poſterum reſeruanda, ac etiam quouis modo vacantia & in antea vacatura: per huiuſmodi reſeruationem & decretum remanſiſſe,& remanere ſemper effecta:nullúmque de illis(cùm primùm vacare contigerit)præter eundem Romanum pontificem ea vice quouis modo diſponere potuiſſe ſiue poſſe:harum ſerie decernimus, & pariter declaramus. A B

Quod tam in pendentibus etiam per appellationem, quàm in futurum ſuper eiſdem beneficiis (vt præmittitur) reſeruatis,committendis cauſis, per dilectos filios magiſtros capellanos noſtros cauſarum palatij apoſtolici auditores, atque alios quoſcunque delegatos & iudices vbilibet inuiolabiliter obſeruari: & ſecundum præmiſſa nec aliter ſententiari & definiri volumus atque mãdamus eis & eorum cuilibet,quauis alia C

ſuper

A ſuper præmiſsis interpretãdi facultate ſublata: Decernentes ex nunc irritum & inane, ſi ſecus ſuper his à quoquam qua uis authoritate ſcienter vel ignoranter cõtigerit attentari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conſtitutionis, declarationis, voluntatis, mandati & decreti infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis dei & beatorum Petri & Pauli apoſtolorum ſe nouerit incurſurum. Datum Romæ apud ſanctũ
B Marcum, anno incarnationis dominicæ, M. cccclxvij. Kalend. Septembris, Pontificatus noſtri anno tertio.

Ne ſede vacãte aliquid innouetur

TIT. III.

Ioannes xxij. epiſcopus ſeruus ſeruorum dei, ad perpetuam rei memoriam.

C *Papa volens prouidere diuino cultui & miniſtris eiuſdem, & occurrere diſpendijs, quæ ipſis quotidie imminent propter occupationes vacantium eccleſiarum primi anni, quæ cõpetunt ex diuerſis titulis aliquibus eccleſijs ſeu perſonis: ſtatuit quòd quando talis occupatio imminebit in beneficijs, quæ conſueuerunt in decimæ ſolutione taxari, collectores ipſorum annalium ſint cõtenti ipſa*

ſumma

ſumma, pró qua conſueuit dari decima, ſi ipſam eligendam duxerint, totali reſiduo penes eum, cui collatum eſt beneficium remanente: vel dimiſſa eidem ſumma prædicta, poſsint dictum reſiduum ſibi aſſumere, dum tamen alterum intra x. dies dicti eligant collectores: aliàs poſt x. dies ipſorum optio in beneficiatum tranſeat ipſo iure. In non taxatis autem fructus decimabiles illius anni diuidantur per medium, & vtrique eorum medietas tribuatur: ita quòd ſi alter dimidia noluerit contentari, ipſa in volentem tranſeat ipſo iure. Et ſi quicquam aliquis contra dictam ordinationem receperit, pœnas hic contentas incurrat. A B

CAP. VNICVM.

SVSCEPTI regiminis nos cura ſolicitat, vt quæ in eccleſiis non abſque diſpendio miniſtrorum & cultus detrimento diuini ſeruari videamus, per appoſitionem congrui moderaminis in melius reformemus. Cùm itaque in nonnullis eccleſiis obſeruetur, & à longis retroactis temporibus fuerit obſeruatum, quòd fructus primi vel ſecundi, aut alterius cuiuſque ſequentis anni beneficiorum vacantium in eiſdem defuncto vel fabricæ, aut eccleſiis vel perſonis habentibus annalia de conſuetudine, priuilegio, vel ſtatuto applicetur in totum: ita quòd illi, qui huiuſmodi beneficia canonicè obtinent, & C

A ad quos aliàs de iure fructus ipſi ſpectare deberent, nihil inde percipiunt: vnde illud inconueniens ſequitur, quòd commodè nequeunt ad impendendum ſeruitium debitum reſidere in eccleſiis, in quibus beneficiati exiſtunt. Nos de illo ſuper his remedio prouidere volentes, per quod hi & illi in fructuum perceptione prædictorum participent, & eccleſiæ debitis ſeruitiis non fraudentur, præſenti decreto ſtatuimus de fra-
B trum noſtrorum conſilio, quòd illi, qui fructus prædictos ſibi hactenus integrè vendicabunt ex priuilegio, de conſuetudine vel ſtatuto, nihil exinde vltra ſummã, pro qua vnumquodque beneficiorum ipſorum conſueuit in decimæ ſolutione taxari, prętextu cuiuſuis priuilegij, conſuetudinis vel ſtatuti quouis modo percipiant: ſed ipſius ſummæ perceptione duntaxat ſint omnino contenti, totali reſiduo prædicta obtinentibus beneficia remanſuro: niſi forſan illi, qui fru-
C ctus eoſdem ſoliti fuerint (vt præfertnr) cũ integritate percipere, pro ſe mallent ipſum habere reſiduum, & obtinẽtibus ipſa beneficia ſummam dimittere memoratam, quo caſu percipiendi, quod maluerint, illis relinquimus optionẽ: ſic quod intra x. dies poſtquam ſciuerint beneficia ipſa vacare, ij, quibus annalia ipſa debentur ex priuilegio, cõ-

ſuetudine vel ſtatuto, aut ipſorum annaliũ collectores, quam partem habere voluerint, an ſcilicet decimæ taxationem, vel illa dimiſſa reſiduum (nulla ſubhaſtatione præmiſſa) eligere teneantur. Quã electionẽ ſi intra dictos x. dies non fecerint, vt eſt dictũ, ex tunc ad deum, cuius eſt beneficiũ, huiuſmodi optio vel electio tranſeat ipſo iure. Et hoc in eccleſiis & partibus illis, in quibus beneficia maiora & alia quantum ad ſolutionẽ decimæ ſunt taxata, volumus obſeruari. A B

In illis verò partibus & eccleſiis, in quibus decimarum taxatio non eſt facta, ſeruetur quòd fructus & obuentiones beneficij tunc vacantis, quos in decima ſoluere conſueuit, per medium diuidãtur: quorum medietatẽ habeat is, cui annalium per alterũ de prædictis modis perceptio eſt conceſſa: Reliquã verò medietatem percipiat ille, cui beneficium eſt cõceſſum pro ſuſtentatione ſua, & aliis eccleſiæ oneribus ſupportandis. Quòd ſi alter de prædictis prædicta medietate voluerit eſſe contentus, altero contentari nolente, pars volentis ipſo iure tranſeat ad nolentem, & volens fructus & obuentiones illius beneficij percipiet vniuerſos, eidem beneficio cõgruè faciens deſeruiri, ac eius ſupportans onera conſueta. Et ſi quicquam aliquis prædictorum vltra præmiſſa perceperit C

A perit, illúdque his, ad quos pertinebit intra menſem nõ reſtituerit cum effectu: eo ipſo ſi epiſcopus vel ſuperior prælatus fuerit, à pontificalibus & ingreſſu eccleſiæ nouerit ſe ſuſpenſum. Si autem capitulum, vniuerſitas vel collegium, eccleſiaſtico interdicto ſe nouerit (donec prædicta cum integritate reſtituerit) ſubiacere. Si verò aliqua ſingularis perſona eccleſiaſtica vel mundana id fecerit: excommunicationis incurrat ſententiã
B ipſo facto, à qua, niſi reſtitutione præmiſſa (præterquam in mortis articulo) minimè abſoluatur: non obſtantibus quibuſcunque priuilegiis vel indulgentiis aut cõtrariis cõſuetudinibus, aut cõtrariis ſtatutis, iuramẽto, confirmatione ſedis apoſtolicæ, aut alia quacũq; firmitate vallatis. Quæ omnia quo ad hæc authoritate apoſtolica reuocamus, caſſamus, & irritamus, & nullius deinceps eſſe volumus firmitatis. Nulli ergo omnino
C hominũ liceat hãc paginã noſtrę cõſtitutionis, reuocationis, caſſationis, & volũtatis infringere, vel ei, &c. Si quis &c. Datũ Auinio. Kalend. Nouemb. Pontifi. noſtri anno ij.

De rebus eccleſiæ non alienandis

TIT. IIII.

Paulus Venetus Papa ſecundus.

Bonorum eccleſiaſticorum alienatio nõ tenet,

& alienantes,& recipientes ſunt excommunicati,prælatíſque diuerſis,diuerſæ pœnæ imponũtur. A

CAP. VNICVM.

AMBITIOSAE cupiditati,illorũ præcipuè, qui diuinis & humanis affectati damnatione poſtpoſita:immobilia & precioſa mobilia deo dicata,ex quibus eccleſiæ, monaſteria & pia loca reguntur, illuſtrantúrque,& eorũ miniſtri ſibi alimoniã vẽdicant,profanis vſibus applicare, aut cũ maximo illorũ B
ac diuini cultus detrimento exquiſitis mediis vſurpare præſumũt,occurrere cupiẽtes: Omniũ rerũ & bonorũ eccleſiaſticorũ alienationẽ:omnéq; pactũ,per quod ipſorũ dominiũ transfertur: conceſsionẽ,hypothecã, locationẽ, & conductionẽ vltra triennium, necnon infeudationẽ vel contractũ emphyteuticum,prçterquam in caſibus à iure permiſsis, ac de rebus & bonis in emphyteuſim ab antiquo concedi ſolitis:& tunc eccle C
ſiarũ euidenti vtilitate ac de fructibus & bonis,quæ ſeruãdo ſeruari nõ poſſunt, pro inſtantis temporis exigentia,hac perpetuò valitura conſtitutione præſenti fieri prohibemus: prædeceſſorũ noſtrorũ conſtitutionibus,prohibitionibus, & decretis aliis ſuper hoc editis:quæ tenore præſentium innouamus,in ſuo nihilominus robore permanſuris

A ris. Si quis autẽ contra huius noſtræ prohibitionis ſeriẽ de bonis & rebus eiſdẽ quicquam alienare præſumpſerit: alienatio, hypotheca, cõceſsio, locatio, cõductio, & infeudatio huiuſmodi nullius omnino ſint roboris vel momẽti. Et tam qui alienat, quàm is, qui alienatas res & bona prędicta receperit: ſententiã excõmunicationis incurrat. Alienãti verò bona eccleſiarũ, monaſteriorũ, locorúmq; piorũ quorũlibet incõſulto Romano

B no põtifice, aut cõtra pręſentis cõſtitutionis tenorẽ, ſi põtificali vel abbatiali præfulgeat dignitate, ingreſſus eccleſiæ ſit penitus interdictus. Et ſi per ſex mẽſes immediatè ſequentes, ſub interdicto huiuſmodi animo (quod abſit) perſeuerauerit indurato: lapſis mẽſibus eiſdẽ à regimine & adminiſtratione ſuæ eccleſiæ vel monaſterij, cui præſidet in ſpiritalibus & tẽporalibus ſit eo ipſo ſuſpẽſus. Inferiores verò prælati, cõmẽdatarij

C & aliarũ eccleſiarum rectores beneficia vel adminiſtrationẽ quomodolibet obtinẽtes, prioratibus, prępoſituris, prępoſitatibus, dignitatibus, perſonatibus, adminiſtrationibus, officiis, canonicatibus, præbẽdis, aliiſq; eccleſiaſticis cum cura & ſine cura ſecularibus, & regularibus beneficiis, quorũ res & bona alienarunt dũtaxat: ipſo facto priuati exiſtãt: illáq; abſq; declaratione aliqua va-

care cenſeãtur:poſsintque per locorum ordinarios, vel alios, ad quos eorum collatio pertinet,perſonis idoneis(illis exceptis,quę propterea priuatæ fuerint)liberè de iure cõferri:niſi aliàs diſpoſitioni apoſtolicæ ſedis ſint ſpecialiter, aut generaliter reſeruata. Nihilominus alienatæ res, & bona huiuſmodi ad eccleſias,monaſteria,& loca pia,ad quæ ante alienationem huiuſmodi pertinebant,liberè reuertãtur. Nulli ergo omnino hominũ liceat hãc paginã noſtræ prohibitionis & innouationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis hoc attẽtare præſumpſerit, indignationẽ omnipotẽtis dei, & beatorũ Petri & Pauli apoſtolorũ eius ſe nouerit incurſurũ.Datũ Romæ apud ſanctum Marcũ,Anno do.incarnat.M. cccclxviij.Kal.Martij.Pontif. noſtri anno iiij. A B

De emptione & vẽditione TIT. V.

Martinus v.venerabilibus fratribus Trevereñ. & Lubiceneñ. ac Almiceñ.epiſcopis. C

Contractus emptionis & venditionis annui cenſus cum conditione reuenditionis, declaratur hic non eſſe vſurarius,Et in fine mandatur,quòd huiuſmodi bulla publicetur.

CAP. I.

REGIMINI vniuerſalis eccleſiæ, quanquam immeriti diſponẽte domi

A domino præſidẽtes,curis angimur aſsiduis, vt iuxta creditæ nobis diſpenſationis officium,ſubditorũ quorumlibet paci & quieti (quantũ nobis ex alto conceditur)intendamus.Et dubia,quæ inter eos oriuntur pro tẽpore,ne litis anfractũ,ſeu ſcandalorũ parturiant fomentum,noſtro moderamine declarentur.Sanè petitio dilectorũ filiorũ vniuerſorũ cleri,nobilium,incolarũ,& habitatorum ciuitatis & diœc. Vratiſlauieñ.nobis
B exhibita continebat,quòd à centũ annis citra,& ſupra,& à tanto tẽpore, & per tantũ tempus,cuius cõtrarij memoria hominum nõ exiſtit:in eiſdẽ ciuitate & diœceſi,ac partibus aliis vicinis, quædã cõſuetudo rationabilis obſeruata,præſcripta,ac moribus vtẽtium approbata,ad communem hominum vtilitatem introducta fuiſſet: Pro quibus princeps,baro, miles , ciuis,ſiue oppidanus partium earundem, cùm hoc expedire vi-
C debatur melius pro tunc non valentes ſibi conſulere perſonæ eccleſiaſticæ,aut ſeculari collegio,aut vniuerſitati,oppido vel ciuitati, ſuper bonis ſuis,dominiis,oppidis,terris, agris, prædiis , domibus , & hæreditatibus vendere conſueuit , & vendidit annuos cenſus vnius, vel plurium marcarum, aut groſſorum Pragentium nummi polomæi, & pagamenti conſueti:ad rationem,

& pro qualibet marca annui cenſus decem, A
vndecim, tredecim, quatuordecim marcæ,
aut plus, vel minus ſecũdum temporis qualitatem, prout ipſi contrahentes, tunc inter
ſe conuenerant. Ipſi venditori tunc integraliter in pecunia numerata ſolui conſueuerant, bonis in ipſo contractu tunc expreſsis,
pro ipſius cenſus annui exolutione in perpetuum obligatis. Et ſemper in ipſis contractibus expreſsè ipſis venditoribus data
fuit facultas atque gratia, quòd ipſum an- B
nuum cenſum in toto, vel in parte pro eadẽ
ſumma denariorum, quam ab ipſis emptoribus receperunt, quandocunque vellent liberè abſque alicuius requiſitione, contradictione, vel aſſenſu poſſent extinguere & redimere, ac ſe, ab ipſius cenſus ſolutione ex
tunc penitus liberare. Sed ad hoc huiuſmodi cenſus venditores inuiti nequaquam per
emptores arctari, vel adſtringi valerent:
etiam ipſis poſſeſsionibus, & bonis obliga- C
tis penitus interemptis, ſeu deſtructis. Fuitque, & eſt talis cõtractus emptionis & venditionis per epiſcopos Vratiſlauieñ. pro
tempore exiſtentes, & eorum officiales, necnon per diuerſos dominos temporales locorum & terrarum, in quibus cenſus huiuſmodi conſtituti exiſtunt, tanquam licitus
& communi vtilitati deſeruiens ſæpius, cõ-
firma

A firmatus pariter & approbatus. Quódque etiam ſuper huiuſmodi cenſibus plurima beneficia eccleſiaſtica, collegia, canonicatus,& præbendæ, dignitates,perſonatus & officia, vicariæ,altaria numero plus,quàm duo milia,de expreſſo conſenſu,& voluntate dominorum temporalium,ſub quorum territoriis dicta bona obligata conſiſtunt, erecta,dotata & fundata,authenticis eorũdem dominorum temporalium literis ſi-
B gillis ſigillatis,& roboratis fore noſcuntur. Quódque etiam vẽditores eorundem cenſuum ſe nonnũnquam ad ipſorum cenſuũ ſolutionem,pœnis & cenſuris eccleſiaſticis ordinariorum locorũ ſponte & liberè ſubmiſerunt:ſicuti etiam aliqui eorum tractu temporis compulſi fuerunt,& compelli cõſueuerunt.Tamen nonnulli ex venditoribus ipſis in arcum prauum cõuerſi,cupientes cum alterius pecunia locupletari,huiuſ-
C modi cenſus hucuſque per eos antea liberè, & abſque vlla contradictione ſolutos eiſdẽ emptoribus, tam eccleſiaſticis,quàm ſecularibus ſoluere contradicunt & recuſant, configentes huiuſmodi emptionis & venditionis contractus fore,& eſſe vſurarios & & illicitos:ipſos emptores eccleſiaſticos & ſeculares, necnon collegia, canonicatus, & prębendas,& dignitates,perſonatus & offi-

cia, vicarias,& altaria, ac beneficia huiuſ- A
modi ipſorũ annuorũ cenſuũ ſpoliant perceptione,& detinent ſpoliatos,in animarũ ſuarum periculum: eorúmque emptorum præiudiciũ,damnũ & grauamẽ.Et propterea,an contractus emptionis & venditionis huiuſmodi liciti exiſtant,à nonnullis hæſitatur.Quare pro parte eorundẽ cleri,nobilium,incolarum,& habitatorũ ciuitatis & diœceſis Vratiſlauieñ.nobis fuit humiliter ſupplicatum,vt an cõtractus huiuſmodi li- B
citi vel illiciti cenſeri debeant declarare,& aliàs eis in præmiſsis opportunè prouidere de benignitate apoſtolica dignaremur.

Nos igitur huiuſmodi ſupplicationibus inclinati,Quia etiã ex relatione dilecti filij noſtri Gulielmi tituli ſancti Marci presbyteri cardinalis,cui negociũ huiuſmodi cum peritorũ cõſilio cõmiſimus examinandũ:cõperimus contractus huiuſmodi iuridicos,& iuxta determinationẽ doctorũ licitos fore. C
Ad huiuſmodi ergo ambiguitatis tollendũ dubiũ in præmiſsis,præfatos cõtractus licitos,& iuri cõmuni cõformes,ac ipſorũ cenſuũ venditores,ad illorũ ſolutiones(remoto cõtradictionis obſtaculo) obligari authoritate apoſtolica,tenore præſentium ex certa ſcientia declaramus:Non obſtantibus præmiſsis,cæteriſque contrariis quibuſcũque.

Nulli

A Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ declarationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationē omnipotentis dei, ac beatorū Petri & Pauli apoſtolorū eius ſe nouerit incurſurū.

Volentes, quòd prędictæ literæ noſtræ debitum ſortiantur effectū, fraternitati veſtrę per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus vos, vel duo, aut vnus veſtrum per vos, vel
B aliū, ſeu alios, præfatis emptoribus in præmiſsis opportuni fauoris præſidiū efficaciter impendentes, dictáſque literas, vbi quãdo & quoties expedire videritis authoritate noſtra ſolenniter publicãtes, faciatis eadem authoritate eiſdem emptoribus, vel ipſorum procuratoribus eorū nominibus, per venditores, ſeu debitores cenſuum huiuſmodi de præfatis cenſibus iuxta contractuum & cõuentionum inter ipſos habito-
C rum formam & tenorem, plenam & debitam ſatisfactionem impendi. Contradictores per cenſuram eccleſiaſticam, appellatione poſtpoſitá compeſcendo. Non obſtan. ſi aliquibus communiter vel diuiſim à ſede apoſtolica ſit indultum, quòd interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſſunt, per literas apoſtolicas non facientes plenam & expreſſam, ac de verbo ad verbum,

de indulto huiuſmodi mentionem. Datum A
Romæ apud ſanctos apoſtol.vj.nonas Iulij,
Pontificatus noſtri anno octauo.

Calixtus iij. epiſcopus, Magdeburgeñ. Nuemburgeñ. & Halberſtadeñ. eccleſiarũ decanis.

Contractum quendam emptionis & venditionis præcedenti ſimilem declarat eſſe iuri conſonũ, & ab vſuris alienum. Et tandem iubet præſentem bullam cunctis manifeſtari.

CAP. II. B

REGIMINI vniuerſalis eccleſiæ quanquam immeriti diſponente domino pręſidentes, curis angimur aſsiduis, vt iuxta nobis crediti diſpenſationem officij ſubditorum quorumlibet paci & quieti (quantum nobis ex alto conceditur) intendamus. Et dubia, quæ inter eos oriuntur pro tempore (ne litigium, anfractus exinde, ſeu ſcandala proueniant) debito (prout iuſtitia perſuaſerit) C declarationis noſtræ miniſterio ſopiantur. Sanè pro parte venerabilis fratris noſtri Ioannis epiſcopi Mersburgeñ. & dilectorũ filiorum vniuerſali cleri ciuitatis & diœceſis Mersburgeñ. nobis nuper exhibita petitio continebat. Quòd licet à tanto tempore, cuius contrarij memoria non exiſtit, in diuerſis Alemaniæ partibus, pro cõmuni hominum

A minum vtilitate, inter habitatores & incolas partium earundem talis inoleuerit, hactenusque obſeruata fuerit legitimè præſcripta, ac moribus vtentium & ordinariorum permiſsione, & plerunque expreſſa ratificatione approbata conſuetudo. Quòd ipſi habitatores & incolæ, ſiue illi ex eis, quibus id pro ſuis ſtatu, & indennitatibus expedire viſum fuerit: ſuper eorum bonis, domibus, agris, prædiis, poſſeſsionibus, &
B hæreditatibus annuos marcarum flor. ſeu groſſorum monetę in partibus illis currentis, reditus, ſeu cenſus vendentes pro ſingulis ex marcis florenis, ſiue groſsis huiuſmodi ab eis, qui illas vel illos, ſiue reditus ſiue cenſus ipſos emerint certum cõpetens precium, numerata pecunia ſecundum temporis qualitatē, prout ipſi vendentes & ementes in contractibus ſuper his inter ſe firmauerunt, & recipere ſoliti fuere illa ex do-
C mibus, terris, agris, prædiis, poſſeſsionibus, & hæreditatibus prędictis, qui in huiuſmodi contractibus expreſsi fuerunt, prædictorum ſolutione redituum, & cenſuum efficaciter obligantes, in illorum vendentium fauorem. Hoc adiecto, quòd ipſi pro rata, qua huiuſmodi per eos receptam dictis ementibus reſtituerent in toto, vel in parte pecuniam, à ſolutione redituum, ſeu cenſuũ

huiuſ

huiuſmodi reſtitutam pecuniam cōtingentium liberi forent penitus & immunes. Sed iidem ementes, etiam ſi bona, domus, terre, agri, poſſeſsiones, & hæreditates huiuſmodi proceſſu temporis ad omnimodæ deſtructionis, ſiue deſolationis reducerentur opprobrium, pecuniam ipſam etiam agendo repetere non valerent. Apud aliquos tamen hæſitationis verſatur ſcrupulus, an huiuſmodi contractus liciti ſint cenſendi. Vnde nonnulli illos vſurarios fore prætendentes, occaſionē quærunt reditus, & cenſus huiuſmodi ab eis debitos non ſoluendi. Quare pro parte epiſcopi & cleri prædictorū aſſerentium, quòd in talibus hîc emptis cenſibus & reditibus, fructus, reditus & prouentus plurium eccleſiarū, monaſteriorum, hoſpitalium, & eccleſiaſticorum beneficiorum ciuitatis & diœceſis, ac partium prædictarum, necnon ferè omnes quotidianæ diſtributiones, quæ in pleríſque ex eccleſiis ipſis diuinis intereſſentibus miniſtrare ſolent, conſiſtere noſcuntur: nobis fuit humiliter ſupplicatum, vt ſuper his apoſtolicæ ſedis declarationis oraculum impartiri, & adiicere paterna dilectione curaremus. Nos igitur huiuſmodi in hac parte ſupplicationibus inclinati, & factas ex commiſsione felicis recordationis Martini papæ quinti præ

A prædeceſſoris noſtri deſuper examinationem,& eiuſdem prædeceſſoris noſtri declarationem attentius perſtringentes,ſuiſque veſtigiis inhærētes,ad omne ſuper his ambiguitatis tollendum dubium præfatos cōtractus licitos,iuriq́ue conformes, & vendentes eoſdem ad ipſorū ſolutionem cenſuum & redituum,iuxta dictorum contractuum tenores(remoto cōtradictionis obſtaculo)efficaciter teneri authoritate apo-
B ſtolica præſentium ſcire declaramus. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam noſtræ declarationis infringere,vel ei auſu temerario cōtraire.Si quis autem hoc attentare præſumpſerit,indignationē omnipotentis dei,& beatorum Petri & Pauli apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum.Datū Romæ apud ſanctum Petrum,Anno incarnationis dominicæ, M.ccccl v.pridie nonas Maij,pontificatus noſtri anno primo. Vo-
C lentes itaque, quòd prædictæ literæ debitum ſortiantur effectū,fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mādamus,quatenus vos vel duo,aut vnus veſtrum per vos,vel aliū,ſeu alios dictis prępoſito,diacono,capitulo,ac aliis beneficiatis,ſeu alios dictis defenſionis præſidio aſsiſtētes,dictáſq; literas (vbi & quādo,ac quoties expedire videritis) authoritate noſtra ſolenniter publicantes, facia

faciatis & eadem authoritate per vendito- A
res,ſeu debitores redituum & cenſuum &
huiuſmodi dictis emptoribus,ſeu illis,qui-
bus ipſorum redituum & cenſuum ſolutio
præſtanda fuerit,de eiſdem cenſibus & re-
ditibus iuxta contractuum & conuentionũ
ſuper his habitorum formam & tenorem,
plenam & debitam ſatisfactionem impen-
di:contradictores verò per cenſuram eccle-
ſiaſticam appellatione poſtpoſita compe-
ſcendo:non obſtante ſi aliquibus commu- B
niter vel diuiſim à ſede apoſtolica indultũ
exiſtat,quod interdici,ſuſpendi,vel excom-
municari non poſſint,per literas apoſtoli-
cas non facientes plenam & expreſſam,ac
de verbo ad verbum,de indulto huiuſmodi
mentionem.Datum vt ſupra.

De ſepulturis TIT. VI.

Bonifacius octauus.

Corpora defunctorum exenterantes,& ea im- C
maniter decoquentes,vt oſſa à carnibus ſeparata
ferant ſepelienda in terram ſuam,ipſo facto ſunt
excommunicati.

CAP. I.

DETESTANDAE feritatis abu-
ſum,quem ex quodã more hor-
ribili nonnulli fideles improuidè
proſequuntur,nos piæ intentio-
nis

A nis ducti propoſito, ne abuſus prædicti ſæuitia vlterius corpora humana dilaceret, mentéſque fidelium horrore commoueat, & perturbet auditum, dignè decreuimus abolendum. Præfati nanque fideles huius ſuæ improbandæ vtique cõſuetudinis vitio intendentes, ſi quiſquam ex eis genere nobilis, vel dignitatis titulo inſignitus, præſertim extra ſuarum partium limites debitum naturæ perſoluat, in ſuis vel alienis remotis
B partibus ſepultura electa, defuncti corpus ex quodam impiæ pietatis affectu truculenter exenterant, ac illud membratim, vel in fruſta immaniter concidentes, ea ſubſequenter aquis immerſa exponunt ignibus decoquenda. Et tandem (ab oſsibus tegumento carnis excuſſo) eadem ad partes prędictas mittunt, ſeu deferunt tumulanda. Quòd non ſolùm diuinæ maieſtatis cõſpectui abominabile plurimum redditur, ſed
C etiam humanæ conſiderationis obtuitibus occurrit vehementiùs abhorrendum. Volentes igitur (prout officij noſtri debitum exigit) illud in hac parte remedium adhibere, per quod tantæ abominationis, tantæq; immanitatis & impietatis abuſus penitus deleatur, nec extendatur ad alios: apoſtolica authoritate ſtatuimus & ordinamus, vt cùm quis cuiuſcũque ſtatus aut ge-

neris,ſeu dignitatis extiterit:in ciuitatibus, A terris,ſeu locis,in quibus catholicæ fidei cultus viget, diem decætero claudet extremũ: circa corpora defunctorũ huiuſmodi abuſus,vel ſimilis nullatenus obſeruetur,nec fidelium manus tanta immanitate fœdentur. Sed vt defunctorum corpora ſic impiè,ac crudeliter non tractentur, deferantur ad loca,in quibus viuentes elegerint ſepeliri,aut in ciuitate,caſtro, vel loco,vbi deceſſerint,vel loco vicino eccleſiaſticæ ſepul- B turæ trandantur ad tempus, ita, quòd demum incineratis corporibus,aut aliàs ad loca,vbi ſepulturam elegerint, deportẽtur & ſepeliantur in eis.Nos enim ſi prædicti defuncti executor vel executores,aut familiares eius, ſeu quiuis alij cuiuſcunque ordinis,conditionis, ſtatus aut gradus fuerint, etiam ſi pontificali dignitate præfulgeant, aliquid contra huiuſmodi noſtri ſtatuti & ordinationis tenorem præſumpſerint attẽ- C tare,defunctorum corpora ſic inhumaniter & crudeliter pertractãdo,vel faciendo pertractari,excõmunicationis ſententiam(quã ex nũc in ipſos proferimus) ipſo facto ſe nouerint incurſuros:à qua nõ,niſi per apoſtolicam ſedem (præterquam in mortis articulo)poſsint abſolutionis beneficiũ obtinere.Et nihilominus ille, cuius corpus ſic in-

humanè

A humanè tractatũ fuerit, eccleſiaſtica careat ſepultura. Nulli ergo &c. Datũ Lateraň. xij. Kal. Martij. Pontifi. noſtri anno vj.

Bonifacius octauus.

Super prædicationibus, confeßionibus & ſepulturis, prouidet hoc cap. vt tollat contentiones, quæ olim erant inter curatos ex vna parte, & Iacobitas, & Cordigeros ex altera. Hoc cap. licet fuiſſet ſublatũ per extrauagãtem, Inter cunctas. quæ eſt infra de priuileg. eſt tamen hodie innouatum per Clem. dudum. de ſepult. CAP. II.

B SVper cathedram præeminẽtiæ paſtoralis diſponente clementia conſtituti, etſi multis & arduis, quæ in amplum Romanæ curiæ alueum vndiq; confluunt quaſi torrens, prægrauemur negotiis, curis excitemur innumeris, cogitationibus plurimis diſtrahamur: circa id tamen feruentibus votis intendimus, vacamus inſtantius, ac operoſæ ſtudiũ ſolicitudinis impartimur, vt

C vt ad diuini nominis gloriã, exaltationẽ catholicæ fidei, & profectũ fidelium animarũ (pręciſis radicitus diſsidiorũ vepribus, & litigioſorũ anfractibus omnino ſubductis) inter eccleſiarũ antiſtites, ad curiã & regimen gregis dominici deputatos, cæteráſq; perſonas, quas ordo clericalis includit trãquillitas vigeat, feruor charitatis exæſtuet, inualeſcat concordiæ vnitas animorum identi-

tas perſeueret. Scimus enim & ex euidentia facti colligimus, quòd non, niſi in pacis tẽpore bene colitur pacis author:nec ignoramus,quòd diſſenſiones & ſcandala prauis actibus aditum præparant:rancores & odia ſuſcitant,& illicitis moribus auſum præbẽt. A

Ab olim ſiquidem inter prælatos & rectores, ſeu ſacerdotes, ac clericos parœcialium eccleſiarum per diuerſas mundi prouincias conſtitutos ex vna parte,& prędicatorum & minorum ordinum fratres ex altera(pacis æmulo ſatore zizanię procurãte) grauis & perículoſa diſcordia extitit ſuſcitata ſuper prædicationibus fidelium populis faciendis,eorum confeſsionibus audiendis,pœnitentiis iniungendis eiſdem, & tumulandis defunctorũ corporibus,qui apud fratrum ipſorum eccleſias,ſiue loca noſcuntur eligere ſepulturam. Nos autem (pij patris more laudabili) moleſtè ferentes incommoda filiorum, reducentes ad exactæ conſiderationis examen, ac intra pectoris clauſtra ſolicitè reuoluentes,quàm ſit plena periculis,quàm onuſta diſpendiis,quámque in diuinæ maieſtatis conſpectu reddatur exoſa diſcordia ſupradicta. Et propterea intendentes paternæ ſolicitudinis ſtudio illam prorſus euellere,ac omnimodè ſubmouere,nullis vnquam futuris temporibus fauente B C

uente

A ucnte domino ſuſcitandam : grandi quoque deſiderio cupientes, vt huiuſmodi negocium, quod potiſsimè inſidet cordi noſtro, finem ſalubrem & celerem per apoſtolicæ ſolertiæ ſtudium conſequatur: diligenti cum fratribus noſtris deliberatione præhabita ſuper eo, ad honorem dei, & exaltationem catholicæ fidei, quietũ ſtatum partium prædictarum, ac ſalutis animarum fidelium incrementum de ipſorum fratrum

B conſilio, authoritate apoſtolica ſtatuimus & ordinamus, vt dictorum ordinum fratres in eccleſiis & locis eorum, ac in plateis communibus liberè valeant clero & populo predicare, ac proponere verbum dei, hora illa duntaxat excepta, in qua locorum prælati prædicare voluerint, vel coram ſe facere ſolenniter prædicari, in qua prædicare ceſſabunt, præterquam ſi aliud de prælatorum ipſorum voluntate proceſſerit, ac licentia

C ſpeciali. In ſtudiis autem generalibus, vbi ſermones ad clerum ex more fieri ſolent, diebus illis, quibus prædicari ſolenniter cõſueuit ad funera etiam mortuorum, & in feſtis ſpecialibus, ſiue peculiaribus eorundem fratrum poſsint iidem fratres & liceat eis liberè prædicare : niſi fortè illa hora, qua ſolet ad clerum in prædictis locis dei verbum proponi, epiſcopus vel prælatus ſu-

perior clerum ad ſe generaliter conuocaret,aut ex aliqua ratione vel cauſa vrgente clerum ipſum duceret congregandum. In eccleſiis autẽ parœcialibus fratres illi nullatenus audeant vel debeant prædicare,vel proponere verbum Dei,niſi fratres prædicti à parœcialibus ſacerdotibus inuitati fuerint vel vocati: & de ipſorum beneplacito & aſſenſu,ſeu petita licentia fuerit & obtenta,niſi epiſcopus vel prælatus ſuperior, per eoſdem fratres prædicari mandaret. Statuimus etiã & ordinamus authoritate prædicta,vt in ſingulis ciuitatibus & diœceſibus,in quibus loca fratrum ipſorum conſiſtere dignoſcũtur, vel in ciuitatibus & diœceſibus locis ipſis vicinis,in quibus loca huiuſmodi non habẽtur,magiſtri priores prouinciales prædicatorum, aut eorum vicarij & generales & prouinciales miniſtri,& cuſtodes minorum ordinum prædictorum,ad præſentiam prælatorum, eorundem locorum ſe conferant, per ſe vel per fratres, quos ad hoc idoneos fore putauerint, humiliter petituri,vt fratres,qui ad hoc electi fuerint in eorum ciuitatibus & diœceſibus confeſsiones ſubditorum ſuorum confiteri ſibi volentium audire liberè valeant, & huiuſmodi confitentibus (prout ſecundum Deum expedire cognouerint) pœnitentias impon

A imponere ſalutares, atque eiſdem abſolutionis beneficium impendere de licentia, gratia, & beneplacito eorundem. Ac deinde præfati magiſtri, priores, prouinciales, & miniſtri ordinum prædictorum, eligere ſtudeant perſonas ſufficientes, idoneas, vita probatas, diſcretas, modeſtas, atque peritas, ad tam ſalubre miniſterium & officium exequendum: quas ſic ab ipſis electas repræſentent, vel faciant præſentari prælatis,
B vt de eorum licentia, gratia, & beneplacito in ciuitatibus & diœceſibus eorundem huiuſmodi perſonæ ſic electæ confeſsiones confiteri ſibi volentium audiant, imponant pœnitentias ſalutares, & beneficium abſolutionis impendant, prout ſuperius eſt expreſſum: extra ciuitates & diœceſes, in quibus fuerint deputatæ, per quas eas volumus, & non per prouincias deputari, confeſsiones nullatenus audituræ. Nu-
C merus autem perſonarum aſſumendarum, ad huiuſmodi officium exercendum, eſſe debet, prout vniuerſitas cleri & populi, ac multitudo vel paucitas exigit eorundem. Et ſi iidem prælati petitam licentiam confeſsionum huiuſmodi audiendarum conceſſerint, illam præfati magiſtri, miniſtri, & alij cum gratiarum recipiant actione: dictæque perſonæ ſic ele-

ctæ commiſſum ſibi officium exequantur. A
Quòd ſi fortè iam dicti prælati, quemquam ex dictis fratribus pręſentatis eiſdem ad huiuſmodi officium nollent habere, vel non ducerent admittendum: eo amoto, vel ſubtracto loco ipſius ſimiliter eiſdem præſentandus prælatis poſsit, & debeat alius ſurrogari. Si verò iidem prælati præfatis fratribus ad confeſsiones (vt præmittitur) audiendas electis huiuſmodi exhibere licẽtiam recuſarint, nos ex nunc ipſis, vt confeſ- B ſiones ſibi confiteri volentium, liberè licitéque audire valeant, & eiſdem pœnitentias imponere ſalutares, atque eiſdem beneficium abſolutionis impartiri gratiosè concedimus, de plenitudine apoſtolicæ poteſtatis. Per huiuſmodi autem conceſsionem, nequaquam intendimus perſonis ſeu fratribus ipſis, ad id taliter deputatis: poteſtatem in hoc impendere ampliorem, quàm in eo curatis, vel parœcialibus ſacerdotibus C eſt à iure conceſſa, niſi forſan eis eccleſiarum prælati vberiorem in hac parte gratiam ſpecialiter ducerent faciendam. Huiuſmodi quoque ſtatuto, & ordinationibus noſtris adiicimus, vt fratres dictorum ordinum in eccleſiis vel locis ſuis, vbilibet conſtitutis liberam (vt ſequitur) habeant ſepulturam: videlicet, quòd omnes ad eam reci-
pere

A pere valeant, qui ſepeliri elegerint in locis & eccleſiis memoratis. Verùm, ne parœciales eccleſiæ, & ipſarum curati ſiue rectores, qui miniſtrare habent eccleſiaſtica ſacramenta, quibus noſcitur de iure competere, prædicare, ſeu proponere verbum dei, & confeſsiones audire fidelium debitis & neceſſariis beneficiis defraudentur, cũ operariis mercedis exhibitio debeatur authoritate apoſtolica conſtituimus & ordina-
B mus eadem, vt dictorum ordinum fratres de obuentionibus omnibus, tam funeralibus, quàm quibuſcunque & quomodocunq; relictis, diſtinctè vel indiſtinctè, ad quoſcunque certos vel determinatos vſus, de quibus etiam quarta ſiue canonica portio dari, ſiue exigi non conſueuit, vel non debet de iure, necnon de datis vel qualitercunque donatis in morte, ſeu mortis articulo in infirmitate donantis, vel dantis, de qua deceſſerit
C quomodocunque, directè vel indirectè fratribus ipſis, vel aliis pro eiſdem, quartã partem (quã authoritate apoſtolica taxamus, & etiam limitamus) parœcialibus ſacerdotibus, & eccleſiarum rectoribus, ſeu curatis largiri integrè teneãtur, facturi & curaturi, quòd nec alij, nec aliis, à quibus quarta huiuſmodi minimè deberetur, ad ipſorum fratrum vtilitatem, vel cõmodum huiuſmodi

ſiant relicta, aut in eos taliter data vel donata procedent, ſeu quod in morte, vel ab infirmis huiuſmodi dandum vel donandũ fratribus ipſis exiſteret, in eorundem dantium vel donantium ſanitate, ſibi dari vel donari procurent: In quibus per ipſos vitandis eorum intendimus conſcientias onerare: vt ſi (quod abſit) per fratres ipſos dolo vel fraude, quicquam in hac parte agi fortaſſe contigerit (præter id, quod eos propterea dictis ſacerdotibus, rectoribus, & curatis teneri volumus) etiam diſtricta ratio in extremi iudicij examine requiratur ab eis. Vltra portionem autẽ huiuſmodi nihil valeant parœciales rectores, curati & prælati exigere ſupradicti, neque illis dicti fratres amplius impendere ſint adſtricti, neque ad id à quoquam poſsint aliqualiter coërceri. Nos etenim (vt in cunctis æqualiter & pacificè fauente domino procedatur) vniuerſa priuilegia, gratias, indulgẽtias verbo, ſeu ſcripto ſub quacũque forma, vel expreſsione, ſeu conceptione verborum à nobis, vel prædeceſſoribus noſtris Romanis pontificibus cuicunque ordinum prædictorum conceſſa, necnon conſuetudines, cõuentiones, ſtatuta, & pacta in quãtum ſunt præmiſsis, vel alicui præmiſſorum contraria: ea penitus reuocamus, va-

cuamus

A cuamus, caſſamus, & irritamus, quin imò caſſa, vel vacua, & irrita nunciamus, & decernimus nullius prorſus exiſtere firmitatis. Cæterùm vniuerſos eccleſiarum prælatos cuiuſcunque præeminentiæ, ſtatus vel dignitatis exiſtant, ac ſacerdotes parœciales, & curatos, ſiue rectores prædictos præſentium tenore rogamus, & hortamur attentè, nihilominúſque eis diſtrictè præcipiendo mandamus, quatenus pro diuina, &
B apoſtolicæ ſedis reuerentia prædictos ordines, & profeſſores eorum habentes affectu beneuolo commendatos, fratribus ipſis non ſe difficiles, graues, duros, aut aſperos, ſed potius fauorabiles, propicios, ac benignos, piáque munificentia liberales ſe ſtudeant exhibere: ſic eos in prædicationis officio, & propoſitionibus verbi dei, ac in omnibus aliis ſupradictis, tanquam cooperatores eorum idoneos, & laborum ſuorum par
C ticipes prompta benignitate recipiant, ac affectuosè admittere non omittant: vt proinde illis æternæ beatitudinis præmium augeatur, & animarum ſalutis incrementa felicia procurentur. Nec ipſos lateat, quòd ſi ſecus ab eis agi fortaſſe contigerit in hac parte, apoſtolicæ ſedis benignitas, quæ ordines, & profeſſores eoſdẽ vbere fauore proſequitur, & gerit in viſceribus charitatis, con-

tra eos non immeritò turbaretur, nec eadẽ A æquanimiter pati poſſet,quin ſuper hoc prouiſionis opportunæ remedium adhiberet, ipſóſque nihilominus cœleſtis indignatio principis digna pro meritis rependentis, cuius obſequia fratrum ipſorum ſedulitas curioſa proſequitur,minimè præteriret. Nulli ergo omnino &c.

De decimis TIT. VII.

Bonifacius viij.collectori decimæ. B

Cùm Bonifacius decimam certis ex cauſis hic in principio expreßis ab eccleſijs, & eccleſiaſticis perſonis exigi ſtatuiſſet,multa dubia circa illam ſuborta ſunt, quæ hic clarè & prolixè manifeſtantur. vide textum cum gloſſa in Cle. ij.eo.titu. vbi hæc extrauagans in multis declaratur.

CAP. VNICVM.

DECLARATIONES, quas in negocio decimæ per nos nuper impoſitę pro proſecutione guer C ræ ac negocij regni Siciliæ contra hoſtes de eccleſiis, & perſonis eccleſiaſticis per totam Italiam,& cætera loca conſtitutis volumus obſeruari (cuius quidem decimæ in illis partibus te ſuperintendentẽ ſeu collectorem duximus deputandum)tales ſunt: De reditibus, & prouentibus leproſariarum,domorum dei,& hoſpitalium

paup

A pauperum, qui in vſus leproſorum, infirmorum, & pauperum conuertuntur, decima non ſoluetur. Moniales etiam aliæque regulares perſonæ, quarum reditus, & prouentus eccleſiaſtici adeò ſunt tenues, & exiles, quòd de illis ſuſtentari non poſſunt, ſed pro habendo vitæ ſuæ ſuſtentationem neceſſe habent publicè mendicare, & eleemoſynas publicè petere: dictam decimam non perſoluent. Seculares quoque cleri-
B ci, quorum eccleſiaſtici reditus, & prouentus annui ſummam ſeptem florenorum auri non excedunt, eandem decimam nō præſtabunt. Si verò vna perſona plura habeat beneficia, quorum nullum per ſe acceptum dictam ſummam ſeptem florenorum auri annuatim attingat, ſimul tamen collecta in minimis prouentibus ſummam memoratam excedant, quotquot, vel quantumcunque modica fuerint, de omnibus & ſin-
C gulis decima perſoluetur, ſed non ſoluetur de pitantiis monachorum. Similiter de iis, quæ à Chriſti fidelibus relinquuntur eccleſiis, vt ex eis perpetui emãtur reditus. Item de xeniis prælatis, & aliis perſonis eccleſiaſticis liberaliter factis, decima non ſoluetur. Soluentium decimam electioni ſeu arbitrio committitur, vtrum ipſam velint ſoluere per totum tempus, quod durabit

bit decima,pro rata prouentuum,quos ſin- A
gulis annis dicti temporis ipſos percipere contigerit, an per ipſum tempus pro rata communis æſtimationis prouentuum eorundem. Sed vna via electa non licebit alicui variare ad aliam recurrendo. Et fiat & redigatur per collectores in ſcriptis electio huiuſmodi expreſsè in prima ſolutione decimæ ſupradictæ:alioquin iuxta æſtimationem communem per totum tempus ſoluere tenebuntur. Declaramus autem, quòd B
ij,qui elegerint ſoluere decimam pro rata eorum,quę perceperint annuatim,vendant prouentus beneficiorum ſuorum, quæ perſonalem reſidentiam non requirunt, & ſoluant decimam pro ſolo precio, quod receperint de eiſdem:dum tamen contra hoc in fraudem decimæ nihil omnino agatur. Sed eccleſiaſtica perſona,quæ in eccleſia ſua,vel beneficio (quod reſidentiam perſonalem requirit) non reſidet,ſed facit in eodem per C
firmarium,vel vicarium deſeruiri, deputando ipſi vicario,vel firmario certam ſuorum prouentuum portionem:non de vicariatus ſeu firmarij portione,ſed de vniuerſis ipſius eccleſiæ, vel beneficij prouẽtibus decimam exhibebit. Declaramus etiam, quòd de ſyluis ſeu nemoribus, quæ non conſueuerunt vendi, nil ſoluetur, niſi fortè ali-
quid

A quid de illis venditum fuerit durante decima: & tunc æſtimabitur quantum valere debent annui reditus partis venditæ ſecundum aſsiſiam, quæ conſueuit fieri de nemoribus in partibus illis, in quibus nemus ſituatum fuerit, & de ſola æſtimatione decima perſoluetur, & non de eo, quod perciperetur de dictis ſyluis ſeu nemoribus, quæ vendi non conſueuerunt; niſi fortè vendantur durante decima: quia tunc ſol-
B uetur ex venditione paſcuagij ſeu herbagij, aut alterius conſimilis prouentus eorundem nemorum, & ſyluarum. Et ſi non vendantur huiuſmodi paſcuagia & ſimilia, non ſoluetur decima de his: ita tamen, quòd in fraudem decimæ nihil contra hoc attentetur. Idémque de paſcuis, herbagiis, & conſimilibus obuentionibus ſyluarum volumus obſeruari. De ſtagnis, & piſcariis decima ſic ſoluetur, videlicet, quòd fiet
C relatio de numero annorum, quibus ante venditionem vltimam vendita non fuerunt ad quantitatem precij ex ipſa venditione vltima recepti: vt precio diuiſo in partes ſecundum annorum terminum, durante decima ſoluatur decima ipſa de tot partibus precij ex ipſa venditione recepti quod fuerunt anni prædicti: vt ſi fortè ſunt quinque anni elapſi, ex quo fuerat ſtagnum

gnum venditum,& tunc vendatur pro centum florenis, fiant de precio quinque partes, & pro tribus annis, quibus durabit decima, ſoluetur ipſa decima de tribus partibus precij tantùm, videlicet lx. florenorum, & multiplicabuntur, & minuentur partes precij prout plures & pauciores fuerint dicti anni. De piſcariis autem fluminũ,& lacuum,& venationibus ſi vendantur, & ſyluis cæduis idem,quod de ſtagnis fiet. De piſcibus ſtagnorum,vel beluis garenarum, quos pro vſu, vel eſu ſuo conſumi, vel ſine fraude donari contigerit decima non ſoluetur. Et quia nonnulli obtinent à monaſteriis,& eccleſiis,prioratus, grangias, domos,reditus,penſiones, & cenſus in ſoluenda de his decima credimus diſtinguẽdum: videlicet,an talia in beneficium habeantur, an ex contractu,an ex mera gratia. Si talia in beneficium habeantur, ſiue hoc ſit conceſſum per ſedem Apoſtolicã, ſiue per ipſorum monaſteriorum, vel eccleſiarum perſonas,de illorum prouentibus ſoluetur decima. Cùm autem obtinentur talia ex contractu,puta ad penſionem, vel firmam annuam,in qua nõ eſt facta gratia obtinenti, ſed in hoc vterque contrahentium ſtuduit conditionem ſuam facere meliorem: perceptores penſionis,vel firmę de ipſa penſione, vel

A vel firma decimam exhibebunt. Si autem quis ante,vel poſt conceſsionem huius decimæ ad vitam propriam emit prouentus prioratuum, vel aliorùm prædictorum pro aliqua pecunia, ita quòd in hoc ei ſcienter gratia non eſt facta, conſiderabitur quantum æſtimatione communi valeant annui prouentus,prioratus,grangiæ, domus, terrarum, ſeu redituum huiuſmodi: & ſecundum hoc ab illis, quorum eſt horum pro-
B prietas, qui inde precium pro futuro tempore receperint, per tres annos decima exhibebitur. Si autem in his gratia facta ſit obtinentibus,quia ſcienter pro minori precio,quàm valeant,ſunt talia vendita,vel locata,ipſi obtinentes, & non monaſterium, vel eccleſia de illo, in quo gratia facta eſt ipſis,& de reliquo,illi, quorum eſt proprietas,decimam exhibebunt. Si autem perſonis aliquibus pro iuſta mercede ſeu remu
C neratione laboris,vel obſequij præſtiti, vel præſtandi talia ſunt conceſſa:ij,quorum eſt illorum proprietas in decimatione prouentuum ſuorum, etiam horum prouẽtus meritò numerabunt: & de illis (ſicut de aliis, quos pro certis ſuis vtilitatibus expendunt) decimam exhibebunt. Quòd ſi hæc per illos,qui ea obtinebant,in alios ſunt tranſlata (quia res tranſit cum onere ſuo) etiam

circa illos, quæ prædiximus, ſeruabuntur. A
Nec deducentur expenſæ, quæ pro monachis (qui in talibus prioratibus, grangiis ſeu domibus, in beneficium ſeu ex mera gratia conceſsis, ex pacto teneri debent) fieri dignoſcuntur. Expenſæ autem illorum monachorum vel perſonarum, quæ teneri debent ex pacto in prioratibus, grangiis ſeu domibus ad iuſtam firmam ſeu penſionem conceſsis, ſiue determinatè, ſiue non: æſtimabuntur æſtimatione communi, & ta B
lem æſtimationem monaſterium, vel eccleſia, cuius illorũ eſt proprietas cum ſuis prouentibus decimabit. Prælati de procurationibus, quas in victualibus percipiunt, decimam non perſoluent: ſed qui eis præſtant huiuſmodi victualia, in decimatione ſuorum prouentuum, & redituum numerabunt, & ſoluent decimam de eiſdem. De illis autem procurationibus, quas prælati in pecunia numerata ritè percipiunt ab anti- C
quo, & quas perciperent, etiam ſi non viſitarent, decimam præſtare tenentur. Prælatus autem, qui procurationem (quam ſine viſitatione potuit de iure percipere in pecunia numerata) remittit: quia remittit quod ſibi debetur, & de quo ſoluiſſet decimam, ſi recepiſſet illud, tenetur ex tali procuratione decimam exhibere. Si verò pro-
curatio-

A curationem, quam tantùm in victualibus licet percipi, fortaſſe remittit, perſona eccleſiaſtica, cui remiſsio facta eſt, huiuſmodi victualia cum aliis prouentibus ſuis cùm ſoluet decimam æſtimabit: cùm etiam ſi non eſſet remiſſa, hoc facere teneretur. In ſoluendo decimam ſupradictam ſolæ expenſæ neceſſariæ, quæ fiunt in re, ex qua fructus percipiuntur arando, colendo, & colligendo fructus, ſine quibus nõ poſſunt inde fru-
B ctus percipi, deducentur. Expenſæ autem, quæ fiunt in caſtrorum cuſtodibus, cùm fiunt extra rem, vel etiam in ædificiis conſtruendis, vel conſeruandis, nullatenus deducentur: ſic vt nec illæ, quæ in villis tuendis fierent in guerris ſeu etiam caualcatis.

De iis quoque, quæ conſiſtunt in iuriſdictione, mero imperio, regalibus, atque ſimilibus, ſoluetur decima deductis ſalariis moderatis, quæ ante conçeſsionem decimæ
C conſueuerunt ſolui iudicibus, & officialibus ſimilibúſque perſonis, ſine quibus iuriſdictio, & cætera ſimilia nequeunt expediri: ita tamen, quòd in fraudẽ decimæ nihil contra hoc penitus attentetur. Sed expenſæ officialium, iudicum & conſimilium perſonarũ factæ in veſtibus ſiue victualibus minimè deducentur, ſicut nec aliæ expenſæ ſimiles factæ circa familiam prælatorum. Ratio-

ne autem æris alieni, quo perſona ſoluens A
decimam obligata conſiſtit, nihil decima
minuetur, etiam ſi certæ res eccleſiaſticæ
propter hoc à quoquam fuerint obligatæ.

Item de furnis, & de molendinis decima præſtabitur. Soluetur autem de oblationibus, ſiue fiant pro benedictione nubẽtium, ſiue pro exequiis mortuorum, necnon de prouentibus ſingulorum prælatorum, & de emendis, quæ ab excommunicatis recipiuntur. De legatis quoque ſibi B
& aliis perſonis eccleſiaſticis non perſonarum, ſed eccleſiarum, vel officiorum ratione relictis, decima perſoluetur. Pro decima ſupradicta non exhibebitur pecunia, niſi illa communiter curreret de mandato domini terræ, & quæ eſt moneta in locis, in quibus conſiſtent fructus & reditus vnde decima perſoluetur, nec aliqui pecuniam cambire cogentur eandem. Sed ſi ex probabilibus ſeu veriſimilibus præſumptioni- C
bus apparuerit quiſquam pẽſatis eius prouentibus minus debito notabiliter de decima perſoluiſſe: ita, quòd ſuper hoc meritò ſuſpectus debeat reputari, ex officio noſtro per viros idoneos deputandos à nobis faciemus inquiri ab illis, qui ſuper hoc ſcire valeant veritatem, videlicet de conſilio diœceſani epiſcopi, vel alicuius deputandi ab
ipſo

A ipſo,ſi ſit eius ſubditus,& non aliter, ſi epiſcopus ipſe vel deputatus ab eo commodè poſsit haberi : & tunc demum & non prius ille,cuius prouentus fuerint taliter æſtimati,pro eo quòd minus ſoluerit,etiam nominatim excommunicabitur:ſi eius contumacia exegerit,& viſum fuerit expedire. Epiſcopi autem & abbates cæteræque perſonæ eccleſiaſticæ honorabiles nō ſuſpectæ, propriæ conſcientiæ relinquantur:ita,quòd ſuf
B ficiat, quo ad tales excommunicationis ſententia,quæ in nullo modo ſoluētes, vel ſciēter adhibentes fraudem vel malitiam circa ipſius decimæ ſolutionem generaliter proferetur. Super his autem fiet compulſio per cenſuram eccleſiaſticam,prout nobis & illi, cui hoc committendum duxerimus, viſum fuerit expedire. Proferatur autem (ſi expediens viſum fuerit) excommunicatio generaliter vel ſpecialiter in eos,qui contra
C ſolutionem decimæ vel ſuorum æſtimationem prouentuū,cùm fuerit faciēda, fraudē vel malitiam ſcienter duxerint adhibendā.

Fiet autem ſolutio decimæ non ex ipſis rebus,quę percipiuntur de prouentibus,ſed in pecunia numerata.

Soluetur autem decima illis quos ad hęc contigerit deputari.

Rector parœcialis,qui vrgēte neceſsitate

eccleſiæ,puta quia ipſe reſidendo perſonaliter in eadem per ſe non ſufficeret ipſi curæ, propter multitudinẽ parœcianorũ vel diuiſionem parœciæ ſuæ,ſed neceſſe habet vnũ vel duos vel plures capellanos conducere,& eis propter victum ſalariũ conſtituere,ſalarium huiuſmodi poterit in decimæ ſolutione deducere:ſed ratione victus capellanorum ipſorum aliquid non deducet. A

Quòd ſi in diuerſis ciuitatibus & diœceſibus diuerſa beneficia obtineãtur,de vno quoque beneficio in ciuitate vel diœceſi,in qua illud fuerit,decima perſoluetur. B

De eleemoſynis verò ſeu oblationibus datis ad opus fabricæ,maximè de his oblationibus,quę in ciuitatibus & aliquibus caſtris & locis dictarũ prouinciarum in certis feſtiuitatibus in candelis & aliis conſueuerunt dari & offerri ad opus fabricæ deputatis,decima non ſoluetur.

Similiter nec de illis oblationibus,quæ colliguntur interdũ per laicos,qui conſortiales dicuntur:interdum per clericos,quæ ad opus conſortij reducuntur,& quæ offeruntur,vt luminaria in eccleſia,cruces & calices fiant & reparentur,& etiã ex illis pauperibus ſubueniatur,& ſepeliantur corpora pauperum defunctorum. C

Prælati autẽ & clerici exules cuiuſcunque

cond

A conditionis aut dignitatis exiſtant,de ſuis prouẽtibus eccleſiaſticis decimã perſoluent.

Illæ quoque expenſæ,quę fiunt pro foſſatis & aliàs pro terris ædificandis,vt vberiores fructus producant,& illæ,quæ fiunt in cõſeruandis & reparandis ædificiis molendinorum,domorum,ſeu apothecarum & ſimiliũ,& ex quibus fructus & penſiones recipiuntur,& niſi reparentur, fructus ex eis percipi non valerent:de decima huiuſmo-
B di minimè deducentur.Nec etiam illæ,quæ fiunt pro cuſtodia caſtrorum,quãuis fiant maiores ſolito.

Inſuper de oblationibus minutiſsimis, quas percipiunt eccleſiaſticę perſonæ ratione eccleſiarum ſuarũ,pro ſepulturis & dandis pœnitentiis,decima perſoluetur.

Et quia non occurrit nobis,quin quotidianæ diſtributiones prouentus eccleſiaſtici ſint,de diſtributionibus, quæ dantur in
C horis canonicis præſentibus, debere ſolui decimam declaramus.

Illi quoque,qui deputati fuerint ad collectionem decimæ,cum eis,qui debent ſoluere decimam,de aliqua certa ſumma ſoluenda pro decima,nequeunt conuenire.

De fructibus arborum & ortorum ſoluetur decima.

De his autem, quæ conſumuntur vſu vel

eſu animalium,ſi ſint eccleſiarum,ſoluetur A
decima, deductis expenſis neceſſariis,quæ
fiunt pro cuſtodia:ſi verò ſunt perſonarum,
decima non ſoluetur.

Tu ergo in his ſolum deum & iuſtitiam
pro præmiſsis præ oculis habens,ex prædi-
ctis declarationibus in decidẽdis huiuſmo-
di dubitationibus,quę pro parte leuiter de-
cidi poterunt,confirmationem accipias:ſu-
per maioribus verò deciſionem apoſtolici
oraculi expectes. B

Volumus quoque & præſentium tibi au-
thoritate mandamus, vt in vnamquanque
perſonam eccleſiaſticam deputatarum tibi
partiũ cuiuſcunque ordinis,conditionis,vel
dignitatis exiſtat,quæ decimã ipſam nullo
modo,vel non integrè ſcienter,aut non ſe-
cundũ verum valorem fructuum ſuorũ per-
ceptorũ,ſiue non in terminis conſtitutis ex-
hibuerit,ſeu in illorũ exhibitione malitiam
commiſerit ſiue fraudem:excõmunicatio- C
nis ſententiam authoritate noſtra promul-
ges:Et etiam in ſingulos,qui ſcienter impe-
dimentum præſtiterint directè vel indire-
ctè,publicè vel occultè, quominus decimæ
prædictæ ſoluantur.Et omnes & ſingulos,
qui huiuſmodi ſententias latas incurrerint:
per te & alios,ſingulis diebus dominicis &
feſtiuis,campanis & candelis accenſis,vſque
ad

A ad ſatisfactionem condignam excommunicatos publicè nuncies,& facias ab omnibus publicè euitari. Aggrauaturus aliàs manus tuas contra ipſos,prout proteruiam & cõtumaciam exigere videris eorundem: quòd ſi ſatisfacere decreuerint:poſt plenã & integram ſatisfactionem ab huiuſmodi excommunicationibus, iuxta eccleſiæ formam abſoluas eoſdem,& diſpenſes cũ eis ſuper irregularitate,ſi taliter ligati non ab-
B ſtinuerint à diuinis:Prouiſo hactenus,quòd contra decimam huiuſmodi non ſoluentes nullatenus ſine ſpeciali mandato apoſtolicæ ſedis inuocetur brachiũ ſeculare.Quódque ad vaſa ſacra,paramẽta,calices,cruces, & libros,aliáque bona mobilia ad cultum deputata diuinum,vel ad priuilegia eccleſiarum & monaſteriorum,aliorúmque locorum eccleſiaſticorũ, ipſius occaſione decimæ manus nullatenus extendatur.Data
C Anigniñ.Kalen.Octobris.Pontificatus noſtri anno ſeptimo.

De regularibus & tranſeuntibus ad religionem

TIT. VIII.

Martinus quartus.

Religioſi mendicantes ſub excommunicationis pœna prohibentur conuolare ad religionem non

mendicantium, quocunque quæſito colore: quam ipſo facto incurrunt, tam recepti, quàm recipientes, quacunque licentia non obſtante. Quid iuris ſit de iam receptis, ſubdit. A

CAP. I.

VIAM ambitioſæ cupiditatis religioſis, potiſsimè mendicantibus, præcludere cupientes: ad alios ordines præſertim monaſticos (fucatis tamen coloribus aſſerentibus ob frugem melioris vitæ aut arctioris obſeruantiæ) tam ſancti Benedicti, quã Ciſtercienſis, Camaldulenſis, Vallis vmbroſæ, canonicorũ regularium ſancti Auguſtini, vel aliorũ monaſticorũ ordinum conuolare nitentibus, licentiã à ſede apoſtolica ſeu legatis aut nunciis eiuſdẽ ſedis ad transferendũ ſe de mendicantiũ ordinibus ad alios ordines, præſertim ea ratione (vt veriſimile eſt, prout facti euidentia docet) vt liberius degant, dignitatéſque & beneficia monaſtica cõſequi valeant, & ex certis aliis cauſis honeſtati nõ conſonis obtinentibus. Ac volẽtes etiã conſeruationi ordinũ mendicantiũ prouidere: authoritate apoſtolica ex certa ſcientia tenore præſentium declaramus & etiã decernimus, ſtatuentes quòd decætero nullus religioſus ordinũ mendicantiũ quorumcunque, cuiuſcũque gradus, ſtatus, conditio

A ditionis, vel religionis exiſtat, quantumcũque & qualitercunque poſsit & debeat virtute cuiuſcunque licentiæ etiã indulti apoſtolici ſeu pœnitentiarij noſtri curã gerentis, vel alia quauis authoritate hactenus, etiã per literas apoſtolicas facultatum quarumuis tam legatorũ vel nunciorum ſedis apoſtolicæ, quàm alia authoritate, maximè de trãsferendis fratribus, aut aliquibus preſertim ordinum mendicantium profeſſoribus in genere vel in ſpecie ab ordinibus huiuſmodi mendicantiũ, ſub quacunque verborũ forma appareant, admitti aut recipi: per aliquos etiã ſuperiores ordinis, ſeu monaſterij, aut loci monaſtici, ſeu aliàs in monachũ vel in fratrem alicuius ex ordinibus monaſticis ſupradictis vel aliis expreſsis (ordine Carthuſienſium duntaxat excepto) ſub pœna excommunicationis, quã tam recipientes, quàm recepti ipſo facto incurrãt.

B

C Et quam ex nunc prout ex tunc contra quẽlibet tranſgreſſorem quomodolibet in premiſsis: ſciẽtia & authoritate antefatis proferimus in his ſcriptis. Et à nemine, niſi duntaxat à Romano pontifice (preterquam in mortis articulo) excommunicati huiuſmodi poſsint abſolutionis beneficium quomodolibet obtinere. Et nihilominus ſecus facta non teneant, & nullius exiſtant

effica

efficaciæ vel momenti: Decernentes etiã & A
volentes, quòd ſi quis hactenus virtute cuiuſuis licentiæ ſeu mãdati huiuſmodi fuiſſet receptus ad aliquem monaſticum ordinem, & habitum conſuetũ geſtari per monachos talis ordinis ſuſcepiſſet, ſiue profeſſionem emiſerit ſiue nõ, ſub dicta pœna teneatur in monaſterio, in quo receptus fuerit (etiã ſi beneficia eccleſiaſtica ſeu rectorias eccleſiarum quarumuis obtineat) ſtare in eius totali ordinatione, & in huiuſmodi B
ordine monaſtico altiſsimo deſeruire. Si quis autem prætextu huiuſmodi licẽtiæ vel ſine habitu vel cum habitu vagando incederet, monitione præuia teneatur & debeat intra terminum quindecim dierum à die monitionis huiuſmodi computandorũ ad eius religionem vel ordinem, vnde cum licentia vel ſine licentia receſſerat, remeare.

¶ Quod ſi efficere neglexerit, poſt ipſum terminũ tanquam notorius apoſtata excõ- C
municatus in omnibus & per omnia debeat per quemlibet reputari, & ab omnibus retractari, etiã per inuocationem auxilij brachij ſecularis, quoties fuerit opportunũ. In futuris autẽ nullus ex profeſſoribus alicuius ex ordinibus mendicãtium huiuſmodi in aliquem monaſticum ordinem (Carthuſienſiũ duntaxat excepto) poſsit aut debeat

per

A per quemcunque recipi vel admitti virtute alicuius licētiæ vel indulti abſque ſedis huiuſmodi licentia ſpeciali ſub dictis pœnis,& nihilominus ſecus facta nō teneant ipſo iure. Huiuſmodi licentiis & indultis necnon conſtitutionibus apoſtolicis,& mendicantium ordinum prædictorum,etiā ſi de illis ſpecialis & expreſſa,ac de verbo ad verbum in noſtris literis mētio habita foret,& aliis contrariis non obſtantibus quibuſcunque.

B Nulli ergo omnino hominū liceat hanc paginā noſtræ declarationis,decreti,ſtatuti, prohibitionis, & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit,indignationem omnipotentis dei,& beatorum Petri & Pauli apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurū. Datum Sebennis,iiij. Kalend. Aug. Pontificatus noſtri anno primo.

Ioannes xxij.

C *Religioſi ſine ſui ſuperioris licentia vltra mare euntes,ſunt ipſo facto excōmunicati,nec ibi ſunt ad prædicationem vel diuinorum celebrationem admittendi.* CAP. II.

AD noſtrū nuper relatio fide digna perduxit auditū,quòd nōnulli religionis geſtantes habitum,ſed à veritate religionis omnino vacui,& modeſtia penitus alieni: ad partes quādoque tranſmarinas ſe tranſferant

ferant,in quibus pauci fideles reſpectu infi- A
delium commorantur. Et vt illi decipere facilius ſimplicium animos ac ipſos & alios in errores præcipitare ſeu retinere valeant, ſub ouili veſte,ac humilitatis habitu lupinum animũ occultantes,per doctrinas ſuas reprobas,& erroneas fideliũ mentes,quantum in eis eſt,corrumpere ſatagunt:In ipſis partibus periculum nimium ſpargere non omittunt,necnon & os ſuum ponentes in cœlum lingua eorũ falſidica transeunte ſu- B
per terram,ſanctæ Romanæ eccleſiæ detrahere conſtitutionibus,& alia multa à fide deuia in ſuis ſermonibus,& ſecretis collocutionibus euomere inſanis auſibus nõ verentur:ex quibus deus offenditur,periculoſa ſuſcitantur ſcandala,paratur ſimplicibus laqueus, ipsique talium præſumptores de hæreſi vehemẽter arguũt ſe ſuſpectos. Nos itaque tantis obuiare periculis paternæ diligentiæ ſtudiis cupientes:vniuerſis & ſin- C
gulis religioſis cuiuſcũque cõditionis, religionis,ordinis,vel ſtatus exiſtant,de fratrũ noſtrorum conſilio diſtrictius authoritate præſentium inhibemus,ne ipſorum aliquis abſque ſuperioris ordinis ſui licentia, ſibi per ipſius literas patentes conceſſa,decætero ad partes ſe transferat antedictas.Superioribus ipſis nihilominus iniungentes,ne
quib

A quibuſuis ſui ordinis fratribus(niſi dunta-
xat viris literatis,prouidis,& expertis)hu-
iuſmodi licentiă impartiri præſumant.Nos
enim quoſcunque præſumentes cōtrarium
quouis modo excommunicationis ſubiace-
re ſententiæ volumus ipſo facto.A quă nul-
lus ab alio,quàm à Romano pontifice poſ-
ſit(niſi duntaxat in mortis articulo)abſolu-
tionis beneficium obtinere. Cæterùm vni-
uerſis eccleſiæ prælatis in virtute ſanctæ
B obedientiæ diſtrictè præcipiendo,præſen-
tium tenore mădamus,quatenus nullos re-
ligioſos ad partes ſe transferentes prædi-
ctas,niſi per patentes ſuperioris ſui ordinis
literas de licentia ſpeciali ſe illuc trăsferen-
di ſibi conceſſa prælatis eiſdem fecerint ple-
nam fidem,in ciuitatibus ſuis & diœceſibus
ac locis,& terris aliis ad prædicationis offi-
cium,vel diuinorum celebrationem admit-
tant:ſed ipſos potius velut apoſtatas capiăt,
C ſeu capi faciant,eos carcerali cuſtodiæ(do-
nec de dicta licentia ſpeciali modo prædi-
cto ſibi conſtiterit)detinendo.Et nihilomi-
nus ſi quos religioſos approbare,quæ ſedes
apoſtolica reprobauit,vel quæ alias ſunt fi-
dei obuia in ſuis prædicationibus,ſeu ſecre-
tis,collocutionibus dogmatizare perſenſe-
rint:vt tales(quibuſcunque ceſſantibus pri-
uilegiis) poſsint licitè capere, & carcerali
cuſtod

cuſtodiæ,ſicut ſuos poſſent ſubditos mancipare licẽtiam impartimur. Et inſuper tenore præſentium mandamus eiſdem,vt de præmiſsis ſummariè,ſimpliciter & de plano,ac ſine ſtrepitu iudicij & figura,per ſe, vel aliũ,ſeu alios ſe ſolerter & fideliter ſtudeant informare, quóſque de prædictis,ſeu eorũ aliquo repererint reos eſſe,iuxta ſtatuta canonum in aliorum exemplum caſtigare pœnis debitis non poſtponant. Non obſtãtibus exemptionibus,& aliis quibuſcunque priuilegiis,& literis apoſtolicis eiſdem religioſis,vel eorum ordinibus ab eadem ſede conceſsis,vel in poſterum concedendis: etiam ſi de illis plena & expreſſa mentio,ac de verbo ad verbum in præſentibus ſit habenda, Quæ quantum ad prædicta vel aliquod eorundem eiſdem in nullo volumus ſuffragari. Nulli ergo &c. Datum Auinioñ. vj. Idus Maij. Pontificatus noſtri anno nono. A B C

De religioſis domibus.

TIT. IX.

Ioannes xxij.

Licet beguinarum ſtatus ſit propter multas rationes per Clemẽtem quintum reprobatus, permittitur tamen mulieribus fide dignis,quæ nec ſunt culpabiles nec ſuſpectæ,ſub habitu beguinarum

A *rum viuere: nec ſunt tales per ordinarios moleſtandæ. vide cap. j. eodem titulo. in Clemen.*

CAP. VNICVM.

Ratio recta nõ patitur, vt innocentes ad paria cũ nocentibus iudicentur. Sanè feli. rec. Clemens papa quintus prædeceſſor noſter, cùm de mulieribus, quæ beguinæ vulgariter nuncupantur, nonnulla ei fuiſſent præcipuè de Alemaniæ partibus inſinuata
B ſiniſtra, & præſertim quòd earum quædam de ſumma trinitate & diuina eſſentia diſputarent, & prędicarẽt, ac circa articulos fidei, & eccleſiaſtica ſacramenta opiniones catholicæ fidei contrarias introducerent, & multorum ſimplicium animas in diuerſos errores inducerent: ex his & aliis frequenter de illis auditis habens eas non indigna ratione ſuſpectas, in illas, quæ ſtatum huiuſmodi nouiter aſſumptum ſectarentur vlte-
C rius: aut, quæ illum de nouo aſſumerent, excommunicationis ſententiam promulgauit. Verùm, quia in multis mundi partibus plurimæ ſunt mulieres, quæ ſimiliter vulgò beguinæ vocatæ ſegregatæ quandoque in parentum, aut ſuis, interdum verò in aliis, aut conductis ſibi communibus domibus inſimul habitantes, vitas deducunt honeſtas, eccleſias de nocte frequentant,

diœceſanis locorum, & parœcialium eccleſiarum rectoribus reuerenter obediunt, curioſitatem diſputandi, aut authoritatem, ſeu temeritatem potius prædicandi nullò modo ſibi vſurpãt, nec ſe, vel alias, ſeu alios quoſlibet præmiſsis opinionibus, erroribúſque inuoluunt: nec vlla ſuper his eſt, aut fuit hactenus nota, ſeu ſuſpicio contra eas, quæ ipſas diſsimiles à luce ſua conſtringeret, vt nullis earum, quæ perpetuam fortè domino continentiam deuouerunt, occaſio prębeatur ad lapſum: & ne periculis, damnis & ſcandalis plurimis, quæ proinde veriſimiliter ſequerentur, pro prouiſione eccleſiæ moderna occupentur: beguinas huiuſmodi inculpabiles (vt præmittitur) nec ſuſpectas ſub prohibitione & abolitione præmiſsis (quia de ipſis prædeceſſor noſter præfatus nullatenus ſenſiſſe dignoſcitur) de fratrum noſtrorum conſilio declaramus, & volumus non includi. Locorum ordinariis nihilominus iniungentes, vt eas ſub pretextu huiuſmodi nullatenus moleſtari permittant. Et ſi quid forſan ex hoc in bonis, aut iuribus à quibuſcunque cõtra eas attentatum eſt hactenus, vel attentari contigerit in futurum: per illos prædictos ordinarios authoritate noſtra in ſtatum reduci debitum volumus: Inuocato (ſi opus fuerit) auxilio brachij ſecularis

A B C

A cularis. Cæterùm ſtatum beguinarum huiuſmodi, quas eſſe permittimus (niſi de his per ſedem apoſtolicam aliter ordinatũ extiterit) nullatenus ex præmiſsis intendimus approbare. Locorum autem ordinarios, & alios, ad quos prædicta ſpectabunt, curam peruigilem & ſolicitudinem debitam præcipimus adhibere, ne præmiſſarum ſequentes inuia, & ipſarum actus temerarios imitando, præmiſsis erroribus, & diſputatio-
C num, & predicationum temeritatibus ſe inuoluant: eas, quæ contra prædicta præſumpſerint per cenſuram eccleſiaſticam (appellatione poſtpoſita) compeſcendo. Porrò mulieres, quodcunque nomen habẽtes, quæ de illis, ex quibus prohibitio præceſsit, culpabiles ſe reddiderint, aut meritò notabiles vel ſuſpectas eſſe, ſi ſtatum vel habitũ quoquomodo mutauerint, verè ſub prędicta decernimus remanere cenſura: & taliter cõtra
B eas, per illos, ad quos pertinuerit, procedi volumus & mandamus, quòd ab errore de more reuocatę, nõ vltra inficiãt ſanas oues.

De cenſibus, exactionibus, & procurationibus TIT. X.

Benedictus duodecimus epiſcopus, ſeruus ſeruorum dei, ad perpetuam rei memoriã.

Taxat procurationes, pabula charitatis, & ſubſi

dium charitatiuum. Saluat priuilegia, cōuentiones, cōſuetudines, & præſcriptiones, & indemnitatem pauperum: inhibet cōtraueniri, punit tranſgreſſores, & eorum familiares, &c. Et locari debet ſub rubrica, de cenſibus, & procurationibus. A

CAP. VNICVM.

VAS electionis Paulus apoſtolus egregius prædicator, ſe & eos, qui ſecum erant, propriis manibus exhibebat, vt pſeudo & ſubdolis operariis ſub prædicationis ſpecie lu- B cra ſectantibus locum præcluderet, & his, quos ipſe paſcebat pabulo verbi Dei, non exiſteret onerosus. Sanè licet circa modeſtiam in exigendis procurationibus obſeruandam à prædeceſſoribus noſtris Romanis pontificibus ſalubria emanauerint inſtituta: quia tamen (ſicut experientia docet) nonnulli prælatorum necnon diœceſis nunciorum, vel legatorum apoſtolicæ ſedis, de quibus nullam faciunt mentionem C expreſsè, ſic ſe reddiderunt, & reddunt in dictarum procurationum exactionibus oneroſos, vt oppreſsi ſubditi huiuſmodi onera nequeant ſupportare: & victum longi temporis breuis hora conſumat. Nos attendentes, quòd parentes debent theſaurizare filiis, non delitiis faſtidioſis eorum ſubſtantiam abſorbere: ac accipientes pro diuer-

ſitate

A ſitate conditionum viſitantium prælato-
rum & prouinciarum, ac eccleſiaſticarum
e tiam facultatum certum modum ſufficiē-
ter viſitantibus, & ſupportabilem viſita-
tis in præmiſsis fore decætero obſeruan-
dum: de fratrum noſtrorum conſilio præ-
ſentis conſtitutionis edicto ſtatuimus, quòd
cùm in Franciæ, Nauarræ, Maioricarum
regnis, ac terris, prouinciis, & partibus ad-
iacentibus, & in vicinis eiſdem, necnon in
B Delphinatu, Burgundiæ, Sabaudiæ pro-
uinciæ, & Forcalquerij comitatibus archi-
epiſcopi, & epiſcopi, ac alij prælati, & per-
ſonæ eccleſiaſticæ, quibus id de iure vel
conſuetudine competit, ſuos ſubditos per-
ſonaliter viſitabunt: Iidem archiepiſcopi
à ſuis, vel ſuffraganeorum ſuorum cathe-
dralibus eccleſiis pro procuratiòne vnius
diei, ſiue in victualibus, ſiue à volentibus
in pecunia vltra trecentorum: à monaſte-
C riis verò & aliis eccleſiis, vel prioratibus ſe-
cularibus, vel regularibus habentibus col-
legium, vel conuentum duodecim, vel plu-
rium perſonarũ vltra ducentorum ac quin-
quaginta. Ab habentibus verò paucarum
perſonarum collegium, ſeu conuentum,
& quibuſuis aliis eccleſiis, prioratibus &
locis, vltra ducentorum. Epiſcopi verò ab
eccleſiis cathedralibus, vltra ducentorum.

A monaſteriis verò & eccleſiis aliis, ac prioratibus ſecularibus, vel regularibus habentibus collegium vel conuentum duodecim, vel plurium perſonarum, vltra ducentorum quinquaginta. Ab habentibus verò paucarum perſonarum collegium, ſeu conuentum, & quibuſuis aliis eccleſiis, prioratibus & locis, vltra ducentorum. Epiſcopi verò ab eccleſiis cathedralibus, vltra ducentorum. A monaſteriis verò & eccleſiis aliis ac prioratibus ſecularibus, vel regularibus collegium habẽtibus duodecim, vel plurium perſonarum, vltra centum & quadraginta. Ab habentibus verò perſonarum collegium paucorum, & quibuſlibet aliis eccleſiis, prioratibus & locis, vltra centum & quadraginta. Abbates quoque à monaſteriis vel prioratibus habentibus collegium duodecim, vel plurium perſonarum, vltra centum. Ab aliis quoque habẽtibus minus collegium, ac eccleſiis prioratibus & locis quibuſcunque, vltra lxxx. Archidiaconi quoque, vltra xxxv. Archipresbyteri quoq;, vltra viij. Turonẽ. argenti valorem recipere non præſumant. Si verò præfati archiepiſcopi, prĕlati, & perſonæ eccleſiaſticæ ex priuilegio apoſtolico per alios viſitare, & procurationes recipere valeant in pecunia numerata. Iidem archiepiſcopi à ſuis & aliis cathedralibus eccle- A B C

ſiis

A ſiis, vltra centũ & xx. à monaſteriis verò & eccleſiis aliis, ac prioratibus ſecularibus & regularibus,habentibus collegium duodecim,vel plurium perſonarum,vltra centum. Ab habentibus verò minus collegiũ, & quibuſlibet aliis eccleſiis, prioratibus & locis, vltra lxxx.Epiſcopi etiã ab eiſdem eccleſiis, monaſteriis, prioratibus, atque locis, vltra lxxx. abbates, vltra lx.archidiaconi, vltra xxx.Turoneñ.argenti valorem, nõ recipiãt
B quoquo modo. In Alemaniæ quoque,Angliæ,Hungariæ,Boemiæ, Poloniæ, Noruegiæ,Daciæ, Scotiæ, & Suetiæ regnis, terris, ac prouinciis, & partibus eiſdem adiacentibus archiepiſcopi & epiſcopi,alij quoq; prȩlati,& perſonæ eccleſiaſticæ,cùm(vt prȩmittitur) perſonaliter viſitabunt. Iidem archiepiſcopi & epiſcopi, etiam ſi primates exiſtant,à ſuis,vel ſuffraganeorum ſuorum eccleſiis cathedralibus,& perſonis earum pro
C procuratione vnius diei, ſiue in victualibus, ſiue à volentibus in pecunia, vltra trecentũ & viginti. A monaſteriis verò & aliis eccleſiis,prioratibus ſecularibus,vel regularibus habentibus collegiũ duodecim,vel plurium perſonarũ,vltra cc.& lx.ab aliis verò monaſteriis,eccleſiis,ſeu prioratibus minus collegium habentibus : aliis quoque eccleſiis, prioratibus & locis, vltra ducentorum &

viginti. Epiſcopi etiam à cathedralibus ec- A
cleſiis,vltra ducentorum & viginti. A mo-
naſteriis verò & aliis eccleſiis, & priorati-
bus ſecularibus,vel regularibus habẽtibus
collegium duodecim,vel plurium perſona-
rum,vltra centum & lxxx. Ab habentibus
verò collegium minus, & quibuslibet aliis
eccleſiis,& prioratibus atque locis, vltra cẽ-
tũ & quinquaginta. Abbatesq́ inſuper à mo-
naſteriis,prioratibus, ſeu eccleſiis habenti-
bus collegium xij. vel plurium perſonarũ, B
vltra centum. Ab habentibus verò minus
collegium ac eccleſijs, prioratibus, & aliis
locis quibuslibet, vltra lxxx. Archidiaconi
verò,vltra quinquaginta. Archipresbyteri
etiam, vltra decem Turoneñ.argenti valo-
rem recipere non præſumant.Si verò iidem
archiepiſcopi,epiſcopi, & prælati, ac perſo-
næ eccleſiaſticę ex priuilegio apoſtolico per
alios viſitare,& procurationes recipere va-
leant in pecunia numerata: dicti archiepi- C
ſcopi,etiam ſi primates exiſtant, ab huiuſ-
modi eccleſiis, monaſteriis, prioratibus,
atque locis,vltra centũ. Epiſcopi,vltra octo-
ginta.Abbates,vltra lx. archidiaconi vltra
xxx.Turoñ. argenti valorem pro procura-
tione qualibet vnius diei recipere non præ-
ſumant. In Caſtellæ quoque legionis,Ara-
goniæ, & Portugaliæ regnis & dominiis,
terris

A terris & prouinciis regum Caſtellæ, Aragoniæ,& Portugaliæ, & partibus adiacentibus etiam vicinis eiſdem, excepto Sardiniæ & Corſicæ regno. Archiepiſcopi, epiſcopi,& prælati, ac perſonæ eccleſiaſticæ,cũ (vt præmittitur) perſonaliter viſitabunt, iidem archiepiſcopi à ſuis, & ſuffraganeorum ſuorum eccleſiis cathedralibus, pro procuratione vnius diei, ſiue in victualibus, ſiue à volentibus in pecunia vltra cen-
B tum & quadraginta: à monaſteriis verò & eccleſiis aliis,ac prioratibus ſecularibus,vel regularibus habentibus collegium duodecim vel plurium perſonarum, vltra centum & viginti. Ab habentibus verò minus collegium,aliiſque eccleſiis,prioratibus atque locis, vltra centum. Epiſcopi etiã à cathedralibus eccleſiis vltra centum à monaſteriis verò & prioratibus ſecularibus, vel regularibus habentibus collegium duodecim
C vel plurium perſonarum,vltra lxxx.Ab habentibus verò minus collegium,aliiſque eccleſiis,prioratibus & locis,vltra lx.Abbates etiam à monaſteriis,vel prioratibus habentibus collegium,xij.vel plurium perſonarũ, vltra quinquaginta. Ab habentibus minus collegiũ,& quibuslibet aliis eccleſiis, prioratibus & locis, vltra xl. Archidiaconi verò, vltra vigintiquinque. Archipresbyteri

verò, vltra quinque Turoneñ.argenti valorem recipere non attentant. Si verò proximè nominati archiepiſcopi, epiſcopi, & prælati,& aliæ perſonæ eccleſiaſticæ,ex priuilegio apoſtolico,per alios viſitare & procurationes recipere poſsint, in pecunia numerata.Iidem archiepiſcopi,ab eiſdem ſuis & ſuffraganeorum ſuorum eccleſiis, vltra lxxx. A monaſteriis verò & eccleſiis aliis, ac prioratibus ſecularibus,vel regularibus habentibus collegium duodecim,vel plurium perſonarum, vltra lx. Ab habentibus verò minus collegium, & quibuſlibet aliis eccleſiis, prioratibus ſiue locis, vltra quinquaginta. Epiſcopi etiam ab eiſdem eccleſiis, monaſteriis, prioratibus ſiue locis, vltra xl. Abbates verò, ab eorum monaſteriis, prioratibus, eccleſiis ſiue locis,vltra xxx. Archidiaconi verò,vltra xx. Turoneñ.argenti valorem recipere non attentent. In Apuliæ verò, Calabriæ, terræ laboris,Siciliæ,Lombardiæ, Tuſciæ, Sardiniæ, Corſicæ,& cæteris aliis Italiæ partibus: necnon Sclauoniæ, Achaiæ,Cypri, & ceteris regnis,inſuliſque, & aliis prouinciis & partibus omnibus vltramarinis, & etiam tranſmarinis,patriarchæ, archiepiſcopi, epiſcopi ac prælati alij & perſonæ eccleſiaſticæ conſiſtentes, quum (vt præmittitur) perſonaliter viſitabunt,

Iidem

A Iidem patriarchæ & archiepiſcopi à ſuis vel ſuffraganeorum ſuorum eccleſiis cathedralibus pro procuratione vnius diei, ſiue in victualibus, ſiue à volentibus in pecunia, vltra lx. A monaſteriis verò & eccleſiis aliis, ac prioratibus ſecularibus, vel regularibus habentibus collegium xij. vel plurium perſonarum, vltra quinquaginta. Ab habentibus verò, minus collegium, & quibuſlibet aliis eccleſiis, prioratibus atque locis, B vltra quadraginta. Epiſcopi etiam à cathedralibus eccleſiis, vltra quinquaginta: à monaſteriis verò, aliiſque eccleſiis & prioratibus ſecularibus, vel regularibus habentibus collegium duodecim, vel pluriũ perſonarum, vltra quadraginta. Ab habentibus verò, minus collegium & eccleſiis aliis, ſeu prioratibus vel locis quibuſlibet, vltra triginta. Abbates verò à ſuis monaſteriis, vel prioratibus ſimile collegium, vel maius C habentibus, vltra viginti. Ab habentibus verò minus collegium, & quibuſlibet aliis eccleſiis, prioratibus atque locis, vltra ſexdecim, archidiaconi, vltra decem Turonenſium argenti valorem non audeant recipere quoquo modo. Si verò prælati, patriarchæ, archiepiſcopi, epiſcopi, & perſonæ eccleſiaſticæ proximè nominati, ex priuilegio apoſtolico per alios viſitare, & procu-

rationes

rationes recipere valeant in pecunia nume- A
rata : dicti patriarchæ, ſeu archiepiſcopi ab
eiſdem ſuis, vel ſuffraganeorum ſuorum
eccleſiis cathedralibus, vltra quadraginta.
à monaſteriis quoque & eccleſiis aliis, ac
prioratibus, ſecularibus vel regularibus
habẽtibus collegium duodecim, vel pluriũ
perſonarũ vltra triginta. ab habẽtibus verò
minus collegiũ, & eccleſiis aliis prioratibus,
ſiue locis, & ſubditis quibuſcunq;, vltra vi-
gintiocto. Epiſcopi quoque à ſuis cathe- B
dralibus, & quibuslibet aliis eccleſiis, mo-
naſteriis, prioratibus atque locis, vltra vi-
ginti. Abbates etiam vltra decem, necnon
archidiaconi, vltra quinque Turonen̄. ar-
genti valorem recipere nõ præſumant. Ita,
quòd expenſæ ſeu ſumptus vniuerſi, ſeu ta-
xatio pecuniaria huiuſmodi procurationis
totius dici, videlicet in pecunia, vel victua-
libus & neceſſariis aliis, prædictam ſum-
mam vel valorem aliquatenus non exce- C
dat: nec vltra dictas ſummas vel taxatio-
nes, ſeu valores earum prætextu cuiuſuis
conſuetudinis, vel aliàs, vel ab ipſis præla-
tis, vel familiaribus earundem quicquam
exigere, vel recipere liceat, etiam à volenti-
bus, quando ex conuentione vel conſuetu-
dine minus ſoluere cõſueuerint, quòd pro-
pter prædicta non plus ſoluant. Illud quo-
que

A que, quod de archidiaconis ſuperius diximus ordinandum, locum habere volumus etiam in decanis, præpoſitis, aliiſque perſonis eccleſiaſticis ſuperius non expreſsis, quibus viſitationis officium & procurationis receptio ex priuilegio ſedis apoſtolicæ, vel de iure ſeu conſuetudine competere dignoſcuntur: Decanis ruralibus duntaxat exceptis, qui in aliquibus regionibus archipresbyteri nominantur, circa quos in

B receptione huiuſmodi procurationis, id, quod ſupra ſtatutum eſt, de aliis archipreſbyteris, volumus obſeruari. Noſtræ tamen intentionis exiſtit, quòd ſi ex conuentione vel conſuetudine, tam eccleſiæ cathedrales, quàm collegiatæ & aliæ quælibet ſeculares, ac etiam monaſteria, prioratus conuentuales, & loca alia quæuis eccleſiaſtica, earúmque capitula, collegia ſeu conuentus, rectores etiam & perſonæ præ-

C latis quibuſuis ſuis viſitantibus (vt præfertur) minus debeant, vel conſueuerint, quàm per nos ſuperius eſt ſtatutum, ad ſoluendum vltra conuentionem vel conſuetudinem huiuſmodi nullatenus adſtringantur, ſed ſuper his circa eos conſuetudo & conuentio huiuſmodi obſeruentur. Huiuſmodi etiam moderationes, & taxationes ad prælatos quoſlibet, qui prætextu cuiuſuis

con

conſuetudinis in monaſteriis,ſiue locis aliis A
eccleſiaſticis gratis recipiantur ad pabulum
charitatis, extendimus & etiam prorogamus: prouiſo nihilominus, quòd in locis quibuſlibet, ſecundum quod maior vel minor rerum copia fuerit in eiſdem, necnon iuxta maiorem vel minorem perſonarum & euectionum numerum huiuſmodi viſitantium expenſarum maiorum vel minorum debita moderatio teneatur:ita tamen, quòd maiores expenſæ non excedant ſum- B
mam ſuperius limitatam. Inſuper prædictis omnibus archiepiſcopis, primatibus, epiſcopis, & aliis ſuperius nominatis viſitantibus,ne vltra contentionem vel conſuetudinem huiuſmodi circa perſonas, & loca vbi fuerint, nec vltra moderationes & taxationes prædictas, quicquam præſumant recipere, diſtrictius nihilominus inhibemus. Volentes etiam conſtitutionem præſentem pœnę adiectione iuuari:ſtatuimus, C
quòd ſi dicti viſitantes per ſe, vel (ſi ex priuilegio eis competat) per alios viſitationis officium exercuerint, & procurationes receperint(vt præfertur)ipſi vel familiares eorum vltra taxationes prædictas,aliquid ſciẽter exegerint, vel receperint etiam à volente:duplum eius,quod ipſi iidem prælati, vel eis ſcientibus, aut ratum habẽtibus eorum
famil

A familia taliter exegerint vel receperint, intra duos menſes poſt receptionem, ſeu ſciẽtiam huiuſmodi eccleſiis, monaſteriis, & aliis locis à quibus illa receperint, reſtituere teneantur. Si verò dictis prȩlatis per alios viſitantibus, ij, qui pro eis viſitationis officium exercebunt, per ſe vel alios vltra moderationes ſeu taxationes prædictas, quicquam exegerint, ſeu receperint etiam à volentibus: duplum eius, quod vltra recepe-
B rint, eccleſiis & monaſteriis vel locis aliis, à quibus id receptum fuerit, intra præfatum terminum reſtituere teneantur. Alioquin ex tunc dicti prælati, qui vltra moderationes & taxationes prædictas, ſeu conuentionem vel conſuetudinem huiuſmodi receperint in pecunia numerata, duplum ipſum eiſdem eccleſiis, monaſteriis, ſiue locis vltra dictum tempus reſtituere differentes, ingreſſum eccleſiȩ, ſibi nouerint interdictum.
C Ij verò pro dictis prælatis viſitationem huiuſmodi (vt præmittitur) exercentes, ab officio & beneficio nouerint ſe ſuſpenſos: quouſque grauatis eccleſiis, monaſteriis, ſiue locis de huiuſmodi duplo plenariam ſatisfactionem impendant. Adiicientes conſtitutioni præſenti, quòd ſi quis de familia prælati perſonaliter viſitantis, aliquid vltra moderationes & taxationes præfatas

per ſe

per ſe vel alios prælato ignorante, nec ratum habente receperit ab eccleſiis, monaſteriis, & locis aliis viſitatis, duplum eius, qui vltra receperit, de ſuo proprio intra duos menſes, poſt receptionem huiuſmodi eccleſiis, monaſteriis, & locis aliis, à quibus illa receperit, reddere teneatur: Alioquin ex tunc recipiens, ſi clericus fuerit, tam diu ab officio & beneficio ſit eo ipſo ſuſpenſus. Si verò laicus, tam diu ingreſſum eccleſiæ ſibi nouerit interdictum, & à communione B eucharistiæ ipſo facto nouerit ſe ſuſpenſum, donec de duplo huiuſmodi grauatis eccleſiis, monaſteriis, ſiue locis ſatisfecerit cum effectu: Nulla eiſdem vltra moderationes, & taxationes prædictas recipientibus in his donantium remiſsionem liberalitate, vel gratia valitura. Cæterùm moderationes, & taxationes huiuſmodi in illis locis volumus obſeruari, in quibus id fieri poterit ſecundum eccleſiæ, monaſterij vel C loci alterius facultates. In aliis autem tantam præcipimus modeſtiam adhiberi, quòd per hæc, quæ ad exonerationem locorum eccleſiarum ſtatuendam prouidimus non doleant ſe grauari: nec per hoc dicti prælati exigendi, amplius quàm ipſi ſubditi pati poſsint indultam ſibi exiſtiment poteſtatem. Præmiſsis quoque adiiciendo ſtatuimus

A tuimus,quòd ſi dicti prælati, vel aliquis eorundem ex apoſtolica indulgentia,vel conſuetudine ſeu de iure petant, ſibi ab eccleſiis,monaſteriis,& locis aliis,eorúmque capitulis, collegiis, vel conuentibus, rectoribus, ſeu perſonis moderatiuum, ſeu charitatiuum ſubſidium exhiberi: non poſsint à ſingulis eccleſiis,monaſteriis, ſiue locis pro ſubſidio huiuſmodi vltra petere,vel recipere (etiam à volentibus) niſi quantũ aſcen-
B derent ſingulæ procurationes in pactum, per nos ſuperius moderatum, quas iidem prælati poſſent recipere, quando ex priuilegio, per alium viſitarent. Porrò Turoñ. prædictos,tales fore intelligimus, quòd xij. ipſorum valeant vnum florenum auri boni,puri, & legalis ponderis, ac cunij florentini. Per conſtitutionem autem huiuſmodi nolumus,quòd prædicti prælati, vel alij, quibus viſitationis officium,& procuratio-
C num receptio ex priuilegio ſedis apoſtolicæ, vel aliàs de conſuetudine, vel de iure competere dignoſcuntur, ius viſitandi, ſeu procurationes recipiendi, ſibi valeant vendicare. Nec per conſtitutionem eandem aliis conſtitutionibus ſuper præmiſsis, per prædeceſſores noſtros dudum editis,quo ad alia contenta in eis,aliquatenus derogetur. Inſuper abbates Ciſtercieñ.ordinis,ſua mo-

naſteria viſitantes, ſub præfata conſtitutione noſtra nolumus comprehendi, cùm ſuper his per aliam conſtitutionem noſtram duxerimus ſpecialiter prouidendum. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtrarum conſtitutionis, intentionis, inhibitionis, adiectionis, & præcepti ac voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis dei, ac beatorum Petri & Pauli apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datum Auinioñ. xv. Kalend. Ianuarij, Pontificatus verò noſtri anno ſecundo. A B

De celebratione miſſarum

TIT. XI.

Ioannes xxij.

Narratis perturbationibus plurimis, quæ eccleſiæ præſertim, per hæreticos inferuntur: ordinat Romanus pontifex, quòd dum miſſæ celebrantur, in quibus deuotius oratur, certæ preces hic expreſſæ ad deum effundantur. Et vt Chriſtiani, ad id ſint promptiores. viginti dies indulgentiarum cunctis hoc facientibus elargitur. Aduerte, quòd ſub hoc titu. aptè potuiſſet locari extrauagans, docta. quæ eſt ſupra de vita & honeſtate cleri. vt ibi tractatum eſt. C

CAP.

A CAP. VNICVM.

DISCIPVLORVM Chriſti geſta nos inſtruunt, vt in pelago huius mundi procella ſurgente ad diuinum confugium recurrere debeamus. Illi quidem commotione maris adeo grandi facta, vt fluctus in nauiculam, quam Ieſum ſequentes intrauerant, operirent, Chriſtum dormientem vocibus excitarunt ſupplicibus, & aduerſus in-
B gruentes tempeſtatis impetus, ab eo ſalutis præſidium poſtularunt. Cùm itaque catholicam eccleſiam, quæ congregationem fidelium comprehendit, videamus (quòd dolentes referimus) pacis æmuli, zizaniorúmque ſatoris malitia procurante, diſcordiarum flatibus concitatam, earúmque fluctus adeò eleuatos, quòd quaſi operiant ipſam totam: hæreticos inſuper eccleſiam ipſam cernamus, & ſchiſmaticos impugnare fe-
C rociter, ac vt inconſutilem domini tunicam ſcindant, multipliciter laborare. Cum fratribus noſtris deliberatione præhabita diligenti, expediens (imò neceſſarium potius) æſtimamus, vt ad illum, qui ad dexteram patris reſidet in excelſis, qui caput eſt congregationis eiuſdem, cuíque poteſtas omnis, tam in cœlo, quàm in terra noſcitur tradita, eíque venti, & maria ob-

ſecundant, leuemus cum manibus corda A
noſtra: Ipsúmque deuotis pulſantes precibus, apud eum ſedulis orationibus inſiſtamus, vt inſurgẽtes præmiſſæ fremitus tempeſtatis, quæ quaſi vniuerſorum Chriſticolarum regna concutit, ſubditos contra dominos violato fœdere erigit, hæreticis & ſchiſmaticis ac rebellibus eccleſiæ dei, inſurgendi contra ipſam eiúſque iura vſurpandi inſania damnabili auſum pandit, flatus ceſſare, fluctúſque prædictos quieſcere B
ſua faciat omnipotenti virtute. Cordáque hæreticorum, ſchiſmaticorum aliorúmque rebellium ad dei eccleſiæ vnitatem ac deuotionem inclinet, & habilitet, vel forſan cum præmiſsis pertinaciter intendant perſiſtere, ipſorum elidat ſuperbiam, eorúmque obſtinatam malitiam ſuæ virtute dexteræ conterat, & proſternat. Corda quoque ſubditorum ad eorum ſuperiores, & eorum ſuperiorum cõuertat ad ſubditos, ipſóſque C
diſsidentes in cõcordię veritate conciliet, & confirmet: ſicque det ipſis ſuperioribus prę-ſidere, quòd ſic regnent, vt dirigantur: eorúmque regimen cedat ſubditis ad ſalutem perpetuam, quietem & pacem: nobiſque ipſe cuius prouidentia in ſui diſpoſitione nõ fallitur, modos & vias aperiat, per quos hoc, quod in votis gerimus, efficaciter promouere

A mouere poſsimus. Et quia in miſſarum ſolenniis ad deum conſueuerunt preces effundi deuotius, de eorundem fra. con. ordinamus, quòd in ſingulis miſſarum celebrationibus poſt dictum à celebrãte Pater noſter. Reſponſionéque ſecuta antequam in miſſa vlterius procedatur, illud Canticum, Lætatus ſum in iis, quę dicta ſunt mihi. totum, cũ Gloria patri. à religioſis, clericis, & aliis literatis præſentibus cum deuotione dicãt. Et primò dicantur Kyrie eleiſon. Chriſte

B eleiſon. Kyrie eleiſon. Pater noſter. Et poſt iſti verſiculi ſubſequantur, Domine ſaluos fac reges. Et exaudi nos in die, qua inuocauerimus te. Saluum fac populum tuum domine, & benedic hæreditati tuæ. Et rege eos, & extolle illos vſque in æternum. Fiat pax in virtute tua, Et abundantia in turribus tuis. Domine exaudi orationem meã, Et clamor meus ad te veniat. Dominus vobiſcum, Et cum ſpiritu tuo.

C Collecta.

ECcleſiæ tuæ quæſumus domine preces placatus admitte: vt deſtructis aduerſitatibus, & erroribus vniuerſis ſecura tibi ſeruiat libertate. Per dominum noſtrum.

HOſtium noſtrorum quæſumus domine elide ſuperbiam: eorum contumaciam dexteræ tuæ virtute proſterne. Per

Chriſtum dominum noſtrum, Amen. Benedicat celebrans conſequenter. Nos autem Chriſti fideles ad exequendum ſupradicta promptius donis volentes ſpiritalibus animare, omnibus verè pœnitentibus, & confeſsis tam his celebrantibus, quàm ipſis aſſiſtentibus obſeruantibus ſupradicta, quàm aliis preces tunc deuotas deo fundentibus, pro præmiſsis diebus, & miſsis ſingulis, quibus hæc fecerint, xx. dies de omnipotentis dei miſericordia, & beatorum Petri & Pau- B li apoſtolorum eius authoritate confiſi de iniunctis ſibi pœnitentiis relaxamus. Nulli ergo &c. Datum xij. Kalend. Iulij. Anno xij.

Sixtus quartus.

De reliquiis & veneratione ſanctorum TIT. XII.

Qui conceptionem immaculatæ virginis deuotè celebrabunt, in eodem feſto, & eius octauis officio intererunt, tales tribuuntur indulgentiæ, quales conſequuntur Chriſti fideles in corporis Chriſti ſolennitate. C CAP. I.

CVM præexcelſa meritorum inſignia, quibus regina cœlorum virgo dei genitrix glorioſa ſedibus prælata æthereis, ſyderibus quaſi ſtella matutina prærutilans deuotæ conſiderationis indagine perſcrutamur,

& intra

A & intra pectoris arcana reuoluimus,quòd ipſa vtpote via miſericordiæ,mater gratiæ & pietatis,amica humani generis,conſolatrix pro ſalute fidelium,qui delictorũ onere grauantur ſedula oratrix,& peruigil ad regem quẽ genuit, intercedit: Dignũ, quin potius debitũ,reputamus vniuerſos Chriſti fideles,vt omnipotenti deo,pro cuius prouidentia eiuſdem virginis humilitatem ab æterno reſpiciens, pro recõcilianda ſuo au-
B thori humana natura,lapſu primi hominis æternæ morti obnoxia, iam ſui vnigeniti habitaculum ſancti ſpiritus præparatione conſtituit: ex qua carnem noſtræ mortalitatis pro redemptione populi ſui aſſumeret, & immaculata virgo nihilominus poſt partum remaneret:De ipſius immaculatæ virginis mira conceptione gratias & laudes referãt,& inſtituta propterea in dei eccleſias miſſas, & alia diuina officia di-
C cant,& illis interſint:indulgentiis,& peccatorum remiſsionibus inuitare: vt exinde fiant eiuſdem virginis meritis,& interceſſione diuinæ gratiæ aptiores. Hac igitur cõſideratione inducti,eiuſdem omnipotentis dei,ac beatorum Petri & Pauli apoſtolorũ eius authoritate cõfiſi,authoritate apoſtolica hac in perpetuũ valitura cõſtitutione ſtatuimus,& ordinamus, quòd omnes,

& ſinguli Chriſti fideles vtriuſq; ſexus,qui A
miſſam,& officium Conceptionis eiuſdem virginis glorioſæ,iuxta piam, deuotam,& laudabilem ordinationem dilecti filij magiſtri Leonardi de Nogarolis clerici Veronenſis notarij noſtri,& quę deſuper à nobis emanauit,miſſæ & officij huiuſmodi inſtitutionem in die feſtiuitatis Conceptionis eiuſdem virginis Mariæ,& per octauas eius deuotè celebrauerint, & dixerint,aut illis horis canonicis interfuerint,quoties id fe- B
cerint,eandem prorſus indulgentiã,& peccatorum remiſsionem cõſequantur,quam iuxta felicis recordationis Vrbani iiij. in concilio Vienenſi approbatæ, ac Martini quinti,& aliorum Romanorũ pontificum prædeceſſorum noſtrorum conſtitutiones conſequuntur illi,qui miſſam,& horas canonicas in feſto corporis,& ſanguinis domini noſtri Ieſu Chriſti à primis veſperis, & per illius octauas iuxta Romanæ eccleſię C
conſtitutionem celebrant,dicunt,aut miſſæ officio,& horis huiuſmodi interſunt:præſentibus perpetuis temporibus valituris. Datum Romæ apud ſanctum Petrũ,anno incarnationis dominicæ,M.cccclxvj.iij.Kalend.Martij,Pontificatus noſtri anno vj.

Idem in eadem materia.

Excommunicationẽ ipſo facto incurrunt prædicat

A *dicatores aſſerentes diuam virginem in peccato mortali fuiſſe conceptam: qui etiam dicunt, quòd feſtum Conceptionis eius celebrantes grauiter peccant. Et vult præſentem conſtitutionem in locis populóſis publicari.*

CAP. II.

GRaue nimis gerimus, & moleſtū, cùm ſiniſtra nobis de quibuſdam eccleſiaſticis perſonis referuntur. Sed in eorum, qui ad euangelizandum verbū dei ſunt deputati exceſsibus prædicando commiſsis, eò

B grauius prouocamur, quò illi periculoſius remanent incorrecti. Cùm facilè deleri nequeant, qui multorum cordibus ſic publicè prædicādo diffuſius, & damnabilius imprimuntur errores. Sanè cùm ſancta Romana eccleſia de intemeratæ ſempérque virginis Mariæ conceptione publicè feſtū ſolenniter celebret, & ſpeciale ac proprium ſuper hoc officiū ordinauerit: nonnulli (vt accepimus)

C diuerſorum ordinum prædicatores in ſuis ſermonibus ad populum publicè per diuerſas ciuitates, & terras affirmare hactenus non erubuerunt, & quotidie prædicare non ceſſant, omnes illos, qui tenent, aut aſſerunt eandē glorioſam, & immaculatam dei genitricem abſque originalis peccati macula fuiſſe cōceptam, mortaliter peccare, vel eſſe hæreticos, eiuſdem immaculatæ cōceptio-

nis officium celebrantes,audientéſque ſermones illorũ,qui eam ſine huiuſmodi macula cõceptam eſſe affirmant,peccare grauiter.Sed & præfatis prædicationibus non contenti,cõfectos ſuper his ſuis aſſertionibus libros in publicũ ediderunt,ex quorum aſſertionibus,& prædicationibus non leuia ſcandala in mentibus fidelium exorta ſunt, & maiora meritò exoriri formidantur indies.Nos igitur huiuſmodi temerariis auſibus ac peruerſis aſſertionibus ac ſcandaloſis,quæ exinde in dei eccleſia exoriri poſſunt(quantum nobis ex alto conceditur) obuiare volentes,motu proprio,non ad alicuius nobis ſuper hoc oblatæ petitionis inſtantiã,ſed de noſtra mera deliberatione,& certa ſcientia huiuſmodi aſſertiones prædicatorũ eorundem,& aliorum quorumlibet, qui affirmare præſumerent,eos,qui crederent aut tenerent eandẽ dei genitricem ab originalis peccati macula in ſua conceptione præſeruatam fuiſſe, propterea alicuius hæreſis labe pollutos fore, vel mortaliter peccare, aut huiuſmodi officium cõceptionis celebrantes, ſeu huiuſmodi ſermones audientes alicuius peccati reatum incurrere: vtpote falſas & erroneas, & à veritate penitus alienas: editóſque deſuper libros prædictos id cõtinentes,quo ad hoc authoritate A B C

A ritate apoſtolica tenore præſentium reprobamus,& damnamus.Ac motu,ſcientia, & authoritate prædictis ſtatuimus,& ordinamus,quòd prædicatores verbi dei,& quicũque alij cuiuſcũq; ſtatus,gradus aut ordinis ac cõditionis fuerint,qui decætero auſu temerario pręſumpſerint in eorum ſermonibus ad populum, ſeu aliàs quomodolibet affirmare huiuſmodi ſic per nos improbatas,& damnatas aſſertiones veras eſſe,aut B dictos libros pro veris legere,tenere,vel habere, poſtquàm de præſentibus ſcientiam habuerint,excommunicationis ſententiam eoipſo incurrant:à qua ab alio,quàm à Romano pontifice(niſi in mortis articulo)nequeant abſolutionis beneficium obtinere.

Item motu,ſcientia & authoritate ſimilibus ſimili pœnæ ac cenſuræ ſubiicientes eos, qui auſi fuerint aſſerere contrariam opinionem tenentes: videlicet glorioſam C virginem Mariam cum originali peccato fuiſſe conceptam, hæreſis crimen,vel peccatum incurrere mortale:cùm nondum ſit à Romana eccleſia,& apoſtolica ſede deciſum.Nõ obſtantibus cõſtitutionibus,& ordinationibus apoſtolicis contrariis quibuſcunque,quibus cõmuniter,vel diuiſim à ſede apoſtolica indultũ exiſtat,quòd interdici,ſuſpendi,vel excommunicari nõ poſsint

per

per literas apoſtolicas non facientes plenā A ac expreſſam,ac de verbo ad verbum de indulto huiuſmodi mentionem.Et ne de premiſsis aliquādo valeant ignorantiam allegare:volumus,quòd locorum ordinarij requiſiti præſentes literas in eccleſiis conſiſtentibus in eorum ciuitatibus,& ſuarum diœceſum,& locis inſignibus,dū maior ibi multitudo populi ad diuina cōuenerit,ſermonibus ad populum mandent,& faciant publicari.Præterea,quia difficile foret præ- B ſentes literas ad ſingula loca,in quibus expediens fuerit deferre:etiā volumus,& dicta authoritate decernimus,quòd earundē literarum tranſſumpto manu publici notarij confecto,& authentico alicuius prælati eccleſiaſtici ſigillo munito, vbique ſtetur, prout ſtaretur eiſdem originalibus literis, ſi forent exhibitæ vel oſtenſæ. Nulli ergo omnino hominū liceat hanc paginā noſtræ reprobationis, dānationis, ſtatuti, ordina- C tionis,voluntatis,& decreti infringere,vel ei auſu temerario cōtraire.Si quis autē hoc attētare præſumpſerit,indignationē omnipotentis dei,& beatorū Petri & Pauli apoſtolorū ſe nouerit incurſurū.Datū Romæ apud ſanctū Petrum, Anno incarnationis dominicæ, M. cccclxxxiij. pridie nonas Septembris,Pontificatus noſtri anno xiij.

De

A De immunitate eccleſiarum

TIT. XIII.

Benedictus xj.

Decretalis, clericis laicos. eod. tit. lib. vj. habet locum tantum quò ad laicos tallias à clericis exigentes, & dantes illis auxilium, & non quò ad ſoluentes: præcipit deinde Lateranen. & generale concilia diligenter obſeruari.

CAP. I.

B QVOD olim per feli. re. Bonifacium papam octauũ prædeceſſorem noſtrũ contra laicos exigentes, ſiue recipientes à clericis & eccleſiaſticis perſonis tallias, decimã, vel aliam quotam, ſeu quantitatem aliquã de prouentibus bonorum ſuorum, aut eccleſiarum: necnon aduerſus ſoluentes, aut promittentes, vel conſentientes ſe ſoluturos pœnis adiectis ſtatutum eſt, quantum C ad pœnas ipſas ex cauſa de cõſilio fratrum noſtrorum reſtringimus ad exigentes tantummodo, & ad exigendum dantes auxilium, vel fauorem: non autem, quo ad eaſdem pœnas in ſoluentibus aut recipientibus à ſponte dantibus deinceps vendicet ſibi locum. Cæterùm attendant ſolicitè eccleſiarum prælati, & alij clerici Lateranenſe cõſilium, quòd in huiuſmodi ſubuentionibus

nibus ſolum caſum neceſsitatis, aut communis vtilitatis, vbi laicorum ad id non ſuppetant facultates, deliberatione prouida noſcitur excepiſſe:& deinde generale ſtatuiſſe concilium propter quorundam imprudentiam, etiam in hoc caſu Romanum pontificem (cuius intereſt communibus prouidere vtilitatibus) primitus conſulendũm. Attentè igitur caueant ne prædictorum conciliorum tranſgreſſores exiſtant, aliquid in caſu predicto,& multò magis ſi caſus ipſe non ſubſit, quoquo modo vel titulo inconſulto Rom.pont.occaſione ſubuentionum dictarum concedendo laicis, vel etiam promittendo: Alioquin tanquam canonum, & tam ſolennium conciliorum temerarij tranſgreſſores, quas proculdubio (deo propitio) idem infliget põtifex, grauiſsimas pœnas poterũt meritò formidare. Nulli ergo omnino hominũ,&c. A B

PAſtoralis cura ſolicitudinis ſuper cunctas populi Chriſtiani nationes, inuigilare remediis ſubiectorum, eorundem periculis obuiare, ac ſcandala remouere cõpellit. Sanè quoniam ex cõſtitutionė felicis recordationis Bonifa.&c.vt in cle.j.eo.tit. C

Quartus liber vacat.

A

EXTRAVAGANTIVM COMMVNIVM

LIBER QVINTVS.

De ſimonia TIT. I.

Vrbanus iiij.aliàs v.

Pactus vel iocalia exigentes,& etiam dantes pro religionis ingreſſu,ſi ſint ſingulares perſonæ
B *excommunicationis:ſi conuentus vel capitulum, ſuſpenſionis ſententias ipſo facto incurrunt:cuius vtriuſque vinculi abſolutio ſoli papæ reſeruatur: aliis pœnis in ſuo robore duraturis,niſi ingredientes aliquid ſponte & ſine pactione obtulerint. Quid de perſonis iam tali labe fœdatis,& bonis ſic receptis faciendum ſit,tandem patefacit.*

CAP. I.

SANE, ne in vinea domini, noſtrę(licet inſufficientibus
C meritis)commiſſa cuſtodię, naſcentes vepres & ſpinæ adeò cōualeſcant,quòd ſperatam fructificationē ipſius valeant impedire:diligentię noſtræ incumbit officio,vt illas extirpare radicitus ſolerti ſtudio procuremus.Sanè multorum fide dignorum relatione didicimus,quòd in nonnullis eccleſiis, monaſteriis, prioratibus & aliis

aliis locis religioſis,tam virorũ,quàm mulierum ordinum,regionum & partium diuerſarum deteſtabilis & à canonibus reprobata ſeruatur abuſio,quod cũ perſonæ aliquæ recipiũtur ab eis,ad obſeruantiam regularem,ipſę temeritate pręſumptuoſa paſtus ſeu prandia capitulis & conuentibus ipſarum eccleſiarum,monaſteriorum,prioratuum & locorum,aut pecunias,aut iocalia,ſeu res alias ipſis eccleſiis,monaſteriis, prioratibus & locis,ſeu præſidentibus eis, ex ſtatuto ſeu conſuetudine,quæ corruptela eſt potius dicenda,tribuere cõpelluntur: Ex quibus decori eccleſiaſticæ & immaculatæ religionis detrahitur.Quãplures etiã, tam execratione huiuſmodi criminis,quàm expenſarum onere à ſacræ religionis propoſito retrahuntur:Ipſæque eccleſiæ, monaſteria & loca famulantium deo conſuetis numeris remanent deſtituta,& in multorum mentibus fidelium ſcandalũ generatur. Nos igitur huic morbo peſtifero cupientes congruam adhibere medelam,& aliis pœnis in talia præſumentes inflictis à iure in ſuo robore duraturis,pœnã adiicere grauiorem,vniuerſis abbatibus, prioribus, decanis, præpoſitis & magiſtris, necnõ abbatiſsis & prioriſsis,aliiſque prælatis, quouis nomine nuncupatis,& eorũ officialibus

A, B, C are marginal letters: A (line 1), B (line 11), C (line 22).

A libus quarumcunque etiam eccleſiarum, monaſteriorum, prioratuum, domorum & locorum quorumlibet religionum, ordinem etiam militarium, tam exemptorum, quàm non exemptorum, quocunque nomine cenſeantur, ac capitulis & conuentibus & ſingularibus perſonis eorum, tenore pręſentium authoritate apoſtolica (quamuis ſit eis à iure inhibitum) diſtrictius inhibemus, ne tam à maribus quàm à mulieribus
B volentibus ingredi eorum religionem, eccleſias, monaſteria, prioratus, domus ſeu loca, in earundem perſonarum receptione, aut ante vel poſt illam quoſcunque paſtus, prandia ſeu cœnas, pecunias, iocalia, aut res alias etiam ad vſum eccleſiaſticũ, ſeu quemuis pium vſum alium deputata vel deputãda directè vel indirectè petere, vel exigere quoquo modo præſumãt. Sed eas potius cũ omnimoda pietate recipiant, ac in victu &
C veſtitu ſicut alias perſonas ſuarum eccleſiarum, monaſteriorum, prioratuum, domorũ & locorum ſyncera charitate pertractent. Illa duntaxat quæ perſonæ ipſæ ingredientes purè & ſponte, & plena liberalitate, omnique pactione ceſſante dare vel offerre eccleſiis, monaſteriis, prioratibus, domibus & locis huiuſmodi voluerint, cum gratiarum actione licitè recepturi. Nos enim,

qui ſe coëgerint, ſi ſint ſingulares perſonæ A
tam dantes, quàm accipientes, huiuſmodi excommunicationis: ſi capitulum vel conuentus fuerit, ſuſpenſionis ſentẽtiis eo ipſo decernimus ſubiacere: A quibus (prærerquã in mortis articulo) abſolui nequeãt abſque ſedis apoſtolicæ licentia ſpeciali. Cæterùm perſonis illis vtriuſque ſexus, quæ iam labe huiuſmodi ſunt fœdatæ, earũ prouidentes ſaluti, de benignitatis gratia eas liberantes, concedimus ꝙ per ſuos locorũ diœceſanos B
hac vice duntaxat à crimine huiuſmodi & nota infamiæ inde contracta, authoritatę apoſtolica abſoluantur: canonica proinde ipſis pœnitentia ſalutari impoſita, de qua ipſorũ diſcretioni videbitur expedire: & demum cum ipſis, vt in earũ eccleſiis, monaſteriis, prioratibus, dignitatibus, & locis licitè valeant remanere, miſericorditer diſpenſetur. Inſuper erga perſonas illas, quæ in prę-miſsis recipiendo aliqua contra canonicas C
ſanctiones peccaſſe noſcuntur, volentes nos reddere gratioſos: omnia recepta huiuſmodi ſi ad cõmunem vſum monaſteriorũ ſeu locorũ eorum ſunt applicata, ea ad dictum vſum licitè concedimus retineri. Si verò ad ſpecialem vſum abbatis ſeu abbatiſſę, prioris aut prioriſſæ, aut alterius ſingularis perſonæ retineantur: illa venire præcipimus in

cõmuni

A cõmuni. Nulli ergo hominũ liceat hanc paginam noſtræ inhibitionis, conſtitutionis, conceſsionis, & præcepti infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autẽ hoc attẽtare præſumpſerit, indignationẽ omnipotentis dei & beatorũ Petri & Pauli apoſtolorũ eius ſe nouerit incurſurum. Datum Romæ apud ſanctum Petrũ, ij. nonas menſis Aprilis, Pontificatus noſtri anno primo.

Paulus Venetus papa ſecundus.

B *Omnes ſimoniaci cuiuſcunque dignitatis aut ſtatus, ſunt ipſo facto excõmunicati: nec habẽt ſimoniacè ordinati ordinis executionẽ. Et electiones aut aliæ prouiſiones per ſimoniã factæ nõ valent, nec ius percipiendi fructus tribuunt. Mediatores etiã ſimoniæ eadem cenſura ligantur, qui à ſolo papa abſoluentur. Et omnes prædicti ſunt Romanæ pontifici reuelandi.* CAP. II.

CVm deteſtabile ſcelus ſimoniacæ prauitatis, tam diuinorum quàm ſacrorũ C canonum authoritas abhorreat atq; damnet: Nos conſiderantes quòd plures pœnarum grauitas, quàm dei timor arcere ſolet à voluntate peccandi, ac ſummis deſideriis affectãtes, vt horum peſtiferum vitium non ex vſu ſolùm, ſed etiam ex mentibus hominum ſaltem propter pœnarum metum penitus euellatur: prędeceſſorũ noſtrorum Romanorũ pontificum veſtigiis inhæ-

rentes,ac etiam omnes & ſingulas excommunicationis, ſuſpenſionis, priuationis, & interdicti ſententias,cenſuras & pœnas dudum à Romanis pontificibus prædictis, & pro talibus reputatis cõtra ſimoniacos quomodolibet latas,& illos,qui cuiuſcũque ſtatus,gradus,ordinis,cõditionis, vel præeminentiæ fuerint:etiã ſi cardinalatus, patriarchali, epiſcopali, regali, reginali, vel alia quauis eccleſiaſtica ſeu mundana dignitatibus præfulgeãt,& eorum quemlibet, tam manifeſtum,quàm occultũ, quas ipſo facto eos incurrere volumus confirmantes & innouãtes apoſtolica authoritate,declaramus quòd omnes illi,qui ſimoniacè ordinati fuerint,à ſuorum ſint ordinum executione ſuſpenſi. Per electiones verò,poſtulationes, cõfirmationes,prouiſiones,ſeu quaſuis alias diſpoſitiones, quas ſimoniaca cõtigerit labe fieri, & quæ viribus omnino careant in eccleſiis,monaſteriis,dignitatibus,perſonatibus, officiis eccleſiaſticis, de quibuſuis beneficiis,aut aliquo eorum cuiquam ius nullatenus acquiratur, nec inde faciat aliquis fructus ſuos, ſed ad illorum omnium quæ percepit reſtitutionem ſub animæ ſuæ periculo ſit adſtrictus. Statuentes præterea,ꝙ vniuerſi & ſinguli etiam premiſsis dignitatibus præditi,qui quomodolibet dando vel

recip

A recipiendo ſimoniam cõmiſerint, aut quòd illa fiat mediatores extiterint, ſeu procurauerint, ſententiam excõmunicationis incurrant: à qua niſi à Romano põtifice pro tempore exiſtente non poſsint abſolui, præterquàm in mortis articulo conſtituti. Et vt huiuſmodi labis contagio frequẽtiùs reprimatur, omnibus & ſingulis eccleſiaſticis ſecularibúſque perſonis cuiuſcunque dignitatis, ſtatus, gradus, ordinis, vel conditionis
B fuerint: in virtute ſanctæ obedientiæ diſtrictiùs iniungimus, vt eos omnes, quos ſimoniam huiuſmodi cõmiſiſſe vel procuraſſe, aut in ea mediatores eſſe ſciuerint, pontifici prædicto, vel cui idem pontifex duxerit cõmittendum, per ſe vel alios reuelare quantocius nõ omittant. Pro reuelatione huiuſmodi etiã ſi cõplices fuerint, non ſolùm veniam à nobis, ſed etiã gratiã conſecuturi, ſi eorũ iudicio participes tanti criminis va-
C leant coërceri. Quod ſi nõ fecerint, abſolui non valeant donec prædicta reuelent, & cõplices huiuſmodi detecti arctiùs punientur.

Nulli ergo, &c. noſtræ cõfirmationis, innouationis, declarationis, & voluntatis infringere. Datũ Romæ apud ſanctũ Petrũ, Anno incarnat. dom. M.ccccclxiiij. ix. Kalendas Decembris, Pontificatus noſtri anno primo. Publicata die xxiiij. Nouemb. anno prædicto.

De Iudæis TIT. II. A

Clemens quintus.

Chriſtiani arma portantes ad infideles Chriſtianos impugnantes ipſo facto ſunt excommunicati, capientium ſerui, infames, & inteſtabiles, tam actiuè, quàm paſſiuè, & eorum bona cõfiſcata. vide cap. ita quorundam. & cap. ad liberandam. extra eod. tit.

CAP. I.

MVLTA mentis amaritudine cõcitamur, grauíſque doloris aculeus perfodit mentem noſtram, intelligentes, quòd renati fonte baptiſmatis in deuium oberrantes, qui deberent opprobrium illatum domino in terram hęreditatis ſuæ totis viribus vindicare, potius iniuriatoribus ſuis fauent, Sarracenorum videlicet horribili & perfidiæ nationi: & degenerantes miſerabiliter à ſtatu fidelium, famæ, propriæ immemores, & ſalutis obliti, inimicis crucis Chriſti cõtra ipſius negocium, ferrum, equos, arma, & alia vetita, necnon victualia, & mercimonia in Alexandriam, & ad alia loca Sarracenorũ terræ Aegypti deferre præſumunt: Ex quo manifeſtè apparet, quòd Chriſtianos, qui ad defenſionẽ hæreditatis domini ibidem pro fide remanſerunt, talibus adiuti ſubſidiis irreueren

A reuerenter impugnant: propter quod fidei negociũ ibidẽ quodammodo noſcitur deperire. Non igitur, qui ad liberandam terram ipſam operam dare intendimus (cum dei adiutorio) efficacem, tam graues tranſgreſſus vlterius ſuſtinere nolentes, felic. record. Nico. pa. iiij. præd. no. veſtigiis inhærentes, præſentium tenore ſtatuimus, vt nullus arma, equos, ferrum, lignamina, victualia, & alia quæcunque mercimonia in Ale-
B xandriam, vel alia loca Sarracenorum terrę Aegypti deferre, mittere, vel portare, ſeu de portibus eorũ, vt eiſdẽ deferantur, extrahere, vel extrahi permittere, aut eis aliàs auxiliũ vel fauorẽ præſtare quoquo modo præſumat. Nos verò illos, qui cõtra huiuſmodi cõſtitutionem noſtrã auſu temerario venire præſumpſerint, eo ipſo excommunicationis ſententiæ decernimus ſubiacere: à qua abſolui nequeant, niſi tantũ de bonis propriis
C in dictæ terræ ſubſidiũ conuertendum exolſuerint, quantum ad partes prædictas detulerint, vel miſerint, aut deferre, vel de ipſorum portibus extrahi permiſerint deferendum: nec tunc etiam ab eadem (præterquã in mortis articulo) abſoluantur ſententia, abſque mandato ſed. apoſtol. ſpeciali. Et nihilominus, ſi perſonas eorum capi cõtingat, in ſeruitutem & capturam illorum eſſe

volumus,in quorum ceciderint captionem. A
Authoritate inſuper apoſtolica ſtatuentes, vt illi,qui contra huiuſmodi ſtatutum noſtrũ quomodolibet venire præſumpſerint, præter pœnas prædictas,quas ipſo facto incurrãt, perpetuò ſint infames,& inteſtabiles habeantur:ita, quòd nec teſtari, nec legata eis,ſeu relicta percipere valeant, & inſuper ad ſuceſsiones,tam ex teſtamento,quàm ab inteſtato ſint prorſus, & reddantur inhabiles,nec ad publica quęlibet admittantur of- B
ficia, ſintque illis omnes actus legitimi penitus interdicti,& tanquam excõmunicati, hoſtéſque catholicæ fidei (poſtquã de ipſorum huiuſmodi temeritate conſtiterit)diebus dominicis & feſtiuis publicè nunciẽtur, & in fiſcum bona eorũ omnia deuoluantur.

Ioannes xxij.

Iudæi ad fidem conuerſi non ſunt in bonis moleſtandi, ne ſint deterioris conditionis poſt bapitſmum,quàm eſſent ante. C

CAP. II.

DIgnum arbitrantes, & iuri conſonum fonte renatos baptiſmatis Iudaica cæcitate dimiſſa amplioribus fauoribus aut gratiis,quàm antea abundare : indecens & abſurdum, vt qui in perfidia abundarent, cogantur mẽdicare fideles : vniuerſis & ſingulis rectoribus, & aliis officialibus comitatus

A tatus Veneſini, aliorúmque comitatuum, & terrarum pertinentium ad apoſtolicam ſedem, diſtrictè præcipimus & mandamus, quatenus cõuerſis huiuſmodi, & qui in poſterum conuertentur, in poſſeſsionibus & bonis aliis quocunque nomine cenſeantur, quæ in comitatibus & terris prædictis conuerſionis tempore obtinebãt, ſeu etiam obtinebunt, occaſione prædicta nullam moleſtiam inferant, nec ab aliis inferri permit-
B tant: ſed ipſis in his & aliis ſe fauorabiles exhibẽtes, ipſos ab iniuriis & moleſtiis protegant & defendant: vt ſic de ſeruitute ad libertatem ſe tranſiſſe percipiant, nec redire prætextu mẽdicitatis odibilis ad dimiſſam perfidiam cõpellantur. Nulli ergo, &c. noſtrorũ perceptionis, & mandati infringere. Datũ Auinioñ. x. Kal. Aug. Anno quarto.

De hæreticis TIT. III.

C Benedictus xj. inquiſitoribus hæreticæ prauitatis.

Decretalem, per hoc. eodem titulo, libro vj. declarat, bona hæreticorum per diœceſanos vſurpari vetans. CAP. I.

Ex eo, quòd quædam nouella conſtitutio ſuper negocio hæreticæ prauitatis à bonæ memoriæ Bonifacio papa viij. prędeceſſore

noſtro edita continet, quòd in ipſo negocio A
per diœceſanos epiſcopos, & inquiſitores ſuper eodem facto inquiri valeat communiter vel diuiſim: & ſi diuiſim proceſſerint, teneantur ſibi inuicem communicare proceſſus: Nos conſulere voluiſtis, quando & quoties ſit iſta proceſſuum communicatio facienda. Nos autem de fratrum noſtrorum cõſilio intelligendo diœceſanos & inquiſitores tunc demum diuiſim procedere, cum hi & illi ſeparatim, non quando epi- B
ſcopi tantum, vel inquiſitores tantum procedunt, conſultationi veſtræ breuiter reſpondemus, quòd quando vtrique procedunt ſeiunctim, ſibi debent in fine tantum, dum nihil reſtat agendum, niſi quòd ſolùm ſententia promulgetur, communicare proceſſus. Licet enim quibuſdam potuiſſet videri per legem ciuilem, quòd ſicut quando aliquis ex actitatis coram alio debet ferre ſententiam, vt puta, quando adminiſtrator C
delegat cauſam ſibi ſententia reſeruata: ſaltem in principio, id eſt, conteſtatione, rurſus in medio, & ſemel in fine quæ ſunt examinata audire debet: ita & in caſu præſenti, vbi ex actis coram alio habitis alter profert ſententiam, ſic ter huiuſmodi acta recenſeat, quod fieri non poteſt, ſi eorum denegetur editio: tamen id æquitas canonum

A num non admiſit. Vnum ſanè caſum excipimus, ſi alter commodè non poſsit procedere, niſi alterius actis viſis: Ex hac enim cauſa ſemel tantum (vt fraudi locus nõ fiat) in toto negocio copia tribuatur. Verùm quia nonnulli diœceſani partem partis prouentuum de hæreticorum bonis inquiſitionis officio deputatæ propter expenſas, quas dum inquirunt in ſæpedicto negocio faciũt, à vobis exigere moliuntur, hoc tanquam B iuri abſonum (cum ordinarij ſint, ideóque officium tale, quod eis incumbit propriis eos oportet explere ſtipendiis) fieri penitus prohibemus. Rationem autẽ iidem diœceſani prouentuum, obuentionum ex inquiſitionis officio à vobis, non obſtante aliqua conſtitutione, cõſuetudine, vel mandato contrariis non expoſcant: ſed eam cameræ noſtræ, vel alij, cui nos vel ſucceſſores noſtri Romani pontifices mandaremus C reddendam, reddatis, quæ generaliter obſeruari iubemus.

Ioannes xxij.

Tres errores magiſtri Ioannis de Poliaco, doctoris Pariſienſis hic damnantur.

CAP. II.

VAs electionis doctor eximius, & egregius prædicator, cuius prædicatio mundum docuit vniuerſum præſumptuo-
ſam

ſam illorum audaciam refrenare ſolicitus, A
qui prudentiæ propriæ innitentes in errores proprios prolabuntur, non plus ſapere, quàm oportet ſapere, ſed ad ſobrietatem ſapere ſalubri doctrina ſuggeſsit: & iuxta ſapientis eloquium: Quiſque ſuæ prudentiæ modum ponat. Sanè dudum cùm dilectum filium magiſtrum Ioannem de Poliaco, ſacræ theologiæ doctorem, certis ex cauſis de fratrum noſtrorum conſilio ad noſtrã præſentiam vocauiſſemus, fide digna relatio B
ad noſtrum perduxit auditum, quòd ipſe in quibuſdam articulis tangentibus pœnitentiæ ſacramentum, non ſobriè, ſed perperam ſapiebat, infraſcriptos articulos periculoſos continentes errores docens publicè in ſuis prædicationibus, & in ſcholis. Primò ſiquidem adſtruens, quòd confeſsi fratribus habentibus licentiã generalem audiendi confeſsiones, tenentur eadem peccata, quæ confeſsi fuerant iterum confiteri proprio ſacerdoti. Secundò, quòd ſtãte, Omnis vtriuſque C
ſexus. edicto in concilio generali, Ro. ponti. non poteſt facere, quòd parœciani non teneantur omnia peccata ſua ſemel in anno proprio ſacerdoti confiteri, quem dicit eſſe parœcialem curatum. Imò nec deus poſſet hoc facere: quia (vt dicebat) implicat contradictionem. Tertiò, quòd papa nõ poteſt dare

A dare poteſtatem generalem audiendi confeſsionem: imò nec deus, quin confeſſus habenti licentiam teneatur eadem confiteri proprio ſacerdoti: quem dicit eſſe (vt præmittitur) proprium curatum. Nos igitur ſcire volentes, ſi ſuggeſta nobis veritatem haberent articulorum præmiſſorum copiã eidem magiſtro Ioanni fecimus aſsignari, & ad ſui defenſionem plenam audientiã ſibi præbuimus, tam in noſtra, & fratrum
B noſtrorum præſentia in conſiſtorio, quàm aliàs coram aliquibus ex ipſis fratribus per nos ad huiuſmodi officium deputatis. Verùm, licet præfatus magiſter dictos articulos, & contenta in ipſis defendere niteretur: aſſerebat tamen ſe paratum credere, & tenere in præmiſsis, & aliis, quæ tenenda & credẽda eſſe, ſedes apoſtolica definiret. Nos igitur attendentes, quòd prædictorum articulorum aſſertio, prædicatio, & doctrina
C redundare poterant in multarum perniciẽ animarum: ipſius per prælatos magiſtros in theologia examinari fecerimus diligenter. Nos ipſi etiam cum dictis fratribus noſtris collationem ſolertem & examinationem habuimus ſuper his. Per quas quidem collationem, & examinationem ſuper his habitas, comperimus præmiſſos articulos doctrinam nõ ſanam, ſed periculoſam multum

tum & veritati contrariam continere. Quos A
etiam articulos omnes & ſingulos idem magiſter Ioannes, veris ſibi rationibus opinioni dudum ſuæ habitæ contrariis demonſtratis, in conſiſtorio reuocauit: aſſerens ſe credere eos non veros, ſed ipſorum contrarium verum eſſe, & dicens ſe neſcire rationibus ſibi factis in contrarium reſpondere. Ideóque ne per aſſertionem, prædicationē, & doctrinam huiuſmodi in errorem (quod abſit) animæ ſimplicium prolabantur, o- B
mnes articulos, & quemlibet eorum tanquam falſos & erroneos, & à doctrina ſacra deuios authoritate apoſtolica condemnamus, & reprobamus de fratrum noſtrorum conſilio prædictorum, doctrinam contrariam veram, & contrarium eſſe catholicum aſſerētes: ſcilicet, quòd illi, qui prædictis fratribus confitentur, non magis teneātur eadem peccata confiteri iterū, quàm ſi ea aliàs confeſsi fuiſſent eorum proprio ſacerdoti C
iuxta concilium generale. Optantéſque veritatis vias notas eſſe fidelibus cunctis, & prædictis erroribus præcludere aditum, ne ſubintrent errores, fel.re. Alex.iiij. & Cle.iiij. Ro.pon.prædec.no. veſtigiis innitendo, vniuerſis & ſingulis diſtrictius inhibemus, ne quiſque præmiſſos articulos per nos (vt præmittitur) damnatos & reprobatos, & contenta

A tenta in eis, vel aliquo ipſorum, vtpote, à catholicis mentibus reſpuēda, tenere audeat, ſeu defenſare quomodolibet, vel docere. Quocirca vniuerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus vniuerſis & ſingulis veſtrum in ciuitatibus & diœceſ. veſtris conuocato clero, & populo communiter omnia pręmiſſa & ſingula per vos, ſeu alios ſolenniter publicetis. Nos etiā eidem magiſtro Ioanni mandamus, quòd B in ſcholis & ſermone Pariſius prædictos articulos, & contenta in eis tanquam veritati contraria propriæ vocis oraculo, aſſeueratione conſtanti publicè debeat reuocare. Quod ſe facturum dictus magiſter Ioannes efficaciter repromiſit. Datum Auin. viij. Kalend. Auguſt. Pont. noſtri anno quinto.

Idem.

Inquiſitores hæreticæ prauitatis cenſuras eccleſiaſticas fulminare non poſſunt in officiales, C *& nuncios ſedis apoſtolicæ, ſine ipſius licentia ſpeciali: ſed de eorum exceſſibus informationem facere poſſunt, & deinde Romano pontifici ſignificare.* CAP. III.

CVm Matthæus de Pontinianñ. ordinis prædicatorum, inquiſitor hæreticæ prauitatis in regno Siciliæ authoritate apoſtolica deputatus, friuola occaſione quæſita, ac noſtra & apoſtolicæ ſedis reuerentia

& hono

& honore poſtpoſitis in dilectum filium G. A
de Beleto, archidiaconum Foroliuien. capellanum noſtrum, Campaniæ Maritinæque rectorem excommunicationis ſententiam inconſultis motibus, non ſine multa temeritate duxerit proferendam: Nos volẽtes decætero talium præſumptoribus obuiare: vniuerſis & ſingulis, tam ordinariis, quàm delegatis iudicibus, & inquiſitoribus prauitatis eiuſdem; & aliis vniuerſis & ſingulis, quacunq; authoritate fungantur, au- B
thoritate apoſtolica diſtrictius inhibemus, & mandamus expreſsè, ne contra noſtros & apoſtolicæ ſedis officiales, vel nuncios, aut ipſorum aliquem, quauis occaſione vel cauſa, abſque noſtra & apoſtolicæ ſedis licentia ſpeciali eis per ſedis ipſius literas concedenda, plenam faciente de tenore præſentium mentionem, procedere quoquo modo præſumant: aut in eos, vel ipſorum aliquem excommunicationis vel ſuſpenſionis, ſeu quaſ C
uis alias ententias promulgare. Nos enim ex nunc decernimus irritum & inane, quicquid contra inhibitionem & mandatũ huiuſmodi contigerit attentari. Volumus tamen, quòd diœceſani, & inquiſitores prædicti ſuper iis, quæ negociũ tangunt fidei, alij verò ſuper iis, quæ rem tangunt vel publicã vel priuatam, ſiue ordinarij, ſiue delegati

quacun

A quacũque authoritate fuerint, prout poſſet eorũ officiũ pertinere, ſi quid per officiales & nuncios ipſos indebitè forſan attentatũ extiterit, ſe plenius informare: ídque nobis ſignificare ſtudeant, vt prouidere ſuper hoc de remedio opportuno valeamus. Nulli ergo, &c. Datum Auinioñ. xij. Kalend. Ianuarij, Pontificatus noſtri anno xj.

De ſchiſmaticis TIT. IIII.

B Benedictus xj.

Proceſſus & ſententias latas per Bonifacium octauum, contra Iacobum & Petrum de Columna, tanquam ſchiſmaticos, & eorum poſteros, reuocat hic Benedictus xj. exceptis confiſcationibus, in quibus nihil immunat. Et ſic (vt clarè patet) hæc extrauagans corrigit, & prorſus reuocat cap. vnicum. eod. titu. lib. vj.

CAP. VNICVM.

C DVDVM bonæ memoriæ Bonifacius papa viij. prædeceſſor noſter, contra Iacobum, Petrum & Ioan. de ſancto Vito, Ottonem quondam Agapitum, Stephanum & Iacobum Scyarram nepotes memorati Ia. & filios olim Ioan. de Columna & poſteritatẽ eorum, necnon circa Richardum, Pe. & Ioã. de monte nigro, ac adiutores, fautores, & receptores eorum cuiuſcunq; ſtatus, etiam ſi

imperiali,vel regali dignitate fulgerẽt, circa ipſam inſuper Preneſte,dum vixit,varios fecit proceſſus,ſententias graues pœnas habentes & mulctas,prout in eiſdem proceſsibus continetur:ex quibus ſic paucas ex multis & prolixis breues exprimimus, quòd intelligi volumus ſpecialiter ſingulas numeratas,& nominatim expreſſas. Inter cætera ſiquidem depoſuit dictos Iaco.atq; Pe.à cardinalatibus ſanctæ Ro. ecc. reddẽs eos & filios dicti Iaco.& poſteritatem eorum inhabiles ad apoſtolicę dignitatis apicem,& cardinalatus honorem:ipſos eoſdémq; Iaco.& Ottonem,& Richardum beneficiis eccleſiaſticis,& eccleſiis cunctis priuauit, eóſque & Agapitum,Stephanum & Scyarram prædictos banniuit ab vrbe:& ita eccleſiæ ſupradictæ ipſorum confiſcauit bona & iura,plurium excommunicationum ſententiis innodauit:addixit infamiæ,capiendos expoſuit, iudicauit ſchiſmaticos, & tanquam hæreticos puniẽdos: ab adminiſtrationibus & officiis iuriſdictionibus, exercitio & dignitatibus in vrbe & circa:in Ro.eccl.& curia,ac ipſorum poſteros perpetuò & in terris Ro. eccle.vſque in quartam generationem , per maſculinum & fœmininum ſexũ coërcuit: eis incolatum, ciuilitatem & habitationem vrbis circumpoſitæ regionis & terrarũ ſubiectarum

A iẽctarum eccleſiæ interdixit, & inteſtabiles fecit. Nos itaq;,qui eius vices in terris geri mus,cuius eſt proprium miſereri & parcere. eorum miſeriis, & ærumnis cõpatimur, ad clementiam pro eis commouemur,ipſis pie tatis noſtræ aperimus viſcera, & manſuetu dinem non negamus: miſericordes ab eis non auertimus oculos,illiſque pium animũ exhibemus.Ideóq; omnes prædictas depoſi tionis à cardinalatibus,priuationis à benefi

B ciis & eccleſiis, inhabilitatis ad papatũ Romanum, & bonorum & iurium, quæ certis nobilibus Romanis ciuibus, & aliis cõceſſa ſunt(confiſcationibus exceptis,in quibus ni hil immutamus ad præſens)ſententias,pœnas & mulctas,& alias, quæ in proceſsibus memoratis ſiue alibi cõtinentur: verbo etiã in vita ipſius,vel in morte in eos latas & inflictas,ſeu cõfirmatas & innouatas per prędec. eundẽ,ſicut ſi(vt prædicitur) eſſent per nos ſpecialiter numeratæ,& nominatim ex

C preſſæ:tam ad prædictos Iaco.& filios dicti Ioan. de Col. maſculinam & fœmininam prolem eorundem Ioan.& filiorum, & per vtrũque ſexum poſteritatẽ deſcendentẽ ab eis Pe. & Richardo, & Ioan.de mõte nigro præfatos, quàm ad coadiutores, fautores, receptatores, ſuſceptores, & ſequaces eorũ quoſlibet alios, penitus tollimus & viribus

vacuamus.Ita,quòd nec etiam pro præterito tempore poſsint ſuper eis aliquæ perſonæ impeti,quæ incurriſſent eas, aut contra ipſas aliquem effectum habere.Eíſq;, quod quæuis alia quam prefatarum depoſitionis à cardinalatibus, priuationis beneficiorum & eccleſiarum, confiſcationis bonorum & iurium,quæ (vt præmittitur)dictis ciuibus, ſeu aliis ſunt conceſſa,& inhabilitatis ad papatum ſententia,ſiue pœna abſtulit, reddimus. Et irregularitatem, ſi quam quoquo modo contraxerint, remouemus,& notam abolemus ipſius. Inhibentes ne iam dicta Præneſte cum monte ſuo reædificetur, vel muniatur,aut ciuitatis nomen, ſiue epiſcopatum recuperet abſque noſtra licentia ſpeciali. Non obſtantibus quibuſcunque conſtitutionibus, proceſsibus, inhibitionibus, decretis,priuilegiis, indulgentiis, & literis apoſtolicis, per quæ præſentibus non expreſſa,vel totaliter non inſerta,earum effectus poſsit, quomodolibet impediri: & de quibus quorúmque totis tenoribus, de verbo ad verbum debeat in noſtris literis, fieri mentio ſpecialis. A B C

De furtis TIT. V.

Ioannes xxij.

Publicatio excommunicationis latæ in eos, qui furati

A *furati ſunt theſaurum eccleſiæ, quem iubente Clemente papa de Peruſio in Lucanam ciuitatẽ tres viri hic nominati deportauerant. Et hic habetur optima practica monendi malefactores, vt intra certum terminũ ſatisfaciant, aliàs excommunicationem incurrant: & modum ipſius excommunicationis publicandæ hæc extrauagans clarè manifeſtat.*

CAP. VNICVM.

INFIDELIS & ſtolidæ prædica-
B tionis alumni ſe per culpæ vitiũ indignos efficiunt, vt matris eccleſiæ filij nuncupentur, dum ad ipſius matris iniuriam ſe conuertunt (quod graui nos commotione perturbat) matris eiuſdẽ pietatem offendunt: & his in perniciem miſerabili cæcitate dilapſis, reſpergũt infamiæ maculis loca propriæ nationis.

Dudũ ſiquidem nonnulli degeneres filij, qui ad quæque nefaria currere ſunt auſi,
C peruerſis auſibus in matris eiuſdem proſilientes iniuriã & offenſam: illam theſauri ſui maximã partem, quę de Peruſio ad ciuitatẽ Lucanã de mãdato feli. re. domini Clemẽtis pa. v. prędec. no. dũ adhuc viueret, per dilectos filios Vitalẽ de Chabenate, clericũ Burdegaleñ. diœc. & Gul. de Luna ſeruientẽ prædeceſſoris eiuſdẽ, vnà cum dilecto filio Iacobo de Caſalibus decano eccleſiæ ſancti

Seuerini Burdegalen.diœce. capellano noſtro extiterat deportata : & quæ in ſacriſtia monaſterij ſancti Fedriani Lucanen. tunc temporis ſeruabatur : deinde ad cameram prædeceſſoris eiuſdem fideliter deferẽdam tempore inuaſionis ciuitatis Lucanen.direpſerunt in prædam , & de præfata ſacriſtia, per violentiam aſportarunt. Nos igitur ad recuperationem theſauri prædicti ſolicitis ſtudiis prætendentes:omnes & ſingulos A
aſportantes theſaurum prędictum, & alios, penes quos aliqua de theſauro fuerunt , vel adhuc exiſtunt , authoritate apoſtolica coram hac fidelium multitudine copioſa monemus , vt ea nobis aut ei , quem ad id duximus deputandum intra quatuor mẽſium ſpacium à die datæ publicationis præſentium numerandum cum integritate reſtituant, & aſsignent : ac omnes & ſingulos ſcientes , vbi , vel penes quos aliqua de dicto theſauro extiterint, vel exiſtant , vt in- B
tra terminum ſupradictum , nobis aut ipſi deputato noſtro indicare ſtudeãt:alioquin in omnes & ſingulos monitionis huiuſmodi contemptores , cuiuſcunque dignitatis, ſtatus,vel conditionis extiterint,etiam ſi patriarchali vel ſuperiori,aut alia quacunque præemineant dignitate,ex nunc authoritate prædicta excommunicationis ſententiã C

promul

A promulgamus. Mandantes illos per diœceſanos locorũ & rectores parœcialium eccleſiarum ciuitatum & diœceſum earundem ſingulis diebus dominicis & feſtiuis pulſatis campanis & candelis extinctis excõmunicatos publicè nunciari: proceſſuri ad grauiora nihilominus contra eos, necnon & contra ciuitates, communitates, vniuerſitates, & ſingulares perſonas quaſcunque, quæ fuiſſent in præmiſsis culpabiles, ſicut pro-
B teruia ipſorum exegerit, & viderimus expedire. Non obſtante, ſi eis aut eorum aliquibus, vel alicui ſub quacunque forma vel cõceptione verborum, à ſede apoſtolica ſit indultum, quòd excommunicari non poſsint: per literas ſedis eiuſdem non facientes plenam & expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto huiuſmodi mentionem, & qualibet alia dictæ ſedis indulgent[illegible] generali vel ſpeciali cuiuſcunque tenoris exiſtat,
C per quã effectus præſentium impediri poſſit, vel quomodolibet retardari. Vt autem huiuſmodi noſtra monitio verius ad communem omnium notitiã deducatur, chartas ſiue membranas monitionem cõtinentes eandem, in eccleſia Auinioñ. appẽdi vel affigi oſtiis, ſeu ſuperliminaribus eiuſdem eccleſię faciemus, quę monitionẽ ipſam ſuo quaſi ſonoro pręconio & patulo indicio pu-

blĩcabunt:ita,quòd omnes & ſinguli,quos monitio ipſa contingit vel contingere poteſt,nullam poſtea poſsint excuſationẽ prætendere,quòd ad eos talis monitio nõ peruenerit, vel quòd ignorauerint eandem: Cùm non ſit veriſimile remanere,quo ad ipſos incognitum vel occultum,quod tam patenter omnibus publicatur.Datum Auinioñ.ij.Kal.Aprilis,Pontif.no.anno primo. A

De crimine falſi TIT. VI. B

Ioannes xxij.

Alchimiæ hic prohibentur,& puniuntur facientes & fieri procurantes:quoniam tantum de vero auro & argento debent inferre in publicũ, vt pauperibus erogetur,quantũ de falſo & adulterino poſuerunt.Et ſi eorum facultates non ſufficiant,pœna per iudicis diſcretionem in aliã commutabitur,& infames fiunt.Et ſi ſint clerici beneficijs habitis priuantur,& ad habenda inhabiles efficiuntur.Vide extrauagantem eiuſdem Io. quæ incipit,prodiens.& eſt ſub eo.titu.collocata. C

CAP. VNICVM.

SPONDENT, quas nõ exhibent diuitias pauperes Alchimiſtę,pariter,qui ſe ſapientes exiſtimant in foueam incidunt,quã fecerũt. Nam haud dubiè huius artis Alchimiæ alterutrum ſe profeſſores ludificant,cùm ſuæ

igno

A ignorantiæ conſcij eos, qui ſupra ipſos aliquid huiuſmodi dixerint, admirentur: quibus cùm veritas quæſita nõ ſuppetat, diem cernunt, facultates exhauriunt: iidémque verbis diſsimulant falſitatẽ, vt tandẽ, quod non eſt in rerum natura, eſſe verũ aurũ, vel argentum ſophiſtica tranſmutatione confingant, eóque interdum eorum temeritas damnata & damnanda progreditur, vt fidis metallis cudant publicæ monetæ characteres fidis oculis, & nõ aliàs Alchimitum fornacis ignem vulgum ignorantem eludant.

B Hæc itaque perpetuis volẽtes exulare temporibus, hac edictali conſtitutione ſancimus, vt quicunque huiuſmodi aurũ vel argentum fecerint, vel fieri ſecuto facto mãdauerint, vel ad hoc ſcienter (dum id fieret) facientibus miniſtrauerint, aut ſcienter vel auro vel argento vſi fuerint vendendo vel dando in ſolutum, verũ tanti ponderis aurum vel argentum pœnæ nomine inferre

C cogantur in publicum pauperibus erogandum, quãti Alchimitum exiſtat, circa quod eos aliquo prædictorum modorum legitimè conſtiterit deliquiſſe: facientibus nihilominus aurum vel argentum alchimitum aut ipſo (vt præmittitur) ſcienter vtentibus perpetuæ infamiæ nota reſperſis. Quòd ſi ad præfatam pœnã pecuniariam exoluen-

dam delinquentium ipſorum facultates nõ A
ſufficiant, poterit diſcreti moderatio iudicis pœnam hanc in aliam (puta carceris, vel alteram iuxta qualitatem negocij, perſonarum differentiam, aliáſque attendendo circunſtantias) commutare. Illos verò, qui in tantæ ignorantiam infelicitatis proruperint, vt nedum nummos vendant, ſed naturalia iuris præcepta contemnant, artis excedant metas, legúmque violent interdicta, ſcienter videlicet adulterinam ex B
auro & argento alchimito cudẽdo ſeu fundendo, cudi ſeu fundi faciendo monetam: hac animaduerſione percelli iubemus, vt ipſorũ bona deferantur carceri, ipſique perpetuò ſint infames. Et ſi clerici fuerint delinquentes, ipſi vltra prædictas pœnas priuentur beneficiis habitis, & prorſus reddãtur inhabiles ad habenda.

De priuilegiis TIT. VII. C

Benedictus xj.

Hæc extrauagans dat prædicatoribus, & minoribus priuilegia plurima circa tria: videlicet prædicationes, confeßionum auditiones, & ſepulturas. De ſecundo in §. Sed quia multoties. De tertio in §. Porrò. Et licet ſit reuocata per cle. ij. de ſepul. multa tamen notatu digna in ea reperiuntur, quæ nõ ſunt retractata. Et potuiſſet non

ineptè

A *ineptè poni ſub titu. de ſepul. Sed non eſt inconueniens idem c. diuerſis reſpectibus ſub varijs collocari titulis: vt patet in c. ſignificantibus. extra, de lib. ob. & de ap.* CAP. I.

INTER cũctas ſolicitudines noſtras, quibus nos paſtorale premit officiũ, & debitum apoſtolicæ ſeruitutis adſtringit, illa debet eſſe præcipua, vt gregi dominico nobis ſuperna diſpoſitione commiſſo animarum
B cura non deſit, ne illũ lupus rapax antiquus ſerpens humani generis inimicus inuadat, eiúſque ſanguis de noſtris (quod abſit) clamante propheta manibus requiratur. Debemus inſuper, quantu n ex alto permittitur pacem inſerere, remouere ſcandala, iurgiorum amputare materiam, & intelligere ſuper egenum, & pauperem: quia non in finem obliuio erit pauperis, & patientia pauperum non peribit in finem. Sa-
C nè dudum bonæ memoriȩ Bonafacius pap. viij. prædeceſſor noſt. quandam ſpecialem inter prælatos, rectores, ſeu ſacerdotes & clericos parœcialium eccleſiarum ex parte vna, & prædicatorum ac minorum ordinum fratres ex altera, ſuper faciendarum prædicationum, audiendarum confeſſionum per eoſdem fratres, ac de eis relictis, & de funeralibus canonicæ portionis

artic

articulis conſtitutionem edidit,certum his A
modum imponens prout in eadem cõſtitutione plenius cõtinentur.Sed pro ea,quam intendebat,quiete turbatio nata eſt,pro cõcordia ſunt ſuborta diſsidia,& pullulatæ inquietudines pro tranquillitate noſcuntur: ſicque dum anſam ſoluiſſe ſe credidit,nodũ ligaſſe videtur,& ſeptem vno hydrę amputato capite ſuſcitaſſe.Nec mirum, quia plerunque pariunt nouitates diſcordiam,præſertim dum ab eo,quod diu æquum viſum B
eſt,per nouam cõſtitutionem receditur:nec quare recedatur, vtilitas euidens vel alia cauſa ſubeſt. Idéoque cupientes, vt ipſi gregi cura noſtra eò plenior impendatur, quò amplior in agro domini operariorum numerus operetur,ſuper egenum intendẽtes,& pauperem ac nouitatem remouentes per eandem conſtitutionem inductam:ſtatuimus de fratrum noſtrorum conſilio,vt priorum ordinum fratres,qui ad hoc depu- C
tati fuerint,in eccleſiis ac locis ipſorũ,quæ in præſentiarum habẽt,& in poſterum obtinebunt,ac in plateis communibus ſeu publicis liberè abſque diœceſanorum,& aliorum prælatorum petita licẽtia valeant clero,& populo prædicare,eíſque proponere verbum dei.Caueant tamẽ omnino ne hora,in qua diœceſani prædicti prædicarent, vel

A vel coram ſe facerent prædicari, prædicent iidem fratres: putamus etenim dignum, vt maiori minor, & ſuperiori inferior deferat in hac parte: niſi forſan aliud circa hoc facerent de voluntate diœceſanorum ipſorum, aut in ſtudiis generalibus prædicarent diebus illis duntaxat, quibus ſermones ad clerum fieri ſolent, & ſolenniter prædicari, ſeu mortuorum funeribus, vel eorundem fratrum feſtis ſpecialibus ſeu pe-
B culiaribus, quia in his caſibus cum diœceſanis in predicatione concurrere poterunt.

Vbi verò iidem diœceſani vocarent generaliter ad ſe clerum aliqua ratione, vel vrgente cauſa illum ducerent congregandum, ea hora in ſtudiis memoratis diebus, ſæpe dicti fratres ab huiuſmodi prædicatione ceſſabunt. In eccleſiis autem parœcialibus fratres ipſi inuitis eorum rectoribus ſeu ſacerdotibus (niſi iuſsi à ſuperio-
C ribus eorundem) nõ audeant prędicare. Sed quia multoties propoſitum verbum dei audientem à peccato nõ retrahit, idcirco poſt prædicationem neceſſarium eſt pœnitentiæ ſacramentum, circa quod (niſi articulus neceſsitatis occurrat) ſacerdoti faciẽda oris confeſsio (prout ſcriptum eſt. Corde ad iuſtitiam creditur, ore autem fit confeſsio ad ſalutẽ) exigitur: aliàs fruſtra eſſet in ſacra-

men

mento eodem ſacerdotis(qui inter lepram A
& lepram debet diſcernere)miniſteriũ inſtitutum. Electi igitur ab eiſdem fratribus ad audiendas confeſsiones,& pœnitentias iniungendas liberè authoritate apoſtolica abſque licentia diœceſanorum,& aliorum prælatorum inferiorum exemptorũ,& non exemptorum,quibus ſubſunt,qui ad confitendum accedunt,audiant eis peccata ſua confiteri volentes. Nõ religioſos,qui ſecundum ſtatuta ſuorum ordinum propriis prę- B
latis confiteri debent,aut ab eis,ne confiteantur aliis prohibentur,abſoluant:ipsiſque pœnitentias ſalutares iniungant,intra ſibi deſignatos terminos ad huiuſmodi exercendum officium conſtitutos. Excommunicationis vero,vel alias ſententias per prælatos latas contra hoc,vel in eius fraudem,denunciamus irritas & inanes:nec cõfeſsi ipſis fratribus peccata illa de quibus confeſsi ſunt eis,& abſoluti pœnitentes,de C
illis ſacerdotibus propriis teneantur(ſicut etiam non tenentur)iterum confiteri:non obſtante cõſtitutione generalis cõcilij,quæ ſano intellectu(ne ſequatur abſurdũ,quòd per pœnitentiam dimiſſa peccata,quis confiteri debeat,& quòd liberatus debitor adhuc ad ſoluendum remaneat obligatus)intelligẽda eſt(vt ex ea patet)de illis,qui pec-
cata

A cata ſua confiteri aliis neglexerunt. Sed ſacerdotes ipſis taliter confeſsis & abſolutis adſtricti ſint miniſtrare Euchariſtiæ, & extremæ vnctionis etiam ſacramentum. Super confeſsione autem facta fratribus memoratis cùm de confitentis ſolius præiudicio (ſi falſum dicat) agatur in iudicio animę ſeu pœnitentiæ foro ſtabitur ſimplici verbo illius, qui ſacraměta petit prædicta, & dicit fratribus ſe cōfeſſum. Duos tamē caſus ex-
B cipimus, ſcilicet ſi ſacerdos aſſerat eū excōmunicatū, aut notoriè peccatorem. Sed videat, ne id dicat mēdaciter, aut in dolū, vel in fraudem: quia ſi hoc egerit, à delicto tali, niſi plenè ſatisfecerit (præterquā in morte) abſolui nequeat, nec de illo ad pœnitentiā aliter admittatur. Vt autē diœceſanis honor debitus reſeruetur, præcipimus vt prouinciales priores prędicatorū, & miniſtri minorū ordinū præfatorū, per ſe vel alios verbo,
C vel ſcripto eis ſignificēt ſe fratres ad huiuſmodi cōfeſsionū audiēdarū, & pœnitētiarū iniūgendarū officiū elegiſſe, & nō nominādo, aut corā ipſis ſiſtendo eos, nec illorū numerum exprimēdo, petant humiliter à diœceſanis eiſdem, quòd iidem electi fratres de ipſorū beneplacito, & licentia dictū poſsint in eorum ciuitatibus, & diœceſibus intra eis determinatos fines officium exercere.

Quod

Quod ſi denegent, vel intra triduum non concedant, ex tunc iidem fratres nihilominus authoritate eadem huiuſmodi officiũ exequãtur. Datam verò licentiam per diœceſanorũ mortem nolumus terminari. Per hoc autem nõ intendimus, quòd ſæpe dicti fratres, qui ad hoc eligentur officium exercendum, plus habeant in audiendis confeſſionibus, & pœnitentiis iniungendis, quàm parœciales ſacerdotes noſcuntur habere. Sicque de caſibus epiſcopis, & ſuperioribus, quos inferius annotamus, ac ſedi apoſtolicæ reſeruatis, ſe nullatenus intromittant. Obſeruent ergo ſolicitè dicti fratres, ne ad confeſsiones recipiant criminoſos criminibus, pro quibus ſolennis eſt pœnitentia iudicenda. Modo eodem excommunicatos reſpuant, & clericos, qui propter delictum irregularitatem aliquam incurrerũt. Inconueniens enim exiſtimamus, vt à peccato abſoluat, qui pœnitentiam ei debitam imponere, aut irregularitatis pœnam peccati ſequelam, vel excommunicationem, quæ infligitur maximè à iure quãdoque pro crimine: quæve quem ab eccleſia, & per conſequens à participatione eccleſiaſticorum ſacramẽtorum excludit, remouere non poteſt. Incendiarios eóſque, qui tam enormibus ſunt irretiti peccatis, quòd

A quòd ea rationabilis conſuetudo præſcripta canonicè in epiſcopatibus aliquibus reſeruauit epiſcopis: ſimiliter non admittant: quam conſuetudinem (ex cauſa, quæ iuſtè ad id animum noſtrum mouit) ſolummodo circa voluntarios homicidas, falſarios, eccleſiarum immunitatis, & libertatis eccleſiaſticæ violatores, & ſortilegos approbamus. Quòd ſi forſan antequam ab eo, qui poteſtatem habet, abſolui poſsint, mors
C talium confiteri volentium veriſimilier timeatur: etiam in prædictis caſibus ſæpefati fratres eos cõfiteri volentes audiant, ipſiſq; beneficiũ abſolutionis impendant: ſed ſubeant iuramentum, quòd liberati ſe ſuis epiſcopis, & excõmunicatoribus pręſentabunt: excommunicantium ſuper his, pro quibus ab eis excommunicati erant, & epiſcoporũ pro peccato huiuſmodi parituri mandatis.

Verùm, quia poſt baptiſmum inter cæte-
B ra magis ad ſalutem neceſſaria eſt propoſitio verbi dei, quo audientes illud, quod eſt victoria noſtra inſtruuntur in fide, docentur fugienda fugere, & ſectanda ſectari, à quo per peccatum lapſi reſurgunt pœnitentiæ ſacramentum perficiunt. Grandis nobis ſolicitudo incumbit, vt tales ad hæc promoueantur fratres, qui oleo dulcedinis verbi eiuſdem noſtros foueãt ſubditos, à peccatis

prohibeat increpationis vino peccatorum A ſuorum mordeant vulnera, eóſque ad illa pœnitentiæ acrimonia purgandum, & tergendum prouocent,& inducant, Ad id verò exequendum ſententia diuinæ legis expoſcitur, deſideratur ordo, & vitæ integritas etiam poſtulatur,Scriptũ eſt enim: Tu ſciẽtiam repuliſti, & ego te repellam, ne ſacerdotio fungaris mihi: quia labia ſacerdotis cuſtodiunt ſcientiam, & legem exquirunt B ex ore eius: aliàs prout ad eum pertinet inter peccatum & peccatum nõ poſſet diſcernere,nec peccator exiſtens, dei deberet narrare iuſtitias,& teſtamentum illius aſſumere per os ſuum. Nam cuius vita deſpicitur, cõſequens eſt,vt eius prædicatio contemnatur.Quare decernimus, vt priores, & miniſtri generales, & prouinciales prædicatorum,& minorum ordinum pręfatorum,vel eorum vicarij,de diſcretorũ conſilio ad tam ſalubre officium fratres diuina ſcientia do- C ctos,diſcretione vigentes, vita probatos, & expertos moribus (alioquin diſtrictam reddent in futuro examine rationem) eligant, & aſſumant:ſic enim,quod prædicabunt,facient:quæ arguent,operari ceſſabunt: & in eis ædificabitur populus verbo pariter & exemplo. Cæterùm licet (ſicut prædicitur) de neceſsitate non ſit iterum eadem confiteri

A teri peccata: tamen quia propter erubeſcentiam, quæ magna eſt pœnitentię pars, vt eorundem peccatorum iteretur confeſsio, reputamus ſalubre: diſtrictè iniungimus, vt fratres ipſi confitentes attentè moneant, & in ſuis prædicationibus exhortentur, quòd ſuis ſacerdotibus ſaltem ſemel confiteantur in anno: aſſerẽdo id ad animarum profectũ proculdubio pertinere. Porrò, vt circa ſepulturam apud loca eorundem fratrum eligẽ-
B tium ſepeliri, & portionem canonicam de relictis eiſdem fratribus minimè detrahendam nequeant in poſterum dubitari: iubemus, vt corpora defunctorum, qui apud eorundem fratrũ loca elegerint dum viuerent ſepulturã, proceſsionaliter cum cruce, thuribulo, & aqua benedicta, cãtando ſeu legendo officiũ mortuorũ, vel pſalmos, & alienas ingredientes parœcias, poſsint aſſumere, & ad ſuas deferre eccleſias tumulanda. De
C quibuſcunq; verò relictis præfatis fratribus in cõmuni, vel ſingulis vltimis decedentium voluntatibus, ſiue apud eos ſepeliendi ſint, ſiue alibi: nulla per parœciales ſacerdotes morientium, à qua fratres ipſos liberos eſſe volumus canonica portio, vel multo minus per epiſcopos epiſcopalis quarta omnino cum eis tanquam exempti non ſubſint, nec etiam debita iure parœciæ, ſi forſan ca-

thedralis defunctorum eſſet parœcialis ec- A
cleſia detrahatur. De funeralibus autem
medietatem, ſi commodè diuiſionem reci-
piant: aliàs eiuſdem medietatis æſtimatio-
nem ſoluant parœciali eccleſiæ, & ſacerdo-
tibus antedictis. Funeralia verò intelligun-
tur hoc caſu, quæ cum funere deferuntur.
De candelis verò, quas fratres portant, por-
tio non petatur. Moneant autem iidem fra-
tres, & pro poſſe inducant confitentes ſibi,
vt de propriis bonis ſuis parœcialibus eccle- B
ſiis, eorúmque ſacerdotibus cõpetenter re-
linquant, & quæ eis debent parœcialia iura
reddant. Ad hoc non murmuret quæſu-
mus ſecularis clerus, non gerant moleſtè
prælati, quòd circa præmiſſa ſic duximus
prouidendum. Attendant quanta ex iis, quæ
in primis duobus articulis ſtatuta ſunt, ſa-
lus animarum proueniat. Aduertant quan-
ta tollantur iurgia, & patenter conſiderent,
quòd eorum onera cum aliis noſtro benefi- C
cio ſalubriter, & quaſi neceſſariò patiuntur.

Circa tertium verò articulum diligenter
intelligant, quòd fratres ipſi hoc per priui-
legia Romanorum pontificum eis benignè
conceſſa, ante conſtitutionem eandem ha-
ctenus habuerunt. Quódque ſunt pauperes
nil habentes ſinguli in cõmuni ruſtica præ-
dia, imò nec vrbana, vel mobilia, eorum al-
teri

A teri vel etiam vniuerſi mendicant victum, quærunt veſtitum,& eatenus ſuſtinere poſſunt,quatenus vel viuorum pietas, aut morientium charitas eis neceſſaria ſubminiſtrat. Quis ergo non miſereatur eorum,qui omnia,voluntatem habendi etiam reliquerunt? Quis nõ compatiatur eiſdem operantibus,tã vtiliter in agro prędicto? Certè nullus, niſi qui triturantis bouis os impiè alligare velit, aut eos ſubtractis alimentis ne-
B care. Inopes patrimonij onera ipſa non habendi neceſsitate non ſuſtinent, & à curialibus res eccleſiis vel piis locis donatas: à quartæ præſtatione, ſeu lucratiuorũ inſcriptionibus lex facit immunes. Relicta pauperibus non patiuntur falcidiam. Et legata ad fabricam, vel pro ornamentis eccleſiæ, aut ad diuinum cultum perpetuum, ſolutioni nõ ſubiacent canonicæ portionis. Pauperes autem (vt dictum eſt) ſunt fratres, &
C quod eis relinquitur, aut in ſua alimenta erogant, aut in fabricam, ſiue in cultum diuinum, & eccleſiæ ornamenta conuertunt. Propter quod nos,qui debemus intelligere ſuper egenum & pauperem, & non obliuiſci eorum,cùm humanitatis ſit etiam ſecularis principis proſpicere egenis,& dare operam, vt pauperibus alimenta nõ deſint: non tam piè, quàm quodammodo iuſtè in

eodem articulo egimus, egenos eoſdem (vt A
præmittitur) reddendo ab onere canonicæ portionis exemptos. Hæc autem (dicta conſtitutione, quæ incipit, Super cathedram. quam penitus reuocamus, aliiſque quibuſcunque conſtitutionibus ſpecialibus, & generalibus ſtatutis, priuilegiis, indulgentiis, ſub quacunque forma verborum conceſsis: etiã ſi de ipſis de verbo ad verbũ vel aliquorum nominibus in noſtris literis oporteret fieri mentionẽ, conuentionibus, pactis, iura- B
mentis, ſententiis, cõſuetudinibus cõtrariis, nequaquã obſtãtibus) inuiolabiliter obſeruari ſancimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginã noſtrorum ſtatuti, denũciationis, exemptionis, pręceptorũ, approbationis, iuſsionis, voluntatis, reuocationis, & ſanctionis infringere. Si quis autẽ &c.

Clemens quintus.

Rex Franciæ & regnicolæ per extrauagantem, Vnam ſanctam. ſupra de maio. & obed. non C
amplius ſubijciuntur eccl. Rom. quàm prius erãt.

CAP. II.

MEruit chariſsimi filij noſtri Philippi regis Francorum illuſtris ſynceræ affectionis ad nos & eccleſiam Rom. integritas, & progenitorum ſuorum præclara merita meruerunt. Meruit inſuper regnicolarum puritas ac deuotionis ſynceritas vt tã

regem

A regem, quàm regnũ fauore beneuolo proſequamur. Hinc eſt, quòd nos regi & regno per definitionẽ & declarationem bonæ memoriæ Bonifacij papæ viij. præd. noſtri, quæ incipit, Vnam ſanctam. nullum volumus vel intendimus præiudiciũ generari. Nec quòd per illam rex, regnum, & regnicolæ prælibati amplius eccleſiæ ſint ſubiecti Romanę, quàm antea exiſtebant. Sed omnia intelligantur in eodem eſſe ſtatu, quo erant ante B definitionem præfatam: tam quantum ad eccleſiam, quàm etiam ad regem, regnum, & regnicolas ſuperius nominatos.

Eugenius quartus.

Ordinarij nõ poſſunt ferre cenſuras in ſuos ſubditos pro ſuis negocijs Romam euntes, ibi manentes, aut ab ea recedẽtes, nec illos priuare beneficijs: quod ſi fecerint, irritum eſt. Et ſi beneficia illorum alijs ſint collata, tam dantes, quàm recipiẽtes ipſo facto ſunt excõmunicati: & à ſolo papa abſoluẽdi.

C CAP. III.

Diuina in eminenti ſedis apoſtolicæ ſpeculo diſponente clementia conſtituti, ad ea libenter intendimus, per quæ officiales prædictæ ſedis obſequiis eius (ad quam veluti fidelium omniũ matrem pro animarum ſalute quærenda, & iuſtitia proſequenda, de diuerſis mundi partibus cõfluit multitudo) tutiùs & quietiùs ſe promptiores

valeant exhibere. Hinc eſt, quòd nos ex certis rationabilibus cauſis moti, etiam nonnullorum prædeceſſorum noſtrorum veſtigiis inhærentes, diſtrictiùs inhibemus locorum ordinariis, necnon commiſſariis & delegatis eorum, cæteríſque vniuerſis & ſingulis quacunque poteſtate & authoritate præfulgeant, cuiuſcunque dignitatis, gradus vel præeminentiæ fuerint: ne contra officiales prefatos quocunque nomine nuncupentur, in noſtris & dictæ ſedis obſequiis nunc & pro tempore exiſtentes, necnõ quoſcunque alios pro ſuis & eorum cauſis vel negociis proſequendis ad ſedem prædictam venientes, ac in ea (durante negociorum & cauſarum huiuſmodi proſecutione) moram trahentes, & recedentes ab eadem procedere, aut in eos excommunicationis, ſuſpenſionis vel interdicti, aut priuationis officiorum, aut beneficiorum ſeu quamuis aliam ſententiam promulgare præſumant. Nos enim omnes & ſingulos proceſſus & ſententias contra tenorem & mentem noſtræ inhibitionis huiuſmodi latas & habitas & in poſterum habendas, ac etiam promulgandas, & quæcunque inde ſecuta, declaramus nulla, irrita, & inania, nulliúſque extitiſſe vel exiſtere roboris vel momenti. Necnon quicquid in contrarium à quoquam

A quam,quauis authoritate ſcienter vel ignoranter attentatum forſan eſt hactenus, vel in poſterum contigerit attentari:etiam decernimus irritum & inane. Et nihilominus in omnes & ſingulos ordinarios & officiales commiſſarios & delegatos eorum, quiſe de dignitatibus ac beneficiis eccleſiaſticis quibuſcunque officialium, aut negocia huiuſmodi apud dictam ſedem proſequentium prædictorum: eos illis forſan

B priuando atque priuatos decernendo ſeu declarando,vel cuiuſcũque priuationis prætextu illa perſonis aliis conferendo, ſeu de illis in eos quomodolibet ſe intromittendo, tam in dantes, quàm in recipientes excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti latas ſententias promulgamus:quas volumus eos ipſo facto incurrere. A qua quidem excommunicationis ſententia abſolui nequeant, niſi à nobis vel per nos deputan-

C dis, præterquam in mortis articulo conſtituti. Præmiſſa autem à die affixionis præſentium ad valuas baſilicæ principis apoſtolorum de vrbe, ex certa ſcientia quoſcunque ligare volumus & arctare. Non obſtantibus apoſtolicis & quibuſcunque generalibus, aut prouincialibus, aut ſynodalibus conciliis, edictis, conſtitutionibus,ordinationibus,& apoſtolicis priuilegiis: per

quæ effectus præſentium impediri poſſet A quomodolibet vel differri, etiã ſi de illis eorúmq; totis tenoribus habenda eſſet in præſentibus mentio ſpecialis: & quæ præſentibus volumus habere pro ſufficiẽter expreſſis, cæteriſque contrariis quibuſcunque.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ inhibitionis, declarationis, cõſtitutionis & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario cõtraire. Si quis autem hoc attẽtare præſumpſerit, indignationẽ omni- B potentis dei, & beatorũ Petri & Pauli apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurũ. Datum Romæ apud ſanctum Petrum, anno incarnationis dominicæ, M.ccccxxxij. viij. Idus Martij. Pont. noſt. anno ſecundo.

Ioan. xxij. Magiſtro & fratribus hoſpitalibus ſancti Ioannis Hieroſolymitani.

Præmiſſo tenore duarum conſtitutionum, dicit quòd hoſpitalarij ſancti Ioannis ex ſtatuto, cõſuetudine, vel priuilegio habentes annalia beneficio- C *rum vacantium, percipere debent portionẽ, quam haberent beneficia obtinentes, ſi in illis eſſent reſidentes.* CAP. IIII.

Exhibita nobis ex parte veſtra petitio continebat, quòd dudum poſt conſtitutionem per nos editam, qua ſpecialiter & expreſsè cauetur, quòd habentes annalia in eccleſiis de conſuetudine, priuilegio, vel

ſtatuto

A ſtatuto,qui ratione dictorum annalium fructus primi,vel ſecundi,vel alterius cuiuſcunque ſequentis anni beneficiorum vacãtium ſibi hactenus in totum vendicauerant,nihil exinde vltra ſummã, pro qua vnumquodque beneficiorum ipſorum conſueuit in decimæ ſolutione taxari, prætextu cuiuſuis priuilegij,conſuetudinis, vel ſtatuti quouis modo perciperent,ſed ipſius ſummæ perceptione duntaxat deberent eſſe contenti,to-
B tali reſiduo prædicta obtinentibus beneficia remanſuro:niſi forſan illi,qui fructus illos ſoliti eſſent cum integritate percipere, mallent ipſum habere reſiduum, & obtinẽtibus beneficia dimittere ſummam memoratam: quo caſu percipiendi quod mallent erat eis optio derelicta. Quandam aliam declaratoriam conſtitutionem fecimus, in qua ſpecialiter cauebatur, quòd ſi huiuſmodi beneficium obtinentes in eccleſia,in qua
C ſpecialiter illud beneficium exiſteret minimè reſiderent,ad debitũ ſeruitiũ impendendum capitulo eiuſdẽ eccleſiæ nihil deberet accreſcere: cũ ceſſante cauſa ceſſare debeat pariter,quod vigebat.Quódq; ex verbis declarationis huius ſatis innui videbatur, ꝙ fructus beneficiorũ nõ reſidentiũ accreſcere debeãt habẽtibus annalia memorata. Verũ ex eo, ꝙ in declaratione dicta nõ cõtinetur expre

A vt ſupra. Si quis autem hoc attentare præ-
ſumpſerit &c. vt ſupra. Datum Auinioñ.
Kalend.Martij.Pontif.noſtri anno v.

De pœnis TIT. VIII.

Ioannes xxij.

*Epiſcopus Caturcen. propter varios exceſſus
per ipſum perpetratos, præſertim quia ſedi apo-
ſtolicæ, ſuis ſubditis & ſibiipſi iniurioſus fuerat,
varias pœnas incurrit: quoniam perpetuæ depoſi-*
B *tionis ſententiam meruit, priuatúſque fuit pon-
tificali, ſacerdotali & alio quolibet officio, & ad
perpetuum carcerem condemnatus. Doctrina vti-
lis hic nobis tribuitur: vt ſcilicet cognoſcamus cri-
mina & exceſſus, quibus prælatus deponi poſſit.
Facit ad hoc c. veritatis. extra de dolo & con. &
c. ex literis. & c. tanta eſt clauis Petri. de exceſ.
præla. Et niſi antiqui libri hoc c. ſub ti. de pœnis
annotaſſent, ſub tit. de exceſ. præla. poſitũ fuiſſet.*

CAP. VNICVM.

C DIVINIS exemplis, quæ noſtro-
rum debent eſſe actuum regula,
patenter inſtruimur, aures no-
ſtras ſubditorum à ſuis præpoſi-
tis oppreſſorum indebitè & aggrauatorum
iniuſtè non obturare clamoribus, ſed ipſis
ipſas potius compaſsiuis affectibus inclina-
re: vt ſi per ſolertis inquiſitionis indaginem
clamores huiuſmodi opere completos eſſe
vider

viderimus, liberationis opportunæ remedium ſolicitis ſtudiis apponamus: pœna nihilominus debita puniturі in hanc patratorum qualitatem exceſſuum illicitos oppreſſores. Omnipotens etenim dominus audito clamore populi ſui propter duritiam eorum, qui operibus præerant dolentis, ad liberandum eum deſcendit, & ſummi templi præpoſito, qui iuxta nominis interpretationem in vias prauas iniquè diuerterat comminando, ſic ait: Expellam te de ſtatione tua, & de tuo miniſterio te deponam. Dudum ſiquidem fama graui, clamore frequenti, & querela flebili ſubditorum deferentibus nobis Hugonem Geraldi olim Caturceñ. epiſcopum, de multiplicatis exceſsibus, oppreſsionibus grauibus, enormibúſque criminibus eſſe reum: Nos mala huiuſmodi nolentes ante credere, quàm probare, ſuper illis inquiſitionem per nos & per alios fieri fecimus diligentem. Et demum inquiſitionis ipſius viſo & examinato proceſſu, luculenter inuenimus quòd eius fuerat vitioſus ingreſſus, cum per ambitionem nimiam & per abrupta ſimoniacæ prauitatis ad pontificalem aſcendiſſet honorem. Progreſſus autem eius (vt execrando conueniret initio) iniurioſus extiterat, quo ad tria. Primò, videlicet quo ad apoſtol

A apoſtolicam ſedem,cui) licet ipſum honoraſſet in multis, & tandem ad epiſcopalis dignitatis apicem promouiſſet) terga vertens non faciem, contemptum pro gratia, maleficium pro beneficio, & vituperiũ retulit pro honore. Appellationibus interdũ ad ſedem ipſam ab eo vel officialibus eius per ſubditos oppreſſos emiſsis, nedum deferre contemptibiliter renuens,ſed eas verbo vilipendens & facto, ſuis præcipiendo B miniſtris, quòd de appellationibus huiuſmodi non curarent, ac nihilominus appellantes (quibus contra oppreſsiones debuerat eſſe appellatio ipſa remedium)nunc per captionis iniuriam, nunc per ſpoliationem beneficiorum, & aliàs indebitè affligendo multipliciter non abſque vitio ingratitudinis violans iuramentum fidelitatis ab ipſo præſtitum dictæ ſedi:nec veritus matris eccleſiæ tranſgreſsionem apertam,nonnullis C quandoque per ſuas patentes literas de vacaturis mandauit beneficiis prouideri, vias ad vacationẽ eorum aperiẽs nimis illicitas & ſuſpectas:perniciofus etiã fuit,& frequẽs literarũ apoſtolicarũ abuſor.Secundò verò, quãtũ ad ſubditos,erga quos nõ pij prælati, vel paſtoris peregit officiũ, quinimo tãquã fur improbus, crudeliſq; tyrannus ſub pallio charitatiui ſubſidij incuſsis, terroribus, violent

violentiis; & iniuriis illatis, doloſis inductionibus & fraudibus exquiſitis, veluti recurſor iniquus, extorſionibus eos intolerabilibus prægrauando: nunc binas in anno, nunc plures in die, nunc alias nimium exceſsiuas, & eccleſiis importabiles, vtpote multiplicato euectionum numero canonibus definito, interdum per ſe, interdum per alios procurationes exigendo, pro libito viſitationis officio quandoque nullatenus, & regulariter non ad fructum correctionis, ſed ad ſaturandæ cupiditatis affectum impenſo, ad alios quæſtus illicitos, & damnatos ſuum exacuit frequenter ingenium, nec de modo, nec de cauſa curauit. Et cùm inuenit ſubditos ſuis in hoc reprobandis affectibus non parentes, nec aliàs ab eis exigere potuit concupita, calumnioſas delationes fieri, contra eos lites moueri, & diuerſa eis grauamina ſubdolè procurauit pluries inferri. Præterea non citatos legitimè, nec conuictos etiam, aut confeſſos ſuis priuauit beneficiis, occaſionem pro cauſa confingens, non rationem in his, ſed tyrannidem potius proſequens perſonalem. Multa falſa ſcienter inſtrumenta dictauit, per ſuos illa faciens notarios publicari, & vt illis qualem ipſe habuerat, ad eccleſias præberet ingreſſum, inſtituere ei præſentatos, ſeu

A B C

A ſeu inſtitutionis ſuæ eis concedere literas ſæpius renuit, niſi primitus certa ſibi, & magna pecunia propter hoc exoluta. Multa eccleſiaſtica beneficia, nunc permutationis prætextu, nunc verò ſimpliciter in ſuis manibus reſignata, modò iure (vt prætendebat) ordinario, modò ſuper hoc (vt dicebat) apoſtolico munimine indulto de facto ſcienter contulit, interuenientibus fraude, pacto, & ſimoniaca prauitate ſubiectas B ſibi eccleſias occupans, earum reditus vſurpauit: & ſic in ſuis fuit corruptus iudiciis, proceſſum eorum, & finem in pecuniarium commodum ordinando, quandoque iuſtificans impium, innoxium iniuſtè condemnans: ſic & alios corrumpere iudices pro obtinenda ſuper oppreſsionibus inchoatis iniuſta victoria niſus fuit. Tertiò, quantum ad ſe, vt qui ſibi nequam exiſteret, nulli alij bonus eſſet: ſuæ nanque famæ prodigus ſe C periuriis patenter inuoluit, irregularitatiſque laqueis irretiuit, & (quod referre pudet (in corpus ſuum fornicando peccans per continuatum incontinentiæ vitiũ, quo ſe dudum fœdauerat, pontificali poſtea decoratus honore, in ſua ponere gloria maculam, & femora ſua non erubuit mulieribus inclinare. In his quidem eius ſint reprehendendi ingreſſus, ſic ſcandaloſus, pernicioſus

exemplo progreſſus vt vicio huiuſmodi, A
ſiue culpis neſcius finem imponere,& periculoſus egreſſus,cùm adeò foret in ipſo habituata malitia, quòd (remanente ſibi ad ſolita facultate) in iniquitatis opere voluntas ſibi deficere minimè ſperaretur. Propter quod ne prioribus peius committeret,illud ſolum æſtimamus ſalubre remedium, vt quod velle non poteramus auferre,eriperemus vel poſſe. Nos itaque ſuper præmiſsis & pluribus aliis eius nefandis exceſsibus cũ B
fratribus noſtris ex ſano conſilio deliberatione cohabita diligenti, in præfatum Hugonem Geraldi, qui ſe omni honore ac dignitate reddidit tam indignum, quíque ad ſuas iniquitates, ne præſit, eſt abiectus à deo,ſuis ligatum peccatis, omníque honore ac dignitate pontificali iam priuatum à domino, de conſilio omnium & ſingulorũ fratrum ipſorũ perpetuæ depoſitionis ſententiam duximus promulgandam. Pontifi- C
cali eum,& ſacerdotali,& alio quolibet officio priuantes,& ad perpetuum carcerem cõdemnantes: vt ibi committendis ceſſantibus agat pœnitentiam de commiſsis. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam noſtræ promulgationis & cõdemnationis infringere,vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit,indignat

A dignationem omnipotentis dei, & beatorũ Pet.& Pau.apoſt. eius ſe nouerit incurſurũ. Datũ Auin.xv.Kal. Iunij, ponti.no.anno ij.

De pœnitentiis & remiſsionibus

TIT. IX.

Bonifacius viij.

Centeſimo quoque anno viſitantibus baſilicas Petri & Pauli apoſtolorum pleniſsima peccatorum venia conceditur.

B CAP. I.

ANTIQVORVM habet fida relatio,quòd accedentibus ad honorabilem baſilicam principis apoſtolorum de vrbe, conceſſæ ſunt magnæ remiſsiones, & indulgentiæ peccatorum. Nos igitur, qui iuxta officij noſtri debitum ſalutem appetimus, & procuramus libentius ſingulorũ,huiuſmodi remiſsiones & indulgẽtias omnes & ſingulas C ratas,& gratas habentes, ipſas authoritate apoſtolica confirmamus,& approbamus,& etiam innouamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Vt autẽ beatiſsimi Petrus & Paulus apoſtoli eò amplius honorentur,quò ipſorũ baſilicæ de vrbe deuotius fuerint à fidelibus frequẽtatæ, fideles & ipſi ſpiritaliũ largitione munerũ ex huiuſmodi frequentatione magis ſenſerint ſe refertos:

Nos de omnipotentis dei miſericordia, A
& eorundem apoſtolorum eius meritis, & authoritate confiſi, de fratrum noſtrorum conſilio, & apoſtolicæ plenitudine poteſtatis omnibus in præſenti anno milleſimo trecenteſimo à feſto natiuitatis domini noſtri Ieſu Chriſti præterito proximè inchoato, & in quolibet anno centeſimo ſecuturo, ad baſilicas ipſas accedentibus reuerenter verè pœnitentibus & confeſsis, vel qui verè pœnitebunt, & confitebuntur in huiuſmodi præ- B
ſenti & quolibet centeſimo ſecuturo annis, non ſolùm plenã & largiorẽ, imò plenißimam omniũ ſuorum cõcedemus, & concedimus veniam peccatorũ: Satuentes, vt qui voluerint huiuſmodi indulgentiæ à nobis conceſſæ fieri participes: ſi fuerint Romani, ad minus xxx. diebus cõtinuis, ſeu interpolatis, & ſaltẽ ſemel in die: Si verò peregrini fuerint, aut forẽſes, ſimili modo diebus xv. ad baſilicas eaſdem accedãt. Vnuſquiſq; at- C
men plus merebitur, & indulgentiam efficacius conſequetur, qui baſilicas ipſas amplius & deuotius frequentabit. Nulli ergo omnino hominum liceat hãc paginam noſtræ confirmationis, approbationis, innouationis, conceſsionis, & conſtitutionis infringere, &c. Datum Romæ apud ſanctum Pet. viij. Kalend. Martij, Pontifi. noſtri anno vij.

Clemens

A Clemens ſextus archiepiſcopo Tarracoñ. eiúſque ſuffraganeis.

Annus iubileus, ſiue plenaria remiſsio, quæ olim dabatur quolibet centeſimo anno omnibus verè pœnitẽtibus, & cõfeſsis viſitantibus baſilicas beatorum Petri & Pauli, per iſtam extrauagantem ad annum quinquageſimum reducitur.

CAP. II.

VNigenitus dei filius de ſinu patris in vterum dignatus eſt deſcendere ma- B tris, in qua, & ex qua noſtræ mortalitatis ſubſtantiam diuinitati ſuæ, in ſuppoſiti vnitate, ineffabili vnione coniunxit, id quod fuit permanens, & quod non erat aſſumẽs: vt haberet vnde hominem lapſum redimeret, & pro eo ſatisfaceret deo patri. Vbi enim venit plenitudo temporis, miſit deus filium ſuum factum ſub lege, natum ex muliere: vt eos qui ſub lege erant, redimeret, & adoptionem reciperet filiorum. Ipſe C nanque factus nobis à deo ſapientia, iuſtitia, ſanctificatio, & redemptio: non per ſanguinem hircorum, aut vitulorum, ſed per proprium ſanguinẽ introiuit ſemel in ſancta, æterna redemptione inuẽta. Non enim corruptibilibus auro & argẽto, ſed ſuiipſius agni incontaminati, & immaculati precioſo ſanguine nos redemit: quem in ara crucis innocens immolatus non guttam ſan-

guinis modicam, quæ tamen propter vnionem ad verbū pro redemptione totius humani generis ſuffeciſſet, ſed copioſè velut quoddam profluuium noſcitur effudiſſe, ita vt à planta pedis, vſque ad verticem capitis nulla ſanitas inueniretur in ipſo. Quātum ergo exinde, vt nec ſuperuacua, inanis, aut ſuperflua tantæ effuſionis miſeratio redderetur, theſaurū militanti eccleſię acquiſiuit, volens ſuis theſaurizare filiis pius pater: vt ſic ſit infinitus theſaurus hominibus, quo qui vſi ſunt, dei amicitiæ participes ſunt effecti. Quem quidem theſaurū non in ſudario repoſitum, nō in agro abſconditum, ſed per beatum Petrum cœli clauigerum, eiúſque ſucceſſores ſuos in terris vicarios commiſit fidelibus ſalubriter diſpenſandū: & propriis, & rationabilibus cauſis, nūc pro totali, nunc pro partiali remiſsione pœnæ temporalis pro peccatis debitæ, tam generaliter, quàm ſpecialiter (prout cum deo expedire cognoſcerent) verè pœnitentibus & confeſsis miſericorditer applicandum. Ad cuius quidem theſauri cumulum beatæ dei genitricis, omnium electorum à primo iuſto, vſque vltimum merita adminiculum pręſtare noſcuntur: de cuius conſumptione, ſeu minutione nō eſt aliquatenus formidādū, tam propter infinita Chriſt (vt prædictum

A ctum eſt)merita,quàm pro eo,quòd quanto plures ex eius applicatione trahuntur ad iuſtitiam,tanto magis accreſcit ipſorũ cumulus meritorum. Quod fel.re.Bonifacius pap.viij.prædeceſ.noſter piè (ſicut indubiè credimus)cõſiderans,& attenta meditatione reuoluens,quantum apud homines glorioſi principes terræ Petri & Pauli,per quos euangelium Chriſti Romæ reſplenduit,& per quos eccleſia religionis ſumpſit exor-
B diũ:qui facti Chriſtiani populi per euangelium genitores,gregis dominici paſtores, fidei lucernę,eccleſiarum columnæ,præ cæteris apoſtolis peculiari quadam prærogatiua in ipſo ſaluatore fidei virtute pręcellũt. Quorum vni,ſcilicet apoſtolorum principi, ſicut bono diſpenſatori,claues regni cœlorum commiſit:Alteri tanquã idoneo doctori,magiſterium eccleſiaſticę eruditionis iniunxit. In ſpeciali veneratione haberi de-
C beant,& debita honorificẽtia venerari:pro ipſorũ memoria recolenda crebrius,& reuerentia à cũctis Chriſti fidelibus eis deuotius adhibenda,ipſorúmque patrocinio fauorabilius aſſequendo inconſumptibilem theſaurum huiuſmodi pro excitanda & remuneranda deuotione fideliũ voluit aperire:decernens de fratrum ſuorum conſilio, vt omnes,qui in anno à natiuitate domini

M.ccc.& quolibet anno centeſimo ex tunc A
ſecuturo dictorũ apoſtolorum baſilicas de
vrbe accederent reuerenter,ipsáſque ſi Romani ad minus xxx.ſi verò peregrini aut
forenſes fuerint quindecim diebus cõtinuis
vel interpolatis, ſaltem ſemel in die,dum
tamen verè pœnitentes,& confeſsi exiſterent,perſonaliter viſitarent:ſuorum omniũ
obtinerent pleniſsimam veniam peccatorum. Nos autem attendentes,quod annus
quinquageſimus in lege Moſaica(quam nõ B
venit dominus ſoluere,ſed ſpiritualiter adimplere)iubileus remiſsionis & gaudij ſacérq; dierũ numerus,quo lege fit remiſsio,
cenſebatur:quódque ipſe quinquageſimarius numerus in teſtamentis,veteri quidẽ
ex legis datione,nouo ex viſibili ſpiritusſancti in diſcipulos miſsione,per quem datur peccatorũ remiſsio, ſingulatiter honoratur.Quódque huic plura & grandia diuinarum adaptantur myſteria ſcripturarum, C
& clamorẽ peculiaris populi noſtri Romani,videlicet hoc humiliter ſupplicantis, ac
nos ad inſtar Moſi & Aaron proprios & ſolennes nuncios,ad hos deſtinatos ſpecialiter orantis pro toto Chriſtiano populo,&
dicentis:Domine, aperi eis theſaurũ tuum
fontem aquæ viuæ,deſiderantes benignius
exaudire,non quidem vt ſicut illius Iſraelitici

A tici populi indurati ceſſet murmuratio,ſed vt iſtius prædilecti populi,& cunctorũ fidelium augeatur deuotio:fides ſplendeat,ſpes vigeat,charitas vehemẽtius incaleſcat.Volentéſque quàm plurimos huiuſmodi indulgentiæ fore participes,cùm pauci multorum reſpectu propter vitæ hominũ breuitatem valeant ad annum centeſimũ peruenire,de fra.no.con.prædictam conceſsionem indulgentiæ ex ſupraſcriptis,& aliis B iuſtis cauſis ad annum quinquageſimũ duximus reducendã.Statueñ.de fra.con.prædictorum,& apoſtolicæ plenitudine poteſtatis,vt vniuerſi fideles,qui verè pœnitentes & confeſsi in anno à natiuitate eiuſdẽ M.ccc. quinquageſimo proximè futuro,& deinceps perpetuis futuris temporibus de quinquaginta in quinquaginta annis prædictas eorundem Petri & Pauli apoſtolorũ baſilicas & Lateraneñ.eccleſiam,quã inclyC tæ recordationis Conſtantinus, poſtquàm per beatum Silueſtrũ,ſicut per eoſdem apoſtolos deo reuelante cognouit,renatus fonte baptiſmatis fuerat,& à contagio lepræ mundatus,in honorem ſaluatoris conſtruxiſſe,quámque idem beatus Silueſter nouo ſanctificationis & chriſmationis genere dedicaſſe legitur:& in cuius eccleſiæ parietibus præfati ſaluatoris imago depicta pri-

mum toti populo Romano viſibiliter appa- A ruit deuotius venerāda, quàm ex his & aliis certis & rationabilibus cauſis, vt ipſa eccleſia pariter indulgentiæ prędictæ priuilegio decoretur, & deuotus ab eodem ſaluatore, qui in præfatis apoſtolis mirabilis prædicatur eorum meritis & precibus indulgentiæ mereatur percipere largitatem, in hoc cenſuimus venerandam, cauſa deuotionis modo prædicto viſitauerint, pleniſsimam omnium peccatorum ſuorum veniam con- B ſequantur, ita videlicet, vt quicūque voluerint indulgētiam huiuſmodi aſſequi, ſi Romani ad minus xxx. ſi verò peregrini aut forenſes, modo ſimili xv. diebus ad prædictas baſilicas, & eccleſiam accedere teneantur. Adiicientes, vt ij etiā qui pro ea conſequenda ad eaſdem baſilicas, & eccleſiam accedent, poſt iter arreptum impediti legitimè, quò minus ad vrbem illo anno valeant peruenire, aut in via vel dierum prætaxato nu- C mero non completo in dicta vrbe deceſſerint, verè pœnitentes (vt præmittitur) & cōfeſſi, eandem indulgentiam conſequantur. Omnes nihilominus & ſingulas indulgentias, per nos vel prędeceſſores noſtros Rom. pontific. tam prænominatis, quàm aliis baſilicis & eccleſiis de dicta vebe conceſſas, ratas & gratas habentes, ipſas authoritate

apo

A apoſtolica confirmamus & approbamus,ac etiam innouamus,& præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ reductionis,conſtitutio.&c.Si quis autē hoc attentare præſumpſerit indignationem omnipotentis dei,& dictorum Petri & Pauli apoſtolorum ſeſe nouerit incurſurum.Datum Auinioñ.vj.Kalend.Februarij.Pontifi. noſtri anno primo. Quocirca fraternitati

B veſtræ per Apoſto.ſcripta mandamus,quatenus ſinguli veſtrum,in ſingulis veſtris ciuitatibus & diœceſibus prædictas noſtras literas ſubditis vobis clero & populo publicetis,& intelligibiliter exponatis:vt annuēte domino ad promerendā huiuſmodi indulgentiam ſe diſponant. Cæterum, quia præſentes literæ nequirent, forſitan propter viarum diſcrimina, vel alia legitima impedimenta ſingulis veſtrū comodè præ-

C ſentari:volumus,quòd per te frater archiepiſcope,dictarum literarum tranſſumptum manu publica ſcriptum tuoque munito ſigillo vobis fratres ſuffraganei tranſmittatur.Cui velut originalibus literis adhiberi volumus plenam fidem.Datum,&c.

Paulus Venetus papa ſecundus.

Conſtitutio caſus papæ reſeruatos comprehendens

dens certis ex cauſis hic ponitur,à quibus nullus poteſt abſoluere ſine ſpeciali licẽtia ſedis apoſtolicæ. A

CAP. III.

ET ſi dominici gregis ſaluti ſemper intenti ſingulis cum humilitate poſcentibus ea benignè concedere ſtudeamus,per quę(peccatorũ mole depoſita)ſalus ipſa ſuccedat,& ab hoſtis humani generis ſeruitute ereptas animas lucrifaciamus altiſsimo, qui nobis ea ſua bonitate cõmiſit:id tamen B propenſiori ſtudio præcauendũ eſſe cenſemus, ne(cuiuſuis indulgentiæ, remiſsionis vel facultatis obtentu)Chriſti fideles procliuiores ad illicita in poſterum committẽda reddantur:aut veniæ facilitas eis peccãdi tribuat incentiuum.Hac itaque conſideratione habita,olim emanauit à nobis cõſtitutio tenoris ſubſequentis: videlicet,

Sanctiſsimus in Chriſto pater,& dominus noſter,Dominus Paulus diuina prouidentia papa ſecũdus,qui pridem ſuper plenariis remiſsionibus,quæ ſemel in vita,& ſemel in mortis articulo conceduntur,formam & normam inſtituit,ne paſsim ſine exceptione quorumcunque criminum procliuiores redderentur homines ad peccandum:per regulam in cancellaria apoſtolica publicatã ſtatuit & ordinauit,quòd in quibuſ C

A buſcũque cõceſsionibus & facultatibus abſoluendi, caſus infrà ſcripti tanquã ſpeciales ſedi apoſtolicæ reſeruati ſemper intelligerentur excepti. Videlicet offenſæ eccleſiaſticæ libertatis, violationis interdicti ab eadem ſede impoſiti, Criminũ hæreſis, Conſpirationis in perſonã, aut ſtatum Romani pontificis, ſeu cuiuſuis offenſæ, inobedientiæ, ſeu rebellionis eiuſdẽ pontificis, vel ſedis apoſtolicæ, presbytericidij, Offenſæ per-
B ſonalis in epiſcopum, ſeu alium prælatum, Inuaſionis, Deprædationis, Occupationis, aut deuaſtationis terrarum Romanę eccleſiæ mediatè vel immediatè ſubiectarum: ac etiã inuaſionis Romipetarum, ſeu quorũcunque aliorũ ad Romanã curiam venientium: Prohibitionis deuolutionis cauſarum ad dictam curiam, Delationis armorum, & aliorum prohibitorum ad partes infideliũ, Impoſitionis nouorũ onerum realium, vel
C perſonalium, eccleſiis vel eccleſiaſticis perſonis: Simoniæ ſuper ordinibus vel beneficiis aſſequendis, in eadem curia vel extra contractæ. Et generaliter in caſibus contentis in bulla, quæ conſueuit in die cœnæ domini, per prædeceſſores ſuos Romanos põtifices publicari: Conſiderans, quòd plerunque cõtingit ſuam ſanctitatem huiuſmodi facultates & confeſsionalia, tam præſenti-

bus,quàm abſentibus,etiam oraculo viuæ A vocis concedere(ne prætextu conceſsionis huiuſmodi,vel pœnitentes vel confeſſores in ſupraſcriptis caſibus fallantur & fallant) ſtatuit & decreuit ſuæ intentionis fuiſſe,& eſſe per quaſcunque conceſsiones & facultates per ſuam ſanctitatem, tam ſcripto, quàm verbo factas,& in poſterum faciendos, nemini licere irretitos dictis caſibus abſoluere ſine ſpeciali ſuæ ſanctitatis licentia:quinimo conceſsiones & indulta præ- B dicta, quo ad caſus exceptos huiuſmodi nulli penitus ſuffragari.Vt autem ipſa conſtitutio(quæ dudum,ſcilicet quinto Kalendas Aprilis,anni ab incarnatione domini noſtri Ieſu Chriſti,milleſimi quadringenteſimi ſexageſimi ſexti, pontificatus noſtri anno ſecundo publicata fuit eiſdem Chriſti fidelibus plenius innoteſcat, nullúſque illius ignorantiam prætendere valeat in futurum, præſentibus inſeri fecimus, vt ad C maiorem omnium perueniat notionem.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtrorum ſtatuti, ordinationis, & decreti infringere,vel ei auſu temerario contraire.Si quis autem hoc attentare præſumpſerit,indignationē omnipotentis dei, & beatorum Petri & Pauli apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum.Datum Romæ apud

A apud ſanctum Petrum, anno incarnationis dominicæ M.cccclxviij. quinto nonas Martij, Pontificatus noſtri anno quarto.

Sixtus quartus.

Bulla confirmationis anni Iubilei, publicata apud ſanctum Petrum in die natiuitatis domini, in qua cõtinetur, quòd annus Iubileus eſt ad breuius tempus reductus, quàm olim eſſet: quoniam vigeſimoquinto quoque anno cũctis fidelibus baſilicas vrbis Romanæ hic expreſſas viſitantibus B illius indulgentiæ concedentur. Et illo durante, aliæ indulgentiæ vbique ceſſant.

CAP. IIII.

QVemadmodum operoſi, vigiliſque paſtoris ſolertia oues ſuæ cuſtodiæ deputatas, curat à ferarũ pręſeruare incurſibus, & ad ſtatũ proſperũ fœtu multiplicato producere: ita quoq; & nos (quibus diſpoſitione ſuperna vniuerſi gregis dominici ſolicitudo cõmiſſa eſt) & ſupremis deſideramus C affectibus, & ſtudiis nitimur indefeſsis cunctos Chriſti fideles, quos à iuſtitię ſemita hoſtis humani generis diabolica fraude auertit, depoſita peccatorũ ſarcina, ſuo recõciliare authori: vt æternę felicitatis pręmiis noſtri redẽptoris inęſtimabili charitate media potiãtur, fiátq; noſtrę operationis miniſterio vtilitate publica ſuadẽte, etiã per gratiarũ ſuſceptionẽ, quod eorũ ſaluti cõueniat

atque

atque noſtræ & prædeceſſorũ noſtrorũ or- A
dinationes ſalubres debitis effectibus man-
cipentur. Olim ſiquidem felicis recorda-
tionis Paulus papa ſecũdus prædeceſſor no-
ſter,rationabilibus cauſis,tunc expreſsis in-
ductus,de venerabilium fratrum noſtrorũ,
tunc ſuorũ,de quorum numero tunc era-
mus conſilio,annum Iubileum ad breuius
tempus prouida moderatione reducens,il-
lum ad annum vigeſimum quintum apo-
ſtolica authoritate reſtrinxit,ac voluit,ſta- B
tuit,& decreuit ex cauſis prędictis,quòd ſin-
gulis vigintiquinque annis Iubileus annus
prædictus celebrari deberet:quódque anno
domini M.cccclxxiiij.proximè futuro,vide-
licet à vigilia natiuitatis domini noſtri Ieſu
Chriſti,idem annus Iubileus inciperet, &
vt ſequitur, finiretur:ac vniuerſi & ſinguli
vtriuſque ſexus fideles,qui beatorum apo-
ſtolorum Petri & Pauli baſilicas, Latera-
nenſis quoque,& ſanctæ Mariæ maioris al- C
mæ vrbis eccleſias ſtatutis diebus deuotè
viſitarent,omnes & ſingulas indulgentias,
& peccatorum remiſsiones cõſequerentur,
quas idẽ pontifex ſuique prædeceſſores an-
no Iubileo huiuſmodi baſilicas & eccleſias
prædictas viſitantibus deuotè conceſſerant,
per quaſdã primò,& deinde nos,qui (dicto
prædeceſſore,ſicut domino placuit,ſublato
de

A de medio) fuimus diuina diſponente clementia ad apicem ſummi apoſtolatus aſſumpti, & per alias noſtras literas eiuſdem Pauli prædeceſſoris ordinationem, voluntatem, & ſtatutum, ac omnia & ſingula in eiſdem ſuis literis contenta, de fratrum eorundem conſilio approbantes, Similiter ſtatuimus & ordinamus, quòd annus Iubileus prædictus, cum eiſdem indulgentiis & remiſsionibus plenariis peccatorũ, anno pro-
B ximè futuro à vigilia natiuitatis eiuſdem incipere, & vt ſequitur, continuari deberet: prout in ſingulis literis prædictis (quarum tenores præſentibus haberi volumus pro expreſsis) pleniùs continetur. Verùm, quia poſtmodum, tam nos, quàm idem Paulus prędeceſſor noſter, dum in humanis ageret, animarum ſaluti fidelium intenti, multorũ principum & aliorum Chriſti fidelium, ac deuotarum perſonarum pulſati precibus,
C diuerſas indulgentias & peccatorum remiſſiones plenarias nonnullis eccleſiis, monaſteriis & piis locis duximus concedendas: propter quas populorum forſan concurſus ad baſilicas & eccleſias antedictas retardari, aut ipſius anni Iubilei celebritas minui, vel intermitti poſſet, cum animarum non modico detrimento. Nos qui vniuerſorum credentium profectibus, & ſaluti proſpicere

ex debito miniſterij paſtoralis adſtringi- A
mur (ne propter aliarum indulgentiarum
hactenus à nobis,ſeu eodem Paulo, vel aliis
prędeceſſoribus noſtris conceſſarum huiuſ-
modi effuſionem, hoc ſanctum opus ac re-
miſsionis & gratiæ annus Iubileus inter-
mittatur, aut fideles ipſi à tanto munere
reddantur expertes) remediis opportunis
prouidere volentes, omnes & ſingulas ple-
narias, etiam ad inſtar Iubilei, ac etiam cõ-
mutandi vota, aut ſuper eis & malè ablatis B
incertis, aut per vſurariam prauitatem, vel
alium illicitum modum extortis, diſpen-
ſandi & componendi,aut illa ſub certis mo-
do & forma remittendi, & deputandi con-
feſſores, cum poteſtate abſoluendi, etiam
in caſibus ſedi apoſtolicæ reſeruatis, facul-
tates, conceſsiones,& indulta à nobis & ea-
dem ſede, vel illius authoritate quibuſcun-
que eccleſiis, monaſteriis, hoſpitalibus, &
piis locis, vniuerſitatibus, fraternitatibus C
quibuſlibet, tam in perpetuum, quàm ad
certum tempus, in vita, ſeu in mortis arti-
culo, quouis modo, aut quauis cauſa quo-
modolibet conceſſas & conceſſa,& in poſte-
rum forſitan concedendas vel concedenda,
authoritate apoſtolica tenore præſentium
de apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, vſque
ad noſtrum & eiuſdem ſedis beneplacitum
ſuſpend

A ſuſpendimus, illáſque durante beneplacito noſtrò, & ſedis prædictæ ſuſpenſas eſſe volumus, nec interim alicui ſuffragari: indulgentiis tamen baſilicarum, & eccleſiarum dictæ vrbis in ſuo plenario robore durantibus. Diſtrictius inhibentes, alias indulgentias (præter iſtas duntaxat) in locis publicis vel priuatis prædicari ant nunciari, earúmq; prætextu à quæſtoribus aliquid exigi quoquo modo. Quinimò quæſtores & præ-
B dicatores quoſcunque per locorum ordinarios à prædicationibus & quæſtis huiuſmodi faciendis, volumus & mandamus præſentium authoritate arceri, ſub cenſuris & pœnis eccleſiaſticis, de quibus viſum fuerit opportunum. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtrorum ſuſpenſionis, inhibitionis, mandati & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire: Si quis autem hoc attentare præ-
C ſumpſerit, indignationem omnipotentis dei, ac beatorum Petri & Pauli apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datum Tyburæ anno incarnationis dominicę M.cccc-lxxiij. quarto Kalend. Septembris, Pontificatus noſtri anno tertio.

Idem.

Sixtus tempore ſuo multis multas conceſſerat indulgentias: quas certis ex cauſis hic reuocat.

CAP. V. A

ETſi dominici gregis ſaluti ſemper intẽti ſingulis cum humilitate poſcentibus ea benignè concedere ſtudeamus, per quæ (peccatorũ mole depoſita) ſalus ipſa ſuccedat,& hoſtis humani generis ſeruitute ereptas animas lucrifaciamus altiſsimo,qui nobis eas ſua bonitate commiſit: id tamen propenſiori ſtudio præcauẽdum eſſe cenſemus, ne cuiuſuis indulgentiæ, remiſsionis, vel facultatis obtentu,Chriſti fideles procliuiores ad illicita in poſterum committenda reddantur, aut facilitas veniæ eis peccandi tribuat incentiuum. Cùm itaque(ſicut multorum fidedignorũ teſtimonio accepimus) ob multitudinem facultatum per nos, vel authoritate noſtra cõceſſarum, tam verbo, quàm in ſcriptis confectis exinde literis vel non,pręlatis & perſonis eccleſiaſticis,etiam religioſis, & ſecularibus vtriuſque ſexus,capitulis, collegiis,conuentibus,hoſpitalibus, confraternariis, & vniuerſitatibus, tam in genere, quàm in ſpecie, ſub electione, vel deputatione cõfeſſorum, qui eligentes eoſdem, vel pro indulgentiis per nos conceſsis conſequendis, ad eccleſias & alia pia loca confluentes, ſeu ad aliquā pia opera manus porrigentes adiutrices, earundémque confraternariarum confratres, & ſorores, ac in hoſpit

A hoſpitalibus prædictis decedentes, ſeu deſeruientes, aut eis piè aliquid relinquentes, vel aliqua alia meritorum miniſteria exhibentes, & in ordinibus profitentes, eorum confeſsione diligenter audita in ſingulis etiã ſedi apoſtolicæ reſeruatis caſibus ſemel in vita, & in aliis toties quoties, ac in morte plenariè, vel alias etiam ad effectum conſequendi quaſcunque iudulgentias plenarias, vel non plenarias, abſoluere & pœni-
B tentiam ſalutarem eis iniungere, emiſſa quoque vota per illos quæcunque in alia pietatis opera cõmutare liberè, & licitè valeant: fideles præfati ad peccandum, & ad alia illicita committendum, nonnunquam procliuiores exiſtant, in non paruum periculum ſalutis animarum ſuarum. Nos qui deo propicio eiuſdem gregis dominici (meritis licet inſufficientibus) cauſam gerimus, & illum ſpiritalis theſauri elargitione cupi-
C mus ipſi deo reddere acceptabilem: ne exinde clauium authoritas deducatur in contemptum, ipſique ad peccandum procliuiores (vt diximus) liberiùs prolabantur. Ex præmiſsis & aliis rationabilibus cauſis animum noſtrum mouentibus, motu proprio (non ad alicuius nobis ſuper hoc oblatæ petitionis inſtantiam, ſed de noſtra mera voluntate, & deliberatione) authoritate

apoſtolica tenore præſentium ſtatuimus, & A
ordinamus, quòd decætero prætextu facultatum huiuſmodi conceſſarũ à nobis, vel authoritate noſtra, & quas concedi quomodolibet continget in poſterũ, verbo, literis, aut quauis alia ſcriptura: etiam cum clauſula, quòd ſola ſignatura ſufficiat etiam in fauorem fidei, & cruciatæ, nullus cõfeſſorum eorundem quempiam cuiuſuis ſtatus, gradus, ordinis, vel cõditionis exiſtat, & quacunque
eccleſiaſtica, etiã epiſcopali, vel maiori, aut B
mundana, etiam regali, vt maiori dignitate præfulgeat, qui offenſæ eccleſiaſticę libertatis, violationis interdicti ab eadem ſede impoſiti, ſeu hæreſis, poſtquã fuerint de ea ſententialiter condemnati, delati, ſeu publicè diffamati: cõſpirationis in perſonã aut ſtatum Rom. pont. ſeu cuiuſuis offenſæ, inobedientiæ, aut rebellionis eiuſdem pon. vel dictæ ſedis: mutilationis membrorũ, vel occi-
ſionis cuiuſcunq; in ſacris ordinibus conſti- C
tuti, offenſæ perſonalis in epiſcopũ ſeu aliũ prælatum: inuaſionis, deprædationis, occupationis, aut deuaſtationis terrarũ Romanæ eccleſiæ mediatè vel immediatè ſubiectarum: ac etiam inuaſionis Romipetarum, ſeu quorumcunque aliorũ ad Romanã curiam venientiũ: prohibitionis deuolutionũ cauſarũ ad dictam curiã, delationis armorũ,
&

A & aliorũ prohibitorũ ad partes infidelium: impoſitionis nouorũ onerum realium, vel perſonalium eccleſiis, vel eccleſiaſticis perſonis: ſimoniæ ſuper ordinibus, vel beneficiis cõſequendis in dicta curia, vel extra eam contractæ, criminũ quomodolibet reus foret. Et generaliter in caſibus contentis in literis, quæ cõſueuerunt in die cœnæ domini publicari: prætextu huiuſmodi facultatum abſoluere, & per eos emiſſa peregrinationis
B vltramarinę, & viſitationis liminum apoſtolorum Petri & Pauli, in Compoſtella, & caſtitatis ac religionis vota. Niſi ex ſpeciali licentia, & certa ſcientia, & noſtra, de qua demum cõſtare cẽſeatur, cùm in ſignatura noſtra deſuper manu noſtra ſcriptũ, aut in literis noſtris expreſſum fuerit: nos ex certa ſciẽtia, & de ſpeciali gratia id cõcedere cum derogatione præſentis conſtitutionis, illud de verbo ad verbũ inſerto tenore: non autẽ per
C clauſulas id importãtes, vel in articulo mortis conſtitutum, & tunc in caſibus (in quibus ſatisfactio fuerit impendenda) facta ſatisfactione, vel idonea præſtita cautione cõmutare præſumant. Et ſi aliqui confeſſorũ prædictorum cõtra præſentem conſtitutionem quenquã abſoluere, aut excepta vota prædicta commutare attentauerint, abſolutio & commutatio huiuſmodi nullius ſit roboris,

vel momenti. Et contrafacientes eo ipſo excommunicationis ſententiam incurrant, à qua (niſi in mortis articulo conſtituti) ab aliquo, quàm à Romano pontifice abſolui non poſsint. Non obſtantibus literis, & cõſtitutionibus huiuſmodi, ac conſtitutionibus,& ordinationibus,&c. Et ne aliquis de præſentibus ignorantiam valeat allegare: mandamus eas in cancellaria apoſtolica, & audientia literarum contradictarum legi, & publicari,ac inter extrauagantes alias apoſtolicas conſtitutiones in quaterno dictæ cancellariæ deſcribi,&c. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtrarum ſuſpenſionis, inhibitionis, mandati & voluntatis,&c. Datum Spiræ,Anno domini M.ccccIxxviij.

De ſententia excommunicationis TIT. X.

Bonifacius octauus. C

Excommunicati ſunt, qui pactis aut promiſſionibus iuſtitiam,vel gratiam à ſede apoſtolica obtinent,& qui tales non reuelant:nec illis abſolutio facilè conceditur. CAP. I.

EXCOMMVNICAMVS & anathematizamus ex parte dei omnipotentis,patris,& filij,& ſpiritusſancti: authoritate quoque beator

A beatorum apoſtolorum Petri, & Pauli, & noſtra, omnes clericos, & laicos vtriuſque ſexus, ſiue ſint familiares curiæ, ſiue alij vndecunque, qui aliquod pactum fecerint, ſeu aliquod paruum, vel magnum promiſerint, vel promiſsionem receperint, aut ex pacto ſiue promiſsione occulta, vel manifeſta facta ſub generalibus, & plenariè non expreſsis, ſiue ſit ſub ſpecialibus, & expreſſis apertè verbis quicquam dederint, aut re-
B ceperint magnum, vel paruum, vel promiſſionem de quacunque re aut vtilitate propter hoc conſequenda fecerint, vel receperint pro aliqua iuſtitia ſiue gratia pro ſe aut pro alio in cauſis, vel iudiciis, ſeu aliàs per literas apoſtolicas, quibuſcunque modis apud ſedem apoſtolicam obtinenda. Et hanc ſententiam ad promittentes, & acceptantes, dantes & recipientes duximus extendendam. Illos quoque qui aliquem ſci-
C uerint culpabilem in prædictis, & nobis intra dierum trium ſpacium non retulerint, vel alicui, per quem ad nos verbum fideliter perferatur: ſimili decernimus ſententiæ ſubiacere. Decernimus etiam, vt nullus hanc incurrens excommunicationis ſententiam, pro prædictis, vel aliquo prædictorum (abſque ſpeciali mandato) noſtræ abſolutionis beneficium valeat obtinere:

niſi forſan ad nos habere acceſſum nõ poſ- A
ſet in mortis articulo cõſtitutus. Nec etiam ad abſolutionis gratiam admittitur, niſi prius quantum dedit, vel recepit, integraliter pauperibus largiatur. Iuſtitiam verò ſiue gratiam ſic obtentam nullius prorſus eſſe momenti volumus, omníque ſtatuimus carere effectu, & robore firmitatis.

Sed & ſcienter vtentes ipſis, ſimili ſententia excommunicationis adſtringimus: & reſeruantes nobis abſolutionem eorum B
cum præmiſsis in omnibus ad pœnas ſimiles obligamus.

Idem.

Præmiſsis damnis ex interdicto prouenientibus, ſtatuit quòd propter dominum debita non ſoluentem eius terra, vel ciuitas ſine ſpeciali papæ licentia non interdicatur. CAP. II.

PRouide attendentes, quòd vt frequentius, quamuis non ſine cauſa, ſine culpa tamen multorum interdicti ſententiæ pro- C
feruntur, quódque ſunt nonnulli iudices nimis prompti ad proferendas eaſdem, etiam in negociis ſiue cauſis, quæ interdum plus cupiditatis, quàm charitatis radice perſpicuis indiciis procedere arguuntur: quódque interdicti tempore diuina organa ſuſpenduntur & laudes, nec eccleſiaſtica ſacramẽta miniſtrantur, vt ſolent: tolluntur mortuis

 ſeu

A ſeu minuuntur ſuffragia, præſertim per oblationem frequentem hoſtiæ ſalutaris: adoleſcentes & paruuli participantes rarius ſacramenta, minus inflammantur, & ſolidantur in fide: fidelium tepeſcit deuotio, hæreſes pullulant, & multiplicantur pericula animarum. Præſentis conſtitutionis prouidemus edicto, vt nulla prouincia, ciuitas, caſtrum, villa, locus, territorium, vel diſtrictus authoritate ordinaria, vel delegata
B ſupponatur eccleſiaſtico interdicto pro pecuniario debito, vel pro cuiuſuis monetæ, vel pecuniæ quantitate, quacunque occaſione vel cauſa, ſeu quouis quæſito colore: pro eo maximè, quòd ipſorum domini, rectores ſeu officiales, quocunque nomine cenſeantur, aut incolæ ſeu habitatores aut ſingulares perſonæ ipſorum ſtatutis, vel ſtatuendis ordinatis vel ordinandis terminis huiuſmodi debitum ſeu quantitatem nō ſoluerunt,
C hactenus aut in antea non perſoluent. Nos enim ex nunc decernimus irritum & inane, ſi ſecus hactenus extitit attentatum, vel cōtigerit attentari, illúdque reuocamus omnino. Non obſtantibus quibuſcunque contractibus, obligationibus, pactis, conuentionibus, compoſitionibus, ſubmiſsionibus, fideiuſsionibus, conſenſibus, proceſsibus, & ſententiis ſuper hoc habitis, vel habendis

iuram

iuramentorum, pœnarum ſpiritalium, & A
temporalium ſeu multarum appoſitione,
vel quacunque alia firmitate vallatis. Niſi
talis ſuppoſitio interdicti hactenus foret facta,
vel in antea fieret de apoſtolicę ſedis ſpeciali
licentia,& expreſſa per ipſius ſedis patentes
literas apparente.

Clemens quintus.

Andronicum Paliologum ſe imperatorẽ Græcorum nominãtem & hæreſis ipſorum fautorem, excommunicatum denunciat: omnéſque cum eo B *ſic manente ſocietatem cõtrahentes, ipſo facto dicit excommunicatos. & eorum terras eccleſiaſtico ſupponendas interdicto. Suntq; priuãdi bonis, quæ ab eccleſia tenent: & talis ſocietas ſeu confœderatio nulla eſt. Facit cap. ad apoſtolicæ. de ſentent. & re iudi. lib. vj.*

CAP. III.

AD certitudinem præſentium,& memoriam futurorum Andronicum Paliologum, qui Græcorum imperatorem ſe nominat, tanquam eorundem Græcorum an- C tiquorum, ſchiſmaticorum, & in antiquato ſchiſmate conſtitutorum,& per hoc hæreticorum, & hæreſis ipſorum ac ſchiſmatis antiqui fautorem, de fratrum noſtrorum conſilio denunciamus excommunicationis ſententiã latam à canone incurriſſe, ac ipſius fore ſententię vinculo innodatum. Cęterùm vniuerſis,& ſingulis regibus, principibus

A cipibus, ducibus, marchionibus, comitibus, baronibus, & cæteris omnibus cuiuſcunque præeminentiæ, conditionis, ſtatus, necnon vniuerſitatis ciuitatum, caſtrorum, & aliorum locorum diſtrictius inhibemus, ne cum eodem Andronico Paliologo in huiuſmodi excommunicatione manente, ſocietatẽ vel confœderationem aliquam contrahere ſub quouis ingenio, vel machinatione præſumant: vel ei aliàs in his, quibus excommu-
B nicatus eſt denunciatus à nobis, præſtare cõſilium, auxilium, vel fauorem publicum, vel occultum. Et ſi ſecus præſumptum fuerit, omnes ſingulares perſonas contrariũ præſumentes (non obſtante qualibet indulgentia ſub quacunque forma verborum, vel expreſsione ipſis ab apoſtolica ſede conceſſa, vel in poſterum concedenda, quam quo ad hoc viribus volumus omnino carere) ſententiam excommunicationis, quam ex nũc
C in ipſos ferimus, incurrere volumus ipſo facto. Terras ipſorum & vniuerſitates prædictas, quæ ſecus attentare præſumpſerint, prout expedire videbimus, eccleſiaſtico curabimus ſubiicere interdicto. Ad priuationem omnium bonorum, quæ à quibuſlibet tenent eccleſiis, & ad pœnas ſpiritales & tẽporales, prout vtile putabimus proceſſuri. Et nihilominus ſocietatẽ & confœderationem

nem ipſas (etiam ſi pœnarum & iuramenti additione vel quacunque fuerint alia firmitate vallatæ) decernimus irritas & inanes. Datũ Pictauis iij. nonas Iunij, Anno ij. A

Idem.

Excommunicati ſunt, qui literas à papa ante ſuã coronationem conceſſas impugnant.

CAP. IIII.

QVia nõnulli (prout accepimus) cõtra doctrinam apoſtoli, ſuæ prudentiæ quin potius imprudẽtiæ innitentes, ac diſceptare ſuper his de quibus eis nõ expedit, ſatagentes, aſſerere nõ verentur, quòd ſummus pontifex ante ſuę coronationis inſignia ſe nõ debet intromittere de prouiſionibus, reſeruationibus, diſpenſationibus, & aliis gratiis faciendis, nec ſe in literis epiſcopum ſimpliciter, ſed electum epiſcopum ſcribere. Nec etiam vti bulla, in qua nomen exprimatur ipſius. Nos taliũ temeritates compeſcere cupientes, ſingulos, qui occaſione huiuſmodi aliquas literas noſtras ſuper negociis quibuſcunque confectas, quæ à nobis ante donationis noſtræ inſignia emanarũt, auſi fuerint impugnare, excommunicationis ſententia innodamus. Datum apud Peſecum Burdegalen. diœce. anno ſecundo, B C

Extrauagantium communium

FINIS.

A IACOBI FONTANI BRVGENSIS, VITA IOANNIS XXII.

*

ORBE HOC, (vno ferè tempore) orbato vtroque ſuo lumine,
B imperatore Henrico vij. qui hauſto apud Bonconuentũ veneno interiit, quod rumor eſt ei à quodam dominicæ profeſsionis ſacrificulo propinatum: in necem ac ſcelus à Florentinis ſubmiſſo. Et Clemẽte v.pon.maxi.cùm ſediſſet annos decem,diem functo:ſepultóque in Vaſconia ſolo natali.Duraſsétque ſacrũ interregnum
C annis plus duobus:nondum in vnum conuenientibus purpuratis,Iacobus epiſcopus Cadurcorum iam ſeptuagenarius,natus obſcuro loco, quem tamen Gallia dignitate illuſtrauit, credita fidei ſuæ authoritate deſignandi pontificis:mox ſuiipſius rationẽ habuit. Atq; è Lugduno proficiſcitur Auinionem, pontificiæ ditionis factam hoc modo. Ioanna Sicula, quæ poſtea capto Othone

marito

marito duce Brunſuigenſi iniecto faucibus A
puluillo, necata eſt, neptis Roberti Siciliæ regis ſecundo geniti ex filio Carolo vij. vt regnum ad ſtirpem Martelli rediret (annotante Bald. ad l. ſi viua matre. C. de bo. mater.) ab auo nuptui tradita eſt Andreæ, Caroli Martelli regis Vngari filio. Sed audax omnia pati & facere mulier, viro ſuo apud Attellam (quæ nunc vrbs euerſa dicitur) poſt annum, quàm regnare cœperat ſtrangulato, ſecundas cum adultero nu- B
ptias celebrat Ludouico Philippi Tarentini principis Robertique fratris filio. Hinc in Galliam Narbonen. cum coniuge profuga, relicto ad præſidium regni patruele Carolo Dirrachij duce, comitis Grauinæ Petri filio, nec ita multo pòſt ſecuri percuſſo à Ludouico Pannonio pulcherrimo fraternæ necis punitore, Ludouicum Andium ducem è ſtirpe Francorum in ſpem regni filium adoptat, éſtque Siciliæ & Hieroſoly- C
morum rex à Gebenenſe antiſtite ſalutatus, qui prius Ioannæ opera, comitiis functus danis per Francos cardinales pontifex renunciatus fuerat appellatúſque Clemens vij. ídque iniuria, ſi Bal. Ioannéſque Lignanus rectè conſuluerint. Huic (vt quidam mihi videtur ſentire) Ioanna Auinionem ceſsit. ego crediderim Clemen. vj. patria

Lemo

Lemouici in Benedicti locum ſuffecto. In hac ergo (vt ad hiſtoriam redeamus) Auinione nouus pontifex alter & viceſimus dictus, inter alios, Iacobum ex ſorore nepotem: vnum Romani ſanguinis, Ioannem Caietanum, ex familia vrſina, puniceo galero honeſtauit. Publicauit conſtitutiones Clementis v. Retulit inter ſanctos Ludouicum epiſcopum eccleſiæ Tholoſanæ, adeò dilectæ ſibi vt metropolim redderet, aliquot vicinis caſtellis ciuitatum vocabulo decoratis. Quæ res latius narratur in huius pontificis conſtitutionibus, titu. de præb. & dignit. Diœceſes quoque archiepiſcopatui Narboñ. aſſcripſit Limoſam & Abbatiam Sancti Pontij. Erexit etiam Cæſaraugustam eccleſiam in archiepiſcopalem v. cathedralibus ex xj. quæ Tarraconenſi ſuberāt huic aſsignatis. Crotonam quoque Aretinæ diœceſi exemptam ciuitatem effecit. Repreſsis ſubito erroribus Ioannis Polliaci, cuius mentio facta eſt in tit, de hære. Audacior alius numeroſam ſectam fratricellorum de opinione nuncupatorum, vel vt ille vocabat tertij ordinis Sancti Franciſci collegit: quam pontifex magno conatu & edicto apoſtolico ſub tit. de relig. do. viſendo vix diſſoluit. Hinc illa vaſtiſsima opinionum ſylua enata eſt, de Chriſti & apo-

ſtolorum paupertate, quæ cum Ioan. xxij. A
(quod Sabellicus & Platina admirantur)
parum amœna videretur, & multum malorum in ea latere, ferro & igni eandem eradicare tentauit damnatam tribus conſtitutionibus. de verb. ſig. legendis. Quas fortiter ſtylo impetiit Gulielmus Occanus theologus minor, auditor Ioannis ſcoti, qui pontificiam poteſtatem multum comminuit, dialogis in Lodouici (vt credo) bauari gratiam editis: planè Dantis Alege- B
rij de Rom. imperio ſententiam referentibus. quæ vt Bar. iuriſprudentiæ longè princeps & imperatoriæ maieſtatis alioqui diligens iuſtúſque aſſertor. in.l.j.§. præſides. ff. de requi. re. teſtatur, hæreſeos inſimulata eſt. Quod an Bar. rectè factum eſſe defenſurus fuerit, mea non admodum refert. Antoninus inſtituti prædicatorij non cunctanter pronunciabit. Sed haud obſcuræ ſunt amborum ordinum ſimultates, diuer- C
ſáque inter ſe ſtudia. Debétque alter hoc Ioan. xxij. quòd non ſolùm doctrinam Thomæ Aquinatis ſuſcipiamus, ſed etiam ſanctitatem veneremur: quanquam nec Occanum probet Ioan. de turre cremata vindex cauſæ eccleſiaſticæ, quam & Auguſti. anchonitanus tum agitauit. Sed nunc ad pontificem propius, cuius victricum Ior-
danem

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

A danem cùm neque libidini neque crimini-
bus temperaret, ferunt innexo gutturi la-
queo orco traditum. Et ab Hugone Ca-
durcenſi antiſtite in necem Ioannis coniu-
ratum,qui auſa capite luit: quãquam aliud
omnino & ſupplicij & criminis genus re-
feratur in extrauagantibus, de pœn. Ita
hodie vocant huius pontificis decreta, quæ
multa ſunt, aliquot ad rem & quæſtum ſpe
ctant. Inter quæ pontificis fiſcum egregiè
B locupletauit:cui initium,Execrabilis. Con-
geſsit ingentem etiam copiam auri, occa-
ſione Chriſtiana cruce ſignatorum,quos in
barbaras nationes Francus perduceret. Ad-
de præterea quod inuncauit omnium ſa-
cerdotiorum primos annuos fructus nego-
cio hoc (vt eodem titulo de præbendis, &
dignitatibus conſtat). Hugoni cuidam à
mirabello demandato. Quare nemo ad-
mirari facilè debet, hominem annis vnde-
C uiginti perpetuo & difficilimo bello im-
plicitum, tantum theſaurum reliquiſſe,
quantum ad id tempus nemo pontifex.
Mortuus eſt nonagenarius abſolutiſsima
vbique poteſtate maiore inconſtantia enor
míque varietate;quàm vllus vnquam pon-
tificum vſus.Bonacoſsium Paſſarinum, qui
Mantuam tenebat, Nicolaum Eſtenſem
dominum Ferrariæ, fuſus à Beltrando du-

ce copiarum ſuarum anathemate notauit. A
Ferrariæ ſacris interdixit Guidonem petrammalam Aretino præſulatu deiecit. Federicum regem Siciliæ execratus eſt. Rhegio & aliquot in Calabria locis traditis à ſe contra fidem pacti, hoſti Roberto Apulo, cuius præcipua ope Genuam tutatus eſt aduerſus Aurios, Spinulas, qui tum præualentibus Grimaldis & gente Fliſca, ſeceſſionem fecerant, ſtantes à Cæſaribus, & à Matthæo vicecomite filióque Galeatio ſtre- B
nuè adiuti, quibus pontifex iubens ab eccleſiæ Roma. ſupplicibus vim abſtinere, reſponderunt rem Genuenſem haud pontificis, ſed arbitrij Cæſaris eſſe: quare impij & eccleſiæ hoſtes iudicati ſunt. Mediolano atque aliis locis, quibus vicecomites dominabantur ius ſacrorum prohibitum eſt. Quo tempore Ludouicus Bauariæ dux. Rodulphi imperatoris ex filia nepos quatuor electorum ſuffragiis in ius imperij voca- C
tus, capto acie, victóque Federico imperij æmulo, quo cum octo annis varia fortuna bellum geſsit, ſolus rerum potitur. Huic Galeacius Mediolanum recognouit: quam ciuitatem annotaui in conſiliis Angeli haud imperatorij iuris eſſe. Sed nullum magis odire, tum pontifex, quàm Bauarum, diris execrationibus virum deuouens. Dicto
etiam

A etiam die, quo auguſtæ dignitati coram renunciaret, cùm omnia illius iura velut Romano interregno durante, in ſuam ſedem migraſſe affirmaret. extrauag. Si fratrum. ne ſed. va. (Si Nauclero credis) fuere per id tempus Franci conſiliorum pontificis haud ignari, ẽſtque ab eis imperium áttentatũ: ſed paribus auſpiciis, quibus ſuperſtite Clemente v. & occiſo Alberto Cæſare, quem nepos ex fratre cum coniuratis fer-

B ro exceperat nauicula egredientem ad oppidum Scaphuſam. Permotus parricida patrui nece Clementem adiit, vt expiaretur. Sed occiſor Cæſaris arbitratu Cæſaris luit, incluſus ab Henrico ſepto Eremitarum diui Auguſtini Piſis in Italia. Nunc humaniſsime lector, ne crederes in hoc pontificatu tot bellis & perturbationibus pleno nuſquam de pace actum, inueni domeſticis patriiſque annalibus proditum, ponti-

C ficem procuraſſe, quam ea conditione dedit Chriſtianiſsimus rex, ſi decies milia nũmum aureorum intra xx. annos æquis in ſingulis penſionibus perſoluet. Interea Frãcorum præſidiis tenebantur Inſula Betunia Aduatici. Gaguinus hoc loco, quòd purpuratus fœderis percuſſor non ſtatim Flandriam ingreſſus eſt, fecit inquit pertinacia & inconſtantia gentis. Verùm ſic loqui, vt

perſonæ & cauſæ afficiaris, eſt partem age- A
re non hiſtoriam ſcribere. Fuit hæc pacis
conditio Flandris initio admodum grauis,
& exitu infelix: ex ea enim velut à fonte
malorum ſequuta eſt ſedes apud Calſletum,
quo loco Philippus Valleſius vicit. vel Ioan.
Fabro teſte in proœmio inſtitut. cui me-
morante Bal. in l. j. ff. de ſena. proceres Fran
ciſci lege Salica regnum adiudicarunt, ven-
dicante id ſibi Eduardo anglo iure matris
Iſabellæ filiæ Philippi pulchri. Sed nunc B
hiſtoriæ finem facio, quam ideo
hic recenſui, quòd illa, quæ
priori editione extra-
uagantium circun-
fertur, nequa-
quã vita ſit
Ioannis
xxij.

INDEX TITVLORVM QVINQVE LIBRORVM SEXTI

Decretalium, ſecundum Alphabeti ordinem diſpoſitus.

Accuſationibus, inquiſitionibus, & denũciationibus.lib.v.pag. 352

Aetate & qualitate & ordine præficiendorum. libro j. 116

Appellationibus.libro ij. 209.

Barbitris.lib.j. 164

Bigamis.lib.j. 118

Capellis monachorũ. lib.iij. 117

Cenſibus, exactionibus, & procurationibus. libro iij. 319

Clericis coniugatis.lib.iij. 223.

Clericis non reſidentibus. lib.iij. 224

Clerico ægrotante vel debilitato. lib.iij. 265

Cognatione ſpirituali. libro iiij. 349

Conceſſione præbendæ, & eccleſiæ nõ vacantis. libro iij. 268

Confeſſis.lib.ij. 182

Conſecratione eccleſiæ vel altaris.lib.iij. 328

Conſuetudine lib.j. 25

Conſtitutionibus.lib.j. 8

Decimis, primitijs, & oblationibus. libro iij. 298

De deſponſatione impuberum.lib.4. 347

Dolo & contumacia. libro ij. 179

ELectione & electi poteſtate. libro j. pagina 30.
Eo, qui mittitur in poſſeſſionem cauſa rei ſeruandæ. lib. ij. 180
Exceptionibus. lib. ij. 190
Exceſſibus prælatorũ & ſubditorum. lib. v. 394
FIlijs presbyterorũ & alijs illegitimè natis. lib. j. 116
Foro cõpetenti. lib. ij. 169
HAereticis. libro v. 353.
Homicidio. lib. v. 387
IIs, quæ vi metúsve cauſa fiunt. lib. j. 162
Immunitate eccleſiarum, &c. lib. iij. 332
In integrũ reſtitutione. libro j. 162
Iniurijs, & damno dato. libro v. 411
Inſtitutionibus. libro iij. 267.
Iudicijs. lib. ij. 166
Iuramento calumniæ. libro ij. 174
Iureiurando. lib. ij. 187
Iure patronatus. libro iij. 318.
LItis cõteſtatione. libro ij. 173
MAioritate & obedietia. lib. j. 150
NE clerici vel monachi ſecularibus negocijs ſe immiſceant. libro iij. 343
Ne ſede vacante aliquid innouetur. lib. iij. 186
OFficio vicarij. lib. j. 119.
Officio & poteſtate iudicis delegati. lib. j. 120
Officio legati. lib. j. 131
Officio ordinarij. li. j. 136
PActis. lib. j. 151
Pœnis. lib. v. 412
Pœnitentijs & remiſſionibus. lib. v. 422
Poſtulatione prælatorũ. lib. j. 29
Præbendis & dignitatibus. lib. iij. 226
Præſcriptionibus. libro ij. 193.

Primi

Priuilegijs.lib.v.pagina 396.
*Procuratoribus.lib.j.*154
R*Ebus eccleſiæ non alienandis. lib.iij.* 287.
Regularibus & trāſeuntibus ad religionē.lib.iij. 302.
Regulis iuris.lib.v. 501
Religioſis domibus.li.iij. 314.
Reliquijs & veneratione ſanctorum.lib.iij. 329
*Renunciatione.lib.j.*105
Rerum permutatione.libro iij. 291
Reſcriptis.lib.j. 9.
Reſtitutione in integrū libro j. 162
Reſtitutione ſpoliatorū. libro ij. 176
S*Chiſmaticis.lib.v.*
Sententia & re iudicata.lib ij. 195
Sententia excommunicationis.lib.v. 424
Sepulturis.lib.v. 293
Sponſalibus & matrimonijs.lib.iiij. 346
Statu regularium. lib.ij. 309.
Summa trinitate & fide catholica.lib.j. 7
Supplendā negligentia prælatorūm.lib.j. 107
T*Emporibus ordinationum.lib.j.*112
Teſtamentis & vltimis voluntatibus. libro iij. 291.
Teſtibus & atteſtationibus.lib.ij. 183
V*Erborum ſignificatione.lib.v.* 456
Vita & honeſtate clericorum.lib.iij. 223
Voto & voti redēptione. libro iij. 308
Vſuris.lib.v. 391
Vt lite pendente nihil innouetur.lib.ij. 181

INDEX OMNIVM CAPITVLORVM SEXTI LIBRI Decretalium, ſecundùm Alphabeti ordinem aptiſsimè diſpoſitus.

AB arbitris. pag.127.
Abbate ſanè. 202
Abbates, quos apoſtolica ſedes. 399
Ab eo, qui appellat. 218
Ab eo, qui contra. 80
Abſolutionis beneficium. 162.
Accuſatus. 360
A collatione. 221
Actor, qui. 179
Ad apoſtolicæ. 197
Ad decimas. 178
Ad ſuccidendos. 383
Alma mater. 453
Altercationis. 118
Animarum. 294
Appellatio. 220
Auaritiæ. 44
Authoritate Martini. 281.
Authoritate ſedis. 400
Beneficium illius, qui religionem ingreditur. 307
Clerici, qui clericalis ordinis. 223
Clerici, qui cũ vnicis. ibi.
Clericis laicos infeſtos oppidò tradit antiquitas. 337.
Collatio. 136
Commiſſa tibi. 85
Concertationi. 220
Conſtitutio felicis recordationis. 92
Conſtitutionem felicis recordationis. 92
Conſtitutionē felicis recordationis Innocētij. 439
Conſtitutionem felicis recordationis Gregorij papæ. 458
Conſtitutionem Innocē-

tian

tianam. pag.306
Conſuetudinem. 225
Conſuetudinem, quam in veſtra. 26
Contingit. 187
Contra Chriſtianos. 372
Cordi nobis. 209
Cui de non. 251
Cùm ab vno. 208
Cùm aliquibus. 11
Cùm æterni. 196
Cùm appellationibus. 217
Cùm C. laicus. 172
Cùm contumacia. 359
Cùm de beneficio. 230
Cùm de diuerſis. 398
Cùm ex eo. 84
Cùm ex eo, quòd prædicatores. 395
Cùm epiſcopus. 145
Cùm expediat. 79
Cùm in eccleſia. 350
Cùm in eccleſijs. 256
Cùm in generali. 120
Cùm in illis. 241
Cùm in multis. 10
Cùm in poſitionibus. 190
Cùm in tua eccleſia 28
Cùm medicinalis ſit ex-communicatio. 425
Cùm non deceat. 79
Cùm nullus. 114
Cùm perſonæ. 403
Cùm plures. 125
Cùm quis cuius maiores. 259.
Cùm quis abſque tuo mãdato. 452
Cùm quidam. 193
Cùm ſecundũ leges. 379
Cùm ſingula. 254
Cupientes. 55

D*Ecet domum.* 335
Decernimus, vt iudices ſeculares. 439
Decreuit felicis recordationis. 373
Degradatio. 414
Deliberatione. 134
Deteſtandą. 275
Dilecto filio decano. 431
Diſcretioni. 298
Diſpendia litium æquitatis. 10
Diſpendijs. 181
Dudum venerabili. 237
Dudum. 287
Duobus. 23

Eccle

Eccleſia. pagina 163
Eccleſia cathedrali. 111.
Ei,cui. 263
Eos,qui clericos alienos. 113
Eos,qui temporale dominium. 342
Eos,qui à ſententia canonis. 451
Epiſcopali ſede vacante. 150.
Epiſcopus. 345
Epiſcopum. 194
Epiſcoporum & aliorū. 405.
Etſi capitulum. 268
Etſi pignorationes. 411
Etſi ſententia. 209
Eum,cui. 232
Eum,qui ſuper dignitate. 180
Eum,qui à tua interlocutoria. ibid.
Eum,qui beneficiū. 244
Exceptionis. 173
Executor. 278
Ex eo. 81
Exigit. 323
Exiit,qui ſeminat. 460
Ex ſponſalibus. 346
Felicis recordationis Honorij papæ. 417
Felicis recordationis Gregorius. 325
Fideli. 7
Filij. 356
Frequens. 176
Fundamenta. 61
Generali. 51
Glorioſus. 330
Grandi. 108
Gratia. 13
Hac conſtitutione. 129.
Hoc conſultiſſimo. 289
Is,qui. 235
In appellationis. 173
Indemnitatibus. 93
Indulgentiæ. 424
In electionibus. 32
In fidei. 358
Inquiſitores. 374
Ipſo iure. 9
Is,cui ab apoſtolica. 127
Is,cui conceditur. 245
Is,cui eſt eccleſiæ interdictus. 449

Is,cui

Is,cui procuratio.pag. 92
Is,qui à procuratore. 156
Is,qui contra. 71
Is,qui defectum patitur natalium. 116
Is,qui habens. 296
Is,qui in eccleſia. 448
Is,qui mandat. 390
Is,qui monaſteriũ. 303
Iudex. 123
Iuris. 166
LEgatos. 132
Legitima. 211
Licet ab interlocutoria. 222.
Licet canon. 53
Licet eccleſiarum. 227
Licet epiſcopus. 252
Licet excommunicationis ſententia. 445
Licet in officialem. 120
Licet is,qui. 159
Licet in tua. 290
Licet mulieres. 189
Licet pater. 297
Licet Romanus. 8
Licet vobis. 410
MAndatum. 264
Mandato. 133
Mediatores. 184
Mulieres. 167
NE aliqui dubitationem. 366
Ne aliqui. 401
Ne captandæ. 277
Nedum. 350
Nemo deinceps. 54
Non eſt. 27
Non indiſcretè. 154
Non poteſt. 247
Non putamus illam. 27
Non ſolùm: &c. 304
Nõ ſolùm innouata. 219
Nullam tibi iudex. 176
Nullus epiſcopus. 115
Nullus religioſus. 78
Nulli licere. 47
OFficij. 132
Ordinarij. 141
PActum. 151
Paſtoralis. 266
Per catechiſmum. 350
Per exemptionem. 406
Per hoc. 375
Periculoſo. 309
Permittimus. 116
Perpetuo declaramus edicto. 328

Per

Perpetuo prohibemus edicto. pag. 29
Perpetuo ſanctionis oraculo. 46
Pia conſideratione ſtatuit. 191
Poſtquam. 352
Prælatis. 390
Presbyteri. 317
Præſenti declaramus edicto. 123
Præſenti prohibemus edicto. 149
Præſenti declaramus edicto, ſtatutũ felicis, &c. 257.
Præſenti generali. 440
Præſentium. 184
Præſidentes. 259
Priuilegium monaſterio tuo conceſſum. 500
Procurator non aliter. 161.
Procurator ad appellandum. 89
Pro humani. 387
Prouida. 100
Quam ſit eccleſijs. 45.
Quanquam in caſu. 70
Quãquã pedagiorũ. 326
Quanquã vſurarij. 393
Quamuis alicui. 124
Quamuis ad reorum. 416
Quamuis conſtitutio. 48
Quamuis is. 14
Quamuis non plures. 351
Quamuis pactum. 152
Quamuis pleniſſima. 229
Quamuis procurator. 155
Quamuis ſuper ceſſationibus. 146
Quamuis tibi. 261
Quia cunctis. 269
Quia ex eo. 152
Quia nonnulli. 333
Quia per ambitioſam. 24
Quia periculoſum eſt. 428
Quia plerique. 143
Quia pontificali. 121
Quia ſæpe contingit. 91
Quia ſæpe dubitatur. 240.
Qui ad agendum. 156
Qui contra certam. 71
Qui generaliter. 157
Qui poſt votum. 307
Quicũque hæreticos. 354

Quicũq; pro eo. pag.441
Quod votum. 308
Quodam. 263
Quoniam aliqui. 105
Quoniam ex cõſtitutione. 283
Quoniam electione. 104
Quoniam epiſcopi. 411
Quoniam epiſcoporũ. 353
Quoniam in baptiſmo. 449.
Quoniã vt intelleximus.
Quorundam oculos. 74
R*Eligioſus.* 293
Religioſo, qui manus violentas, &c. 450
Religioſi niſi à proprijs. 297.
Religionum. 314
Romana in tit. de ſupplẽ. negligen. prælа. 107
Romana in titu. de ſententia excõmunicationis. 429
Romana in titu. de teſtibus & atteſtationibus. 186.
Romana in titu. de cenſibus. 319
Romana in titu. de foro competenti. 169
Romana in tit. de off. vicarij. 119
Romana in titu. de offic. ordi. 136
Romana in tit. de pœnis. 413.
Romana in tit. de pœnitentijs. 423
Romana in tit. de appellationibus. 212
S*Ciant cuncti.* 51
Sæpe contingit. 112
Seculares. 172
Sicut cùm. 72
Sicut nobis. 501
Si à iudice. 221
Si à ſede. 253
Si à ſubdelegato. 129
Si abbatem. 87
Si apoſtolica ſede. 258
Si apoſtolicæ. 247
Si ad epiſcopum. 286
Si ad ſolum. 308
Si aduerſus. 163
Si annum. 168
Si beneficia. 245
Si canonici. 139

Si

Si capitulo. pagina 279
Si ciuitas,caſtrum. 447
Si clericus. 234
Si clericos tuæ iuriſdictioni ſubiectos. 446
Si confirmationem. 90
Si compromiſſarius. 88
Si contra vnum. 122
Si cui eligendi poteſtas. 73.
Si cui nulla perſonarum. 259.
Si de calumnia. 174
Si delegatus. 124
Si duo ex tribus. 122
Si duo procuratores. 158
Si eccleſiam. 328
Si electio ex eo. 77
Si eo tempore,quo tibi de beneficio. 15
Si eo tempore,quo prouiſionem. 101
Si epiſcopus à paganis. 110.
Si epiſcopus,cui nullis perſonis. 260
Si epiſcopus ſuo ſubdito conceſſerit. 423
Si epiſcopus ſuam diœce-
ſim. 145
Si eum. 233
Si ex tribus. 164
Si fortè inter cætera. 50
Si gratioſè tibi à Romano. 12
Si ij,cõtra quos ſuper dignitatibus. 182
Si infantes. 347
Si is ad quem. 268
Si is cui cauſa. 126
Si is cui contra te commiſſa fuerat. 353
Si is,cui de canonicatu. 262.
Si is,cum quo. 117
Si iudex. 442
Si laicus. 318
Si motu. 248
Si oblato. 174
Si papa. 407
Si pater. 292
Si pauper. 253
Si pluribus. 249
Si poſt præſtitum. 183
Si poſtquam ab electione. 82.
Si poſtquam canonicatum. 236

Si pro

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Si propter. pag. 15
Si proclericis. 232
Si pro te. 23
Si quando. 48
Si quem. 160
Si qui. 195
Si quis iuſto. 102
Si religioſus. 77
Si ſentẽtia interdicti pro-feratur in clerum. 446
Si ſoli. 280
Si ſuper gratia. 126
Si te præbendam. 106
Si tibi abſenti. 243
Si tibi conceſſo. 241
Solet à nonnullis. 426
Statuimus.in titu.de ſen-tentia excommu. 427
Statuimus. in tit.de elec. 31
Statuimus.de cõfeſſis. 182
Statuimus.vt is. in tit.de offic. & poteſtate iudi. 128
Statuimus, vt conſerua-tores.in tit.de offi. & po teſtate iud. 121
Statutum.in tit.de reſcri-ptis. 16
Statutum in titu. de ele-ctione. 72
Statutum in titu. de ſen-tentia excommunicatio nis. 444
Statutum in tit. Ne cle-rici vel mona. 343
Statutũ. in titulo de præ-bendis. 229
Statutum in titulo. de hæ reticis. 365
Statutum felicis &c. 373
Statuto perpetuo. 298
Statuta quædam felicis. 370
Super eo.in tit.de hæreti-cis. 357
Super eo. in titu. de præ-bendis. 231
Suſceptum. 13
Suſcepti regiminis. 226
T*Ibi, qui gratiam.* 21
V*Bi periculum.* 33
Vbicunque. 416
Veniens:&. 456
Venerabilibus:&. 432
Volentes libertatem. 396
Vſurarum. 391

Vt animarum. pag.9
Vt apoſtolicæ. 402
Vt circa. 42
Vt commiſſi. 371
Vt inquiſitionis. 376
Vt litigantes. 144
Vt officium. 367
Vt periculoſa. 344
Vt quæſtionibus. 164
Vt quis. 78
Vt ſuper. 216

FINIS.

Index titulorum quinque librorum Clementis quinti, ſecundum Alphabeti ordinem ſtudioſè coaptatus.

A*Etate & qualitate lib.j.* 534
Appcllationib.li.ij. 573
B*Aptiſmo & eius effectu lib.v.* 632
C*Auſa poſſeſſionis & proprietatis. lib.ij.* 547
Celebratione miſſarũ, & aliis diuinis officiis. lib. iij. 529
*Cẽſibus, exactionibus, & procurationib.li.iij.*624
Conceſſione præbendæ, & eccleſiæ, non vacantis. lib.iij. 584
Conſanguinitate & affinitate.lib.iiij. 643
Decimis, primiciis, & oblationibus.lib.iij. 600
Dolo & contumacia. lib. ij. 548
E*Lectione & electi poteſtate.lib.j.* 519
Exceptionibus.lib.ij. 553
Exceſſibus prælatorum. lib.v. 664
F*Oro competenti.li.ij.* 544
H*Aereticis.li.v.* 651
*Homicidio voluntario, vel caſuali.li.v.*661
I*Vdæis & Sarracenis. lib.v.* 649

Iudic

Iudicijs.lib.ij. pag.541
Immunitate eccleſiarum. lib.v. 642
Iureiurando.lib.ii. 554
Iure patronatus. libr. iij. 621
MAgiſtris, & ne aliquid exigatur pro licentia docendi. lib.v. 644
OFficio & poteſtate iudicis.lib.j. 537
Officio ordinarij. lib. j. ibidem.
Officio vicarij.lib.j. 536
PRæbendis & dignitatibus.lib.iij. 581
Pœnis.lib.v. 674
Pœnitentijs & remiſsionibus.lib.v. 682
Priuilegijs & exceſsibus priuilegiatorum. lib.v. 670
Probationibus.lib.ij. 552
Procuratoribus.lib.j. 538
REbus eccleſiæ non alienandis.lib.iij. 586
Regularibus & tranſeuntibus ad religionem. lib. iij. 602
Religioſis domibus, vt epiſcopo ſint ſubiectæ. lib. iij. 615
Reliquijs & veneratione ſanctorum. 633
Renunciatione.lib.j. 531
Rerum permutatione.lib. iij. 588
Reſcriptis.lib.j. 517
Reſtitutione in integrũ. lib.j. 540
SEntentia & re iudicata.lib.ij. 554
Sententia excommunicationis ſuſpenſionis, & interdicti.lib.v. 685
Sepulturis.lib.iij. 589
Sequeſtratione poſſeſsionum & fructuum.lib.ij. 550
Statu monachorum vel canonicorum regulariũ. lib.iij. 604
Summa trinitate, & fide catholica.lib.j. 513
Supplẽda negligentia prælatorum.lib.j. 522

TEſtamẽtis & vlti mis volũtatibus. lib.iij. pag.588
Teſtibus lib.ij. 552
VErborum ſignificatione. lib.v. 691
Vita & honeſtate clericorum.lib.iij. 577
Vt lite pendente nil innouetur.lib.ij. 548
Vſuris.lib.v. 662

F I N I S.

Index omnium capitulorum per Alphabeti ſeriem ordinatus.

*

ABbates, aut alij religioſi. 517
Ab eccleſia aduerſus lapſum temporis. 541
Abuſionibus quas nonnulli. 683
Ad compeſcendas. 551
Ad noſtrum (quod dolentes. 625
Ad noſtrum (qui deſideranter. 659
Appellanti ab interlocutoria. 576
Archiepiſcopo per quæuis loca. 673
Attendentes, quod vbi gubernaculum. 613
Auditor in Romana curia deputatus. 518
CAuſa beneficiali. 547
Cauſam electionis, poſtulationis. 524
Cedit quidem in offenſam diuini nominis. 649
Conſtitutionem vt circa edita in &c. 526
Cum à repulſione exceptionis. 577
Cùm conceſſa religioſo à ſuperiore. 531
Cùm de quibuſdam mulieribus. 615
Cùm eccleſiæ, quibus præficium

ficiuntur. pagina 534
Cùm ei, quem in ſcientia. 585
Cùm ex eo, quòd religioſi. 690
Cùm illuſio & variatio in perſonis. 521
Cùm Iudæi quidam. 553
Cùm lite pendente. 550
Cùm rationi non congruat. 520
Cùm ſecundum ſtatuta canonica. 682
Cùm ſit naturæ conſonũ. 624
Cùm ſit nimis abſurdum. 647
Cupientes eos, quos ad obſeruantiam. 679
DIgnum prorſus & congruum. 631
Diœceſanis locorum diſtrictè præcipimus. 578
Diſpendioſam prorogationem. 543
Dudum à Bonifacio papa octauo. 590
Dudum Bonifacius papa. 543
EOs, qui deinceps in diſcretionis. 604
Eos, qui diuino timore. 643
Eos, qui propriæ temeritatis. 589
Etſi ab apoſtolicæ ſedis legato. 538
Etſi principalis officialis epiſco. 518
Excommunicationis exceptio. 554
Ex frequẽtibus prælatorũ querelis accepimus. 486
Ex graui ad nos inſinuatione peruenit. 662
Exiui de paradiſo. 692
FIdei catholicæ fundamento. 513
Frequens, & aſſidua nos. 664
GEneralem eccleſiæ obſeruãtiam. 536
Gratiæ, vt de dignitate. 519
Grauis ad nos prælatorũ. 688.
Graui nimirum turbatione mouemur. 629

IN pleriſque eccleſijs ne dum. pagina 528
Inſtrumento vel literis, quibus. 539
Inter ſolicitudines noſtris humeris. 645
Iudices ſuper receptione teſtium. 537
LIteras noſtras ſuper conferendo. 519
Literis noſtris, quibus. 552.
MOnaſteriorum, & aliarum. 586
Multorum ad nos grauis querela deduxit. 678.
Multorum querela ſedis apoſtolicæ pulſauit. 651
NE conceſſione iuris. 588.
Ne in agro dominico. 604.
Ne Romani electioni pontificis. 520
Nolentes ſplendorem ſolitum. 657
Non poteſt procurator ad agendum. 539
PAſtoralis cura ſolicitudinis. 555
Per literas à ſede apoſtolica. 582
Plures ab vno ex patronis eccleſiæ. 624
Præſenti cõſtitutione inhibemus. 628
Præſenti prohibemus edicto. 632
Procuratorem à prælato. 540.
QVæ de eccleſijs curam animarum. 536.
Quãdiu appellationis proſecutio. 575
Quamuis rigor iuris expoſcat. 573
Quamuis ſacris canonibus. 544
Quia contingit interdũ. 617.
Quia regulares prælati prioratus. 532
Quod circa religioſorum electiones. 529
Quoniam ex conſtitutione. 642

Quo

Quoniã,qui abiectis veſtibus. pagina 542
Religioſus procurator,etſi per alium. 540.
Religioſis etiã exemptis. 588.
Religioſi quicũque. 600
Religioſi,qui clericis aut laicis. 670
Romani principes orthodoxæ fidei. 554
Saepe contingit. 716
Si à iudicibus duobus. 573.
Si ante definitiuam ſententiam. 548
Si appellationem per negligentiam. 576
Si beneficiorum decima. 602.
Sicut appellationem. 575
Si de beneficio ad cuiuſcunque. 583
Si dignitatem habenti. 581.
Si dominum in ſanctis eius. 633
Si duobus in Romana curia. 542
Si furioſus aut infans. 662.
Si iuxta noſtri formam mandati. 584
Si plures obtinens dignitates. 582
Si quis ſuadente diabolo. 674.
Si Romanus põtifex. 583
Si ſummus pontifex ſciẽter. 691
Si vna eccleſia alteri eccleſiæ. 587
Statutum ſuper bonis à prælatis. 530
Teſtibus ritè acceptis. 553
Vt calũniis litigantium occurratur. 554.
Vt clericorum audacia. 537.
Vt conſtitutio,quæ ad eccleſiam. 622
Vt ij,qui diuinis. 535
Vt profeſſores cuiuſuis. 603.

FINIS.

Index Extrauagantium xx. Ioannis vigeſimiſecundi continens titulos.

Conceſsione præbendæ, & eccleſiæ non vacantis. pag. 734
Crimine falſi. 755
Electione & electi poteſtate. 719
Iudæis & Sarracenis. 751.
Maioritate & obedientia. 724
Ne ſede vacãte aliquid innouetur. 738.
Poenis. 759
Præbendis & dignitatibus. 727
Priuilegijs. 757
Religioſis domibus. 746.
Sententia excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti. 764
Orneamentis. 753.
Verborum ſignificatione. 770
Voto, & voti redemptione. 774

FINIS.

Index capitulorum Extrauagantium xx. Ioannis vigeſimiſecundi ad literarum ſeriem repoſitus.

Ad apoſtolatus noſtri. 736
Ad conditorem canonũ. 787.
Ad noſtri apoſtolatus peruenit auditum. 758
Ad onus apoſtolicæ ſeruitutis. 719

Anti

Antiquæ concertationi. pagina 745.

*C*Opioſus in miſericordia dominus. 751

Cùm ad ſacroſanctæ. 765

Cùm inter nonnullos viros. 804

*D*Ierũ creſcente malitia. 759

*E*Ccleſiæ Romanæ ſuorúmq; fideliũ. 724

Execrabilis quorundam. 727

*P*Rodiẽs quaſi ex adipe. 755

*Q*Via in futurorum euentibus. 753

Quia nonnunquam. 783

Quia quorundam mentes. 806.

Quorundam exigit. 771

*S*Ancta Romana atque. 747.

Sedes apoſtolica in ſuis.

Si fratrum & coëpiſcoporum noſtrorum. 738

Suſcepti regiminis nos cura. 720

F I N I S.

Index titulorum quinque librorum Extrauagantium communium, ſecundum Alphabeti ordinem.

*A*Vthoritate & vſu pallij.lib.j. 843

*C*Elebratione miſſarum.lib.iiij. 1010

Cenſibus, exactionibus,et procurationibus.lib.iij. 995.

Conſuetudine.lib.j. 828

Crimine falſi.lib.v. 1048

*D*Ecimis lib.iij. 972

Dilationibus.li.ij. 887.

Dolo & contumacia.libro ij. 890

*E*Lectione.lib.j. 831

Emptione & vendi-

tione. lib.iij. pag. 950

F *Vrtis.lib.v.* 1044.

H *Aereticis. libro v.* 1033

I *Mmunitate eccleſiarum.lib.iij.* 1021

Iudæis.lib.v. 1030

Iudicijs.lib.ij. 879

M *Aioritate & obedientia. libro* j. 855.

N *E ſede vacãte aliquid innouetur. lib.iij.* 943

O *Fficio delegati. libro* j. 846

*Officio cuſtodis. li.*j.844

Officio iudicis ordinarij. libro j. 849

P *Oenis lib.v.* 1069

*Pœnitentijs & remiſsionibus.lib.v.*1075

*Poſtulatione prælatorũ. lib.*j.

Præbendis & dignitatibus.lib.iij. 896

Priuilegijs.lib.v. 1050

R *Ebus eccleſiæ non alienandis.lib.iij.* 947.

Regularibus & trãſeuntibus ad religionem. libro iij. 985

Religioſis domibus.lib.iij. 992.

Reliquijs & veneratione ſanctorum. libro iij. 1014.

S *Chiſmaticis libro v.* 1014.

Sententia excommunicationis.lib.v. 1096

Sepulturis.lib.iij. 960

Simonia.lib.v. 1023

T *Reuga & pace. libro* j. 863

V *Ita & honeſtate clericorũ. lib. iij.* 893.

FINIS.

Index capitulorum omnium, per Alphabeti ordinem conquiſitus.

*

AD certitudinem. 1100.
Ad cuiuslibet ſtatus eccleſiæ aciem. 924
Ad noſtrum nuper relatio. 989
Ad regimen eccleſiæ generalis. 934
Ad Romani pontificis prouidentiam. 939
Ambitioſæ cupiditati. 948.
Antiquorū habet. 1075
Ad vniuerſalis eccleſiæ regimen. 864
CVm deteſtabile ſcelus. 1027
Cùm Matthæus. 1039
Cùm nōnullæ eccleſiaſticæ. 934
Cùm nonnullæ eccleſiaſticæ perſonæ reuocare conentur. 930
Cùm præexcelſa meritorum inſignia. 1014
DEbent ſuperioribus ſuis reuerentiam ſubditi. 842
Declarationes, quas. 972
Deteſtandæ feritatis abuſum. 960
Dignū arbitrantes. 1032
Diſcipulorum Chriſti geſta. 1011
Diſpendijs & periculis varijs. 830
Diuina in. 1063
Diuinis exemplis. 1069
Docta ſanctorū patrum decreuit authoritas. 894
Dudum bonæ. 1041
ET ſi deceat quoslibet. 861
Et ſi dominici. 1084
Et ſi dominici gregis. 1092.
Et ſi in temporalium. 900.

Excom

Excommunicamus. pag. 1096.

Ex debito paſtoralis offi-cij. 838

Execrabilis quorundam tam religioſorum. 903

Ex eo, quòd quædam. 1033.

Exhibita nobis. 1066

Ex ſupernæ prouidentia maieſtatis. 897

F*Requentes imò innumeroſæ.* 879

G*Raue nimis gerimus.* 1017

I*N delictorum diuerſorum nexibus.* 887

Iniunctæ nobis debitum ſeruitutis. 832

Infidelis & ſtolidæ. 1045.

Inter cunctas. 1051

M*Alitijs hominum.* 843.

Meruit chariſsimi. 1062

Multa mentis amaritudine. 1030

N*Vper certis ex cauſis.* 919

Nuper ex certis rationabilibus. 923

Nuper ex certis cauſis quæ noſtrum. 922

P*Aſtoralis cura.* 1022.

Piæ ſolicitudinis ſtudio ducimur. 896

Poſtulati per apoſtolicæ declarationis. 927

Prouidè attendentes. 1098.

Q*Vemadmodũ operoſi.* 1087

Quia cunctos orthodoxæ fidei profeſſores. 845

Quia nonnulli. 1102

Quod olim per. 1021

R*Atio recta nõ patitur.* 993

Regimini vniuerſalis eccleſiæ. 950

Regimini vniuerſalis eccleſiæ, quanquam immeriti. 956

Rem non nouam aggredimur. 890

S*Aluator noſter.* 910

Sancta Romana eccleſiæ

cleſia, quæ diſponente. pagina 836.
Sanè, ne in vinea. 1023
Sedes apoſtolica in ſuis actibus. 847
Si religioſus, qui abſque ſui. 735
Spondent quas nō. 1048
Super cathedrā præeminentiæ. 963
Super gentes & regna. 828.
Suſcepti regiminis nos cura ſolicitat. 944
VAs electionis doctor. 1033
Vas electionis Paulus. 996.
Viam ambitioſæ. 986
Vices illius qui ſupra petram ædificauit. 873
Vnam ſanctam eccleſiam. 855.
Vnigenitus dei filius. 1077.
Vt prælatorum inepta diſcurſibus grauitas. 859
Vt quos virtutis amor. 835

FINIS.

LUGDUNI,
Excudebat Bartholo-
mæus Frein.

Digitized by Google